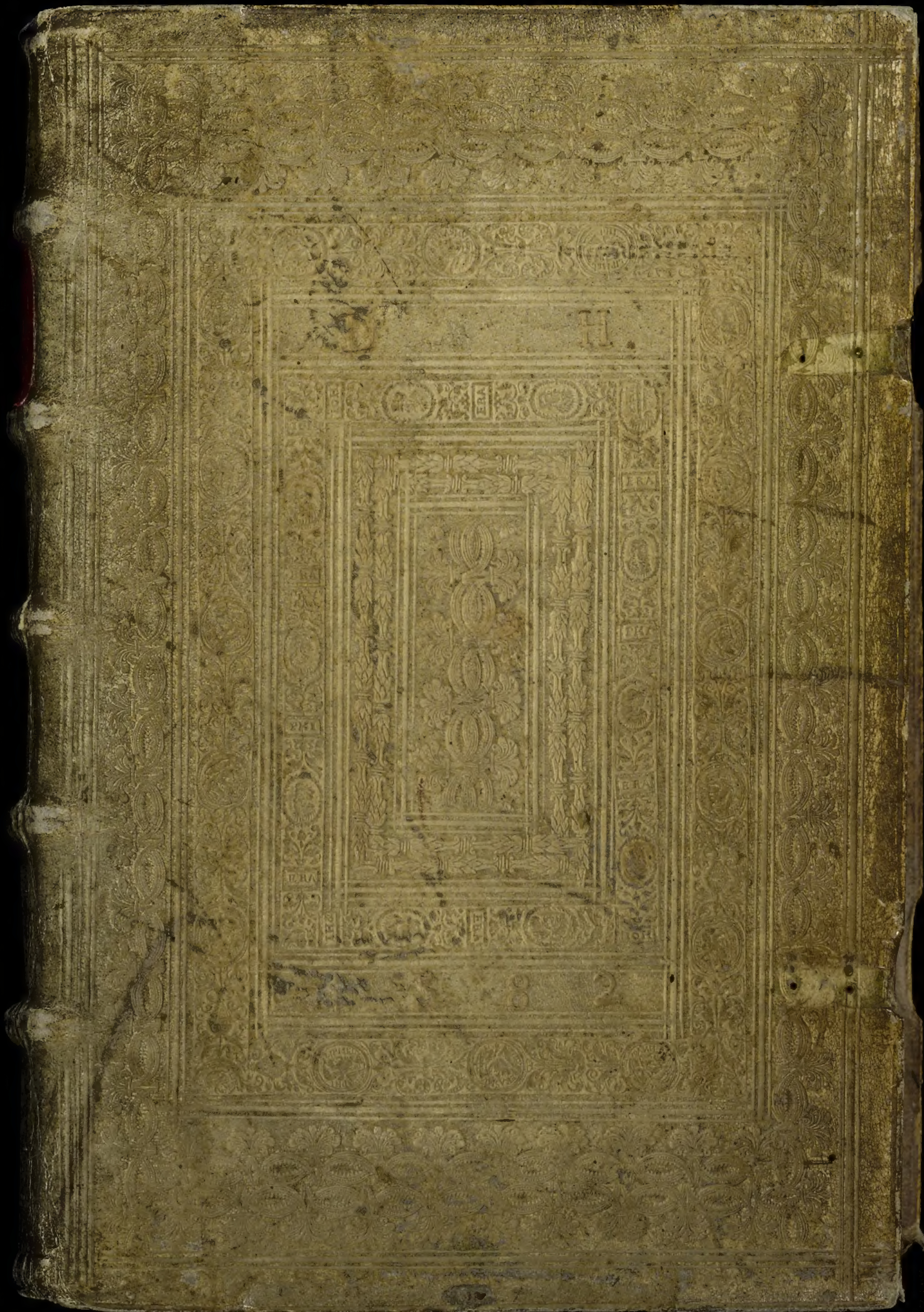
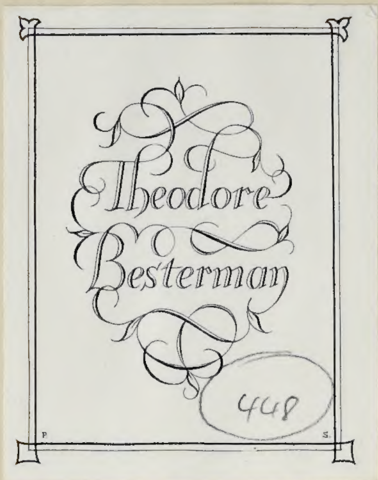

Theodore
Besterman
448
P.
S.

PLANTARVM

SEV

STIRPIVM HISTORIA,

MATTHIAE DE LOBEL INSVLANI.

Cui annexum est ADVERSARIORVM VOLVMEN.

Reliqua sequens pagina indicabit.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini Architypographi Regij. M. D. LXXVI.

ADVERSARIORVM ILLVSTRATIONES,
CASTIGATIONES,
AVCTARIA,
CONIECTANEA,

Nominum & opinionum CONSENSVS,
& HARMONIA;

SELECTIORA quædam REMEDIA &
SVCCEDANEA.

Cum GVILLIELMI RONDELLETII
antiballomenon emendatioribus tabulis,
nunquam antea excusis.

VNIVERSIS GALLIAE BELGICAE ANTIQVISSIMIS, SIMVL ET NOBILISSIMIS ORDINIBVS, GVBERNATORIBVS, DEFENSORIBVS ET MAGISTRATIBVS,

Operis argumentum & emolumentum.

ON possum, viri illustres ac totius Galliæ Belgicæ præfecti, gubernatores ac magistratus clarissimi, huiusce communis patriæ nostræ calamitates piis lachrymis vobiscum seriò non deplorare, quæ detestando atque execrabili hoc bello ciuili tam miserè atque hostiliter hinc inde dilaceratur, vt non tantùm vrbes, & firmissimas munitiones funditus dirutas spectemus, multaque hominum millia aquis, ferro, fame & incendio extincta, sed etiã mutuis populationibus agricolas passim profligari, exterminari, & Musarum Pieridumque chorum, qui in amœnissima huiusce prouinciæ viridaria, relicta Græcia & tantum poëtis antiquis decantato Helicone, sua sponte à multis iam annis commigrauerat, ferè hinc infestissimis armis disturbari. Quos casus tam infelices, & damna irreparabilia sine summo dolore aspicere nemo vir bonus ac pius queat. Est enim tota hæc Galliæ-Belgicæ nobilissima & antiquissima prouincia, (quæ iam pridem, sub Flandriæ aut inferioris Germaniæ nomine terrarum orbi inclaruit) tanquam celeberrimũ totius Europæ emporium, in quod quicquid vsquam terrarum est eximium aut expetendum, cumulatè terra marique aduehitur, omnesque Europæ, Asiæ, atque Africæ thesauri congesti sunt; præclaris ingeniis, in omni genere artium ac scientiarum excellentibus, fertilissima. Et quamuis is cæli tractus Septentrionalis enutriendis innumeris plantis minus sit idoneus, ob frigorum sæuitiam & longas hyemes & continuas durabilesque ei incumbentes cæli tempestates, atque iniurias; tamen ea est incolarum industria, sedulitas ac pertinax in tutandis à prædictis incommodis tenerioribus plantis diligentia, vt nulla stirps toto orbe inueniri possit, quæ non improbo labore & indefessa opera clarissimorum heroum & virorum illustrium, nullis impensis parcentiũ, nouis hîc artibus educetur, alaturque egregiè: vnde non immeritò in excolẽda re herbaria, antiquissimo studio, summisq; viris dignissimo, primã laudem Belgis obtulerim. Nam in hac vna prouincia plures herbarum, fruticum, arborumque diuersitates inuenias, quàm in antiquissima Græcia, spatiosissima Hispania, Germania, Anglia, Francia, cultissima denique Italia, aut aliquo huic circumiacente regno aut prouincia. Quæ quãuis innumeros penè sedulos hortorũ cultores habeat; hi tamen ex numero mihi cognitorũ virorũ, & generis stemmate & literis nobiliũ,

 præci-

præcipui ſunt, D.Carolus de Croy princeps de Chimay, Petrus de Boſſu D.de Ieumont, Carolus de Boſſu Bruxellarum vicecomes; piæ memoriæ D. D. Reuerendiſſimus Dominus Gilbertus d'Oignies, Neruiorũ epiſcopus, & Ioannes de Brancion:Carolus de Houchin D.de Longaſtre, Ioannes Dilſius,Ioannes Boiſot,Iacobus Vtenhouius,Philippus Deurnagle D. de Vroyland,D Ioannes de Limoges, aliàs Nonnius, & Carolus Cluſius, horti Cæſareæ maieſtatis Maximiliani Imperatoris præfectus, clariſſimus & exactiſſimus,vt ſiquis alius,rei herbariæ ſcriptor:ipſique regij profeſſores antiquiſſimæ & nobiliſſimæ Louanienſis Academiæ Petrus de Breughel, Cornelius Gemma, & Ioannes Viringus; quos,quòd in hoc ſtudio cæteros ferè præcellant, hîc honoris cauſa, vti æquum eſt, nomino; quique in hoc concinnando opere, maximo mihi adiumento fuerunt, ſubminiſtratis innumeris raris ac ſingularibus plantis, quas magnis expenſis Conſtantinopoli,ex Græcia,Hiſpania,Italia, cæteriſque Aſiæ atque Africæ regionibus, & nuper reperto nouo orbe, inſtruendorum ditandorumque hortorum ſuorum cauſa cõpararant; aliiſque quamplurimis herbis,quas olim eis ex Italia, Gallo-prouincia ac Lingua-gottica miſeram, quarũ mihi ſeminaria in turbis Lugdunenſibus perierant. Quapropter veritus ne hiſce deploratiſſimis temporibus, earum quoque quæ mihi ſunt reliquæ, iacturam facerem: in animum meum induxi, hæc noſtra Stirpium aduerſaria ſuperioribus hiſce annis in lucem edita, auctiora, & emendatiora nunc,multiſque nouis additis plantis reſarcire,dilucidiúſq; explicare quæ in priore editione dicta fuerant obſcuriùs,additis herbarũ facultatibus ex Dioſcoride,Galeno & priſcis,quò ſcriptis noſtris plus accedat auctoritatis & ponderis; melius enim eſt à fontibus haurire,quàm riuulos conſectari. Sunt enim recentiorum complures qui profitentur,ſumméque gloriantur noua ſe inueniſſe remedia,nouáſque præparandorũ medicamentorũ formulas,è quorũ numero tenebricoſis ſuis ſcriptis eſt Paracelſus, eiúſq; aſſeclæ; cùm tamen in Dioſcoridis,aliiſque veterum auctorũ monumẽtis,huiuſcemodi extrahendarũ facultatum herbarũ,præparandorúmq; medicamentorũ rationem poſteris traditã legamus. At ne rem eandem,quorundam more,ſæpius repeterem, textum Galeni,Æginetæ,Plinij,aliorúmque veterum ad verbum deſcriptũ huic noſtro opuſculo minimè inſerendum iudicaui:tantùm lectorem admonui eorum quæ à Dioſcoride omiſſa & ab aliis addita fuerunt, adiectis tamen honoris cauſa auctorũ nominibus, ne quenquã,aut ingenij,aut laborũ gloria,quod iniquum foret,defraudarem.Quinetiã ſæpenumero multos locos Dioſcoridis de herbarũ viribus, earúmque cauſis per Galenum explico.Galenus namque teſtatur nullum omnium eorũ, qui de re herbaria ante ſua tẽpora ſunt cõmentati, Dioſcoride accuratiùs, aut veriùs,aut doctiùs ſcripſiſſe; quem vnum ſequendum monet, ſéque eius interpretem eſſe pluribus locis fatetur; ei ſoli totã ſimplicium medicamentorum ſcientiam acceptam refert: neque eum pudet Dioſcoridis textum ad verbum paſſim ſuis ſcriptis inſerere.Comprimant igitur maledicum os ſuum inepti blaterones, qui eruditiſſimi Dioſcoridis, &

dis,& omnium doctorum calculo in re herbaria principis, scripta omnia, nihil nisi empiriam esse cauillantur. Est enim turpissima illa imperitorum hominum consuetudo, vt ea improbent ac reprehendant, quæ ob ingenij tarditatem aut socordiam assequi nequeunt, & propter vitiositatem & superbiam, aliena contemnunt; sua tantùm admirantur.

Nec tamen interea vbique causarum, operationum & facultatum rationem curiosiùs reddere studui, aut simplicium medicamentorum qualitates secundas, tertias, quartas, aut etiam occultas explicare, ea studiosi lectoris industriæ breuitatis causa relinquens: quamquā eas qualitates magna ex parte in quambreuissimam tabulam redegeram, ac similiter notas comparationes, ac signa herbarū inter se aliquam similitudinem habentium, foliorum, radicum, florum, seminum, fructuum, aut aliarum partium in gratiam tironum: sed horum temporū calamitas & impensæ immodicæ huiusce operis progressum retardāt; aliàs tamen opportunitatem nactus & otium, id quoque, Deo fauente, absolutum in lucem dabo. Nunc quoniam in nominibus stirpium, herbarúmque magna est confusio, quòd vnusquisque pro arbitrio, vel maximè exoticis ac peregrinis nominibus, eas nuncupet (quod baptizare isti vocant) adieci in studiosorum gratiam eorundem nominum consensum atque harmoniam.

Cæterùm cùm apud me haberem succinctum tractatum G. Rondeletij De vsu & compositione medicamentorum minoratiuorum, præparantium, purgantium & eradicantium, variis remediorum formulis, eum, quòd nunquam antehac in lucem fuerit editus, aut prætermissus in eius libro De internis; hisce nostris commentariis in studiosorum gratiam libenter adiunxi.

Suscipite igitur, viri illustrissimi, has Stirpium nostras obseruationes æquis animis, quas ad cōmunis patriæ nostræ vtilitatem denuo in lucem emittimus. Quas si vobis acceptas esse intellexero, dabo operam vt his locupletissimis Stirpiū iconibus haud pœnitēdus numerus accedat; namque
Excitat ipse fauor *studium, laudatáque virtus*
Crescit, & immensum gloria calcar habet, vt ait poëta. Deus Opt. Max. huic cultissimæ prouinciæ, vobis autem gubernantibus, & magistratus munia obeuntibus, magna cum vestra gloria, rerum omnium felicem successum concedat, & pacem vitámque ad felicem producat senectam.

CANDORE ET SPE.

MATTHIÆ DE LOBEL
FRANCISCVS HEMVS INSVLANVS.

PERLEGI, *inq́ manus iam terq́ quaterq́ resumpsi,*
Artis Matthia Doctor Apollineæ;
Perlegi quod opus docto de pectore promptum
Publica mox populi mittere in ora paras.
Quàm varium, quàm diues opus! spectare nouarum
Plantarum formas quot, speciesq́ datum!
Quot facies florum! vario queis semine natis
Et vis est impar, dissimilisq́ color.
Illic tum violas, Amaranthos, tumq́ Hyacinthos,
Narcissos videas, multiplicesq́ rosas:
Irida, cælestem quæ mille coloribus arcum
Exprimit, & rorem, prætenuesq́ crocos;
Atque alios alio celebratos nomine flores,
Commendat varius quos odor atque color.
Ipse quidem haud vnis depictos floribus hortos
Fingebam læto me peragrare pede;
Dilectos Cereri quondam, quos fertilis Enna,
Quos habet exculto Sicelis Hybla solo:
Huius vbi nata assuetis comitata puellis
Carpebat florum sæpius omne genus.
Gratia debetur tibi maxima docte Lobelli,
Qui ditas plantis Belgica culta nouis:
Quas è longinquis sparsim regionibus adfers,
Percurrisse leui quas pede dulce fuit;
Antiqui campos Latij, saturnia regna;
Regnaq́ quæ duplicis verberat vnda maris;
Et totam, donat cui Narbo vocabula, terram,
Et quam Francus arat vomere; quamq́ vaga
Anglorum sedem circumsonat Amphitrite;
Et te Teutonicis terra habitata viris.
Nec satis hoc, vires etiam, dotesq́ recludis

Natiuas

Natiuas, & quo quæq; ſit orta loco.
Idq; noua methodo præſtas, atque ordine pulchro,
Confuſum vt lector nil reperire queat.
Ergo tolle moras: poſcenti excudere formis
Calcographo ingenij da monumenta tui,
Intra qui populoſa tuos Antuuerpia muros
Inter calcographos regia ſceptra tenet.
Nec mora, fama tui populorum exibit in ora,
Fies Eois notus, & Heſperiis.
Tunc noua mi tacitum mulcebunt gaudia pectus,
Aſtraq; contingam vertice celſa meo:
Dum recolam ſub me linguam didiciſſe Latinam,
Artibus & pectus excoluiſſe bonis.
Vnde ſeges tam læta breui ſuccreuit in auras,
Quam tuus immenſo fœnore reddit ager.
Tolle moras: audi iuuenum tot vota precantum,
Subdit quorum animis ars tua Phœbe faces.
Nocturni verſare ardent, verſare diurni
Quod te fama loquax euigilaſſe canit.
Non poteris vnus tot longum obſiſtere votis:
Pande ſinus: portum deſerat vncta ratis.

SVMMA PRIVILEGII.

CAVTVM *eſt Regio Priuilegio, ne quis alius præter Chriſtophorũ Plantinum librũ hunc cui titulus eſt:* Plantarum ſeu ſtirpium hiſtoria, *intra decenniũ imprimat, aut alibi impreſſum in ſuas ditiones importet, venalémve habeat. qui ſecus faxit, pœna fiſco Regio exoluenda mulctabitur: vt latiùs in Regio diplomate expreſſum eſt, Dato Bruxellæ, An.* M. D. LXXV. *penultima Iulij.*

Signat.

I. Blyleuen.

MATTHIÆ DE LOBEL STIRPIVM OBSERVATIONES.

GRAMINIS OMNE GENVS
Aduersariorum pag. 1ª. 2ª. 3ª. & quarta reddendum.

Vulgatius PRATENSE GRAMEN. *pag. 1ª.*

Belgis, *Germanis* & *Anglis*, gras. *Gallis*, l'herbe de praiz, *& absolutè* de l'herbe, *quasi omnium herbarum vulgatißima, præcipua, & vsitatißima diceretur.*

EXILE GRAMEN *durius.*

HVIVS semine vtuntur medici ad obstructiones viscerum imitatione Apulei, qui herbam gramen decoquit, & cum ea florem terit, & in panno lenit, & imposita splenis dolores finit. Folia iumenta & boues pascunt. Diosc.

Veterinæ saginandæ & lactis vbertati longè præcellit dulce: contrà improbatur acidum, vulgò *Saur & aigre.*

GRAMINIS *varietates quamplurimæ.*

NATVRÆ portentoso lusu quamplurimæ graminis varietates priscis & neotericis prætermissæ aut neglectæ; solo, cælo, culmo, folio, radice, iuba, pannicula, spica & coma; maioribus, minoribus; angustioribus, latioribus; gramineis, iunceis, miliaceis, loliaceis, hordeaceis, triticeis, duntaxat discretæ, à quibus quia perspicuæ, superſedendũ, vel ea saltem paucioribus prosequenda duximus.

EXILE GRAMEN *durius.*

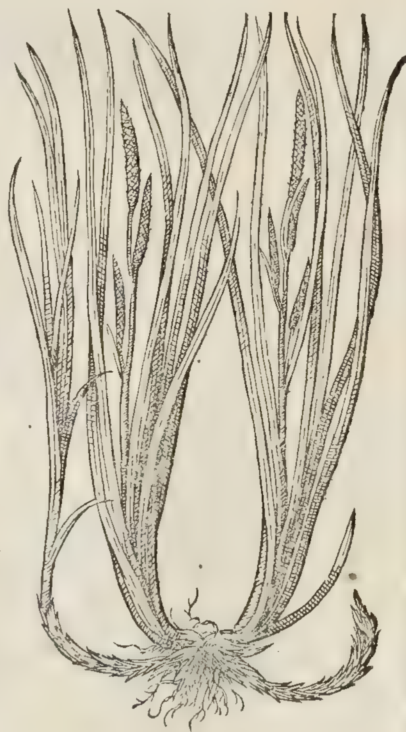
FOLIOLIS iunceis acidis vnciam & sesquiunciam altis è pusilla filamentis crebris compacta

radice oritur ſabuletis, ericetis & ſquallido aridioriq; agro Galliæ, Angliæ, Germaniæ & Belgij: panicula & ſemen aceroſa, duriora, peco ri minus grata.

GRAMEN *Typhinum.*

GRAMEN *Cyperoides.*

TYPHINVM iiſdem, quibus proximè deſcriptum, natalibus gaudet, ſed maritimis non ſecus ac mox ſubdendum Cyperoides gramen. Radix item puſilla, capillacea: caulis dodrantalis & pedalis.

CYPEROIDES gramen nuncupari poteſt radice mutuo cohæſu ſibi implexa, longiuſque radicata, cyperi longi modo, vt ab aliis ſecernatur. Folia habet pedem longa Algæ marinæ quadamtenus, & in cauliculo dodrãtali & pedali faſtigiola vnciam & ſeſquiunciam longa, aceroſa Typhini graminis ritu.

GRAMEN *Panniculoſum Phalarioides*, Amourettes *vulgo.*

HISPANIS pulchellum gramen *Amourettes* quaſi amatorium ob venuſtatem dicitur: exili, cirris & fibris implexa radice in dodrantali & pedali culmo ſpecioſa iubata latiore & lætiore panicula, congeſta, per maturitatem candida. Ex Hiſpania in Belgium ſemen delatum, opera & ſedulitate Caroli Cluſij ſtirpium exoticarum peritiſſimi indefeſſique veſtigatoris & ſcriptoris. Narbonenſi

bonensi agro nonnusquam occurrit. In Gallo-Belgio etiam frequens iuxta Auxiacũ castrum, & vicinis locis passim.

GRAMEN *panniculosum.*

GRAMEN *Caninum medicatum. pag. 2ª. Belgis* **peen** *&* **leedgras** *.i. geniculatum. Gallis Chiendent. Hisp.* Gramenha *&* Grama.

GRAMINIS vires ex Dioscoride, Galeno, Plinio, priscis & neotericis gramineo generi reddendæ, Aduersariorum folio primo & secundo.

DIOSC. *Trita radix* illitu vulnera glutinat. Decoctum eius in potu torminibus †medetur, & vrinæ difficultatibus. Calculosa etiam vesicæ excrementa comminuit: & ab inflammationibus placat. *Decocto adiicitur vinum, ac mel ab aliquibus, & thuris & myrrhæ & piperis tertiæ portiones: rursusq; coquitur in æreo vase ad dentium dolores & epiphoras. Semen vehementius vrinam impellit: aluum vomitionesq; sistit.*

* eadem Galenus: modicè enim tum frigida tum sicca.

† & vulneribus vesicæ decocta in vin. . Plini[illegible]dit.

* Plin. Gramini Parnasio hederaceo hæc tribuuntur.

Plura Plin. lib. 24. cap. vltimo, quorum vsus exoleuit.

GAL. Radix modicè frigida est & sicca: mordacitatem quandam exiguam & partium tenuitatem obtinens. At herba ipsa primo quidem excessu refrigerat; in humiditate verò & siccitate moderata. Porrò semen alibi quidem excessu refrigerat; in humiditate verò desiccatorium, & tenuium partium & subacerbum.

Graminis radix dulcis est & subacerba, moderatæ, tenuis & exiguè incidentis substantiæ, qua citra calfactionem farctus viscerum reserat, colluuiem propellit & deterget. Radix vulnera glutinat Apuleio.

GRAMEN *Bulbosum, nodosum Aduers. pag. 2ª.*

Iisdem temperamento & viribus, quibus Caninum officinarum, pollet.

GRAMEN *Canarium alterum, Ischæmi pannicu-lis maximo Gramini marino arundinaceo congener. Aduerſ. pag. 4ª.*
Vſitatius gramen Cluſij.

CALAMOGROSTIS *Aduerſ. pag. 3ª.*

RARIVS minuſque obuium, vel animaduerſum iſtud, intermedium & cognatum cum Iſchæmo vulgari & Canino gramine; cuius effigiem & formam, cum radice, tum foliis gerit: ſed comoſa digitatim ſparſa florum iubata fætura, Iſchæmi vulgaris vel graminis Mannæ ritu. Eiuſdem cum gramineo Canario generis, facultatis & vſus Hiſpanis, Narbonenſibus Gallis, Francigenis quibus item *Chiendent* appellatur. Semen aceroſum, ſcabrum.

Varietas. Narbonæ maritimis radicum effigiatura & parilitas adeò appropinquat arundini vallatoriæ vt eandem dixeris.

In Gramine ſulcato pag. 3. deme &: lege *culmos Panici.*
In Gramine ſtriato albo linea 36. deme &.

ISCHÆMON *vulgare Aduerſ. pag. 4ª.*
CANARIA *Plinij Anguillaræ,*
Et Galli crus Apulei, cuius cacumen eſt inſtar pedis Galli.

Apul. Herbam tritã cum axungia & pane domeſtico imponas, canis morſus mox ſanabit. Eadem ſic, vt diximus, parata duritias diſcutit. Idem, in Gramine.

Gramen in ſe trifurcium habens (nam in plura diuiditur) decreſcente luna ſublatum, plurimum

mum valet ad epiphoras oculorum. Repositum habeto diligenter, exinde lippire incipientibus ad collum ligato, celeriter imminentem epiphoram discutere & sanare dicimus.

ISCHÆMON.

GRAMEN *Mannæ esculentum Aduers. pag. 4ª. Ital. Sanguinella & capriola herba.*

Mammarum duritie discutere proditur.

TRITICI *genera. Aduers. pag. 5ª. & 6ª.*

DIOSCOR. *Tritici genera cruda in cibis teretes tineas gignunt: canum morsibus prosunt mansa & imposita. Confectus eorum similagine panis, plus alit quàm cibarius. E trimestrium farina panis leuiorem cibum præbet, & qui facile in membra demandetur: farina eorum cum hyosciami succo illinitur aduersus neruorum fluxiones, quas Græci rheumatismata vocant: item contra interaneorum inflationes, lentigines ex oxymellite tollit.*

Sitaniorum farina, contra venenatos ictus cum aceto aut vino commodissime illinitur: eadem, si decocta in glutini modum delingatur, cruentis excreationibus proderit. Contra tussim & exasperatas arterias; cum mentha & butyro decocta, efficax est.

Tritici pollen si ex aqua mulsa, aut hydrelæo decoquatur, omnem discutit inflammationem.

Panis & crudus & coctus cum aqua mulsa, inflammationes omnes illitu mulcet; cùm molliat & quadamtenus refrigeret: Sed herbis succisue huic rei accommodatis admisceatur. Vetus panis aridus adiectis conuenientibus, citam aluum cohibet†. Recens muria maceratus, illitu vetustas impetigines sanat.*

Glutinum ex similagine & polline quo chartæ glutinantur, sanguinem excreantibus prodest; si liquidius ac tepidum cochlearis mensura detur sorbendum.

Furfures autem in acri aceto decocti & illiti, lepras pellunt, incipientes etiam inflammationes omnes leniunt.

 In

SILIGO *spica mutica.*
Germ. Weyssen. *Angl.* Weet. *Belg.* Terwe.
Gal.Froument, Bled.Ital.Fourmento,Grano & Solina. Hisp. Trigo.

TRITICVM *aristis circumuallatum.*
Triticum Typhinum Dod.

In Ruta verò decocto elixi, turgentes mammas sedant. Viperarum ictibus auxiliantur, & torminosis prosunt.

Fermentum farinaceum calfaciendi extrahendiq́ vim habet, priuatim callos pedum clauosq́ extenuat; & cætera tubercula furunculosq́ ex sale concoquit & aperit.

* violis, Solano, malua, cucurbita, lactuca, & similibus.

† Rosis, caryophyllis, balaustiis, mespilorum carne & sorborum, myrthi & Rhois.

TRITICI *temperamentum ex Galeno.*

pag. 6. lege [illegible]

VT medicamentum foris impositum, primi est ordinis excalfacientium, non tamen nec resiccare, nec humectare manifestè potest. Habet verò quiddam etiam lentoris & obstruentis naturæ. Quod ex pane fit cataplasma, vim obtinet magis digerentem, quàm quod ex Tritico, nimirum cùm & salem & fermentum adiunctum habeat, quod ex alto trahit, digeritq́. Plura pete ex Gal. Suppurat, & calfacit: leniter detergit, sed multò minùs quàm hordeum quod refrigerat & siccat. Pani herbæ admiscentur ad inflammationes leniendas hac remedij formula.

℞. micæ panis lb.ſ. farinæ hordei ℥. ij. lini ℥. j.ſ. florum Chamæmeli, Meliloti añ. M. j. foliorum maluarum, violarum, Solani semperuiui vel vmbilici Veneris elixorum in hydrelæo añ. M. j.ſ. contusis cribratis, adde vitella ouorum tria, olei violati ℥. iij. olei Chamæmelini ℥. j.ſ. fiat cataplasma.

Inflammationi erysipelatosæ adde succi solani hortensis ℥. iij. succi plantaginis ℥. ij. succi Hyosciami ℥. j.

Ex fermento medicamentum comprobatum & efficax ad pleuritidem & empieuma cui febris coniuncta.

℞.Radicum graminis canini ℥. iij. Acetosæ cum radicibus M. iij. Medullæ cardui fullonum, M. ij. Cardui benedicti, Scabiosæ, herbarum capillariũ añ M.j. passularum mundatarũ ℥.j. Glycyrrhizæ ʒ. iiij. anisi ʒ.ij. ficuum N°.4^{or}. quatuor seminũ frigidorũ maiorũ añ. ʒ.ij. florum cordialiũ & Hyperici añ. M.ſ. Fiat decoctio in aqua Borraginis ad lib.j.ſ. cui infunde ferměti panis cibarij ℥. iij. coaguli ℥.j.ſ. Thamarindorũ ℥.j. Expressioni dissolue syrupi è succo vel infusionibus Papaueris Rhœadis ℥.vj pro quinque aut sex dosibus. Discutit, abstergit, per vrinas & sudores propellit, ab inflammatione tuetur, eademq́ue mulcet, defluxionem cohibet, febrem delet, & collectiones arcet.

Alia verò ratione Papauer Satiuum, quod incrassat, defluxiones sistit, & inflammationes mulcet, initio exhibetur. Rhœas enim, vti agria omnia, magis est tenuium partium; neque per se, sed abstergentibus, attenuantibus, concoquentibus & expectorantibus additur, ne sit vlla suspitio, & excretionis & expectorationis, vt quidam verentur, difficultas.

Ad eadem puls ex fermento.

℞.rad. Altheæ, vel corticum radicis vlmi, liliorum añ. ℥. ij. Maluarum, violariæ, florum Hyperici, Chamæmeli añ. M. ij. Coque, contere & cribra; commixtis fermenti panis cibarij ℥.v. farinæ seminis lini & fænigræci añ. ℥. j.ſ. olei amygdalini vel butyri insulsi, olei violati añ. ℥. ij. fiat cataplasma. Lenit, concoquit, collectionesq́ue discutit.

SECALE. *Aduersariorum pag. 6*.
Germ. Rocken. *Belg.* Rogge.
Ital. Segala. *Hisp.* Centeno.

HORDEVM *Ital. Orzo. Hisp.* Ceuada.

Secalium panem eiusq́ue fermentum Antuerpiani Medici potentius digerere, trahere, abscessus maturare, & rumpere tritico pane, experiuntur.

Lege aduers. li. 4. *annonam* & sequenti *marilentum*.

Plin.

Plin. Sordidos efficit panes, agrestibus hominibus idoneos, amarulentos ac lentos atque facilè permeabiles; minùs alit quàm triticum & hordeum.

Culmorum cinis aqua subactus & illitus, pedum manuumque rimas sanat Matthiolo.

HORDEVM DIOSC. *Hordeum minus quàm triticū nutrit, abstergit, vrinam cit, inflat, stomacho aduersatur, œdemata & inflammationes discutit, duritias cum melle, resina & fimo columbino concoquit. Cum meliloto & papaueris calyce dolores finit, qui latus excruciāt. Aducit sus intestinorum inflationes, cum lini semine, fœnograeco & Ruta, illini iuuat. Strumas cum pice liquida, cæra, oleo, & impubis pueri vrina ad concoctionem perducit, & cum myrtho aut lentisco, aut malicorio, aut siluestribus pyris, aut rubo, alui profluuia sistit. Podagricis inflammationibus cum Cotoneis aut aceto prodest. Decocta in acri aceto, modo quo hordeaceum cataplasma, & calida imposita, lepris medetur. Cremor verò farinæ ex aqua atque cum pice & oleo decoctus, puri mouendo est. Cum aceto subactus itidem, & cum pice contra articulorum defluxiones prodest.*

Lege paleaceus pag. 7.

GAL. Primi est ordinis in exsiccando & refrigerando; habet etiam pauxillum abstersionis: paulo etiam plus desiccat, quàm farina fabacea, cui non insint cortices. Cætera enim similia sunt foris vtentibus. In cibo autem fabis præstat, quòd flatuosam naturam exuat. Fabis quantumcunq; coxeris, flatuosa natura remanet; sunt enim crassioris essentiæ, quàm hordeum, quamobrem eo etiam plus nutrit.

Geminum hordeum Septentrioni notissimum πολυστιχὸν & διστιχὸν: Picardis, Artesiis, cæterisque Gallobelgis polystichon *Soucrion* vernaculè, Germanis **Grosse gerst** dicitur. Autumno ad Malti siue **Mauth** & **Brēmauth** confectionem seritur. Radice exit fibrosa, exili, foliis gramineis, stipula binûm cubitorum, spica in plerosque versus aristis rigidis & scabris vallata, æstate matura.

Distichon Gallobelgis *Pamelle*, Germ. **kleyn gerst**, id est, minus hordeum, Martio, Aprili, & initio Maij duntaxat seritur, hyemis quippe & frigoris impatientissimum: vniuersa sui parte gracilius, cubitum & sesquicubitum rarò superat: aristis exilioribus delicatioribus, mollicellis, minusque rigidis gemino situ spicatum.

Vniuersa Anglia ad hordei præparationem quam **Mauth** vocant, hoc solo ferè hordeo vtitur, idque polysticho ad Cereuisias Britannicas suauissimas & optimas præfert, quæ quaslibet septentrionales bonitate longè superant.

Mauth autem inibi paratur, hoc qui sequitur modo. Hordeum maceratur aqua biduo & tribus noctibus: deinde effusa aqua in horreum aceruatur loco ventis minus peruio, quoad germen, perpupillosque radicum cirros & pullulationes (quæ hyeme tardius, vere & æstate biduo aut triduo) emiserit. Mox priusquàm incalescat sulcatim dispersum, sesquipalmum densum, ter, quaterue die & nocte subuertitur aperto aëre: octo vel nouem dies continuos iterando, perficitur. Tandem in tabulato pertuso, igne subdito vel aptato fornaci vimineo texto calatho acuminato, & superstrato hordeo; igne lento è palea, cremiis vel arido ligno admoto fornacis ostiolo, sesquipalmari interuallo ab imo interposito, exiccatur, quoad molis frangi queat; sicque extostum **Mauth** in fornacis capacitatem deiicitur: quod ex qualibet hordei mensura ad quartam partem accrescit; & antiquum bonitate, in Zytho componendo, nouum præcellit.

Bieræ siue Cereuisiæ compositio.

Normannis & Gallobelgis Bierre & Ceruoise. *Anglis & Germ.* **Bier.**

℞. Malti molis leuiter contriti modios Anglicos octo, aquæ fluuialis limpidioris feruentis, cui aliquot manipuli furfuris triticei incocti fuerint, quantum satis sit explendo dolio Aureliano. Exactè mixta, infusa calidè perstent tres horas: deinde foraminulo palea aut duplicato fundo apto subterfluant. Id quod transmissum est (Belgis & Anglis **wort** vocatum) recoquitur semihoram, sesquihoram vel aliquot horas vt melius conseruetur, adiectis libris quatuor florum Lupuli salictarij: mox longo latoque lacu vel depressis labris vix pedem altis perfrigerantur. Et huius decocti frigefacti libris octo vel decem, fermenti siue fæcis Bieræ vel Alæ potentioris libra aut sesquilibra addantur, exactè agitando, loco tepidiore permiscentur, stragulis operiendo, sensimque reliquum liquorem vt commodius fermentescant, affundendo. Quibus absolutis transcolantur: vasa adimplentur: demumque fermentatione absoluta, exactissimè occluduntur.

Eidem Malto nouam affundunt feruidam, transcolant, eoque Cereuisiam tenuem concinnant. Variis è frugibus, tritico, hordeo, zea, auena fit Maltum, quod ratione conficiendi, Bieræ colores immutat. Triticeum & polystichum, supra coctū & excoctum potissimum, rubicundam & subfuscam cereuisiam efficit. Hordeo disticho, auena, zea, tritico, commixtis quinis vel senis libris farinæ fabaceæ, albida & limpida redditur. Malti hordeacei partes duæ aut tres; auenæ & triticei añ pars vna, sumuntur: farinæ fabarum quantū tritici quarta pars; aquæ quantum satis, pro tenuitate, & potentia Bieræ futuræ.

Primæ

Primæ nobilitatis Anglorum ALA *suauis & vinei saporis potio, cuius hyeme præcipuus vsus, quia minus conseruatur.*

Recipit decocti Malti (vernaculè wort) libras ducentas, florum lupi salictarij M. ij. quò Malti dulcem & insipidum saporem exuat. Percoctis & transmissis sensim commisceantur (vt suprà monuimus) fæcis bieræ vel Alæ libræ tres, & Graut Anglorum (Belgæ Maerbier vocant) libræ sex vel octo.

Graut enim fit hoc qui sequitur modo.

℞. farinæ Malti lib. vj. vel octo: aquæ feruefactæ lib. 12. vel 15. quæ agitata & probe sexies die remixta tepente camino, stragulis operto & palea condito nitido vase tamdiu macerantur, donec Serapij lentorem assequantur. Tunc igne, sedulò versando ne vrantur, ad pultis solidioris crassitiem percoquuntur.

Ζυθὸς & Curmi Dioscor.

DIOSCOR. *Ex hordeo potus fit, cui Zytho nomen est: is vrinam cit, renes & neruos tentat, membranis præsertim cerebrum vestientibus, officit: inflationem parit, vitiosum succum creat, elephantiasim gignit.*

CVRMI.

Fit & ex hordeo potus quem Curmi nominant; eoq; sæpè pro potu vtuntur. Verùm capitis dolorem mouet, malum succum gignit, neruis nocet. Consimilia etiam potus genera ex tritico fieri solent in Iberia quæ Occidentem spectat, & Britannia.

Zythum & Cereuisia Plin.

Ex frugibus fiunt & potus, Zythum in Ægypto; Cælia & Cærea, in Hispania: Cereuisia & plura genera in Gallia, aliisq. prouinciis; quorum omnium spuma cutem fœminarum in facie nutrit.

Quantum ex priscis Plinio & Dioscoride coniecturam facimus de Zytho & Curmi, potiones Cereuisiis nostris proximas, nec dubiè designasse videntur: præsertim Alam, quæ vini vicem antiquitus supplet Britannis; quorũ ipse Dioscorides meminit, referẽs malũ succũ gignere & neruos tentare: quibus idem, quod nobis, euenisse potuit, potissimũ plebi & Anglicæ rusticæ turbæ, cui ad gulæ delectamenta potentiorem Alam è cauponariis expetenti, inexaturabilis quæstus gratia illâ ex Malto lixiuio aquæ vice macerato, imponitur; sic enim magis compositam & grano potiorẽ ementitur; caput ferit, lætamque opilionibus, colonis & naucleris stultitiam conciliat. Nec desunt nonnusquam inexplebiles nummorũ vafri homines qui Bieræ pro lupuli floribus camini fuliginẽ substituant, aqua salsa Maltum macerantes, vt eo plus sitiantur bieræ, quo plus sint potæ. Harum potionum & consimilium assiduo vsu incommoda Dioscoridi memorata percipiuntur: quæ non possunt sine hepatis & viscerum summo dispendio assumi. Cerebro & neruis inde affectis & sanguine exusto, fit tuberculorum in facie & naso, vti elephanticorum, eruptio. inde apud Anglos in hunc vsque diem locus protrito elogio, Asciuit sibi faciem & nasum rubrum, tuberosum, commendatioris Alæ. Maxima igitur in Cereuisia varietas: pro ratione, quantitate frugum, mixtione, compositione varias qualitates sortita. Germanis & Belgis Gentiana, Baccæ Lauri, Zeduaria, Gaghel, Helenium, Lauendula, Saluia, Hormini flores, Cuculus siue Cucubalus Indianus, (quem insanum seu furiosum solanum faciunt) chamæpitys, coriandrum & consimilia vnà cum lupulo incoquuntur.

Limpidior, potior, bene defæcata biera, cuius quidem faciendæ rationem, vt calidioribus innotescat regionibus, docuimus; suauis & salubris est potio; alimentum bonum præbet; modò probè & ex optimis frugibus paretur & percoquatur.

Tenuis autem quæ grani minus, plus aquæ, recipit; humectando refrigerat, minusque alit.

Acida malum succum gignit: renes, neruos & caput tentat: tormina, inflationes intestinorum, quẽadmodum & recentior epota, stillicidium vrinæ, crassum succum, calculum renum & vesicæ parit. Lutetiana crassa, dum recens, pessima.

Additur Lupulus Bieræ vel Alæ duplici ratione; cum ob saporẽ & conseruationem, tum quia crassum succum Zythum procreare literis prodatur; cuius erratum & noxam emendaret, aperiendo abstergeret, per venas crassa pituitosaque excrementa, venarum, renum, vesicæ, citra magnam calfactionem educeret: docemur.n.à Mesue in syrupo è succo Lupuli & Byzãtino, aliisq; neotericorũ compositionibus Lupulũ, non secus ac fumariam, sanguinem purgare & defæcare, eiusque ebullitiones compescere: iecoris intemperiem calidam, internosque feruores, febresque biliosas & pituitosas arcere. Quem eundem effectum præstant turiones siue Asparagi vere erumpentes, cibo & acetariis.

Floribus tamen, quia temperatè calidi, secus euenit, vti de Coriandro monuimus Aduersariorum pagina 314. Quòd caput feriant, è Cereuisia non reiiciendi; neque illis causa rheumatismatum & articulorum defluxionum, vt doctis Anglis perplacet, attribuenda; sed potius ingluuiei, crapulæ, mollitiei, blanditiis & gulæ oblectamẽtis, quibus sunt dediti, ascribere debent: quia Ala ipsa potentior, sine eis, aut lupulo pauxillo concinnata, non secus ac vinum, abditissimas permeat cerebri membranas, eademque infert incommoda. Lupuli flores non nocent qualitate, sed quantitate, quemadmodum vinum & optima quæuis temeta.

Ex Malti colamine Cataplasma podagricis vtile.

NON secus ac Defruto .i. musto quàm dulcissimo Columellæ ad tertias, dimidias Plinio decocto, Batavi, Frisij, Angli, & Belgæ, optimæ Cereuisiæ woꝛt siue musto patrio, id est, infusi Malti colamine excocto pultes ad neruorum & articulorum dolores faciunt, qui leniendo, roborando & digerendo mirè congruunt.

Recipiunt crassamenti Cereuisiæ excocti lib. ij. fel tauri vnum: ebulliant lento igni ad lib. j. postea adde aceti lib. j. pulueris olibani ℥. j. pul. florum Chamæmeli, Meliloti, añ. ℥. j. ſ. pul. Rutæ ℥. ſ. mellis & pul. Cimini añ. lib. ſ. denuò ad crassitiem percoquantur. Hoc medicamentum mihi communicauit pereruditus medicus D. Baylly apud Auxonienses professor Regius.

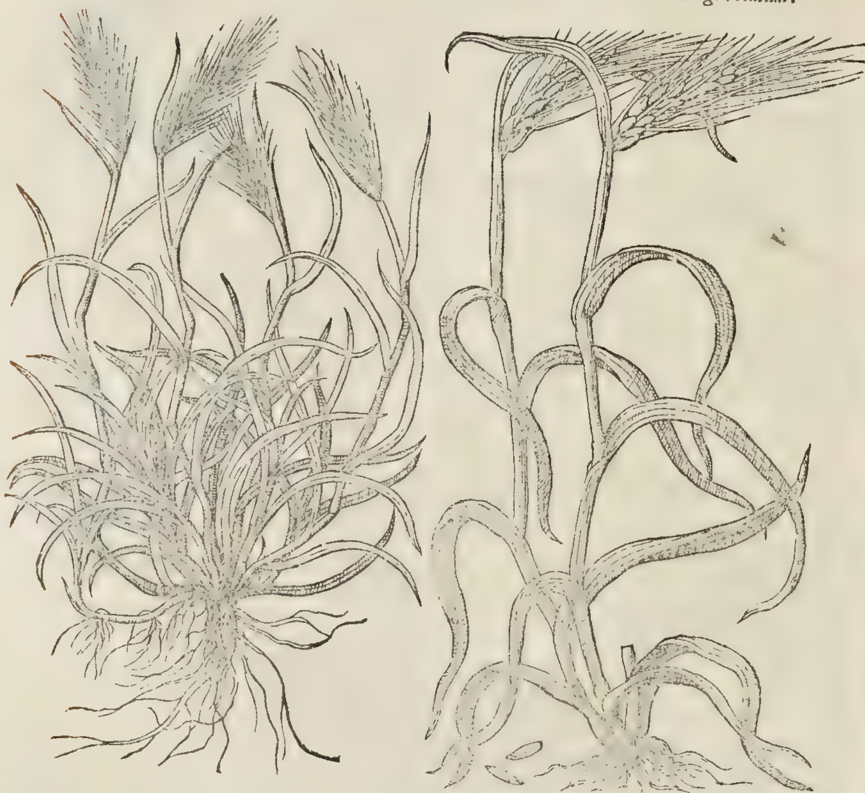
Ptisana.

Ex hordeo Ptissana ἀπὸ τοῦ πτισσεῖν, hoc est, pinsendo decorticare. quod omnibus frugibus quadrat, nonnunquã etiam leguminibus Galeno teste de alimẽtis capite de φακοπτισάνη .i. ex lente Ptissana. Cruda priscis dicitur hordeum, auena, & frugum omne genus decorticatum: Cocta verò coctione diuturna in vnum corpus redacta, quæ ptissana tota etiam vocatur, à cremore hordei transcolato varia. Gal. lib. 1°. alimentorum, capite De hordeo, ptissanam crudam etiam fecit hordeum acerosum, quod ad ptisanas expetitur.

Hordeum glumis exutum, siue ptisana, magis lenit asperitates, nutrit & humectat. Vis detersoria, obstructiones reserans in acere consistit.

HORDEVM *spontaneum spurium.*
HOLCVS *Plinij Anguillaræ.*

ZEOPYRVM *siue* TRITICOSPELTHVM.
HORDEVM *nudum vulgo vocatum.*

HOLCVS Plin. lib 27. cap. 10. in saxis nascitur siccis: aristas habet in cacumine tenues, culmo quale hordeum restibili. Hæc circa caput adalligata, vel circa lacertum educit è corpore aristas. Hanc quidem ob id aristidam vocant.

ZEA, Ζειά, *Aduersar. pag.* 8.
Germ. Speltz. *Gal.* Espeautre. *Hisp.* Spelta. *Ital.* Spelta *&* Farro.

DIOSC. *Plus quàm Hordeum alit, ori grata, digeritur in panificia, minus quàm Triticum alens.*

Gal. Vniuersa sua facultate tritici & hordei media.

Plin. Ex vino ad Scorpionum ictus tepida, & sanguinem excreantibus. Item Arteriæ: tussi cum caprino seuo aut butyro; ex fœnogræco mollissima omnium, vlcera manantia sanat.

CRIMNON *Diosc. est* Semola *Gallorum & Italorum.*

DIOSC. *Crassior est ex Zea Triticoq́ue farina, ex qua pultem faciunt, abundè alit, facilè conficitur**; *aluum vehementius adstringit, si Zea ex qua fit prius torreatur.*

* Æginetæ & Gal. concoctioni renititur.

SILIGO *Tragi.* OLYRA *Dioscoridis.*

DIOSC. *Zearum generi adscribitur, sed minus aliquanto nutrit, in panes vt Zea cogitur.*

BRIZA. Monococcos *recentiorum & Dod. Aduers. pag.* 9.

AVENA. *pag.* 9.
Angl. Otes/Etes *&* Hauer. *Hisp.* Auea *&* Auena.

DIOSC. *Auena ad cataplasmata vtilis, veluti hordeum. pulte huius aluus sistitur; prodest tussientibus in sorbitione succus.* eadem Gal. & Aegineta

Gal. Illita desiccat & digerit mediocriter, sine morsu; temperiem autem habet paulo frigidiorem; nonnihil etiam astrictionis obtinet, vt ventris profluuia iuuet.

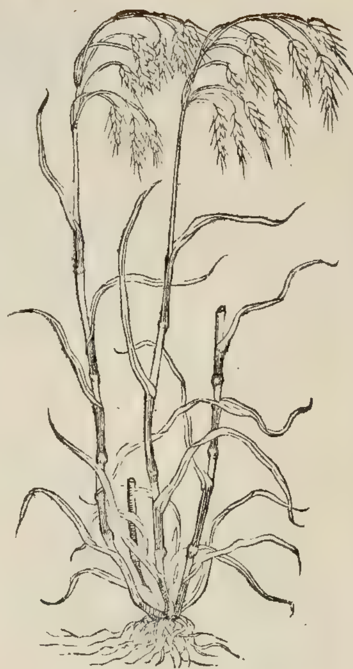
Plin. Decocta in aceto næuos tollit.

Vulgus medicorum & plebecula torrefaciunt, sacculis excipiunt milij modo ad colicos dolores, admouentque calidè.

BROMOS.

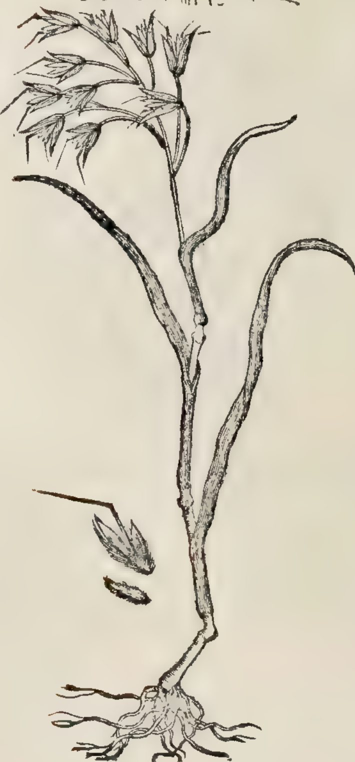

B
ste
ra

Pag. 9. l. 32. lege *effigie est Bromus sterilis.*

AEGYLOPS Bromoides Belgarum.

AE
Na

BROMOS

BROMOS, *Festucago Gazæ. pag. 9.*

Gallis, aueron. *Ital.* vena vana *.i. auena cassa, &* orzo saluatico.

Iam demum Matthiolo Aegylops altera, non prima epit. 843.

DIOSCOR. *Bromus herba Aegylopi similis, exiccatoriam vim habens, decoquitur cum sua radice in aqua ad tertias, & iuri colato par modus mellis adijcitur: rursus incoquitur, dum liquidi mellis crassitudo fiat. Linteum ex eo humore imbutum, & naribus inditum, contra graueolentiam vlcerum efficax est. Aliqui tritam aloen addunt & eo modo vtuntur. Cum siccis rosis cocta in vino grauem oris halitum emendat.*

BROMOS *sterilis altera; Festuca altera Dod. Germ.* Dort *&* Lulch *Belg.* Drauick.

BROMOS sterili affinis hæc & perquam similis: apiculis compressioribus Canini graminis, semē oblongum, acerosum, Secalino, cuius est vitiū, multò minùs claudentibus, in secali & agrorum marginibus reperitur apud Belgas.

ÆGYLOPS *Bromoides Belgarum: Aegylops Dod. Belg.* gebaerde euene.

ÆGYLOPEM inter & Bromum herbam media est hæc, quæ Belgis gebaerde euene, quasi dicas, auenam aristis siue barbula donatam. Auenæ cassæ aut Ægylopi assimilatur. Semen acutum, hirsutum, oblongum, ruffum, glumis occlusum. In Anglia, Belgio, & Gallia inter hordeum & secale nonnunquam occurrit. Num eadem quæ Ægylops præstet, incompertum hactenus.

FESTVCA siue ἀιγίλωψ *Narbonensis & calidarum regionum. Aduers. pag. 10.*

An Festuca hordeum Plinij? *Ital.* Orzo saluatico.

DIOSCOR. *Illita cum farina herba * ægylopiis medetur, † duritias discutit. Succus farina admistus siccatur, & eorundem gratia reponitur.*

* Gal. eadem. † quia leniter est acris, digerendi vim possidet.

PHOENIX φοῖνιξ *pag. 10. Hordeum murinum, vel Lolium rubrū: Belg.* Muyse koren. *Ger.* Wintzen helmer, *&* Wald troho. *Gal.* Iuraye sauuage. *Ital.* Gioglio saluatico.

LOLIVM *Aduers. pag. 10.* *Germ.* Tuualch, siue weysen, *&* Lulch. *Hisp.* Yoio, *&* Zizania. *Ital.* Gioglio *&* Loglio.

DIOSCOR. *Phœnix in vino austero pota alui profluuium & emanantem vulua sanguinem sistit, vrinæ impetus infrænat. Sunt qui adalligatam in puniceo vellere, & suspensam, sanguinem supprimere prodant.*

LOLIVM.

DIOSCOR. *Nomas molitum, putrescentia vlcera, gangrænásque compescit, cum raphanis & sale illitum: & ex aceto & sulphure, vino feros lichenas & lepras sanat. Strumas quoque discutit, cum fimo columbino & lini semine decoctum in vino, rumpit quæ ægrius ad coctionem perducuntur. Decoctum ex aqua mulsa vtilissimè ischiadicis illinitur, si cum polenta, thure, myrrha aut croco suffiatur, conceptionem adiuuat.*

GAL. Deficcat, & excalfacit efficaciter, vt propinquum sit acribus, magis quàm Iris: sed non est perinde vt illa, subtilis essentiæ. Verùm multum in hoc deficit. Secundum hoc ponat ipsum quispiam in primo tertij ordinis excalfacientium; secundi verò in fine exiccantium.

Loliaceam farinam suis soporiferis medicamentis miscent Chymistæ.

VSTILAGO *Aduers. pag.* 11. CRATÆOGONON *Aduers. pag.* 11.

DIOSCOR. *Cratæogonum, inquit, traditum est à quibusdam, hoc si bibat ieiuno ore ter die post menses purgatos tribus obolis in cyathis aquæ duobus mulier, ante conceptum quadraginta diebus, & vir modo consimili totidem diebus ante coitum hauriat, virilis sexus partum futurum.*

CRATÆOGONI *varietas quorundam & Euphrasia 2ª. Dod.*

QVÆ floribus suaue rubentibus secus agrorum margines oritur, aliquanto minor, pedali cauliculo, folus Melampyri & Cristæ gallinaceæ medus. Euphrasiam secundam Dod. fecit.

MELAM-

MELAMPYRUM, *Triticum vaccinum Tragi, Cordi, & Dod.*

PSEUDOMELANTHIUM, *Nigellastrum Dod. Lolium perperam Fuchsio. Lichnoides Segetum Mutoni. Gitago Tragi. Hisp.* Neguillia, *&* Allipiure. *pag.* 12.

Pseudomelanthium, vt testatur Fuchsius, ex neotericis lichenibus & psoris sanandis, vti Lolium, efficacissimum; vulnera glutinat, fistulosis vlceribus medetur, sanguinem supprimit.

Num pesso subditum menses trahat, vt ex Hippocrate Dod. refert, ignoramus: sed Nigellam vtramque siue Melanthium cùm hortense, tum campestre, cuius gemina varietas, melle Mercuriali excepta, id præstare non dubito. Cùm inter segetes Melanthium syluestre oriatur, suspitio est Hippocratem per Melanthium ex tritico illud ipsum innuisse.

Quasuis cutis fœdationes seminis farina ex melle illita delet.

ORYZA Ὄρυζα.

Angl. Rice. *Hisp.* Arroz.

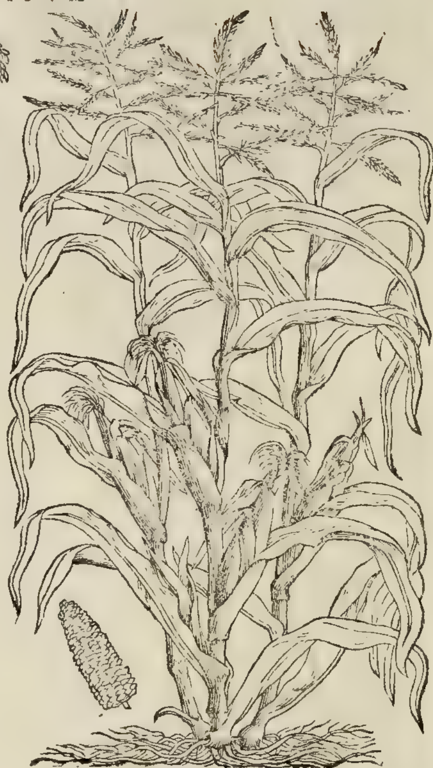
Dioscoridi & Galeno mediocriter alit, & aluum supprimit.

Crassum præbet alimentum.

MILIUM

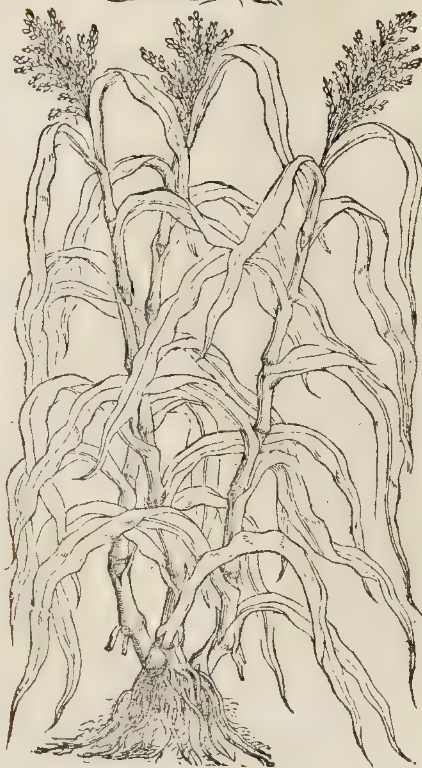
MILIVM.

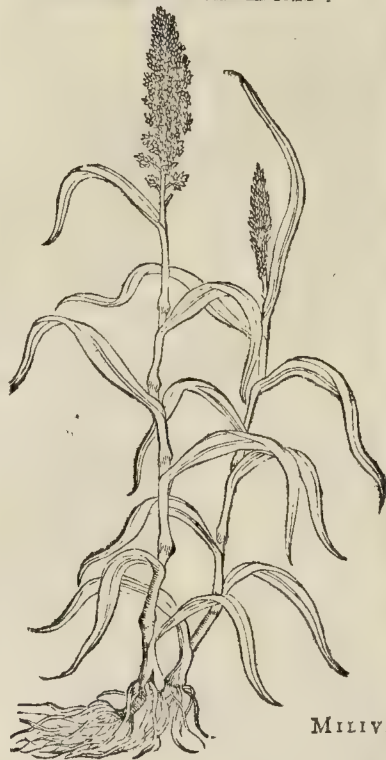

M... In...

SORGHO.

PAN...

MILIVM

MILIVM *Angl.* Myle & millet. *Hisp.* Miyo & Milho.

DIOSCOR. *Milium in panes coactum, minus cæteris frugibus alit: sistit pulte sua aluum, vrinam cit. Torretur, feruensq; in sacco ponitur, vt torminibus, reliquisq; doloribus, si foueatur, auxilio sit.* Plin. & Gal. eadem.

Gal. Primo ordine refrigerat, exiccat verò tertio exoluto, aut certè 2°. intenso. paulolum etiam habet tenuitatis. Aluum humentem desiccat.

Varietas. Semine nigro & latiore iuba ab hoc solum diuersum videas.

MILIVM *Indicum Plinianum, Frumentum Turcicum Dod.*
Triticum Bactrianum Plin. apud Cordum. Aduers. pag. 13. 14.
Germ. Turckschen korn. *Hisp.* Mijo Turquesco. *Ital.* Fromento Indiano.

SORGHO, *Melica Italorum Matthioli & Dodonæi. Aduers. pag.* 14.
Germ. Sorgsamen. *Belgis*, Sorgsaet.
Viribus Panici constat: pauperum tabernis & culinis agri Ferratiensis vsitatissima. Lege pa. 14. lin. 3. *occidentalibus.* Ibidem l. 11. *craßior sed breuior.*

PANICVM. *Aduers. pag.* 14.
Angl. Panick. *Hisp.* Panizo & Panico.
Mel frugum Dioclis, Anguillara.

DIOSC. *Panicum eosdem quos milium habet vsus, minus tamen & nutrit & stringit.*
Gal. Foris siccat & refrigerat.

PANICVM *aliud Indicum.*
& Hisp. panicula villosa.

Herbariorum PANICVM *Syluestre.*
Aduers. pag. 15.
Perperam Lolium Cordo. Gramen mannæ alterum Dod.
Ischæmou Plin. C. Clusio.

Lege lin. 11. *turbinem.*

Rarius hoc Panicum superiori anno à quodam chirurgo Bristolium Angliæ ex nouo orbe delatum,

à vulgato diuerſum nutante panicula, graciliore longiore maximi Amaranthi, pedem æquante, hirſutiore ſpectatur.

Herbariorum Panicum ſylueſtre.

Alitibus, vti frugum vitia & graminea, expetitur; minimè in cibis, eoque Panico quàm gramini Mannæ propius.

LACHRYMA *Iobi, Lithoſpermum Plin. & Dioſpyros Plin. cap. 11. lib. 27. Aduerſ. pag. 16.*

PHALARIS φάλαρις. *Aduerſ. pag. 16.*
Ital. Falari.

HOLOSTIVM *Ruellij herbariorum & Lutetianorum Aduerſ. pag. 17.*
Perperam Graminis genus Fuchſio.
Gramen Leucanthemum Dod.
Chamæciſſos Oribaſij, Italis.
Euphraſia gramen Tragi, & tandem gramen alterum floridum Matth. an Holoſtium Lacunæ?

DIOSCOR. *Tunditur, & in aqua aut vino ſuccus ad veſicæ cruciatus vtiliſsimè bibitur: Semen cochlearis menſura potum, ad eadem efficax eſt.*

Subdit Galenus, ceu in ſe ſe habeant quidpiam tenuium partium, & calidum.

Linea 6. & 8. parentheſi claudantur (*quo inſtitores, &c. magnam vim.*)

DIOSCOR. *Holoſtium herbula quadrantalis, humi repens: foliis viticuliſq́; coronopo aut gramini proximis, guſtu adſtringentibus, radice alba, prætenui vſque in capillamenti ſpeciem, longitudine quatuor digitorum. Naſcitur in collibus terrenis. Vſus eius ad rupta, in vino potæ. nam carnes coguntur, decoctionibus addita.*

Varietas. Eandem hāc herbulam foliis, flore ſtellato & viticulis, in marginibus agri ſabuloſi Antuerpiani, ſed minoribus multo, etiam Autumno florentem hoc anno videre meminimus.

Holoſtium alterum, aduerſariorum pag. 17. eſt Filix ſaxea Tragi.
Holoſtij Monſpeliaci varietas, inter Plantagines.

PHA-

PHALANGIVM *non ramosum. Aduers. pag.* 18.
Ital. Falangio.

Aliud quoddam Phalangium voluptatis ergo in hortis Belgicis, Italicis, & Anglicis colitur. Priori Phalangio ei omnia similia præterquam summus pedalis cauliculus, quem sine ramulis in pediculis lactei stellati flores, & semina in pericarpiis antedicto similia, sed maiora, ambiunt.

PHALANGIVM *Cretæ Salonensis. pag.* 18.
Alphodelus minor Clusij & Dod.

Nisi à frigoris iniuriis defendatur, emoritur in Belgicis hortis hyemis sæuitia, est enim frigoris impatientissimus.

DIOSCOR. *Folia, semen, flos, cum vino pota, auxiliantur contra* scorpionum * Phalangiorumq; ictus: * tormina quoque discutiunt.*

* Gal. quia facultatis tenuium partium desiccantis.

MANNA. *Aduerſ.pag.* 23. 24. 25. 28.

MESVE. Temperata eſt, aut paulò calidior, guttur, thoracem, ventriculum lenit, terget, bilem clementer purgat, ſitim ſedat. Quoniam verò imbecilliter vacuat, præſertim cruda (cocta enim citiùs agit) thymo & hyſſopo, vel alio, vis eius vt caſſiæ intenditur. Valentibus autem medicamentis miſta, eorum actionem reddit meliorem, cùm ſuo dulci ſapore illa naturæ magis familiaria reddat. Ob id eam Galenus ſcammonio miſcuit, quod à poſterioribus eſt laudatum: alij deinde turbith, alij aliis. Datur à drach. ſex ad drachmas quindecim: annum ſeruatur.

Lege pa. 26. li. 10. *anteluca-na.* & paulo poſt *ficulneus.*

DE ARVNDINIBVS *Aduerſar.pag.* 27.
Κάλαμος, *ſiue Calamus.*
Gal. Roſeau. *Belg.* Riet. *Germ.* Rozth.
Ital. Canne a far ſiepe.
Vallatoria ſiue phragmites Dioſ.

ARVNDO *Donax ſatiua noſtras, ſiue Cypria. Aduerſar. pag.* 27.
Gal. Canne. *Hiſp.* Caña. *Germ.* Rozth. *Belg.* Spaenſch Riet. *Ital.* Calami à far conocchie.

Lege pag. 27 lin. 10. *gramines.*

DIOSCOR. *Vallatoriæ ſiue phragmitis trita radix per ſe, aut cum bulbis ſuis illita, ſpicula* * *aculeosq́; corpore extrahit. Luxata, lumborumq́; dolores cum aceto mulcet. Virentia folia tuſa & impoſita, ignibus ſacris medentur, & cæteris inflammationibus.* † *corticis cinere perunctæ cum aceto alopeciæ ſanantur. Paniculæ* * *lanugo, ſi aures intrauerit, exſurdat.*

* Gal. Ceu quædam trahendi vis ei ineſſet, abſtergentem facultatem poſſidet non paucam, minimeque acrem.

Paulus eadē. † Gal. Cortex verò combuſtus, admodum tenuium partium, & digerentis facultatis efficitur cum nonnulla abſterſione, vt exiccet & calefaciat, tertio quodammodo ordine; plus tamen ſiccet quàm calefaciat.

* Gal. Adeo tenaciter hærens affigitur, vt auelli non poſſit, auditumque vitiet.

Radix squammas ossium extrahere creditur.

Arundinis folia melius substituuntur pro tenerrimis palmæ pullulationibus in emplastro diachalciteos, quàm radices.

Æginetæ, Phragmites abstergit: folia eius viridia moderatè refrigerant.

CALAMVS *odoratus Libani*, κάλαμος ἀρωματικός.

DIOSCOR. *Melior est fuluus, densè geniculatus, & qui assulosè frangitur, plena araneorum fistula, albicans, lentus in mandendo, & adstringens, ac cum quadam acrimonia amarus. Vrinam potu ciet, †quare cum graminis aut apij semine coctus, in aquæ subter cutem fusa morbo, renum vitiis, stillicidio vrinæ, ruptisq; commodè bibitur. Menses & potu & apposito pellit. Tussi suffitu medetur per se, aut ex resina Terebinthina, hausto per arundinem fumo. ad muliebres insessus decoquitur, & clysteribus imponitur. Suffitionibus, malagmatisq; odoris gratia commiscetur.* †Plin. eadē.

Memini me vidisse Venetiis ad Angeli symbolum Calamum aromaticum, quem Alepo Syriæ Sequinus Martinellus doctus & industrius pharmacopœus, fortè delatum ex lacu inter Libanum & illum ignobilem montem Plinio lib. 12. cap. 22. memoratum miserat. Arundo erat geniculata, nitida, crassitudine paruum digitum æquans; color fuluus, ni labat memoria, saturior; odoratus, parum lentus in mandendo, subacris & amarus.

Iacobus Vtenhouius generosus Gandauensis, stirpium & artis medicæ peritissimus, Calami aromatici dodrantales cannulas aranearum telis plenas, fuluas, geniculatas, digiti minimi crassitudine, gustu planè aromatico, amaricante, Schœnantho præstantiore, Balneolis vulgò *Baignolz* Galliæ Narbonensis nactus est inter Schœnanthi festucas, quas Massiliam aduectas ex lacu Plinio memorato asserebant.

Multò maiores habuit præclarus vir Augerius D. de Bousbeke Flander Insulanus, Cæsareæ maiestatis Cōstātinopoli legatus, stirpium exoticarum peritissimus.

Albicans] quia fuluum prius dixit Diosc. videtur referendum ad araneosam illam substantiam, qualē in aliis arūdinibus cernere est, nisi velit ex fuluo albicantem significare. alij radici tribuunt.

Vrinam potu cit, cū graminis aut apij] Semina diuretica addit, vt medicamenti actio iuuetur, & sit magis destinatum hydropicis & nephriticis; quando lotium ob affectos renes vel vesicam supprimitur, stillicidiumque fit quod stranguriam appellant.

Menses & potu & apposito] quia aliqua sunt quæ pota menses, nō apposita mouent: vel quia nonnulla imposita menses elicere possunt; quæ nō intro assumuntur; quæ ichores absumendo menses retinent, potius quàm mouent: aut quæ sunt amara, aut odore ingrata imponuntur, nec nisi vrgenti & maximo affectu propinātur: Cuiusmodi sunt Lachrymę fœtidæ, Sabina, Bitumen, Assa fœtida, Galbanum & consimilia attrahētia medicamenta simplicia vel cōposita; quæ intro sumpta ventrem laxarent: pessarij autem modo subdita, sanguinem attrahunt, quē etiam medicamenti acrimonia expultrix facultas irritata expellere cogitur.

Tussi suffitu medetur] Fumus aërem inficit; quem quia pulmones hauriunt, siccando, humores absumendo, & defluxiones sistēdo egregiè curat. Quod commodius vt fiat, scitè Dioscorides Terebinthi resinam addit, quo plus vaporosæ fuliginis reddat, quæ potentissimè catarrhos & vlcera pulmonum siccat. Tamen farctis pulmonibus difficillimè spirantibus affatim per infundibulum aut arundinem hi vapores minimè, ob suffocationis periculum, intromittendi; nisi prius medicamento purgante excrementorum copia imminuta, in cubiculo vel lecto occluso fumum sensim hauriant.

ARVNDO *Indica florida. Cannacorus quorundam Aduers. pag. 28.*

Malagmatis odoris gratia commiscetur] Non solũ odoris gratia malagmatis, hepaticis, stomachicis & veterinis additur; sed ob illas dotes quas habet.

Gal. eadem. Æginetæ ex secundo calfacientium & arefacientium à temperatis excessu, subtilioris nonnihil & astringentis est potentiæ, vrinam ergo proritat.

Plin. lib. 24. cap. 11. & lib. 12. cap. 22. subdit.

Illa quæ in India Syriaq; nascitur odorum vnguentorumq; causa; cit & menstrua, admota: medetur conuulsis, duobus obolis pota: Iocinori, renibus, hydropi; tussi etiam suffitu, magisque cum resina. furfuribus vlceribusque manantibus cum vino radix decocta: excipitur & succus eius, fitque elaterio similis. Efficacissima autem in omni arundine quæ proxima radici; efficacia & genicula.

ACORVS. *Aduers. pag. 29.* ACORI *exactior effigies altera. pag. 29.*

CERTE cùm huius exoticæ & peregrinæ elegantis plantæ prior effigies è fragmentis aridæ herbæ fuerit depicta, priusquam Acorum nascentem nacti essemus, & quia minùs recens, sed aridus duntaxat nobis visus, ei exactiorem ad viuum expressam iconem annectendam operæpretium duximus, cuius virentem plantam inspectione assecuti sumus hoc anno 1575. Literæ F.lgarum, munere C. Clusij huius historiæ clariss. scriptoris, in cultissimo & amœnissimo paradiso D. Ioannis Dilfij, rei herbariæ, omniumque naturæ miraculorum, perquam auidi & periti: foliis Xyridis, sed oblongioribus & angustioribus, sesquicubito maioribus, nitidis, atrouirentibus, confinis radici eximia fragrantia præditis, quæ Iridis siluestris ritu hyeme marcescunt & vere nouo pullulant. Radices habet quales in officinis prostant nomine Calami aromatici implicatas, nec in rectum, nec altum actas, sed cespite summo in obliquum (vt appositè annotat Diosc.) sparsas, subtus numerosa coma fibratas, albicantes foris, intus candidas, gustu acres & amaras, geniculis distinctas, è quibus vtrinque alternatim, alarum ritu aptantur pullulationes. neque caulem neque florem edidit. quinimo asserit Clusius, relatu C.V. D. Caroli Rym & D. Augerij de Bousbecke Cæsaris ad Turcarum imperatorem oratorum, nullum vel florem vel semen, etiam vbi sponte nascitur, in magno quodam lacu ad radices montis præcelsi iuxta

Prussiam

Pruſſiam Bithyniæ vrbem, proferre: ſed duntaxat quædam nucamenta, nucis Ponticæ iulis ſimilia è ramulis ex leui caule prodeuntibus.

DIOSCOR. **Radici vis calfactoria. Decoctum potu† vrinam cit: prodeſt lateris doloribus, & iecinoris atq; thoracis: item torminibus, vulſis, ruptis: lienẽ abſumit. vrinæ ſtillicidio & ſerpentũ ictibus auxiliatur. Inſidentibus ad muliebres affectus, Iridis modo, vtiliter imponitur. Oculorũ* caligines ſucco diſcutit. Antidotis radix magno vſu commiſcetur.*

Plin.* & Gal.† Conſiſtentia tenui: & hinc lienes induratos iuuat, ceratodis craſſitiem deterget & extenuat: ſed ad hoc melior eſt ſuccus. Omnino verò ſiccificum eſſe clarum eſt. Et ſanè ordinis eſto tertij, in calefaciendo & ſiccando.

* Plin. contra ſuffuſiones & caligines oculorum ſucco eiuſdem epoto, contraque ſerpentes. Omnia veſicæ vitia ſanat. Teſtium tumores, radix decocta in vino, tritaque & illita, mirè diſcutit. Duritias & collectiones omnes ſanat, decocto herbæ fouentibus. Contuſis & euerſis pota duobus obolis in mulſi cyathis tribus radix prodeſt.

Radix Acori ſiue Calami aromatici officinarum amarulenta eſt; Galeno tamẽ Acorus amaricat: quare Galãga maior pro Acoro præferẽda; & Calami aromatici radicẽ pro Calamo odorato Libani vſurpabimus: Galenus Vſneam ſubſtituit quã σφάγνον vocant, è cedro vel larice, vel populo præſtantiſſimam.

Per triduum radicis decoctum potum vrinam mirificè diducit & ſtranguriam ſanat Apuleio. & herba in vaſe apum ſuſpenſa, nunquam effugient, neque examinabunt.

ACORVS *noſtras paluſtris: Aduerſ. pag. 29.*
Butomon Theoph. Valerando. Pſeudoiris & Iris lutea Dod.
Belg. geel lisch. *Gal.* glayeul & flambe baſtarde.
Ger. gel ſchwertel & Drachenwurtz.
Angl. Gladden or falſe *Acorus.*

GALANGA *maior.*
Perperam officinarum Acorus. Aduerſ. pag. 30.

ACORI noſtratis radix conſtringit, roborat, cogit, & contrahit: dyſentericis vtilis, menſes ſiſtit. Alium in Bohemiæ hortis luteis floribus coli tradunt; Iridemque luteam appellant.

GALANGA *vtraque. Nec tundendo facilè cedit. Aduerſ. pag. 30.*} Acori radices frangendo faciles eſſe

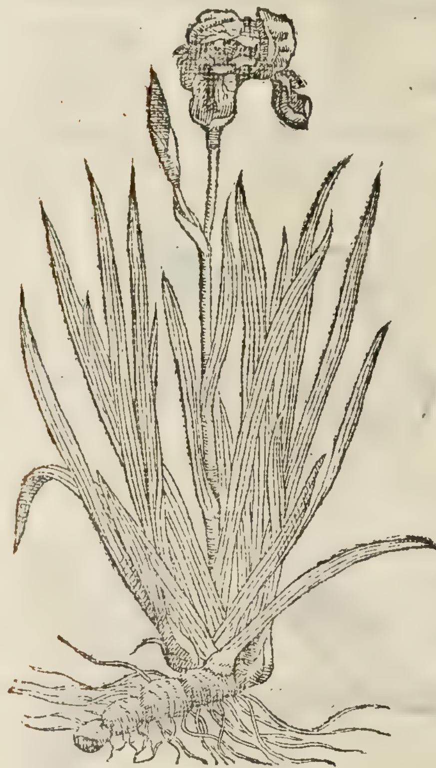
esse vult Plinius, quod Galangæ non conuenit: proinde hæc Galanga, non est Acorus.

Astringendo ventriculum & viscera roborat, & à flatibus vindicat; concoctionem iuuat; cœliacos, colicos, & à flatibus ortos dolores mitigat. Stomachicum & cephalicum est medicamentum.

Naribus puluis inditus cerebrum expurgat, sternutamenta mouet. In calfaciendo & siccando tertij est ordinis remissi.

IRIDES. *Aduers. pag. 30.*

IRIS *vulgaris; Belgis* blau lisch ouer zee. *Gallis*, flambe ou glayeul. *Angl.* Flour de Luce/ or flour de Lyce. *Ital.* Giglio celeste, & Giglio pauonazo. *Hisp.* el Lirio cardeno, lirio decor de cielo .i. *decus cœli.*

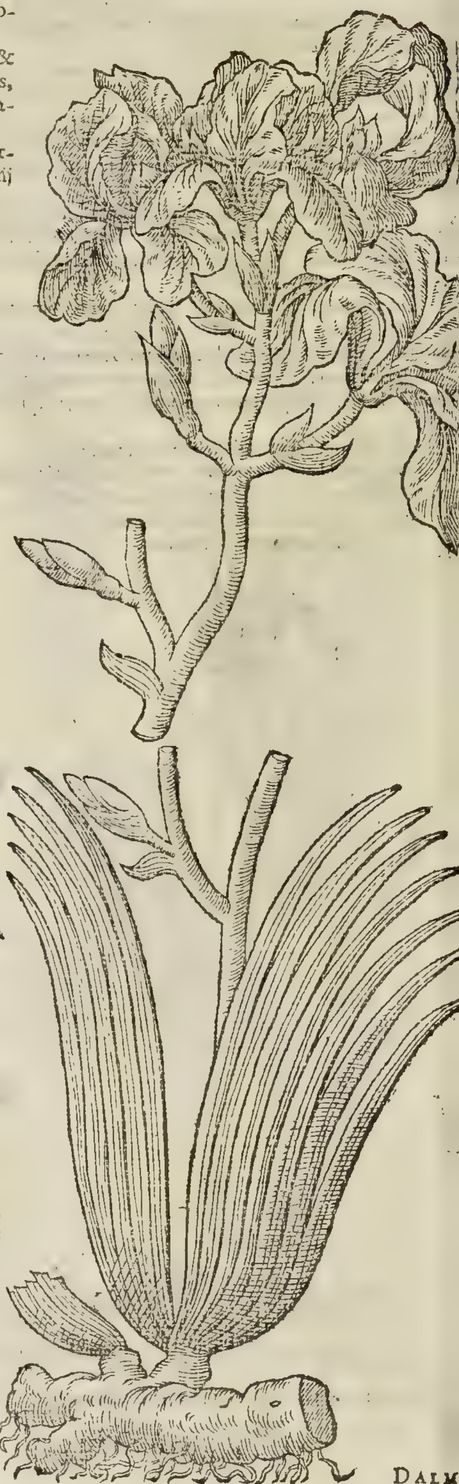
IRIDIS *vulgaris varietas.*

Flore cæruleo obsoleto, cinereóue; alioqui nec ita absimilis omni sui parte, sed maior in viretis nostris occurrit.

IRIS *Dalmatica maior.*

Aspectu hilaris peruenustus foliorum exortus, lateratim traiectus, & radiatim alas pauonis explicatas imitatus: floribus pluribus ex vno caule multis concauo alis, luculentæ magnitudinis, violaceis nitentibus senis foliolis, alternatim etiam repandis. Vireta Belgica hanc in delitiis habent munere clarissimi medici Pancij Ducis Ferranēsis. Semen profert in siliquis angulosis.

IRIS *Dalmatica maior.*

DALM

IRIS *Dalmatica minor.*

Biflorae Iridi facie, omnique ſui parte perſimilis, ſed tota minor, & flores dilutiores aliquanto. Alfonſi Pancij medici Ferrarienſis doctiſſimi munere miſſa & Belgij inquilina facta.

IRIS *biflora Luſitanica.* *An aſtragalitides Aetij?*

Perpuſilla IRIDIS *latifolia.* *Aduerſ. pag. 32.*

IRIS *biflora Luſitanica.*

Noſtro Belgio, Hiſpanico delata ſolo, etiam inquilina facta eſt; vere & autumno florem odoratum violaceum ſingulis caulibus cubitalibus & ſeſquicubitalibus ſingulum aut alternum villoſo candore fimbriatum proferens: denſa breuique radice, frangentique contumace; facie & foliis Dalmaticae ſimilis, ſed magis ſparſis. Flos vt plurimum ſingularis, vbi tantùm reperitur.

IRIS *Luſitanica verna.*

Aliud inuenitur genus, Dalmaticae Iridi maiori cum foliis, tum caule, & ternis quaternísue floribus ſimile; ſed colore omnino violaceis ſeu purpura ſaturioribus: cuiuſmodi me vidiſſe iuuat hoc vere in amœniſſimis viridariis illuſtriſſimi D. Ioannis vander Dilf, & Mariae Schetz.

Perpuſillae IRIDIS *latifoliae varietates.*

Chamaeiris, ex quo eam è Monſpellienſi agro in Belgium & Angliam tranſmiſi, frigido humentiq; ſolo excepta, non ſecus ac innumerę calidarum regionum peregrinae ſtirpes, ſoli & caeli temperie, varias ſubit mutationes. Caulis illi quippe dodrantalis, nonnuſquam pedalis; flores albidi aut lutei, aut violacei; alibi caule vidui, dilutè rubentes, violacei, ſtriati, & ex luteo pallentes, obſeruantur.

Irides Auſtriacas humiles ſpecioſis rubris floribus, & violaceis odoratis, clariſſimo viro D. Brancioni Vienna miſit elapſo anno C. Cluſius vnà cum Chamaeiride purpureo odorato flore.

IRIS *Perpusilla sylvestris angustifolia.*

Alterum Iridis genus iamdiu descripserunt, & vocarunt Chamæiridē herbarij nostri, foliis gramineis, rigidis, spithameis & pedalib⁹, pusilli gladioli similibus, floribus expassis, cęruloiolaceis, aliquādo, purpuroiolaceis, nouē foliolis conflatis, caulis palmaris & dodrantalis. radix gracilis, minimo digito duplo minor, acris, gustu Xyridis: in Germania & Belgio frequentior prouentus.

IRIDIS *angustifoliæ sylvestris varietates.*

Belgarum sedulitate in nostris hortis cultæ visuntur angustifolia & latiore folio sesquicubitali Irides. Sed vtrique flores terni & quaterni iuxta cauliculi cubitalis ramulos, cæteroquin cum superiore haud absimiles. Eas virentes primùm videndi copiam fecit in suo viridario peritissimus Allardus Ruerius doctor Medicus Insulanus: postea Ioannes **Doute**, alias **vogelsang**: aliique non pauci.

IRIS *Lutea variegata.*

Adducenda & huc sanè quàm rara Iridis species. Flores sunt lutei Chamæiridis Monspelliacę, tribus repandis foliis peregrina elegantia striatis, obscurè violaceis. in Belgij hortis prouenit munere doctissimi Clusij.

IRIS *Chalcedonica maxima, variata.*

Vidisse & meminisse iuuat superioribus diebus Iridis florem Bruxellis delatū luculentæ magnitudinis, maculis fortuitis, transuersis & obliquis, giluis, cinereis & punicantibus variatum, foliis tantillum gladij ritu vndantibus. Cætera cuncta Iridi vulgatæ aut Dalmaticæ similia. Hanc debemus C. Dominæ Dindeuelde, quæ hunc luculentum florē alebat studiosè in horto D. Tisnac.

IRIDIS *varietates quamplurimæ.*

Iridis complures adhuc varietates habemus, munere clar. heroinæ Catherinæ de Brimeu vxoris D. Conradi Schetz, Colonia, Lugduno, & ex Hispania delatas, sed mihi necdum floruerunt.

DIOSCOR. *Radix dum tunditur sternutamenta*[a] *mouet. Vis omnibus excalfactoria, extenuans, contra tussim efficax: humorum qui ægrè reiiciuntur, crassitiem digerunt vel attenuant; bilem, crassamq;*[b] *pituitam ex hydromelite drachmis septem epotæ purgant. Somnū conciliant; lachrymas ciunt; torminibus medentur. Eædem potæ ex aceto serpentium*[c] *ictibus auxiliantur, lienosis conuulsis, perfrictionibus, horroribus, & quibus genitura*[d] *effluit. Menses ex vino potæ pellunt. Decoctum earum fœminarum fotibus vtiliter imponitur, ad emolliendos locos, laxandaq; in eis venarum spiracula ischiadicis*[e] *infunditur. Fistulas ac sinus carne explet*[f]. *Radices ex melle glandis*[g] *modo subditæ partus extrahunt; quinetiam coctæ & illitæ strumas vetereſq; duritias emolliunt*[h]. *Siccæ quoque vlcera replent, & cum melle purgant.*[i] *Nudata ossa carne operiunt. Doloribus capitis cum aceto & rosaceo magna cum vtilitate illinuntur. Admotæ cum albo veratro, & duabus mellis partibus, lentigines & vitia cutis in facie à sole contracta emaculat. Pessis malagmatis & acopis inseruntur. In vniuersum, magni ad omnia vsus.*

Lege *ipse etiamque*. Et paulo post l. *sancti fœderis.*

[a] Et caput purgat Plin. [b] crassa & choleras. [c] & araneorum; scorpionum, in pane vel aqua, addit Plin. [d] genituras absumit, Plin. [e] & lumbis cum resina illinitur Plinio. [f] sarcotica est.
[g] *Glandis modo*, scitè *collyrij modo* vertunt. [h] Succo duritias omnes emollit. Plin.
[i] capitis præcipuè suppurationes veteres. Ægineta eadem asserit.

Addit Plin. Infantibus eam circumligari salutare est. Dentientibus præcipua est, tinearúmue vitio laborantibus instillari. Contra canum morsus ex oleo imponitur, & contra perfrictiones; sic & neruorum doloribus. Dolori capitis cum cotoneis malis aut strutheis illinitur. Crapulas quoque & orthopneas discutit. Vomitiones cit duobus obolis sumpta. Ossa fracta extrahit imposita cum melle. Ad paronychias farina eius vtuntur. Halitus oris commanducata abolet, alarumque vitia. Sedis rimas & condylomata, omniaque in corpore excrescentia sanat.

MESVE. Radix est calida sicca ordine tertio, acris: terget, coquit, resoluit, lenit, aperit obstructa, sedat dolores, pituitā crassam, & mistā illi bilem purgat, ac præter hęc aquas serosas, idq; clementer. Materiam crassam, lentam, hærentem in thorace, ac pulmone, coquit, tenuat, ac promptè educit, visceraq; omnia expurgat. Hepatis quoque ac lienis, & vicinarū partium tollit obstructiones: affectus ab ea excitatos, hydropem, dolorem, tumorem, duritiem, & similes sanat, aut lenit. Omnes quoque tumores etiam duros, & strumas digerit; præsertim neruorum & iuncturarum: maximè cum betæ vel brassicæ succo, vel vino, & melle, & oleo chamæmelino. Cephalalgiam veterem sanat: præsertim cataplasmate imposita, & succo eius in nares attracto. Hic enim sternutamentum mouet, & per nares detrahit vim maximam excrementorum in partes alias, per meatus occultos alioqui defluxurorum. Succus autem ex ea vt absinthio extrahitur. Cum sapa autem tussim veterem ab humore crasso, lento factam, multùm iuuat, & ab eodem spirandi difficultatem. Vterum præterea expurgat. Pesso quoque supposita vel emplastro admota, vteri dolores sedat, menses euocat, aborsum facit. Vlcera antiqua, sordida, putrida purgat, terget, carne proba implet, quale etiam ossa nuda vestit. Ischiadi salubriter aut clystere iniicitur, aut emplastro imponitur. Os si colluitur aceto cui incocta fuerit, dentium dolorem sanat, & rheumatismum sistit: supposita item hæmorrhoidas aperit. Inuitam feminis vacuationem sumpta cohibet. Succus eius cum farina fabarum & cinerum illitus, faciem expurgat, eiusque maculas deterget. Oleum denique irinum neruos & iuncturas firmat, spasmum ex repletione, cephalalgiam, dolorem hepatis, splenis, renum, vteri, iuncturarum, thoracis & podagræ, pleuritidem, peripneumoniam oblitum iuuat, catarrhum coquit, somnum conciliat temporibus inunctum: aurium dolorem instillatum auri, natium graueolentiam ipsis iniectum corrigit. Fit autem ex floribus iridis, & radicum dimidio, vt rosatum oleum & violatum. Ne ventriculum lædat, sumatur ex mulsa & pauca spica, vel cum sero lactis melle, mastiche: ad affectus autem thoracis & pulmonis, cum sapa, vt dixi, propinatur.

Vis omnibus excalfactoria] omnes vi calfaciendi pollere ait; quod Ægineta sine aliqua gradus limitatione docet; ait enim abundè calefacere, abstergere & concoquere siue maturare. Intellexit fortè ad secundum gradum, vt coniectura fert, quia sarcoticis annumeratur; quæ talia esse solent, & vltra secundum gradum calfacere & siccare non debent; ne materiam generandæ carnis aptam & necessariam absumant; nisi superflua caro adsit. Alij ad secundum completum vel initium tertij excessus; minimè quartum, quod tamen doctissimus Dod. credidit, recens potissimum; cuius purgandi facultas in calore minimè consistit; sed succo abstergente, attenuante, nitroso, crudo, flatulento, ventriculo & visceribus molesto, nisi probè castigato.

Calfacit 2. & exsiccat 3. Fuch.
Calida & sicca ordine 2. Auicennæ sarcotica.

Extenuans] Dioscorides addidit facultates secundas & tertias. Est enim medicamentum non solum calidum; sed etiam tenuium partium, quemadmodum succus limonum, oxalidis, berberis, agrestæ siue omphacij, reliquorumque acidorum, quæ extenuant crassos & lentos humores citra calfactionem.

Contra tussim efficax] Cùm tussis à diuersis causis fiat, in qua tussi efficax, distinguere operæpretium

eſt: Nam tuſſim ex collectionibus & tumoribus ſub ſepto tranſuerſo minimè curare manifeſtum; quæ à ſepti compreſſione fit, non ſecus ac illa quæ ab hepatis inflammatione deprehenditur. Tuſſis enim ab acribus humoribus irritatio eſt in membris & organis reſpirationi ſeruientibus facta, vt expellat infeſta excrementa; ſicut ſternutamentum, capitis; & nauſea, ventriculi.

Tuſſis. Sternutamentum Nauſea.

Neque conuenit in defluxione pulmonum vel arteriæ à tenui materia, cùm ſit attenuans medicamentum; denſare enim opus eſt: ſi calida materia, frigidis condenſantibus, papauere, opio, vel lentis; ſpiſſis, Gummi Arabico, tragacantho. ſi frigida, tenuis, Iuiubis, Sebeſten, & aliis moderatè calidis, Penidiis, ſemine lini, fœnigræci, radice altheæ, maluæ & ſimilibus: aut medicamentis compoſitis ſyrupis Ziziphorum & de Hyſſopo, qui conſpiſſantia lenta recipiunt. Tuſſis à ſanie exudante ab inflammatis pulmonibus, coſtis, trachea arteria vel eius ramis; quæ ſi tenuis, incraſſanda; ſi craſſa, extenuanda, vti in empieumate. Quæ duntaxat à refrigeratis pulmonibus fit; ſolo halitu retento, qui calfacit, curabitur, ſi leuis ſit. A lentis craſſiſque, vel diuturniore mora denſatis, pulmonibusq; infarctis educendis Iris efficaciſſima. Minus conuenit tuſſi poſt materiæ eductionem, ob facultatem irritatam expultricem, cui narcotica ad ſenſum minuendum vel leniendum, potiora ſunt.

Humorum qui ægrè eiiciuntur attenuant.] Cur ad tuſſim & in qua tuſſi valeat, Dioſc. indicat: quæ difficilè è thorace exeruntur, attenuat, quibus extenuatis facilè reiiciuntur. Fortè aliquid vlterius ſignificare voluit his verbis, *qui ægrè eiiciuntur*, ſiue è thorace, ventre, renibus educenda ſint excrementa. Extenuant & incidunt Irides omnes, vi calfactoria & partium tenuitate: quare paulo pòſt ſubdit, *menſes, vrinas, farctus hepatis & ſplenis.*

Craſſa & choleras purgat.] Craſſa extenuãdo ad ſupradicta referuntur, vel ad ea quæ reiiciuntur; duo ſignificare volens; humores purgare & eoſdem purgare in maiore quantitate. Iris enim cholagogum medicamentum eſt, quæ cum hydromelite bilem craſſam vel pituitam extergendo & attenuando, euacuat. Hydromel enim medicamentis purgantibus additur, vt eductionem faciliorẽ reddat: eadem qua ratione Aloes bilem purgantibus, extenuantibus & incidentibus commixtis in Hierapicra Gal. pituitam craſſam euacuat.

Epotæ] quaſi dicat, non impoſitæ: quod de recenti intelligendum; ſicca enim non purgat.

Drachmis ſeptem epotæ.] Drachmis ſeptem legendum, quia craſſa, euulſu difficilia. Plinio lib. 21. cap. 20. aluum ſoluit drachmis duabus cum melle; tuſſim, tormina, inflationes pota, lienes ex aceto, contra ſerpentes & araneorum morſus ex poſca valet; contra ſcorpiones duarum drachmarum pondere in pane. Cholicum medicamentum docent Plinij verba, qui aluum duabus drachmis purgare dicit, & drachmas duas ſufficere ad ſcorpiones. Sed aduerſus venena oportet maiorem quantitatem exhibere, vt vis medicamenti venenum ſuperet.

Meſueo laxat aquam citrinam, humiditates viſcoſas & melancholiam: aperit oppilationes; verùm mœſtitiam infert; ſed quando miſcetur aliis medicinis oppilationes reſerantibus, iecur & viſcera roborantibus noxa minuitur. Aqua & melle cocto caſtigatur. Doſis in decoctis ab aureis duobus, ad tres vel quatuor; & ſiccæ contuſæ à ʒ.j. ad ʒ.ij[as]. ex melle cocto.

Noſtris practicis hodie ſucci recentis hydropicis propinatur ab ℥.j. ad ℥.ij[as]. cum tantillo cinnamomo, aſaro, nardo, caryophyllis aut Syrupo è cichorio Nicol. Igne excocti ſucci aut denſati à drachmis duabus & ſemiſſe ad ʒ.iij. & quatuor, recens tamen crudus potentius agit.

Somnum conciliat.] odore ſuaui caput replet, & cerebri ventriculos vapidis fumis imbuit, non ſecus ac vini, ciborum repletio; labor & alia multa: non ſiccitate & calore, quæ potius vigilias inducunt. Neque in morbis acutis, aut calidis & ſiccis corporibus, ſed in humidis; vel diſſoluendo humiditatem, vel capiti vapores offundendo; vt crocus, myrrha, anethum, ocymum & huiuſmodi nonnulla; quorum maximus eſt vſus. in quibus valde humida & narcotica ſtupefactoria dare non licet, vt in pleuritide, peripneumonia & aliis affectibus in quibus expectorandum. Syrupus è papauere albo vel nigro, ſputum & omnem pectoris excretionem compeſcit: quare eo parcendum, vel illi Iris addenda, quæ & ſomnum conciliabit, & humorum cum incraſſationem impediet, tum expulſionem & excreationem iuuabit. Num intro ſumi vel imponi debeat, nihil Dioſcor. Dicemus & intrò aſſumptam vel temporibus impoſitam, vt vult Meſueus, prodeſſe.

Lachrymas ciunt.] Lachrymas ciunt quæ cerebrum comprimunt, vel acrimonia feriunt, vel dolore afficiunt. Iris quia acris, lachrymas cit, vt cepe & acria collyria dolorifica; & riſus, comprimendo oculos; & ſplendor nimius, violentia quadam.

Horroribus, conuulſis, ex aceto potæ.] Acetum (niſi aqua dilutum,) neruis noxium, acre & moleſtum; ideo aptius conuenire videtur cum oxycrato ſiue poſca perfrictionibus refrigerationibúſue & horroribus in quibus nerui afficiuntur; quia Plinius contra ſerpentium & araneorum morſus ex poſca valere ſcribit, & ex aceto ad lienoſos, quibus acetum optimè conuenit; cuius beneficio ad partes remotas peruenit; & craſſum ſuccum extenuando lienem minuit.

Quibus genitura effluit] quia genituram abſumit exſiccando; gonorrhϾ, ſiue reſolutioni vaſorum ſpermaticorum etiam medendo; nam refrigeratis & conuulſis conuenit.

Menses ex vino.] Si menses ob venarum vteri obstructionem à lentis & viscidis humoribus sanguini crassiori permixtis, supprimantur.

Ischiadicis infunditur] clystere infunditur, quia intestina per peritonium cum parte affecta consensum habent. Iberis, Cardamine, Nasturtium & eiusmodi, consimili modo infunduntur, quia calfaciunt, attenuant & digerunt materiam frigidam impactam, à qua fieri solet Ischias.

XYRIS, Ξυρὶς. *Aduers. pag.* 32.

DIOSCOR. *Radix contra capitis vulnera fractaq; efficax est; aculeos & spicula omnia citra molestiam extrahit, * adiecta floris æris tertia parte, & radicis centaurij ac mellis quinta, tumoribus & collectionibus illita cum aceto medetur. Radix ex passo bibitur ad conuulsa, rupta, coxendicum dolores, stranguriass, & alui profluuia. Semen tribus obolis potum, vrinam vehementius impellit; & cum aceto † lienem absumit.*

* Gal. quia tenuium partium, attractoriæ, digerendi, ac nimirum etiam desiccandi est facultatis; tum multò etiam amplius fructus; qui quidem & vrinam ciet.

† Gal. Lienes induratos sanare potest.

Plinio strumas vel panos vel inguina discutit.

Ad alui profluuia bibitur Diosc.] Non secus ac Rhabarbarum, & Asarum ventris fluores, materiam per vrinas deducendo & auertendo, supprimit: cæteroquin opilionibus, & rusticorum plebi in præfectura Sommerseti Angliæ, huius radicis decoctum aut ex Ala infusum, purgationes Iridis modo, molitur.

Zingiberis siliqua cum granis suis.

ZINGIBERIS. *Aduers. pag.* 33.

In Belgio, ob soli & cæli humidum superfluum, in folia abit, marcescit, flaccescit, tandemque emoritur Zingiberis radix: eapropter ceparum & bulborum quorundam ritu effodienda, & vti vitis pampinis spoliata, emissariis aliquot stolonibus propaginibúsue effractis transferenda videtur. Semen aromaticum subastringẽs gustu, Zingiberis colore album, cardamomo maiori ferè par, sed oblongius, minusque feruidum, in triquetra item siliqua, rugosa, duriuscula, villis quibusdam & cirris obducta, chamæiridis pusillæ siliquæ non dispari. De eadem Aduersariorum pag. 445. in Cardamomi historia.

DIOSCOR. *Zingiberis cibo conueniens est; & cum condimento assumitur. Excalfactoriã vim & excoquentem habet; aluum leniter emollit; stomacho vtilis est: efficax aduersus ea quæ oculis caliginem offundunt. In antidota addi solet. In summa, piperis viribus respondet.*

Æginetæ Zingiberis radix potenter quidem excalfacit, neque primo tamen statim occursu, inuictæ cuiuspiam humiditatis, & crassioris essentiæ (quàm piper, Gal.) particeps est: Ideo teredinibus facilè tentatur, sed constantem seruat caliditatem. Gal. eadem.

Gal. *Humiditatis inuictæ*] illaboratam humiditatem & crassam, quemadmodum Piper longum, in se retinere videtur; quare diutius perseuerat quæ proficiscitur à Zingibere aut pipere longo caliditas, quàm quæ ab albo aut nigro. Porrò vbi totum

corpus calfacere celerrimè consilium est, ea tunc exhibenda sunt quæ & celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & promptissimè vndequaque ferantur. Verùm vbi partem quamuis refrigeratam calfacere studemus, contrà agendum: nimirum quæ tardè calescentia plurimo tempore perdurent, ea præbendo.

Stomachicum, cephalicum, hepaticum, & veneris incentiuum, potissimum recens vel conditum, calidum & humidum adhuc est medicamentum; exsiccatum verò, calfaciens & desiccans ordine tertio. Obstructiones hepatis à crassa pituita incidendo, digerendo, calfaciendo, siccando reserat; Intestinorum, ventriculi, & pulmonum farctus abstergit & dissipat. superuacuo humore absumpto, cerebrum & memoriam roborando iuuat. aciei caliginosæ oculorum medetur.

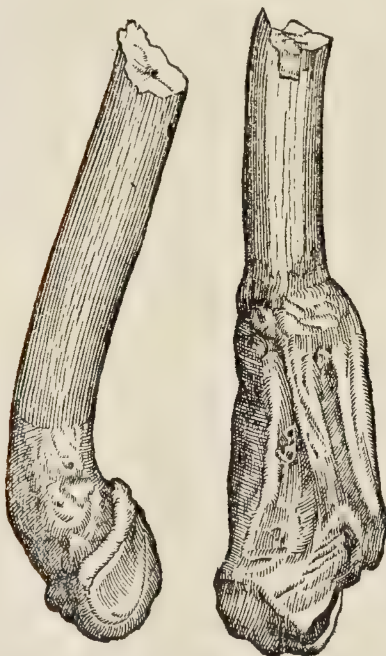
CVRCVMA *officinarum, Cyperus Indicus Diosc. Aduers. pag. 33. & 34.*

DIOSCOR. *Manducatum croci vim reddit, gustu amaro sentitur, & illitum præsentem psilothri vim exhibet.*

COSTVS *omnis. Aduers. pag. 34.*

DIOSCOR. *Vis ei excalfactoria, vrinam ciet: menses pellit: vitiis quæ vuluam malè habent, tam impositu quàm fotu & suffitu auxiliatur. Contra viperarum morsus sextantem bibere prodest: item aduersus pectoris dolores, conuulsa, inflationesque, ex vino & absynthio. venerem ex mulso stimulat, * latas ventris tineas ex aqua pellit † horroribus ex oleo, ante febrium accessiones, & neruorum resolutionibus oblinitur. vitia cutis in facie, cum aqua vel melle illitus, emendat. Additur in antidota & malagmata. Sunt qui admistis helenij comageni præduris radicibus adulterent: quod deprehensu facile est, siquidem neque gustu feruet helenium, neque validum odorem vibrat, vt caput tentare possit.*

COSTVS *cum caulis ferulacei frustulo radice pulla, num Diosc. Indicus Costus? Costus Indicus Clusij.*

Æginetæ, pauculæ quidem amaritudinis, plurimæ verò acrimoniæ & calidæ qualitatis particeps.

Gal. **Horroribus*] ob acrem plurimam & calidam quã in se qualitatẽ simul & facultatẽ obtinet, adeo vt exulceret: sic etiam in ischiadicis atque in summa in quibus excalfacere partem quamuis aut ex alto in superficiem extrahere aliquem humorem est opus, ad costum confugitur; ideò vrinas & menses prouocat: ad rupta, conuulsa & laterum dolores conuenit.

COSTVS *facie radicis Centaurij maioris.*

Iam decem & quinque annis elapsis Venetias adferri cœpit Costus ille nigrior, facie & concretione radicis Centaurij maioris vel Gentianæ, grauis, odoris eximia Iridis suauitate, mixta tamen cum tantilla hirci graueolentia. Cuius exterior cortex pullus; derasus verò ex cinereo flauescit. Num sit vt ferula niger Dioscoridis Indicus Costus, penes doctiores iudicium esto. Antidotis minimè excludendus; & si gustu peramarus, & ingratus.

ZERVMBET *Serapionis &* ZEDVARIA, *eiusdem radicis partes. Aduers. pag. 35.*

SERAP. Excalfacit Zeduaria & siccat ordine secundo. flatus discutit, & propria quadã facultate impinguat. Post assumpta graue animæ virus, quod allium, cæpa, vel vinum excitauit, abigit. Venenosorum animalium morsibus opitulatur, alui fluxiones sistit, vteri abscessus resoluit, vomitiones reprimit, & coli cruciatus tollit, itemque ventriculi: alui tineas quascunque enecat, & in antidotis additur.

Restituo Aduers. pag. 35. lin. 25. & vtraque vt nominis, sic eiusdem radicis partes meritò dixerim nec secus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus vel longus à suis cohærentibus radicum anfractibus

ZERVMBET *Serapionis & Zeduaria eiusdem radicis partes.*

ctibus spectantur; cuiusmodi videndi & habendi copia fuit Antuerpiæ in Myropolio simplicium ditissimo Francisci Pennini. Eoque Serapio, &c.

Item pag. 36. lege, & huius partem Zerumbet.

Et paulò post, veriores esse cum sibi mutuò cohæreant. Et deme, per omnia similiores; vt Castani bulbi cum cæteris œnanthis; exemplisque aliis superius ostensum fuit.

ZERVMBET *Serapionis.*
Belg. Block Zeduar.

CYPERVS.

CYPERVS. *Aduers. pag.* 37.
Hisp. Iunca cheyrosa, Iunca auellanada.

Iuncus { *quadratus* / *angulosus* / *& triangularis* } { *Celsi.* / *Plinij.* }

DIOSCOR. *Calida vis inest; venarum spiracula laxat, vrinam cit: ad calculos aquámue subter cutem vtilissimè bibitur. Aduersus Scorpionum ictus remedio est. Perfrictionibus vuluæ & præclusionibus fotu prodest. Pellit menses. Contra vlcera* oris, etiam si depascant, vorentq́; farina eius efficax. Malagmatis calfacientibus, & vnguentorum spissamentis bene addici solet.* *Paulus eadē.

Ægin. Calidus pariter & siccus temperamento est, absque erosione: qua de re vlceribus quæ præ nimia humiditate ægrè coalescunt, cicatricem mirabiliter inducit.

Pellit menses. Gal. quia calfacit & siccat sine mordacitate, & quiddam astringens habet.

Ægin. Inest præterea Cypero quædam secandi facultas, qua lapillos atterit, & lotia mensesque prolicit. *Farinam* dicit, quia Cyperus rotundus in farinaceum puluerem facile abit.

CYPERVS *longus odoratior.*
Belgis & Anglis Wilden Galegaen & Galinga.
Hisp. Iuncia olorosa.

CYPERVS *aquaticus septentrionalis.*

Scrobibus item & riuulis ad Scaldæ amœnissima fluenta pone nouam Antuerpiam vrbem, iisdem foliis & iubata pannicula prouenit. Radix nonnullas, sed paucas, teretes, oliuares, oblongiores, instar filipendulæ emittens glandulas, gustu astringentes, nulla odoris gratia.

CYPERVS *rotundus litoreus inodorus.*

In Angliæ borealis & Belgij fluminũ litoreis, lenefluentorumque riuulorum, & maris alluuionibus, Cyperi genus non inelegans, radicum longè lateque sparsa sobole, multis & bicubitalibus implexatum filamentis, Cypero rotundo parium, oritur. Folia angulosa; caulis cubitalis, & sesquicubitalis, nitidus, triquetrus; in quo racemosa iuba, congesta. Gustu subastringit radix frigida & sicca: odoris & saporis expers.

TRASI cum flore.

SPARGANIUM alterum.

TRASI *Veronensium siue esculenti Cyperi. Aduers. pag. 37.*
Dulcichinum Guillandini.
Cyperus dulcis Theoph. Dod.
Ital. Trasi dolce, & dolzolini.

Humenti Belgico solo complures capillares radices edit.

Venerem stimulant, abstergunt moderatè humectando; eoque expectorationem iuuant.

PAPYRVS. *Aduers. pag. 38. 39. 40.*

DIOSCOR. *Papyrus qua chartæ fiunt, nullis non cognita, præcipuæ in medicina vtilitatis ad laxandas fistulas, madefacta lino inuoluitur, vsque dum inaruerit: constricta enim atque immissa in hiatum, humore completur, & intumescendo fistulas aperit. Habet nescio quid alimenti radix. Itaque Aegyptij eam mandunt, succum tantum deuorantes: & mansam expuunt. ipsis radicibus pro ligno vtuntur. Crematæ papyri cinis depascentia vlcera cum omnium partium, tum oris maximè, cohibet. Verum melius id combusta charta præstat.*

Eadem Gal. Macerata aut vsta vtilis efficitur: Igitur oxycrato, vinóue macerata, recentia vulnera glutinat; maximè in circulum circumposita. Verum hic quidem est, ceu materia quæ medicamina sanantia accipiat. At vbi vsta fuerit, medicamen est * exiccatorium velut & chartæ combustæ cinis, nisi quatenus inferior est quam papyri.

*AEgineta eadem.

TYPHA, Τύφη. *Aduers. pag. 40.*
Bel. Lischdoden & dousen, *quia lanugo eius in aures incidens, surdos efficit. Ger.* Narenkolben, Motzkolben. *Hispan.* Behordo, *seu* Iunco Amacorodaco.

IVNCVS *odoratus.* Σχοῖνος ἀρωματικός.
Schœnanthum. Aduers. pag. 42.
Ger. Camdischhew. *Officinis, Belgis, & Italis* Schœnanthum. *Ang.* Squinanthum. *Gal.* pasture de Chameau.

Lege pa. 41. li. 4. Geneue si. l. Thoma pen:o.

DIOSC. *Typhæ flos suillo adipe eloto exceptus ambustis medetur.*

Exsiccat moderatè & abstergit. Sanguinis fluores imposita sistit.

IVNCVS *odoratus.*

DIOSC. *Igneæ mordacitatis ad linguam. Floris, culmorum, radicisq́; est vsus. Vim vrinæ ciendæ habet, menses pellit, discutit inflationes,*caput aggrauat, modicè astringit, comminuit, excoquit, ac venarum spiracula laxat. Flos eius in potu vtilis sanguinem reiicientibus. doloribus stomachi, pulmonis, iocinoris, & renum, miscetur antidotis. Radix astringentior est, ideo fastidiis stomachi, hydropicis, conuulsis, ʒ. vna, cum pari pondere piperis, per dies aliquot datur. Decoctum vuluæ inflammationibus, ad desidentium fotus, vtile est.*

*Quia modicè calfacit & adstringit Galeno, cum partium tenuitate.

Flores hodie asportantur euanidi, ideò calamulis vti præstat.

Marinus gramineus IVNCVS. *Aduers. pag.* 42. *Pseudoschœnanthum.*

IVNCVS *leuis vulgatus,* σχοῖνος. *Aduers. pa.* 43. & 44. *Germ.* Binzen Schmelen. *Belgis* Biesen. *Anglis* Rusches. *Gal.* Ionc. *Hisp.* Iunco. *Ital.* Giunco.

Huius Schœnanthi speciosos flores papposos Iunci odorati quadamtenus, densè congestos, in vulpinam caudam quincuncialem & sex vncias longam, sericeo argenteóue nitore, alopecuri ritu fastigiatos collegit Franciscus Penninus, Stirpium & Pharmaceutices peritissimus, in littore mediterraneo Monspelliensis agri pone Aquas-marianas siue Aquas-mortuas. vernaculè Aiguesmortes, via qua itur Pescaire.

NARDVS, Νάρδος & Νάρδου στάχυς. *Aduers. pag.* 43. *Gallis & officinis Spica-Nardi Germ. & Anglis,* Spickenarde. *Hisp.* Azumbar aut Espigefil. *Ital.* Spigo & Spigo Nardi. Nardus Gangitis Anguil.

DIOSCOR. *Vim habent excalfactoriam, & exiccantem: vrinam mouent, aluum potu sistunt, vuluæ profluuia saniemq́; apposita supprimunt. Nauseæ ex aqua frigida auxiliantur, & stomachi rosionibus, inflationi, iocinori, regio morbo, † renum vitiis. * Aqua autem incocta fotu ad insessum, vuluæ inflammationibus medentur: ad glabras oculorum genas valent, siquidem eas ad densiorem pilum reducunt, perfusis humore corporibus inspárguntur. Miscentur antidotis, & in fictili nouo non picato ad ocularia medicamenta reconduntur, trita in farinam, & cum vino in pastillos coacta.*

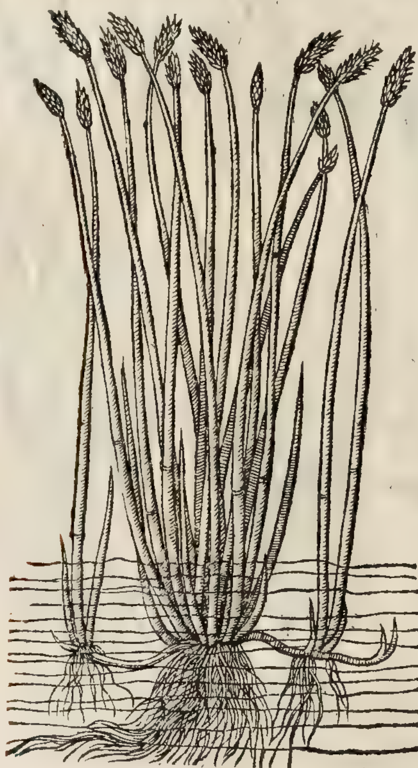
† * GAL. Quia Nardi spica excalfacit excessu primo, desiccat secundo iam completo. Composita est ex astringenti sufficienter substantia & acri, calida non multa, & quadam leuiter amara.
In ventre ac intestinis consistentes defluxiones desiccat; ad hæc & eas quæ in capite & thorace.

IVNCVS *leuis vulgatus.*

DIOSCOR. *Vtriusque Iunci semen tostum, ex diluto vino potum, sistit aluum* † *& rubra fœminarum profluuia. vrinam cit: capitisq́ dolores facit. Quæ proxima sunt radici folia tenera, conuenienter illinuntur, aduersus phalangiorum morsus. Aethiopici Iunci semine somnus allicitur: sed modus in potione seruandus est, ne sopor fiat.*
† GAL. Quòd composita sit earum temperies ex terrea videlicet essentia leuiter frigida & aquea, leuiter calida vt & inferna desiccare possint, & sensim frigidos ad caput vapores mittere, quibus somnolentos efficiant.

Leg. *ellychnium.* In Iuco maritimo pag. 44. leg. *Peraus pagulos* li. 8. & li. 11. *Neuroplastorumque tocosis.*

IVNCVS *aquaticus minor capitulis equiseti, Reddendus proximè Iuncum aquaticum maximum.*

IVNCVS *Cyperoides floridus paludosus. pag. 44. Gladiolus palustris Cordi, & aquaticus Dod.*

Huic alter congener, sed multò minor, lacustribus & lenè fluentibus aquis Austroyel paguli in agro Antuerpiano, maximo prouentu oritur, radice innumeris implexa fibris & culmis nudis, leui vulgato iunco paribus, sed racemosis capitulis Hippuridis aut Asparagi ritu fastigiatis, & ad imum singulis geniculis donatis.

IVNCVS *bombycinus. Aduers. pag.* 44.
Tomentum & linum pratense Cordi. Germ. Wisen Wollen.

Confert ex vino coctum torminibus ventris Cordo.

SPARTVM *alterum C. Clusij. Hisp.* Albardin.

SPARTVM *Plin. Clus. Prouincialibus Elpho Hispanica. Hisp.* Sparto.

Posteritati exactissimè Spartum patefecit C. Clusius, cuiusmodi Bruxellis me vidisse memini in horto Stirpium amœnissimo & ditissimo egregij & doctissimi viri D. Ioannis Boisot, cubitalibus compressis, iunceis, atrouirentibus foliis, quę successu temporis contrahuntur, rotundumq́; iuncum textrinæ aptum referunt. Stipulæ sesquicubitales, & lanosi comosique flores arundinis ritu. Semen scabrum & acerosum. Pluribus Valentini agri & Bæticæ locis oritur prope Carthaginem nouam.

SPARTVM *alterum Plin. C. Clusio. Hisp.* Albardin.

Est & aliud quoddam Sparti genus non admodum dispar, quod etiam debetur C. Clusio exoticarum Stirpium peritissimo, qui scriptis hæc exactissimè significauit. Molliore, tenuioreq́; est iunco quàm primum; panniculam fert breuem Martio, & pericarpio quodam siue membraneo folliculo, vti Narcissi, cepæ & similium ferè flores, inclusam. Nascitur Muricano regno humidioribus locis. Sportularum textrinæ minus aptum, sed ad lineos saccos, quos lectis substernant, implendos accommodum.

SPARTVM *nostras, Spartum 3^m. Clusij.*

Maris occidui Angliæ, Hiberniam versus, sabuletis

letis semimersa hæc tanta feracitate luxuriat, vt rigidis mucronatis foliis, iter illac facientiũ cruribus sæpissimè cruenta vulnera inferat. Radice iuncea arenæ cumulis depacta. folia rigida, sesquipedalia & duorum pedum, in mucronem durum fastigiata, Schœnanthi siue iunci marini. In caule bicubitali flos lanosus & acerosum semen arundinis vallatoriæ, cui parcit omne pecus, & veterina.

Asphodelvm minorē album, vide sup. inter Phalangij differentias.

Asphodelvs *maior albus. Aduers. pag. 45.*
ἀσφόδελος. *Hisp.* Gamones & Gamonites.

Asphodelvs *luteus minor. Aduers. pag. 45.*
Iphyon Theoph. Anguil. & Erizambac Arabum quorundam.

In caule desiderantur folia.

Asphodelvs *maior.*

†eadem Aëtius ex vino pota.

Dioscor. *Radices subiacent oblongæ, rotundæ, glandibus similes, gustu acres: quæ excalfaciunt. Vrinas & † menses epotæ ciunt. lateris doloribus, ruptis, conuulsis, & tussibus, drachmæ pondere potæ ex vino, medentur. Ea verò vomitiones adiuuat, ludicri tali magnitudine commanducata. à serpente demorsis datur aptissimè, verùm trium drachmarum pondere: foliis, floribus & radice ex vino, morsus illinire oportet. item vlcera sordida depascentia, mammarum quoque & testium inflammationes, tubercula, furunculosq́ue, decoctis in fæce vini bulbis. recentibus inflammationibus ex polenta auxiliatur. Radicis succus adiecto vetere vino dulci, myrrha & croco decoquitur, fitq́ue perquam vtile oculis medicamentum. ad purulentas aureis per se cum thure, melle, vino & myrrha tritus, prodest. in contrariam aurem infusus, dentium dolorem mitigat. Cinis * è radice illitus, alopecias ad pilum reducit. Oleum in excauatis radicibus igni decoctum, illitu exulceratis pernionibus & ambustis igni, conducit. surditati, instillatum in aurem, auxiliatur. Candidam vitiliginem, linteo antea perfrictam in sole, illita radix emendat. Semen floresq́ue in vino poti, scolopendræ & scorpionum venenis mirum in modum resistunt: aluum purgant.*

* Gal. Quia calidior & exsiccantior subtiliorque, ac digerere potentior efficitur.

Gal. Radix vtilis est sicut Ari & Dracontij, nempe extergentis & discutientis facultatis.

Apvl. Ad dolorem tibiarum vel pedum. radicum succo & oleo amygdalino vnges quod dolet, mirificè sanabitur: etiam si tumores fuerint, ipsam tusam & subactam impones.

Herbæ asphodeli radicem decoque, & ex aqua mulsa potui dato, hepatis dolorem mirificè tollet.

Asphodeli

LIRIOSPHODELVS luteus Liliflorus. Aduerſ. pag. 45.
Lilium non bulboſum Dod.

ORNITHOGALVM ſpicatu Monſpellienſium flore lacteo.

LIRIO-

LIRIOSPHODELVS *phœniceus.*

Varietas. Huic ex miniato flauente flores rutilant, foliis porri, asphodelo albo vel LIRIOSPHODELO vegetioribus, latioribusque, sed retusis supernè. Caulis item rotundus, durior; binos ternosque cubitos interdum superans, cuius summo liliacei itidem flores striati, lilium puniceum minus, æquantes. Radix tuberosa, teres, Asphodeli lutei minoris.

Ephemerũ & Hemerocalis. Sunt qui Ephemerum & Hemerocalidem dixerunt à conditione fugacis floris, quem parum diu & aliquot horas duntaxat seruat.

ASPHODELI *Galeni crediti &* ORNITHOGALI *maioris Monspel. discrimen.* — Galeni Asphodelo flos intus forisque ex albo flauescit, neque candore lacteo, vt Ornithogali flos renidet; neque auersa parte herbidus. Radix verò minor, oblongior Ornithogali spicati.

ORNITHOGALVM *spicatum minus.*

Huius alteram speciem omni sui parte longè minorem Belgica vireta cultiora alunt, cuiusmodi Lieræ D. Ioannis Dilhij, & D. Mariæ de Brimeu vxoris D. Conradi Schetz.

Theocriti & Poetarum HYACINTHVS *Anglicus flore Iridis, cuius eadem effigies Aduers. pag. 47. quam pictor non bene expressit.*
IRIS *bulbosa Dod.*
Ang. Flour de luce *& Gladiolus maior.*

Hispanicus poetarum HYACINTHVS.
IRIS *bulbosa angustifolia flore vario Clusij.*
Hisp. Lirio Illyrico.

Hispanicus poetarum HYACINTHVS.

Nec ita diffidet ab Anglico quem natura dædala ex Hispaniç Castiliç collibus, vulgo *Valle-Dolyt*, nobis

bis largitur, foliis rigidis Aſphodeli & Porri mediis, canulatis & auerſa parte ſtriatis: In caule ſingulari, ſeſquicubitali flos ſuauis odoris vt plurimum vnicus, plerumque geminus, & interdum ternus, alternatim fugax, Xyridis latior, tribus foliis repandis, albicantibus, medio luteis; ſupernis totidem cæruleis intercurſantibus lineis albis: ſemine Gladioli paulò maiore, & ſiliqua Poetarum Hyacinthi Anglici noſtri exiliore. Hunc vnà cum plurimis rarioribus plantis non modò alit in horto Guilielmus Drieſch, perinduſtrius & peritiſſimus pharmacopœus Antuerpianus, munere Raphaëlis de Coxia Flandri apud Machlinienſes eximij pictoris, ſed etiam plerique elegantiæ ſtudioſi ſuos cultiſſimos hortos hoc ornant.

Variat hæc aut flore breuiore, aut ſaturiore aut dilutiore colore, breui item longioreq; radice.

HYACINTHVS *Poetarum luteus.*
Iris bulboſa luteo flore Cluſij anguſtifolia.
Hiſp. Reilla Buey.

HYACINTHVS *Poetarum luteus ſemine in ſiliquis pragnans.*

HYACINTHVS *Poeticus luteus Luſitanicus.*

Alium Belgio noſtro inquilinũ factũ videas, à ſuperiore duntaxat luteis floribus dilutis, nonnunquã ſaturatis, diuerſum, & foliis exilioribus & pallidioribus; floribus latioribus, inodoris, & contractis Anglici Poetarum Hyacinthi modo. Collibus petroſis ad Tagum ſupra Olyſſiponem pingui ſolo ſpontè oriri author eſt Cluſius, qui eius bulbos inde ad amicos in Belgium miſit. Varietas.

Poetarum HYACINTHVS *latifolius. Iris bulboſa latifolia Hiſpanica Cluſij.*
Luſitanis & Hiſp. Lirio eſpadanal .i. *enſiformis. videtur congener cum Hermodactylo non venenato.*

Multo minus frequens hic Septentrionalibus: maioribus & latioribus Pancratij foliis alternatim & imbricatim implexis, in anguſtum deſinentibus: flos ſummo coliculo cæruleus, nonnunquam candidus

didus, nouem constans foliolis. Radix bulbosa, gustanti dulcis, Hyacinthi Poetici Anglici ferè. In Belgio ab elegantiæ amatoribus studiosè alitur, tamen nec florem nec caulem ibidem loci edit, quãuis frigoris iniuriam ferre potis sit. Sponte oritur in Lusitaniæ Bœticæque collibus non procul ab Ana flumine, & copiosè circa Antequeram & Cordubam; floret istic Ianuario & Februario mensibus, Clusio auctore.

HYACINTHVS *Poetarum latifolius.*

HYACINTHVS *Poeticus Hisp. gemino Gladioli reticulato bulbo.*
Sisynrichium Cordi, Dod. & Clusij. Hisp. Noselha.

Hyacinthi poetici 5ª. conspicua varietas, quem perbellè Sisynrichium Dodonæus hariolatur. Flores Iridis, vnius vel alterius horæ, citissimè euanescentes, & marcescentes, quatuor aut quinque alternatim fugaces, imis tribus repandis foliis Iridis cæruleis; tribus medio & ad basim luteis; elatioribus item ternis fissis, bipartitisue. In caule dodrantali folia bina in terram reflexa. Radici gemini bulbi, Gladioli modo. Semen item rubrum in folliculo oblongiore Gladioli, sed minus. Opiliones Hispani radicem lubens esitant, & Noselha vocitant, quasi nuculam auellanam. vnde non immeritò esculentis bulbis Bulbi esculenti.
quis eam annumerarit. Pensilibus hortis Belgij in delitiis est, beneuolentia Clusij qui bulbos misit ad amicos è vicinis collibus Olyssiponis.

NOSELHA

σισυρίγχιον Theoph. Clusio.
NOSELHA *minor: Lirio & Macucas Hisp.*

IRIS *tuberosa Dod. & Belgarum.*
Lonchitis prior Diosc. Vlyßi Aldroando.
Aduers. pag. 363.
Perperam Hermodactylus verus Math.

Nulla sui parte dissimilem; sed tantùm exiliorem; minorem fecerunt. perparum aut nihil discriminis animaduertit clarissimus vir D. Ioannes de Brancion, in cuius horto raris stirpibus ditissimo vidimus.

Inuenitur hoc Valentino regno & Murciano, Clusio asserente.

Ad ventris tormina vtile incolarum auditione refert Clusius, sed illico saltandum & corpus exercendum ei qui eius radicem deuorauerit.

IRIS *tuberosa Belgarum.*

Eandem, quam nostri hodie Iridem tuberosam nuncupant, cum doctissimo Aldroando peritiores Itali plerique Dioscoridis priorem Lonchitidem sanxerunt, quòd nulla extaret planta propius Lonchitidem adumbrans. Folia illi Hyacinthi poetici, porracea, striata, rigida, quadrangula, in mucronem cuspidatim fastigiata. Flos quadamtenus Iridis; cuius foliola repanda, seu galericuli hiantibus comicis personis similes, obscurè virentes, fimbriis nigricantes. Semen inuolucris clausum, (*Lanceæ simile, triangulum, Diosc.*) angulosum. Radix tuberosa variè depacta; quæ in plures digitatim, flore marcido, propagatur: vnde Hermodactyli nominis occasio. Quem ad viuum depingi Bononiæ curauit beneuolentia clarissimi præceptoris Vlyssis Aldroandi, eruditissimus D. Nicolaus Espilletus Insulanus medicus. ab hac nostrate tantillum variare videtur. Hermodactylus.

DIOSCOR. *Radix in vino pota* * *vrinam ciet.* Gal. eadem.

GLADIOLVS *Narbonensis.*
Aduers. pag. 47.

GLADIOLVS *Italicus binis florum ordinibus cinctus. Aduers. pag. 48.*

DIOSCOR. *Superior radix cum thure illita, admisto vino, spicula & aculeos è corpore extrahit: panos cum lolij farina & hydromelite discutit. qua de re huiusmodi emplastris inseri solet. menses imposita trahit. superiori radice ex vino pota, venerem stimulari; & inferiore sumpta, sterilescere tradunt. superiorem quoque vtiliter infantium enterocœlis cum aqua potui dari præcipiunt.*

GAL. Xiphij radix, & maximè altera quæ superior est, attrahentem, digerentem & exsiccantem facultatem etiam possidet.

Varietas. Nonnunquam multis adnatis bulbulis & folio angustiore cernitur. Albo item flore reperitur in Hispania, sed rarius.

*aliàs *amomi.* APVL. Ad fistulas quæ in corpore nascuntur. Herbæ xiphij radicis vncias sex, * amyli vncias sex, aceti cyathos duos, adipis vulpini vncias treis ex vino pisabis, in panno lines & impones, miraberis effectum.

Herbæ Xiphij radicis superior pars sicca trita & æquis ponderibus mixto vino, capitis ossa fracta extrahit: aut si quid in corpore suppuratum fuerit, vel si pedibus calcata sint ossa serpentis, contra ea venena efficax est.

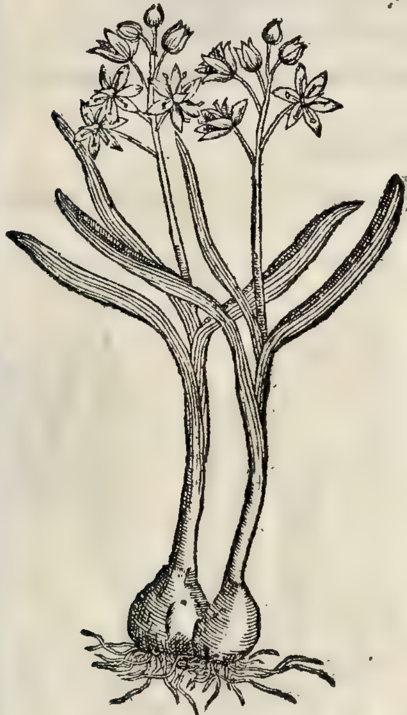
Ad vesicæ dolorem, & ad eos qui vrinam non faciunt. Herbam gladiolum effodies, siccatum corticem radicis eius conterito, & cum vini cyathis duobus & aquæ calidæ cyathis quatuor immisces, & sic potui dabis, miram rem experieris.

Ad splenis dolorem. Herbam gladiolum maturissimam lectam & siccatam & in puluerem mollissimum redactam, & in vino leuissimo mixtam potui datam, mirificè dicimus splenem desiccare.

Ad coli vel præcordiorum dolorem. Herbæ gladioli baccas tritas ex caprino lacte, melius si asinino, tepefactas dato bibere, desinet dolor.

HYACINTHVS

HYACINTHVS *Germanicus liliflorus, stellaris.* *Aduers. pag.* 48.

HYACINTHVS Anglicus & Belgicus. Aduers. pag. 48.

Hyacinthus non scriptus Dod.

HYACINTHVS *autumnalis.* *Aduers. pag.* 48.

HYACINTHVS autũnalis maior.

HYACINTHVS *Germanicus liliflorus, stellaris.* *Flos martius stellatus Germ. Aduers. pag. 48.*
Narcissus cœruleus Tragi. *Satyrium Erythroneum Dod.*
HYACINTHVS *bifolius Theoph.* *Satyrium trifolium Dod. Belg.* **Sterreken**, *diminutiuè.*

Varietas. Huius minor species folio vt plurimum gemino, & flosculis stellatis cœruleis non absimilibus. sed omnia minora.

HYACINTHVS *autumnalis maior.*

Pensilibus etiam Belgij hortis alitur hic Hyacinthus superiori similis, sed radice, foliis latioribus, floribus, item & caule procerioribus & habitioribus.

HYACINTHVS *Orientalis Græcus. Aduers. pag. 48.* HYACINTHVS *orientalis maior polyanthos.*

Expunge *Hyacinthum alterum Orientalem.*

Varietates. Quem Zumbel Indi vocant caulẽ habet Serpentariæ modo maculosum, & tortilia folia. Cõstãtinopolitani Hyacinthi, vbi defloruerit dũtaxat maculis vipereis caulis variat. cuius triplex differentia folio & flore: Angustifolius, latifolius, & polyanthos alter, siue minor. Præcox dilutiore est flore. Serotinus autem saturiore, hilari, cœruleo, amæno.

HYACINTHVS *Orientalis maior polyanthos.*

Orientalis alter mutilus & deprauatus Matth. A medio cubitali caule ad summum vsq;, in vnam partem vergente florum peramœnorũ cœruleorum ordine, luculentæ magnitudinis, calathi aut alabrasticuli similium, spectatur. Folia latiora. Bulbus Narcissi par. Horto generosi viri D. Ioannis Brancionis inquilinus.

HYACINTHVS comosus minor.

DIPCADI candidis floribus.

ὑάκινθος, HYACINTHVS *Dioſcor. comoſus maior. Aduerſ. pag. 49.*

Germ. Brunling/ blauw mertzenblum. *Hiſp.* maios flores. *Gal.* vaccet.

Hyacinthus neotericorum Dod. Hyacinthus maior Tragi. Sylueſt. Hyacinthus Cordi.

* alij legunt cæliacis.

DIOSCOR. *Hyacinthi radix pueris cum vino albo illita, impuberes ſeruare creditur. Siſtit aluum: pota vrinam impellit, phalangiorum morſibus auxiliatur. Semen aſtringentius eſt* theriacis expetitum: regium morbũ emendat cum vino potum.*

HYACINTHVS *comoſus minor. Aduerſ. pag. 49.*

Hyacinthus neotericorum primus Dod. & Bulbus eſculentus. Hyacinthus ſylueſt. Cordi.

Hyacinthus exiguus Tragi. Hyacinthus Botryoides Herbariorum.

DIPCADI *Chalcedonicum, & Italorum. Bulbus vomitorius Matth.*

Hyacinthi comoſi varietas.

Radix cùm maxima, adulti Narciſſi bulbum magnitudine ſuperat; cui pro gracilibus & tortilibus fibris, duriuſculæ lignoſæ, craſſiores, fœniculi æmulæ, ſubſunt viuaces & contumaces radices, porrectæ humiq; inſertæ; quę etiam biẽnium & triennium bulbo effracto D. Brancionis horto virentes perſtiterunt. Foliis eſt procumbẽtibus, ima baſi latioribus in acutum faſtigiatis: Flos pallidus ex luteo herbaceo & cinereo purpuraſcit, qui expanſus & apertus duntaxat ſuauiſſimum ſpirat odorem.

DIPCADI *candidis floribus varietas gemina.*

Varietates { Quæ niueo candore, nonnuſquam & purpura diluta conſpiciuntur, folia supernè latiora ferunt.
Floribus cæruleouirentibus alioqui ſuperioribus ſimilis in hortis noſtris viſitur. }

ERIOPHORVS *ſiue* BVLBVS *Bombycinus commentitius.*

Bulbi ERIOPHORI *genuina effigies.*

Poſteritatis memoriæ triũ peregrinorũ bulborum icones portentoſas hîc inſerere conſiliũ fuit: à D. candi-

candidiss. Dodonæo literis proditas, Antonij Cortusi, exoticarũ stirpiũ indefessi vestigatoris, munera; quæ beneolentia & solito candore generosi viri D. Brancionis patefactæ, rarũ sui mihi præbuerunt spectaculum. Is tamen nõ solùm elapsis annis effigies coloribus suis penicillo expressas; verùm etiam bulbos Eriophori eidẽ præclaro D. Brancioni miserat; penes quẽ egregiè creuit & propagatur Cepæ aut Scillæ squammosis tunicis quadam lanugine intertextis compactili radice; è cuius vmbone crassior fibrarum coma porrigitur: minimè dehiscentibus squammosis cuticulis, aut veluti nucleis, stipata, vt pictura adumbrat; sed multis teretibus adnatis bulbis: Folijs verò oblongis Pancratij marini Monspelliensium, quæ in villos discerpuntur. De bombycino flore diu ambegimus, fictũque suspicati sumus, aut alterius exoticæ plantæ florem rebamur, quemque frustra multis artibus & lenocinijs elicere studuimus cum in Italia, tum in Belgio. Verũ cũ anxij animi quid de eo statuendum foret, essemus; tandẽ paucis elapsis diebus nobis dubiũ exemit Carolus Clusius noster, vt mox dicetur.

Bulbi ERIOPHORI genuina descriptio.

Cùm plurimum differat ab illo exotico bulbo Eriophoro effigies illa tomentosa vnà cum suis bulbis Cortuso missa, florem perspectum non habuisse liquidò constat: hincq; licet documentum videre imbecillæ humanæ sedulitatis. Sed ne deinceps temere inductionibus argutisue picturis credamus, & fallamur à quibusdam, qui audacter, nec res visas, nec auditione cognitas peruertunt potius quàm produnt, bulbi Eriophori flores genuinos omnibus rei herbariæ studiosis palam fecit clarus, fidus, & exactus herbariæ scriptor Clusius noster, vt qui res ipsas inspectione notas habuerit. eius verba paucis & perspicuis huc adducere memoriæ nostræ subsidio, instituti consequutione & serie, operæ precium duximus. Ex foliorum medio caulis exit cubitalis aut amplior, rectus, Scillini caulis æmulus, læuis, nudus, virescens, superiore verò parte ad cæruleum colorem tendens: in summo veluti oblongam ac densam fert spicam in denos vel plures versus distinctam viridem primùm, sed paulatim (dum sese explicat in flores) cæruleum colorem contrahentem: constant flores senis foliolis stellatim expansis, triangulo vmbone in medio protuberante, Hyacinthi Autumnalis floribus propemodum similes, inodori, colore cum suis pediculis cæruleo, & internis staminibus, quorum apices initiò purpurei sunt, & vbi se explicarunt, veluti pallescente quadam farina aspersi. Incipit florere ab imo, vti Scilla solet.

Eriophori meminit Theoph. lib. 7. histor. cap. 13. eum in litoribus nasci, lanamque sub primis tunicis habere, ex qua togæ & aliæ vestes conficiuntur.

TIGRIDIS *flos. an Dracunculi species?*

Rarior multo exoticus flos Tigridis vocatus, quem nunquam nobis visum fatemur. Illius iconem coloribus affabrè expressam piæ memoriæ clariss. D. Ioannes de Brancion pro nostra amicitia communicauit: virentibus oblongis angustis & acuminatis folijs è pullo radicis bulbo: flore luteo, exiguis quamplurimis notulis fortuitis punicãtibus variato; è cuius medio suauè rubens stilus exeritur. Omnibus herbariæ studiosis ipsa planta hactenus incognita. Eius bulbus edulis fertur.

NARCISSI *Aduers. pag.* 50. 51. 52.

Gall. Narcisses & Iannettes: *Ital. & Hisp.* Narcisso.

DIOSCOR. *Radix cocta, siue estur siue bibitur, vomitoria est. ambustis igni prodest, cum exiguo melle trita. præcisos neruos illitu glutinat. luxatis malleolis, diuturnisque articulorum doloribus, trita ex melle & imposita, subuenit. vitia cutis in facie, vitiliginésque cum semine vrticæ, & aceto emaculat. cum eruo & melle, vlcerum sordes expurgat. abscessus rumpit concoctioni repugnantes. infixa corpori extrahit, illita cum lolij farina & melle.*

Gal. Radix vsque adeo exiccandi facultate pollet, vt & maxima vulnera glutinet vel ad incisiones

NARCISSVS poëticus mediocroceus & medio purpureus. Dod. Hisp Lirio blãco & Cebolina. Aduers.pag 50.

N... SV... lute...

NARCISSVS totus albus.

NA... SVS polya...

vſque quæ citra tendones accidunt. Habet verò quiddam abſterſorium, & attractorium.

Facultates Hyacinthi & croci habere videntur; digerendo, conſtringendo, glutinando & ſopiendo. Ad præſciſſos neruos, hernias & morbos vterinos vtebatur Rondelletius. Radix quia viſcida, neruos glutinat cum equiſeto, centinodio & conſimilibus ſiccioribus medicamentis. eoque non ſecus ac Symphytum ad hernias, veſicæ & renum vlcera, commendatur.

Apvl. Ad vulnera quę ex ſe naſcuntur. Herbę narciſſi radix cōtuſa cū oleo & farina vice cataplaſmatis imponitur vulneri, & ſanat mirificè. Ad phthiſicos vel colicos. Herbam narciſſum tuſam & potui datam, colicis vel tuſſientibus prodeſſe dicimus. Si autem volueris oleum facere, herbæ narciſſi florem in oleum mittes, & perunges infirmum, miraberis rem certam.

Narcissvs *medioluteus.pag. 51. Hiſp.* Lirio.

Varietas { Huius ſpeciei Narciſſum præcocem faciunt herbarum peritiores Belgæ cum Cluſio noſtro, latioribus floribus & folijs.

Narcissvs *totus albus. Hiſp.* Iunquillos blancos.

Narciſ. medioluti varietates. { Nonnunquam omnino candidis floribus viſitur, cæteroquin cum ſuperiore haud abſimilis.
Hic paucioribus floribus & folio albido, rigidoque variat. Belgicis hortis vterque etiam inquilinus factus opera C. Cluſij qui bulbos euulſos ex Luſitanię & Bæticæ vdis locis & maritimis ad amicos miſit.

Narcissvs *albus polyanthos. Chalcedonicus elegantior, hilarior & rarior. an Narciſſus octauus Matth. non deſcriptus?*

Poſteritatis ſedulitate antiquis & Dioſcoridi indictus nobis innotuit, qui Conſtantinopoli miſſus à Carolo Rym, equite Flādro D. van Eekenbecken, viro familia & literis clariſſimo, & apud Solimanū oratore Maximiliani Cæſareæ maieſtatis, exoticarum ſtirpium parentis benemeriti Ioannis Brancionis horto in delitijs habetur, floribus multiplicibus & foliolis aſpectu iucundis, niueis, peramœnis; corona media lutea orbatis; cuius vicem multiplex florum fœtura ſupplet: quodam tamen lutei ſpecimine permiſto inter foliola diſperſè adſeruato.

Varietates. { Ibidem loci tortilibus, reflexis folijs, prolixioribus & latioribus variat. Viſitur etiam anguſtioribus folijs, flore ex luteo pallente.

Narcissvs *totus luteus montanus Theoph. Pſeudo Narciſſus Cluſ. & Dod. luteus ſyl. Aduerſ. pag. 51. Bulbus Codion Theoph. non Cordiaminum, vt vertit Gaza.* *Hiſp.* Campanilla.

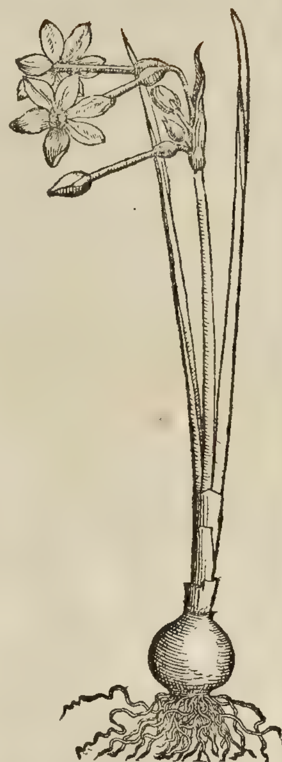

Narcissvs *luteus multiplici flore.*

Narcissi *Montani Theoph.* Varietates { Facie nõ dissimili, sed latioribus folijs, maioribusque floribus omnino luteis croceisue. cætera eadem planè. Hãc aliũt cum mox subdendo Narcisso Ioannes Baillet Insulanus & Mutonus harum peritissimi & seduli inuestigatores. Interdum & multò minor spithameo vel semipedali cauliculo: flos item nostratis Narcissi, sed minor, & oblongior magisque luteus.

Xyridis modò purgare asserunt radicis decoctum rustica plebs & opiliones. vomitiones moliri certum.

Narcissvs *Luteus multiplici flore.*

Huius lutei Narcissi è multiplici floris fœtura varietas Belgicis amicorum hortis visu digna: cætero quin omnia prorsus eadem. Tornaci primùm repertus in horto cuiusdam pauperis.

Narcissvs *luteus iuncifolius præcox. an Bulbus vomitorius? Aduers. pag. 51.*

Hisp. Ionquillos.

Non procul à Toleto sponte oritur in pratis montanis, Clusio authore.

Dioscor. *Bulbus quem vomitorium vocant, folia habet lentiora multo & longiora quàm bulbus esculentus, radicem similem, cortice nigro. Ea radix mansa aut decoctum eius potum vesicæ malis medetur, vomitiones mouet.*

Gal. multo est calidioris temperaturæ quàm esculentus bulbus.

Narcissvs *Iuncifolius serotinus paucioribus folijs & floribus duntaxat diuersus.*

Narcissvs luteus iuncifolius præcox.

Nar-

NARCISSVS *Autumnalis paruus Clusij, Bæticis Tornada.*

Vncialis plantula est: Octobri mense flos albus, medio luteus, odoratus, Narcissi: è gracili cauliculo exit. Radix item Narcissi Iuncifolij minor, mucco prægnans. floret sine folijs ad Anam flumen in Turdulis, Clusio afferente: Belgis hactenus incognita.

NARCISSVS *omnium minimus Hispanicus.*

Huic omnium minimo foliola exiliora & rotundiora quàm autumnalis Hyacinthi ad terram reflexa: flosculus albus, lutei montani Narcissi æmulus, sed longè minor in cauliculo palmari. E radicibus montium Pyrenæorum versùs Oceanum occiduum in horto studiosè alit Ioannes Mutonus pharmacopœus Neruiensis periusimus.

NARBONENSIS *Lilionarcissus luteus montanus, Tulipæ species minor Monspelliensis herbariorum.* *Aduers. pag. 51.*

BONONIENSIS LILIONARCISSVS *luteus, siue Tulipa.*

Bononiensis Norbonensi, folio, caule & flore proximus; omnia tamen vegetiora & grandiora: quandoque flores in caule bipartito geminos stellatos & nonnusquam ternos videas, iucundo leucoij lutei odore.

LEVCONARCISSOLIRION pratense.

LEVCONARCISSOLIRION *paucioribus florib. Aduers. pag. 52.*

Leucoium bulbosum hexaphyllum Dod. Narcis. septimus Matth. non descriptus.

LEVCONARCISSOLIRION minimum.

LEVCONARCISSOLIRION *minimum autumnale.*

Leucoium bulbosum minimum autumnale Clusij.

Similis verno minimo. sed florem sex foliolis Leucoij bulbosi hexaphylli nutantem, vel ornithogali, autũno edit. folia exiliora viridantia autumnalis Hyacinthi. Radix aliorum more cepacea concretione. Nascitur non procul à Badaios, floretque Nouembri & Octobri Clusio authore. In Belgio depacti bulbi periere.

LEVCONARCISSOLIRION *pratense vernum. num* VIOLA *alba Theoph. vel Moly? Rondelletio Multiflorum. Aduerſ. pag. 52. Leucoium bulboſum polyanthon Dod.*

LEVCONARCISSOLIRION *minimum. Aduerſ. pag. 52. Leucoium bulboſum triphyllum Dod. Narciß. 6. Math. an Herbaceus Plin.?*

LILIONARCISSI *varietates quamplurimæ: an Purpuro-Narciſſi Plin. Aduerſ. pag. 52. reddendæ. Turcarum* Caſe Lale, Zampul & SATYRION *quorundam.*

Naturæ luxu & luſu huius quàm multas venuſtiſſimas florum varietates in delitiis habent D. Carolus de Croy ſereniſſimus Princeps de Chymay, magnæ ſpei adoleſcens; præclari & generoſi viri D. Ioannes de Brancion, D. Ioannes vander Dilf, Domina Maria de Brimeu vxor Conrardi Scetz, Georgius Rye & Ioannes Mutonus. Eas igitur quia me vidiſſe memini elapſo anno beneuolentia D. Brancionis magnæ in hac parte peritiæ, & parentis benemeriti, ob florum peramœnam venuſtatem, conciſè perſtringere viſum fuit.

Omnibus Tulipæ, ſiue Lilionarciſſi ſpeciebus foliorum numerus in caule pedali & ſeſquipedali ternus, quaternus; quandoque quinarius, ſeptenus & octonarius: flores ſenis foliolis, interdum pluribus, quorum vngues flauent, calathum effigiantes, conſtant: quorum alij præcoces, alij autem ſerotini.

LILIONARCISSVS *purpureus.*

LILIONARCISSVS *Chalcedonicus totus luteus, ſanguineo puniceo par & ſimilis.*

TVLI-

TVLIPAN *siue Lilionarcissus luteus latifolius, obtusus, phœniceis rubentibus oris.*

1

LILIONARCISSI Aduers. pag 52. lege *senis foliolis* lin. 33.

LILIONARCISSVS *luteis oris, flore patulo.*

2

1 Flos sex foliis obtusis purpurei sanguinei Lilionarcissi constat. Radix item & caulis persimilis, in quo quatuor, & nonnunquam plura folia, liliaceis & porrinis media: interdum innatum bulbum in folio notauimus apud D. Ioannem vander Dilf; cuiusmodi in Moly Homerico.

2 Luculento pandente flore, supremis foliorum oris & fundo ad basim luteis pallentibus, medium cingente sanguineo subfusco: calyculorum oris & media carina foris luteis: cætera cuncta sanguineo fusco exoleto similia; medio intus stamine nigro, staminibus croceis obducto. Semina, vti reliquorum, compressa in oblongo tripartito membraneo anguloso folliculo; quæ itidem sata colorum varias subeunt mutationes, & sæpe degenerant, vt longo vsu diligentissimè animaduertit claris. vir D. Ioannes Boisot.

LILIONARCISSI *præcocis aut serotini sanguinei puniceiue è flore varietates septem.*

1. Eriophori vocati radix cepaceo inuolucro obducitur, molli sericeo tomẽto farcto, castanearum ritu: flos vt reliquorum; sed calathi fundus siue foliorum vngues atri & medio lutei conspiciuntur.
2. Luteo, & medio pullo, fundo.
3. Maculoso, medio fusco, folio.
4. Sanguineus toto calathi fundo pullo.
5. Vngue toto luteo.
6. 7. Vngue pullo, triangulis luteis: flore odorato, aut inodoro.

Lilio-

Lilionarcissi præcocis multiplex è colore & figura differentia.

Totus luteus maior Chalcedonicus, sanguineo puniceo par, & similis: odoratus Croci æmulatione & inodorus: præcox & serotinus aut pallidus.
Niueo candore & rubore confusus coccineus.
Purpureus sanguineus, puniceúsue obsoletus, candidioribus oris, carinam intercursante albo rubore mixta & diluta linea, imo ad basim croceo vngue.
Purpureus coccineus, rubentibus oris, medio folio exteriore candicat; vnguis luteolus; summo medio tenus coccineo luculento cruore.
Coccineus purpureus punicans, tribus exterioribus mucronatis foliis; internis verò retusis.
Rubellus pandente flore in acutum modicè fastigiato.
Rubidus candore mixtus, nitidus, niueis oris.
Niueus, extremis & summis rubidus oris, vndantibus in caule foliis.
Candidus, striatis suauè rubentibus oris.
Patulus, rubidus, candicans.
Rubicundus, rutilans, luteola carina.
Sanguineo, puniceóue saturo liuescens, summis candicantibus oris, expassus, folio latiore, mucronato.
Obsoleta purpura, summo albicans, purpurante medio.
Imo & summo luteus amœnus, medio coccineo, sanguineo.
Luteus striatis rubentibus oris.
Rubellus niueis oris striatis.
Luteus hilaris oris phœniceis.
Niueus totus, fundo tantillum luteo.
Luteus, phœniceo confusè mixtus.
Luteolus phœniceus, dilutus.
Luteus coccineis rubentibus oris.
Candore & rubore confusis, Rosæ dehiscentis pallidæ colore.
Luteophœniceus luteouirentibus oris; septenis peramplis foliis.
Purpurouiolaceus.

FRITILLARIA.

FRITILLARIA *siue Lilionarcissus purpureus variegatus. Meleagris flos Dod.*

E Lilionarcissis Fritillaria est; agro Aureliano oriũda; è quo delata studiosè à Ioanne Mutono perbono & perito apud Neruios myropola, alibique passim Belgicis cultioribus stirpiumque ditioribus hortis alitur. E bulbo Narcissi veluti bipartito & tenui pedali & sesquipedali caule folia prodeunt oblonga angusta Croci vel Ornithogali: flore vnico aut duobus luculento, nutante, deorsum vergente, Tulipæ, senis villis staminibúsue luteis pallentibus, totidemque foliolis, labeculis & notulis pullis & dilutè purpurantibus, variato. Facultates hactenus inexploratæ. Semen albidum, compressum siliquis Hemerocalidis minoribus, Tulipæ Bononiensis paribus, clauditur.

CROCVS *sine flore. Aduers. pag. 53.*
Hisp. Açafran.

DIOSCOR. *Thessalus ipsum tantum odoratum esse voluit. alij exitiosum, tribus drachmis, ex aqua potis. Proculdubio vim coquendi, emolliendi, atque substringendi habet. vrinam cit. Elegantem colorem præstat. qui ex passo biberint, crapulam non sentient. oculorum fluxiones illitum cum humano lacte, cohibet. additur in potiones, quæ interaneorum causa temperantur. ad vuluæ etiam sedisq́; cataplasmata, vtiliter inditur. venerem stimulat. vergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet. auricularijs col-*

lectionibus vtile. Quo facilius conteratur, in calido fictili sole siccari oportet, celeriterq́; versari. Vrinam mouet radix ex passo pota.

CROCOMAGMA.

DIOSCOR. *Fit etiam expressis vnguenti crocini odoramentis, & in formas digestis, quod crocomagma vocant. Optimum est odoratum, modicè myrrham olens, graue, nigrum, ligni expers, læue, subamarum, quod madefactum croci colorem reddit, gustatumq́; vehementer dentes ac linguam inficit, multis durans annis, quale est quod à Syria defertur. Habet suas vires ad delenda quæ caliginem oculis obuersant. vrinam cit. calfacit, concoquit, & emollit. Vires croci proportione quadamtenus repræsentat: quandoquidem plurimam croci partem sibi crocomagma vendicat.*

CROCVS *sine flore.* CROCI *flores.*

*AEGIN. & Gal. Paululum quid ast. in gens obtinet Gal.º. quòd frigidu, terreumque.

Crocus in calfaciendo secundum, in exiccando primum sortitus ordinem, *astringendi & concoquendi virtute pollet. Proinde concoquendi vim quandam habet, adiuuante scilicet in hoc & pauca astrictione. Quippe quibus medicamentis, cùm non admodum calfaciant, paucula adest astrictio, ea parem habent facultatem essentiis emplasticis nominatis, quas cùm iunctas caliditati non vehementi contigerit, concoquentes esse constant.

Exitiosum, tribus ʒ. ex aqua potis.] Calore aut frigore, vt Euphorbium, Cicuta, Hyosciamus, minimè exitiosum. Serapioni magna quantitate assumptus, ad tertium ordinem calfacit, & desiccat ad 2[m]. Tres drachmæ potæ tanta hilaritate homines conspergunt, vt nimio risu exoluantur. Inebriat potentissimè ex vino potus, & hominem adeò lætum reddit, vt insanum efficiat. Tussientibus & pleureticis vtilis, obstructiones referat.

Caput petere & ferire testis est Gal. lib. κατὰ τόπους. ʒ. v. croci in Hierapicra satis esse asserens.

Quæ adeò exhilarant, sanguinem spiritalem cordis in extremas partes diffundunt, itaque auocatis spiritibus, lipotimia & mors sequuntur.

Plura in Croco syluest. Aduers. pag. 53.

CROCVS *Montanus autumnalis. Lusita. & Hispan. etiamq; nostris vulgo,* Pie de Borro, *id est, Pes asininus.*

A domestico croco distare sulcatis foliorum lineis vtrinq; albis, notum est: alioqui radice & floribus non vlla sui parte dissimilibus, sed dilutè purpurantibus, è quorum medio luteus stylus, tribus flammeis phœniceisue staminibus cinctus, exeritur: Belgis hortensis & inquilinus factus, è maritimis Lusitaniæ collibus delatus.

CROCI *syl. montani varietates. Aduers. pag.* 53. *Hisp. & Lusit.* Arçafran saluage.

In Calcaris, vulgo *L'esperon*, algido Norbonensis Galliæ præcelso monte, Septembri mense, pascuis pone tuguriola & lares rusticas, inter Meum, Gentianas, & Helleboros florentem album vnà cum purpureo syl. Croco me vidisse memini.

CROCI *syl. verni & autumnalis è colore & flore differentiæ septem.*

Albus duplex.
1. 2. Eadem istis differẽtia quæ Nozilicę maiori & minori. Flores illis albi, purpureis violaceis lineis striati. Eos ex Italia præclarus vir D. Brancionus accepit.

3. Albus tertius, violacea purpurea basi est.
4. Totus violaceus purpureus.
(3, 4:) Valerandi Donrai munera.

5. Purpureum obsoletum, pullis lineis striatum, D. Brancion Alfonsi Pancij Ferrariensis medici doctis. beneuolentia & munere alit.

Minor 1. Flore Croci violaceo ex pediculo vnciali sese pandente, medio foris luteo pallido, staminibus viduo: virentibus foliis oblongis, perangustis gracilibúsue. Semen pericarpio clauditur, fuluum. Radix auellanam æquans, subadstringens.

CROCVS *vernus secundus Clusij.*
Hisp. Cebollina. *i. parua Cepa.*

CROCVS *vernus Hisp. duplex, nobis item communicatus à Clariss. viro D. Brancione.* Huius aliud genus obseruauit C. Clusius in Beturię collibus, Lusitaniæ conterminis, foliis & radicis cortice externo persimile, sed flore paulò minore, ex albo purpurante, vixque è terra prominẽte, qui octenis foliolis cõpositus esset; quatuor exterioribus paulò maioribus; gemina candida radice, vna alteri incumbẽte. Superior habitior & firma est, edulis & dulcis; inferior languida & flaccida.

Minor 3. Alter iunceis surrectis interdũ foliis, minus procumbẽtibus, vnico aut duobus flosculis minoribus multò & cęruleis, sed extremis tribus foliis ex viridi dilutis. Radix non absimilis, sed habitior. Hãc Gadibus iuxta priorẽ eruebat Clusius.

(Minor 1 – Minor 3:) *C. Clusij munere.*

CROCVS *vernus ſerotinus primus,*
Flore purpurorubente, violaceis lineis ſtriatus.

CROCVS *vernus albus ſecundus, cæruleis oris, ſparſis in latera folius.*

CROCVS *ſylueſt. vernus tertius,*
Flore albo purpurouiolacea baſi. Aduerſ. pag. 53.

CROCVS vernus purpurouiolaceus totus, quartus Valerandi. Aduerſar. pag. 53.
Albo colore variat, pediculo ceruleo, alias albo, in Oſtenſi valle ad radices præcelſi Bernardi mõtis.

CROCVS *ſyl. minor Hiſpanicus, flore patulo: vulgo Nozilicha minor, & nozellas .i. nucula, à radicis forma quam etiam guſtu refert.*
Crocus vernus minor primus Cluſij.

CROCVS

CROCVS *syluest. Hisp. vulgo Nozilicha maior.*
Crocus vernus tertius Clusij.

COLCHICVM *candido flore Anglicum. pag. 54.*
An Moly Homericum radice nocua?

Κολχικὸν COLCHICVM *siue strangulatorium* EPHEMERVM. *Aduers. pag. 53.*

Ger. Zeitlosen, *&* wild saffran. *Belg.* Tijtlosen. *Ital.* Zaffrano saluatico.

Narcissus purpureus Plinij & Virgilij D. Ioanni Boisot, apud Theoph. florens autumno post arcturum circa æquinoctium.

Perperam Moly H. Trago, quia huius flos minimè lacteus.

COLCHICVM *Lusitanicum serotinum.*

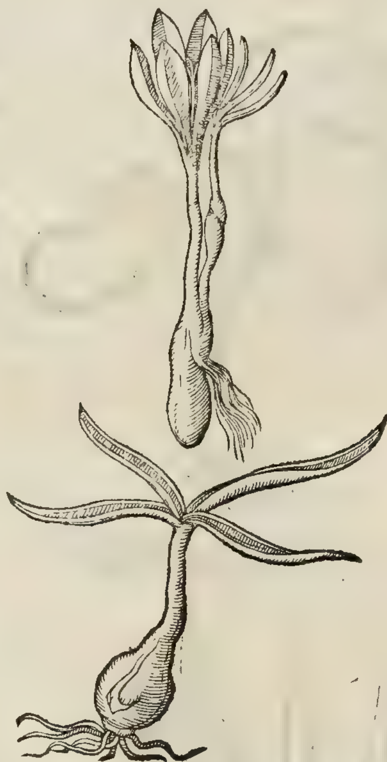
Bulbus adnatum sibi annexum habet; flos albidus, nitidus, tantillo summis foliis rubore confusus: alioqui persimilis effigie & magnitudine vulgato nostro Colchico, quale Lieræ Brabãtorum floruit Septembri & Octobri in amœnissimo, cultissimo, stirpiumque exoticarum ditissimo paradiso D. Mariæ de Brimeu vxoris generosi viri Conradi Schetz, munere clarissimi D. medici Aluari Nonij Antuerpiani harum studiosissimi & peritissimi. COLCHICI varietates.

COLCHICVM Syriacũ Alexandrinum. Aduerſ. pag. 54.

COLCHICVM *minus floreſcens.*

Colchicum montanum Cluſij.

COLCHICVM minus ſemine prægnans.

Huius minorem ſpeciem olim latiſſimis pratenſibus paſcuis ad mõtis Lupi Norbonenſis radices, ad diuerſoriũ publicum, via qua Gangẽ vrbeculã itur, collegimus. Septembri floſculus ſtellatus croceus, aut Colchici vulgaris, purpurocæruleus, erumpit, ſed minor. Idem eſſe audio cum Colchico montano Cluſij noſtri, quod olim ſeuerat in horto clariſſimi D. Brancionis pro Erythroneo, foliis croceis, anguſtioribus, in cauliculo vix palmum æquante, & interdum etiam maiore. Semen ſubrotundum Colchici vulgaris in ſiliqua triquetra.

DIOSCOR. *Colchici radix comeſta, fungorum more ſtrangulando enecat. Remedia ſunt eadem quæ fungis. Bubulum etiam lac potum auxiliatur.*

HERMO-

HERMODACTYLI *non venenati officinarum.*
COLCHICVM *Illyricum siue Græcum non venenatum Anguillaræ.*

Venetiis munere Alberti Martinelli Alepo Syriæ euulsas à fratre Cequino habui Colchici Anguillaræ plantas, pronis palmaribus septenis, denis & duodenis foliis Colchici, striatis, mucronatis, reflexis, in angustum fastigiatis, imbricatim, & lateratim stipatis, è quibus in pusillo pediculo flores exeruntur lutei, pallentes, terni vel quaterni Colchici parui minores, staminibus item concoloribus. Siliqua non dissimilis. Radix foris cepæ concretione; intus euanida & vieta; quia in caulem, folia, flores, fructum & semen vis tota eruperat. Anguillaræ & Cequino assentiendum, quibus acceptam refero. mihi tantum siccata aridaque visa.

Ephemeri non lethalis Diosc. facultates. Aduersar. pag. 55.

Iris agrestis Gal. siue Ephemerum non lethale, folia & caulem Lilio similem obtinet: radicem oblongam, non rotundam ceu Colchicum, digiti potissimum crassitudine, adstringens, & boni suauisque odoris. Ex quibus palam fit facultatis temperaturæque esse mistæ, nempe repellentis, & halitu euaporantis. Testificantur opera quæ particulatim edit. Siquidem non inefficaciter radix † eius in dentium doloribus colluitur. Tum phymatum augmento & statui folia congruunt. Oportet autem ea in vino decocta priusquàm pus moueas, illinere.

† Quidam volunt esse radicem Pentaphylli, sed folia reclamant.

MESVE. Calidus est ac siccus ordinis secundi initio, cum humiditate tamen excrementosa, flatulenta, nauseabunda, qua ventriculo nocet, præsertim quando in eum ex partibus aliis excrementa confluunt. Pituitam crassam, præsertim à iuncturis trahit, ob id podagræ, & aliis arthritidis differentiis confert, non sumptus modò, sed etiam cataplasmate admotus, præsertim cum vitellis ouorum, & farina hordei, vel mica panis. Impinguat, sperma auget, vlceribus confert, quia terget sordem eorum, & carnem in his putrem consumit. Cuminum, zingiber, piper longum libysticum, mentastrum, mastiche mista, Hermodactylum prohibent, ne suo humore excrementoso & flatulento lædat ventriculum, néue flatus crassos & nauseabundos in eo excitet, aut multa in ipso excrementa colligat. Si verò Hermodactylus cum pauco zingibere, & succo raphani, vel cum scilla assata, aut scillæ succo, & zingibere; & pauca spica, in trochiscos fingatur, purgat celeriùs & pleniùs: (per se enim tardè & imbecilliter vacuat). Myrobalani quoque roborando stomachum hermodactylos citò deturbant, & humorum in ventriculum affluxum prohibent. Datur ab aureo vno ad aureos duos: annos tres seruatur.

COLCHICVM *luteum, an Ephemero non venenato Dioscoridis congener?*
Narcissus autumnalis Marcelli Virgilij Mutono, flore luteo pallente.
Narcissus autumnalis quorundam Clusio.
Lirium alterum Theoph. Dod. vulgò Cibollina Alborana. *Hisp.* Açuçenas amarillas, *i. Lilium luteum.*

Radice, caule, flore, folio, ortu, totaque planta propior facie Colchico, cui flos par in spithameo caule senis foliolis stellatus, sed luteus, qualem Ephemeri non venenati siue Hermodactyli officinarum Rondelletius afferebat. In Lusitaniæ montosis spontaneum est. Belgij hortis autumno vna cum Colchico floret. Italis pésilibus hortis alitur.

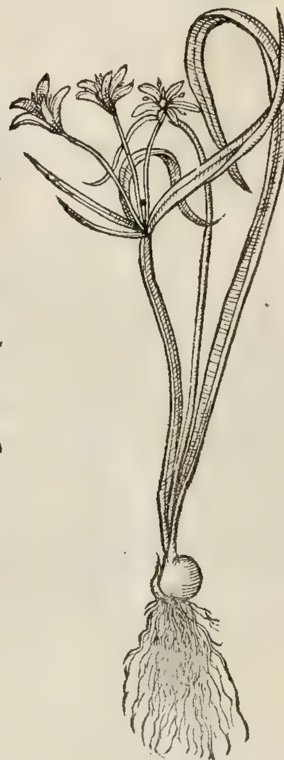
Varietas. Angustioribus foliis & cauliculo dodrantali surrecto duntaxat variat in hortis nostris.

ὀρνιθόγαλον, ORNITHOGALON *candidum vulgare. Aduers. pag. 55.*
Belg. wit veldajuyn. *Gal.* churles & oignon blanc champestre. *Hisp.* Leche Gallina, *id est*, Gallinaceum lac.

Bulbus Leucanthemus minor Dod.

Lege pag 56. lin. 3. caue.

ORNITHOGALON *luteum.*
Aduers. pag. 56.
Ger. Ghel felzwiber, *&* ackerwiber.
Bulbus Syl. Fuchs. & Tragi.
Sisyrichion Cordi.
Bulbus esculentus Lacunæ.

Varietas. Huius ornithogali lutei species multò minor, foliis lõgè exilioribus & angustioribus in viridariis nostris prouenit.

ORNITHO-

ORNITHOGALON *cæruleum pallens.*

Ornithogalis qualibet sui parte valde cognatum & affine, sed flos cæruleus, Hyacintho autumnali penè par & similis. Ex Turnacensi vrbe primum D. Brancioni muneri missum.

DIOSCOR. *Ornithogali radix editur cruda & cocta. Emollit, discutit.*

Ornithogali lutei radix sub cineribus cocta, addito melle, trita & imposita humidis & depascentibus vlceribus, prodest. Duros tumores emollit & discutit.

LILIONARCISSVS *polyanthos. Lilium Alexandrinum Neotericorum. Ornithogalon maius Dod. Narcissus quartus pictus Matth.*

Ital. *Hyacintho del pater nostro,* propter glomerulos floris.

Inter Lilionarcissos & ornithogala media est hęc venusta planta: radice quippe Ornithogali: folia oblonga Narcissi prodeunt, imum caulem glabrum singularem, pedalem & cubitalem ambientia, in summo alis diuisum, quibus liliacei, lactei candoris calicis instar senis foliolis radiati flores Iunci aquatici, Allij vrsini longè maiores, Tulipæ minores obtusi, è quorum fundo glomerulus pullus protuberat. Semen pericardio tereti Ornithogali clauditur. stamina luteola glomeratum fundum pullũ ambientia. Belgij hortensis vt rarus, ita vsu incompertus. Odor suauis, aromaticus. Huius radicibus me donauit Aluarus Nonius, magnæ spei & eruditionis D. medicus Antuerpianus.

BVLBVS ESCVLENTVS, DIOSC.
Hisp. Bulbo bueno para comer.

DIOSC. *A nobis estur: stomacho & aluo vtilis, rufus, & qui ex Aphrica defertur. Amarus verò & Scillinus, stomacho aptior est, & concoctionem adiuuat. Bulbi omnes acrimoniam habent, excalfaciunt, venerem stimulant, linguam tonsillásq; exasperant. multum alimenti præbent. carnes creant. inflationem pariunt. luxatis, fractis, articulorum doloribus efficaciter illinuntur. spicula extrahunt. gangrænas & podagras ex melle, aut per sese: hydropicorum tumores, & canum morsus, cum melle & piperis polline illiti cohibent. sudores compescunt. stomachi dolores mitigant. furfures & vlcera quæ in capite manant, cum tosto nitro abstergunt. sugillata varósque per se aut ex oui luteo, & lentigines cum melle vel aceto, emẽdant: fractis auriculis vnguibúsque, ex polenta medentur. ijdem calidis cineribus torrefacti, tollunt ficus: item cum cinere è mænarum capitibus, impositi. cremati verò & cum alcyonio misti, vitia cutis in facie, atrásque cicatrices, in sole illiti, emaculant. faciunt ad rupta, si cum aceto cocti edantur. Sed copiosiore eorum cibo abstinendum: quoniam neruos tentant.*

GAL. Frigidior & crassior est, lentumque succum procreat: nam & coctu difficilis est & flatuosus, & venerem prouocans: attamen illitus, ob amaritudinẽ simul & adstrictionem, abstergit simul & glutinat & nimirum etiam exiccat. Est enim ostensum amaritudinem in extergentibus esse substantijs; adstrictionem verò in glutinantibus: at siccitas vtramque consequitur.

Κρόμμυον, CEPA. *Aduers. pag. 56. Hisp.* Cebolla.

DIOSC. *Cepa longa acrior est quàm rotunda, item flaua quàm candida, & sicca quàm viridis, & cruda quàm cocta, aut sale condita. Omnes tamen mordent, flatus gignunt, appetentiam inuitant, sitim mouent, & extenuant. fastidium pariunt, & expurgant. aluo vtiles sunt. eæ detractis purgamentis in oleum coniectæ, hæmorrhoidas, reliquósque excretionum exitus reserant, subditæ pro balanis. Succus cum melle illitus, oculorum hebetudini-* Eadem Gal.

betudinibus, argemis, nubeculis, & incipientibus suffusionibus auxiliatur: anginæ eodem perunguntur. suppressos menses pellit: caput purgat, naribus infusus. canis morsibus cum aceto, ruta, & melle illinitur. cum aceto autem perunctas in sole vitiligines sanat. & cum pari spodio, scabras lippitudines sedat. * *varos cum sale reprimit. contra calceamentorum attritus, cum gallinaceo adipe vtilis est. citæ aluo prodest. in auribus sonitũ ac grauitatem emendat. ad purulentas aureis, & eliciendam earundem aquam valet. alopeciæ* † *earum succo perfricantur. qui celerius quàm alcyoniũ pilos euocat. largiore cibo cepa capitis dolores ciet. coctáque vehementius vrinam pellit. eos lethargicos efficit, qui valetudinibus aduersis, ea etiam cocta, plus æquo vescantur. elixa, & cum passis vuis & fico illita, tubercula concoquit, & celerrimè rumpit.* Eadem Gal.

* quia succus aqueæ & aëreæ caliditatis Gal.

GAL. Ex quarto est ordine excalfacientium. Essentia autem eius potius crassarum est partium. Vnde etiam hæmorrhoides aperit, tum apposita, tũ cum aceto inuncta. In sole alphos abstergit. Porrò si succum eius exprimas, quod reliquum est; admodum terreæ substantiæ est, eiusque calidæ. Tota cepa flatuosa est manducata. Itaque quæ temperatura sunt sicciore, minus flatuum gignunt.

E cepa antidotum longè optimum ad luem pestiferam, quo piæ memoriæ Valerandus Donrez Flander Insulanus multos liberauit.

CEPA.

℞. Cepam magnam incauatam, cui incoquuntur sub cineribus Theriacæ vel Mithridati, Terebenthinæ Venetæ vel Cypriæ añ. ʒ ij. foliorum Rutæ M. ſ. Deinde teruntur, & ex aceto optimo, per cribrũ cernuntur, pro potu. Dosis vnciæ tres & quatuor. Residuum eo modo quo cataplasma, loco affecto imponitur. Postridie assumenda est sesquidrachma Electuarij sequentis.

℞. Boli Armeni rosacea loti ℥ ij. ʒ ij. Radicum Tormentillæ, fol. Rutæ, aloës añ ℥ iiij. ſ. Cinnamomi & granorum Iuniperi añ ʒ vj. Galangæ, Caryophyllorum, seminis oxalidis, cornu Cerui, Scordei, Coralli rubri añ. ʒ iij. Radicum Gentianæ, Helenij, Aristolochiæ longæ, Zedoariæ, vel Costi añ. ʒ. v. Confectionis Rosarum, Buglossi añ. ℥. ix. Theriacæ Andromachi veteris ℥ iij. Mellis despumati & percocti lib. quatuor, additis succi putaminũ Nucum vel florum Iuglandis ℥. quatuor; & aceti Rosati ʒ vj. misceantur, fiatque opiatæ instar.

pag. 58. *in Cepa Ascalonitide,* Anglis Scalyon vocata, lege *crudæ,* lin. 11.

SCILLA, *siue* CEPA MARINA *Hispanica, siue flore: carinato lilij & Pancratij medio folio humi procumbente. Aduers.* 57.
lege Hisp. Cebolla albarrana & cepa marina.

SCILLÆ *Hispanica flosculi stellati, Ornithogali Monspelliaci.*

lege lin. 25. flores stellatos Ornithogali. & deme fragrans.

DIOSCORIDIS verba, quæ in proxima leguntur pagina, huc reponenda.

GAL. Admodum incidentem facultatem obtinet; non tamen admodum calidam; sed secundum hoc eam quispiam secundi ordinis † censeat excalfacientium. præstat autem eam assam, aut elixam sumere: sic enim virium eius violentia exsoluitur.
† Incîdit, calfacit & deficcat ordine 2°. Æginetæ.

MESVE. Scilla, autore Galeno, bifariam vtilis, tum quòd humores expelli apparat, tum quòd apparatos vacuat. Melior est, quæ alteri cõnexa eruitur (sola enim & singularis, vt etiam prope thermas orta, est venenosa) sapore dulci, acri, amaro, luminis splendentibus, ex agro libero, calida ordine tertio: sicca prope tertium. Substantiam habet superficiariam igneam, acrem admodùm: ac terream adustione amaram: aëriam denique mediocrem, eámque dulcem. Humores crassos ac lentos, & bilem atram incidendo, tenuando, tergendo, vt promptiùs expellantur apparat, & maximè oxymeli ex ea scillites, & eosdem ipsa purgat. Quapropter capitis affectibus (cephalalgiæ, cephalææ, epilepsiæ, vertigini, scotomati) neruorum, & iuncturarum, pulmonis & thoracis, præsertim electarium ex succo ipsius & melle sumptum lambendo, confert. Idem vocem claram reddit, & oxymel scillites, & acetũ scillites. Eadẽ splenis obstructionẽ & tumorẽ sanant, putredinẽ in corpore prohibent, ob id sanitatẽ tuentur, iuuenile corpus diu seruant, sed emaciant. Gingiuas quoque laxas sanat, dentes commotos ore colluto acetum scillites firmat, oris fœtorem tollit, & halitum reddit odoriferum, dolorem ventriculi sedat, coctionem iuuat, corporis colorem commendat, corpus molle & laxum confirmat, quouis modo vsurpatum: scilla enim tenuat, incîdit, terget, foràs trahit, resoluit materiam crassam lentore partibus adhærentem: à putredine vindicat, vlcerat, vrit. Assata scilla faciliùs soluit; immissa autem aceto, humores crassos, lentos, altius mersos expelli promptos reddit, laminæ autem ipsius mazâ separatim inuolutæ sub cinere calido quantum sufficit, coquuntur, exoluuntur, in vsum veniunt: vel ipsæ laminæ vase luteo vitrato, sursum stricto, operculato, pergameno includuntur. Dies quadraginta per æstiuos dies insolantur vase identidem verso, vt ex æquo vndique caleat: extracta vsurpetur, vel cum æquali farina orobi fiant trochisci, quando opus est, vtendi. Ex his sic assatis etiam fit acetum scillites; vel cum paulo mox vbi à scilla exemptæ sunt laminæ, aceto mersæ, insolentur in vase simili à Veris initio ad Aestatis finem, pòst vsurpetur. Datur autem potio à drach. quinque ad drachmas duodecim: oxymeli autem scillites ab aur. sex ad vnc. tres: trochisci autem à drachmis duabus ad drachmas quatuor. Mediocrem ferre coctionem potest scilla.

APVL. Ad hydroposim. Herbæ scillæ bulbus torretur, deinde circumpurgatur, & medium eius in aqua decoquitur; cùm bene coctum fuerit eximitur, & ex eo tres oboli potui dantur cum melle & aceto hydropico, & euacuatur per vrinam. Scillæ quod est in medio eius cum oleo commodè feruefacito, atque ea quæ dolorem exhibent perungito, sanabuntur. Radix pisata cum aceto & pane imposita panaricium mirificè sanat. Scyllæ folium subiectum linguæ, sitim compescit.

SCILLA *rubentibus radicis tunicis, folio Aloes carinato. Aduers. pag. 57.*

Pancratium verum Clusij.

PANCRATII *marini è floris colore varietas. Aduers. pag. 57.*
Hemerocalis Valentina Clusij. Narcissus Constantinopolitanus Matth. non descriptus, vt ex imagine suo more apparet. Ital. Giglio marino. Hisp. Amor myos, & Squilla menor.

DIOSC. *Scilla vim acrem atque feruentem habet. assatam ad multa vtiliorem esse constat. Polline ad crustam subacto, aut luto oblita, in clibanum conijcitur, aut carbonibus obruitur, donec obducens crusta sufficienter intosta fuerit. qua exempta, si non emollescat, altero polline simili, aut luto circumlinitur, & eadem quæ prius fiunt. nam quæ ita nõ assatur, interaneis maximè noxia est. Torretur itẽ in olla, indito operculo, quæ in furnũ demittatur. Sumi etiã solet quod maximè est mediũ, direptis viuo tenus tunicis. quod frustatim confectũ coquitur, mutata sæpius aqua, donec ipsa nec amaritudinem nec acrimoniã habeat, traiectáque lino frusta siccantur in vmbra, ita vt ne vlla quidẽ parte se contingant.* his scillæ segminibus ad oleum, vinum, aut acetum scillinum vtimur. Ad rimas pedum, interna pars crudæ scillæ in oleo feruefacta, aut cum resina liquefacta, imponitur. decocta in aceto demorsis à vipera, cataplasma est. ad singulas assæ parteis adiectis octonis tosti salis, cochlear vnum aut alterum damus ieiunis. ad emolliendam aluum.*

* Hic preparandi modus ignauia & inscitia pharmacariorum exoleuit.

eum. in potu autem & odoratis medicaminibus, & quibus vrinam ciere volumus, hydropicisque & stomachicis, quibus innatat cibus, regio morbo, torminibus, in tussi vetere, suspiriosis, & ore reijcientibus, tres obolos, in delinctu ex melle sumpsisse satis est. coquitur cum melle, & estur eorundem gratia, maximè vt concoctionem adiuuet. strigmenta per aluum extrahit. cocta, & simili sumpta modo, eosdem prabet effectus. sed cauendus scillæ vsus, his qui intestinum sentiunt vlcus. ad pensiles verrucas & perniones, tosta efficaciter illinitur. Tritum semen & in caricâ aut melle deuoratum, aluum emollit. Scilla tota in limine ianuæ suspensa, mali medicamenti noxam arcet.

PANCRATII *marini è floris colore varietas.*

Prorsum Pancratio Monspeliensi idem; sed huic flores luteolos Hispanica littora dant; qui etiam interdum purpurei, & quandoque punicantes produntur.

DIOSC. *Pancratium, quod aliqui scillam appellant, radice est magni bulbi, subrufo colore, aut subpurpureo, gustu amaro ac feruente: foliis lilij, sed longioribus. Scillæ vires & præparationem habet. eodémque pondere in morbis efficaciter assumitur. cui tamen mitior quàm scillæ facultas inest. Radicis succus cum erui farina digeritur in pastillos, qui hydropicis splenicisque cum hydromelite commodissimè dantur.*

Asouzenas de las Indias.

Pancratio Monspelliaco similis est bulbo & semine: num eadem sit, asserere non ausim, vt cuius flores nondum apparuerint. in hortis pensilibus Iohannis Mutoni Neruiensis pharmacopœi fidissimi & doctissimi exit folio Narcissi.

SCHOENOPRASON, *Ascalonica Math.* — PORRVM *vulgare. Ital. Porro. Hisp.* Puerro.

DIOSC. *Inflationem facit, noxium succum creat, tumultuosúmque somnium parit; vrinam ciet, aluo accommodatur, extenuat, oculorum aciem hebetat, menses pellit: sed lædit exulceratam vesicam, renésque. Cum ptisana verò coctum esu pectoris vitia extrahit. Coma eius in aqua maris & aceto cocta, in desessionibus ad præ-*

clusiones vuluæ & duritias vtilis habetur. ***Porrum bis aqua mutata coctum, tum frigida maceratum, dulcescit*** [a] *& multo minus inflat. Semen acrius est, & quandam astrictoriam vim habet. Quare succus cum aceto, adduo thure, aut manna, sanguinis profluuia sistit, maximè si naribus erumpat. Venerem stimulat.* [b] *Contra omnia thoracis vitia,* [c] *tabemque pro delinctu efficax: Arteriam esus purgat: sed si assiduè estur, visus obscuritatem inducit: stomacho aduersatur. Succus ex melle potus, aut illitus, contra bestiarum morsus auxilia est. Ipsum quoque cum aceto aut Thuris polline, lacte aut rosaceo vtiliter aurium* [d] *doloribus, & sonitui instillatur. Varos tollunt folia illita cum Rhoe, qua ad obsonia vtuntur. Epinyctidi* [e] *medentur: crustas ex sale illita rumpunt. Veteres sanguinis reiectiones cohibent seminis drachmæ binæ cum æquali baccarum myrti pondere potæ.*

[a] Subdit Gal. quanquam ne sic quidem vim perdit extenuandi.

[b] Semen calfaciendo, extenuando.

[c] Pli. phthisicis, destillationibus longis, regio morbo vel hydropicis, vel succus, vel ex ipso cibus prodest.

[d] Cum felle caprino. Plinio.

[e] Et alijs vlceribus cum melle trito. Plin. *Epinyctidi*] vlceribus aciem hebetantibus, & in oculi angulo perpetuo humori emananti. Plin.

Eadem quæ Diosc. Paulus, Plinius, Aëtius & Gal. qui subdit, Corpus calefacit, & crassos in eo humores extenuat, glutinososque incidit.

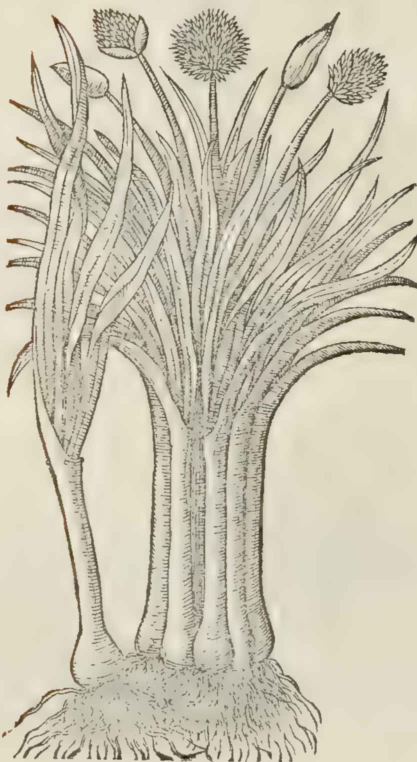
Plin. capitis dolores, si in aures fundatur, dormiturísue in aurem duobus succi cochlearibus, vno mellis.

E succo Porri looch ad anginas pituitosas aliosque catarrhos frigidos fauces precludentes efficacissimum. Recipit Amygd. dul. mundatar. ℥ iij. ficuum numero quattuor, Bdellij mollis ℥. f. sacchari candi, & succi porri in duplici vase dissolutorum, & in serapiũ coctorum, q. f. excipiendis prædictis. Succi Glycyrrhizæ ʒ ij. misceãtur. vtatur lambendo & fauces tangendo intincto Porri capitulo.

PORRVM *syluestre inodorum.*

Omnia Porro similia sunt; sed exiliora & inodora. Lieræ Brabantorum in horto D. Ioannis Diffij alitur.

PORRVM *Tonsile & capitatum.* Aduers. 58. *Hisp.* Puerro cabeçudo.

AMPELOPRASON, ἀμπελόπρασον, *siue Porrum syl. Ger.* Wild Lauch. *Angl.* Wilde leeke. *Hisp.* Puerro saluage. *Ital. Porrandillo.*

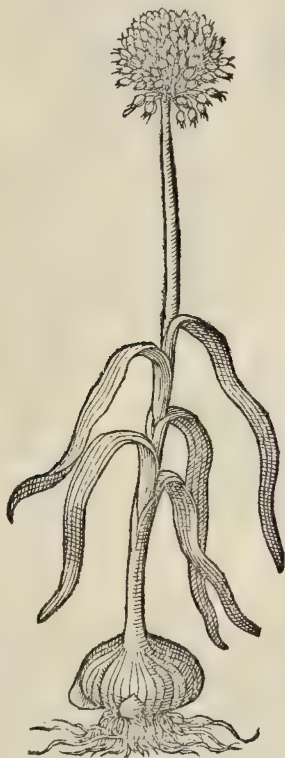
Ampeloprason vinetis, aruis, marginibus, senticetis & dumetis Galliæ & Belgij gaudet. folio exit Allij sylvestris tenuifolij nõ absimili, sed maiore & acriore, in bicubitali caule. Radix bulbosa, nõ ex nucleis, sed singulari capite cõstans, porri minor, durior, acrior, nõnullis adnatis sese propagãs. Flore, & nucleis, seminis vice, triticeis granis paribus in glomeratis capitulis nõ disparibus allij syl. tenuifolij.

DIOSC. *Ampeloprasson stomacho magis aduersatur quàm * porrum; plus autem calfacit. Vrinam, & menses vehementius † ciet. Id contra serpentium morsus esse conuenit.*

* Gal. Quia acrius & siccius est domestico, sicut agria omnia reliqua domesticis.

† Gal. Sed & crassos & lentos humores potentiùs incidit, valentiusque infarcta organa obstructione liberat. Hac quoque ratione vrinas sæpe prouocauit, vbi à crassis & lentis retinebatur humoribus. Adeò verò est calidum, vt illitum cataplasmatis modo, exulceret. Dictum est autem antè, quòd quæ eum in modum sunt calida, extremi sint ordinis.

SCORODOPRASSVM. Σκοροδόπρασον. *Germ.* Akerknoblauch. *Gal.* Ail porreau. *Ital.* *Agliporro.* *Hisp.* Aio porruno.

SCORODOPRASSON *alterum.*

Belgicis hortis hodie inquilinum factũ, folio Porri latiore, caule quaternum & quinum cubitorum è bulbo crassiore, nucleis quinis & senis è squammatis cuticulis coacto: odoris tædiosi, Allij, vegetioris.

DIOSC. *Qualitatum Porri & Allij particeps, vnde promiscuas sibi vires ex vtroque vendicauit, effectus Allij & Porri præbens, inefficacius tamen. Coctum porri modo dulcescit, & in olerum vicem transit.*

SCORODOPRASSON *alterum.*

Gracilioribus & longioribus nucleis bulbus stipatur membraneis inuolucris atro flauentibus: flos & folia allij exiliora: odor & sapor Scorodoprassi. Hoc in meis Italicis peregrinationibus in sportulas conieceram.

Σκόροδον.

Σκόροδον. ALLIVM. *Bel.* Looch. *Gal.* Ail & aux. *Ital.* Aio & Aglio. *Hisp.* Ayos.

ALLIVM *vrsinum.Aduers.pag. 59 Germ.* Berr. Hundz knoblauch. *Ital.* Aglio de gli orsi.

* fitim reprimit Aetio.

DIOSC. *Vis Allij acris est ; excalfacit, mordet, excernit, aluum turbat, inflamationes facit ; stomachum exiccat : sitim* gignit, flatum permouet, summam corporis cutem exulcerat, aciem oculorum esu hebetat. Magnæ in allio vtilitates contra aquarum mutationes: vocem clarificat. Veterem tußim crudum coctúmue lenit. potum autem cum origani decocto, pediculos & lendes enecat. Cremati cinis illitus sugillationibus cum melle, & alopecijs cum Nardino vnguine, medetur. Eruptiones papularum cum oleo & sale sanat. Vitiligines, lichenas, lentigines, vlcera capitis manantia, lepras & furfures cum melle exprimit. Cum thure & tæda decoctum, dentium dolorem leuat si in ore contineatur. Contra venenatos muris aranei morsus cum ficulneis frondibus & cumino illinitur. Feruefactæ comæ ius fæminarum deseßionibus additum menses & secundos partus extrahit. Allium eiusdem gratia suffitur, factum ex eo & nigra oliua intritum, quod græci μυττωτὸν vocant, esu cit vrinam, ora venarum patefacit, † hydropicis vtile.*

† PLI. Diocles. Hydropicis cum Centaurio, aut in fico duplici, ad euacuandam aluum, quod efficacius præstat viride cum coriandro in mero potum, Contra anginas imponi tritum, & gargarizare prodest. odore serpentes abigit.

OPHIOS-

OPHIOSCORODON *Aduerſ. pag. eadem.*
Allium Serpentinum. Ital. Aglio ſerpentino.

MOLY *Dioſcorideum putatum.*
Aduerſ. pag. 59.

DIOSCOR. *Eoſdem effectus præbet anguinum, quod & Ophioſcorodon dicitur. Latas ventris tineas in cibo ſumptum abigit. vrinas detrahit. contra viperarum ictus, & priuatim hæmorrhoidi prodeſt: ita vt non aliud magis, ſi cum vino iugiter aſſumatur, aut tritum in eodem ebibatur. Contra rabioſorum morſus, & illitu & cibo valet.*

Allia deſiccant & calfaciunt Galeno 4°. ordine, eaſdemque cum cepis facultates habent. Allium Theriaca ruſticorum.

Frigidiſſimis & pituitoſis morbis conuenit, coliciſque inde cruciatibus ortis. lumbricos, & flatus pellit: venerem ſtimulat, quibus frigore extincta. calidioribus natura minuit exſiccando.

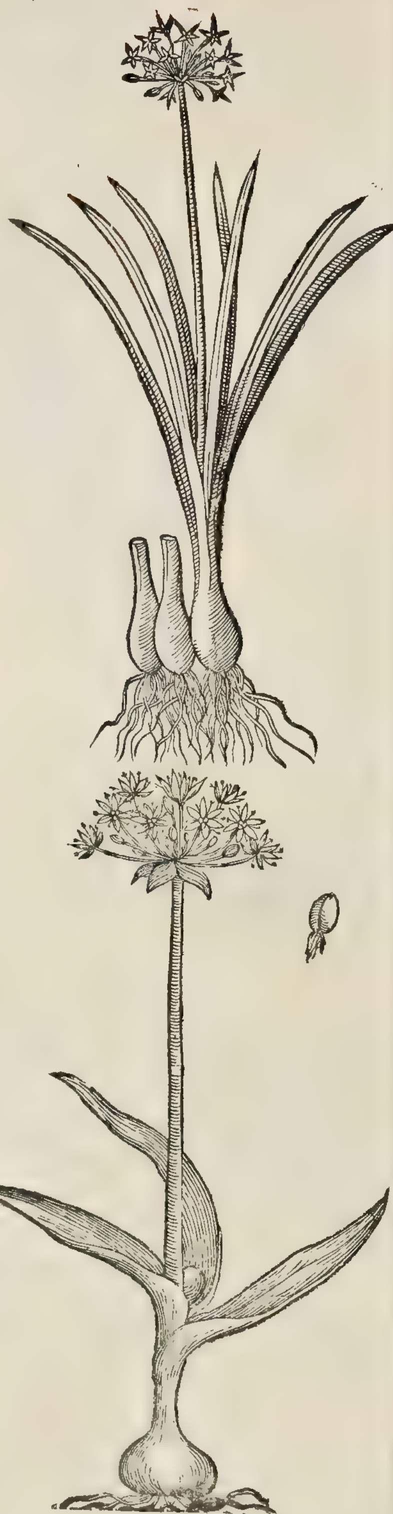
Temperamento calidis, capiti, oculis, pulmonibus & renibus pernicioſum; vti prægnantibus & lactantibus, menſes educendo.

MOLY *Dioſcorideum putatum.*

DIOSCOR. *Bulboſa radix mirum in modum valet ad vuluæ apertiones, ſi trita* cum Irino vnguento in peſſo ſubiiciatur.* * alij legunt *cum Loly farina.*

MOLY *Serpentinum vocatum.*

Dioſcorideo Moly perſimile ortu; folio ad terram item reflexo, odore & bulbo. ſed flos candore rubens, cui ſubiacēt bulbuli nitidi Indici Moly ritu. Radix cepaceo præduro inuolucro obtegitur. caulis pedalis & ſeſquipedalis. Belgis hortenſe eſt.

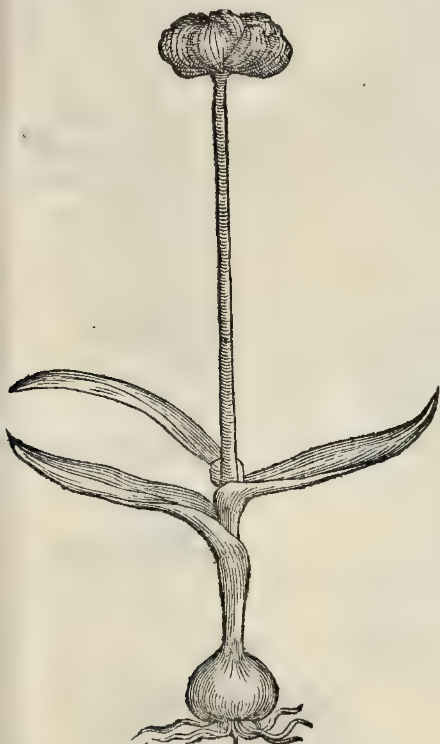
MOLY *foliis* NARCISSI.

Alterum proceritate, & caule non abſimile; ſed floribus cæruleis, & foliis compreſſis Narciſſi ſimilibus, & ferè paribus; oblongis, & albis radicis bulbis porraceis ſimul implexis & cohærtibus magno capitulorum ſtipatu: allium odore præferentibus, cuius aliquot bulbos adhuc habemus munere Raphaelis de Coxia, ſummæ humanitatis & ſtirpium magni admiratoris, qui non modò exoticarum ſtirpium haud pænitendum numerum, ſed & eaſdem affabrè arguta manu ſummoq; artificio pictas, vt ſi quis alius apud Belgas, nobis dederit..

MOLY *Liliflorum, bulbum in folio gerens, Theoph. & Homericum fortè.*
Aduerſ. pag. 60.

APVL. Herba moly contuſa & impoſita, dolorem matricis aufert potenter.

CAVCAFON, MOLY *Indicum vocatum.*

LILIVM *candidum. Aduers. pag. 60.*
Belg. Witte lelie. *Angl.* Withlily.
Lilium siue Rosa Iunonis Apul.

Indicum Moly, quod nos Lutetiæ vidisse primùm superioribus annis meminimus in horto Castellani, summo caule bulbulos sphærico peramplo pericarpio membranaceo occlusos gerebat: qui depacti facilè propagantur. Folia, bulbus & reliqua, cum superiori similia.

LILIVM *candidum.*

DIOSCOR. *E Liliis vnguentum temperatur, quod aliqui lirinum, alij susinum appellant; neruos, & priuatim vuluæ duritias, emolliens. Folia herbæ illita contra serpentium ictus auxiliantur. feruefacta, ambustis proficiunt: aceto condita, vulneribus opitulantur. Succus adiecto melle aut aceto, in æreo vase coquitur, conuenienti medicamento vetustati vlcerum, & ad recentia vulnera. Inassata radix & ex rosaceo trita, igni ambusta sanat. vuluam emollit. menses ciet. vlcera cicatrice obducit: cum melle detrita, neruis præcisis, luxatisq; medetur. vitiligines, furfures, & lepras emendat. vlceraq; in capite manantia expurgat. abstergit faciem & erugat. teritur in aceto cum hyosciyami foliis, & farina tritici, mulcendis testium inflammationibus. Semen potum morsibus serpentium aduersatur. ignibus sacris semen & folia cum vino illinuntur. Tradunt & rubra esse lilia. in Syria autem, & Pisidia Pamphiliæ efficacissima vnguentis nasciuntur.*

Igni ambusta.] Quia siccant, abstergunt, & digerunt moderatè Galeno.

Vuluam emollit.] Quia citra morsum digerit & emollit Gal.

Faciem erugat.] Galeno cum melle, vt potentius abstergat. Primi ordinis est abstergentium. Insigne medicamen ad omnia quæ exsiccari postulant absque morsu, ceu vulnera omnia ingentia, & maximè quæ in capitibus musculorum eueniunt; & quæcunque vlcera humida, flaccidáue & diuturna sint, quæque ægrè ad cicatricem perducuntur. Galen.

Lilij flos temperaturam mixtam obtinet, partim ex tenui, partim ex terrea substantia.

Plin. ad clauos pedum in vino radices decoquit.

APVL. Ad morsum serpentis. Herbæ lilij bulbum conterito, & expressos succos potui dato: ipsum etiam bulbum tritum morsui adponas, mirabiliter sanabitur.

Ad luxum. Herbæ lilij folia tusa & imposita efficaciter sanant; & si tumor fuerit, sedant tumorem.

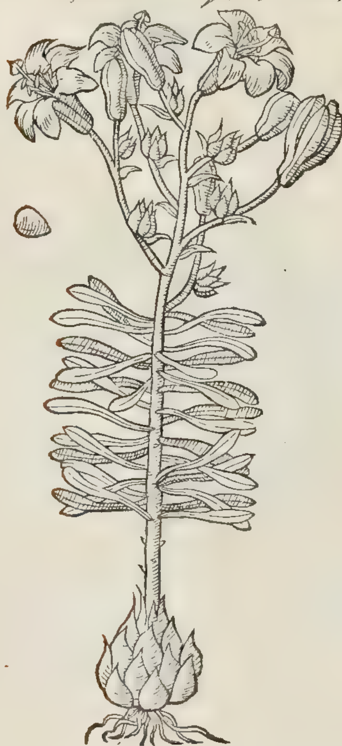
LILIVM *purpureum maius.*
Alter, pag. 62. & 61.
Bulbus cruentus Hippoc.
Lilium croceum Fuchs.
An Hemerocallis, siue syl. Lilium
Diosc. aut congener?
Germ. Goltgilgen. *Hisp.*
Lirio amarillo.

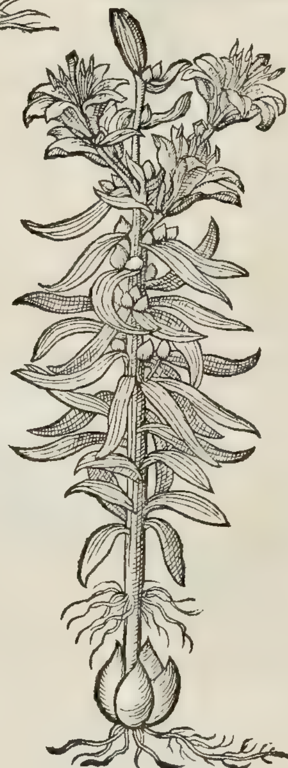
LILIVM *purpureum minus. pag.* 61.

LILIVM *cruentum bulbos*
gerens, summo alis
diuiso caule.

LILIVM *cruentum quartum, secun-*
dum caulem bulbulis donatum.

Lilij cruenti varietates.
- Martagon, cui flores rutilant, bulbos nucleis ſtipatos ſummo caule alis diuiſo profert.
- Polyanthos, folia habet deorſum repanda.
- Martagon tertium, foliis eſt virentibus, Lilij cruenti modo.

Quartum Lilio purpureo maiori ſubpar; flore Martagonis rutilo: & ſecundum caulem ſeſquicubitalem bulbulis à medio ad ſummum vſque ornatur.

SVLTAN SAMBAC.

Propter amœnitatem & floris decus, Sultan Sambac, vel fortè magno Sultano dicatum, Lilij hoc genus appellatum videtur. Radix illi lilij cruenti, ſed notulis labeculiſue purpurantibus variata, qualis, munere D. Aluari Nonij medici C. Antuerpiani horum ſtudioſiſſimi, peritiſſimi, & perquã auidi, à nobis alitur in horto Guilielmi Drieſch perboni pharmacopœi. Florem nondum videre contigit; vt cuius radix nuperrimè Conſtantinopoli miſſa Sultan Sambac nomine.

MARTAGON *candidum Chalcedonicum.*

Indidem delatum viſendæ venuſtatis, vt ſi quod aliud, iſtud lilium aſſeritur: folia lilij albi noſtratis candidiora, & radix item cognata. Neque florem tamen, neque ſemen in Belgio videre datum hactenus.

LILIVM *Montanum. Aduerſ. pag. 61.*
Lilium ſyl. Dod. Hemerocallis herbariorum.
Hyacinthus poetarũ Tragi. Aſphodelus fœmina Fuchſ.
MARTAGON *Italorum & Matthioli.*
Gal. Lis iaulne, *à radicis colore. Belg.* Lelie van Caluarie. *Germ.* Gold wurtz weible.

HEMEROCALLIS *Chalcedonica:*
Purpuroſanguinea polyanthos.

Admodum rara hæc Belgis: quam propter florum luculẽtam fœturam & peregrinam elegantiã in deliciis habent, & ſumma diligentia in fictilibus alunt clariſſimi viri D. Ioannes de Brancion & D. Ioãnes vander Dilf. E bulbò nucleiſquammatim cõpacto Lilij candidi, maiore; maximo Martagoni pari, & concolori, caulis cubitalis, quem ab imo ad ſummum vſq; liliacea folia cõfuſè & fortuitò ſtipãt. Flores hilares purpuroſanguinei; Lilij montani ritu ad pediculi extrema item reflexi, peramœna fœtura ſũmum caulem decorantes.

DIOSCOR. *Hemerocallidis radix trita & pota, aut cum melle & lana in peſſo appoſita, aquam & ſanguinem inducit. Folia trita & impoſita, mammarum ex partu & oculorum inflammationes mitigat: ſed & radix & folia ambuſtis vtiliter imponuntur.*

LILIVM PERSICVM.

LILIVM *Persicum, vulgo Pennachi Persiano.*

Rarius Germaniæ, Galliæ & Angliæ; Lieræ Belgarum solùm visitur in horto amœnissimo stirpiumq; exoticarum ditissimo generosi viri D. Ioannis Dilsij. Caulis ternûm cubitorum, quem fusè ambiunt folia cæruloiridantia, mucronata, Liliis cruentis paria. Flores nutantes, nolas effigiantes obsoleta purpura nigricant. Radice bulbosa fissa, minimè squamis loricata, albida, auersa parte sessili & plana, porrectis subtus fibris obscurè flauentibus. Cuius sit facultatis, neminem periculum fecisse intellexi.

LILIVM *siue* CORONA *Imperialis,* TVRFANI *&* LALE *.i. flos herbariorum.*

Nec multum à Liliis abest Chalcedonicum Lale, quod isdem Belgij hortis Lieræ D. Dilsio, & illustri heroinæ Mariæ Schetz, de re herbaria benemeritis, prouenit: sesquipedem alto caule; foliis longioribus Lilij montani. Flores rubentes nutantes Lilij Persici ritu nolas effigiantes, quales pictura docet, non potuimus obseruare. caulem quidem edidit hoc anno, qui tamen summo statim marcescere cœpit. Radix cepacea concretione tetri & virosi colchici, vti tota planta, odoris. In Belgium missum Lale, Turfani & Coronæ Imperialis nomine.

LILIVM *conuallium, vel vernum Theoph.*
Perperam Ephemerum non lethale Fuchs.

CYNOSORCHIS *maioris secunda species.*
Aduers. pag. 62.
Cynosorchis altera Dod. Angl. Doggis coddis.

Lilij conuall. è floris colore differentia.

Agri Louaniensis, qua itur Thenas Brabantorum vrbem, syluosis flores edit candore & rubore confusè mixtos.

FVCHS. & DOD. cor roborare, iecur & cerebrum prodidere: item succum decoctúmue ad syncopas, apoplexias, vertigines, comitiales siue epilepsias, paralyses, oculorumque caligines discutiendas. Suauissimum flos spirat odorem, cuiusmodi oxyacanthæ, cuius itidem stillatitia ad epilepticos insultus commendatur.

ORCHIDES.

CYNOSORCHIS *Morio. Aduers. pag. 62.*
Germ. gesprengt knabbenkraut.
Orchis mas angustifolia Fuchs. Satyrion Apulei.
Orchis delphinia palustris C. Gemmæ.

Maculis pullis varius Morio testiculus mas neotericorum, flore delphini, propendente corniculo.

APVL. Ad vlcera difficilia & cicatrices nigras. Radix tusa & imposita, vlcera expurgat, & cicatrices curat. Herbæ succo cum melle optimo oculos inúges, & lippitudines & dolores tollet sine mora.

Si quis ad mulierem non poterit affectari, obligatus. Herbæ priapisci radicem, id est testiculũ dextrum, qui maior est, teres cum piperis albi granis quadragintaseptem, vt in se habeat semunciam cũ herba suprascripta, & mellis vncias *quatuor, & in vino optimo medicamentum solues, & pondo scrupulorum nouem per triduum sumes: ad mulierem affectaberis continuo.

* aliàs tres.

CYNO-

Orchis delphinia montana C.Gemmæ.

CYNOSORCHIS *Morio fœmina. pag.62.*

Persimilis mari, sed aliquantò minor: Floribus cuculatis cassidis hiãtis specie, porrecto corniculato stamine.

* Eadem Aegineta.

DIOSC. *Eduntur radices coctæ, vt bulbi; ex quibus si maiorem edant viri, mares generari dicuntur: si minorẽ fœminæ, alterum sexum. Addunt, in Thessalia mollẽ mulieres in lacte caprino bibere, ad stimulãdos coitus: aridã verò, ad inhibendos. & alterũ alteri⁹ potu resolui. Nascitur in petrosis & sabuletis.* *

*GAL. Radici eius bulbosæ ac geminæ vis inest humida & calida, ac gustantibus dulciusc cula est. Cæterũ maior radix multam videtur habere humiditatẽ excrementitiã, & flatuosam; quapropter epota venerem excitat *. Altera verò, minor videlicet, è contra, nimirũ admodũ elaborata: vt sit eius tẽperamentũ; ad calidius & siccius vergẽs. Itaq; hæc radix tãtũ abest, vt ad coitũ stimulet, vt etiam planè contrà cohibeat ac reprimat. Eduntur bulborum more tostę.

TESTICVLVS *hircinus. Aduers. pag.62.*

TESTICVLI vulpini varietates. Aduer. pag.62. Serapiades Fuchs. & Dod.

Testiculus vulpinus primus. Angl **Hares ballokes**. Hisp. Satyrion.

TESTICVLVS *vulpinus secundus.*

Vide godo Gem

TESTI-

ORCHIDES.

Neutiquam posthabenda de Orchidũ differẽtiis sententia Clariss.viri Cornelij Gemmæ professoris regij in celeberrima Louaniensium Medica schola; qui certè non modò sex & triginta Testiculorum icones arguta & propria manu affabrè effigiatas, mihi liberalissimè communicauit; verumetiam eorũdem Syluam & Naturæ opes pressius ex minutiarum obseruatione & perspicuè digestas literis incomparabili modestia & eruditione plenis pro studio atque amore erga me, cùm iam hæc Orchidum familia excuderetur, significauit. Cuius sanè iudicio, & quarum elegantia oblectatus nõ abs re futurũ iudicaui, si posteritatẽ ab obliuione vindicarẽ; vt eas illi mecum acceptas ferãt, illiusq; tanti viri coniecturas, quæ Dioscoridis delineationi aptius congruere visæ sunt, minimè respuant rei herbariæ studiosi; cùm tamen è tam varia Orchidum tribu arduum sit appositè Dioscoridis genuina Satyria profiteri. Sed hanc anxietatis plenam disquisitionem missam faciamus, quando opera nostra naturæ ditandæ & illustrandæ historiæ studet, vtq; nominum & opinionum doctissimorum virorum consensum, & quam aggressi sumus methodum, minima quæque digerendo (nullum enim vel despicatissimum naturæ operum nostra cognitione indignum) prosequeremur; exordium à maiore mox subdenda Orchide sumemus, quæ, vt vsu potior, sic & verior recepta est.

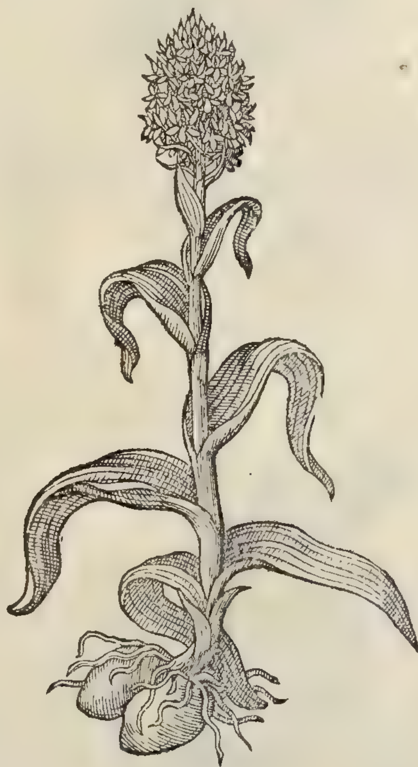
SERAPIAS *Diosc. Cornelio Gemmæ, siue Basilica Syderites vel Erythrææ floris omnino purpurei & aliarum omnium facilè princeps.*

CYNOSORCHIS *nostra maior.*
Aduers. pag. 62.

SERAPIAS *Dioscor. 2ª. C. Gemmæ, siue Orchis Basilica altera Syderites flore candidiore, thyrsoq; magis compresso, & foliis latioribus vsque ad verticem inflexis, circa caulem argenteis.*

CYNOSORCHIS *maior altera nostra.*
Aduers. pag. 62.

ORCHIS *Saurodes vel Scincophora, Lacertarum æmulatione, Cornelio Gemmæ, siue Tragorchis altera.*

vulgaris Testiculus HIRCINVS, *seu Tragorchis & Leporis testiculus nostras. Aduers. pag.* 62.

Floret circa finē Maij, ac ferè vsq; ad mediū Iunij. prouenit in collibus muscosis, pręser tim inter conualles vmbrosas.

TRAGORCHIS *minor & verior C. Gemmæ, siue Coriosmites vel Coriophora flore instar Cimicum.*

ORCHIS *Melittias, siue Apis cadauerulum exprimens.* Belg. Bien.

ORCHIS *Myodes prima C. Gemmæ, floribus muscam exprimens. Serapias 3ª. Dod.*

VVLPINVS Testiculus, siue Orchis Myodes lutei Narbonensis, congener cum minimo Testiculo Vulpino, floribus fucum, colore & effigie præseferentibus. Aduers. pag. 62.

Sphegodes C. *Gemmæ. Gal.* mouche-guespe. *Belgicè,* Wespe.
TESTICVLI *Vulpini varietas. Aduers. pag.* 62.
Huius è sola magnitudine, & floris intensi & remissi colore varietas gemina conspicua.

ORCHIS *Myodes altera C. Gemmæ, folio læuiore & flore grandiusculo.*

ORCHIS *Ornithophora, vel Ornithes, folio læui C. Gemmæ.* TESTICVLVS *Vulpinus noster papilionis alas expansas referens. Aduers. pag.* 62.

ORCHIS *Ornithophora foliis maculosis C. Gemmæ.*

Sunt huius speciei differentiæ accidentales plurimæ.

Floribus { purpureis, suppurpurascẽtibus, albis.

Foliis { prægrandibus, paruis, oualis figuræ, ex lato in acutũ desinẽtibus, ex acuto in amplũ & rotundum.

Floret medio Aprilis ferè & quandoq; sub initio vel finẽ Martij mensis

ORCHIS *strateumatica, vel Stratiotes maior, siue Militaris C. Gemmæ, quam merito Basilicam tertiam liceat vocitare.*

ORCHIS *Stratenmatica minor C. Gemmæ.*

ORCHIS *Batrachites, vel Batrachioeides C. Gemmæ. Belg.* **vorskens** *.i. ranulæ à floris figura.*

Ex eorum genere quæ sexus ambigui sunt, vt & Hermaphroditicũ testiculum 10ma-lè appelles. Sunt enim mediæ inter Serapiades & Cynosorcheis, maximè quoad formam radicum.

ORCHIS *Hermaphroditica secunda C. Gemmæ, siue Orchis Psychodes diphylla.*

TESTICVLVS *odoratus. Aduers. pag. 63. Orchis spiralis C. Gemmæ.*

TETRORCHIS, *vel Triorchis alba Spiralis vel autumnalis C. Gemmæ.*

*Testiculi odorati varietas.**

*Non aliud à superiore, sed pluribus vt plurimum oliuaribus oblongis bulbis donatur.

ORCHIS *Frisia litoralis.*

TRIORCHIS *lutea 3ª. C. Gemmæ.*

Tertiæ huius differentię effigiem subdit C. Gemma, sed oblongioribus radicis oliuaribus bulbis.

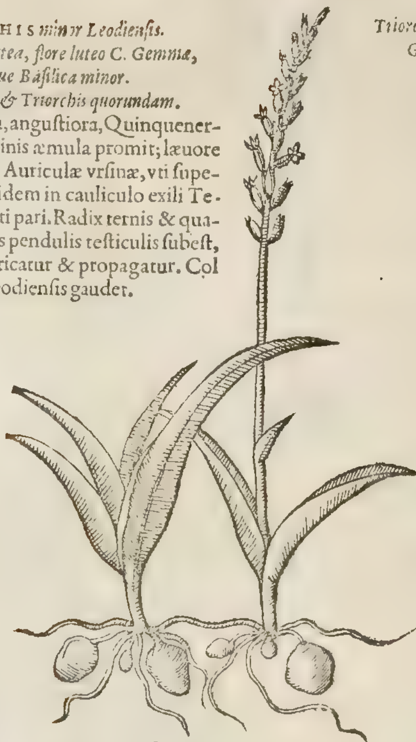
Pumilum testiculum facie, ortu & folio Ophris Plinianæ, sed rotundiore alit in fictilibus D. Dilfius munere Clusij nostri, qui eius bulbillos Viennа Austrię in Belgium transmisit. florem nondum conspexi.

TRIORCHIS *lutea altera C. Gemmæ, folio rotundiore & latiore quàm superioris, virentiore, trifolia, & nonnihil hirsuta: videtur eadem aut congener cum* ORCHIDE *Frisia litorali:*

Quæ gemina inferiora folia Bifolij, Plantaginis latifoliæ angustiora edidit, & in dodrãtali cauliculo herbaceos siue luteo virentes flosculos in horto D. Brancionis.

ORCHIS *minor Leodienſis.*
Triorchis lutea, flore luteo C. Gemmæ,
ſiue Baſilica minor.
Serapias & Triorchis quorundam.

Terna folia, anguſtiora, Quinquenerniæ Plantaginis æmula promit; læuore & viriditate Auriculæ vrſinæ, vti ſuperior. Flos itidem in cauliculo exili Teſticuli odorati pari. Radix ternis & quaternis puſillis pendulis teſticulis ſubeſt, quibus diuaricatur & propagatur. Collibus agri Leodienſis gaudet.

Triorchis lutea C. Gemmæ.

SERAPIAS *mas lati folio, floribus dilutè purpureis notulis conſperſis. Satyrium Baſilicum primum Dod. Palma Chriſti herbariorum. Belg.* handekens cruyt. *Germ.* Creutzblum.

SERAPIAS *fœmina pratenſis, foliis notulis inſperſis, ſiue Palma Chriſti. Aduerſ. pag. 63. Satyrium Baſilicum alterum Dod.*

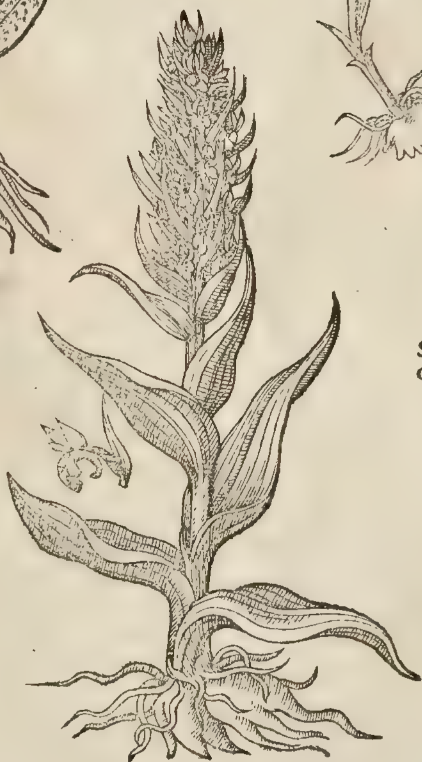
SERAPIAS *candido flore montana maculatis foliis. Cynosorchis montana folio maculoso C.Gemmæ.*

SERAPIAS *minor rubello nitente flore, angustifolia, nullis inspersis punctulis.*

Pratis item eadem niueo flore crebra visitur; cętera haud absimilia.

SERAPIAS *palustris latifolia. Cynosorchis palustris platyphylla, folio læui latoq; flore albo subpurpurascente C. Gemmæ. Præcocior est violacea Cynosorchi.*

SERAPIAS

SERAPIAS *palustris altera leptophylla.*

Cynoserchis palustris altera C, Gemmæ.

Serius florens, coma violacea, foliis interdum læuibus, interdum maculosis.

SERAPIAS *montana folio læui.*
Cynosorchis montana folio læui C. Gemmæ.

CYNOSORCHIS *Dracontias foliis & floribus impensè rubris C.Gemmæ.*

Floret circa finem Aprilis aut initia mensis Maij. Nascitur in humidis & vliginosis, preſertim vbi nigrior terra est.

CYNOSORCHIS *Macrocaulos vel Conopsæa siue galericulata C.Gemmæ.*

Floret circa medium finemq; mensis Maij vsque ad Iunij ferè medium.

SATYRION *castratum vel Eunuchum ex genere Cynosorcheos Cornel. Gemmæ.*

CYNOSORCHIS *palustris latifolia & angusto seu leptophylla omnium vilissima C. Gemmæ.*

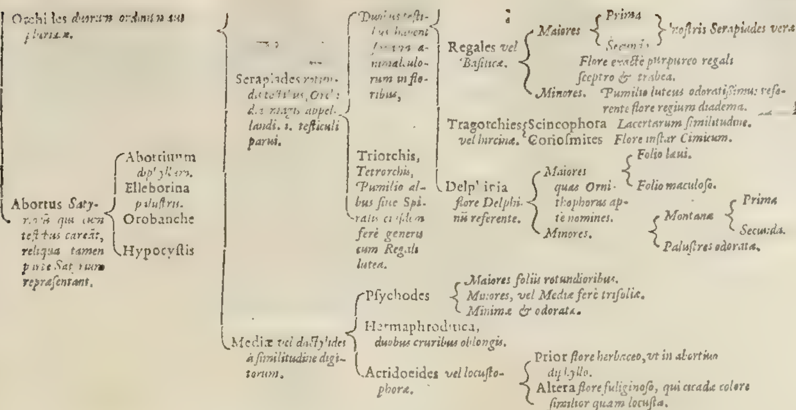

Cynosorchis *paluſtris altera, Lophodes vel Nephelodes C. Gemmæ.*

Flos illi communis ferè cum cæteris maculoſis, proinde huic communem appinximus defloreſcentis Satyrij formam vnà cum corniculis quibus ſemen atomon prorſus includitur.

Cornelii Gemmæ
VNIVERSA SATYRIORVM SYLVA (QVA BELGIS PATVIT HACTENVS) BREVI HAC TABELLA COMPREHENSA EST.

- Satyria *vel Satyriſci generali vocabulo alij,*
  - Legitima *ſimplici bulbo. poſſunt hi Monorchides appellari.*
    - Prius *Dioſcoridi* — *ad hoc genus valde accedit Hyacinthus orient.*
    - *Poſterius* Erythronium. — *ad hoc proximè genera Tulipanæ vel potius Dentis canini.*
  - Cynoſorchides *ſeu polydactylides teſticulis oblongis & compreſſis.*
    - Oreades *Nymphæ vel montanæ & odoratæ.*
      - Folio *leui*
      - Folio *maculoſo.*
      - *Sub horum ſingulis ſunt differentiæ accidentariæ plures florum gratia, colore, odore, & foliorum & caulis magnitudine diſcernendæ.*
    - Nereides *vel Nymphæ paluſtres.*
      - Folio *acuto vel Leptophylla. Xiphoeides*
        - *vulgares*
          - *Laues*
            - Foliis *acutis toto progreſſu.*
            - Flore *rufo, folij mucrone obtuſiore.*
            - Flore *purpureo, folio ex amplo in anguſtum.*
          - *maculoſæ*
            - *Odorato flore*
            - *Inodoræ.*
            - *Nephelodes vel nubibus variegatæ.*
            - *Stigmatibus interpunctæ ſiue Stigmaticæ.*
        - *Dracontiæ*
          - *Nigra penitus folio & caule & flore.*
          - *Seminigra.*
      - Lato *folio ac laciniosò Platophylla*
        - *Maior*
        - *Minor*
        - *flore violaceo.*
      - Conopſæa, *vel macrocaulos cui flos culicem repræſentans.*
      - Folio *gramineo quam depingit Matthiolus.*
  - Apū *vel Melittiades*
    - *Prima*
    - *Secunda*
    - *Serapiades quorundam*
  - Muſcarum *Myodes.*
    - *Prima*
    - *Secunda*
  - Veſparum *Aſylophoræ, vel* Sphegodes.
    - *Maiores*
    - *Minores*
  - Anthropinæ, *vel* Strateumaticæ
    - *Maiores*
    - *Minores*

ORCHIDVM *genera*.

Primum genus est Cynosorchidum: secundum Serapiadum, tertium verò Dactylidum vel digiti vnius atque alterius speciem aptius præseferens.

Cynosorchides voco duobus ordinibus prẹditos pectinum ritu, vt singuli velut singulas manus præseferant interdum duobus digitis, interdum pluribus; qui si à radice reliqua præseferentur tanquam processus meri vel apophyses, optimè congruent Dioscoridis notæ, vt Cynosorcheos vel canini testis nomen imponi possit. atq; ad hoc vnicum genus infinitę species relegantur, quãquam quæ sub eodem insigni militant, potius fœminei sexus ideam quàm masculam repræsentent.

Serapiades autem exactè virilis testis imaginem referunt, atque in hac præcipuè animalculorum diuersissimorum species mirabili Naturæ fœcunditate atque ludibrio depinguntur.

Medium inter hæc genus est à Dioscoride quoque sub Cynosorchide comprehensum, quòd etiam oliuis oblongioribus siue compressis bulbosæ partes illarum optumè congruant, nisi non similes esse putemus, quia in oblongiores digitos eneruentur.

De generibus Cynosorchidum.

Cynosorcheon primas Oreades feci siue montanas. Crescunt sæpius inter querceta locis asperis atque vmbrosis. erumpunt Martio mense quandoque & sub Februarij finem. florent sub finem Aprilis, & initia Iunij mensis, interdum cubiti altitudine flore odoratissimo, interdum candido, interdum penitus maculoso: folia supernè viridia subter argenteo fulgore conspicuo, qui membrana quadam detracta tenuissima protinus exolescit: fibras prætenues habet secundum totam longitudinem exporrectas.

Nereides vel palustres admodum variæ sunt. placuit tamen solas essentiales differentias, nimirum ex forma vel illius imitatrice figura tum in foliis, tum in floribus desumpta discrimina recensere. Equidẽ hactenus propè vndecim numeraui.

Xiphoides omnes florent paulo ante initia Maij vsque ad medium Iunij mensis.

Harum miranda maximè est Dracontias, quam puto ad Erythronium proximè accedere, si seminis ratio à Dioscoride designata congrueret, ac bulbus tantum vnicus foret. verùm quis scit an deprauato codice Greco pro λινοσπέρμῳ sit legendum λιθοσπέρμῳ vel κρινοσπέρμῳ: atque quod ait in descriptione alterius Satyrij ῥίζαν βολβοειδῆ ὅσον μῆλον, valde ambiguum est, num quantitate, num alia ratione similem velit; vt etiam prius illud Satyrium Psychoeidi nostro non penitus dissimile videatur. nam & πυῤῥὰν fuluũ dici potius quàm rutilum credo, atque hoc ἐνερευθῆ significat aptè candorem rubore tinctum; quod in Psychodi altera in foliorum ambitu (cùm primùm emergunt) sæpiùs obseruaui.

Ea verò quæ mucrone acutiore prædita est, accidentarias differentias præter numerum habet, id est, coloris, odoris, magnitudinis, lęuoris & macularum specie ac notis interstinctas. Essentiales reliquæ ex tabula patent.

Platophylla folio lato lacinioso elegans planta sæpe ad sesquicubiti altitudinem surgit, flore violaceo. floret seriùs, ac circa initia Iunij mensis: gaudet valde limosis atque palustribus.

Conopsæa vel Macrocaulos ad duorum cubitorum altitudinem sæpè pertingit: flores illi purpurei admodum elegantes & odorati, vt in Serapiade basilica prima, atque secunda, nisi quòd color Conopsææ magis dilutus, & hæc alterius velut fœmella propria videatur. Gaudet pratis, sed tamen non vsque adeò humidis, vt priores: quin potius medio quodam solo ac temperato.

De Serapiade.

In Serapiadum genere principes sunt regales triplici differentia à nobis exaratæ. donantur hoc nomine ob regalis sceptri diadematis ac trabeæ similitudinem.

Maior

Maior tum prima tum secunda foliis constāt exactè virentibus instar porri, oblongis, pinguibus paulo latioribus, interdum leuiter inflexis; testiculi exactè rotundi, cauliculus dodrantalis sæpè procerior; flos venustissimus, exactè purpureus, interdum leuiter subpurpurascens, dispositus ferè in vmbellę dilatescentis speciem, nulla tamen odoris gratiâ, planta rara admodum, à me primùm in mœnium Louaniensium conuallibus deprehensa.

Altera flore minus purpureo, magisque in aciem explicato: floret vtraque à principio Iunij mensis sæpe vsq; in medium Iulij constante specie & venustate mirabili. erumpunt folia circa Solstitium hyemale. gaudet vmbrosis & asperis, muscoso solo & maximè gramineis. coniunx istorum est Conopsæa.

Conopsæa. Proximę sunt Strateumaticæ vel Anthropinæ quæ tamen iudicio plurimorū cæteras pulchritudine vincunt. flores vt galeæ vel galeati homunculi truncis duntaxat manibus pedibusque.

Prior eminentiore caule, folio amplissimo, id est, longè simul & lato & subrotundo inter initia. flos intus candidus, maculis purpureis interstinctus, foris velut fibris purpureis ac citrinis impēsius rubēs: huius prouentus vberior in syluula Floridæ vallis. erumpit mense Decembri, floret à Maij auspiciis ad finem vsque.

Cognatum huic alterum genus, folio quidem lato, sed breuiore, coma magis propendula, propiusq; confertis floribus, & ad vnum latus nutantibus galeis: color foris ex albo & cæruleo nonnihil cineritio mistus: intus habet maculas coloris punicei. hi ad nos è montosis & asperis non procul à Bruxellensi ciuitate mittuntur. Flos apprimè venustus vtrique generi, sed inodorus.

Militares. Præter has Strateumaticas vel Militares vidi aliquando & tertium genus folio lato, lilij foliis quàm simillimo, oblongo scilicet & in mucronem subrotundum desinente, cui flos lilij lacteus planè columbarum effigiem alis exporrectis pedibusque quam optimè repræsentans. Hanc à multo tempore non visam mihi etiam vt vellem pictam accuratiùs dare non potui. Gaudet montosis & aridis: floret eodem tempore cum Anthropinis.

De Vespis & Apibus nihil addam particulatius, eo quòd à cæteris herbariæ rei cultoribus exaratæ & in Serapiadum genera sint relatæ: quanquam Crabrones ab Apibus non vsquequaque distinxerint, vti nec apicularum genera duo, ac rursus duo muscarum, foliis ac florum specie differentia.

Ornithophora. Satyria Ornithophora sunt permulta, sed tamen aptiùs auicularum nomen maiores obtinent, quibus purpurei flores vel volucrem alis expansis, vel delphinas cauda protensiore delineāt. alteri istorum folia sunt maculosa, alteri plana & porraceo virore perfusa. Florent ambo mense Aprili, & ferè reliquas Satyriscorum species anteuertunt. Folia primùm erumpunt in Februario. Gaudent vmbrosis & maximè coryletis, terra porosa & musco obsita.

Delphiniæ. Delphiniæ minores nostra quoq; commentatione non indigent, cùm ab aliis neotericis abundè sint explicatæ.

Tragorchis. Tragorchim duplicem pinximus: Minorem flore fuliginoso, cuius tamen est magna varietas, figura, color & odor Cimicis, folium non absimile minori Delphinio Satyrisco. gaudet irriguis, floret cum Delphiniis.

Scincophora. Altera quam Scincophoram diximus, à Remberto & aliis delineata est, frequētior in mœnibus Louaniensium.

Pumilio. Minor Basilica siue Pumilio flore luteo nonnihil herbaceo instar regij diadematis, odore fragrantissimo: vis ad excitandam Venerem præ cęteris admiranda. Hispani proinde *Amor di donna* iure appellitāt. testes parui, rotūdi, solidi, cortice rufo obducti: folia emergunt prius Maio mense vel circa finem Aprilis: floret mense Iulio vsque in Augustum. valde se multiplicat sub terris. Gaudet montosis.

Spirale Satyrium. Alter Pumilio flore candido odorato, rectè Spirale Satyrium vel Autumnale vocetur. Estque vt plurimū Triorchis aut Tetrorchis, oblongis bulbis instar oliuæ compressæ: folia Rhombotide, impensè viridia cum fulgore subatro. Flores in spiram aptè dispositi, forma diadematis, vt priori. Erumpunt folia mense Septembri, flore iam marcescente; ac perseuerant vsque in Maium. inde verò per æstatem oblitescunt. erumpit autem cauliculus mense Augusto, florens vsque in Septembrem. Quis scit an alter horū sit planta, cuius meminit Theophrastus. forsan & odoris fragrantia & virtus idem docent, si soli natalis fœlicitas conspiraret.

Psychoides. Inter Dactylides Psychoeides, maiores tantùm ab aliis exarantur. nos præter illas & duas alteras vidimus, vnam folio grandiore, interdum triplici aut quadruplici genus insecti referens, quod Papilionem vocant. Minores sunt odoratiss. flore. montosis & aridis valde prouenjunt inter erycas. Florent circa medium Iunij & aliquoties circa initia.

Hermaphroditica. Hermaphroditica oblongis cruribus, solo gaudet palustri: flos erumpit mense Iulio, omnino candidus, tener qualis Oreadum.

Acridotides. Acridotides vel Locustęphoræ caulem & florem omnino consimiles ferūt cum Satyrio abortiuo diphyllo, sed plura folia, foliorumque species alia, & alius ordo & radices geminæ vt in Psychodi. Flos barbæ hircinæ, Locustæ aut Cicadę similitudine. gaudēt mediocri solo, pratis syluosis. aperit se flos medio mensis Maij.

Hactenus Cornel. Gemma.

DIOSCOR.

Diosc. *Testiculus alio nomine Serapias, Andrea authore, vocatur, quoniam radix multifida sit: folijs est porri, latioribus, oblongis, pinguibus, ex alarum sinu inflexis: caule palmeo: floribus penè purpureis: radice testiculis simili. Quæ illita tumores discutit. vlcera purgat, & serpere eadem non patitur. abolet fistulas. & illitu inflammationes lenit. aridæ radices nomas inhibent. sanántq; putredines, & oris vlcera cacoethe. aluum sistunt è vino potæ. De hac, eadem quæ de testiculo canis, produntur.*

Aegin. Orchis quem Serapiada cognominant, aliqui verò triorchin, vehementiùs quàm superior, desiccat; quapropter laxos humores discutit; vlceraque sordida & putrescentia expurgat. Herpetibus medetur: torrefacta multò impensius desiccat. Quia verò leuiter astringit, ventrē quoque cum vino † pota compescit. lin.

Erithronii *è floris colore & folijs differentiæ. pag.* 64. *Satyrium & Dens caninus Belgarum. Hermodactylus & Pseudohermodactylus, Ital.* & *Matth.*

Aut flos purpura rubet, aut candore micat, aut purpura & candore confusis pallet.

Hermodactylus & pseudohermodactylus Italorum putatus folijs constat infernè angustis, quæ radicis ceruici innituntur.

Satyrivm *Aduers. pag.* 64.

Diosc. *Radicem in vino nigro austero bibere conuenit, contra opisthotonum. Vtendum ea, dum concumbendi incesit cupiditas: siquidem ea proniores ad venerem fieri affirmant.*

Ob flatuosam & excrementitiam humiditatem, Gal. teste.

Satyrion erythronivm.

Diosc. *Venerem, vt produnt, si omnino manu teneatur, radix stimulat; eoque magis si bibatur in vino.*

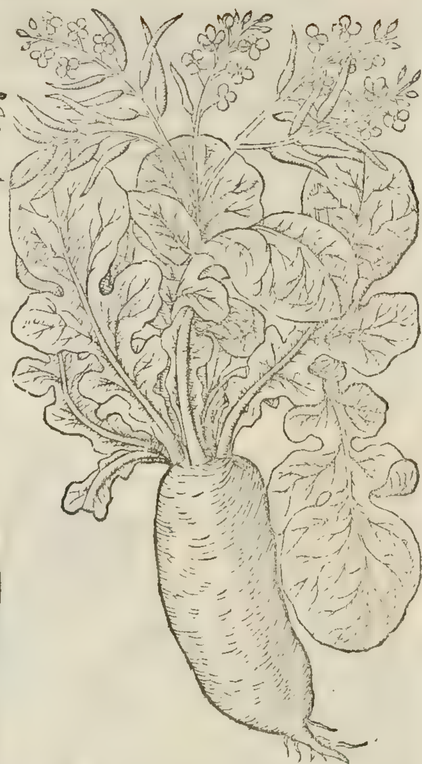
Sparganion *alterum superius reddendum proximè effigiem suam Obseruationum pag.* 41. *vbi omissum fuit.*

In Brabantino agro, simpliciori, alis viduo caule minore: ex interuallis per verticillos distinctis, è quo florum globuli oriuntur molliores minúsque spinosi & echinati. Varietates.

HOLERA & HOLERACEA.

RAPVM maius orbiculatum. Aduers. pag. 66.
Hisp. Nabo redondo.

RA
cr
obl.
r.d.
uer

RA
syl
bos
H f
selu
uer

DIOSC. *Decocta Rapi radix alit, inflationem parit: humentem ac fluxam carnem creat. Venerē stimulat. Decocto podagræ, pernionesque fouentur: contritóque rapo atque imposito iuuantur. si excauatæ radici rosaceum ceratum addatur, & feruenti cinere eliquescat, exulceratis pernionibus proficiet. Cymæ eius decoctæ manduntur, & vrinam ciunt. Semen antidotis & theriacis, præsertim quæ sensum doloris auferunt, anodyna vocant, idoneum est. Potu contra venena salutare est. Venerem concitat Rapum. muria conditum, minus alimenti sufficit; sed multo magis appetentiam recreat.*

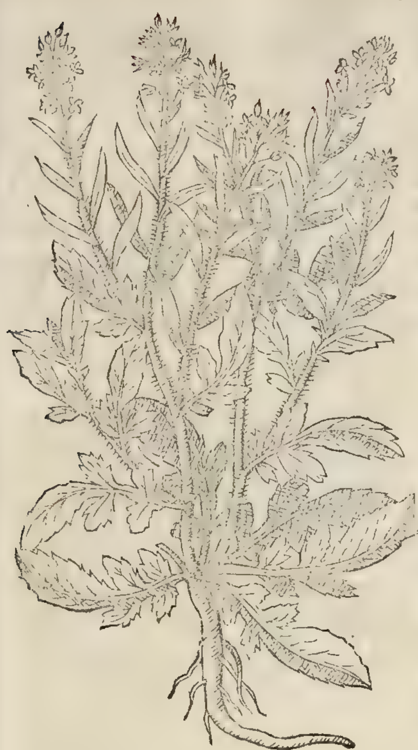
Fluxam carnem creat.] Gal. concoctu difficilis si crudior edatur, bis cocta aptior.

Venerem concitat] vtpote spiritum flatuosum procreans, sic & radix. Gal.

Rapi satiui succus, in corpus digestus, temperato crassior est, ideóque crudum succum in venis congeret.

RAPVM *syl.*

DIOSC. *Additur in medicamenta quibus ad detergendam cutem in facie, totóq; corpore, vtimur, præsertim quæ ex lupini aut erui, tritici aut lolij farina, fieri solent.*

NAPVS Aduers. pag. 6?. Hisp. Nabo comun & Naps.

RAPHANVS minor purpureus. Aduers. pag. 67. secundus Matth.

NAPVS *Aduerſ. pag.* 67.

DIOSC. *Cocta napi radix inflat. modicum alit. ſemen eius potum venenorum vires hebetat. antidotis admiſcetur. Conditur ſale radix.* Gal. Eaſdem, quàs Rapa, vires obtinet. ſecundo ordine calfacit, & humectat primo.

RAPHANI OMNE *genus. Aduerſ. pag.* 67.

Tertia RAPHANI *è colore differentia.*

Belgis & Italis frequens Raphanus eſt, radice foris pulla, intus verò candida.

DIOSC. *Radix, quæ Græcis rhaphanus dicitur, excalfacit. flatus gignit. ori ſuauis eſt: ſed ſtomacho aduerſatur. ructus ciet. vrinam pellit. aluo aptior. ſummo tamen cibo ſumi debet, quò magis eius†diſtributionem adiuuet. cùm autem præſumitur, cibum ſuſpendit. quare vomituris commodiſſimè datur ante cibum. ſenſuum aciem excitat. decocta contra veterem tuſſim, & pituitæ craſſitiem in pectore, efficax eſt. cortex ex aceto mulſo, celerius vomitiones mouet. hydropicis*commodiſſimè illinitur. lienoſis vtilis. ſugillata cum melle rapit: & nomas amolitur. contra viperarum ictus auxiliatur. alopecias ad pilum reducit. lentigines cum loliacea farina emendat. hu qui fungis ſtrangulantur, tam cibo quàm potu ſalutaris eſt. Semen vomitiones facit. vrinam mouet. menſes cit. lienem extenuat. Cum aceto illitum gangrenas validiſſimè emarginat: coctum cum aceto mulſo, anginis perquam vtiliter gargarizatur. Contra Ceraſtis morſus, potum ex vino auxilio eſt.*

† lege maioris.

ARMORACIA *Dioſcor. Raphanus ſyl.*

DIOSC. *Tam folium quàm radix in olera recipitur: ſed hæc excalfacit, vrinam concitat: æſtuoſa eſt.*

Aeſtuoſa eſt.] Raphanus ſyl. calidior eſt Lunaria græca.

Gal. Excalfacit exceſſu tertio, deſiccat ſecundo, & extenuat. Agreſtis autem in vtroque efficacior. quin & ſemen ipſum planta efficacius eſt. Facultas ei ineſt digerendi. Itaque ad ſugillata, & alia id genus liuida ob talem facultatem conducit. Satiui radicula ſola crudaque vrbanis hominibus vt plurimum prima menſa ex garro ſumitur, alui ducendæ gratia: pauci autem acetum admiſcent. Ruſtici verò frequenter cum pane eſitant, non ſecus ac Allia. Cæterùm cum medicos, tum idiotas illos mirari ſubit, qui à cæna crudas eas edunt, concoctionis† iuuandæ gratia. Ipſi quidem id ſe experientia abundè compertum habere dicunt; nullus tamen eos citra damnum potuit imitari.

Plin. Raphani decocti mane poti ad ternos cyathos comminuunt & eijciunt calculos. Hydropicis* proſunt ex aceto & ſinapi ſumpti, & lethargicis. Hippocrates capillos mulierũ defluos fricari Raphanis, & ſuper vmbilicum imponi contra tormenta vuluæ dicit.

SINAPI *ſatiuum Erucæ aut Rapi folio. Aduerſ. pag.* 67. *Hiſp.* Moſtaza.

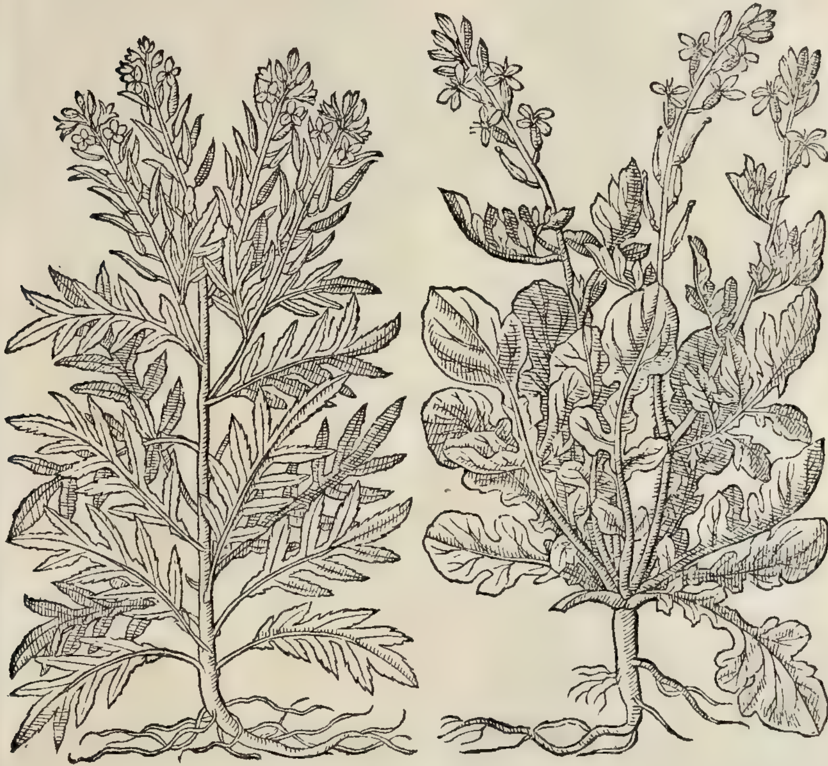
SINAPI *agreſte Apij aut potius laueris folio. Aduerſ. pag.* 68.

SYNAPI

SYNAPI *ſylueſtre minus Burſæ paſtoris folio.*
Hiſp. Moſtaza ſaluage.
Aduerſ. pag. 68.

ERVCA *ſatiua; Eryſimum Geſneri.*
*Hiſp.*Oruga. *Ital. Rucheta.*
Aduerſ. pag. 68.69.

DIOSC. *Ad calfaciendum,*[a] *extenuandum, extrahendum, efficax eſt. ad eliciendam capitis pituitam*[b] *mãditur. contra præduros tonſillarum tumores, ac veterem calloſámque arteriæ ſcabritiem, ſuccus ex aqua & melle, conuenienter gargarizatur. ſternutamenta ciet, tritum & naribus admotum. comitialibus*[c] *quoque auxiliatur. fœminas vuluæ ſtrangulatu oppreſſas excitat. lethargicis,*[d] *deraſo capite, illinitur. cum ficis*[e] *admiſtum, donec rubeſcat locus, & ad coxendicum cruciatus impoſitum, ad lienes,*[f] *& omne genus dolores confert, cum permutandæ valetudinis cauſa, ex alto vitia extrahenda*[g] *ſunt. alopecijs illitum medetur. faciem purgat. ſugillata cum melle, adipe aut cerato rapit. feræ impetigines, & lepræ, eo cum aceto perunguntur. contra febrium circuitus aridum bibitur, aut potui, polentæ modo, inſpargitur. extrahentibus emplaſtris, ſcabiémque extenuantibus, vtiliter admiſceri ſolet. tritum, grauitati aurium & ſonitui, cum fico impoſitum prodeſt. Succus ad*[h] *hebetudines oculorum & genarum ſcabritias magna vtilitate illinitur. expreſſus recenti ſemine ſuccus in ſole ſiccatur.*

[a] Calfacit & ſiccat Gal. ordine quarto.

[b] Tenetur in ore aut gargarizatur cum aqua mulſa Plin. ad dentium dolorem manducatur: ad vuam gargarizatur cum melle & aceto.

[c] *Comitialibus*] cum fico & cumino tuſum Plin.

[d] lethargicis, tetanicis & opiſthotonicis Plin.

[e] Plin. Semine & radice muſto madefactis.

[f] *Lienes*] ab humiditate & flatibus, Plin. ſubdit, Thoracis & omnis generis.

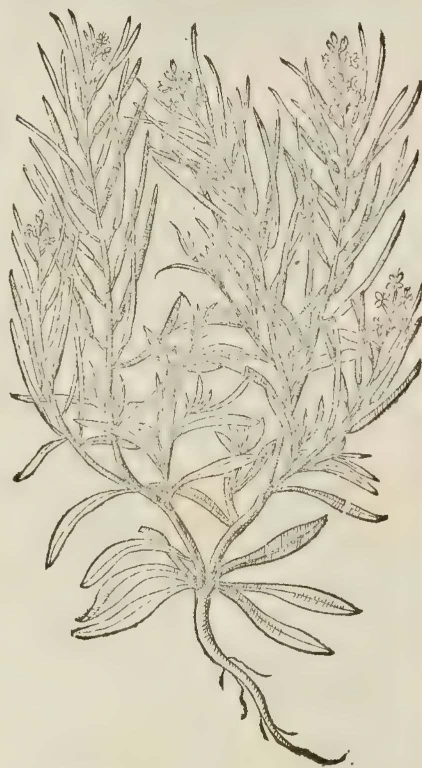
[g] Eadem Plin. cauſtica vi puſtulas faciendo.

[h] *Hebetudines*] cum melle caligantes oculos Plin. qui ſubdit: Ad ſcorpionum ictus & ſerpentium tritum cum aceto illinitur. Fungorũ venena diſcutit. Stomacho vtiliſſimum contra omnia vitia, pulmonibuſque. Excreationes faciles facit in cibo ſumptum.

ERVCA. syl. Aduers. pag. 69 Hisp. Oruga syluestre.

ERVCA *syluestris angustifolia.* *

ERVCA Nasturtio cognata tenui folia. Nasturtium [illegible] Clusij.

* Propter ordinis consecutionem, communes & affines naturam, & effigiem inter Erucam & Irionem, hîc inserenda fuit. Promit quippe inflexis cubitalibus caliculis flores luteos Erucæ syluestris. cornicula siliquarũ sinapi sunt aut Nasturtij syluestris, vbi semen acre, vti folia angustiora, Erucæ syluestris concoloria, sed minimè diuisa, Taraconis ferè paria, quæ Erucam aut Irionem sapiũt; quibus idcirco affinis natura putatur. In horto Coldẽbergij nostri nõ vulgaris peritiæ viri oritur.

ERVCA *Nasturtio cognata.*

Et hæc minus frequens & obuia hîc inserenda. Folijs exit laciniosis, altiusque incisis quàm Nasturtij hortensis. C. kile Serapionis, Erucæue marinæ dictæ, similibus & concoloribus. Caulis multis concauus alis, hirsutus, asper, pedẽ æquans. Flosculi pallentes. & semen secundũ ramulos totos acris saporis Nasturtij in vaginulis. Debetur hæc C. Clusio, qui eam in Valentino agro, Martio florentem, & semine prægnantem, reperit.

Diosc. *Cruda Eruca venerem largiore cibo concitat. semen eodem effectu prodest. vrinam cit. concoctioni prodest. aluo perquam commodata. semine ad condimenta vtuntur. quod, vti in longum tempus asseruetur, adiecto lacte aut aceto, digerunt in pastillos. Gignitur etiamnum syluestris eruca, maxime in Iberia, quæ occidentem spectat. cuius semine pro sinapi incolæ vtuntur. vrinam vehementius pellit, multo satiua acrior.*

Venerem concitat] quia flatulenta, Æginetæ; recens potissimùm.

Gal. Olus hoc manifestò calfacit, adeò vt non facilè solum absque lactuca edatur. Caput magis dolore afficit, si solum edatur.

Temperamento Erysimo similis.

Plin. Concitatrix Veneris: idcirco iungitur lactucis ferè in cibis, vt nimio frigori par feruor immixtus temperamentum æquet. Eius semen scorpionum venenis & muris aranei medetur. Bestiolas omnes innascentes corpori arcet; vitia cutis in facie cum melle illitum; lentigines ex aceto. Cicatrices nigras traducit ad candorem cum felle bubulo. Semen attrahit potentissimè & digerit. Eadem qua sinapi ratione alopecijs medetur.

ERVCA GERATINA *dicta Italorum. an Sophia Belgarum: an num potius Matthioli Erisymum?*

Aliam tradunt parietinis & muris, virgis longioribus, exilibus Erucæ syluestris; floribus luteis & corniculis fœnigræci exilioribus, vbi semen acre Nasturtij, quod cancris mederi asseritur.

IRIO *siue* ERYSIMVM. *Aduers. pag. 69. Nobilis Eruca & Irion Cordi. Cleome Octaui Horatij Anguillaræ, Germanorum & Fuchs. Verbena fœmina, vernaculè* **Eysenkraut weiblin.** *Lusit.* Rinchaum. Deme Arg. **Cadloke** *&* **ked lelie.**

Diosc. *Semen contra thoracis fluxiones efficax est, & si purulenta extussiuntur. regio morbo & coxendicibus prodest. contra venena in delinctu cum melle datur. illinitur ex aqua aut melle vtiliter * cæcis carcinomatis, parotidibus, duritijs mammarum, & testium inflammationibus, in totum extenuat, & calfacit. mitius † multo ad clysteres fiet, si aqua madescat atque torreatur, vel linteo illigatum, pinsita farina oblitum perassetur.*

ERYSIMVM Matth. alterum. Aduers. pag. 7..

Gal. Irionis semen, sicut gustu Nasturtio simile apparet, ita facultate igneũ est & excalfactorium. vtile est cum eclegmatis ad promouendas crassorum lentorumque in thorace & pulmone humorum eruptiones.

Subdit Plinius. Datur pleureticis, torminibus cœliacis. infantibus quoque vtilissimum: item sedis vitijs & articularijs morbis cum melle & fico. Medetur & suspiriosis. Item fistulis cum axungia veteri, ne intus addatur.

Ischiadicis cum Iberide & Nasturtio inijcitur.

Syr. de Erysimo efficacissimus; cuius beneficio iuuenculas decennio raucedine laborantes, percuraui.

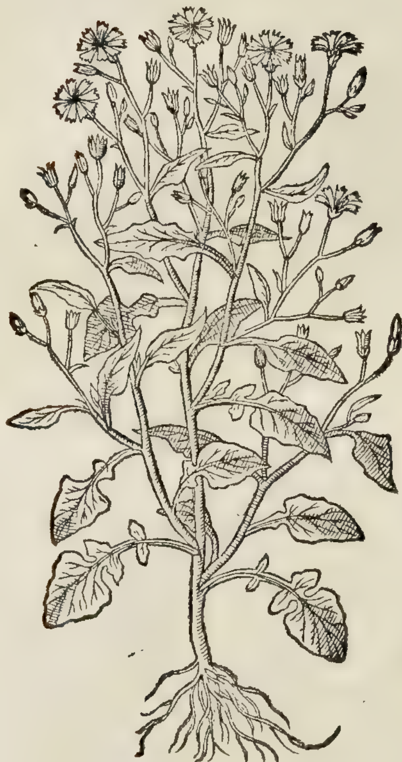
℞. Erysimi totius recentis M. vj. Radicum Helenij, tussilaginis succo adhuc prægnantium, glycyrrhizæ añ ℥ ij. borraginis, cichorij, capillorum Veneris añ. M. i. f. florum cordialium, anthos, stœchadis vel Betonicæ añ M. f. anisi ʒ vj. passularum mundatarũ ℥ ij. incisis & contusis fiat omnium decoctio ex arte in sufficienti q. aquæ hordei, hydromelitis, & ℥. vj. succi Irionis, ad lib. duas vel tres. expressioni dissolue sacchari q. f. fiat syrupus: quo diu & continuò vtendum, purgato corpore.

ERVCÆ ſpecies quarũ vna hæc tamen eſſe videtur, poſſe ſubſtitui pro Irione, virium affinitate aſſeueramus: ſed Eryſimũ Matthioli neque alterum, neque primũ Dioſcoridis Irionẽ folio Erucæ ſylueſtris vel domeſticæ ritu diuiſo inficiamur. Huic enim alteri folia Lãpſanæ, ſed minora, Botrydi paria, & falcata cornicula, ſtipatim ab imo ſummo tenus cauliculos ſeſquicubitales ambientia. Floſculi lutei, & ſemen flauũ vrẽtis guſtus, perſimilia alioqui genuino Eryſimo Erucæ folio, cuius cornicula in cacumine cauliculorũ conſpiciuntur, vt Dioſc. ait. Antuerpiæ in horto ſtirpium ditiſſimo Petri Coudenbergij pharmacopœi doctiſſ. ſemel ſatum, ſemetipſum ſuo ſemine ſerit, & ſingulis annis renaſcitur.

Semen ſeſquidrachmæ pondere ex ouo ſorbili tribus diebus continuò deuoratum, feminis profluuia cohibet Matthiolo. Contrà in vino potum, calculos renum pellit.

lege lin. 33. *plantam.*

LAMPSANA *Aduerſ. pag. 70.*

BARBAREA *ſiue Pſeudobunias, Aduerſ. pag. 70. 71. Angl.* Wildt Setwall.

DIOSC. *Syluestre olus plus alit quàm rumex, & ſtomacho vtilius. Cuius folia, cauleſque coquuntur in cibo.*

Gal. Eſa ſuccos prauos creat: cæterum illita abſtergendi nonnullam digerendíque poteſtatem poſſidet.

BARBAREA.

Calida & ſicca initio ſecundi exiſtit; terreæ ſubſtantiæ nonnullius particeps, ideo gargarizatur ad anginas pituitoſas & vuas relaxatas. Succus commodè clymeni vice & ritu exterſorijs ſiue Mundificatiuis, vulgò vnguentis ad ſordida vlcera, miſcetur. Vrinam ciet; calculos & farctus veſicæ decocto aut cibo pellit, vti lauer, cuius ferè par guſtu.

BARBAREA *minor. Herba S. Alberti Bononienſium.*

In Galliæ, Germaniæ, & Belgij hortis viſitur herbula folijs atrouirentibus Bugulæ, blattariæ & Iſatidis ſylueſt. minoribus, nigrioribus: floribus & corniculis copioſis longè minoribus Pſeudobuniadis ſiue Barbareæ. hactenus vſus nullius.

SION

SIVM *alterum Olusatri facie.*

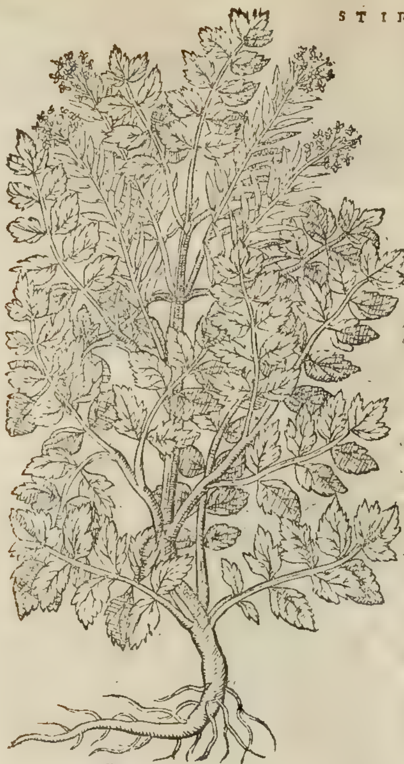
Huc referenda alia non ita abſimilis planta, ſtagnantibus item vdiſque ſcrobibus & lacuſtribus, pone nouam vrbem Antuerpianam oriunda, iuxta Scaldæ amæniſſima fluenta. Radix innumeris implexa gracilibus & tortilibus fibris pullis glebæ limoſæ inſeritur; è qua cubitales & ternûm cubitorum caules Cicutæ aſſurgũt. Folia Laueris Dioſcoridei, ambitu ſerrata, ſpecioſa. Flos in vmbellis è luteoviridi palleſcens: Semen apio hortenſi ferè par; quod guſtu ad Cuminum, Daucum Creticum & Citrei mali corticem accedere, & pluſculum caloris habere videtur.

SION *ſiue* LAVER.

DIOSC. *Coctum crudúmue calculos rumpit & excernit; menſes & partus extrahit; vrinas cit. Dyſentericis in cibo auxiliatur.*

GAL. Excalfacit tantum quantum guſtu odoratum, atque digerit.

SION Matthioli & Ital.

SION *Matthioli & Italorum.*

Matthioli Siõ prouenit riguis & riuulis vbi Cardamine, folio ad Nasturtium hortẽse & Cardaminen accedente. Cauliculi pedales & interdũ cubitales. Flores albi, & cornicula Sij Crateuæ, gustanti acres. Plurima hæc Taurinis Pedemontanis collium & montium riuulis, vbi collegimus cum Petro Rapalino pharmacopœo Taurinensi simplicium peritissimo.

CARDAMINE, *siue sisymbriũ alterum Diosc. pa. 71. perperam Nasturtium agreste, siue Iberis Fuchsio. Cardamum Apulei & Nasturtium Italicum. Nasturtium syl. Cordi, & pratense Tragi. Germ.* Gauchblum.

CARDAMINE altera, siue Sisymbrium Cardamine secundum.

DIOSC. *Cardamine excalfacit, vrinas mouet: esitur crudum, purgat lentigines, cutisq; vitia in facie, noctibus impositum, matutinisq; detractum.*

GAL. Nasturtio simile quoddã gustu præfert: cùm siccum semen, tertij ordinis excalfacientiũ & desiccantium, humidum adhuc & viride, secundi.

APVL. Herbæ Nasturtij succum naribus inijcies, caput deplet & de phlegmate purgat. Hoc Nasturtium non seritur, sed per se nascitur circa ima parietum. Semen tritum & cum adipe anserino mixtum, albitionem furfuris de capite eiiciet. Herbã & pulegium ex aqua decoctum bibere dato, emendabit & discutiet cruditatem. Ad strumas, herbam cũ lomẽto tritã super strumas impones, superposito folio oleris. Ad furũculos sanãdos, herbã nasturtium cum fermento imponito: concoquit & sanat.

CARDA-

CARDAMINE *altera, siue Sisymbrium Cardamine secundum.*

Iberis & agriocardamum Fuch. Germ. Gauchblum & wilderkresz. *Flos cuculi Dod. alia ab Armoraria pratensi.* Belg. cleyn waterkersse, & Coeckcroeck bloeme. *Gal.* passerage sauuage, *à caloris acrimonia.*

Exit altera Cardamine pratis vdis Angliæ, Belgij, Germaniæ, & frigidarum regionum, vbi Cardamine, quam foliis imis refert. In pedali caule vt plurimum singulari folia exiliora Nasturtij hortensis siue Cardami similia. Flores lactei purpurãtes Erucæ, aut Napi, Cardamines prioris maiores, gustu, vti vniuersa planta, & viribus Sisymbriũ referentes. Clysteribus & cataplasmatibus, Lepidij, Nasturtij, Sinapi, & congenerum herbarum ritu, coxendicorum, commode miscetur.

CARDAMINE *trifolia.**

NASTVRTIVM. *Aduers. pag. 72.* *Gal. Narbonensibus* Nasitort. *i. nares torquens, ab effectu. Hisp.* Mastuerco.

* Quibusdã Belgij cultioribus & stirpiũ ditioribus hortis repertu facilis Nasturtij Cardamines gustu & facie plantula palmaris, folio quadamtenus Sisymbrij Cardamines, sed positu terno Oxys Plinianę ritu, humi procũbẽte. Flos in pediculis albus Isopyri vulgaris aut Cardamines. Radix multũ fibrosa.

NASTVRTIVM.

DIOSC. *Nasturtium optimum constat esse Babylonicum. Omnium semen est acre, excalfacit. stomacho aduersatur. aluum turbat. tineas excutit. lienem imminuit. partus* * *exanimat. menses cit. venerem stimulat. sinapis & erucæ simile est. lepras & impetigines absterget. illitum cum melle lienem extenuat. fauos expurgat. pulmonum vitia extrahit, sorbitionibus incoctum: serpentium venenis potum resistit, atque eas suffitu fugat. capillorum defluuia cohibet. carbunculos ad suppurationem perducit, & rumpit. coxendicibus cum polenta commodè ex aceto illinitur. tumores collectionesq́; discutit. emittit furunculos, illitum cum muria. Herbæ ad omnia eadem effectus, licet minor.* *fœtus in vtero enecat.

GAL. Adurentis facultatis particeps est, sicut sinapi: proinde coxendicis & capitis dolores: atque adeo quodcumq; aliud rubrificationem postulat, eo perinde atque sinapi excalfaciunt. miscetur quoq; remediis asthmaticorum, tanquam scilicet id quod crassos succos valenter incidere valeat: velut & sinapi; nam omnia ei simile est. Porrò & herba arefacta similem semini vim possidet. Humida verò adhuc & viridis, propter aqueæ humiditatis admistionem, multo semine inferior est: adeoque sic mordacitas eius moderata est, vt cum pane ea vti liceat, ceu obsonio.

Hoc Galenicũ sit cuique theorema vniuersale, quoties nimiã caliditatem, & ariditatẽ veremur. Vtamur igitur virentibus adhuc & tenerioribus, pullulantibúsue, quoties ægri & morbi natura requirit.

Thlaspi Drabæ folio. Aduerſ. pag. 73.

Th... vu... Va... lio... pag...

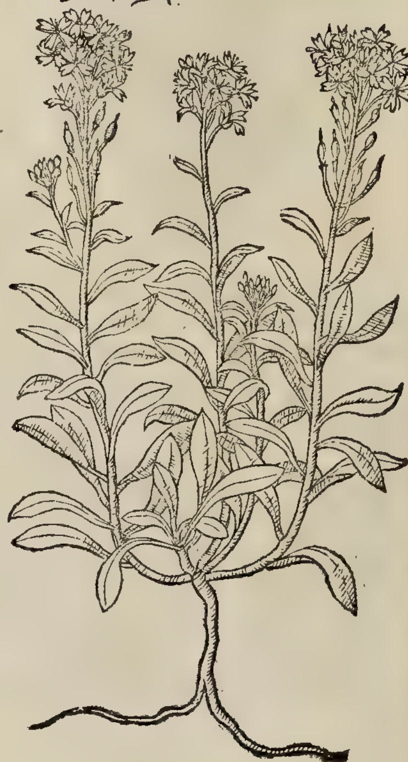

Thlaspi Candiæ vmbellatu Iberidis folio. Aduerſ. pag. 75.

Albis floribus in hortis noſtris variat.

Thl... incan... Mech... te.

THLASPI *incanum Mechlinienſe.*

Finitimo Mechliniæ ruri Thlaſpi genus alterum fruticat oleæ foliis, multisque ſummo diuiſis hirtis ramulis, pedem & ſeſquipedem longis. Flos albus, & in pericarpiis rotūdiuſculis ſummū caulē ambientibus exiguum ſemen minus cæteris acre.

THLASPI *fruticoſum folio Leucoij marini min.*

Virgæ numeroſæ ſparſæ, crebribus leucoij minoribus foliis: flores candidi copioſi, & ſemen compreſſum Thlaſpi parui. Radix lignoſa, fibroſa, in Belgij hortis.

THLASPI *fruticoſum ſpinoſum Narbonenſe.*

Senticoſum hoc nō niſi ſterilibus cautibus rupibúſue prope Namauſium & Monſpelliū fruticat, dodrantalibus ramulis, multis alis diuiſis, nonnihil ſpinoſis & ſinuoſis Poterij ritu. Folia oleæ, puſilla, albida. flores candicant. Semen acre glumis occluſum.

THLASPI *fruticoſum alterum.*

Folio eſt Thymbræ hirſuto, & rigido: cauliculos emittit plures, pedales, fruticis ſpecie, è quorū ſummis flores albi, & ſemina in compreſſis folliculis.

DIOSCOR. *Calfacit, bilem per ſuperna & inferna purgat, acetabuli menſura potum. Iſchiadicis in clyſtere infunditur*. Potum ſanguinem ducit & interiores abſceſſus rumpit. menſes cit, & fœtus necat.* Sanguinolēta euacuādo Ichiadicis prodeſt Aegin. Galen. & Plin.

Bursa pastoris.

Bursa *pastoris. Aduers. pag. 76.*

Pastorea bursa trita carpis imponitur, addita plātagine ad tertianas spurias, purgato prius corpore.

Reseda *maxima, eiusq́; varietates. Aduers. pag. 76.*
Perperam Phyteuma Anguill.

Cakile Serapionis. Aduers. p. 77.

Strenuè purgare asserit Anguillara.

Resedæ *varietates è sola magnitudine.* Maioribus foliis, florib⁹, & cauliculis bicubitalibus, & ternum cubitorum duntaxat variat; præsertim maxima, quæ elegantię studio apud Belgas in hortis seritur, à superiore tortilibus ramulis diuaricatis iucundo spectaculo denum interdum & duodenū cubitorum & foliis multifidis diuersa.

Lege p... lin. 3 ... *morbis pr... sit folia ...* & paulo p... *ad me...* Item pa... l. 6. *...*

Iberis

IBERIS *Cardamantica. Gal.* Cresson sauuage, & Passerage sauuage. *Angl.* Sciatica kresse, & wilde kresse. *Ger.* wilder kerß. *Hisp.* Mastuerco saluage. *Ital.* Nasitort saluatico. *Aduers. pag.* 77.

Lege lin. 32. res vnius nemi. nis.

DIOSC. *Radices calfacientes & adurentes sunt: ipsa enim Ischiadicis cum salsa axungia emplastri modo vtiles, quaternis horis alligatæ, vt dein in balneas descendatur, & postea oleo cum lana locus perungatur.*

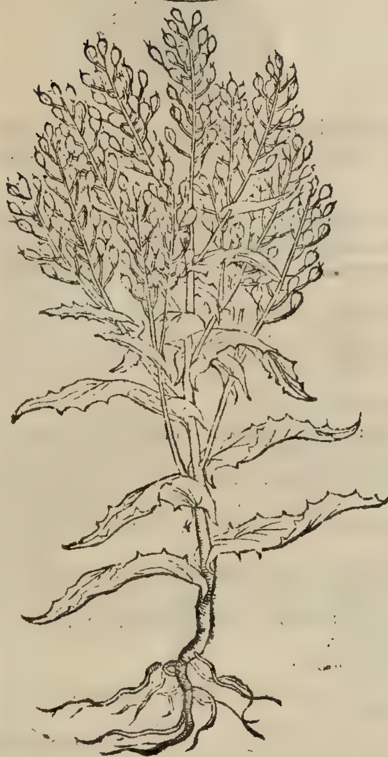
ARABIS, *siue* DRABA. *Aduers. pag.* 78.

DIOSC. *Herba cum ptisana coquitur in Cappadocia maximè. Semen aridum pro pipere obsoniis admiscetur.*

MYAGRVM. *Aduers. pag.* 78.

Sesamũ Cordi, & Tragi: Matth. verò, quorũdam Sesamũ. Erysimum Gal. & Theoph. Dod. Ger. Flachßdottern, & Leyndottern.

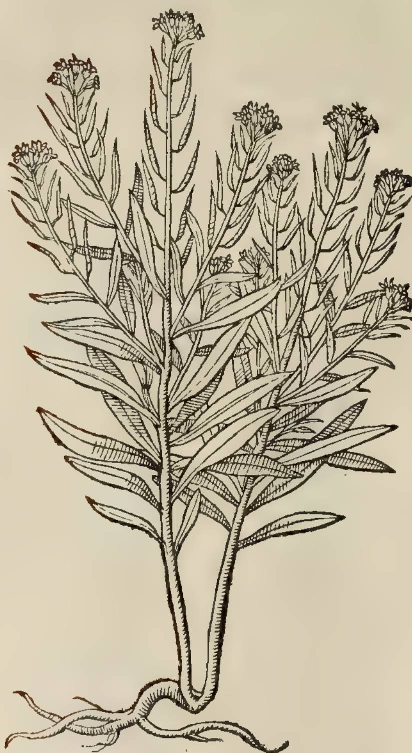

DIOSC. *Semen contusum igni torrent, perunctisq́ue virgis ad lucernarum lumina vtuntur. Hoc pingui scabritias corporis læuigari, atque expoliari constat.*

GAL. Emplasticam vim obtinet.

MYAGRVM

MYAGRVM *alterum Thlaspi effigie.*

SENECIO, *siue* ERIGERON *Aduers.pag.79.* *Gal.*Senesson. *Angl.* Grounsell. *Ger.*Grentz Wurtz. *Hisp.* yerua cana, Cardo morto, & Bon varon. *Ital.*Spelliciosa.

Anglis & Belgis hortensis est; folio paruo Narbonensis Thlaspi pusilli siue Alyssi, vel Leucoij marini minimi. Flosculi confertim stipati vmbellam exprimentes, stellati lutei Erysimi vel Thlaspi. Iisdem quibus Cameline oritur natalitiis.

SENECIO, *siue* ERIGERON.

DIOSCOR. *Folia cum floribus refrigerandi vim obtinent: quapropter cum exiguo vino aut per se illita folia, testiũ, sedisq́, inflammationes sanãt: quin & ex manna thuris cùm reliquis vulneribus, tum neruorum quoque medentur. Illiti per se cũ aceto pappi idem munus præstant. Verùm recentes epoti, strangulant. Totus autem caulis si coctus in passo potui detur, stomachi dolores à bili contractos persanat.*

Miscetur fomentis lithotribis & vterinis parietariæ modo. Hyeme folia acetariis miscentur.

PLIN. subdit. Lanugo eius cum croco & exiguo aquæ frigidæ trita illinitur epiphoris. Tosta cum mica salis strumis. Erigerum quoque cum farina siue manna Thuris & vino dulci, testium inflammationes sanat.

ÆGIN. Refrigerante & modicè discutiente mixtis constãt viribus.

APVL. Herba senecion tusa & subacta cum axungia vetere, & imposita, mirificè sanat vulnera.

Ad vulnera, si mane eam adorans ex terra colligas, & tundas cum axungia vetere, in plagam imposita, plagam aperit & expurgat. Item si eam simili more post meridiem colligas, & cum axungia vetere misceas; imposita plagæ, aperit & persanat. Pistata cum axungia vetere, pedum dolorem tollit, & neruorum potentissimè sanat. Flosculi cocti bene & subacti, imponantur vt malagma stomacho, summe dolorem sanant.

Ad lumborum & coxarum dolorem. Herba senecion per se trita & ieiuno in potu data, validissimè prodesse fertur. Ad podagram. Trita cũ sale, & vt malagmatis genus apposita pedibus, æque proficere certum est. Si quis ferro percussus fuerit, herba tusa cum axungia vetere sine sale, & facta quasi cerotum & in plaga imposita, facillimè vulnus ad sanitatem perducit.

INCANA SENECIO.

Syluosis & sabulosis agrorum marginibus Erigeri species tomentosa oritur: à vulgata cæteroquin non ita diuersa. Brabantino agro & Neruiensi familiaris.

IACOBEA senecio.

ERIGERON *tomentosum alterum.*

Calidarum regionum hæc Senecionis ſpecies indigena. Raró in Belgio nec niſi in horto D. Brãcionis reperitur folijs altioribus lacinijs ſerratis, Seridis ſylueſtris, tomentoſis: radice, flore, & papposa cæſarie Senecionis.

IACOBEA *Senecio Aduerſ. pag.* 79.
Ital. Carduncello maggiore. *Senecio ſiue Erigerum maius.*

Ad anginas, tonſillarumque inflammationes perutilem gargarizatam experientia docet. vulneribus & depaſcentibus vlceribus fiſtuloſis medetur: & ne ſerpant, cohibet decocto & ſucco.

BOTRYS. *Gal.* piment & millegrains. *Hiſp.* bien granada. *Ital.* liſne *Aduerſ. pag.* 80.

DIOSC. *Orthopnœas lenit in vino pota.*

Aegin. Planta inſigniter odorata eſt; quæ cum vino pota, non niſi recta ceruice ſpirantibus, quos orthopnicos appellant, opitulatur.

Hac de re commendatur & primam laudem ſortitur Zigero Cobelgirs D. ſeniori Medico Antuerpiano experientiſſimo. Menſes & vrinas mouet, tenuitate partium, incidendi & abſtergendi vi.

SERIS *syluestris, Ambubeia. Hisp.* Almerones & Cicoria. *Ital. etiam Tornasole. Leg. Ang.* Wild Cichorye. *Ger.* Wilde wegwarten, *quasi viarum custos. Aduers. pag.* 82.

SERIS *satiua. Ital. & Hisp.* Cicoria domestica. *Aduers. pag.* 82.

lege p... l. 9. ... tinentu...

SERIDES.

DIOSC. *Vtraque refrigerat, & adstringit. stomacho vtilissima**. *aluum sistit cocta, si cum aceto adsumatur.* † *syluestres stomacho meliores. quandoquidem æstuantem ipsum, & quem imbecillitas vexet, cibo leniunt. cardiacis, per se, aut cum polenta, vtiliter illinuntur. podagris & oculorum inflammationibus auxilio sunt. herba cum radice illita, percussis à scorpione subuenit. igni sacro cum polenta medetur. succus cum cerusa & aceto, valet ad illitus eorum quæ refrigerationem desiderant.*

* item iecinori & renibus Plin.

† Vrinæ tormina soluit Plin.

Plin. Succus eorum cum rosaceo & aceto capitis dolores lenit. Regium morbum in mulso si sine febre sit, discutit. Vesicam iuuat. Mulierum purgationibus quidem decoctum in aqua adeò prodest, vt emortuos partus trahat. vtiles quibus genitura effluit, alterno dierum potu.

Simeo Sethus. Obstructiones auferendi vim habet, vt nullum aliud olus. sanguinis fluorem sedat, & inflammationes iecoris discutit, & icteros iuuat. Iecur proprietate quadam roborat. Mediocriter somnum inducit. Veneris appetentiam extinguit, & semen genitale, in ijs qui frigidā habent temperaturam, minuit. Semen febres ex flaua bile ortas iuuat: at lieni nocet.

HEDY-

HEDYPNOIS *Plin. Aphaca Theoph.* *Aduers. pag.* 82.

CHONDRILLA *cærulea, Cichorij syl. laciniosis folijs: Gallis nonnullis Laiteron. Ital. Terracrepolo. Hisp.* Lietugas *&* Liechugas dentre los planos. *Aduers. pag.* 84.

HEDYPNOIS.

Plin. Stomachum dissolutum adstringit cocta, crudaque sistit aluum; & dysentericis prodest magis cum lacte. Rupta & conuulsa vtroque genere iuuantur. Item quibus genitura valetudinis morbo effluat.

CHONDRILLA.

DIOSC. *In ramulis gummi Mastiches simillimum magnitudine fabæ inueniri solet, quod cum myrrha tritum, & linteo appositum instar oliuæ fæminarum menses trahit. Fusa cum radicibus herba adiecto melle diuiditur in pastillos; qui intro admisti vitiligines emaculant. Gummi inordinatos pilos replicat: quod item tenera radix efficit; si intincta succo acus pilis admoueatur. Contra viperas in vino pota proficit. Succus decocta in vino, aut per se potus, aluũ sistit.*

Intybis & Lactucis Gal. refertur.

CHONDRILLA *altera* DIOSC. *Dens leonis Dod.*
cui tamen radix longa non rotunda subest.

DIOSC. *Aliud habetur Chondrillæ genus, folium ferens oblongum, circumrosum, humi sparsum: caulem succo madentem lacteo: radice tenui, rotunda, leui, vegeta, flauescente, succosa. cuius & caulis & folia concoquendi vim habent. Succus incommodos palpebrarum pilos reflectit. Nascitur in latis & cultis.*

CHONDRILLA *rara purpurante flore, semine nitido deciduo: an Chondrilla altera Matth. Belg. Crupina, detorto vocabulo à Cruppen, hoc est repere, quia semen manu contrectatum se subducit ac prorepit.*

VERRVCARIA *Chôdrilla, Chondrilla prior Diosc. Clusij, Zacyntha Matth. Ital.* Cichoria verrucaria, & Mazza di Caualliero, & Mazza ferrata. *Angl.* Gumme succory.

Hæc anonymos in Aduers. descripta & deprauata pag. 189. proximè Superbam recentiorum, delenda.

Hetturiæ, Syriæ & agri Norbonensis collibus non procul à Lupo monte plantula nô inelegans exit, quæ Chôdrillis referenda videtur. Dodrantales & sesquipedales geniculatos cauliculos erigens, superiorum chôdrillorum consimilium; nec flores ita dispares gerit, purpurantes in capitulis squammulis côpactis Chondrillæ purpuroceruleæ Belgarum. Sed semen Iaceæ aut Carthami syluestris, nigrum, pellucidum.

VERRVCARIA *Chondrilla.*

Folia habet crassiora Hieracij, incana, circinatis Erucæ aut Erysimi lacinijs, sed minus profundis in multifidis dodrantalibus & pedem æquantibus cauliculis glomerata, & veluti torulis canulata seminum capitula clauam exprimentia: ideo Mazza di Caualliero & Mazza ferrata Italis dicitur, & Zacynthia verrucaria, è Zacyntho Græciæ delata. Flos luteus, paruus Hieracij, radiatus, simplex, pappis diffluens. Vniuersa planta succum fundit fuluum, qui aliquando prægnat in ipsis cauliculis, ideo vocata Anglis Gumme Succory.

Præmorsis à cane rabido eius decoctum vtiliter exhiberi tradit Clusius.

MONSPELLIENSIVM *dens leonis Asphodeli bul-bulis, an Chondrilla altera Diosc. Aduers. pag. 83. Cichorium Constantinopolitanum Matth.*

DENS leonis vulgi. Aduers. pag. 84. Offic. Taraxacon. Corona, & caput Monachi. Chōdrilla Galeni Anguil. Ital. Piscia a letto, & Dēte dicane, & Pisso dicā. Hisp. Diente de leon.

l. 19. lege *Chondrilla.*

Chōdrilla altera Dodonęi.

Succus lippitudinibus & oculorū inflā mationibus medetur.

IXOPVS *Cordi.*
Seris Longifolia Muteni. an Chondrilla altera Diosc.

Cord. Intybacea herba est: ea numerosa emittit à radicis capite folia, longitudine dodrantali, latitudine vnciali, acuminata, & vndique per terram strata, partim etiam in obliquū erecta: è quorum medio vnus atque alter aut nōnunquam plures exeunt dodrātales, & interdum pedales & cubitales coliculi, teretes tenerique: in quorum cacumine, circa veris medium singuli sunt orbiculati flores multis luteis capillamentis vni calici insidentibus, constantes: qui deinde in pappos resoluti auolant, vnà cum oblongo & inferius annexo semine. Radice nititur perenni, pedali duum digitorum crassitudine; foris nigra, intus candida, carnosa & fungosa: quæ præcisa copiosum mittit liquorem, colore in lacteo modicè cinereum, qui digitis tractatus aut gustatus, substātia visco similis fit, & in longum ductilis, siccatus verò rufescit, paulatimq; nigrescit. Tota herba gustu dulcis est, chōdrillæ prioris modo. Liquor nō ignauiter etiam adstringit, odore verò nullo commendatur. Nascitur editis, apricis, montanis locis.

Hāc quam scitè & affabrè deliniat Cordus plurimam fūdit cliuosus Neruiorum ager iuxta rupes & macerias.

INTYBVM satiuum latifolium, Endiuia & Scariola officinarum. Aduers. 85.

lege Angl. witte endiue. Hisp. & Ital Endiuia & Scariola. & lin. 9 pag. 89. *à ba commencez.*

ENDIVIA vulgatior officinarũ, Seris domestica altera lactucina Diosc. amara angustifolia. Aduers. 86. Lactuca syl. Fuchs. & Matth.

SONCHVS *leuis tenerior latifolia. Aduers. pag.* 87 *Hisp.* Corayas. *Ital. etiam* Lactucella, Cripini, *&* Latisuoli. *& Gallis*, Palais de lieure. *Angl.* Cicerbita.

SONCHVS tenerior aculeis ASPERIOR aut horridiuscula Aduers. 87.

Deme *minoribus*. l. 19. & quæ sequuntur. & lege: vni folia laciniosa Dẽtis Leonis, alteri vero lactucacea sunt, Dipsaci magnitudine, &c.

DIOSC. *Vtriusque vis refrigerat. modicè adstringit. vnde æstuanti stomacho & inflammationibus illiti prosunt. Succus eorum stomachi rosiones sorbitione mitigat. lac elicit. in vellere appositus sedis, ac vuluæ collectionibus opitulatur. tam herba quàm radix illita vibratis à scorpione ictibus subuenit. Alter sonchus tenerior, arboris instar, latis constans folijs, caulem in ramos exeuntem folia distinguunt. sed ad eadem pollet.*

Gal. subdit, Terrestre ejus temperamentum, postea quàm resiccatus fuerit, redditur, modicam habens caliditatem.

SON-

SONCHVS *alter folio profundis lacinijs sinuato hederaceo.*

SONCHVS *alter folio lacinijs sinuato hederaceo.*

Altius laciniata folia habet, quorum summa Hederę folium referũt, auersa parte rubentia, nullis spinulis hirta: flos Endiuiæ syluestris, caulis bicubitalis; in ruderibus & ruinosis Neruiorum, & Brabantorum frequens: radice fibrosa.

HIERACIVM *maius Aduers. pag.* 88.

Ang. Hawke wede.

DIOSC. *Refrigerandi vim habet & modicè adstringendi, ideóque æstuanti stomacho & inflammationibus illium prodest. Succus erosionem stomachi in sorbitione mitigat. Herba ipsa cum radice illita scorpionum ictibus auxiliatur.*

HIERACIVM *minus præmorsa radice. Aduers. pag.* 88.

DIOSC. *Vim suam ad eadem ad quæ superior, impendit.*

Plin. Succus sanat omnia oculorum vitia cum lacte mulierum: arcet nubeculas, cicatrices adustionesque omnes, pręcipuè caligines. Imponitur etiam oculis in lana contra epiphoras. Item succus aluum purgat in posca potus ad duos obolos.

HIE-

HIERACIVM minus præmorsa radice. Aduers. 88.

Videtur Lagopus & lactucæ Leporina Tragi & Apulei.

HI...
CI...
giu...
tum...
pag...

HIERACIVM Sabaudum. Aduers. pag. 88.

Marginibus nihil frequentius agri Antuerpiani.

HI...
CIV...
Narb...
f.lcat...
qua.

HIERACIVM *Narbonense falcata siliqua, Calendulæ semen & pedem alaudæ exprimente.*

Notissimum Monspelliensibus istud: vbi inter segetes & in agrorum marginibus Boutonetto finitimis luxuriat, folijs oblongis Hieracij vel Chondrillæ marinæ: gracilibus alis multis diuisis cauliculis, & floribus luteolis Lampsanæ similibus: semen in falcatis paruum calendulæ ritu exilibus corniculis radiatim ab vno petiolo aptis, alaudæ cancri vel aranei pedes præ se ferentibus.

LACTVCA *satiua folio Scariolæ; Germ.* Lattich. *Belg.* Lettauw. *Gal.* Laictues. *Angl.* Lettes. *Hisp.* Lechuga & Lettuga. *Ital.* Lactuca. *Aduers.* 89.

LACTVCA *capitata crispis Brassicæ folijs. Aduers. pag.* 90.

lege *inuenta.*

DIOSC. *Lactuca satiua, quibus natura refrigeratrix inest, stomacho gratæ habentur. somnum conciliant. aluum emolliunt. lac euocant. verùm decoctæ magis alunt. stomachicis illotas esse prodest.* Epotum *semen* * *assiduas libidinum imaginationes in somno, compescit, & veneri refragatur. ipsæ verò frequentiores in cibo, claritati oculorum officiunt. inflammationibus & ignibus sacris opitulantur. muria condiuntur. cùm in caulem exierunt, vim quandam nanciscuntur succo aut lacti syluestris lactucæ similem.*

* quia genituræ profluuium cohibet Gal.

Gal. Humidum & frigidum olus, non tamen extremè; siquidem edendo non foret. verùm maximè secundum aquæ, vt sic dicam, fontanæ frigiditatem. Proinde ad calidas phlegmonas accommodum est, & ad parua & leuia erysipelata: non tamen maioribus satisfacere idonea est. Est etiam edulium sitim arcens.

Plin. subdit: Frequentior in cibo vsus claritati oculorum officit.

LACTVCA *syluestris. Hisp.* Lechuga saluage.

DIOSC. *Syluestris lactuca satiuæ similis est. amaro gustu est, & viribus aliquantum papaueri similis. vnde lacteum eius succum aliqui meconio permiscuerunt. Aquam per aluum elicit, potus in aceto mulso succus ad duos obolos.*

Q

†Gal. teste. * Gal. eadem

*los. argenti † caliginémque repurgat. contra adustiones efficaciter * illinitur, cum lacte mulierum. in summa, somnum allicit. doloris leuamentum præstat. menses trahit. contra scorpionum & phalangiorum ictus bibitur. Semen, non aliter quàm satiuæ, libidinum imaginationes in somno amolitur, ac venerem arcet. Succus ad eadem valet, sed viribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius antea, vt in alijs liquaminibus moris est, insolatum.*

LACTVCÆ *syl. varietas.*

Eadem agro Romano folijs nigris maculis variata visitur, qualem Coldenbergij nostri ditissimus hortus alit.

APVL. Ad oculorum caliginem. Dicunt aquilam quum in altum volare voluerit, prospicere rerum naturas, lactucæ syluaticæ folium euellere, & succo eius sibi oculos tingere, & maximam inde claritudinem accipere. Herbæ igitur lactucæ syluaticæ succum cum vino optimo vetere & melle † acapno, quod sine fumo collectum est, mixtum in ampullam vitream condito, & eo vtaris, summam medicinam experieris.

†Alias *Attica.*

BRASSICA *vulgaris satiua. Germ.* Koel. *Angl.* Keale & cole. *Gal.* Choux verds ou colletz. *Hisp.* Colhes. *Ital.* Cauole liscio. *Aduers.* 91.

ege l. 8. pag. 91. *medullosa.*

DIOSC. *Brassica satiua aluo est idonea, si modò leuiter feruefacta edatur. nam percocta aluum sistit. sed multo magis bis cocta, aut quæ in lixiuio coquitur. stomachum autem malè habet. acrior est æstiua. in Aegypto propter amaritudinem non estur. cæcutientibus, & tremulis esse prodest. summo cibo sumpta crapulam discutit, & vini noxam restinguit. melior stomacho cyma: sed acrior, & ad ciendum vrinam validior. ea condita stomacho inimica est. aluum conturbat. Crudus succus cum nitro & iride deuoratus, aluum emollit. cum vino quoque epotus viperarum morsibus auxiliatur. cum fœni græci farina, podagris & articulorum vitijs illinitur. prodest & sordidis vlceribus, & vetustis, illitus. caput purgat naribus infusus. menses extrahit, cum loliacea farina inditus. Folia per sese illita, aut cum polenta trita, conferunt inflammationibus,† tumoribúsque. epinyctidas, ignem sacrum, lepráśque sanant. carbunculos ex sale rumpunt. fluentes capillos retinent. cocta, addito melle, aduersus †* depascentia vlcera, gangrænásque valent. lienosisque, ex aceto cruda prosunt. mansa, deuorato succo, retusam vocem instaurant. Decoctum eius potu aluum & menses ciet. Flos post conceptionem in pesso subditus, partum abortu vitiat *. Semen eius, præsertim quæ in Aegypto nascitur, potum tineas repellit. in antidota theriaca additur. faciei cutē lentiginésque expurgat. Virentes cauliculi cum radice cremati, & adipe porci vetusto excepti, diuturnos laterum dolores mitigant.*

Si modo leuiter feruefacta.] succus eius aliquatenus purgat: corpus verò eius ventrem sistit.

Cæcutientibus] cum Attico melle angulis solum tactis. Plin.

Cibo sumpta.] antecedente in cibis caueri ebrietatem, postea sumpta crapulam discuti. Plin.

† Quia quiddam in se absterforium habet. Gal.

Leprasq;] Lepras & psoras cum alumine rotundo ex aceto. Plin.

Capillos retinent.] cum alumine & aceto. Plin. *Lienosis.*] ex vino albo per dies 40. sumpta. Plin.

Vocem instaurant.] Simeon Sethus idem. *In Aegypto*] quanto ea siccior scilicet temperatura. Gal.

Lentiginesque] & quæcunque alia quæ modicam absterfionem postulant, adiuuat. Gal.

Cremati] Caules brassicæ combusti, cineres efficiunt admodum desiccantes, vt videlicet iam vim adurentem participent: hac ratione ei veterem adipem commiscentes, ad inueteratos laterum dolores, & si quid eius fuerit generis, adhibent. Nam valenter digerens medicamentum efficitur. Gal.

Gal. & Pli.

Brassica esculenta desiccandi vim habet; tum esa, tum foris imposita, non tamen etiam admodum acrem: alioqui & vlcera glutinat & mala vlcera sanat.

Gal. Semen lumbricos interficit. Sanè amaræ qualitatis particeps semē est, sicut videlicet omnia alia medicamenta quæ ad lumbricos idonea sunt.

†* *Depascentia vlcera, gangrænas.*] Plin. etiam carcinomata quæ nullis alijs medicamentis sanari possunt, foueri prius aqua calida iubet; & bis die tritam imponi. Sic etiam fistulas eluxatas & tumores reuocari, quæque discuti opus sit. Insomnia * etiam, & vigilias tollere decoctam, si ieiuni edant quamplurimam ex oleo & sale, cumino, polenta: si ita sumatur sine pane magis profuturam.

BRASSICA florida botrytis. Bel. Bloemkoelen. Gal. Chouflory. Ital. Caolo fiore. Aduers. 91.

turam. Inter reliqua bilem detrahit per vinum nigrum pota. Quin & vrinā eius qui braſſicam eſitarit, aſſeruari iubet; calefactámq; neruis remedio eſſe. Auribus quoque ex vino ſuccum braſsicæ tepidum inſtillari ſuadet; idque etiam tarditati audientium prodeſſe aſſeuerat;& impetigines eadem ſanari, ſine vlcere. Græci* biles detrahere non percoctam putant: item aluum ſoluere; eandemque bis coctam ſiſtere: vino aduerſari, vt inimicam vitibus. Lactis vbertatem cibo facit Hippocrati. Cōtra ſingultus cū Coriādro, anetho, melle, pipere & aceto. Illitam quoque prodeſſe inflammationibus ſtomachi. Sugillata verò & alios liuores pura illita. Epicharmus teſtium & genitalium malis hanc vtiliſsimè imponi aſſerit. Efficacius eadem cum faba trita. Item conuulſis cum Ruta.

*Gal. ſcilicet & alij.

Malum & melancholicum ſuccū procreat Simeoni Setho. Viſum hebetat, & ſomnium per contraria *inſomnia interturbat. Cocta cum pingui carne plurimum noxæ atque vitij amittit.

BRASSICÆ *fimbriatæ varietates.*

Floridæ Braſſicæ vice inſtitores & holitores Itali geminam Braſſicam ad nos miſerunt: quarū prior foliorum neruo medio tenus laciniatas inciſuras Artemiſiæ, Eryngijue campeſtris, habet.

Alterius verò fimbriata magis, lacinioſa minus, ſunt folia. Vtramque alebat ſedulus & perbonus ciuis Antuerpianus Ioānes Douue, aliâs Vogelſang, ſtirpium, fruticum, & arborum peritiſſimus & amantiſſimus.

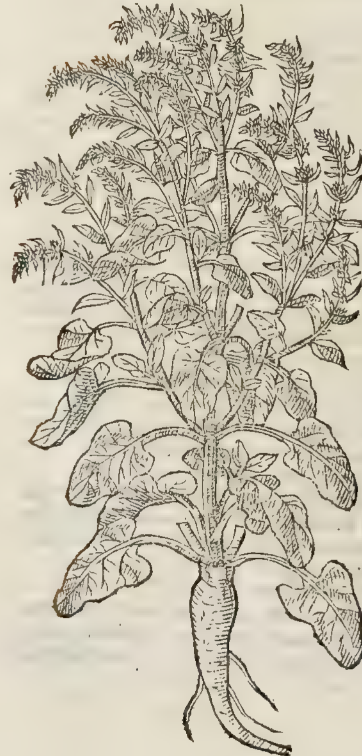
BRASSICA fimbriata.

BE
Hiſ
das
tas,
pag

BETA rubra. Aduerſ. pag. 94.

BE
bra
tior,
uerſ.

BRAS-

BRASSICA *syl.* DIOSC. *Marina monospermos. Aduers. pag. 92.*

DIOSC. *Cyma in lixiuio cocta, ori non insuauis. Folia illitu vulnera conglutinant; & inflammationes, tumoresque discutiunt.* lege Turiones.

APVL. Ad tumores quoscunque. Herbæ brassicæ syluaticæ folia cum axungia vetere pisata, & cõmixta quasi malagna induces linteolo grosso aut in aluta, & impones; sanabitur. Ad lateris dolorem. Herbam brassicam syluaticam impones vt supra. Ad podagram. Herbam brassicam conficies vt supra. Quod si vetustissimus dolor fuerit, eo magis efficacior erit salus. lege lin. 39. acutæ. ibidem rance.

BETA. *Aduers. pag. 93.*

DIOSC. *Nigra coquitur* [a] *cum lenticula, vt ventrem efficacius* [b] *sistat, multóque magis radix. Candida aluo vtilis est. Vtraque verò propter nitrosum humorem quem habet, mali succi est. Vnde succus earum cum melle naribus inditus* [c] *caput purgat. Aurium etiam doloribus auxiliatur.* [d] *Decoctum radicum & foliorum, furfures & lendes deterget. Perniones fotu mitigat. Crudis folijs vitiligines nitro prius perfrictos, alopecias* [e] *prurientes, atque depascentia* [f] *vlcera illini prodest. Eruptionibus papularum, igni sacro,* [g] *ambustisque, cocta medetur.*

[a] leniter coquitur Beta Pli. addito aceto, vt ventrem molliat. validiùs cocta fluctuationes stomachi & ventris sistit. Ad sistendum videtur melius conuenire ex aceto pereocta.

[b] *efficacius*] ob iunctam adstrictionem aliquam. Gal. [c] extergendo. Gal. [d] infusis ijs. Plin. [e] [f] [g] eadem Plin. *Alopecias*] cruda illinuntur Plin.

Gal. Nitrosæ facultatis est particeps, quia tum extergit, tum digerit, & per nares purgat. Cæterùm cocta nitrositatẽ omnẽ exuit, fitq; facultatis phlegmonis aduersæ, leuiter discutientis. Porrò ad detergendũ digerendumque validior est beta alba: ideò aluum ad excretionẽ stimulat, & nonnunquã stomachum mordicat ijs quibus ille sensilior obtigit. Huius ceu aliorum olerum exigua est alimonia. Iecoris obstructionibus, quàm malua, aptiùs accommodatur; magis autem vbi cum sinapi * estur aut aceto. Lienosos item similiter manducata, mirificè iuuat. Sinapi nostri hodie cũ Zingibere.

Plin. Candida beta cocta, & cum allio crudo sumpta; contra tineas. ciet vrinam. medetur dysentericis iniecta, & morbo regio. Dentium dolores sedat illitus succus: & contra serpentium ictus valet; sed radicis duntaxat. pernionibus occurrit decocta. Albæ succus epiphoras sedat, fronte illita: aluminis pauco admixto, ignem sacrum.

BLITVM. *Hisp.* Bredos, *&* Bledos. *Ital.* Biedoni, Blito, *&* Gelosia. *Aduers. 94.*

BETA *Syluestris spontanea marina.*

Sabuletis maritimis angustiore folio & crassiore sponte oritur syluestris Beta nigra, gustu salso & nitroso, cæteroquin haud absimilis.

BLITVM.

DIOSC. *Estur oleris modo, aluo vtile: nullius in medicina vsus.*

Plerique hodie Galli pharmacarij Blita cum Beta clysteribus ex medicorum præceptis miscent.

Plin. Ventrem adeò turbat, vt choleram faciat aliquibus, stomacho inutile. Dicitur aduersus scorpiones potum è vino prodesse; & clauis pedũ illini. item lienibus, & temporum dolori ex oleo. Hippocrates menstrua sisti * illo cibo putat. * quemadmodum hodierni Amarantho, Bliti specie.

Gal. Blitum olus est esculentum, humidæ, frigidæque temperaturæ in 2° excessu. Qui porrò Atriplicis, Blitique gustabilem qualitatem intelligit, brassicæque saporis commeminit, lactucam in Brassicæ, ac horum olerum medio esse non diffitebitur. Siquidem illa egregiè desiccat: hæc contra planè humida aquosaque sunt. Quapropter non ex solo oleo, garoque, sed addito aceto sæpius meliusque assumuntur; alias namque stomacho infesta sunt. Diximus autem eiusmodi olera nonnihil ad leuigandam aluum momenti afferre, maximè si cum humiditate glutinosam lubricitatem sortita sint. Alioquin id ipsum perquàm exiguum est, quoniam nulla ipsi acris nitrosaue adest qualitas, quæ aluum ad excreationem irritare possit.

AMARANTHVS. Aduerſ.95. perperã Circæa Trago. Philox ſiue flamma Theoph. Angu.L.

Amarãthi refrigerant, adſtringunt, & ſiccant.

lege *ſemen & flores.*
itidem. *omnium rariſſima.*

AMAR-THV- guſtifo- ſimpli- cata pa- cula.

AMARANTHVS maior floribus panniculoſi ſpicatis. Blitum maius Matt. Aduerſ. 95.

AMAR- THVS h- ſericeis, ſ- guineis, r- culatis fl- bus, hila- re aſpectu Aduerſ.9-

AMARANTHVS *anguſtifolius ſimplici ſpicata pannicula.*

Ab imo ſummo tenus ſingulis ſpicatis floribus coccineis ſaturè punicantibus luxuriat. cuncta reliqua non diſſimilia, ſed folia anguſtiora, exiliora. Hic primùm nobis indicatus & communicatus ab illuſtriſſimo & nobiliſſimo viro Duce Arenſcotio.

AMARANTHVS Tricolor. *Celoſia Tragi.* *Aduerſ.pag. 95.*

ATRIPLEX *ſatiua. Ital. etiam* Reppice, *&* *Hiſp.* Armuelles. *Aduerſ.pag.96.*
Chryſolachanon, ſiue olus aureum. ✱

✱ DIOSC. *Eſtur olerum modo elixum; aluum mollit: crudum vel coctum illitum panos diſcutit. Semen eius potum cum aqua mulſa morbum regium ſanat.*

Morbum regium.] Semen eius abſtergentis eſt facultatis; proinde ad morbum regium ex iecoris obſtructione ortum vtilis eſt Plinio & Galeno.

Plin. Gal. Frigida 1°. ordine, humida 2°. Celeriter ob lubricitatem ventrem permeat: parum autem omnino eius eſt, quod digerendi obtinet facultatem. Phlegmonis & phygetlis quidem incipientibus, creſcentibus, & mollibus adhuc, ac veluti feruentibus, hortenſis; vigentibus verò, declinantibus & indureſcentibus commodior eſt ſylueſtris.

PLIN. ſubdit: Coquitur difficilè. Stomacho aduerſatur, lentigines & papulas gignit. vuluarum vitijs infunditur cum beta. Lycus Neapolitanus contra cantharidas bibendum dedit. Vtiliter illinitur podagricis. Vngues ſcabros detrahere dicitur ſine vlcere. Sunt qui dent ſemen, arterias & tonſillas nitro addito perfricent, aluum moueant, cocto aut per ſe, aut cum malua aut lenticula concitantes * vomitiones.

* *Vomitiones.*] ſemen drachmarum pondere vel trium vomitiones molitur. Serap.

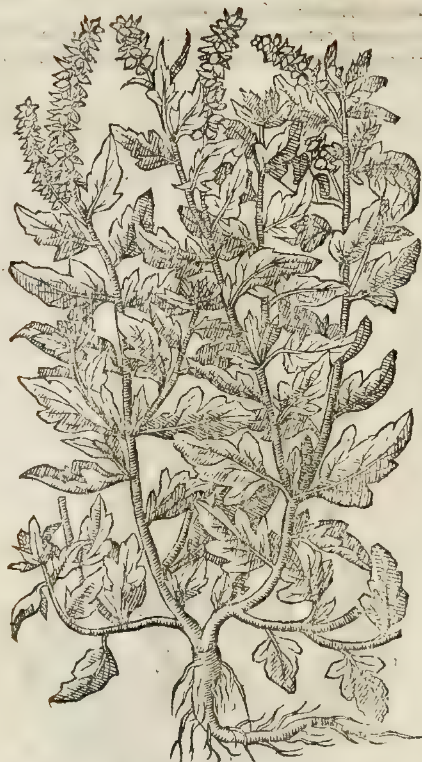
Sylueſtri capillos tingunt, & ad ſupradicta vtuntur medicina.

PES ANSERINVS, *Atriplex ſylueſt.*

Pedem Anſerinum vicem ſolani hortenſis ſupplere ait Fuchſ. *Aduerſ.pag. 97.*

ATRI-

ATRIPLEX syl. vulgatior sinuata. Aduers. 97.

ATR syl PE RI At Ma uer

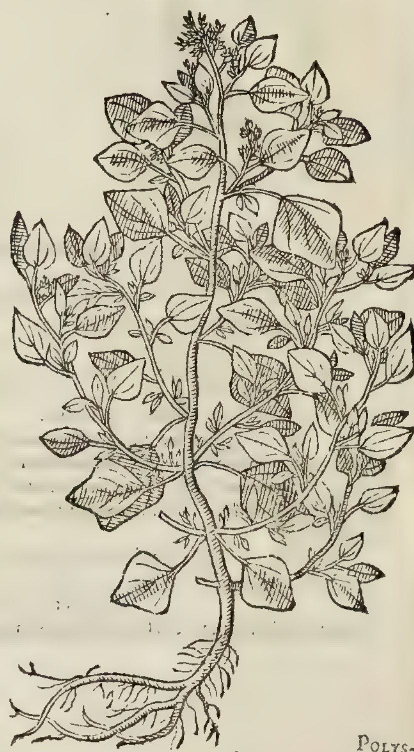

lege *Atriplex*.

ATRIPLEX marina repens. Aduers. 97.

ATR olid ria oler smi Adu

POLYS-

Tota Bona Spinaciæ facie. Aduers. pag. 97.

Atriplex syl. Polygoni aut Helxines foliis. Aduers. pag. 98.

POLYSPORON *Cassani Baßi Anguillaræ.*

A ſeminis floriſque muſcoſi botrydi nõ diſſimili fætura, quibus onuſti numeroſi cauliculi, polyſpermon vocata videtur. ſed cauliculi ſeſquicubitales, exiliores & numeroſiores: imis foliis Solani, aut Atriplicis ſyl. ſummis minoribus multò & delicatioribus. Hac mirè capiuntur piſces, auctore Caſſano Baſſo, cui ſubſcripſit Anguillara experimento nixus. Radix alba gracilis.

ATRIPLEX *Halimoides.*

Æſtiua eſt, caules edens ternum & quaternum cubitorum; & folia Halimi: flores & ſemina racemoſa cæterarum more. Mihi primùm viſa in viridario Ioannis Mutoni Neruienſis pharmacopœi peritiſſimi. Semitas & rudera amat.

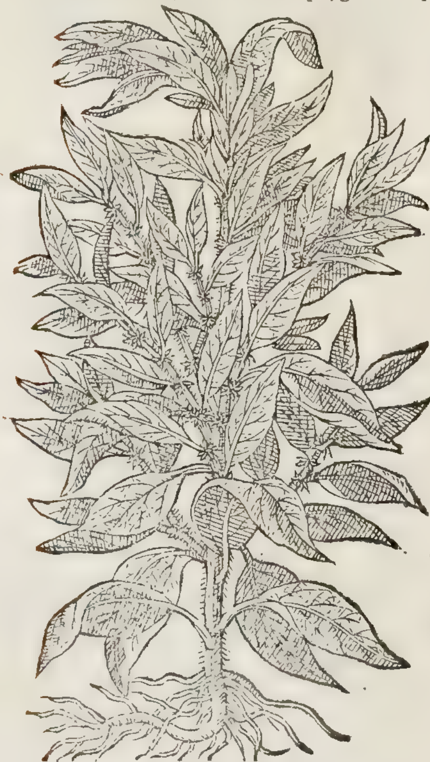
TOTA BONA, *ſpinaciæ facie. Aduerſ. pag. 97. Rumicis tertium genus Fuchſ. & Turneri ſecundum. Belg.* Lammekens ooren, & goede Heyndrick.

HELXINE *ſiue Parietaria. Aduerſ. pag. 98.*

DIOSCOR. *Folia*[a] *refrigerandi ſpiſſandiq́ naturam habent, qua ex cauſa ſanant illitu ſacros ignes, aduſta, condylomata, panos incipientes*[b], *tumores, inflammationesq́. Succus eius cum ceruſſa, ignibus ſacris, & vlceribus quæ ſerpunt, commodè illinitur, imponiturq́ podagris cum hircino adipe, aut cerato cyprino. veterem tußim emendat*[c] *inſtar cyathi hauſtus. tonſillis*[d] *inflammationem ſentientibus vtiliter & gargarizatur, & oblinitur. aurium dolorem cum roſaceo inſtillatus leuat.*

[a] Gal. Vis ei ineſt abſtergendi, & leniter conſtringendi, cum humiditate ſubfrigida.
[b] Gal. & Plin. In initio & augmento vſque ad ſtatum. [c] Idem Plin.
[d] Guttura incipientia turgeſcere Plin.

Gal. ſubdit: Incipientibus etiam phygetlis cataplaſmatis ritu illinitur. Succus quoque eius ad dolores phlegmonoſos mediocriter profuerit. Gargarizandum item nonnulli exhibent ad pariſthmia. Aliqui etiam medicorum iis qui diutina tuſſi vexantur, illam exhibuerunt. Euidens certè extergendi experimentum præbet in vaſis vitreis.

Exterit alopecias & impetigines Aëtio, priuatim aſſiduè illita. Sedis hæmorrhoidas aperit: fiſtulis medetur, & ſinus cohibet trita, cum modico ſale appoſita.

Hæmorrhoidas confricatas, extergendo aperit. Clyſtere, decocto & ſtillatitia epota vrinas ciet: calculos terit & pellit.

APVL. Ad podagram. Herba perdicalis coquatur in aqua, & ex eadem aqua fouebis pedes vel genua, deinde ipſam herbam tuſam cum axungia impones pedibus panno inductam, vel ſuper genua, ſanabit mirè.

PHYLLON *mas ſeu Arrhenogonon, & Theligonon fæmina. Aduerſ. pag. 99.*

DIOSC. *Arrhenogonon potu, maſculi ſexus facere partus, vt theligonon fœminei proditur. Horum Crateuas author eſt: ſed huiuſmodi hiſtoria tenus, mihi produxiſſe viſum eſt.*

In ph
Theo
100
con
ſude
Theoph
demna

MERCVRIALIS

MERCVRIALIS *mas. Aduers.pag.*100.
Hisp. Mercurial.

MERCVRIALIS *fœmina.*

DIOSCOR. *Vtraque in oleribus manditur: ad aluum ciendam*, cocta in aqua epoto iure, bilem aquamq; detrahit. Constat vt mares gignantur hunc facere: vt fœminæ, illam, si à purgatione bibantur, & trita folia genitalibus admoueantur.* * Idem Gal.

Mares & fœminæ gignuntur] Hoc contingere si à conceptu succus protinus bibatur in passo, edantúrue folia decocta ex oleo & sale; vel cruda ex aceto. Decoctum dari iubent & herbam ipsam in cibo, altero die purgationis mulieribus per triduum; quarto die à balneo coire eas. Hipp. miris laudibus in mulierum vsu prædicauit illas. Easque ad hunc modum adhuc medicorum nemo nouit. Ille eas vuluæ cum melle vel rosaceo, vel irino vel lirino admouit. Item ad ciendos menses, secundasque; hoc idem præstare potu fotuque dixit. Instillauit auribus surdis succum, inunxitque cum vino vetere. Aluo folia imposuit; epiphoris, stranguriæ & vesicæ. Decoctum eius dedit cum Myrrha & thure. Aluo quidem soluendæ vel in febri, decoquitur quantum manus capiat in duobus sextariis aquæ ad dimidias. Bibitur sale & melle admisto; nec non cum vngula suis, aut gallinaceo decoctum salubrius. Purgationis causa putauere aliqui vtramque dandam, siue cum malua decoctum. Thoracem purgant, bilem detrahunt; sed stomachum lædunt. Plin.

GAL. Digerentis admodum facultatis in cataplasmate quisque esse experietur.

APVL. Ad ventris duritiam. Herbam mercurialem coques, & tritam ex passo dabis, statim detrahet, & stomachum purgabit. Aut semen eius tritum ex passo dato: idem detrahet & purgabit.

Ad menstrua cienda. Herba mercurialis cum oleo irino vel rosaceo admota, mox prouocat sanguinem menstruum. Ad epiphoras oculorum. Herbæ mercurialis folia cum vino albo vetere impone. Si aqua in aures introierit: herbæ mercurialis succum tepefactum in aurem stillabis, mox liberabis eum.

CYNOCRAMBE. *Aduerſ. pag.* 100.
Gal. Chou de chien, *&* Mercuriale ſauuage. *Germ.* Wildt bingelkraut, *&* hundſzkol. *Belg.* Wilde Mercurial, *&* bingelcruyt. *Anglis,* Wild Mercury. *Hiſp.* Verça perruna. *Ital.* Mercorella baſtarda.

HELIOTROPIVM *maius. Aduerſ. pag.* 101.
Barbar. herba cancri. Angl. Scorpions tayle. *Ital.* Heliotropio.

DIOSCOR. *Folia cum caulibus epota aluum cient: oleribus commendantur. Ius decocti & pituitam & bilem, aquamq; detrahit.*

HELIOTROPIVM.

DIOSCOR. *Decoctum herbæ ex aqua, faſciculo manus plenæ, potu pituitam bilemq; per aluum extrahit. contra ſcorpionum ictus ex vino potum, & illitum prodeſt. adalligatur ad conceptus arcendos. Aiunt per horam vnam ante acceßiones, ſeminis grana quatuor cum vino quartanas finire: tria verò tertianas. illitum ſemen formicantes verrucas penſileſq;, & thymos, & epinyctidas exiccat. Folia, infantium deſtillationibus, quas ſiriaſeis vocant, podagris, luxatisq; vtilißimè illinuntur. menſes cient, partus trita & impoſita pellunt.*

Aegin. eadẽ. Lege *folus* ocymi. & li. 23. *paludoſis ſcrobibus.*

HELIO-

HELIOTROPIVM paruum Diosc. *Heliotropium minus Clusij. Triccon Plin. Aduers. pag.* 101.

SOLANVM *hortense. Aduers. pag.* 102. *Cubebalum Plin. Dod. Hisp.* Morella, & yerua mora.

DIOSCOR. *Herba cum suo semine pota, adiecto nitro, hyssopo, nasturtio, & aqua, latas tineas teretesq; excutit. Pensile verrucas, quæ acrochordones vocantur, cum sale illita tollit. Scorpioides herbula est, foliis paucis, semine caudæ scorpionis effigie. Illita scorpionum ictibus præsentaneo est auxilio.*

Ad cancros depascentes efficacissimum.

SOLANVM *hortense.*

DIOSCOR. *Natura ei refrigerandi. quare folia vlceribus quæ serpunt, & ignibus sacris, conuenienter cum pollin polentæ illinuntur, ægilopa, capitisq; dolores trita & imposita per se sanant. æstuanti stomacho auxiliantur. parotidas, cum sale detrita, illitu discutiunt. Valet succus eius aduersus ignem sacrum, atque vlcera quæ serpunt, cum cerussa, rosaceo & argenti spuma: ad ægilopas, cum pane, infantium adustioni, quam siriasin vocant, cum rosaceo perfusus proficit. in collyriis, aqua vel oui vicem exhibet, contra acutas fluxiones illitus. aurium dolori instillatus prodest. Mensium abundantiam sistit, in vellere subditus. succus fuluo gallinarum cortalium fimo subactus, & linteo appositus, ægilopiis præsentaneo est remedio.*

Bibitur stillatitia ad febris ardores.

Refrigerat & adstringit Gal°. 2°. ordine: medium autem absolutè in humectando & exiccando.

SOLANVM halicacabum. *Aduerſ. pag. 102. Solanum veſicarium, quoniam veſicæ & calculis prodeſt Plin. Hiſp.* Acarreador de ſueño, Vexiga de perro.

SOMNIFERVM *Solanum lethale. Aduerſ. pag. 103. an Soporiferum Plin.? Hiſp.* yerua mora mayor y acarreadora de ſueño.

DIOSCOR. *Vim vſumq́; hortenſis Solani habet, verùm cibis nequaquam expetitur.* * *Regium morbum purgat, ſemine poto; & vrinam pellit. Ex vtraque herba ſuccus extrahitur, qui ſiccatur in vmbra; reconditur, ad eadem valens.*

* Quia iecur & viſcera obſtructione liberat. Gal. eadem.

SOMNIFERVM *Solanum.*

DIOSCOR. *Radicis cortex, in vino drachmæ pondere potus, ſomnificam vim habet, opio mitiorem. Semen vehementer vrinam cit. Corymbi duodecim, hydropicis dantur: ſi quid numero adiiciatur, alienationem mentis faciunt.* Eadem Gal. & Pl.n. *Remedio eſt aqua copioſa mulſa, potui data. Succus paſtillis inſeritur, & medicamentis quæ doloris leuamentum præbent: decoctus in vino, ſi in ore contineatur, dentium doloribus auxiliatur. radicis ſuccus, cum melle illitus, oculorum hebetudines tollit.*

Tertij ordinis eſt refrigerantium Galeno. Si quatuor eius drachmæ ſumantur, mortem inferent: ſi pauciores, inſaniam. Vua ſi foris corpori illinatur, vlcera maligna & depaſcentia curat; ſed ad talia radicis cortex optimus eſt.

Plin. Etiam opio velocius ad mortem. Præſentaneum remedium etiam ad dentes mobiles firmandos, ſi colluerentur: huic tamen exceptionem addidere, ne diutius id fieret: delirationem enim gigni eo. Radix trita ex oleo percuſſis auxiliatur.

SOLANVM

SOLANVM *manicum Diosc. Erucæfolium: an Christophoriana Herbariorum?*

DIOSCOR, *Radix drachmæ vnius pondere pota ex vino, facit species vanas, imagineſq́; non iniucundas, obuerſari. ſed duplicatus hic modus, ad tres vſque dies mentis alienationem affert: quadruplicatus, interimit. Remedio eſt aqua mulſa copioſius pota, & vomitione reiecta.* Idem Plin.

Radicis cortex refrigerat 2°. ordine incipiente. Gal.

SOLANVM *Somniferum Cluſij foliis Hyoſcyami lutei. Somniferum Verticillatum Matth. Hiſp.* Yerua mora que acarrea locura.

SOLANVM *Pomiferum herbari.rum. Piper de Guynee vulgo, quamuis minime vrat.*

Italo ſemine in Belgij hortis, egregij viri & generoſi D. Brancionis, & Coldenbergij, folio, facie, & caule Hyoſcyami lutei ſolanum videre me memini. ſed floſculi luteoli ſummo caule bicubitali, alabaſtricula poculáue exprimentes, breuioribus petiolis, inhęrentes. Semen rubrum, ſolano hortenſi par in pericarpio quadamtenus Cacubali recentiorum ritu.

Malacæ in ruderibus ſponte oritur Cluſio authore.

SOLANVM *Pomiferum herbariorum.*

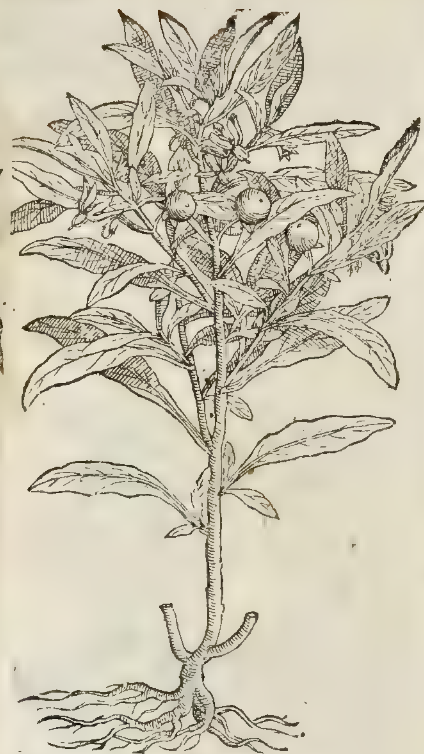
Nec huic diſſimile, ſed fructu ſiue pomo phœniceo, iucundiſſimo ſpectaculo, Glaucio putato, ſiue amoris pomo dicto ferè pari; folio Hyoſcyami lutei. ſolani maiori; floſculis item ſolani hortenſis, Hiſpano ſemine Iacobo Plateau Neruienſi ſtirpium auidiſſimo & perito primùm creuit penultima æſtate: Deinde in cultiſſimo horto C. viri D. Ioannis de Limoges, alias Nonnio. æſtiua eſt planta, vti hortenſe Solanum.

STRAMO-

STRAMONIVM peregrinum. Adueif pa.103. Lycoperſicũ Gal. βαρυοκόκκαλον Dodon. Hyoſcyamus Peruuianus Cordi. Nux Metel Matth. & Italorum. Ger. Stechoffel. Belg. Dorn appel. Ital. Paracoca.

Vi illi narcotica.

St
DE
&A
Pli
Ita
Ad.
10
Pſe
cun
Hiſ
das
dias
ſa I

Leg.
l.17

An CACVBALVM Plinij? Aduerſ.pag. 104. Cyclaminos altera Lucæ Chini. Alſine repẽs C.Cluſij.

Mon
CIRC
Adue
104.
Cycla
altera
Siliqu
Plinij
undi
so an
gnoſu
in M
Theo
10 lib
Angl.
Litter.
fol. Ma

CIRCÆA *Monſpel.*

DIOSC. *Radix odorata, excalfaciens. Naſcitur in apricis, ſaxis, & vento perflatis. Radicis tuſæ pondo quattuor, in ſextarijs tribus vini dulcis, per diem & noctem macerantur, potúque triduo vuluas expurgant. Semen in ſorbitionibus datum, lacte mammas nutricum explet.*

Præcipitatis & ruptis etiam muliercularum experimentis, medetur.
Floribus albis nonnuſquam in Anglia variat.

CIRCÆA *Lutetiana.*

SOLANVM *tetraphyllum, ſiue Herba Paris. Aconit. Pardalianches putatum Fuchſ. Angl.* Onebertie. *id eſt, vnico acino. Solanum Monococcon Geſ. Aconitum Monococcon Cordi; ἀςὴρ non Atticus Tragi. Aduerſ. 105.*

Circæa Lutetiani dixere plantam, Solani, Perſicariæ aut ſmilacis folijs, in cubitali gracili, nitido colore, Xerampelino cauliculo; & floſculo racemoſo, concolori albido, Atriplicis. Angliæ, Franciæ & quibuſdam Belgij hortis ſpontanea.

MANDRAGORAS *vterque. Angl. etiam* Mandrage. *Hisp.* Mandragula & mandracola. *Ital.* Mandragola. *Aduers. pag.* 106.

MELANGENA, *vel Mala insana. Hisp.* Verangenas. *Ital.* Melongena & Petranciani. *Melongena Auerrhois & Auicennæ. an Mandragoras. Theoph: Aduers. pag.* 107.

DIOSC. *Mandragoram, aliqui Antimalum, alij Circæa vocant, quoniam videatur radix ad amatoria cõducere. pomorum cibo, aliquantum opiliones soporantur. Succus fit è cortice recentis radicis tuso, & prælis subiecto: qui insolatus vbi concreuerit, fictili re. onditur. Malis quoque succus depromitur, sed aliquanto ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad vsum suspenditur. Aliqui radices in vino ad tertias coquunt, & defæcatum ius seruant. cyathóque vno vtuntur in peruigilijs, & doloribus; & ante sectiones vstionésque, ne sentiantur. Succus duobus obolis ex mulso potus, vt veratrum, per vomitiones bilem atram, pituitámque extrahit. verùm potu largiore, vita adimitur. medicamentis ocularibus, & his quæ dolores finiunt, pessis quoque emollientibus, admiscetur. semioboli pondere inditus, per se menses & partus expellit. subditus sedi pro balano, somnificus est. Radix ebur emollire fertur, quæ senis horis cum eo decocta sit: & ad accipiendam, quam effingere optaueris formam, ipsum facile præstat. Folia recentia conuenienter oculorum inflammationibus, & collectionibus, quas vlcera citarunt, cum polenta illinuntur. duritias omneis, † suppurationes, strumas, & tubercula discutiunt. stigmata sine exulceratione delent, si quinis senisue diebus, sensim perfricentur. folia seruantur in murijs, eosdem ad vsus. Trita radix ignibus sacris ex aceto, & serpentium ictibus ex melle aut oleo, medetur. strumas atque tubercula, cum aqua dissipat. articulorum cruciatus, cum polenta sedat. Fit citra coctionem vinum è cortice radicis, ad hunc modum: Ternæ minæ in vini dulcis metretam, conijciuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui secari aut amburi debent, vt antè dictum est. siquidem nullo tunc afficiuntur dolore: sed veterno quodam pressi, torpescunt. Mala soporem afferunt olfactu, & etiam si manduntur. item expressus ex eis succus. nimio tamen odore percussi, obmutescunt. Semen malorum potum vuluas purgat: appositúmque cum sulphure ignem non experto, rubra fœminarum profluuia sistit. Scarificata punctisque multifariam aperta radice, erumpens lachryma, cauo vase recipitur. liquamentum autem succo lacteo præstantius est. sed non vbique, vt experientia docet, radices lacteum succum delachrymant.*

†Etiamque splenis Rondel. cum frigida & sicca sit, calidis miscetur & malacticis. vt spica, asarũ, crocus, vitex & lacrymæ.

Gal. Tertij ordinis refrigerantium: veruntamen & cuiusdam calíditatis particeps est; & in pomis humiditatis: proinde soporem conciliandi vim ea habet: Radicis cortex cùm sit valentissimus, nõ tantum refrigerat; sed & desiccat: reliquum quod intus est, imbecillum existit.

MANDRAGORAS *Morion.*

DIOSC. *Alium tradunt esse Mandragoram, nomine Morion, in opacis iuxta specus enatum folijs albi mandragoræ, minoribus, albis, dodrantalibus, radicem ambientibus: quæ mollis est & candida, paulo maior palmo, pollicémque crassitudine æquat. Traduntt eam in pane, offa obsonióue, drachmæ pondere deuoratam, vsum rationis intercipere. Obdormit enim homo eo ferè quo comederit habitu, sensus impos, ternis quaternisue, ex quo data est, horis. Hac medici vtuntur, cum scindendi, vrendíque necessitas adest. Antidotum esse volunt radicem, cũ manico solano potam.*

HYO

HYOSCYAMVS *niger. Angl.* Henbayne. *Hisp.* Velenno & Meimendro. *Aduerf. pag.* 107.

HYOSCYAMVS *albus.* *Aduerf. pag.* 107.

DIOSC. *Ambo insaniam gignunt, & soporem: ideo in communi vsu damnantur. tertium genus, vt quod mitissimum esset, medici recepere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminisque, in maritimis ruderibusque nascens. cuius occasio si non adsit, rufum vsurpari oportet. niger, vt deterrimus, improbatur. Recenti semine, caulibus foliisque tusis, succus in sole exprimitur; & exiccato humore, vsus ad annum vsque prorogatur. nam facile corruptionem sentit. Extrahitur etiam ex sicco semine separatim in aqua calida tuso, & expresso. liquamentum autem succo lacteo præstantius est, & magis dolores finit. Contusa herba recens, addita trimestri farina, digeritur in pastillos, & reconditur. Liquamentum primum, & quod à sicco semine exemptum est, collyrijs quæ doloris sensum auferunt, commodissimè inseri solent. contra acutas calidásque fluxiones, dolores aurium, † atque vuluæ mala, prosunt. cum farina autem aut polenta, oculorum, pedum, cæterarúmque partium inflammationes placant. Semen eadem præbet. tussi, destillationibus, oculorum fluxioni, & doloribus, efficax. contra mensium abundantiam, & erumpentem aliunde sanguinem, oboli pondere cum papaueris semine & aqua mulsa, bibitur. podagris subuenit. testibus inflatis, mammísque tumentibus à partu, tritū ex vino illinitur. alijs quoque cataplasmatis, quæ doloris leuamentum præstant, admisceri solet. Folia omnibus medicamentis dolorem sedantibus, per sese, & ex polenta, vtilissimè imponuntur. recentia, ad mitigandos omne genus dolores, oblinuntur. cum vino terna, quaternáue pota, sanant algidas febres, quas epialos vocant. cocta olerum modo folia, si acetabuli mensura manduntur, mediocrem insaniam gignunt. idem efficere tradunt si colo vlcus sentiente, infundantur. Radice in aceto decocta dentes in dolore colluuntur.*

† Oleum ex semine auribus infusum tentat mentem, Plin.

Albus tertij ordinis refrigerantium: reliqua duo venenata.

APVL. Eius succus similis est Meconi herbæ. Herbæ succus tepefactus cum oleo rosaceo & in aurem instillatus, aurium dolorem mirificè tollit: & si vermes fuerint, necat eos. Herba symphoniaca cum stercore ouillo & modico aceto, factum quasi malagma, imposita tumorem omnem tollit. Ad inguinū dolorem: eiusdē radix alligata pedum dolorē tollit, & tusa omnis cum sua radice & super pedes imposita mirifice tumorem tollit, & dolorem pedum aufert. Herbæ symphoniacæ succum da bibere, cum summa admiratione iocinoris & pulmonis dolores sanabit. Ad muliebris pectinis dolorem. Herbæ symphoniacæ succum mixtum cum croco dabis in potionem, & miraberis effectum. Ad vulnera, chironia & araneorum morsum. Herbam apollinarem cum axungia vetere sine sale libra vna teres, & vinum vetus cyatho vno, sine fumo simul commisces, & facies quasi malagma, & vulneri impones, sanabitur mirificè.

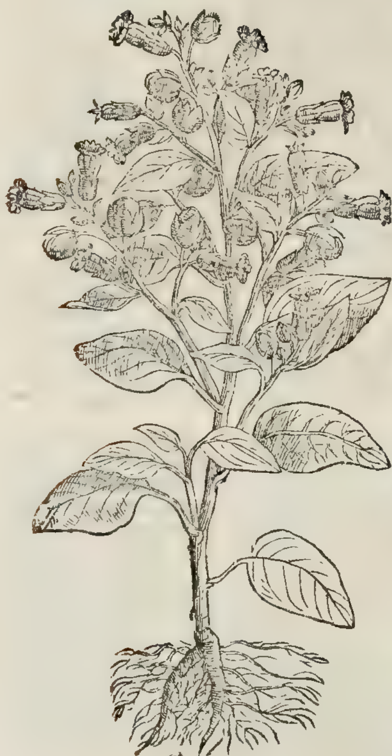
Oleum Hyoſcyami circulatorum.

Liquamenti genus è nigro hyoſcyamo, quod oleum vocant, agyrtæ audaculi, verſutioréſue impoſtores vſurpant; eludendæ plebeculæ, doloribus ſedandis accommodum, ſtupefaciendoq; longè optimum, præſentiſſimiſque viribus. quod quia celant, hîc monere libuit. Tuſam Hyoſcyami vniuerſam plantam Iulio & Auguſto menſibus (* ſuperſtitioſè inter duas Diuæ virginis ferias) fictili vaſi inditum, cui ſubtus foraminula, & aliud vas excipiendo liquamento aptum, inſunt; circumlinitis operculo & ſpiraculis inhumant. Putreſcere ſinunt, vſque dum ſubtus liquor extillarit; quem vſibus medicis recondunt.

* quia præparandum, quando herba eſt in ſuo vigore.

Molis etiam effractum ſemen, preſſu oleum reddit, dentium alióſue quoſlibet dolores mulcens.

Dubius HYOSCYAMVS *luteolus ſolanifolius.*
HYOSCYAMVS *niger Matth. & quartus.*
Ital. Iuſquiamo nouuo. *Aduerſ. pag. 107.*
Potius calfacit quàm refrigerat, vt minus rectè Matthiolus ſcripſit.

POMA AMORIS, *an Glaucium Dioſc.?*
Aduerſ. pag. 108.
Lycoperſicum quorundam.

GLAVCIVM.

Varietas. { Surrectis cubitalibus cauliculis Hiſpano ſemine in hortis noſtris variat. omnia non diſſimilia, ſed minora multò.

DIOSC. *Folia in olla fictili ſemiſrigidis clibanis calfaciunt indigenæ, vſque dum flacceſcant; deinde contuſis ſuccum exprimunt. Cuius eſt vſus ad oculorum medicamina, vtpote cùm inter initia refrigeret.*

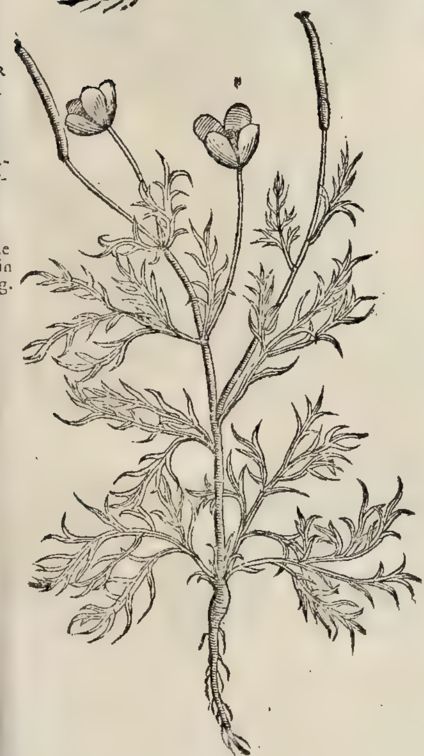
Gal. Adſtringit cum quodam faſtidio: tum adeo manifeſtè refrigerat; vt ſolùm ſæpe eriſypelata, vtique ſi vehementia non fuerint, curare poſſit. Miſtura eius compoſita eſt ex aquea terreáque ſubſtantia: vtraque ſanè frigida: verùm non ſummè; ſed ceu aqua fontana.

PAV-

PAPAVER *cornutum flore phœniceo. Aduerſ. pag. 109. quod floris colore rubro in Belgicis hortis variat.*

PAPAVER *corniculatum.*

DIOSC. *Radici ea vis ineſt, vt in aqua decocta ad dimidias, coxendicum & iocineris affectus, potu ſanet †. prodeſt his qui craſſa quædam, aſpera, aut araneoſa cum lotio reddunt. Aluum leniter purgat ſemen, acetabulo in aqua mulſa poto. Cruſtas * emarginant, illita ex oleo folia: floreſq; argema ac nubeculas iumentorum, perunctas abſtergunt. Sunt qui Glaucium hoc papaueris genere factitari exiſtimarunt, falſi quadam foliorum cognatione.*

† Gal. Ob vim incidendi & abſtergendi.

Gal. Folia & flores ſordida admodum & maligna vlcera iuuant. Sed ab his abſtinere oportet, vlceribus iam expurgatis: adeo enim abſtergere valent, vt & puræ quoque carnis nonnihil eliquét.

* Hoc virium robore non ſordem duntaxat, ſed & cruſtam vlceribus detrahit.

PAPAVER *ſatiuum.*
Aduerſ.pag.110.

Papauer nigrum a me ſatum album euaſit naturę luſu & metamorphoſi.

PAPAVER *album & nigrum polyanthon ſiue multiflorum.*

DIOSC. *E ſatiui papaueris genere, quod hortenſe eſt, ſemen in panem denſatur, qui ſanis in vſu ſit. eo etiam ex melle pro ſeſama vtuntur; thylacitin vocant. capitulum habet longum, & ſemen candidum. Sylueſtre verò, caput inſidens demiſſúmq;, & nigrum ſemen; quod pithitis nominatur. nonnullis tamen & ipſum rhœas dicitur, quoniam eius ſcapo lacteus ſuccus emanat. Tertium magis ſylueſtre, & ad medicinas valentius, multo his longius, productiore capitulo. Omnium in commune natura refrigeratrix. quare ſi capita ipſa & folia decoquantur in aqua, ſomnum fotu cõciliabũt. bibitur decoctum contra vigilias. Calyces cum polenta triti, & cataplaſmatis admiſti, ignibus ſacris, & inflammationibus proſunt. tunduntur quoque virides, & digeruntur in paſtillos, qui ſiccati ad vſum reconduntur. Capita quoque per ſe in aqua coquuntur ad dimidias, iterúmque adiecto melle, dum humor coeat in eclegmatis lentorem. Id medicamentum in tuſſi arteriæ fluxionibus, & cœliacorum affectu, doloris leuamentum præbet. Efficacius tamen redditur, addito hypociſtidis ſucco & acatia. Papaueris nigri ſemen tritum cum vino bibitur, contra citam aluum, & fœminarum profluuia. In peruigilijs fronti temporibuſque illinitur, ex aqua.*

PAPAVER *album & nigrum pleno flore.*

Et ille duplo maior, niueo candore nitens, & tanto pulchrior flos, quem horti Belgij in delitijs habent ad coronamenta: non ſanè alius generis à fimbriato albo aut nigro ſatiuis; niſi florum inciſura & lacinijs profundis, fæturam perelegantem ſortitur; quæ multipla ſerie maiores & confertiores, roſarum dehiſcentium æmula gratia, viſum oblectantes, ipſis maluæ hortenſis pares floribus cernuntur. Color renidet albus; aut coccineus, ſanguineus, aut niueo candore & rubore confuſus: interdum ora criſtata ex albo purpuraſcunt. Seminibus me donauit maximæ & optimæ ſpei non minùs peritus quàm nobilis Carolus de Croy princeps de Chimay, ſtudioſiſſimus & ſummus ſtirpium admirator.

OPIVM

OPIVM, & Meconium. *Aduerſ. pag.* 111.

DIOSC. *Opium eius, magis refrigerat, inſpiſſat, ſiccátque. ſumptum erui magnitudine, dolorem finit, concoquit, & ſomnum allicit. tuſſi atque cœliacorum valetudini auxiliatur. verùm ſi copioſius hauriatur, nocet, cùm lethargicos efficiens interimat. ad dolores capitis, cum roſaceo perfuſum efficax eſt. aurium dolori, cum amygdalino, myrrha, & croco inſtillatur. inflammationibus oculorum cum torrefacto oui luteo proficit: igni ſacro & vulneribus, cum aceto, podagris, cum lacte mulieris & croco. ſomnum accerſit, ſubditum ſedi pro balano. Optimum habetur graue, & denſum, guſtu amarum, odoratu ſoporiferum, quod facilè aqua diluitur. leue, candidum, neque aſperum, neque grumoſum, quod inter colandum non vt cera coeat, & in ſole diffundatur. dein admotum lucernis, non atra luceat flamma, extinctum denique, odoris vim conſeruet. Sed opion glaucio, gummi, aut ſylueſtris lactucæ ſucco, adulterant. Verùm glaucio fucatum, in dilutione croci colorem reddit: lactucaceo ſucco fictum, exiliter ſpirat, & aſperius ſpectatur: gummi vitiatum, ſplendeſcit, & infirmum eſt. Nec deſunt qui eò dementiæ deuenerint, vt adipem ei admiſceret. Fictili nouo torretur ad oculorum medicamenta, dum mollius, atque rufius appareat. Diagoras, vt Eraſiſtratus author eſt, vſum eius damnauit, oculorum lippitudinibus & aurium vitijs infundi vetans, quoniam viſus aciem hebetaret, & ſoporem gigneret. Addidit Andreas, illitos eo protinus excæcari, ſi non adulteraretur. Mneſidemus vſum duntaxat olfactandi probauit, quoniam ad conciliandum ſomnum conueniret, alioqui nobis vt noxio interdicit. Quæ commentitia eſſe, experimento deprehenduntur. ſiquidem affectus, virium huiuſce medicamenti, fidem faciunt. quare non alienũ fuerit ſcriptis mandare, quonam modo is excipiatur ſuccus.*

MECONIVM.

Aliqui capita ipſa & folia tundunt, & prælo exprimunt, terentéſque in mortario, digerunt in paſtillos. id meconium vocatur, multum opio ignauius. Porrò opij faciundi ratio hæc eſt: Cum ros in eo exarueri, cultro decuſſatim in ſtellas, ne penitus adigatur, ex obliquo in rectum ſummam cutem incidere oportet, lachrymam exeuntem, digito in concham abſtergere: nec multo poſt redire, vt concreta inueniatur. etenim quæ tum, aut poſtero die etiam offenditur, in vetere pila teri debet, & in paſtillos cogi. Cum tamen inciditur, retrocedendum eſt, ne veſtibus ſuccus deradatur.

PAPAVER *Rhœas. Hiſp* Amapolas, Roſella, papolas. *Ital.* Papauero ſaluatico roſſo. *Aduerſ. pag.* 111.

Rhœadas flore albo Carolus de Houchin D. de Longaſtre ſtirpiũ auidiſſimus & doctiſſimus indagator in Gallobelgio reperit. etiamq; multiplicatis floribus in agro Brabantico ſecus Lieram collegit illuſtris vir D. Ioannes vander Dilf.

DIOSC. *Huius capita quinq; aut ſex, in vini cyathis tribus ad dimidias decocta, potui dabis, quibus ſomnus accerſendus eſt. Semina acetabuli menſura ex aqua mulſa pota, aluum leniter emolliunt. ad idem præſtandum mellitis placentulis, & dulciarijs libis admiſcentur. Folia cum calycibus illita, inflammationes ſanant: eorundem fotu & perfuſione, ſomnus allicitur.*

Gal. Validius ſemen refrigerat, ita vt nequaquã eo quis innoxiè ſolo vti poſſit, ſicut ſatiuo ſiue domeſtico melli admiſcens. Admodum verò ſi ita ſumptum ſit, ſomnum conciliat.

Non modò incraſſandi vim obtinet, & irruentis humoris inſultum inflammationéſue cõpeſcit, ſed etiam quadam partium tenuitate & digerente facultate pollet, non ſecus ac pleraque agria ſatiuis acriora: quod manifeſtò ex ſucci vel ſyrupi valido diutiſſimè perſtante aut permanente odore, diiudicatur; ideò collectiones thoracis diſcutit. Idque efficacius vt præſtet, coagulũ ei permiſcetur aliáue pro morbi implicatione, & partis affectæ ratione, vti monuimus ſuperius in fermẽti panis mẽtione. Hoc ſanè non carebat, & ſatiuo, periculo ſępius facto, præferebat præceptor noſter, magnæ eruditionis & experientię, Rõdelletius. Eoque retinendum ſuademus, non vt empiricorum more perperam abutamur. Amatus in centurijs eadem.

APVL. Ad epiphoras oculorum. Herbæ papaueris ſyluatici fructũ, id eſt, calyculos cum ſuo ſemine piſatum cum aceto oculis impones, ſedabit dolorem. Ad hemicranium & capitis dolorem. Herbam papauer ſyluaticum piſtam cum aceto fronti impones, ſedabit dolorem. Papaueris ſyluatici ſucco ſi quem perunges, ſomnum ei cum ſopore obijciet.

ARGEMONES *duplex è capitulo differentia.*

ARGEMONE *capitulo torulis canulato. Argemone Lacunæ. Aduerſ. 112.*

ARGEMONE *capitulo longiore. videtur idem cum Argemone Cordi. Aduerſ. pag. 112.*

DIOSC. *In totum Papaueri ſylueſtri ſimilis eſt: folia habet Anemones, diuiſa: florem puniceum: caput in cauliculo Papaueris Rhœadis oblongius & ſummis partibus latum, radicem rotundam. Succum croci colore acrem dimittit. Argema & nubeculas expurgat. Folia illitu inflammationes compeſcunt.*

Abſtergit, digerit. Gal.

Geminæ plantæ Papaueris Rhœadis primo intuitu in Angliæ Sommerſeti & Gallo-Belgij ſegetibus, radicem, florem & folia hirſuta in caule pedali & ſeſquipedali oſtentant. flores verò punicei Papaueris Rhœadis minores, decidui: quarũ minori * capitula Rhœadis anguſtiora, longiora, & hiſpida ſine codio. Maiori item echinata & hiſpida, ſed glomerata & torulis canulata capitula, in cuius vertice ſpecimen quoddam cupuli aut codij relinquit. vtrique ſemen Papaueris Rhœadis minus.

Eadem quæ Minor Anemone perperam Monſpelienſium. pag. 113.

APVL. Herba argemonia viridis per ſe trita, & ſi arida fuerit in aqua calida intincta vt facillimè teri poſſit, illita ſuggillationes & liuores oculorũ maturè diſcutit. Ad ventris dolorem: herbã viridem cum ſua radice tritam, & potui datam, prodeſſe dicimus & in omni loco iuuare. Si autem arida fuerit aqua tepida infuſa, idem proficere creditur. Herba viridis trita & appoſita, omnia vulnera, vlcera & canceromata facile † ſanare apta eſt. Si autem arida fuerit, aqua tepida infuſa, idem proficere creditur. alias ou

Herba contrita & appoſita mirè doloribus vel tumoribus ex luxu concitatis ſuccurrit. Argemonia drachmis duabus in vini cyathis duobus potui data, mirificè diſcutit venenum. Herba contuſa & impoſita percuſſuram ferro aut ſude factam ſanat. Verrucas, in aceto tuſa & impoſita, tollit. in cibo ſumpta ſplenem conſumit. Ea quæ ſecanda ſunt, herba contrita & impoſita, aperit & perſanat.

ANE-

ANEMONE *tuberosa radice. Aduers. pag. 113.*
Anemone angustifolia altera Clusij,
Anemone tertia Dod.

ANEMONE *flore multiplicato coccineo,*
Anemone quarta Dod.
Angustifolia tertia multiplex Clusij.

In Belgij hortis flore purpureo, violaceo, vel albo variat.

ANEMONE *flore multiplicato coccineo.*
Anemone quarta Dod.

Suauissimo aspectu perelegans cognationis consequutione hunc sibi locum vendicat. Rarius occurrit, nisi in cultioribus viretis Belgicis, foliis, & cauliculo superiori similis. Flos multiplici foliorum fætura radiatus & duplicatus, purpura coccinea rubens. Radix tuberosa vnciam crassitie æquat & superat. foris pulla & rugosa, subtus aliquantum fibrata, intus candida: qualem primùm Constantinopoli delatam vidimus in stirpium exoticarum ditissimo horto piæ memoriæ C. V. D. Ioannis de Brancion; deinde Lieræ hac æstate iucundissimo spectaculo florentem in horto D. Ioannis Dilfij.

ANEMONE *maxima polyanthos Chalcedonica, vulgò Gioul catemer.*

Aliud etiam Anemones genus Byzantio delatum, omnium ſanè maximum & ſpecioſiſſimum Belgij nuper inquilinum factum. Foliis ad vulgatam violaceam Anemonen accedit, ſed latioribus, habitioribusque, acerrimi guſtus; & floris multiplici peramœna fætura, initio viridantis, per maturitatem dehiſcentis Roſæ æmula gratia, rubido rubellóue nitore, medio centro glomerati, externis verò foliis viridi & tantillo rubore confuſi, ſpectantis oculos allicit; cuiuſmodi meminiſſe iuuat me vidiſſe in hortorum deliciis illuſtriſſimi D. Ioannis Dilfij, & clariſſimæ matronæ Mariæ de Brimeu, vxoris magnifici viri Conradi Schetz: radice tuberoſa, craſſa, bulbocaſtani colore & cõcretione, citris fibrata, guſtu auſtero, ingrato. Cauliculus pedalis, & interdum maior.

ANEMONE

ANEMONE tuberosa, bulbocastani radice. An Anemone lutea Gal.? Aduers. pag. 114. Prima Dod. Latifolia altera Clusij.

ANEMONE latifolia prima Clusij.

Inter exoticas Anemones species in Belgio frequentior & vulgatior tuberante radice & foliis altiùs & minutiùs diuisis Geranij bulbosi, aut aconiti facie batrachoidis herbulæ. Flos diluta purpura rubet; nonnunquam candicat, duodenis, plus minus, foliolis radiatus: quibus fastigiata succedunt capitula cincinnis & cirris villosa, Ranunculi.

ANEMONE *latifolia prima Clusij.*

Hanc ingenuè fateor me non vidisse, quam tamen ordinis consecutione hîc ipsiusque verba subdenda duximus, cùm Clusio nullus scriptor exactiùs, pressiùs aut doctiùs hanc historiam posteritati patefecerit.

Satis amplis foliis circinatæ ferè rotunditatis, per ambitum serratis, duris & firmis, longoque pediculo fultis, supernè intensius virentibus, infernè plerunque purpurascentibus, vt cyclaminis (flore odorato) folia propemodum feruidissimi gustus: radice (nam florentem non vidi) tuberosa & longiuscula, Tormentillæ vulgaris æmula, fibris aliquot dependentibus, foris nigra, intus alba, solida, ingrati admodum saporis: quæ nauseam mouens, quodammodo strangulet, deinde linguam aliquantulum vellicans. Lapidosis quibusdam Lusitaniæ collibus iuxta Tagum atq; etiam inter vepres inueni. Exilit Decembri & Ianuario. Hactenus Clusius.

ANEMONE *tuberosa Geraniifolia.*
Anemone secunda Dod. &
Tenuifolia Anemone tertia Clusij.

ANEMONE *tertia Matthioli, flore albo, luculenta magnitudinis.*

Rarior multò hęc nec vſpiam in Belgio, ſed duntaxat in hortis cultioribus generoſi D. Brancionis & Georgij Ryenſis Mechliniæ mihi animaduerſa: radice itidem tuberoſa Tormentillæ, aut ſuperioris Anemones æmulatione. Folia & cauliculos profert geranij Robertiani, Ranũculi nemoralis vel pratenſis vulgatioris, media: floribus cyaneis, albis aut rubris medium luteolum Aſteris attici ritu cingentibus: ſemine glomerato, racemoſo, Ranunculi.

ANEMONE *tertia Matthioli.*

Et hæc non abſimilis folio Ranunculi albi ſiue Aconiti batrachoidis quinque partito, ſed aliquanto minore. ſeſquipalmaris & dodrantalis cauliculus, floribus albis Elleboro nigro æmulis & paribus quinis foliis radiatis: tenui fibrata radice Aſtrantiæ nigræ aut Ranunculi. Rarior hæc nec niſi in cultioribus Belgij hortis.

ALABASTRITES *siue* DENTARIA *alba D. Brancionis. Anemone trifolia Dod. & herbariorum.*

PVLSATILLA *rubra. Aduers. pag. 114.*

PVLSATILLA vulgaris. Ger. Hocken kraut, & Kuchen schell. Aduers pag. 114.

PVLSATILLA alba.

ALABASTRITES *siue* DENTARIA *alba D. Brancionis.*
Anemone trifolia Dod. & herbariorum.

Huc itidem accersenda, quam à terno crenato folio Meliloti Germanici, trifoliam Anemonen dixere herbariorum nonnulli. In cauliculis palmaribus & sesquipalmaribus flores initio lactei; deinde marcescentes & dehiscentes niueo mixtos confusè candore rubentes; quales esse solent Ranunculi nemorosi, cui etiam radix non absimilis. Tam ignotæ vires, quàm rara planta minusque obuia. In Belgio nisi in vireto clariss. Brancionis mihi visa.

DIOSCOR. *Vis vtriusq; Anemones acris; ea de causa succus naribus infusus, caput purgat: commanducata radix pituitam trahit. decocta in passo & illita, medetur oculorum inflammationibus. Cicatrices eorundem & hebetudines emendat. Sordida vlcera abstergit. Folia & caules, si cum ptisana decocti edantur, copiam lactis præbent. Menstrua ciunt, vellere apposita: illita quoque lepras eximunt.*

Pituitam trahit] Gal. quia attrahendi & extrahendi & ora vasorum reserandi facultatem obtinet.

Phœnicei floris Anemonen impositam, vlcerare auctor est Plin.

PVLSATILLA *vulgaris, perperam Anemone Cordi. Herba venti Tragi. Aduers. pag.* 114.

PVLSATILLA *alba.*

Maior hæc aliquantum foliis, maiorisq; elegātiæ floris albi, peramœni, horto D. Dilfij etiam oriunda, opera seduli inuestigatoris Raphaelis de Coccia apud Mechlinienses summi artificis pictoris, stirpiumque admiratoris.

PVLSATILLÆ *varietas. Aduers. pag.* 114.

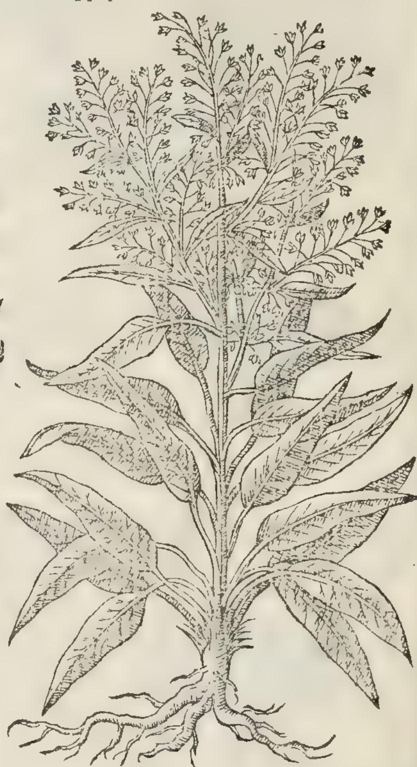
In flore cæruleo perpetuò clauso conspicuam differentiam videndi copiam fecit Coldenbergij ditissimus hortus. Cæteroquin cum superioribus re ipsa vna, nisi folio esset superuirenti. Ranunculis viribus subpar.

Recentiorum ADONIS. *Aduers. pag.* 115.
Videtur φλὸξ *Theoph. à floris flammeo igneóue colore.*
Inter vernos flores Theoph. recenset cap. 7.
Anemone tenuifolia Cordi.
Eranthemum Gesneri & Dod.

LAPATHVM *siue Rumex. Aduers. pag.* 117.

LAPATHVM *acutum, Oxylapathum. Ger.* Mengelwurtz, Grindwurtz, Streickwurtz, Litterwurtz. *Belg.* patich, *&* peerdick. *Angl.* Dock. *Gal.* parelle. *Hispan.* Romaza, paradella & Lappaça. *Ital.* Rombice.

HYDRO-

HYDROLAPATHVM *maius. Aduers. pag.* 117.

HYDROLAPATHVM *minus.*

Importuno prouentu lenè fluentibus aquis, riuulis agri Antuerpiani ad portam Lutosim, & portam Rubram, alibiq; passim vdis prouenit. Ortus, modus & vsus Lapathij acutifolij siue acuti vocati, sed folia angustiora exilioráue, & radix fibris magis capillata scapos emittens dodrantales, pedales, cubitales & nonnunquam sesquicubicubitales, ramulis multis diuisos, copioso semine onustos.

DIOSCOR. *Omnium decocto olere aluus emollitur. crudi illitu, meliceridés, rosaceo aut croco adiecto, discutiuntur. Syluestris & oxylapathi, & eius quam oxalida nominant, semen ex aqua aut vino vtiliter bibitur, contra dysenterias, & cœliacorum affectus, stomachi fastidia, scorpionum ictus. quòd si quis in potu præsumat, nihil molesti ex ictu patietur. Radices ex aceto coctæ, aut illitæ crudæ, lepras, impetigines, & scabrosos vngues persanant. sed antea locus aceto & nitro in sole perfricandus est. pruritus corporis decoctum earum sedat, si foueatur, aut in soliis balnearum confricetur. coctæ in vino & instillatæ, aurium dentiumq; dolorem mulcent. strumas parotidasq; discutiunt. lienem cum aceto extenuant. aliqui amoliendis strumis radicum gestamine vtuntur, eas collo appendentes. tritæ & admotæ fœminarum profluuia sistunt. cum vino autem potæ, regio morbo medentur. calculos vesicæ comminuunt. menses cient. scorpionum ictibus auxiliantur.*

hæc satis superque in vsum reuocata.

HIPPOLAPATHON. *Aduers. pag.* 117.

DIOSCOR. *Hippolapathon olus est magnum, in paludibus nascens. easdem habet vires quas supradicta rumicis genera.* Sed imbecilliores Gal.

Fœminarum profluuia.] Gal. Semen eorum quandam manifestam etiam adstrictionem obtinet; adeò vt dysenterias & diarrhœas siue profluuia sanet, & maximè Oxylapathi.

Gal. Lapathum moderatè digerentem sortitum facultatem est: at Oxylapathum mixtam; nam simul cum eo quod digerit, nonnihil quoque repercutit. HYDROLAPATHVM plus cæteris adstringit.

APVL. Si qua duritia in corpore orta fuerit: Herba oxylapathon cum axungia vetere * suilla pisata, & ex pane domestico facta vt malagma, & imposita, mirificè sanat. Ad paniculam quæ in inguine nascitur: Herbam lapathon contúdes cum axungia vetere sine sale, sic vt axungia dupla sit ad herbam, & his bene commixtis facies exinde velut rotundulam, & inuolues in folio coliculi, & mittes eam sub cinerem calidum; & cùm caluerit, tunc impones super paniculam, & panno ligabis lineo. Hoc enim eximium est & valde optimum. Herbam lapathon tusam cum axungia, & factam quasi malagma, induces in linteolo mundo, & impones super apostema, mirificè aut spargit aut facit collectionem, & aperit vlcus.

* aliàs ouilla

HIPPO-

HIPPOLAPATHVM *satiuum latifolium.*
Rha monachorum. Patientia vulgi.
Aduers. pag. 117.

HIPPOLAPATHVM *rotundifolium.*
Pseudorha recentiorum.
Aduers. pag. 118.

PONTICVM *Rha. Aduers. pag. 118.*

DIOSCOR. *Id epotum facit ad inflationes, stomachi imbecillitatem & omne genus dolores, ad conuulsa, lienosos, hepaticos, tormina: ad renum vesicæ & pectoris vitia: aduersus intenta præcordia, & vuluæ mala, coxendicum dolores,* * *sanguinis excreationes, suspiria, singultus, dysenterias, & cœliacorum affectus; contra febrium circuitus, & venenatorum morsus. Datur in singulis valetudinibus eodem quo agaricum pondere & cum eisdem liquoribus; si febri careant, in mulso: sin aliter, ex aqua mulsa. Si tabem experiuntur, ex passo: si lienis exercet, in aceto mulso: si dissolutio est stomachi, id est, cum cibi tenax non est, manditur, & sine sorbitione vlla deuoratur. Liuentia, lichenasq; tollit, cum aceto illitum. Inflammationes omnes veteres ex aqua oblitum dissipat. Summa eius vis adstringens, cum aliquanto calore.*

* Ad sanguinis excreationes in Rha pontici locum radix Rhabarbari nostri cholagogi, & radix Centaurei maioris perperam Rhapontici credita irrepserunt.

RHA *capitatum folio Enulæ, Centaurei maioris facie.* *Aduerſ. pag. 118.*

RHA *Ponticum alterum anguſtiore folio.*

Valde affine ſuperiori capitato Rheo, ex Italico ſemine habent D. de Brancion & Georgius Ryenſis; ſed folia anguſtiora multo, acuti Lapathi paria, auerſa item parte incana; & caulis rectus, capite faſtigiatus ſquamulis loricato, ac ſtaminibus purpureis Cynaræ aut Cardui concoloribus pleno. Semen Cnici ſyl. compreſſum ægrè maturat in Belgio. Radix Centaurei maioris, fungoſior.

MESVE. Rhabarbarum etiam clemens, & excellens eſt medicamentum, multas dotes medicamento purganti maximè expetitas complexum. Calidum ſiccum ordine ſecundo potiùs, quàm primo, ſubſtantia duplici conſtat, vna aquea, terrea, adſtringente, corpus dante, profunda: altera aërea, & ignea (à qua rarũ efficitur) ſuperficiaria, quæ ſuam terream eſſentiam adurendo amaram effecit, & purgatoriam, & obſtructa liberantem. Has autem ſubſtantias macerando ſeparamus, vt calida & purgatrix in humorem transferatur, terrea verò adſtringens remaneat. Bilem verò pituitamque illâ vacuat, præcipuè à ventriculo & hepate, & indè ſanguinem purgat, obſtructiones liberat, & affectus indè natos ſanat. icterum, hydropem, ſplenis tumorem, febres putridas, etiam diuturnas, dolorem hypochondriorum punctorium. Hac verò hæmorrhagiam pulmonum, vel aliarum partium ſiſtit: ex caſu quoque aut ictu contuſa, rupta, fracta, interna, & externa ſanat, ſi eius drach. vna cum mumiæ granis duobus, & rubiæ tinctorum grano vno & dimidio, & vino auſtero bibatur. Oleum quoque eius contuſis & contractis muſculis vtiliter illinitur: ſingultum item & dyſenteriam ſanat, præcipuè aſſum, & cum ſucco plantaginis & pauco vino auſtero potum. Innoxium eſt Rhabarba-

rum, omni tempore tutò datur, omni est ætati salubre, atque adeò pueris & prægnātibus. Efficaciùs autem agit sumptum ex sero lactis, præsertim caprini: aqua quoq; intybi & apii, vel plantaginis cocta, & colata maceratum, idque omninò cum spica nardi, actionem eius imprimis iuuante, expressumque. Quòd si ad liberandas obstructiones propinandum est, vini albi, puri, & odori modicum macerando admisceatur, expressumque eius tunc sumatur, & cùm detersione ac purgatione opus est. Quòd si post purgationem viscera adstringendo roborati volumus, puluis eius triti datur: si adstrictio maior expetitur, assum datur: si maxima, vstum.

Extractvm rhabarbari,

vulgò Essentia rhabarbari *purgatrix, Catapotiorum, cæterorumq; purgantium medicamentorum, quæ tantilla quantitate blandè euacuat, nunc in aulis principum vsu longè frequentissimo, optimo.*

Spiritus vini & aqua vitæ longè diuersa, de quibus suo loco.

Tusum vel minutim concisum Rhabarbarum, sole vel igni inter papyros siccatum, spiritu vini optimi (minimè aqua vitæ è fæce vini vel zythi distillatæ) per diem & noctem tepidiore loco maceratum; postridie confestim manibus expressum, modico cinnamomi addito; quantitate qua volueris sumas. Humor dein phiala operculo occlusa excipiatur. Mox iterum nouus vini spiritus affunditur; tertiò, quartoque exprimitur, donec spiritum vini colore minus inficiat. Demum mixti liquores vitreo vase circumlinito in balneo vel potiùs vapore aquæ calentis distillantur; postea crassamentum ad vsum reponitur; cuius dosis ℥ ß. plus minus, pro ægrotantis natura. Spiritus vini in alios vsus seruetur; in quo vis laxandi minimè conquirenda; quia experientia comprobauimus, stillatitios, Diaphœnici, Indi, confectionis hamec, medicamentorum purgantium liquores, etiam ternis & quinis vncijs, plus turbare quàm purgare. Quinimo nuper Iulianus de le Cambe horū peritissimus apud Antuerpienses pharmacopœus asserebat Syrupi rosati ex infusionibus vitreis organis percocti, stillatitiam aquam summè adstringere, dentes tremulos firmare, oris halitū commendare, aphthis & quibusuis oris vlceribus mederi.

Deme *virgulis*. 118. li. 36. paulo post lege *glutinosum* lin. 38. 39. deme *virgulas*. & lin. 48. lege *teredinibus*.

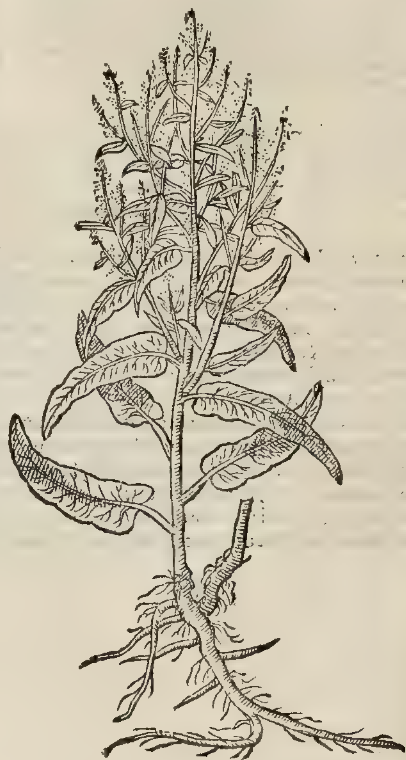
Eadem ratione & modo quæuis alia medicamenta purgantia pro delicatis concinnari possunt: quorum operatio egregiè iuuatur & acceleratur spiritu vini, noxaque minuitur pro medicamēti natura & scopo Medici.

Rhabarbari *extractum per spiritum tartari Theophrasticè & chymicè.*

De liquore Tartari & spiritu vini cap. De vite.

Cinnamomi electi libra; liquoris fæcularum vini preparati, vulgo tartari, libræ duæ: aquæ cētaurij minoris lib. 1 & semis; aquæ rosarum selibra, hæc in ampulla per diem & noctem macerantur, distillanturque ex balneo, eo vsque dum omnis humor prolectus fuerit. In hoc Rhabarbari electi libra maceratur dies octo: deinde sacculo imposita sub prælo validè exprimitur, & abiecta radice, liquor excolatus iterum ampullæ infunditur, & addita Syr. ros. sol. vel è florib. Persici selibra ad mellis spissitudinem incoquuntur. Datur iunioribus sesquidrachma, adultis semiuncia ex iusculo pisorum vel cicerum modicè coctorum.

Lapathvm *sanguineum. Aduers. 119.*

OXALIS *siue Lapathum Oxalida. Gal.* Ouseille *&* Aigrette. *Gallobelgis nostris* Surelle. *Hisp.* Azederas, Azedas *&* Agrelles.
Aduers. pag. 119.

OXALIS *tuberosa.*

OXALIS *tuberosa.*

Minimè prætermittenda illa radicibus tuberosis filipendulæ vel œnanthes, perquam spectabilis oxalis exotica; etiam folijs, caule & semine hortensis quam toto habitu præfert. In Belgio rara, & generoso D. Brancioni à Doct. Pancio piæ memoriæ Ferratiensi medico munere missa.

BISTORTA *quam is asseritur Britannica. Dracontia Plin. Fuchs. & Limonium Gesnero. Dracunculus Plin. Dod. fol. betæ à dracunculis natura diuersa. Germ.* Naterwurtz. *Belg.* Herts tonghe. *Gal.* Bistorte. *Hisp.* Bistorta.

DIOSC. *Britannica vim habet astringentem; priuatim depascentibus oris, & tonsillarum vlceribus accommodatam. Valet etiam ad reliqua, quibus adstrictione opus est.*

Adstringere etiam asserit Gal. qui subdit; Quidam reponunt tanquam inter stomachica medicamenta efficacissimum. Vulnerum glutinatoria; frigida & sicca.

OXALIS veruecina tenuifolia ſinuáta. Ital. Acetoſella & ſanniciola. Aduerſ. 120.

O… ſati… ror… rep… uer…

BISTORTA quæ aſſeritur Britannica.

Co… RI… ua. … Loſ… Belg… tru… uerſ…

Tel… Lacu…

Thl… Naſ… affin…

COCH-

COCHLEARIA *Britannicæ. Aduers. pag. 122.*

PYROLA, Limonium Cordi & Germanorum. Belg. **Wintergrupn.** Ital. Sambuca. Aduers. 122.

Exsiccat ex recessu ttio, refrigerat secundo.

LIMONIVM, *Behen rubrum Cordi.*

TRIPOLIVM vulgare.

LIMONIVM, *Behen rubrum Cordi*, *Ital.* Bietola saluatica.. *Aduerſ.pag.* 122.

DIOSC. *Semen adſtringit: tritum ex vino acetabuli menſura potum, dyſentericis cœliacisq; prodeſt: rubra fœminarum profluuia ſiſtit.*

TRIPOLIVM *luteum.*

Luteo flore alit Mutonus munere præclari & generoſi viri D. Caroli de Houchin D. de Longatre, ſtirpium admiratoris ſummi & doctiſſimi, lectum littoreis Gallobelgij.

TRIPOLIVM *minus*
Aduerſ.pag. 123.

lege lin. 31. *mutationem.*

HERBA DORIA.
Aduerſ.pag. 124.

Folia... le pro... pictor... Aduer... 124.n... anima... ſa.

Tripolij varietas. Ad Padi oſtia longè minus prouenit Monſpelliaco, minorem conſam. folio, radice & flore vix æquans.

DIOSC. *Radix odorata, calidi guſtus; quæ drachmis duabus in vino pota, aquam vrinaſq; per aluum extrahit. In medicamenta digeritur, quæ venena arcent.*
Acris radix, & calida 3°. exceſſu Gal.

CONSOLIDA *aurea nemorum Limonij folio; Aduerſ.* 125. *Conuenit cum Aliſmate Matth. & Chryſanthemo latifolio Dod. In Friſia ſecus Zutphen & Hackfort, frequentiſſima.*

VIRGA AVREA *altera serrato folio.**

*Tantopere huic effigie, habituque toto conuenit, vt neutrā ab altera discernere queas, nisi magnitudine & foliorum diuisura: assurgit namque hęc procerioribus duplo caulibus maioribus, magis serratis folijs: Belgis hortensis est, Italoque semine orta putatur.

AVREA VIRGA *Villancutni. Gal.* Verge d'or. *Aduers. pag.* 125.

Leucographis Plin. & Herba scripta Anguillaræ, à conspersis nonnullis notulis, quibusdam locis potissimùm, conspicuis. *lege* imùm.

Bibitur ad rupta, vulnera, præcipitationes, hernias; & alui fluores. aphthis, depascentibus oris vlceribus & anginis, medetur. dētes tremulos firmat.

SOLIDAGO *Sarrásenica. Germ.* **Heidnisch wondkrauth.** *Belg.* **Heydensche wondencruyt.** *Gal.* Consoulde sarrasine. *Aduers.* 125.

Hepati & viscetibus dissolutis, robur addendo & obstructiones reserando; morbisque inde ortis, Regio morbo & diuturnis febribus, medetur.

Aquatica

Aquatica PLANTAGO. *an* ALISMA *siue* DAMASONIVM.; *Limonium Anguil.* *Ital.* Piantagine aquatica.
Aduers. pag. 126.

ALISMA *pusillum angustifolium muricatum; siue Plantago aquatica minor.*

DIOSC. *Radix acris, odorata; cuius si ʒ vna aut altera bibatur, his conuenit, qui leporē marinū deuorarunt, aut à rubetis ranis demorsi sunt, aut opiū hauserunt. Torminibus atque dysenteriæ, per se aut cum pari modo seminis Dauci, potui datur. Conuulsis & contra vitia vuluæ prodest. Herba sistit aluum. Menstrua pellit. tumores illita mitigat.* Idem Plin.

Gal. Quod autem constitutos in renibus calculos aqua, in qua decocta fuerit, pota comminuat, casu experti sumus. Ex quo liquet, quòd abstersoriam quandam facultatem obtinet.

Plin. Strumis imponitur ex aqua cælesti foliū tritum, vel radix cum axungia tusa; ita vt imposita folio suo operiatur. sic ad omnes ceruicis dolores, tumoresque quacunque in parte.

ALISMA *pusillum angustifolium.*

Minutis Quinqueneruiæ Plantaginis angustioribus foliolis, deorsum versus reflexis, perpulchra planta. Cauliculus gracilis, sesquipalmaris, è fibrosa radice sparsa speciosa coma referta, numerosis muricatis exilibus capitulis tribuli ritu. Hanc primus mihi ostendit eruditus medicus Thomas Penneus Anglus, locis vdis Angliæ oriundam, ab hac non diuersam. puto illam esse quam in scrobibus hoc anno floribus Aquaticæ Plantaginis pone nouam vrbem Antuerpiæ reperi.

SAGIT-

SAGITTA *minor. Aduers. pag. 127.*

Lege li. 5. *atque aquatica,* & paulò post *minoribus.*

BIFOLIVM. *Aduers. pag. 127.*
Pseudorchis bifoliũ Dod.
Gramẽ Parnaßi quorũdã.
Belg. tweebladt.
Ger. Zweyblat.

MONOPHYLLON *recentiorum. Aduers. pag. 127.*
Germ. & Belg. Einbladt.
*Gramen Parnaßi Cordi & Leoniceri.**

*Radix trita luis pestiferę bubonibus mederi fertur neotericis; si statim initio drachmæ pondo, ex aceto, vino aut aqua sumatur.

Recentiorũ CALCEOLVS Mariæ. Aduerſ.p1.127. Damatoniũ nothũ Dod.

PLANTAGO maior incana. Aduerſ. pag.123.

PLANTAGO

PLANTAGO *quinqueneruia. Aduerſ. pag.* 128.

PLANTAGO *marina. Aduerſ. pag.* 128.

ROSEA *Plantago pannicula ſparſa. Aduerſ.* 128. *Sarothrodes, & Corematophora, ſiue Scoparia C. Gemmæ.*
Sola differentia Belgicis agris & hortis, in pannicula ſpicatim ſparſa, onuſta innumera fœtura herbaceorum floſculorum racematim cohærentium.

Roſeæ Plantaginis varietas.

MARINA Serpentinis propior, propter notulas rubras, in foliis tranſuerſas, obliquas & fortuitas. Friſiis Zupde vocatur, qui eſitant ex lacte & pulticula, ventrem ſoluere & flatus diſcutere aſſerentes.

PLANTAGINES. *Aduerſ. pag.* 128.

Angl. etiam Waeybredes. *Hiſp.* Llante. *Luſit.* Chantage.

DIOSCOR. *Duo Plantaginis genera. multo vtilior magna eſt* ✳. *Vim habent folia exiccatoriam, conſtringentem. quare omnibus malignis vlceribus, & fluxioni opportunis atque elephãtiacis, ſordidisq́; illita proſunt: profluuia ſanguinis, † vlcera quæ ſerpunt, epinyctidas, carbunculos, nomasq́; cohibent. vetera vlcera & inæqualia cicatrice obducunt. chironia ſanant. ſinus conglutinant. morſibus canis, ambuſtis igni, inflammationibus, panis, parotidibus, ſtrumis, ægilopiis, illita cum ſale proſunt. Coctum cum aceto & ſale olus, dyſentericis, cœliacisq́; ſumptum ſubuenit. datur & in locum betæ cum lenticula coctum. & ad aquam inter cutem, cui leucophlegmatiæ nomen eſt. datur & herba decocta poſt aridas epulas, ſic vt media antecedat. comitialibus & ſuſpirioſis data proficit. Foliorum ſuccus colluta ſubinde oris vlcera purgat. cum cimolia aut ceruſa igni ſacro medetur. fiſtulis infuſus prodeſt. lippitudinibus & auriũ doloribus idem ſuccus inſtillatur. additur quoq; in oculorum collyria. gingiuis cruore ſuffuſis, & ſanguinis reiectionibus, potu confert. clyſtere dyſentericis infunditur. contra tabẽ datur in potu. aduerſus ſtrãgulationes vuluæ, in vellere ſubiicitur, etiã ſi vulua fluxione laboret. Semẽ ex vino potũ alui fluxiones & ſanguinis excreationes ſiſtit. Decocta radix & mãducatu, & collutione, dentiũ dolores ſedat. eadẽ cum foliis, vlceribus renũ & veſicæ in paſſo datur. Ferũt treis radices cum tribus vini cyathis, & pari aqua modo, tertianis auxiliari: & quatuor, quartanis. Sũt qui radicis geſtamine, diſcutiẽdis ſtrumis vtãtur.*

Rheumatiſmata ſiſtit Plin. & ſtomachũ roborat ſumpta.
† Eadẽ Plin.
Succus ſanguinem vomentibus datur Plin.
Idem Plin.
Idem Plin.

Gal. *Vlcera maligna.*] Quæcunque medicamenta cum hoc quod refrigerant, vnà etiam adſtringunt, ea & ad vlcera maligna omnia, & ad fluxiones & putredines proſunt, atque etiam adeò ad dyſenterias: nam & ſanguinis eruptiones ſiſtunt, & ſi quid aduratur, refrigerant. Sinus quoque glutinant; & alia vlcera recentia ſimul & vetera. In omnibus ferè id genus medicamentis primas tenet, aut certè nulli ſecundũ eſt arnogloſſum, idq́ue temperaturæ ſymmetria. nam ſiccitatem obtinet morſus expertem, & frigiditatem quæ nondum obſtupefaciat. Semen eius & radix ſimilis ſunt facultatis, attamen ſiccioris, & minus frigidæ. Semen etiam ſubtilium eſt partium; radices autem craſſiorum. Et huius herbæ folia exſiccata ſubtilioris & minus frigidæ facultatis ſunt, nempe difflato ex eo ac digeſto excremento aqueo.

Hac ratione radicibus vtuntur ad dentium dolores. præterea ad iecoris & renum obstructiones non has tantùm adhibent, sed folia quoque & multo magis semen. Hæc enim quandam abstergendi in se facultatem habent, quam & in herba viridi inesse satis coniici potest; verùm ab humiditatis copia vinci.

Refrigerat simul & desiccat, & in vtroque secundi recessus à mediis est. Mixtæ est temperaturæ: habet enim quiddam aqueum frigidum, & austerum quiddam; id quod terreum est, siccum, frigidum.

APVL. subdit: Plantaginis radix in collo suspensa, capitis dolorem mirificè tollit: succus tepefactus fomentando ventris dolorem tollit. Et si tumores fuerint, tusa herba & imposita tollit tumorem: succus potui datus, & interiora sanat, & thoracem hominis purgat mirificè. Plantaginis semen tusum & in puluerem redactum & in vulnera aspersum, sanabit ipsa vulnera. Et loca ea quæ à nimio calore vruntur, ipsa tusa & imposita refrigerat & persanat. Ad lumbricos: herbam Plantaginis contundes, & succi eius cochlearium vel ligulam dabis bibere. Ipsam quoque herbam tusam vmbilico imponito. Si qua duritia fuerit in corpore, Plantago pisata cum axungia sine sale, & factum quasi malagma, imponis id duritiæ, & discutit. Ad podagram & omnem neruorum dolorem & tumorem: herbæ Plantaginis folia contusa vel pisata cum modico sale & imposita, optimè facere certum est. Si cui pedes tument ex itinere: Plantago contusa cum aceto imposita tumorem tollit.

HOLOSTEVM *Salamanticum maius Clusij. pag. 18.*
Idem congener cum Monspelliaco, sed multo maius.

POTAMOGETON, *siue Fontalis.*
Aduers. pag. 128. & 129.
Germ. Zamkraut. *Nostris* Fontepnerupt.
Hisp. Espigada & Vezina de Rios.

E sola magnitudine differre facit Clusius quod aridis collibus Salamãticæ vicinis prouenit, & iuxta Valentiam Hispaniæ secus vias. Cuiusmodi etiã meminimus in agro Monspelliensi, ni labat memoria.

POTAMOGETON, *siue Fontalis.*

DIOSCOR. *Refrigerat & adstringit*; pruritibus, vlceribus vetustis & iis quæ pascendo serpunt; confert.*

* Similiter Polygono Gal. sed essentia eius crassior, quàm Polygoni est. Plin. eadem ferè.

Μαλάβαθρον. MALABATHRVM. *Aduers. pag.* 129. *Tamalapatra Garciæ & C. Clusij.*

GENTIANA *maior. Aduers. pag.* 129. *Hisp.* Gentiana.

Gentianam transmisit purpureis floribus C. Clusius.

Leg. pa. 130. lin 9. *Striatū.* lin 10. *caulem edit.* lin. 11. *Leucoij semen.*

DIOSCOR. *Easdem Nardo sortitur vires. sed efficacius omnia præstat; vrinam vehementius ciet, ac stomacho magis prodest Malabathri vis. Lippitudinibus, inflammationibus tritum, & in vino feruefactum commodè illinitur. Subditum linguæ, oris halitum & suauitatem commendat. Vestium quoque odorem interpositum seruat; & ab erosione tuetur.*

Gal. Malabathri folium cum spica nardi simillimam facultatem obtinet.

GENTIANA *maior.*

DIOSCOR. *Vis radicis excalfactoria, & adstringens contra morsus* [a] *serpentium, duabus drachmis, cum pipere, ruta & vino pota, auxiliatur. extracti succi drachma laterum doloribus, & ex sublimi deturbatis* [b], *ruptis, & conuulsis, prodest. hepaticis & stomachicis,* [c] *pota cum aqua subuenit. radix collyrij modo subdita, partus eijcit. imposita, vt lycium, vulneraria est, & vlcerum cuniculatim depascentium medela. succus præcipuè eodem effectu prodest. oculis inflammatione laborantibus illinitur. pro meconio collyriis acribus immiscetur. radix vitiliginem absterget.* * *Succi extrahendi ratio hæc est. Contusa radix quinque diebus aqua maceratur. postea in eadem tantisper decoquitur, dum extent radices. & vbi refrixit aqua, linteo excolatur, mox discoquitur, dum mellis crassitudo fiat: fictilique reconditur.*

a idem Plin.
b Plin. idem.
c idem Plin.

* Extractum Gentianæ Diosc.

Gal. Radix admodum efficax, cùm opus est extenuatione, purgatione, abstersione, obstructionis liberatione. Nec mirum si hæc possit, cùm impensè amara sit.

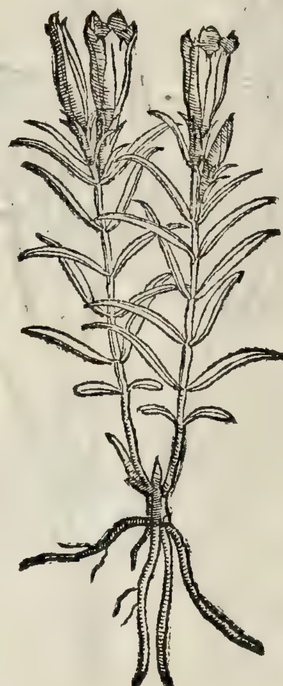
Plin. subdit: Prægnantibus non bibenda. Tanta huic vis inest, vt iumentis etiam non tussientibus modò; sed ilia quoque trahentibus auxilietur pota.

APVL. Ad aures malas: herbæ Gentianæ si dederis vt suprà potum, miraberis virtutem eius.

GENTIANA minor, *Cruciata. Aduerſ. pag.* 130. *Lege Ger.* Sperrenſtich, Crewſtwurtz, *&* Modelgeer. *Gal.* Gentiane croiſee. *Ital.* Gentiana minore.

PNEVMONANTHE *Cordi. Aduerſ. pag.* 130. *Gentianæ minoris ſpecies. Calathiana viola Plin. Dod.*

Vlceribus fiſtuloſis illinitur. venenis, contagioſis & peſtiferis morbis auxiliatur. Thoracis vitia emendat, & eadem quæ Gentiana, præſtat, ſed inefficaciùs.

PNEVMONANTHE *Cordi.*

Gentianæ facultates, ſed imbecilliores, refert.

E floris colore varietas.

Vnam duntaxat & ſui ſimilem, ſed floribus albis alit hortus eruditiſſimi profeſſoris in Academia Louanienſi Petri Brughelij.

GENTIANELLÆ *ſiue Pneumonanthes varietas.*

Ab hac non adeò diuerſa; niſi ſtrigoſior tota, quæ humentibus Brabantiæ ericetis oritur, Autumno & Auguſto flores cæruleos promens.

GENTIANELLA *minima. Aduerf.pag.*131.

Prouenit etiam copiosè in Angliæ, Belgij & Galliæ Septentrionalis collibus, vbi floribus albis aliquando, fed rarò occurrit.

GENTIANELLA *Alpina. Verna Clusij. Cantabrica quorundam.*

Heluetiæ noſtræ Gentianellæ, campanulæ flore ſimilima. Flos amœnus, cæruleus, ſingularis, oblongior, calathi effigie, foliolis quinis partitus. Folia, ortus & guſtus Centaurei lutei. Radix gracilis, fibroſa, implicata. Celſis montium iugis gaudet: vbi etiam, vti ſuperior Heluetia, vere floret.

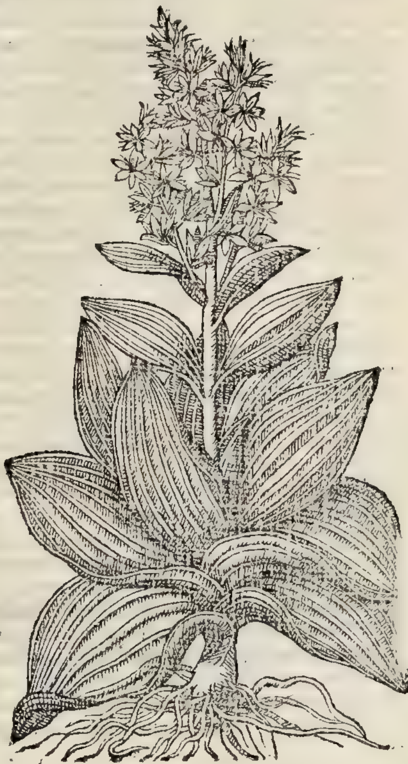
GENTIANELLA *verna Clusij.*

HELLEBORVM *album ſiue Veratrum. Aduerſ. pag.* 113. *Angl.* Hellebor. *Hiſp. etiam* Vedegambre blanco. *Norbonenſibus* Veraire.

ELLEBORVM *album floribus atrorubentibus præcox.*

Ellebori *albi differentia.*

Variat flore { Albo / subuiridi. / & atrorubenti in horto Mutoni.

Helleborvm *album floribus atrorubentibus præcox.*

Ante aliud germinat foliis etiam maioribus, latioribus & longioribus. Ex horum medio caulis exit, tricubitalis aut amplior; in quo flores non albi, sed atrorubentes, stellati, quibus succedit semen foliaceum, alterius æmulatione. paucioribus fibris radix longior donata.

Dioscor. *Galaticum & Cappadocicum candidiora, & puluere quodam obsita celerius strangulatus mouent. Vomitione* [a] *autem varios extrahit humores. collyriis admiscetur, quæ caliginem oculorum discutiunt. partus impositum necat. menses pellit.* [b] *sternutamenta excitat. mures* [c] *interficit, cum melle & polenta subactum. absumit carnes, si coquatur vnà. datur per se ieiunis, & cum sesama, aut ptisanæ succo, aut halicæ aut lentis cremore, cum aqua mulsa, aut pulte, aut quauis alia sorbitione. Cogitur cum pane, & ita inassatur. Præparatio corporum, ac victus ratio, diligenter tradita est, cùm ab his qui de medica eius portione scriptitarũt, tum maximè à Philonide Siculo Ennensi, cui nunc assentimur. Quippe longum nimis esset, in hac præsertim editione, de materia, simul medicam curandi rationem exponere. Dant nonnulli in pultis sorbitione, aut copioso halicæ cremore: aut paucum antea dari cibum præcipientes, statim veratrum offerunt, iis præsertim quibus strangulationis suspicio imminet, aut si valetudo corpus infirmat. Hoc enim modo deiectio nihil periculi minatur, quod cibo munitis non intempestiuè medicamentum corporibus offeratur. Vomitiones concitant subditæ, ex oleo balani, cum aceto.*

[a] Causasque morborum extrahit. Constat hoc medicamentum comitiali morbo mederi. Plin.
[b] Plin. idem. [c] idem Plin.

Ægin. Tam candidum quàm atrum iuxta calfaciendi, siccandique vim in tertio excessum ordine possidet.

† Aegi. eadẽ. * nigro tribuit Aegin.

Gal. Excalfacientis simul & extergentis † facultatis est. Quamobrem ad alphos, impetigines, scabies, leprasque accommodatus est. Quinetiam si in fistulam callo * induratam infundatur, duobus tribúsue diebus callum detrahit. Dentibus si cum aceto colluantur, prodest.

† quatuor drachmas & nos dedimus.

Plin. Optimum quod celerrimè mouet sternutamenta, sed multò terribilius nigro, præcipuè si quis apparatum poturorum apud antiquos legat; contra horrores, strangulatus, intempestiuas somni vires, singultus infinitos aut sternutamenta, stomachi dissolutiones, tardiores vomitus aut longinquiores, exiguos aut nimios. Sed antiquorum vitium erat, quod propter hos metus parcius dabant, cùm celerius erumpat, quo largius sumitur. Themison binas non amplius drachmas donauit. Sequentes & quaternas † dedere, claro Herophili præconio, qui Elleborum fortissimi ducis similitudini æquabat. Concitatis enim intus omnibus, ipsum imprimis exire. Præterea mirum inuentum est, quod incisum forficulis, cortex remanet. Hoc inanito, medulla cadit. Hæc in nimia purgatione data, vomitiones sistit. Cauendum est felici quoque cura, ne nebulo detur die, quippe impatibiles cruciatus existunt. Nam æstate potius quàm hyeme dandum; non est in dubio, corpus septem diebus præparandum cibis acribus, abstinentia vini, quarto & tertio die vomitionibus, pridie cænæ abstinentia. Album è dulci datur, aptissimè verò in lacte aut pulte. Nuper inuenere dissectis raphanis inserere Elleborum, rursusque comprimere Raphanos, vt transeat vis, atque eo lenimento dare. Reddi post quatuor fere horas incipit: totum opus septenis peragitur horis. Medetur in morbis comitialibus, vertigini, melancholicis, insanientibus, lymphaticis, elephantiæ albæ, lepris, tetano, tremulis, podagricis, hydropicis, incipientibusque tympanicis, stomachicis, spasticis, clinicis, ischiadicis, quartanis, quæ aliter non desinant, tussi veteri, inflammationibus, torminibus redeuntibus. Vetant dari senibus & pueris. Item mollibus & fæminei corporis animæúe exilibus, aut teneris, & fœminis minus quàm viris. Item timidis, aut si exulcerata sint præcordia, vel tumeant, minimeque sanguinem excreantibus, vel latere vel faucibus. Medetur extra corpus eruptionibus pituitæ, cum axungia illitum. item suppurationi veteri. Muscæ necantur albo trito, & cum lacte sparso. Eodem & phthiriasis emendatur.

Mesve. Elleborus duplex, albus & niger, idemque salubrior albo: quin & albus symptomata terribilia minatur: niger autem corpus incolume, & velut iuuenile tuetur. Eligendus in eo genere est sapore acri, gustantem mordente, colore asari, fragilis, medius ampli & gracilis, recentis & vetusti, grauis & leuis, aut potiùs leuior quàm grauior: leuis autem ac sine asperitate. Radix eius est præstantior, & in ea fibrarum ac radicularum cortices: Vere aut Æstate colligatur. Albus autem minùs est tum acer, tum mordax: neque mox acrimonia eius apparet, si amarior est nigro. Cætera nigro facultate est similis, nisi quòd diutiùs seruari potest. Niger est calidus siccus ordine tertio, tenuat, terget, resoluit, carnem vlceribus supercrescentem exedit. Addè, quòd si is ad arboris alicuius radices crescat, fructus ipsius purgatorios reddit. Albus autem calidus siccus in medio tertij, similiter terget, mordet: sed vomitu multo purgat, & sternutamenta violenter mouet. Vitandus autem hic est, quòd strangulet. Niger autem omnium consensu sumendus, præsertim castigatus natura & arte: solis robustis & animosis dandus, & Vere ipso. Datus autem, quando & cui conuenit, temperamentum facit melius: ob id mores quoque

quoque probatiores reddit, & corpus incolume, ac velut iuuenile efficit. Hæc enim propria ipsius sunt opera, Hippocrate auctore. Corpus enim totum excrementis corruptis expurgat: clementer ac sine molestia vacuat bilem vtramque, & pituitam: sanguinem proinde puriorem reddit, attrahendo scilicet excrementa in venis sanguini mista, non à solis cauitatibus partium, sed à toto corpore, ac etiam remotis partibus, & cute ipsa. Ad cerebrum quoque purgandum, & caput totum, & sensuum instrumenta, & neruos, & viscera, & vesicam & vterum, est efficacissimus: cerebrique affectibus, vt cephalalgiæ, hemicraniæ, maniæ, melancholiæ, vertigini, epilepsiæ, paralysi, aquarum in oculos defluxui apertè confert: iuncturarum quoque morbis, vt nodis, & tumoribus scirrhosis aliis: strumis etiam. In summa, est velut theriaca, & per antonomasiam medicina elephantiæ, cancri, herpetis, erysipelatis, exanthematum, phagedænarum. Puluis quoque tenuissimus ellebori nigri, visum roborat. Acetum quoque cum hoc decoctum, auri instillatū, tinnitui confert, & auditum roborat. Idem acetum si os colluat, dentium dolori confert: prætereà splenis affectibus, febribus diuturnis, quartanæ biliosæ, reliquis affectibus melancholicis sanatu contumacibus: vrinam, & menses mouet: corporis colorem & odorem bonum efficit, ac etiam oris, cutis affectus, alphos vtrosque quouis vtendi modo sanat: ex aceto affrictus cuti, eius fœditatem & panos delet. Albus autem vomitu immodico & violento symptomata excitat terrenda: foris autē affrictus cutis vitia, scabiem, impetigines, lentigines valenter iuuat. Vterque autem fistulis & vlceribus putridis ac malignis medetur. Albus igitur quia huius tempestatis corporibus est molestus, quin & velut venenum, præsertim suffocans, vitetur. Nigri autem virtus ad nostra vsque tempora est tolerabilis, licèt etiam difficilis. Sanis enim corporibus elleborus est molestus, inquit Hippocrates, arte autem & industria nostra castigatum, quandò & cui oportet, rectè propinamus: agitque salubriter. Filius autem Zezar manna melli simili tepida quantitatem corticis radicularum ellebori aptam horis octo macerat, colatum dat, in quo virtus est ellebori. Idem fit in melle vuato, aut iure gallinarum vel carnium, aut oxymelite, aut vino dulci, aut condito, aut syrupo, aut sapa aliqua, superaddentes polentam vel orizam, aut pultem, & sorbitioni per se datur. Vtriusque verò ellebori virtutem ex corpore deturbat mulsa decoctum vuarum passarum, aut hordei; aut gallorum, aut gallinarum, cum oleo nucum, vel amygdalarum dulcium, vel simili: puluerem verò ellebori sumere tutum non est. Datur autem à siliquis sex ad tertiam drach. vnius, vel vsque ad drachmam vnam.

HELLEBORINE *siue Epipactis recentiorum & Belgarum. Aduers. pag. 132.*

EPIPACTIS, *siue* HELLEBORINE.
Alisma quorundam Cordo.

VARIETAS.

Flore stellato ex violaceo rubello secus Smerpont Picardiæ inter Pulsatillas sedula manus præclari viri Caroli de Houchin, D. de Longastre, harum studiosissimi & doctissimi, legit.

HELLEBORINES *rara species.*

Hanc beneuolentia eruditissimi medici D. Hermetis Clerici nactus sum, è suis Italicis

peregrinationibus. Elleboraſtro nigro affinis ea admodum eſt floribus herbaceis ſtipatim confertis: folio tamen plantagineo helleborines albæ ad Sigillum Salomonis accedente.

NARDVS *Celtica; Saliunca officinarum Galliæ, Germaniæ, Hiſpaniæ & Angliæ.*
Νάρδος κελτική. Aduerſ. 132.

DIOSC. *Ad eadem quæ Syriaca, pollet: ſed vehementius vrinam cit, & ſtomacho vtilius eſt. Inflammationibus iecinoris, & ſelle fuſis auxiliatur. Contra ſtomachi inflationes, cum Abſinthÿ decocto bibitur; item aduerſus lienem; renum & veſicæ vitia, & venenatos ictus, ex vino. Additur in malagmata, potiones, & calfacientia vnguenta.*

Nardi Celticæ radices atque cauliculi abiectis folijs vſurpantur Dioſc. Galeno verò flores in tertio Andromachi medicamento.

NARDVS *Celtica altera. videtur Caltha alpina Geſneri. Plantago Alpina quorundam.*
Aduerſ. pag. 133.

HIRCVLVS, *Nardo Celticæ ſimilis herbula.*
Aduerſ. pag. 133.

SAPONARIA. *Belg.* Seepcrupt.
Aduerſ. pag. 133.
Struthium ſiue radicula eſt Cunder Auicen. Valerando.
Calida & ſicca eſt.

PER-

PERSICARIA *vrens Hydropiper. Crataeogonum Cordi. Germ.* Wasser pfeffer *&* muckenkraut. *Belg.* Waterpeper. *Gal.* Cultage. *Ang.* Earsmirthe. *Hisp.* Pimienta aquatica. *Ital.* Pepo aquatico.
Aduers. pag. 134.

PERSICARIA *siliquosa nostra,* NOLI ME TANGERE *vocata, est Esula syluestris Tragi.*
Aduers. 135.

PERSICARIA *pusilla repens.*

DIOSC. *Folia vnà cum fructu imposita, oedemata & durities veteres discutiunt, ac suggillata delent.*
Calida & sicca Gal. minus tamen quàm piper.
Oleum Hydropiperis ad nodosam tophaceámue podagram chymicum & empiricum arcanum.
Recipit succorum Hydropiperis, Leuistici vulgaris, & Pastoriæ bursæ añ. q. s. quinque vermium nigrorum capita, & ranas quindecim. Ebulliant in balneo in lib. quatuor olei ad ossium dissolutionem, & transfusa ad vsum reponuntur: potenter digerit, & ex alto trahit imposita herba, ideò tophis & oedematosis tumoribus illinitur vtiliter.

PERSICARIA *mitis. Germ.* Persickraut/flochkraut. *Belg.* Persicherupt *&* bloedkrupt, *vulneraria est pota & illita. Aduers. pag.* 134.
Floribus albis Antuerpiæ ad portam Rubram & Lutosam prouenit.

Pusilla repens PERSICARIA.

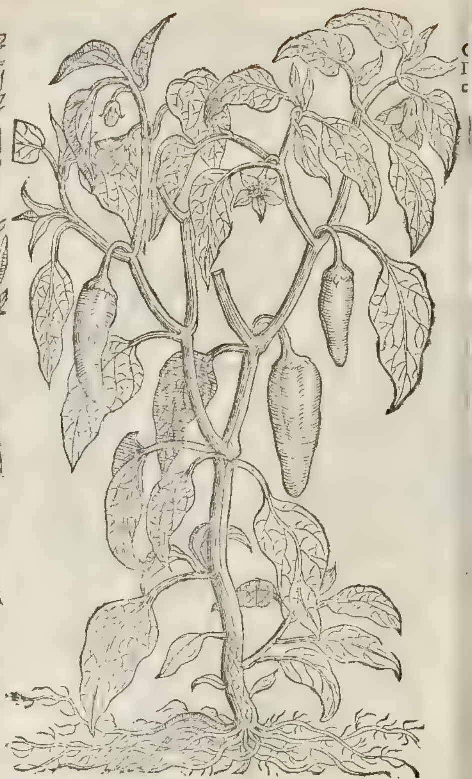
Antuerpiani agri glareosis sabulosisque vdis quadruplo minor humi repit flosculis aliàs candidis, aliàs purpurantibus, reliqua facie similis.

Britannica.

In agro Neruiensi altera multò maior prouenit folijs hirsutis, gustu acerbis, floribus albis, aut purpureis. quidam Britannicam apposite dixere.

BALSAMINA fœmina persicifolia. Aduers. 134.

C
I
c

CAPSICVM [illegible] bus [illegible] Ad- uer. 134.

RH
NV
stri
nat

CAPSICVM, *Piper Indicum longioribus ſiliquis.Germ.* Indianiſce pfeffer. *Belg.* Brißilie peper. *Gal.* Poiure d'Inde *&* de Breſil. *Aduerſ. pag.* 134.
Piperitis Cordi. Siliquaſtrum Plin. & Tragi; perperam Piper longum Dioſc.

Vtilitas & vſus non diſpar hydropiperi ad duros & frigidos tumores. Cutis fœdationes delere ex melle illitum proditur.

RAPHANVS *ſylueſtris officinarum, Lepidium Aeginetæ. Germ.* Pfefferkraut. *Gal.* Paſſerage. *Ital.* Piperella. *Aduerſ. pag.* 135.
Lepidium maius Cordi, & Tragi.

DIOSC. *Vis foliorum Lepidij acris & exulcerans, quapropter, iſchiadicis trita, præſentiſſimum eſt auxilium, ſi cum Helenij radice, quarta horæ parte, illinatur. Lienoſis ſimili modo prodeſt: lepras eximit. Radix appenſa collo, dentium dolorem liberare exiſtimatur.*
Clinicæ & obſtretrices radicem potui puerperijs ad facilitandum partum exhibent, eoque ab illis ſtudioſè alitur.

Craſſa radice RAPHANVS *Ruſticanus, Lapathij folio. Thlaſpi & Sinapi Perſicum: Armoracia Tragi: Thlaſpi Crateuæ Dioſc.* *Gal.* Raiffort ſauuage. *Ital.* Raffano *&* Rauano.

Raphano Ruſticano lacte aut Zytho macerato ad ſtomachacem, Scorbutum nuncupatum, Friſij feliciter vtuntur.

DENTARIA *Rondelletij. Aduerſ. pag.* 136.
Lepidium Aeginetæ Monſp. Molybdæna Plin.

Carpis impoſita ex ſale, corpore purgato tertianam notham ſoluit; horroreſque quartanæ cum oleo Rutaceo & è piperibus, inuncta dorſi ſpina.

Plinio, Molybdæna commanducata, ſi oculus ſubinde liniatur, plumbum, hoc eſt morbi genus, ex oculo tollitur.

LEPIDIVM *annuum.*

Herba alia eſt quæ à ſimili cum figura, tum ortu foliorum, Dentillariæ Monſpelliacíue Lepidij cauli incumbentium, herbarijs noſtris Lepidiũ dicta. Caulis itẽ bicubitalis multifidus: flores albi, & ſemen foliaceis Thlaſpi inuolucris clauſum, acre guſtu: radix fibroſa. In Belgio hortenſe; hyeme virens, folijs Lepidio maioribus.

HORTORVM COSTVS
Aduerſ.pag.137.
BALSAMITA *maior Dod.*
Mentha corymbifera Cordi. Aliſma Tragi: Lepidium Dioſc. quorundam. Ital. Herba di S.Maria & Saluia Romana.

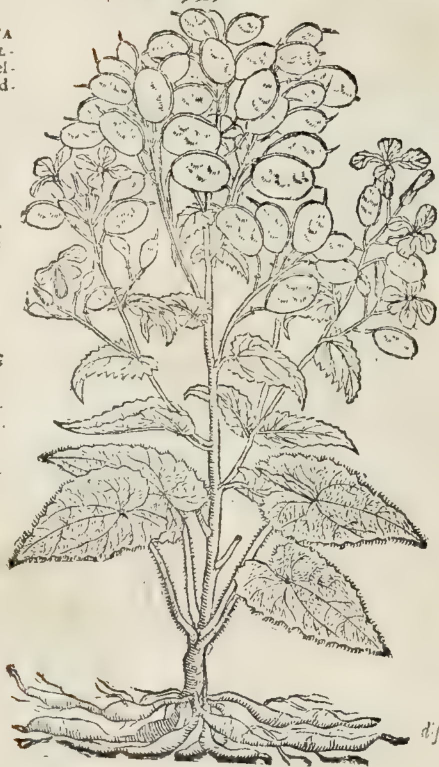
Capitis dolores finire aſſerunt recentiores: hepar roborare natiuumque calorem inſtaurare: calore, tantillo amarore & adſtrictione moderatis, fluxiones ſiue rheumatiſmata ſiſtit: concoctionem iuuat, mulierculis expetita ad placentas. Semen vermes necare aſſeritur, ſtomacho & cordi amica.

ALYSSON *Dioſcor. putatum.*
Aduerſ pag. 255.

LVNARIA Græca, BOLBANAC Belgarum. Aduerſ. 137. perperam Raphanus ſyl. primus & Armoracia Fuchſio. Abſtergit, modicè calfacit, vrinas cit, vti Rapunculus.

Lunaria Græca ſemper virens radices habet fibroſas, minimè bulboſas

DIOSC. *Eius decoctum ſingultus ſine febri potu diſcutit. idem efficit, ſi quis eam aut teneat, aut odoretur.*

tur. cum melle trita, vitia † cutis in facie, & lentigines emendat. contusa in edulio, rabiei canis mederi putatur.*
55. lege holeraceo, & longè. *domibus appensa salutaris esse creditur. & hominibus atque animalibus fascini amuletum. purpureo linteo circumligata, pecorum morbos abigit.*

Easdem facultates tribuit Gal. Alysso quas Dioscor.

†* Gal. Alysson nuncupata, quod mirificè iuuet demorsos à cane rabido. Sed & rabienti quoque data, sæpe in totum sanauit: atque hoc ex totius substantiæ similitudine efficit. Dictumque prius est talem facultatem ex sola percipi experientia, & planè nulla constat methodo. Quod si quis ad multa experiatur, cognoscet facultatem habere mediocriter siccificam & digerentem, cum hoc vt absterſorium nonnihil etiam obtineat. Hac ratione & vitiliginem & maculas faciei à sole prognatas expurgat.

VIOLA MATRONALIS, & *Damascena,*
Violæ alba Tragi. Belg. Weiſz winter violen. *Aduers. pag.* 137.

VIOLA *Mariana.*
Raphanus syl. Diosc. Dod.
Aduers. 137.

lege *Viola Mariana* an sit Diosc. *Medium?*

Vis Rapunculo similis.

Violæ matronalis varietas. { Suauissimi odoris, totamque minorem & floribus albis alit in horto Ioannes Mutonus.

Tussi medetur, conuulsis & difficulter spirantibus. Vrinas & sudores propellit. Incidit, abstergit, & digerit.

EPI-

EPIMEDIVM, *Aduerſ.pag.138.*

Epimedium Anguil.

TRACHELIVM, *ſiue Ceruicaria. Vuularia Tragi & Herbariorum. Campanula Fuchſ. & Archangelica quorundam. Aduerſ.pag. 139.*

TRACHELIVM minus. Aduerſ. 139.

lege lin.14. *abſin.. .is curſ it.*

EPIMEDIVM.

Belgij hortis hodie inquilina facta ſtirps, vbi ſæpiſſimè flores inter folia recondit, qui minus ſupra folia ſe exerunt, vt pictura docet; ſpecioſi, quaternis foliolis, intercurſantibus lineis albis variati, quorum ora & auerſa pars rubent: interna flaueſcit; medij apiculi virent.

TRACHELII *varietates.*

Paſſim iſtud etiam aſperis, ſaxoſis Angliæ & Gallobelgij ſyluoſis fruticat: ſed ſtrigoſius, hilari minus & amœno aſpectu: alioqui perſimile & congener.

TRA-

TRACHELIVM *minus.*

Radice fibroſa purpurarubentibus floribus ſtipatur, alioqui cæteris haud ita abſimile.

TRACHELIVM *maius Belgarum.*

Priori facie aſſimilatur, & prorſus idem foret, niſi alterum caulium proceritate, foliorum longitudine & magnitudine duplo ſuperaret. Flos cæruleus, Violæ Marianæ ſuppar.

Anglicum Septentrionale maius TRACHELIVM *candidum.*

Semina venuſtæ & rariſſimæ plantæ hoc anno quum hæc meditarer, ad me miſit D. Thomas Penneus Medicus Londinenſis ſtirpium doctiſſimus, ex boreali Angliæ tractu delata, vbi copioſa & nuſquam alibi, vel à quoquam obſeruata. Tota facie Ceruicariæ maioris iam deſcriptæ non abſimilis: ſed folia ferè digitalis: Flores item Trachelij vel Violæ Marianæ candidiſſimi & maiores & longiores. Caulis binum & ternum cubitorum ſurrectus, Radix fibrata, craſſiuſcula, lacteſcens, variè diuaricatur. Semen Trachelij, ſed maius.

Lacteſcens CAMPANVLA *maior.*
Pyramidalis Lutetiana.

CAMPANVLA *perſicifolia noſtras. Aduerſ. pag.* 139.
Phyteuma Matth.

Quod plus aliis cunctis lactis fundat, Lacteſcens hæc meritò dicta; cuius ima folia Solani hortenſis & nigræ Martiæ violæ media, leuia, atrouiretia. E radice fibroſa Violæ Marianę, turgida lacteo ſucco, adeò viuaci, vt vel tantillo fruſtillo infoſſo, repullulet: caules emittit tenues ternum & quaternum cubitorum, à medio ſummo tenus foliis anguſtioribus, longioribus, copioſis; floribus amænis, cæruleis, campanulæ noſtratis maioribus, nolas item exprimentibus, cinctos, in acutum Pyramidis ritu faſtigiatos. vnde Pyramidalis dicta. Belgio hortenſis, nullius vſus hactenus comperti.

CAMPANVLA minor rotundifolia.

R… TI… uu…

Leg…

RAPVNTIVM maius. Aduers. pa. 140.

LEV… purp… & al…

CAMPANVLA *minor rotundifolia. Aduerſ. pag.* 139. *Cantabrica Plin. Anguil.* Lege *acceſſo-tia.*

RAPVNTIVM *paruum. Aduerſ. pag.* 139. *Ital.* Rapunzolo.

Rapunculi è floris colore varietas. { Albis floribus ſecus Brugellette Hannoniæ oppidulum variat. Lactis copiam augeri quædam nutrices elixa radice, ex pipere ſumpta, exploratum habent.

LEVCOIA *Dioſc. Aduerſ. pag.* 141.
Violæ matronales Fuchſ.

DIOSCOR. *Lutea præcipuè in medicina vſus. Huius aridi flores feruefacti in deſeſſionibus, valent contra vului inflammationes, & menſtrua expellunt. Sanant oris vlcera cum melle; cum cerato rimas ſedis.* * *Semen duum drachmarum pondere ex vino potum, aut cum melle inditum, menſes, ſecundas & partus extrahit. Radices cum aceto illitæ, lienem exprimunt, & podagricos iuuant.* † Idē Hipp. Aegin. idem.

Ægin. Violæ albæ frutex vniuerſus extergit, & tenui eſſentia conſtat, plus tamen flores, atque inter hos ſicciores, idcirco menſes proritant, fœtum perimunt & eiiciunt. Verùm ſi quis eius vehementiam aquæ admiſtione hebetauerit, ad inflammationes etiam conferet, præcipuè vteri. Radices æqualis facultatis ſunt, niſi quatenus craſſiore, & magis terreſtri ſubſtantia. Cum aceto inflammationibus ſchirrho induratis illitæ ſuccurrunt. Idem Gal.

LEVCOIVM *floribus luteis*, KEIRI *Arabum. Belg.* Geel violieren. *Angl* Walle gyllofer, wal gelouer, and ſtock gelouers. *Hiſp.* Alhelys.

LEVCOIVM *marinum minus, flore purpurante. Aduerſ. pag.* 141.
Heſperis Theoph. quorundam.

KEIRI, *ſiue* LEVCOIVM *marinum flore luteo.*

Luteum marinum facie keiri vulgaris, ſiue mediterranei Leucoij lutei floris: folia item viridia, ſed maiora, latiora & flauentia ex viridi.

Varietas.

Albi floris colore duntaxat variat, & folij exilitate hæc leucoij maritimi ſpecies, vtraque in Belgij hortos tranſlata.

Patauinum marinum LEVCOIVM.
Eruca peregrina Clusij.

LEVCOIVM *marinum alterum latifolium.*

Hanc alebat Melchiorus Guillandinus ſtirpium ſummus explorator, in celeberrima & antiquiſſima Patauina Academia ſimplicium medicamentorum profeſſor, & Senatorij ibidem Venetorum horti præfectus. Folia illi Leucoij marini maioris & minoris media, concoloria, infernè anguſta, qua radicis ceruici innituntur. Cauliculi ſeſquicubitales, in quorum ſummo floſculi luteoli ſtellati: ſemen Leucoij ſimile & par, compreſſum in tereti folliculo Thlaſpi maiore.

LEVCOIVM *marinum alterum latifolium.*

Alterum Leucoium marinum quod alunt horti quidam Belgij natiuis maritimis natalitiis, non ita diuerſis eſt foliis; ſed latioribus, rigidioribus, hirſutioribus: flores cærulopurpurantes in palmaribus & ſeſquipalmaribus coliculis. Semen in ſiliquis minoribus multo Leucoij lutei.

LYCHNIS *coronaria. Aduerſ. pag.* 142.
Hiſp. & Ital. Lychnide coronaria.

DIOSCOR. *Semen cum vino potum, à ſcorpione ictis auxiliatur.*

Calidum ſecundo, & ſiccum quodammodo ordine Gal°.

LYCHNIS *ſyl. rubello flore: an Heſperis Theoph.? Aduerſ. pag.* 142.

DIOSCOR. *Semen duarum drachmarum pondere potum, bilioſa per aluum ducit; & à ſcorpione ictis cõuenit: aiunt etiam ſcorpiones torpeſcere, & ad lædendum inefficaces reddi, hac herba ipſis appoſita.*

LYCHNIS *ſylueſtris hirta.*
Lychnis ſyl. quinta Cluſij.

Alia non eſt abſimilis, quam à foliis hiſpidis hirſutam dixerunt. E fibroſa & implexa radice complures rotũdi, geniculati, hirti, villoſiue ſurculi, & folia Nigellaſtri mollia & incana. Flos iuxta alas ſuaue rubens Lychnidis ſylueſtris: Semen in capitulis ſiue calycibus rubidum, Ocymaſtri. Areis, ſegetibuſque Gallo-prouinciæ & Norbonenſis agri gaudet.

LYCHNIS *syl. prima Clusij. & Behen album Salamantinum.*

LICHNIS *syl. altera incana cauliculis striatis. Papauer Spumeum quorundam.*

Rariorem multò, Belgio difficiliùs oriundam, mihi minimè animaduersam fateor; sed posteris scitè etiam à Carolo Clusio literis proditam; cuius idcirco indicium & descriptionem sequemur, vt gratiam nobiscum habeant, acceptamque referant herbarum studiosi illi cui debetur.

CLVS. Geniculatos habet cauliculos, pluresque alas facientes, pedales aut maiores: folia in singulis geniculis bina, ternáue, interdum plura, angustiora quàm reliquarum, in virore candicantia, & quasi cæsia: flores in summis ramulis, ex quinis non pluribus foliis bisulcis congestos, interiore parte candidos, exteriore purpurascentes aliquantum, & antequam omnino tabescant, sese contrahentes & circumuoluentes: calyces duros admodum, breues & subrotundos: semen paruum, rotundum, Papaueris rhœadis sed cinereum continentes: radicem satis crassam, candidam, multifidam, sed non perennem. Quibus facultatibus sit prædita, compertum non habeo, degustata verò subamaro sapore deprehenditur.

Lych. syl. 2. Clusij inter Caryophyllos.

LYCHNIS *syl. altera incana cauliculis striatis.*

Dodrantalis hæc herbula Lychnidi marinæ facie proxima, nusquã, nisi in Gallo-prouinciæ & Italiæ campestribus & vinetis à me reperta: quinis & senis sesquipalmaribus ramulis & foliorum gemino positu, effigie & ortu humile Nigellastrum, siue Pseudomelanthium apprimè refert; sed quini striati confertim stipati semen claudentes florum calyculi, Lychnidis marinæ. vniuersa planta albicat, gustu præsicco nonnihil calido.

LYCHNIS *syl. hirta minima.*
Lychnis syl. 6ª. minima Clusij.

VARIETAS. Quæ aridis, saxosis collibus Narbonæ & Salamanticæ vicinis flores fert aliquando minores, odore sanguineopurpureonitentes: nec alia sui parte dissimili, nisi quia tota delicatior palmum vix æquans: plantula hirta.

LYCHNIS *syl. 3ª. Clusij, cauliculis striatis.*

LYCHNIS *Chalcedonica miniata.*

Non diuersæ naturæ aut figuræ est Lychnis illa affabrè à Clusio posteritati exhibita, geniculato cauliculo, sed paucioribus ramis concauo, & binis foliis è geniculis singulis virentibus magis rigidioribusque: floribus item iuxta alas, dilutæ rubentibus & calyculis cinereis amplis, striatis, semen cinereum reliquis maius claudentibus.

LYCHNIS *Chalcedonica miniata.*
Aduers. pag. 143.
Flos Constantinopolitanus Dod.

LYCHNIS Chalcedonica lanas expurgat Saponariæ ritu.

OCIMOIDES

OCIMOIDES, *siue* OCIMASTRVM. *Aduers. pag.* 143.
Lychnis syluestris Dod. *Polygonatum Tragi.*

SPVMEVM *papauer vulgo. Aduers. pag.* 143.
Behen album Monspel.
Polemonium Dod.
an Melandryum Plin.? lib. 26. cap. 7.

OCIMASTRVM *Valerianthon. Aduers. pag.* 144.
Valeriana rubra Dod.
Valeriana rubra & Behen rubrum Belgarum.
Saponaria altera & Struthion Vlyssis Aldroandi.
an CONDVRDVM *Plin.? lib. 26. cap. 5.*

Iecinori herba Melandryum medetur, nascens in segete ac pratis, flore albo, odorata. Eius cauliculus conteritur ex vino vetere. Item herba chalcetum è vineis contrita imponitur.

OCIMASTRVM *Valerianthon.*

Plin. Solstitialis herba flore rubro, quæ suspensa in collo comprimere dicitur strumas.

Lege in Aduers. Radice odoratiore, Valerianæ æmula; cuius vires nonnihil referre videtur, sed imbecilliores; humido quippe excrementitio obtunditur in Belgio potissimùm.

LYSIMACHIA LVTEA. Belg. **geel wederick**. Ital. & Hiſp. Lyſimachia. lege Gal. Corneolle. Aduerſ. 144.

LYSIMACHIA ſiliquoſa. Ger. **Braun & Rot weiderich**. Delphinium Dioſc, Daleſc. flos & ſemen quadrant. Aduerſ. 145.

CHAMAENERION Gesneri. Delphinium bucinum Diosc.? Aduers.145.

Lysimachiæ siliquosæ varietas.

LYSIMACHIA *cærulea hortensis.*
Aduers.pag. 145.
Veronica recta quorundam.

GALERICVLATA.

DIOSC. *Foliorum succus adstringentem sua vi, sanguinis reiectionem supprimit: dysentericis potui datur, aut infunditur. Mensium abundantiam sistit, in pesso. Sanguinis profluuio subuenit, si nares ea herba obturentur. Vulnerum cruorem cohibet. Acerrimum nidorem suffita reddit; qua de causa serpentes fugat, & muscas interficit.*

Eade[illegible] Plin. Aegi[illegible]

LYSIMACHIA *Galericulata cæruleopurpurea.*
Aduers.pag.144.

Riuulorum & fluminũ ripas & depressos agrorum margines Londinensis & Antuerpiani agri sequitur hęc. plures emittit quadratos sesquipedales & bicubitales geniculatos pediculos; in quibus folia Lysimachiæ purpureę similia, scordei æmulatione atrouirẽtia, ex geniculis gemina, è quibus instar galericuli flores cęruleopunicantes. Radice variè diuaricata repit: vt nullidũ hactenus descripta aut depicta, sic vsu neglecta aut incognita.

CONY-

CONYZA *media. Hisp.* yerua de las pulgas olorosa. *Aduers.* 143.

After Atticus luteus Fuchs. & perperam Calamintha tertia.

CONYZA *minima, minimè omnium glutinosa: perperam Conyza minor Matthioli. Psyllium Cordi. Aduers pag.* 145.

DIOSC. *Conyzæ duo genera. quæ parua vocatur, odore præstantior est. maior verò, frutice altior, & folijs latioribus, graui odore vtriusque folia oliuæ similia, hirsuta, pinguia. in maiore caulis binum cubitorum altitudine attollitur, in minore pedem æquat. flos fragilis, lutei aut fului coloris: qui in pappum abit. radices superuacuæ. Suffitu substratúque frutex totus serpentes fugat. culices abigit: & pulices necat. Folia conuenienter illinuntur serpentium plagis, & tuberculis, ac vulneribus. flores* & folia cum vino ad menses partúsque eijciendos bibuntur. item contra vrinæ stillicidia, arquatum morbum, & tormina. comitiales pota ex aceto adiuuant. Decoctum in desessionibus medetur vuluæ malis. Impositus succus abortum facit. ex oleo efficaciter horroribus oblinitur. Capitis dolores tenuis illita sanat.*

Mat. Conyzæ maiori nō folia oleæ, neque pinguia, vti Mōspelliacæ vtriusque.

* idem Gal. & Paulus.

Conyza media.

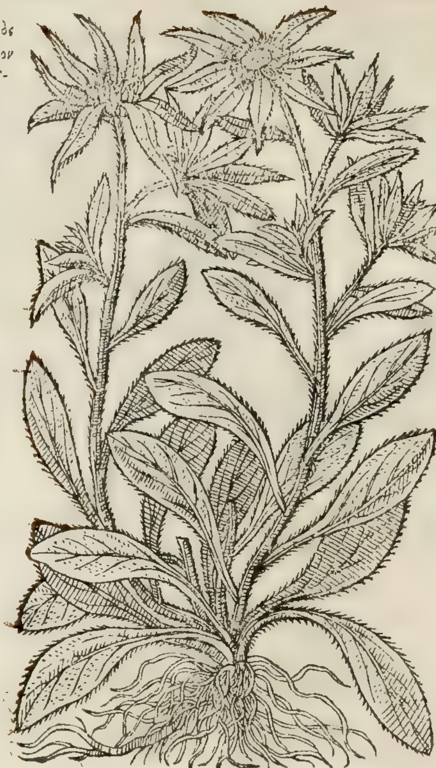
Est Tertia Dioscoridis Conyza minimè pinguis, multò tamen grauioris odoris, & iniucundioris,* sed inefficacior. folijs mediæ inter maiorem & minorē amplitudinis prouenit locis humentibus; Belgio, Galliæ, Italiæ, & Germaniæ familiaris.

* Gal. idem & Paul.

Gal. & Paulo Maior & minor sunt tertij ordinis in calfaciendo & siccando: proinde oleum in quo elixæ fuerint, febrium rigores per circuitum remanentes sedant.

Maior digerit & siccat potenter decocto & fomento.

ἀςὴρ Ἀττικὸς ἢ βουβώνιον
ASTER ATTICVS.

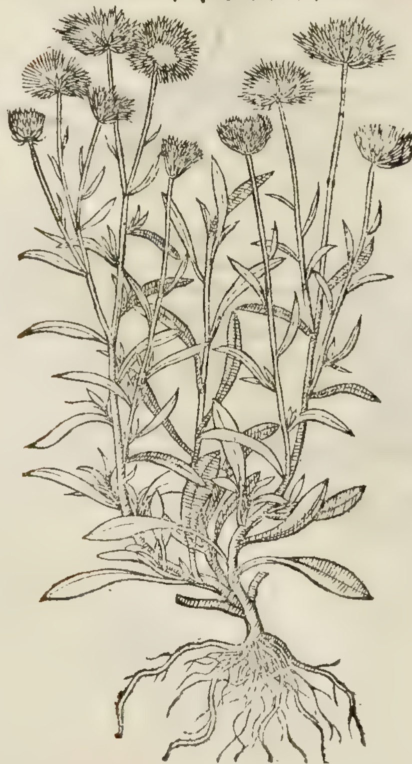

Ast
lut

ASTER ATTICVS *supinus Clusij.*

ASTER CONYZOIDES GESNERI.

ἀςὴρ

ἀστὴρ Ἀττικὸς καὶ βουβώνιον ASTER ATTICVS. *Aduerſ.pag.147.*
Gal. Eſtoillee *&* aſpergoutte menue. *Hiſp.* Bobas.
Germ. Megerkraut/buchkraut *&* ſternkraut.
Is Bubonium, id eſt, Inguinaria & Inguinalis, quòd inguinibus medeatur.
Oculus Chriſti, Monſpel.

DIOSC. *Qua caulem ambiunt folia ſtellæ modo radiata, oblonga, hirſuta, feruenti ſtomacho, oculorum inflammationibus, procidua ſedi, ac inguinibus, illitu auxiliatur. Tradunt purpureum florem, ſi ex aqua bibatur, anginis, & pueris comitiale malum ſentientibus, opitulari. Inguinum inflammationi recentem illinere conuenit.*
Aegin. Mixtam facultatem, diſcutientem & refrigerantem ſortitus eſt.

Aegin. eadem.

lege perfamiliarem.
lege After luteus fruticoſus. *lin.14.* & *lin.16.*
Nemauſum. *lin 49.* *lege* montanus.

ASTER *Italorum flore purpureo luteo. Aduerſ.* 147.
Nonnuſquam in Galloprouincia, Narbonenſi Gallia & Longobardia occurrit hic Conyzæ facie: floribus non modò luteis; ſed mixto luteo purpuraſcentibus, foliola radiantiũ ſtellarum æmulatione exerentibus: nec ſecus in pappos dehiſcentibus ſitu & ortu Aſteris Lunariæfolij Narbonenſis; maioribus tamen. cæteroquin omnia cum luteo eadem. Belgis hortenſis eſt.

pag. 148. *lege lin.* 17. ſimilia.

GLASTVM *ſatiuum.* ἰσάτις ἥμερος. *Gal.* Gueſde *&* paſtelcultiue. *Angl.* Wode *&* wade. *Germ.* Weydt. *Belg.* Weedt. *Hiſp.* Paſtel. *Ital.* Guado domeſtico.
Aduerſ. pag. 148.

ASTER CONYZOIDES.
CONYZOIDES GESNERI.
In Anglia, Belgio & agro Louanienſi iuxta academiæ pomœria frequens hic oritur: facie, folijs & ſurculis dodrantalibus, interdum & maioribus Conyzæ minimæ. flores aſteris obſoleto luteo in pappos dehiſcentes.

ASTER ATTICVS *ſupinus Cluſij.*

Virgultis exit crebris, hirtis; humi fuſis, ab vna radice prodeuntibus: folia edit oblonga hirſuta Lychnidis aut Stellæ atticæ, numeroſa & viridiora. flos luteus buphthalmi aut Chryſanthemi. ſpõtè oritur quibuſdã Caſtellę locis Cluſio auctore.

GLASTVM *ſatiuum.*
DIOSC. *Illita folia tumores omneis diſcutiunt, cruenta vulnera glutinant. ſanguinis profluuia ſiſtunt. ignem ſacrum, phagedænas, putreſcentia vlcera, & quæ ſerpunt, ſanant.*

Subdit Gal. Satiuum tumores œdematodes mirificè diſcutit, ſimul & reprimit, omnibúſq; vlceribus malignis mirabiliter reſiſtit, etiã ſi putreſcãt, etiã ſi erodãtur. Quod ſi quãdo laborantibus natura validior appareat, folijs eius tritis aut panem, aut hordeaceam farinam, aut triticeam, aut polentam, pro vincente in vnoquoque affectu, miſcere oportebit.

ἰσάτις ἀγρία
ISATIS syl.
Ger. wild weyde Belg.
wild weede.
Angl. wild warde &
wodde. Gal.
Pastel sauuage. Hisp. pastel saluage.
Ital. Guado saluatico.
Aduert. 148.

ISATIS *syl. Vaccaria dicta: Thamecnemon Cordi.*
Glastum primum Anguil. Aduers. 148.

LVTEOLA
Belg. wouwe, Gallobelgis VVaude. Germ.
Ackerspriemmen. Antirrhinum
Tragi. Aduers. 149.

SES...
DES ...
Clus...

SYLVESTRE *Glastum.*

DIOSC. *Eadem qua & supra dicta praestat: potu & illitu lienosis auxiliatur.*

Gal. Syluestre potentissimè humidis putredinibus obsistit; ad cætera verò iam comprehensa deterior: immoderatius enim & cum mordacitate deficcat; talia namque irritantur hoc pacto, & phlegmone grauari incipiunt. Cæterùm ob facultatis robur lienosis quoque vtilis est, quum altera prodesse nondum possit.

SESAMOIDES *paruum Salamanticum Clusij.*

His accersenda videtur ea herbula, (nonnulla ducti similitudine) quam icone & descriptione Sesamoidis minoris Salamantici nomine, posteritati patefecit in hunc modum C. Clusius. Ab vna perenni candida duriuscula & crassiuscula radice, plures cauliculos emittente, lini folijs densis, à medio summo tenus flosculis racematim, initio ex herbido purpurantes, deinde villis expallentes, è quorum medio veluti quatuor grana viridia conspiciuntur, quæ decidente flore in siliquas excrescunt, semine exili nigricante plenas. In collibus Salamãticæ proximis prouenit lapidoso solo, vbi Maio floret, & subinde semen profert.

EPHEMERON *Matthioli, vel potius Ephemerum spurium. Giglio matto.i. Iris fatua Matth. Ananiensibus.*

TITHYMALVS *Paralius. Germ.* Zee wolfs milck. *Hisp.* Leche trezna, Lletrera marina. *Ital.* Tithymalo marino. *Aduers. pag.* 150.

Characiæ & Myrsiniti simile ad vsus reconditur Diosc.

Herbariorum sedulitate Belgij hortis indigenum factum est; quod Glasto vel Lysimachijs annectendum videtur foliorum quadam & plantæ de facie affinitate: folia quippe Lysimachiæ, Glasti aut Luteolæ media, in sesquicubitalibus cauliculis densis, multisque alis concauis; flosculi candicantes Verbasci nigri, quinario foliorum numero. Semen pusillum in rotundis lini pericarpijs occlusum, radix multum fibrata Isatidis.

MYR-

MYRSINITES. Myrthifolius, Myrtaria Gazæ. Ital. Titymalo Mirsinite.

lege mucronata.

TITHYMALVS cyparissias. Diosc. Eadē vis quæ superioribus. Aduerſ. 151.

lege Cypressinus.

Perperam Esula minore Ital.

MYR-

MYRSINITES, *Myrthifolius. Aduers. 150.*

DIOSC. *Simi is suapte natura daphnoidi, mordaci gustu. Succus, radix, semen, folia, consimilem Characiæ sortitur facultatem, sed ad citandas vomitiones inualidior hæc est.*

TITHYMALVS *annuus Pityusæ facie.*

Pityusæ simillimus hic Tithymalus; sed varietas cernitur in radice lignosa, quæ non serpit, & floribus, qui in vmbellis pluribus à medio, summo tenus, caule cubitali, exeunt. Hunc Mutoni nostri hortus & plures alij sponte nascentem habent.

ESVLA EXIGVA *Tragi.*

Omnium Tithymalorũ minima est Esula exigua Hieronymo Trago memorata. In nostris segetibus Gallobelgij & Angliæ sæpe æstiuo tẽpore reperitur cauliculo palmum & sesquipalmum longo, paucis folijs Tithymali cyparissiæ breuioribus & minoribus multò: flosculis item luteolis & herbaceis, summis pediculis, & iuxta alas, & semen exile tricoccon edentibus. æstiua planta.

ESVLA DVLCIS *in Erino. Aduers. 216.*

Dulcis quia cæteris minus acris; vultu Pepli siue Rotundæ Esulæ: caulis sesquipedalis flos: & semen vt peplus; sed folia paulo longiora.

MESVE, Maior viscera vlcerat, ob id perniciosa. Parua est præstantior, præsertim cortice radicis tenui, leui, fragili, subrubro cassiæ modo, ante sex mẽses collecto. Nam recens quę mense collecta mala est, vti & niger, & orta loco aliquo prope thermas. Collig\~eda est Veris initio. Lac autẽ quod calidius, acrius, ac valentius fine Veris. Calida sicca principio tertij gradus, substantia constat tenui, ignẽ acri, incidente, tenuante, fundente, siccante, aperiẽte: & terrea styptica etiã siccante materias altiùs immersas. purgat valẽter pituitã, aquas, atram bilem etiam à iuncturis: ob id harum doloribus confert, & hydropi insigniter, sed nocet cordi, stomacho, hepati, viscera excoriat, venarum ora disrumpit, corpus immodicè siccat, semen absumit, febres inflammando excitat, lacte suo maximè. Ob id miscenda ei sunt cardiaca, stomachica, hepatica, adhæc glutinosa, cogentia, & adstringentia: glutinantia vt gummi, tragacanthum, bdellium, muccago psyllii, succus portulacę. Postremò refrigerãtia, & calorem illum extinguentia. Infundatur ergo in acetum, præsertim quo cydonia sunt macerata aut decocta, & succum intybi, vel sonchi, vel portulacæ, vel solani: additis autem myrobalanis, absinthio, aloë, præstantior euadit. Iudæus infũdendo in acetum, aut lac sæpe mutando, & siccando corrigebat. Si te autem immodicè purgat, sede in aqua frigida ex Rufi consilio. Frigus enim ambiens & medicamenti virtutem in vnum cogit, ipsúmque roborat, & per accidens iuuat, protrusis à se materiis ad meatus per quos sunt vacuandæ, succurrendumque est, vt in canonibus diximus.

PITYVSA *siue* ESVLA *minor altera floribus rubris.*

Pityusæ speciem alunt Belgæ stirpium peritiores spithameum & pedem altam, foliolis Esulæ paruæ. Flosculis rubris & semine Pepli, pyxidata pelta táue foliola transmittentibus, Tithymalorum ritu.

PITYVSA.

DIOSC. *Detrahit per aluum radix drachmis duabus data in aqua mulsa; item seminis drachma: succi cum farina subacti cochlearium, in catapotio datur. Modus foliorum drachmæ tres.*

ESVLA *maior Germanica. Turbith nigrum & adulterinum. Gal.* Turbith noir. *Hisp.* Esul mayor. *Ital.* Esula maggiore. *Aduers.* 152.

Radix aceto maceratur, eadem ratione qua miscebant salem & acetum Elleboro antiqui, quò celerius exigeretur Helleborus, vti suo loco nonuimus. Inflammationem enim aut caloris impressionem quæ fieri solet à medicamenti cunctatione, anteuertit.

Deme & Angliæ.

Radicem Esulæ maioris aceto & lacte præparatam in puluerem redactam à granis 12. ad grana 16. enemate infundere solemus, & in medicamento chologogo grana 6. vel 8. sine molestia: pituitosis verò ad tempus tantillum submolestum, quia ægriùs pituita expellitur. Angliæ frequentissima in sylua D. Ioannis Coltes, prope Batthoniam.

DENDROIDES. *Ital.* Titymalo arboreo. *Aduers. pag.* 152.

CHARACIAS *Monspelliensium, Clusij, & Matth. Aduers. pag.* 152.

lege Myrthi specie: *& paulo post lege* frutice.

DIOSC. *Eiusdem effectus cuius superiores, similique modo reconditur.*

CHARACIAS *Monspelliensium.*

Quem nostra ætate scriptores & Monspelliensés Characiam genuinum statuerunt, Platyphyllon (vt fieri solet, ignoratione & penuria meliorum) opinati & tutati sumus, quòd huic præ cæteris folia inessent latiora, vt Plinio etiam visum, ad violæ albæ & minimi syluestris verbasci accedentia, similitudine, ortu & paulitate, latifolium hunc dicitoportere. Sed cùm alium insuper nactus sit C. Clusius omnibus notis melius quadrātē, de quo mox dicemus, ei lubēs assentimur. Malumus verà prodere & sententiam mutare (non enim adeo nobis placemus) quàm, Senensis exemplo, maximo detrimento non modò tyronum, sed & doctiorum quam plurimorum, ad nostram gloriam effigies cōcinnare & detorquere, aut apros syluis appingere. Est enim Characias hic vt plurimū vnicaulis, interdū plures caules emittēs cubitales, & bicubitales, cæterorū tithymalorū ritu inferiore parte glabros: folijs latioribus, longioribus, & rigidioribus prægrandis Pityusæ siue Esulæ maioris. Flores Maio & Iunio, non lutei, sed nigri, & semen trilaterum circinata foliola traijciunt. Radix digitū crassitie æquat. In Narbonæ, Galloprouinciæ, alijsque quamplurimis Galliæ locis saxosis, collibus & fluentum ripis, nihil frequentius, etiamque ad Lani crepidines, & pontem Castri noui.

CHARACIAS.

DIOSC. *Succus aluū purgat, trahit pituitam bilémque, binis obolis in posca sumptis, & cū aqua mulsa, vomitiones mouet. Appetente vindemiarum tēpore, succus congestis ramulis, mox dissectis, & vase conclusis, excipitur. Aliqui*

li qui adijciunt farinam erui, & in pastillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant. Alij in aridas ficos, ternas quaternásue guttas instillant, vt cum his inarescant: quas ad vsus recondunt. Per se etiam tusus in pila, & in pastillos coactus reponitur. Porrò cùm extrahitur lac, neque quò ventus aspiret, stare quenquam, neque manus oculis admouere conuenit, sed antequam colligas, corpus, præsertim faciem, collum, scrotúmque genitalis, adipe, aut oleo cum vino perungere. Fauces autem exasperat. quapropter catapotia cera aut decocto melle, oblini par est, & hoc modo dari. binas tamen ternásue ficos, purgationis gratia sumpsisse satis est. Recens lac ex oleo, perunctos in sole capillos euellit, renascentésque flauos & exiles efficit: denique omnes perimit. Dentium cauernis inclusum, leuat dolores. sed cera dentes oblinendi, ne suo delapsu, fauces & linguam vitiet. tollit illitu impetigines, formicantes verrucas, pensiles, & quæ thymi florem repræsentant. valet aduersus pterygia, † carbunculos, phagedænas vlcerum, gangrænas, fistulásque. Legitur semen autumno, & siccatum sole leuiter tunditur, feruefactúmque loco mundo reponitur. Folia item siccantur. Semen & folia lactei succi effectum præbent, dimidio acetabulo pota. Sunt qui inueterant, admisto cū lacte lepidio, & caseo contuso. Radix drachmæ pondere in hydromelite pota, per inferna trahit. decocta cum aceto, dentium dolori auxiliatur, colluto ore.

† Gal. quia valenter tum excalfaciunt, tum extergunt, si in tempore & moderatè vtare, iuuare aliquando poterunt. Verumenimvero & fistularum callos eximunt eadem facultate.

Gal. Tithymali omnes vincentem habent acrem calidamque facultatem: inest verò & amaritas. Validissimus est itaque eorum liquor. secundum locum tenet semen, & folia: sed & radix dictarum facultatum particeps est, sed non ex æquo. Sanè ipsa cum aceto decocta dolores dentium sanat, maximè qui illis erosis proueniunt. At liquores vt qui valentiorem vim habeant, in foramina quidem ipsa dentium induntur: cæterùm si aliam corporis partem contigerint, continuò adurunt, vlcerantque: proinde foris illis cera circumlinitur: quippe cùm ex quarto sint excalfacientium ordine, quem esse adurentium posuimus. Sic pilos quoque succus inunctus tollit. Porro cùm vehementior sit, oleo miscetur: & si id sæpe fiat, tandem prorsum pilorum radices adustæ extirpantur, corpúsque depile reddetur. Eadem facultate verrucas, quą acrochordonas nominant, & myrmecias, & pterygia siue oculorum vngues & thymos auferūt, detergentq; lichenas & psoras, quia scilicet & abstergendi facultas inest propter amaritudinem. Porrò cùm septē sint eorum genera, valentissimus est quē Characiā nominant; quē vtiq; etiam quidā marē cognominant, & femina nuncupata Myrsinites, & qui in petris nascitur, ad modū arboris; deinceps qui verbasco adsimilis est, & Cyparissias: deinde paralius siue marinus; deniq; helioscopius. Proportione verò cōprehēsę illorū facultatis & cinis, & ex ipso lixiuiū erit. Cæterùm hæc omnia genere quidem similiter, imbecillius tamen & folia & fructus præstare possunt.

Mesve. Tithymali omnes cordi, iocinori & vētriculo maximè officiunt; vasa disrūpunt; intestina abradūt; vniuersum excalfaciūt corpus, adeo vt inde febres facilè cōcitētur. Tollitur prima Tithymali noxa ijs admistis quæ cor, hepar & ventriculum roborant. Secunda verò & tertia ijs, quæ agglutinatoria facultate pollent; cuiusmodi sunt Tragacanthę lacryma, gummi, Bdelliū, Psyllij seminis spissamentum, & Portulacæ succus. Tollitur & quarta admistis frigidis & humidis. Proinde aut Sonchi succo aut Intybi, aut Portulacæ, aut hortēsis solani, aut aceto cum cydoniorum seminibus diutius rudicula agitato commiscent. Vulgaris vsus Tithymalus pituitam vehementer deijcit, & atrum quē vocant succum pariterq; pituitas ad articulos decurrētes. Aquam inter cutem validissimè extrahit: nihilo secius exsiccat vniuersum corpus, & genituram extinguit. vnde Rusticorum medicamenti nomen sibi meritò asciuit.

Characiae varietas.

Monspel. AMYGDALOIDES.
Characias primus Dod.

Varietates.

Monspelliensis agri ad crepidines Lani cis pōtem Castri noui; item Lugduni ad pomæria peninsulæ Gallicè Aynez, (quasi fluminum inguina dixeris) Aureliæ, Biturigibus & alibi Galliæ plurima. folio Characiæ Anglicæ, sed longiore, molliore, & longe maiore, latiore, magisq; sparsa fætura peltata coma: radix fibrosa. Semen in Belgium deferendum Monspelij tradidi.

Apvl. Ad verrucas tollendas. Tithymali lactem mixtum cum batrachij herbę succo si in verrucas imposueris, tertio die sanabit. Ad fistulas. Tithymali succum cum vino mixtum superexprimito, deinde cæteris fomentis obligato. Ad lepram. Tithymali florem cum resina decoque, & leprosum illine, non sinet crescere.

MYRSINITES *altera, & Turbith Alexandrinum quorundam. Characias quarta Dod. & Belgarum.*

PLATYPHYLLVM *Hispanicum.*

Cognatiorem multò Characiæ quàm Myrſiniti Tithymalo putarunt Belgæ, quamuis priuſquam vmbellas pandat, ſuprema folia proferat occluſa, quæ veluti nucem Amygdali adumbrare videantur: folijs tamen pallidè virentibus characiæ æmulis, ſed minoribus anguſtioribuſque: fructus & flores luteos herbaceos cæterorum Tithymalorum ritu geſtat: radice craſſa altè depacta. E Narbonenſi agro & Galloprouincia in hortis Belgicis alitur.

PLATYPHYLLVM *Hiſpanicum.*

Platyphyllum legitimum eruditiſſimi Cluſij noſtri ſedulitate & opera innotuit; qui hoc in Valentino agro inter Biar & Huentinente via ſalebroſa inter medios frutices reperit. Folia quàm Amygdaloidis aut Characiæ latiora, rotundiora, Iſatidis nouellæ figura proxima viridia denſaque. Caulis ſeſquidodrantalis: Floſculi purpurantes ex luteo, itidem vmbilicata folia traijcientes: radice craſſa & candida.

DIOSC. *Platyphyllos Verbaſco ſimilis. Radix, ſuccus & folia per inferna trahunt aquas. Piſces necat, tuſus & aquæ inſparſus. Reliqua Tithymalorum genera quæ ſupra ſcribuntur, idem efficiunt.*

Eadem Gal. celerrimè namque in vertiginem acti, ac ſemimortui redditi, ad aquæ ſuperficiem feruntur.

LATHY-

πέπλος PEPLVS *siue Rotunda* ESVLA. *Gal.* Resueille matin des vignes.i.*euigilium matutinum vinearum.Germ.* Teuffels milch. *Diabolicum lac. Hisp.* Peplo. *Aduers. pag.* 153.

πέπλις PEPLIS. *Hisp.* Peplide. *Aduers.* 153.

LATHYRIS *siue* CATAPVTIA *minor.* λάθυρις. *Germ.* Springkraut *&* springkörner, Teuffelskoerner. *Belg.* Sprinckruyt end Spurgie *Ital.* Catapusa minore. *Hisp.* Tartago. *Gal.* Espurge. *Aduers. pag.* 153.

DIOSC. *Grana gustu dulcia. Nullus radicis vsus. totus frutex lacteo succo turget, vti Tithymalus. Grana sex aut septem in catapotio, aut cum ficis, aut palmulis deuorata, aluum purgant, sed aqua frigida postea sorbenda. trahunt autem bilem, pituitam, & aquas. Succus, tithymali modo exceptus, eundem effectum præbet. Cum gallinaceo aut oleribus folia decoquuntur ad eosdem effectus.* Idem Gal.

PEPLVS.

DIOSC. *Fructus tusus & feruefactus reconditur. Bilis ac pituita detrahitur, acetabulo eius in hydromelitis cyatho poto. obsonijs inspersa, conturbat aluum. muria conditur.* Tithymalis vis similis. Gal.

πέπλις PEPLIS.

DIOSC. *Colligi, reponi, ac dari, vti peplos, & sale condiri solet. Easdem habet vires.*

Sale conditur ad accelerandam operationem. Tithymallorum modo expurgat Ægin.

CHAMÆSYCE *Aduerſ.pag 154.*

DIOSC. *Rami ex vino triti vuluæ dolores ſedant, in peßo appoſiti. tollunt tumores, ac verrucas omnium generum illiti. Decoctorum cibo aluus reſoluitur. Succus ſimili effectu prodeſt: Illitu contra ſcorpionis ictum auxiliatur. Aduerſus caligines oculorum vtilis, & hebetudines; incipientes ſuffuſiones, nubeculas, cicatrices, cum melle inunctus.*

Eadem Gal.

Gal. Abſtergendi ſimul & acrem vim poſſidet. Hebetudinem viſus à craſſitie natam adiuuat: cum melle & oculorum craſſas cicatrices deterget.

APIOS. *Aduerſ.pag. 204.*
Tithymalus tuberoſus Dod.

NERION. *Hiſp.* Adelfa & Eloendro.
Ital. Oleandro. *Aduerſ. 154.*

lege floſculos ex luteo pallidis.

DIOSC. *Radicis ſuperior pars vomitione bilem pituitaſque extrahit: inferior per aluum. Tota vtrinque purgationes mouet. Succum ſi libet eximere, tuſa radix in fictili mergitur & agitata aqua, quod ſupernatat prima ſelectum, exiccatur. Purgat vtraque parte is ſuccus, ſeſquiobolo potus.*

NERION.

DIOSC. *Flores & folia mulis, canibus, aſinis, & quadrupedum plurimis venena ſunt: hominibus verò contra ſerpentium morſus præſidia, è vino pota; eo magis ruta addita. imbecilla etiam animantes vt pecus & capra, ſi aquam bibant, in qua folia ea maduerint, moriuntur.*

Gal. & Aegin. foris illitum diſſipat: intra verò corpus ſumi lethale eſt.

Alpigena CHAMAERHODODENDROS odora. Aduerſ. 145

Balſamum Italicum vulgare, ſiue Rhododaphne parua ruſtica, Tetionarcha Plinij putatur Guillandino.

lege minora, breuiora. 155. lin. 1.

MESEREVM Germanicũ, an Chamædaphne Dioſc.? Chamelæa Germanica Dod & Tragi: Perperam Daphnoides Fuchſ. Germ. **Leuſkraut** & **kellerhals, zeidelbaſt, Zeiland**. Belg. **Zeelbaſt** & **Mezereon**. Aduerſ. 155.

lege ἐγκαύσεσιν ἀρήγει. lin. 11. pag. 156.

lege Auguſto. pag. 156.

Alpigena

Alpigena CHAMÆRHODODENDRI *odore varietas*. BALSAMVM *Alpinum Gesneri & Rosa Alpina, vera Euonymos Theoph. Dalescam. & Herbariorum.*

Huius affinem & persimilem speciem Balsamum Alpinum fecerat Gesnerus. Surculi paulò crassiores, folia simillima: cuius ora tantilla hirsutie pubent, auersa parte xerampelina. Flosculi Rhododendro minores, & confertim stipati. Heluetijs & Allobrogis montana est.

CHAMÆDAPHNE.

Mutonus. *An Sigillum Salomonis angustifolium sit Chamedaphne Diosc.?*

DIOSC. *Illinuntur capitis doloribus trita folia. Stomachi ardores mulcent. Ad sedanda tormina in vino bibuntur. Potus cum vino succus menses & vrinam ciet. Idem facit pesso appositus.*

DAPHNOIDES *siue Laureola cum flore.* *Aduers. 156.*

LAVREOLA *cum fructu. Germ. item* Zeiland. *Gal.* Laureole. *Ital.* Oliuella. *perperam Thymelaa Tragi.*

Deme in margine *Laureola pingenda.*

DAPHNOIDES.

DIOSC. *Folia Lauri, quorum gustatu, os & fauces incenduntur. Pituitas extrahunt recentia, vel arida in potu. Menses ciet & vomitus, caput inanit commanducatum. Sternutamenta mouet. Baccæ quindecim potæ aluum resoluunt.*

GRA-

Granum GNIDIVM, *Thymelææ fructus. Aduerſ. pag.* 156. 157.

DIOSCOR. *Per inferna bilem, pituitam, aquaſq; detrahit, ſi viginti granorum pars interna bibatur. Verùm fauces adurit. itaq; cum farina aut polenta, aut in vuæ acino dari debet, aut melle cocto obductum deuorari. qui ægrè deſudant, trito ſemine cum nitro & aceto, inunguntur. Folia, quæ peculiariter cneorum appellantur, per meſſes colligi debent, & ſiccata in vmbra recondi. Quibus dare libeat, antea tundere, & neruos eximere conuenit. illitum acetabuli modo cum diluta vini potione, aquam extrahit. mediocrius purgat, addita lente cocta, aut contritis oleribus. Thymelææ farina vuæ acerbæ ſucco excipitur; & in paſtillos diuiditur. herba ſtomacho infeſta. partus impoſita necat. Naſcitur in montibus & aſperis. Hallucinantur, qui coccon gnidium fructum eſſe chamelææ exiſtimant, decepti quadam foliorum ſimilitudine.* Folia Thymelææ.

CHAMELÆA *& Thymelæa Dioſc. eſt Cneorum Guillandino. Aduerſ. pag.* 157.

DIOSCOR. *Folia guſtata linguam mordent, & arteriam deradunt. Detrahunt pituitam bilemq;, foliis præſertim in catapotio ſumptis. namq; duæ Abſinthij partes, adiecta chamelææ vna, hydromelite excipiuntur, & in catapotia coguntur. Ea autem in ventre non liqueſcunt: ſiquidem quotquot fuere deuorata, regeruntur. Foliis cum melle tritis, ſordida vlcera & cruſtoſa repurgantur.*

Gal. Vincentem habet qualitatem amaram; quamobrem ſordida vlcera, & quæ maximas habent cruſtas, cum melle purgare poteſt.

CHAMELÆA *incana Bononienſium.*

Maritimis Bononienſis agri, facie & vultu Dorycnij Monſpelliaci incanam Chameleam cubitalibus virgultis reperit eruditiſſimus D. Hermes le Clerc, Medicus Neruienſis, qui plantam aridam mihi impertiuit.

ESVLA *rara è Lio Venetorum inſula, floribus purpuraſcentibus, an Pityuſa Dioſc.? Aduerſ.* 160.

ALYPVM *montis* Ceti. *Aduerſ. pag.* 158.
Eſt Ptarmica & Conyza 3ª. *quorundam.*
Hippogloſſum Valentinum C. *Cluſij.*
An Calcifraga Dioſc.?

TVRBITH, *ſiue* TVRPETVM.
Aduerſ. pag. 159. 160.

Pituitam craſſam, pulmonum farctus & articulorum, remotiora abditiſſimaque excrementa pituitoſa educit. Decocto quàm infuſo efficaciùs ſuas vires exerit & exuit; vt appoſitè annotauit D. Petrus Brugelius almæ vniuerſitatis Louanienſis Regius profeſſor celeberrimus, qui ſuis decoctis vnà cũ polypodio inſeri iubet. Magni vſus & commodi ad omnia de Meſuei Turbith prodita, de quo ſuo loco dicemus.

Lege lin. 27. *viſa*, & paulo poſt, *eam quiſque arripuit.*

Turbith Meſuei ſuo loco.

TARTONRAIRE *Gallo-prouinciæ Maſſilienſium.*
Seſamoides maius Scaligeri.

AEIZOON, *Semperuiuum maius. Aduers. pag.* 161.
Hisp. Siempre viua maior, yerua puntera.
Gal. etiam triquemadame.

DIOSCOR. *Eius vis refrigerare, & adstringere. Medentur igni sacro, nomis, vlceribus quæ serpunt, oculorum inflammationibus, ambustis igni, podagris, per se, & cum polenta illita folia. Succus capiti, in doloribus, cum polenta aut rosaceo perfunditur. datur in potu contra phalangiorum ictus, dysenteriam, aluiq́ profluuia. teretes tineas potus in vino excutit. subditus in vellere, mulierum abundantiam sistit. succus oculorum lippitudinibus sanguinis vitio conceptis inungitur.*

Gal. Vtrumque, tum maius tum minus, desiccat leuiter, quandoquidem & mediocriter ad-adstringit; omnis alterius vehementis qualitatis expers; quare in eo plus cæteris abundat essentia aquea: cæterùm non mediocriter refrigerat. Est enim ex tertio ordine & recessu refrigerãtium. Hinc etiã ad erysipelata & herpetes & phlegmonas à fluxione natas accommodatur.

ALOE. *Aduers. pag.* 161. *Semperuiuum marinum. Sedum amarum Columellæ Dod.*
Hisp. Azeuar & herba Bauesa.

ALOE folio mucronato. Aloe America Clus. Aduers pa. 161. Valẽtinis fil y agulla. i. filum & acus dicitur Clusio auctore, quód foliorũ extrem spinæ, acus, & fibræ interiores fili vicem præstent.

DIOSCOR. *Ad glutinanda vulnera sanè quàm vtilis Arabica. Natura eius est spissare, exiccare, somnum allicere, & corpora densare, aluũ resoluere. stomachũ repurgat binum cochleariũ mensura, in aqua frigida aut egelida pota.*

*pota. sanguinis reiectiones sistit. regium morbū purgat, tribus obolis ex aqua, aut drachma pondere in potu. deuorata cū resina, aut cum aqua vel melle cocto sumpta, aluum soluit. purgationis perfecta causa, tribus drachmis sumitur. aliis purgatoriis medicaminibus admista, præstat vt minus stomachum infestent. sicca glutinandis * vulneribus inspargitur. vlcera ad cicatricem perducit, cohibetq́ eadem peculiariter exulceratis genitalibus medetur. disrupta puerorum præputia iungit: condylomata, rimasq́ sedis ex passo sanat. hæmorrhoidum abundantiam & sanguinis eruptiones sistit. pterygia ad cicatricem ducit. liuores & insignita, ex melle tollit. priuatim scabras lippitudines, pruriginesq́ angulorum, permulcet. dolorem capitis sedat, temporibus & fronti illita ex aceto & rosaceo. capillum fluentem continet, cum vino. tonsillis, gingiuis & omnibus oris vlceribus, cum melle & vino proficit. Oculorum medicamētis torretur, in munda & candenti testa, pennaq́ subinde versatur, vt possit æqualiter torreri. Lauatur, vt quod fit arenosissimum, tanquam inutile subsidat, & leue ac pinguissimum assumatur.*

Ægin. Primi excalfacientium ordinis est, exiccatum verò tertij.

Gal. Est autem non simplicis naturæ, sed vt indicio est gustus, adstringit simul & amara est. Adstringit quidem mediocriter, sed vehementer amara est. Subducit & ventrem, vtputa ex numero medicamentorum quæ Græci ab excernendo stercore vocant ἐκκοπρωτικά. verùm & ipsius facultates mixturam attestantur particularia eius opera; nam & gratum stomacho est medicamen, vt si quid aliud, & sinus * glutinat. Eadem Plin. ** Eadem Gal. quæ & Diosc.*

Gal. In summa repellere & discutere simul potest, cùm hoc vt paulum extergeat quantum videlicet vlceribus puris non sit molestum.

Mesve. Aloë medicamentorum purgantium præstantissima, & ob suam quandam prerogatiuam excellentissima Cùm enim cætera purgantia partes nostras principes, & ex his, ceu fontibus profectas facultates nostrum corpus dispensantes, vel actionis vehementia lædant (vel nihil iuuent) Aloë sola eas partes imbecillas roborat, & ad functiones suas reducit, nulla omnino actiōne noxia: præterquàm quòd venarùm ora tantum aperit, vt per hæc sanguis effluat. Ad has eius doteis accedit, quòd cæteris purgantibus, & his præsertim quæ vacuando corpora dissoluunt, aloë mista hæc ipsa corrigit, & noxis eorum prohibitis meliora reddit. Nam sua crassiore substantia tenuem illorum, acremque naturam frangit, & noxam partium ab his promptam, celeremque proprietate quadam substantiæ inhibet: sua denique purgandi tarditate horum celeritatem contemperat, purgationemque auget. His igitur ipsis nunquam non miscenda aloë. Calfacit ordine secundo, siccat tertio, sed tamen sine morsu: ob id excrementa consumit, & à putredine vindicat, etiam cadauera, præsertim myrrhæ mista: sanguini verò draconis, & myrrhæ iuncta, sanat vlcera putrida & maligna, quia, vt dixi, sine morsu siccat: ora tamen venarum aperit, præsertim hepatis. Quapropter hepar ab ea lædi quidam putauerunt, vtq; ipsum potiùs iuuaret, correctione effecerunt. Adhæc aloë lota, minùs aluum subducit, stomachum magis roborat: non lota contrà. Postremò melle excepta minùs trahendo quidem purgat: magis autem partes quas permeat, tergendo. Bilem pituitamque purgat, ob id affectibus ventriculi, & cerebri, & reliquarū partium, inde natis, vt dolori, inflammationi, sic præcauet, vt eius creber vsus sensuum instrumenta & corpus reliquum nullo insanabili affectu tentari sinat; sed sensus acuat, cogitationem reddat meliorem. Hepati confert, icterum tollit, hæmorrhoidibus & sedi nocet: ob id vitanda his, quibus istæ partes dolent, & aëre frigido, quia tunc sumpta excorticatis sanguinem educit. Vinum autem, vel aqua rosata, vel succus fœniculi quo aloë fuit macerata, oculos lotione terget, visionem acuit, delachrymationem sistit. Datur ab aureo vno ad drachmas duas. Infusa autem ab aureo vno ad drachmas tres. Veruntamen cùm & tardiùs purget aloë, ob id diu ante cibum sumenda, & tam imbecilliter, vt eius facultas purgatrix hepar vix transeat, nisi largior sumatur: cùm denique adeò venarum ora patefaciat, vt inde sanguis emanet, his eius incommodis hac ratione occurrimus. Imprimis tarditatem purgandi aloë ipsi celeramus, si cum aromatibus essentiæ tenuioris & acribus, vt mace, nuce moschata, cinnamomo, spica nardi, calamo aromatico, cubebis, schœnantho, asaro, mastiche, caryophyllis, portione pari: croco autem portione dimidia, in aquæ sextuplo igni lento, ad aquæ eius tertiam, coquantur: aloës vnciæ sex, in libras aquæ singulas: pòst siccentur in vmbra primùm, deinde in sole. Idem alij similiter efficiunt per aromata sex, quibus cum aloë mistis Galenus hieram picram componit. Eius enim actionem talia citatiorem reddunt, & prætereà hyssopus, cinnamomum, casia, & alia plurima. Sunt qui celeritatem purgandi aloë acquirant, macerantes aqua illa, cui incocta sunt aromata, deinde expressum potui dantes. A partibus autem remotis, trahendi potestatem aloë conciliamus, aliis purgantibus valenter (qualia sunt colocynthis, turbith, & similia) mistis: vel in decocto illo aromatum, vel in sero lactis, vel in trochiscis, vel catapotiis, vel in alia medicamenti forma. Postremò venas aperire desinit aloë, bdellio, aut tragacantho, aut mastiche, aut simili permista. Hæc autem tria eius incommoda non modò maiora habet aloë, dictas bonitatis notas egressa: sed prætereà ventrem totum torminibus dolorificis conturbat, ventriculum, & hepar, & viscera alia lædit molesta adeò vacuatione, vt sua virtute illis hærente, interdum sanguinem quoque vacuet. Hæmorrhoidibus & sedi eadem maximè nocet. Lotione igitur

partes huius impuræ ſeparentur, & quod purius eſt, aromatum decocto maceretur, & his miſceantur quæ ipſam promptè lubricando per inteſtina deturbent: qualia ſunt aqua hordei, cum oleo nucum, aut vuarum paſſarum decoctum, aut aqua tepida cum melle. Bdellium autē & Tragacanthum, præter cætera, omnem aloën caſtigant, & emendant.

Ægin. Abſtergendi, diſtrahendi, & aluum ſubducendi vires continet: elota imbecilliorem exterēdi vim poſſidet: atqui magis amica ventriculo eſt, & inflammatione leuat. Calfacit primo, ſiccat in tertio ordine. Dyſenteriæ infunditur Plinio. Et ſi difficilius concoquantur cibi, bibitur à cæna modico interuallo. Digitorum pterygia tollit. potenter exſiccat.

STRATIOTES, *ſiue* MILITARIS *Aizoides. fol.* 334.
Sedum aquatile Dod. ſiue Stratiotes potamios.
Flos tribus foliis conſtat lacteis minimæ Nymphæ albæ, in pediculo emicans.

SEDVM *minimum tertium.*

DIOSCOR. *Herba Semperuiuo ſimilis ni maiora haberet folia quæ refrigerant; ſanguinem qui defluit à renibus pota ſiſtit. Vulnera quæ inflammationem minantur; intumeſcere non ſinunt: Ignibus ſacris & tumoribus ex aceto illinuntur.*

Gal. Stratiotes aquaticus quidem humida & frigida facultate eſt.

SEDVM *minus, facie & foliis Sedi maioris.*

Alterum Sedi facie, foliolis anguſtioribus multo, magiſque acutis & mucronatis, munere C. Cluſij colitur in vireto generoſi viri & ſtirpium parentis benemeriti Ioannis Brancionis Mechlinienſis, apud quem nondum floruit.

SEDVM *minimum tertium.*

Omnium longè minimo ex Syria aſportato, folia quàm ſuperioris, & petræi montani Sedi minora: cauliculi ſeſquiunciam æquant, in quibus luteoli flores maiores pro plantæ exilitate, Saxifragiæ albæ aut Sedi petræi montani. Radix implicata fibrata.

Leg. pa. 163. lin. 7. *ſurculentis.*

Vermicularis,

SEMPERVIVVM *paruum. Aduers. pag.*162.

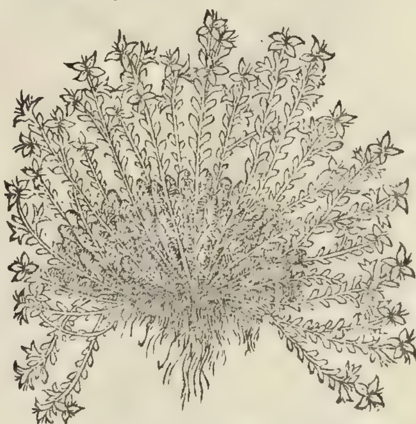
Vermicularis, siue ILLECEBRA *maior. Aduers. pag.* 162. *Angl. etiam* Mous taple.

SEMPERVIVVM *minus æstiuum.*

SEMPERVIVVM *minimum, siue* ILLECEBRA. *Gramen* 3^{m}. *Plinianum Anguil. Aduers. pag.* 162. *Germ.* Maurfeffer. *Ital.* granellosa, & grasella.

DIOSCOR. *Vis ei excalfactoria, acris, exulcerans. Illita cum axungia strumas discutit.*

SEMPERVIVVM *paruum. Aduerſ. pag. 162.*

DIOSCOR. *Folia eiſdem cum maiore viribus prædita ſunt.*

SEMPERVIVVM *minus æſtiuum.*

Palmaris fruticoſa planta; folio exiguo Sedi minoris, rotundiore. Flos luteus, radix inutilis, guſtanti frigida. Belgis hortenſis eſt.

SEDVM *arboreſcens maius, floſculis candidis. Aduerſ. pag. 162.*

SEDVM *minimum arboreſcens vermiculatum.*

Iiſdem Syriæ natalitiis naturæ munifico luſu & luxu plantulam penes me habeo, fruticoſam & densè geniculatam, confertiſque foliis & ramulis. Flores luteoli vermicularis acris, vti tota facies. Vtramque in Italia oriri quoque opinor.

VERMICVLATÆ

VERMICVLATÆ *fruticis varietas maior.* *An* CHAMÆPITYS *altera vermiculata Diosc.?*

Lege AIVGA *vel Chamæpitys mas Diosc. & tertia. Iua arthritica offic. Chamæpitys 1. Dod. & Matth. Peristerona Crateua Anguillaræ. Aduers. pag.* 164. *Gal.* Iua artetique. *Angl.* Grounde pyne. *Belg.* Velt cypres. *vulgus Ger. perperam* ye lenger ye lieber. *Hisp* penilho, & yua arthetica. *Ital.* Iua.

VERMICVLATÆ *planta Sedi effigie varietates. Aduers. pag.* 163.

Vtrique densi confertique ramuli: sed quæ maior, foliis est albis densissimè conferta, denticularis vermicularis acris, maioribus.

Exilior totaque minor altera, minus crebris foliis teretibus oblongis; & flosculis herbaceis Centinodij, ex vireto generosi viri Brancionis oriunda.

CHAMÆPITYS *altera.*

DIOSCOR. *Alterum est genus Aiugæ cubitalibus ramis in anchoræ speciem incuruatis, pratenuibus, coma supradicta; flore candido: semine nigro. Hac etiam pinum redolet.*

AIVGA *vel Chamæpitys mas.*

DIOSCOR. *Tertia mas nominatur, paruula, foliis exilibus, albis, scabris: caule aspero, candido: luteis floribus: semine iuxta alas. Resipit & hac pinum. Hæ duæ vim superioris obtinent, sed non vsque adeò efficacem.*

CHAMÆPITYS

CHAMÆPITYS *prima Diosc. pinum redolens.*
Aduers. pag. 164.
Altera Matth. tertia Dod. luteolis floribus.

CHAMÆPITYS *prima.*

DIOSCOR. *Folia septem diebus in vino pota, regio morbo medentur: & quadraginta diebus ex hydromelite, ischiadicos sanant. dantur peculiariter vrinæ difficultatibus, iocinoris, & renum vitiis. torminosis prosunt. Ea apud Heracleam Ponticam, perinde atque antidoto contra aconitum vtuntur, bibentes decoctum. ad antedicta illinitur, cum polenta ivræ decocti subacta. trita in farinam, & cum fico in pilulis * sumpta, aluum emollit. excepta melle, cum æris squamma & resina deiicit. apposita ex melle vuluæ vitia extrahit. mammarum duritias discutit. vulnera glutinat. vlcera quæ serpunt, cum melle illita, cohibet.*

Gal. Gustu amarum saporem acri validiorem obtinet. Effectu verò expurgat, abstergitq;, viscera plusquam calfacit. proinde regio morbo laborantibus, & omnino quibus iecur obstruitur, bonum est medicamentum. Quin & menses ducit tum pota, tum apposita cum melle.

Aduersus scorpionum ictus prosunt Plin°. Sanguinem densatum pota extrahunt. sudores facit perunctis ea. * Fiunt ex ea & † hydropicis pilulæ, cum ficu aluum trahentes. Mortuos fœtus ex aceto cocta, potaq; eiicere protinus dicitur.

ANTHYLLIS *Chamæpityides minor. Aduers. pag. 164.*
IVA MOSCHATA *Monspel. scitè effigiata.*

CHAMÆPITYS

CHAMÆDRYS *laciniatis folijs, vel potius* CHAMÆPITYS *altera. Chamæpitys tertia Dod. Chamæcyparissus agrestis Tragi, & Chamæpitys altera. Aduers.209.*

COTYLEDON. *Belg.* Nauelkrupt. *Hisp.* Scudettes & orejas de monje. *Aduers.* 165. *Lusit.* Cocihelos. *Salamanticensib.* Vasillos. *i. acetabula vasculáue à cauo fol.o.*

Aquatica COTYLEDON ACRIS *Septentrionalium, an* CALITRICHE *Plinij.? Aduers.* 165

Fit & ex Calitriche sternutamentum. folia sunt Lenticulæ similia, caules iuncis tenuissimis: radice minima. Nascitur in opacis & humidis: gustatu feruens. Plin.lib. 5. cap. 11.

CHAMÆPITYS adulterina.

A foliorum cognatione cum Chamæpytide Pseudochamæpitys recentioribus etiamque Dodonęo & Clusio vocatur: Vulgatæ Iuæ arthriticæ, folijs & surculis, sed habitioribus, & radice similis; nisi flosculis candidis cucullatis galericulis & rictu hiantibus, inodoris, vti tota planta, foret. Semina succedunt quaterna Milij Solis modo, confertim stipata. Hanc cum multis alijs acceptam refero generoso viro D. Brancioni, qui Hispano semine plantam nactus est.

COTYLEDON.

DIOSC. *Succus cum vino circumlitus, instillatúsue, contecta genitalia nudat. inflammationibus, sacris ignibus, strumis, pernionibus, illitu auxiliatur. stomachi ardorem refrigerat. Folia cum radice comesa, calculos frangunt. vrinam cient. hydropicis cum melle dantur. Herba vtuntur ad amatoria.*

Idem Gal. Gal. Cotyledon facultatis est mixtæ, nempe humidæ, subfrigidæ, & cuiusdam obscurè adstringentis, & cum ea leuiter amaræ: vnde refrigerat, repercutit, abstergit, & discutit. Itaque phlegmonas erysipelatodeis, & erysipelata phlegmonode curat.

ANDROSACES. *Aduers. 165. 166.*

Musci marini genus Guillandini qui frigidum & siccum arbitratur.

*Idem Gal. DIOSC. *Ea drachmis duabus in vino pota,* copiosam hydropicis vrinam ciet. Idem effectus est semini poto, & herbæ decocto, podagris vtiliter illinitur.*

Desiccat, discutit; humida & acris herba Gal.

COTYLEDON *minor Sedi folio Aduers. 165.*

Aizoum serratum Cordi. Onobletum Hippoc. Anguil.

DIOSC. *Gustu adstringens: & eadem facit qua Semperuiuum.*

PORTVLACA *domestica. Germ. etiam* Burtzelkraut, *& Angl.* Porcelayn. *Gal.* Porcellaine. *Hisp.* Verdolagas. *Lusit.* Bardroegas. *Ital.* Porcellana *&* portulaca. *Aduers. 166.*

PORTVLACA *siluestris.*

DIOSC.

PORTVLACA.

DIOSC. *Portulacæ vis refrigerat capitis doloribus, inflammationibus oculorum, cæterísque, cum polenta imponitur. ardoribus stomachi, sacro igni, vesicæ doloribus, auxilio est. commanducata, dentium stupores* †* *sedat. stomachi & intestinorum*† *æstuationem, fluxionésque mulcet. renes & vesicam adiuuat, etiamsi erosionem sentiant. veneris impetus exoluit. succus epotus simili effectu prodest, in febribus valens. contra teretes ventris tineas, cruentam excreationem,* ∗ *dysenteriam, hæmorrhoidas, & profluuia sanguinis, percocta efficax est. item contra sepis morsus. ocularibus medicamentis vtilissimè commiscetur. interaneis fluxione laborantibus, atque vuluarum erosionibus, infunditur. contra dolores, quos æstus excitauit, caput ex rosaceo & oleo fouetur. eruptiones papularum in capite, cum vino emendat. vulneribus quæ ad syderationem spectant, ex polenta illinitur.*

Refrigerat.] ex tertia classe refrigerantium est: humectantium verò secunda, Aegin.
† Eadem Gal. tum ventris osculo imposita, tum totis hypochondrijs, potissimùm in hecticis febribus.
*idem Gal. & Plin. Leniens & repellens, vt pote cùm viscosam habeat humiditatem.

Gal. Frigida & aquea temperamento est, paucæ cuiusdam austeritatis particeps.
Plin. subdit, cùm ipsa non est, semen eius simili effectu prodest.

†* Plin. dentium dolores sedat, & vlcera oris, tumorémque gingiuarum. Dentes stabilit commanducata: sitim arcet. Ceruicis dolores cum Galla & Lini semine pari mensura sedat: mammarum vitia cum melle aut cimolia creta. Salutaris est suspiriosis, semine cum melle hausto. Vomitiones sistit. Dysenteriæ & vomicis datur ex aceto, vel bibitur cum cymino. Tenasmis autem cocta & comitialibus cibo vel potu prodest. Podagris calidis, cum sale illita. Neruorum duritias emollit. venerem inhibet, venerísque somnia. Oculos hebetare putatur Plinio.
APVL. Herba Portulaca purgat, & in aceto sumpta mirè inflammationem stomacho tollit. Herbam portulacam comedat, mirificè facit ad duritiam stomachi.

TELEPHIVM, *Scrophularia Tragi.*
Aduers. pag. 167.

DIOSC. *Tempore verno folia senis horis illita, albam vitiliginem sanant. sed postea hordeacea farina illini debet. perunctam ex aceto etiam in sole vitiliginem tollunt: sed vbi inaruerunt, absterguntur.*

TELEPHIVM siue Crassula maior Hispanica.

T
P
n
vi

RHODIA RADIX.

Σ
A
S
D
ph
gi
pa

TELEPHIVM *siue Crassula maior Hispanica.*

Quadruplo tota maior quæ in Belgij viretis ex Hispania delata colitur. cetera nõ dissimilia; & simili dote prodest. flos albus, folio rotundiore interdum & longiore visitur, & flore rubro. Varietates.

TELEPHIVM *minus repens semper virens.*

Folio est rotundiore, flore rubro, radice fibrosa, & cauliculis Cepææ crassioribus.

TELEPHIVM *glaucum verius.*

Telephium alterum vulgato par & simile, sed folio glauco cæruleóue, vt Theoph. annotat. hoc alit Mutonus noster.

RHODIA RADIX. ῥοδιὰ ῥίζα. *Germ.* Rosen wurtz. *Belg.* Rosen wortelen. *Hisp.* Raiz Rodia. *Aduers.* 177.

DIOSC. *Vtilissima capitis doloribus, si madefacta fronti & temporibus cum rosacei momento imponatur.*

Aegin. Calfacit ordine secundo, tenuium partium & dissipantis naturæ.

PORTVLACA *marina, an* CRITHMVM *Diosc. Aduers.* 168.

FOENICVLVM *marinum, siue* EMPETRVM *seu Calcifraga. Germ.* Bacillen & meerfenichen. *Gal.* Bacilles & fenouil marin. *Hisp.* perexil de la mar. *Ital.* Finochio marino & herba di San Piero. *Aduers.* 168 *Empetrum Rondelletij. Batis Plinij folio crasso in modum Portulacæ, flore albo, semine Libanotidis.*

CRITHMVM.

DIOSC. *Semen, ceu rorismarini, odoratum, molle, rotundum; quod siccatum rumpitur. habet intus tritici modo nucleum. radices digiti crassitudine, tres aut quatuor, grati odoris & iucundi. Radix, semen, & folia incocta vino, potu vrinæ difficultati & regio morbo auxiliantur. menses cient. estur um coct crudúmue in olere. seruatur etiam in muria.*

Gal. Crithmũ gustantibus salsum quodammodo est, cum paucula amaritudine; quamobrem vis eius est exiccatoria, & abstersoria: vtraque tamen imbecillior in eo est, quàm in amaris.

FOENICVLVM *marinum, siue Empetrum.*

DIOSC. *Nascitur in maritimis, salso gustu, sed quo propius terreno fuerit, amarius sentitur. Trahit bilem, pituitam & aquam, si bibatur in iure aliquo aut hydromelite.*

Semen ceu rorismarini.] propter semen Cachris, sunt quibus Empetrum pro Crithamo magis arrideat, quia facultates suffragantur.

Κηπαία. CEPAEA. *Aduers.* 169. HALIMVS *Aduers.* 169.

Teretibus pedalibus & sesquipedalibus numerosis reptilibus surculis Semperuiui minoris, stellatis flosculis albis confertis. Foliola minora, Portulacæ agrestis, angustiora & longiora, tenera, carnosa, succo prægnantia. Radix exilis. in Belgij viretis luxuriat, Patauio delata.

Eadem Aegin. DIOSC. *Folia in vino pota vrinæ stillicidio & vesicæ scabie laborantibus opitulatur. maximè id præstat, si cum decocto radicum Asparagi eius, quem Myacanthon, hoc est, Corrudam vocant, bibatur.*

HALIMVS.

Belgij hortis semen racemosum Atriplicis, aut Portulacæ marinæ edit, sed habitius.

KALI *magnum. Ital.* Soda. *Aduers.* 169.

leges videntur. Empetri modo acetarijs quibusdam apta. vrinas ciet.

PERFOLIATVM vulgatius flore luteo, folio vmbilicato. Germ. Durchwachs. Ital. Perfogliata. Aduers. 171.

lege qui folia. *lin.* 40. διαφύλλα. *lin* 45. elegãtioribus.

CERINTHE major. Aduers. 171.

Cerinthes maioris è floris colore tres differentiæ;	Luteo, Purpuroluteo, fundo. Purpureo, & folio fusco glauco.	*Flore ſeſe pandente.*

Quæ minor, folia longiora edit, florem occluſum, luteum: ſed omnia minora.

HYPERICVM. *Angl. etiam* **Iohns graſſe.** *lege Hiſp.* Coraçoncillo. *Aduerſ.* 172.

HYPERICVM.

DIOSC. *Vrinam cit. menſtrua pellit* appoſitum: tertianis, quartaniſq; cum vino potum liberat. Semen quadraginta diebus hauſtum, iſchiadicis medetur. Folia cum ſemine illita, † ambuſta ſanant.*

†Subdit Gal. & alia ad cicatricem ducit.

*Gal. ſed ad hæc totus ſumendus eſt fructus, non tantum ſemen.

Plin. eadē. Aluumq; ſiſtit: natura ſemini ſpiſſādi. Excalfacit, deſiccat, tenuiſq; ſubſtantiæ eſt, adeò vt & menſes & vrinas prouocet. Gal.

SYRIACVM, *& Alexandrinum.*

Folia quadruplo minora quàm noſtri Europæi, quæ ſummis cubitalibus virgultis confertim tanquam in verticellis exeunt. Flores lutei noſtrati perſimiles.

ASCYRON.

Eadem Gal. DIOSC. *Vſus ſeminis ad iſchiadicos. potum in hydromelitis ſextario, billioſa recrémenta ampliſſimè detrahit. ſed aſſiduè dare oportet, donec ſanitati reſtituantur. illinitur & ambuſtis efficaciter.*

ANDRO-

ANDROSÆMON.

DIOSCOR. *Semen tritum drachmis duabus potum, biliosa alui excrementa pellit. Ischiadicis maximè medetur: Sedi à purgatione aquam exorbere oportet. Herba ambustis illita medetur, & sanguinem cohibet.*

Ægin. Ascyri & Androsæmi semen expurgandi vim continet, sed folia potentiùs desiccant.

HYPERICVM *minimum supinum Septentrionale. an* CORIS *Diosc.?*

Non ita dissimilis hæc herbula, ex ericetis, sabuletis & strigoso solo Brabantiæ, & Flandriæ oriunda, ramulis & cauliculis palmaribus, & duas vncias altis. Folia pusilla Thymi nostratis paulo maiora: flosculi luteo pallentes; & semina pinguia Hyperici vulgaris longè minora. Vsus non disparis.

Hæc Hyperici supini figura non est diuersa ab altera tomentosa effigie mox subdenda: Sed quia pictor ipsa folia hirsuta minora reddidit, & neutiquam incanum tomentum expressit, apposi. è minimi supini Brabantorum Hyperici supplere poterit.

HYPERICVM *tomentoſum. Aduerſ. pag. 172.*
Hypericum ſupinum Cluſij.

Κενταύριον μικρὸν, CENTAVRIVM *paruum.*
Luteum autem eſt Meſuei. Aduerſ. pag. 173.
Febrifuga. Panax leptophyllon Plin. Dodonæo.
Gal. petite Centoire. *Angl.* Centorp. *Belg.* Santorpe, clepne Santorpe. *Germ.* thauſentguldenkraut, fieberkraut. *Hiſp.* Cintoria, & fel de tierra. *Ital.* biondella.

Varietas. Floribus albis in monte Trinitatis Neruiorum conſpexi.

DIOSCOR. *Herba recens tuſa, ſuo illitu vulnera conglutinat. vetera vlcera purgat,*[a] *& cicatrice obducit. bilem craſſosq́ue humores per aluum exigit, ſi decocta deuoretur. ius decocti iſchiadicis*[b] *conuenientiſſimè infunditur. trahit enim ſanguinem, & dolorem leuat. ſuccus oculorũ medicamentis perquam vtilis: ſiquidem cum melle*[c] *caliginem oculorum expurgat. in vellere appoſitus,*[d] *menſes & partus extrahit. epotus peculiariter neruorum vitiis ſuccurrit. Succi extrahendi ratio: Legitur herba ſemine prægnãs, & diebus quinque madefacta, decoquitur donec ſupereemineat aqua. mox vbi refrixit, linteolo exprimitur. & eiecta herba, iterum decoquitur, vſque dum mellis craſſitudinem habeat. Nonnulli eam recentem grauidamq́ue contundunt, atque ſuccum fictili non picato exprimunt, & in ſole, lignea rude aſſiduè mouentes, inſpiſſant. quòd ſi quid concretum faucibus vaſis adhæreſcat, deradunt, reliquoq́ue humori permiſcent. noctu diligenter operiunt. nanque ros nocturnus, liquores coaleſcere non ſinit. Quæ autem ſiccis radicibus aut herbis liquamenta exprimuntur, decocta, vt in gentianæ mentione retulimus, præparantur. ſed quæ ex corticibus humidis, aut contuſis herbis factitantur, in ſole, vti antè dictum eſt, coguntur. ſic è thapſia, ſic è mandragora, reliquiſq́ue ſimilibus ſuccus, ſic ex acerbis vuis melligo elicitur. lycium tamen & abſinthium, hypociſtis & conſimilia, decocta, eo quo diximus modo, coguntur.*

[a] Eadem Gal. [b] Idem Gal. ceu biliosa ac craſſa ducens: nam & talia purgat: quanquam cùm adeò vehementer operabitur, vt cruenta euacuet, tunc magis proderit. [c] Eadem Gal. [d] Gal. idem.

Gal.

Gal. Herba arefacta glutinatoriis, & deficcatoriis miſcetur facultatibus, iis videlicet, quæ ſinus & fiſtulas ſanare ſunt natæ, & veteres durities emollire, tum vlcerum maligna ſanare. Miſcetur etiam iis, quæ rheumaticis affectibus medentur, in quibus ea medicamenta optima ſunt, quæ vehementer deſiccantia cum quadam adſtrictione nullam habent mordacitatem.

Succus eius cùm adſimilis ſit facultatis, hoc eſt exiccatoriæ & abſterſoriæ, & reliqua iam dicta pulchrè efficere poteſt.

Optimum eſt medicamentum ad obſtructiones iecoris ſoluendas. Bonum quoque lieni indurato foris impoſitum; & nihilo ſecius, ſi quis bibere ſuſtinuerit.

Cum exiguo ſalis & aceti ſuccus bilem detrahit Plinio.

Inſigni amarore abſtergit, incîdit, aperit, ideò febribus pituitoſis non ſecus ac Gratiola, & regio morbo auxiliatur.

APVL. Ad viperæ morſum: herbæ Centauriæ minoris puluer in vino exhibitus, aut ipſa piſata in vino veteri & potui data, validiſſimè proficit.

Ad auriginem: herbam Centauriam minorem decoque in aqua ad tertias, & ex ea dabis bibere quantum poterit, ſanabitur.

Ad lumbricos & tineas: herbæ Centauriæ minoris ſuccum dabis vt ſupra, miraberis bonum effectū.

Qui venenum ſumpſerit: herbam Centauriam minorem ex aceto tritam da bibat, mox diſcutit venenum. Item Centauriæ radices pondere denarij vnius in tribus cyathis vini bibantur.

Radicem ſuperuacuam dixit Dioſcorides.

CENTAVRIVM *floribus luteis ſiue citreis pallidis Meſuei. Aduerſ. pag. 137. Efficaciùs purgationes molitur.*

Eaſdem ferè quas Dioſc. facultates Centaurio flore puniceo, illi tribuit Meſueus his verbis. Ad omnia Centaurium minus eſt præſtantius, idque ſuis floribus pallidis, & citreis, ac ſemine. Calfacit, ſiccat ordine ſecundo, vel cum Rufo tertij initio: conſtans terrea ſubſtantia ob vſtionem valdè amara: & alia terrea non aduſta, aquoſæ miſta, qua modicè adſtringit, & aërea parum dulci, & ignea ſubacri ſine morſu. Ob hæc, vlcera & vulnera efficaciſſimè curat & glutinat. Terget enim, ſiccat, excrementa conſumit, aluum ſoluit aliquando tam violenter, vt aperiat ora venarum, quibus ſanguis emanet. Qua de re dubitauit Hermes, præſertim cùm vulnera conglutinet & ſanet, & Alkindi ſententia, ſanguinis ſputo conferat, ipſum ſiſtendo & apertam vaſis partem glutinando. Sed ambiguitatem hanc ſoluit ſubſtantiarum in eo præcipuarum contrarietas, amaræ ſcilicet, & hac largioris ſtypticæ, quæ prima cogendo agit, quòd à dominante ſubſtantia hæc facultas ſit ad agendū promptior. Poſt longam autem eius actionem calor mordax ex acri ſubſtātia excitatus, corpus agitat, & noxas prædictas affert, non ſemper tamen, ſed quando immodicè purgat. Purgat autem Centaurium præſertim minus, pituitam crudam, & bilem flauam, & materias alias etiam à neruis & iuncturis, & hæc tardè. Ob id harum partium affectibus confert, vt etiam iſchiadi, clyſtere iniectum, vel cataplaſmate impoſitum. Muſculis item attritis, ſed cū panis mica, ſale pauco, & melle, vel oleo.

Obſtructionem hepatis & lienis ſanat, colico dolori & ventris prodeſt, lumbricos necat, & vacuat, menſes mouet, vteri dolorem ſanat. fœtum educit. Styptica verò ſubſtantia ſputum ſanguinis ſiſtit, vulnera glutinat, vlcera etiam dyſepuloticaglutinat, præſertim puluere per ſe vel in vnguentum coacto, ac etiam potu decocti ipſius fiſtulas & vlcera cacoëthe ſanat.

Ambitiosè autem quidam ab eo carnibus diuisis incocto eas glutinari aiunt. Cum mulsa, vel oxymelite, & sale pauco, vel decocto ameos mellito & salem gemmæ habenti promptiùs purgat & clementiùs. Mastiche autem addita, venas ab eo aperiri prohibet.

CORIS *Monspelliensium. Aduers. pag. 174.* CORIS *Matthioli. Aduers. pag. 174.*

DIOSCOR. *Potum semen menses trahit & vrinas, contra phalangiorum morsus ischiadicos, & opisthotonicos, ex vino potum auxilio est. horroribus ex pipere, sed opisthotonicis ex oleo, aptissimè illinitur. Radix vino decocta potaq́, defectis opem ferre creditur. Sed laborantem inter potandum quamoptimè cooperiri licet: siquidem corpus totum desudabit, ex qua re pristinam agilitatem recuperabit.* Eadē Aegin.

Matthioli Cori flores stellati Ornithogali minores ex rubore candicantes, quorum apiculi flauent. E lignosa radice plures spithameos cauliculos & foliola kali aut Spergulæ stellatim è geniculis profert. Gaudet pratis in afflatu maritimo.

CAMPHORATA *Monspelliensium. Aduers. pag. 174.*

Vis illi Stratiotis militaris, ad vulnera perefficax: cogit, glutinat & siccat. Chamæpeuce Plinio li. 24. cap. 15. lumborum doloribus & spinæ propria est.

ANTHYLLIS.

ANTHYLLIS *altera Italorum.*

ANTIRRHINVM. *Aduerſ. pag. 175. Cynocephalis Apulei. Hiſp.* Veſerra yerua, *&* Cabeza de ternera. *Ital.* Antirino.

Camphoratæ congenerem ſtirpem tenuifoliam, humilem pinum exprimentem, Dioſcoridis alteram Anthyllidem Aiugæ foliis & ramulis rebantur Itali non indocti. ſed cùm minùs olida ſit, Monſpellienſium Iuam Moſcatam retinere maluimus. Surculis, foliis, ortu & facie Chamæpeucen ſiue Monſpellienſium Camphoratam adumbrat: ſed exilior tota; & ſummis virgultis, tomentoſis, muſcoſis floſculis luteopallentibus, guſtanti præſiccis.

ANTIRRHINVM.

DIOSCOR. *Appenſum veneficiis aduerſatur; gratiam conciliat, ſi quis eo perunctus cum liliaceo aut cyprino ſit.*

Gal. Semen inutile: herba ipſa adſimilis cum bubonio facultatis; ſed multò minoris.

APVL. Ad epiphoras oculorum: Herbæ canis cerebri radicem cum aqua decoquit; & de eadem aqua ſubinde oculos fouet, & celeriter lenit.

ANTIRRHINVM minimū. Aduerſ. 175. Phyteuma Dod. ſiue Antirrhinū ſyl.

Lege Antirrhinum eſſe accens capitula.

Caput Maurohebræ. aut Simiæ quorundam.

Os
Lin

LINARIA purpurea odorata. Aduerſ. pa. 176.

Lina
purpu
varie

ANTHIRRHINI *minimi varietas.*

Minimum Antirrhini genus proferunt Trinitatis colles Neruienſis agri, vulgatiori noſtro ortu & vultu nõ ita abſimile: ſed floribus differt, qui Lychnidis aut Leucoij ſunt (quales Dioſc. ſuo Antirrhino tribuit): neque ſemen clauditur inuolucro nares & hiatum oris vituli exprimente.

OSYRIS, *aut* LINARIA. *Aduerſ. pag.* 175. *Chryſocome Geſneri Daleſc.*

DIOSCOR. *Decoctum eius potum, iuuat arquatos.*

Gal. Amara ineſt qualitas, & obſtructiones reſerandi facultas.

Varietates. { Floribus albis aliquando inuenitur in Belgij hortis.
Linaria pumila Cluſij tota minor, ſed non abſimilis, aridioribus locis apud Salamanticenſes oritur.

LINARIÆ *purpureæ varietates.*

Quandam etiam videre meminimus ſurculoſis gracilioribus multò ramulis, & foliis anguſtioribus; floſculis purpurouiolaceis, albis & cæruleis.

Tertia folio, viticulis, & floribus purpureæ Narbonicæ par, ſed inodora.

Quarta, Narbonenſis anguſtifolia, odorata, Monſpelliacis vinetis gaudens.

SCOPARIA, *Beluider Italorum.* *Oſyris Græcorum Dod.* *Oſyris Anguillaræ.* *Aduerſ. pag.* 176.

LINARIA *Valentina Cluſij.*

LINOSYRIS *nuperorum, an Tripolij ſpecies? num Linariæ tertium genus Tragi?*

Huic folia Hyperici aut Cytiſi in ramulis & cauliculis ſurculoſis pedem altis; terna. Agro Valentino lecta manu ſeduli & peritiſſimi veſtigatoris C. Cluſij. Flores item ſecũdum ſummos caules lutei Linariæ vulgaris, rictu lanuginoſo, corniculis aut caudicellis purpurantibus donantur. Martio floret Valentinis pratis.

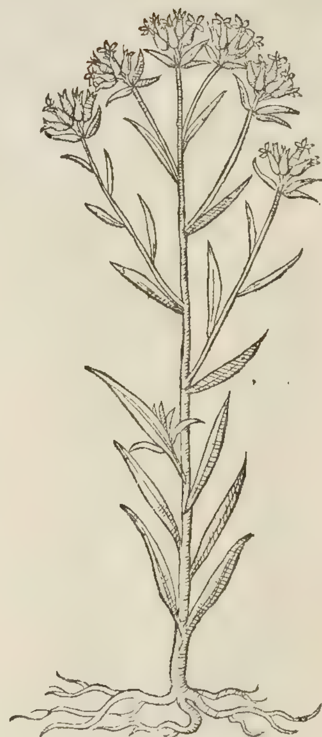
LINOSYRIS *nuperorum.*

Hanc ob ipſam cũ vulgatis Linariis & Scopariis ſimilitudinẽ, Linoſyridẽ dixit recẽtior ætas. Eſt quippe virgis rigidis & foliis Scopariæ aut Oſyridis vulgaris: ſed flores in ſummitatibus luteo fuluo languẽt, Aſteris mõtani anguſtifolij, vel Crithmi Chryſanthemi, ſitu & poſitu; parilitate & effigie Conyzæ maioris aut minoris. Cauliculi pedem & cubitũ æquant. Hanc in collibus Narbonenſis Galliæ nõ procul à mari erutã memini; quà ad Balnea prope Frontignianũ itur, & acris guſtãti, glutinoſa, amaricans, Senæ æmulo ſapore, ad Thymelæam accedente.

LINARIA *aurea Tragi.*
Hyssopus vmbellijera Diosc. Guillandino.

PASSERINA *Linariæ folio.*
Chrysocome altera Mutoni.

Prorsus genere eadem Linosyridi videtur: facie siquidem, iisdem foliis & cubitalibus summis alis multifidis cauliculis neutiquam diuersa: sed extrema florum bullata capitula copiosis aureis villis referta fulgent, radix enim lignosa, fibrosa, semen exiguum. Vires exploratas non habeo. In vireto clarissimi viri D. Petri Brughelij in schola Louaniensi professoris regij elapsa æstate lætè florentem vidimus; nec non apud nostrum Petrum Coudenbergium & Iacobum Plateau.

PASSERINA *Linariæ folio.*

Linariis & hæc ob effigiaturam reddenda: folia quippe Linariæ similia. sed aceruatim in capitulis coriandrinis seminibus paribus summis Chrysocomes similibus, pallidioribus, surculosis pediculis Lini. flosculi pallentes. ex agro Monspelliensi oriunda. hanc Turnaci etiam Mutonus alit in horto suo.

LINIVM

LINVM *Aduerſ.* 176.

LINVM *marinum luteum Narbonenſe. Syl. Linum Dod. Aduerſ.* 177.

DIOSC. *Linum vulgo notum eſt. cuius ſemen eaſdem quas fœnum græcum vires habet. diſcutit & emollit*
*omnem intus foriſque inflammationẽ, cũ melle, oleo, exiguáque aqua decoctum, aut *melle cocto exceptum. vitia cu-* *Idem Gal.
tis in facie varóſque †crudum tollit. illitum cũ nitro & ficulneo cinere, parotidas duritiáſque diſcutit. vlcera quæ ſer- †Idem Plin.
punt, fauoſq; cum vino decoctum expurgat. vngues ſcabros eximit, cum pari modo naſturtij & mellis. vitia pectoris Plin.
extrahit, ſi ex melle eclegmatis vice ſubſtituatur. tuſſim lenit. venerem ſtimulat, ſi farina piperis & melle exceptum, Plin.
pro placenta largius adſumatur. Huius decoctum interaneorum vuluæque eroſionibus immittitur. alui excremen- Plin.
ta euocat. ad vuluæ inflammationes in deſeſſionibus perquàm vtile.

Oleum ſeminis Lini emollit; neruos contractos laxat, & lenit. Recens potum, calculo auxiliatur: cœliacos & lateris dolores leniendo finit.

Aegin. Lini ſemen, caliditatis primum ſortitum eſt ordinem, humiditatis & ſiccitatis medium. comeſtum flatus generat, etiamſi frigatur in ſartagine. adeò ſanè excrementitia humiditate plenum eſt. Idem Gal. Viſceribus tamen quæ circa hypochondria ſunt, vt ſi quid aliud, gratum exiſtit. Quidam hoc toſto inſtar obſonij, non ſecus ac factitio ſale cum garro vtuntur. Inſerunt nonnulli panibus quoque; ſtomacho & concoctioni repugnat. tenuiter corpus alit. Quod ſpectat ad deiectionem, nec laudandum, nec vituperandum: perexiguam tamen vim mouendæ vrinæ tenet, quæ in toſto efficacior eſt. Ideo quoque aluum magis ſiſtit.

Plin. Semen anginas in aqua & oleo decoctum & cum aniſo illitum iuuat. Cœliacis & dyſentericis imponitur ex aceto. Ad iecoris dolores eſtur cũ vua paſſa & ad phthiſim vtiliſſimè. Semine fiũt & eclegmata. Cum radice verò cucumeris ſylueſtris extrahit quæcumque corpori inhærent, ſic & fracta oſſa.

LINVM *sylu. floribus albis, an Linum syl. tertium Clusij?*

LINVM *syl. tenuifolium.*

Via quà Monspellio Frontignanam itur, Linguagottiæ agrorum strigosis marginibus & cautibus nonnunquam obuium; teretibus, nitidis, summis dodrantalibus virgultis. flores albi Lini lutei maritini maiores: foliola Scopariæ longè angustiora, exilitate Asparagi aut Fœniculi caules ambientia.

LINVM *tenuifolium densè fruticans.*

Lini syluest. varietates.

Non modò florum effigiatura, sed etiam foliorum, in Belgicis viretis multiplicem sortitur varietatem syluestre Linum, cuius nostris Viennæ Austriæ hoc anno 1575. seminaria misit C. Clusius. Aliud tenuifolium densè fruticans; aliud verò latifolium, cuius quidem flores nondum videre contingit in Belgio.

Angustifolium satiuo ferè idem, nisi quia totum gracilius multò, flosculi quinis foliolis cæruleis fugacibus & caducis, satiuo pares. copiosis pedalibus & cubitalibus virgultis, exilioribusque Lini aut Linariæ purpureæ foliolis, è longiuscula, perenni (vt puto) radice. cuiusmodi hic appicta damus. Ang[...] lium.

Latifolium folijs exit hirsutis, Tithymali helioscopij paribus. num eadem sit planta cum Latifolio Clusij syl. Lino Ascyrifolio, equidem affirmare non ausim. Latif[...]

CHA-

CHAMÆLINVM, *siue syl. Linum perpusillum.*

GLAVX *exigua maritima. an Glaux Diosc.? Germ. & Belg.* Melck crupt & Melckraut. *Aduers.* 178.

POLYGALA *repens nuperorum.*

Chamælinum, siue syl. Linum.

Aliud syluestre Linum vix palmũ æquat: foliola, flosculi luteo pallentes, Lini cauliculi, cæteraq; cũcta quadruplò minora. in glareosis Gallobelgij, & ipsis Louaniensibus pomœrijs oritur.

CAMPANVLA *lutea linifolia Montis Lupi. Aduers.* 177.

Videtur Viola Calathiana Plin. flore luteo.

GLAVX *exigua maritima.*

DIOSC. *Coquitur cum hordeacea farina sale & oleo in sorbitione ad reuocandam extincti lactis vbertatem.*

Aegin. temperaturæ calidæ est atque humidæ, proinde nutricibus lactis vbertatem generat.

POLYGALA. *Aduers.* 178. 179.

DIOSC. *Gustu adstricto; quæ pota, lactis abundantiam facit.*

Aegin. modicè austera habet folia: potum lac procreare videtur. Temperamentum itaque in eo imperat calidum & humidum.

POLYGALA *repens.*

Quamuis multæ consimiles plantæ quæ folijs Polygalam adumbrent magis, quàm pressè delinient, aut expleant; inter eas tamen id nominis apud nonnullos herbarum peritos est etiam assequuta plãtula hęc multis & dẽsissimis, palmaribus, reptãtibus surculis & foliolis Herniariæ ex interuallis distinctis; è quibus florum veluti candicantes globuli verticillatim oriuntur. In scrobibus sabulosis, fossarum & agrorum marginibus Antuerpiæ, & Gandauo conterminis luxuriat.

ONOBRYCHIS *altera Belgarum & Dod. Belg.* Vrouwe spigel.

Πολύγαλον.
POLYGALA
Recentiorum.

POLYGONVM.

POLYGALÆ *recentiorum è florum colore varietates.* *
Angl. Milck lentil. *Aduerſ.* 179.

* { Purpurei ſanguineíue diluti punicei.
Albi.
Violacei.
Albi rubore confuſi. }

Recentiorum Polygala eſt Onobrychis vera Dioſc. folijs lentis, longioribus; caule dodrantali; flore puniceo; radice parua. Naſcitur in vliginoſis & incultis. Quæ omnia bellè quadrant.

DIOSC. *Herba ſuapte vi, ſi trita illinatur, tubercula diſsipat: cum vino pota, ſtrangúrias ſanat; illita ex oleo ſudores mouet.*

Num facultates reſpondeant, nondum exploratum habeo.

ONOBRYCHIS *altera Belgarum.*

Aequè nos habet anxios conquiſitio facultatum plantæ conſimili nomine vocatæ & donatæ: quarum ſi certiores eſſemus, hęſitationi locus nec

nec dum iam foret. Similis ortu eſt Delphinij aut minimi Rapunculi: ramulis ſpithameis, quos ambiunt foliola, lentis, ſed leuiter ſerratis ad Ciceris accedentia: ſummis, & iuxta cauliculos multis alis diuiſos, florum cęruleopurpurantium peramæna fætura Rapunculi aut Lini, ſeſe pandit & contrahit conuoluulorũ ritu. Segetibus & pingui veruacto Belgij, Germaniæ, Angliæ, Galliæ & Italiæ gaudet.

POLYGONVM. *Ital.* Corregiola, *&* lengua paſſerina. *Hiſp.* Corrihuela. *Luſit.* Co rreiola. *Aduerſ.* 179.

DIOSC. *Vis epoti ſucci eſt, ſpiſſare, ac refrigerare. prodeſt cruentæ excreationi, choleræ, alui fluxionibus, & vrinæ ſtillicidio. vrinam apertè ciet. cum vino potus, contra ſerpentiũ morſus auxiliatur. datur in ſebribus per horam ante ſignificationes. fœminarum profluuia impoſitu ſiſtit. idem ſuccus purulentis auribus * inſtillatur. facit eximiè ad genitalium vlcera, cum vino, adiecto melle, decoctus. Stomachi feruori, † ſanguinis reiectionibus, vlceribus quæ ſerpunt, ignibus ſacris, collectionibus, tumoribus, & recentibus vulneribus folia illinuntur.*

*Idem Apuleius. *lege* polygonum marinum, *deme* altum. *lin* 30

Aegin. habet quiddam adſtringens, ſed vincit in eo aquea frigiditas in exceſſu ſecundo.

† eadem Gal. & Aegin. qui ſubdit. antecellit autem in omnibus fœminam mas efficacia.

Gal. Porrò tale cùm ſit, & fluxiones reprimit, & hac ratione videtur exiccatoriũ eſſe. Eſt & cruentorum vulnerum glutinatorium.

Onobrychis Dioſc.

Plin. Succus eius infuſus naribus ſupprimit ſanguinem.

Plin. datur cholericis, dyſentericis, & in ſolutione ſtomachi. Semen aluum largiùs ſumptum ſoluit, vrinam ciet, rheumatiſmos cohibet.

APVL. Huius herbæ Proſerpinacæ ſucco cum oleo roſaceo ſæpius perunges, dolorem lateris tollit.

Herba Proſerpinaca tuſa cum butyro ſubacta, & mamillis impoſita quæ dolorem & tumorem habent, dolorem & tumorem perfectiſſimè tollit, ita tamen vt vſque in tertium diem medicamentum ponas. Ad quartanas: herbæ Proſerpinacæ ſuccum cum piperis granis ſeptem aut nouem ſub acceſſione dabis bibere. Lege eam die Iouis, Luna decreſcente. Vermes necat.

POLYGONVN *montanum niueum minimum. Aduerſ.* 179.
Paronychia Hiſpanica Cluſij.

Hæc effigies eadem eſt cum minimo niueo Polygonato, ſed plantæ ſatæ & enatæ cælo & ſolo humidiore, hortis videlicet vbi neutiquam lucentes niuei candoris glomerulos edidit.

ANTHYLLIS *Valentina Clusij & Placa.*

Consimili facie cũ Herniaria & Chamęsyce, in vinetis & oliuetis Monspellio finitimis Boutonet versus & Castrum nouũ fusè humi spargitur cauliculis palmaribus & dodrantalibus. Flosculi purpurascunt ex albo, quatuor foliolis conflati. Hanc olim Chamæsycen alteram cum Lugdunensibus diximus, sed non lactescit, salso gustu præsicco.

HERBA TVRCA, *siue* HERNIARIA. *est Epipactis Anguil. Millegrana Cordi, & Empetrum Tragi: Polygonum minus Matth. Ital.* Centograna.

SERPILLVM. *Saxifranga Dod. qui Thymi, non Epithymi similem legit. Hisp.* Serpol & serpillo. *Aduers.* 180. & 181.

Narbonense SERPILLVM *folijs & facie perpusilli angustifolij Thymi nostratis. Aduers.* 181.

Eadem Gal. & Plin.

DIOSC. *Menses trahit. vrinam potu ciet. torminibus, ruptis, vulsis & iocineris inflammationibus, auxiliatur. & aduersus serpentes potu illitúue. capitis dolores mulcet coctum adiecto rosaceo, & madefactum in aceto. Maximè verò phreneticis & †lethargicis conuenit. Cruentos vomitus sedat succus drachmis* quatuor ex aceto potus.*

†Aetius. Madefactum autẽ aceto ac decoctum admixto rosaceo, lethargicis & diuturnam phrenitim patientibus, summopere congruit.

* drachmæ vnius Galeno.

Plin. Folia obolis quatuor dantur ad lienem ex aceto.

Narbonense Serpillum.

In ericetis Egidij pagi, vulgò S. Gilles, agri Monſpellienſis, Thymi anguſtifolij facie rarior hæc Serpilli ſpecies, lignoſis & durioribus ſurculis repit, cuius radix & flores ſimiles noſtrati. Huius ramulos nobiſcum communicauit Frãciſcus Penninus Antuerpianus pharmacopœus fide dignus, ſtirpium materiæque medicæ gnarus, vt ſiquis alius.

THYMVM. *Hiſp.* Tomillo falſero. *Luſit.* Oregaon de matto. *Aduerſ.* 181.

EPITHYMVM *Græcorum & Arabum.* *Aduerſ.* 181.

DIOSC. *Vim habet hanc, vt cum ſale & aceto potum, pituitam per aluum detrahat. decocti ius prodeſt † orthopnoicis, & anhelatoribus. tineas ventris exigit. mẽſes, partus, & ſecundas pellit. vrinas ciet. cum melle in eclegmate faciles facit * excreationes. recentes tumores diſcutit, cum aceto illitum. concretum ſanguinem diſſoluit. verrucas thymi colorem reddentes, penſiléſque tollit. iſchiadicis cũ vino & polenta impoſitum ſubuenit. hebetibus oculis in cibo prodeſt. perquam vtile pro condimento, duntaxat ad vſus eorum qui rectè valent.* *Idem Plin.

† Gal. quia incîdit & calfacit, manifeſtè ob id vrinam & menſes prouocat, fætum euellit. Eadem Plin.

Aegin. calfacit, exſiccat in tertio à temperatis exceſſu: tenaces & viſcoſos humores incîdit.

Aetius. Dato ieiunis articulari morbo laborantibus Thymi aridi minutiſſimi drachmas quatuor cum Oxymelitis cyatho: bilem enim reliquoſque humores atque acre ſemen euacuat. Ventre inflatis, vbi intumeſcere cœperint, ʒ j. dato ieiuno, cum cochleari aquæ mulſæ, dato ieiunis & ante cœnam aduerſus lippitudinem & vehementem oculorum dolorem. Poſtremò ad tumefactos † teſtes ieiunis trium drachmarum pondere exhibeatur. †Eadem Plin.

Plin. Oculorum claritati multum conferre exiſtimatur & in cibo, & in medicamentis. Coxendicis imponitur cum vino. In faſtidio tritum cum ſale.

EPI-

EPITHYMVM *Græcorum & Arabum.*

DIOSC. *Epithymon, flos est è thymo duriore, Satureiæ simili. capitula habet tenuia, & leuia, & in eis candiculas, quasi capillamenta. Potum cum melle detrahit. pituitam bilémque atram, per inferna. Priuatim prodest melancholicis, & inflatis, acetabuli mensura ad quatuor tertias cum melle, sale, & aceti exiguo.*

Aegin. & Gal. Thymo efficacius ex tertio calfacientium & arefacientium ordine.

Potentius in extergendo aperiendoque Cassitha; ideò melancholico humori terreo, lieni, indidem ortis omnibus morbis, doloribus capitis diuturnis, lepræ, melancholiæ morbo & hypochondriaco: item quartanarijs & consimilibus accommodatur, eo quòd splenetica hepaticis potiora.

SATVREIA *Aduers.* 182.

SATVREIA *hortensis. Hisp.* Axedrea. *Angl. etiam* sauerp. *Aduers.* 182.

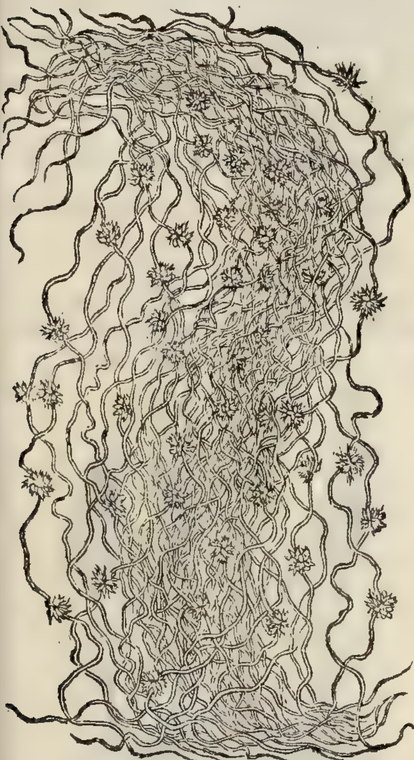

DIOSC. *Eadem potest quæ thymum, si modo consimili sumptitetur. Aptus sanis vsus. Est etiamnum quædam satiua, syluestri prorsus minor, quæ propter mitiorem acrimoniam, commodius in cibos recepta est.*

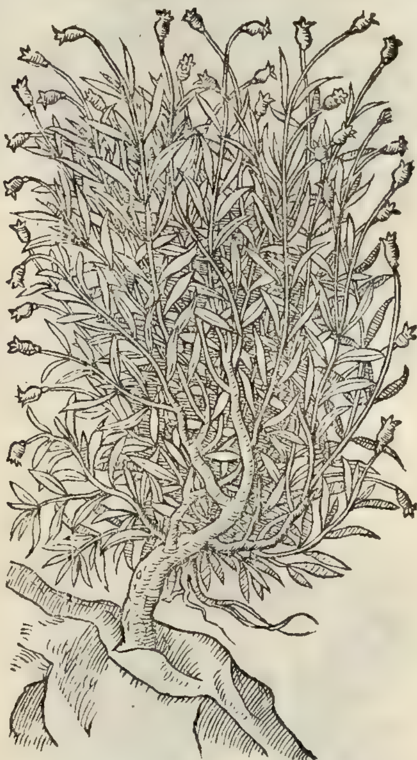
Aegin. eadem. calida & sicca excessu tertio.

EPI-

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA *Plin. Aduerſ. pag.* 182.
Androſaces Tragi. Gal. Tigne de Lin. *Angl.* Dodder. *Belg.* vranghe, & ſcorſte *i. tinea. Germ.* todtern, filtzkraut, flachſſeyden. *Hiſp. & Ital.* Cuſcuta.

SAXIFRAGA *magna Matthioli & Italorum.*
Italis, Saſſifragia maggiore.

Cui innaſcitur plãtæ vires quadamtenus refert. Caſſitha è lino practicis & officinis præfertur, quod citra calorem minus adſtringit; magis emollit, lenit, extergit, & ad eductionem & diſcuſſionem præparat. Iecinoris & lienis infarctus bilioſos & pituitoſos leniendo reſerat; vrinam ciet, ideò morbo regio medetur. Febres tertianas, quartanas & pituitoſas curat, vt Meſueus auctor eſt; flauamque bilem per aluum educit, ſed efficaciùs addito Abſinthio.

EPIVRTICA.

In vrtica nata maxima ſe mihi copia obtulit in agro Sommerſeti Angliæ: quæ vrinis potentiùs eliciendis, & obſtructionibus ſoluendis efficacior. In Rubo aut Geniſta hactenus mihi non perſpecta, quę tamen nonnuſquam occurrere poteſt.

SAXIFRAGA *magna Matthioli & Italorum.*

Spontè fruticat hęc in ipſo calle & præruptis ad anguſtias ſaxorũ montis Baldi Veronẽſis ſecus fanũ Virgini ſacrũ, virgultis exilibus numeroſis, durioribus & lignoſioribus, ſed ad imum digitum craſſitudine æquantibus. Folia Thymbræ ſimilia, exortu inæquali prodeuntia. Floſculi candicant è calyculis Ocymoidis; quibus ſemen ſuccedit rubrum, perpuſillum, vt ſcitè annotauit Matthiolus. Radix ſaxorũ interueniis & commiſſuris adeò depacta, vt vix diuelli poſſit. Maximæ & primæ nobilitatis apud Italos ad exterendos & propellendos calculos.

SAXIFRAGA. *Aduerſ. pag.* 183.

DIOSCOR. *Frutex eſt ſurculoſus Epithymo ſimilis. Coctus in vino, mox potus febricitantibus opitulatur. Stranguriæ prodeſt, ſingultum ſedat, calculos veſicæ frangit, & vrinam ciet.*

Anglica Saxifraga eſt Alſines minimum genus.

ROSMARINVM *coronarium. Aduerſ.pag.183.184.*
Libanotis coronaria Galeni. Luſit. Alecrin.

DIOSCOR. *Excalfactoria vi præditum eſt. Regium ſanat * morbum, ſi decoctum in aqua, ante exercitationes bibatur. Et vbi laborans exercitationi ſe crediderit, in balnea deſcendat, & merum potet. acopis, oleis in-q; vnguento admiſceri ſolet.*

* Gal. eadem. Omnes enim libanotides abſtergentis & incidentis facultatis participes ſunt.

Cephalicum, ſtomachicum; neruis & cordi peramicum, memoriam roborat; cerebrum exiccat; reſolutionibus medetur. Coryzam à cauſa frigida iuuat Serapioni, exſiccando. Calido & ſicco temperamento.

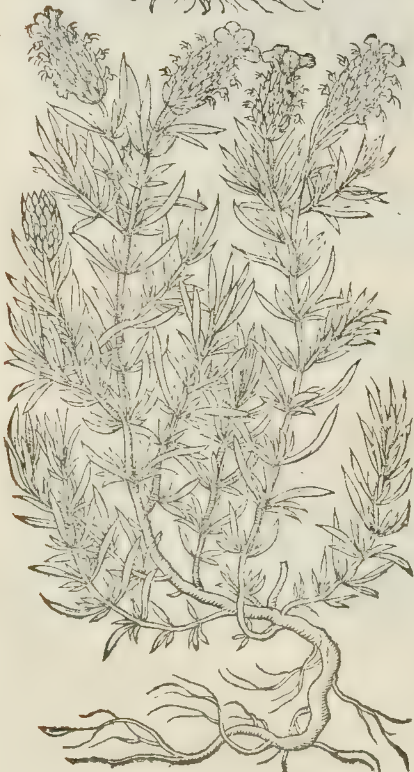
Cinis dentifriciis miſcetur ad dentes firmãdos.

STOECHAS. *Aduerſ.pag.* 184.

Ger. ſtichas kraut. *Hiſp.* Cantueſſo, & cantuello. *Luſit.* Roſmarintho. *Ital.* ſtechade.

Summi cauliculi vt plurimum foliis ſtipantur in Gallia Narbonenſi: interdũ nudi conſpiciuntur.

STOECHAS.

STOECHAS *nudis cauliculis ſummis.*

DIOSC. *Subamara guſtu, & aliquantum acris. Cuius decoctum Hyſſopi modo ad pectoris vitia efficax eſt. Antidotis miſcetur.* Viſcera omnia & vniuerſum animãtis habitum extenuat, ab obſtructionibus & farctu liberat.*

* Gal. Guſtu quidem qualitas amara eſt, & mediocriter ſubaſtringens. Cæterùm temperies compoſita, nempe terrena eſſentia frigida, vnde ſanè adſtringit: & ex attenuata altera terrena copioſiore; à qua vtique amara eſt. Ob vtrorumque verò conue-

conuenientiam & coitum, obstructione liberare, extenuare, extergere, roborareque tum viscera omnia, tum totius corporis habitum est nata.

MESVE. Deiicit tum pituitam, tum atram bilem, cerebrum, neruos ac sensuum omnium organa mundat, ac roborat. Prodest contra frigidos morbos qualescunque sint, ideoque comitialibus conueniens remedium habetur, addita Scilla aut eius aceto. Balnea, fomenta ac laconica, quæ ex ipsius tum decocto tum vapore fiunt, occlusos narium meatus aperiunt: neruorum & compaginum cruciatus mitigant: ac interna viscera frigido humore affecta roborant. Abstinendum tamen ab ea biliosis est, præsertim si eorum ventriculus sit bile refertus: nam eos maximè turbat, nauseam commouet, sitim accendit, & calore quodam molestissimo vniuersum afficit corpus.

STOECHAS *folio serrato & crispo Clusij, admodum rara. Lusit.* Alichrin francez.

SPICA *Recentiorum, siue Nardus Italica. Pseudonardus Fuchs. & Matth. & Gallorum* Aspic. *Anglorum* frenche spick narde, *&* Spigo *Italorum*; *est* STOECHAS *Arabica Mes. spica siliginis Mutono. Aduers. pag.* 184.

A superiori denticulatis vel serratis foliis virentibus, sed auersa parte candidis differt. è capitulis squamosis purpurouiolaceis in cacumine Thymi, aut Stœchadis longioribus Erythrodani marini ritu flosculi purpurei exeruntur. Semen, radix & cauliculi incani, gustus amarus, aromaticus, superiori similia. Sponte nascentem, non nisi in summa Calpe, floribus onustam Februario inuenit Clusius: Scintræ in regiæ arcis hortulo, quatuor supra Vlyssiponem leucis primùm animaduersam.

SPICA *Recentiorum.*

Inflationes & dolores ventriculi, vteri, & lienis durities discutit. Iecoris obstructiones reserat. Stranguriæ & vrinæ difficultati medetur. Simili qua Spica Celtica effectu prodesse nuperi asserunt, eiusque vsum commendant ad frigidos & humidos cerebri & neruorum affectus, apoplexias, paralyses, melancholiam naturalem, & eiusmodi. Calida & sicca ordine secundo.

Puluis ad facilitandum partum, eiusq; dolores arcanum è semine Lauendulæ Rondeletij præstantißimum, minimè fallax.

℞. Seminis Lauendulæ ℥.ß. seminis Plantaginis & Endiuiæ añ. ℈. ij. piperis ℈. j. fiat pul. capiat cum aquis sequentibus. ℞. Aquarum Caprifolij & Endiuiæ an. ℥, iij.

Alius efficacior puluis.

Ouracum cum duobus vasis coniunctis abluitur vino albo, in fictili nouo vritur clibano: denuò aqua Endiuiæ & vino abluitur, seruetur vsui. ℞. cineris Ouraci ℥. ij. cinnamomi ℥. ß. piperis longi, & galangæ añ. ℥. j. seminis Plantaginis & Endiuiæ añ. ℥ j. ß. Seminis Lauendulæ ℈ iiij*. fiat pul. cap. cum aquis prædictis & vino albo si febris desit.

Fortißimus ad secundinas & fœtus mortuos.

℞. Confect. alkermes & pulueris præscripti añ. ℈. ij. Borracis, Trochisc. è myrrha añ. ℈. j. ß. Castorei ℈. j. cum aqua Buglossi, Arthemisiæ, vino albo.

Spica LAVENDVLA. *Aduers. pag. 184.*
Stachys Anguillaræ. Pseudonardus fœmina Matth.
Gal. Lauendel. *Angl. Belg. & Germ.* Lauendel. *Ital.* Spigo gentile.

LAVENDVLA *multifido folio Clusij.**

*Raritate, elegantia, & foliorum diuisura multifidam appositè dixit Clusius noster. Multifidis quoque caulium surculis pedalibus, quadrangulis & hirsutis, quos altè laciniata, veluti è geniculis folia cinerea coriandrina aut Melanthij cingunt. In Belgio, Germania, Anglia, Gallia & Italia nusquam me vidisse memini. Hispaniæ sola inquilina. Spica Lauendulæ aliquantum flexuosa, & veluti in quatuor versus aut ordines vallata: alia interdum ex alia nascens, floribus cæruleis odoratis. Malacæ vicino colle quodam, Februario florentem, & circa Murciam Martio, inuenit Clusius. alibi nusquam. Reliquis mitior censetur.

HYSSOPVS *Arabum, Mesuæ & officinarum.* *Aduers. pag.* 185. *Gal* hisope. *Belg. & Angl.* Ysope, & Hyssope. *Hisp.* Ysopo.

HYSSOPVS *Arabum flore rubro.*

HYSSOPI *Arabum è floris colore varietates.*

Flore albam Hyssopum cultiora vireta Belgica interdum & rubram dant, sed floribus, vt plurimùm, vnico tantum ordine digestis.

MESVE. Hyssopum hortense pituitam facile deiicit, quamuis dixerint aliqui, quòd & atram bilem educit addito fossili sale, aut Indo. At ipsum pituitam purgare manifesto experimento constat, præsertim quæ in pectore ac pulmone continetur. Facit hyssopum ad pituitosos tum cerebri, tum neruorum affectus: quòd non modò mundet; sed quòd etiam roboret. Quin & pectus, & pulmonem detergit, præsertim senibus, quorum pectus lenta crassaque pituita refertum est: quo fit, vt asthmaticis, & tussientibus opituletur. Discutit hyssopi vsus contumaces inflammationes, cibi appetentiam inuitat, menses & vrinam ciet, & febrium horrores excutit; visum acuit. Melle commistum, interaneorum tineas necat, nitri addito momento. Oleum, quod tum foliis, tum floribus paratur, neruos algore affectos inunctum sanat, & roborat. Potest eadem & montanum, atque etiam hæc omnia efficaciùs præstat.

GRATIOLA, *& Gratia Dei. Aduerſ. pag.* 185.
Limneſium Cordi ſiue Centaurides.
Papauer Spumeum Dioſc. Anguillaræ.
Ital. Stanca cauallo, Centaurida.

HELIANTHOS, *ſiue flos Solis. Aduerſ. pag.* 185.
Ciſti ſpecies Monſpelienſium. an Helianthe Plin.?
Helianthemum Cordi & Tragi.
Helianthos Anguill. & Fuchſ.
Belg. & Germ. Heyden yſop. *Gal.* Hyſope des garigues, *quia ericetis gaudet.*

Centaurium minus, amarore, abſterſoria & vi deiectoria longè ſuperat. Nec ſecus ac Pityuſa aceto, & lacte maceratur, vt noxium virus & aliquam acrimoniam exuat. Bilem vtranque, aquas & pituitam craſſam detrahit ſeſquidrachmæ vel drachmarum duarum infuſum.

Gratiola: an PAPAVER *Spumeum Dioſc.?*

Eadem Theoph.

DIOSCOR. *Herbula eſt alba & ſpumea tota, radice in ſummo ceſpite. Legitur æſtate ſemen cùm integrè adoleuit, deciditq́; exiccatum. Datur acetabuli menſura in aqua mulſa: vomitione expurgat. Priuatim huiuſmodi purgatio, comitialibus prodeſt.*

Semen pituitam expurgat Gal.

HELIANTHOS, *ſiue flos Solis.*

Plin. lib. 21. cap. 10. frutex eſt humi ſe ſpargens dodrantalibus ramulis: folia ſimilia ſerpillo. * Radix eius candida & dulcis.

*21. cap,

PSYLIVM

PSYLIVM. *Aduerſ. pag.* 186.

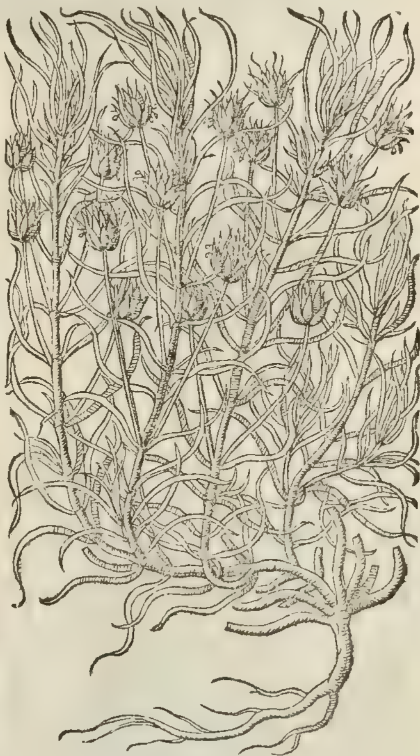
Angl. Fleeſede *etiam dicitur.*

DIOSCOR. *Vis ei ad refrigerandum, inſpiſſandum, & molliendum conueniens. Articulorum morbis, parotidibus, tuberculis, tumoribus, luxatis illitum auxiliatur. Imponitur in dolore capitis cum roſaceo, aqua, aut aceto. Enterocelis infantium, & prominenti vmbilico, illitum ex aceto medetur. Teritur acetabuli menſura; & in aquæ ſextario madefactum, vbi concreuerit aqua, illinitur: Siquidem vehementer refrigerat, & in feruentem aquam deiectum calorem reprimit. Contra ignes ſacros efficax eſt. Fama eſt ſi virens domum importetur, non ſinere in ea pulices gigni. Cum adipe tuſum, ſordida vlcera & quæ cacoethe vocantur, expurgat. Succus vermiculoſis auribus, aut fluxione laborantibus ex melle prodeſt.* Eadem Plin.

Gal. Semen ex ſecundo refrigerantium eſt ordine, in deſiccando verò & humectando medium quodammodo & ſymmetrum.

PSYLIVM *Plinianum fortè, radice perenni ſupinum.*
Aduerſ. pag. 186.

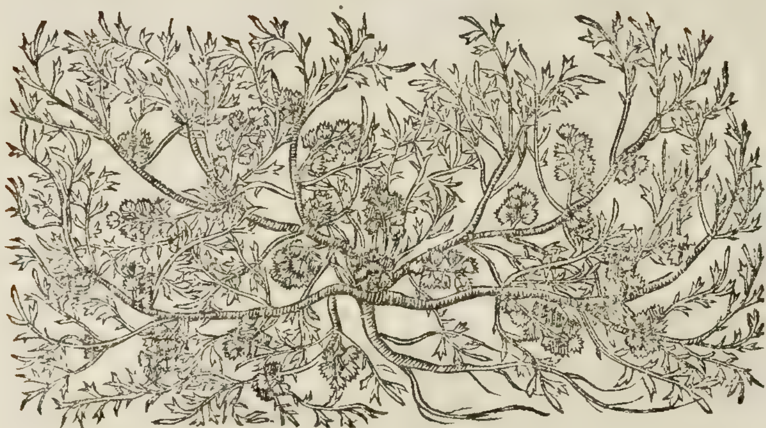
CORONOPVS. *Aduerſ. pag.* 186.
Angl. etiam Crowfoote. *Hiſp.* yerua eſtrella.
Luſit. Guiabelha. *Ital.* Stella herba.

DIOSCOR. *Herba decocta eſtur olerum modo. Radicem habet in cibo aſtringentem, quæ cœliacis conducat.*

CORONOPVS *repens.*
an Pes miluinus Columellæ Ruellio?

CORONOPVS

CORONOPVS *repens. Aduerſ. pag.* 187.

SERPENTINA. *Aduerſ. pag.* 187.
Coronopus ſyl. ſeu Serpentina Matthioli.
Ital. Stella herba ſaluatica.

Lege eſt enim folius.

SERPENTINA *omnium minima.*

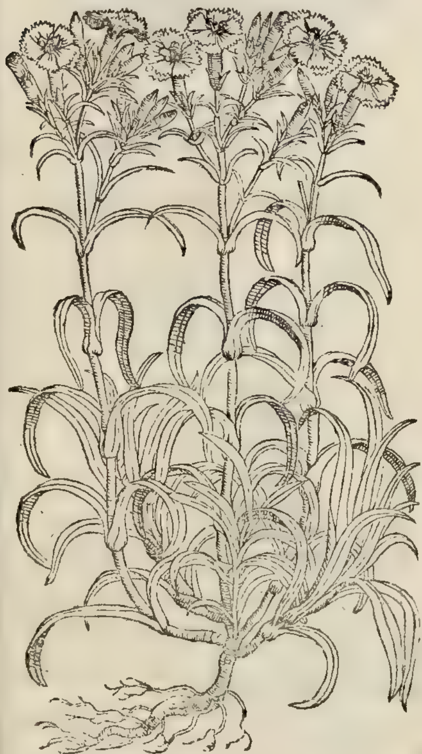

Minima nullatenus diſtat à ſuperioribus, præterquam exilitate; coliculis enim vix vnciam & ſeſquiunciam æquat. In celſis montiũ iugis ſterilis Sauenæ in Gallia Narbonenſi copioſè prouenit.

CAVDA MVRIS. *Aduerſ. pag.* 187.

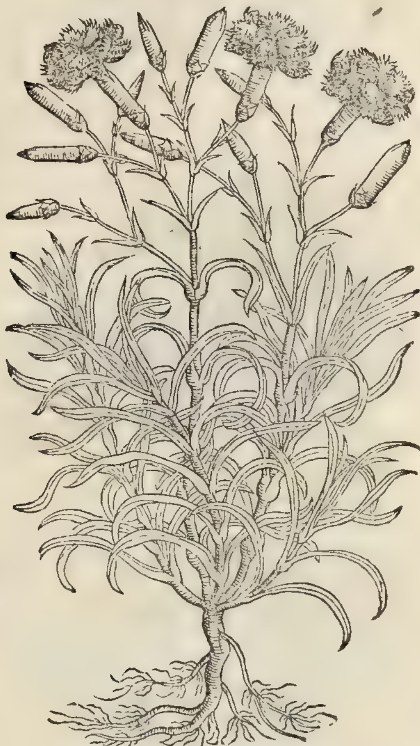

ARMERIA, *ſiue* CARYOPHYLLVS *minor ſyl.*

CARYOPHYLLVS. *Aduerſ. pag.* 188.
Angl. etiam Gelyflours, *&* Gelouers. *Ital.*
Garofoli, *&* Garofoni.
Cantabrica Turneri Angli.
Vetonica altera Fuchſ. Dod.

Lege lin. 32. *naſcens.*

Ad cordis palpitationem, vertiginem, epilepſias, paralyſes, & conuulſiones commendatur.

ARMERIA, *ſiue minor* CARYOPHYLLVS *ſyl. foliis latioribus. Aduerſ. pag.* 188.
Armerius flos primus Dod. Germ. Steynnegle.
Cuyderelles *Gallobelgarum.*

ARMERII *floris varietates.*

In vireto D. Matthæi Lobellij canonici Inſulani, viri non minùs probi quàm periti, ſtirpiumque amantiſſimi, Vetonicæ ſylueſtris ſpeciẽ primùm me videre memini; deinde Mechliniæ, & apud Neruios, flore ſimpliciore, ſed ſpecioſiore, candicante, media veluti peramœna ſtriata corona concolori cincto: cubitalibus gracilioribus viticulis & foliis, Caryophylli ſylueſtris.

Vienna Auſtriæ floribus albis ſylueſtrem alteram Armeriam aſpectu hilarem & peruenuſtam hoc anno in Belgium tranſmiſit Carolus Cluſius.

SVPERBA *Fuchſij & Recentiorum. Aduerſ. pag.* 189.
Dioſanthos Theoph. Anguillaræ.
Ital. Fior d'Amore, *&* Balſamin.

CARYOPHYLLVS marinus. Aduers. 189. Gramen marinum Dod.

CARYOPHYLLVS *montanus alter. Aduers.* 189.
Perperam Cantabrica Plin.
num sit potius STATICE *eiusdem?*

MVSCIPVLA, siue Armoraria altera.

Louanij, flore albo variat in horto stirpium ditissimo D. Ioannis Limoges, aliàs Nonnij. Va

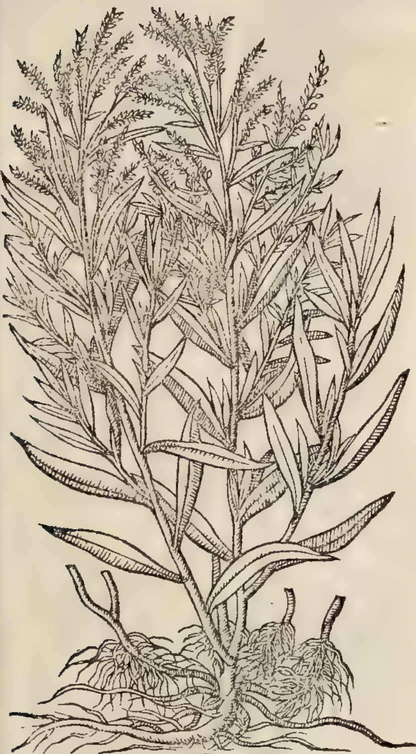
MVSCIPVLA, *siue* VISCARIA.
Aduers. pag. 189.
est Lychnis syl. quarta Clusij.
Silene Theoph. Aldroando.

MVSCIPVLA *altera flore muscoso. Aduers. pag.* 190.
Papauer spumeum quorundam.
Sesamoides magnum Salamanticum Clusij.

MVSCIPVLA, *siue* ARMORACIA *altera.*
Armerius flos tertius Dod.
num flos Constantinopolitanus alter minor Gesneri?
Lychnis syl. altera, & Behen rub. Salamantinum Clusij.

Iisdem natalitiis delata hortis Lusitaniæ, Anglicis, & Belgicis oritur: cauliculis, foliis & congestis rubris cauliculis floribus, & semine Polemonij herbæ vulgi, vel Centaurij minoris. Viscido item glutine tenaci circumlita tota.

DRACO

DRACO, *aut potius* TARCHON *Simeoni Sethi.*
Aduers. pag. 190.
Gal. Targon. *Angl.* Dragon. *Ital.* Dragoncello, & Dragone.

Acetariis Erucæ vicem supplet. Ad pestis contagia maximæ & primæ laudis eius stillatitia apud Anglos. Sudores cit, & crassam pituitam concoquit.

Πταρμική. PTARMICA *folio Taraconis, sed crenato, flosculo vmbellicato, candido.*
Aduers. pag. 190.
STERNVTAMENTORIA. *Pyrethrum syluest. quorundam.*
Tanacetum acutum album Tragi.

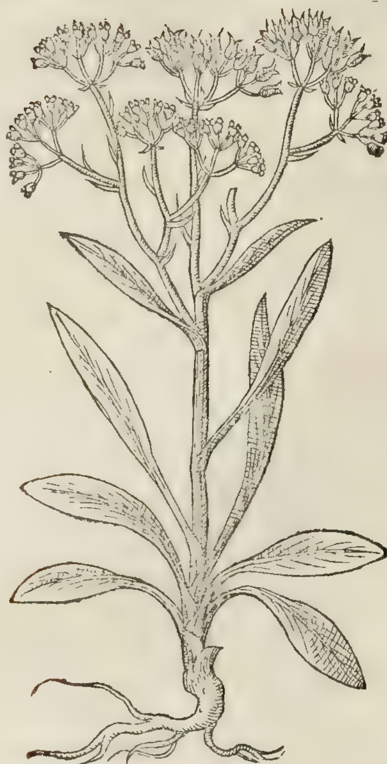

DIOSCOR. *Folia cum floribus illita, sugillationes rapiunt, flores sternutamentum efficacissimè mouent.*

Lege Βούπλευρον. BVPLEVRVM.
Aduers. pag. 192.
Bupleurum Dod. & herbariorum.

Lege Plinio liquet.

Alterum BVPLEVRON *latifolium* *Aduerf.pag.*192.

BVPLEVRVM *Dod. & herbariorum.* *Ifophyllon Cordi. Germ.* Wundtkraut.

Herba vulneraria & Panax Chironium Tragi, qui illi vires fimiles facit.

SCORPIOIDES *repens Bupleuri folio.* *Belg.* Hasen oozen, *&* Scorpione cruyt.

LITHOSPERMON minus. Hifp. & Catalanis Millbart.

LITHOSPERMON. *Aduerf. pag.*192.

DIOSCOR. & ÆGIN. *Semen cum vino albo potum, calculos conterit, & vrinas pellit.*

Plin. & ftranguriam difcutit.

Temperamento calido & ficco, vti Gal. docet 5. fimplic. medicamentorum, de cientibus vrinas. Fuc.

LITHOSPER-

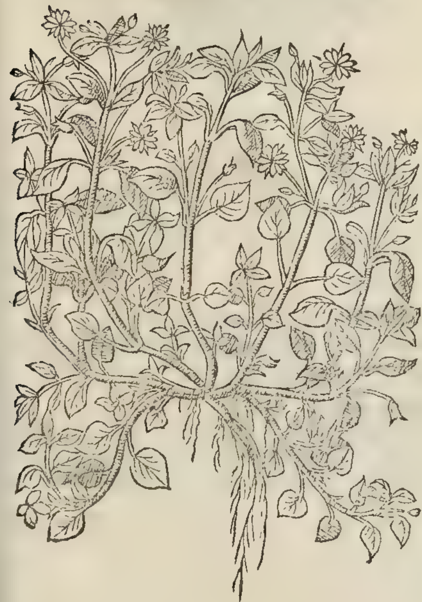
LITHOSPERMVM *maius.*

LITHOSPERMON Anchusæ facie.

ALSINE. *Aduers. pag.* 193.
Ital. etiam Gallinella, & Centocchi.

MYOSOTIS hirsuta reptãs Aduers. pag. 193. an Elatine Diosc. quibusdã? tour Helxines minore hirsuto.

LITHOSPERMON *Anchusæ facie.*

Decliuibus saxosis vallis Ostensis Pedemontium occurrit, fruticosis pedalibus ramulis hirtis: foliis Lithospermi; & floribus Anchusæ aut Echij aut Buglossi facie purpurantibus: radix lignosa.

ALSINE.

DIOSCOR. *Vim refrigerandi * adstringendiq; obtinet: oculorum inflammationibus cum polenta illinitur. Succus aurium doloribus infunditur, quin & emendat omnia quæ Helxine.*

* Ideo Gal. Ad feruentes phlegmonas, & mediocria erysipelata competit.

Eadem ferè Plin. Epiphoris peculiariter imponitur.

Refrigerare omnes creduntur. Inflammationibus, stomachi ardoribus, ignibus sacris, vlceribus quæ serpunt, & erysipelatibus auxiliantur.

ALSINE *corniculata Clusij. an Nigellastri genus?*

ALSINE *minima. Aduers. pag.* 193. *Alsine minor Fuchs. Germ.* klein vogelkraut, *&* fieberkraut, *quia refrigerando febris æstus mitigat.*

Folia Nigellastri nostratis breuiora, Alsines longiora, gemino situ, exili radice, Maio flosculis candicantibus, & pusillo atro semine membraneis corniculis transparentibus clauso. Cauliculus palmaris hirsutus, alis diuisus, segetibus, vti Nigellastrum, agri Salamanticensis gaudet.

TRAGOPA *purpureum Alpinum.*

Hoc nomine plantam aridam sesquiuncialem spectandam mihi dedit ex suo herbario chartaceo cōmilito eruditissimus medicus in hac medicinæ parte exercitatissimus Hermes Clericus; foliis superioribus Myosotidis angustis, inferioribus, breuioribus multò & latioribus: radice digitum crassa, flore luteolo Melampyri lutei nostri Narbonensis.

MORSVS

MORSVS *Gallinæ folio hederulæ. Aduerſ. pag.* 194.
Alſine media Fuchſ. Elatine Dod.
Angl. Stuning, buckwheat.
an LAPPAGO *Plin. lib.* 26. *cap.* 10. *apud Anguillaram?*

ANAGALLIS *Phœnicea mas. Aduerſ. pag.* 194.
Corcorus Plin. Anguil. & Molochia Serapionis Valerandi. Hiſp. Morriaom.

Plin. Eſt & Lappago ſimilis Anagallidi, niſi eſſet ramoſior ac pluribus foliis aſpera, rugoſa, aſperioris ſucci, grauis odoris: quæ talis eſt, Mollugo vocatur, &c.

ANAGALLIDES.

DIOSCOR. *Vtraque mitigandi vim habet; inflammationem arcet, adductos corpori aculeos*[a] *extrahit. nomas cohibet. ſuccus gargarizatu caput purgat, &*[b] *naribus infuſus: dolorem dentium lenit, ſi in aduerſam narem iniicia-tur. Argema cum melle Attico*[c] *emendat. Retuſa oculorum aciei auxiliatur. Contra viperarum morſus, iocinoris & renum vitia, ſi ex vino bibatur, prodeſt. Tradunt eam quæ cæruleum edit florem, prociduam ſedem reprimere; quæ verò phœniceum,*[d] *illitu euocare.*

Gal. Anagallis vtraque calidam & ſiccam facultatem obtinet: exterguntque admodum.

Gal.[a] Quendam calorem attractorium poſſident;[b] eoque ſuccus earum ex naribus purgat. & vt ſummatim dicatur, exiccatoriam citra mordicationem facultatem habent, quamobrem vulnera glutinant, & putrida adiuuant.

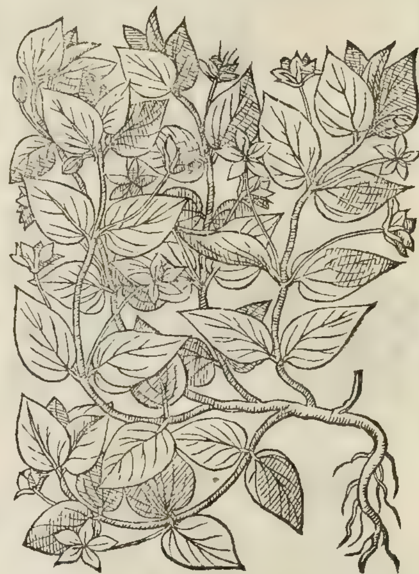
[c] Plin. eadem. & ex ictu cruorem, & argema rubens, magis cum Attico melle inunctus ſuccus. Bibitur & contra angues ſucci drachma in vino. Mirum quòd fœminam pecora vitant. Vrinam cient Anagallides: Iecinori mirè proſunt; cohibent quas nomas vocant. Vtiles & recentibus plagis, præcipuè ſenum corpori. Ad recentia quoque vulnera tanta traditur vis, vt ſaniem oſſibus extrahant.

[d] eadem Plin.

ANAGALLIS *cærulea fœmina. Aduerſ. pag. 194.*

ANAGALLIS *lutea. Aduerſ. pag. 194.*

ANAGALLIS *aquatica.*

ANAGALLIS *aquatica. Aduerſ. pag. 195.*
Sion, ſiue Lauer & Anagallis aquatica Fuchſ.
Sion non odoratum Tragi.

Trag. Apud veterinarios magno eſt in vſu, vt diſcutiendis tumoribus & ſananda equorum ſcabie, aliiſq; id genus affectibus. acetariis commanducata, calculos rumpit, vrinas cit; fœtus mortuos pellit & menſes. Cum aceto & butyro toſta & impoſita, ac ſubinde renouata, tumoribus quibuſuis & ignibus ſacris prodeſt.

ANAGALLIS

Anagallis *aquatica altera, fortè Sion non odoratum alterum Tragi folio Pulegij regalis.* *

Paronychia *altera Rutaceo folio. Aduers. 196.*

Paronychia *Alsinefolia. Aduers. 196.*

* Vdorum, fõtiũ, fluentorumque amantior hęc, sed rarior; cui⁹ folia Valerianæ minimæ æmula & concoloria sũt: cauliculus spithameus sũmo diuisus è pusilla filamẽtis compacta radice. Flosculis albis & pericarpijs Anagallidis, sed exilioribus multò, per maturitatem ferrugineis. Secus ripas & margines riuulorum Austruyel paguli altero ab vrbe Antuerpiana lapide occurrit.

lege pag. 196. quasi Callitrichi.

Paronychia.

Diosc. *Illita paronychijs atque duritijs remedio est.*

Elatine *Diosc. Aduers. 197.*
Veronica fœmina Fuchs. & Matth.

Immeritò hîc notatur Matthiolus, quòd huic perquam affinis & persimilis plãta in Gallobelgij, etiãmque Angliæ agrorũ marginibus folia sinuata, aliquantúmue pinnata ostentaret. Cætera cuncta similia, aut eadem. Elatines varietas.

Diosc. *Elatine oculorum fluxionibus & inflammationibus auxiliatur, folijs cum polenta tritis & impositis. Eadem cocta sorbitionis vsu dysenteriam sistit.*

Elatine recta.

Pedis altitudinẽ assequuntur coliculi surrecti, folio & facie nostratis, sed flore maiore, concolore, exili tãtillum fibrata radice, & folijs cauliculis incumbentibus.

VERONICA *maior Septentrionalium. Mas Fuchs & Dod. Aduers. pag. 157.*

VERONICA *Recta. Mas Matthioli.*

VERONICA recta minima.

Min
pillif
RON
ibid
mina
Eade
l'cetu
ineffi
Dod.

VERONICA *maior Septentrionalium.*

Vlcera, vulneraq. omnia ad cicatricem perducit. pota, & imposita ad hernias efficax. vncias duas succi herbæ epotæ, cum vini albi vncia, vrinas potenter ducere asserunt quidam non indocti. decoctum autem obstructionibus iocinoris & lienis reserandis, medēdisque, abstergendo pulmonum vlceribus, perutilem asserunt.

VERONICA *recta. Mas Matt.*

In hortis Belgij, Coldenbergij & aliorum, hanc vidimus folijs & flore in surrectis pedalibus cauliculis, alijs non dissimilibus, sed maioribus, amænioribusque.

Ad febres, contagiososque morbos pul. trium drachmarum pondere epotus commēdatur Matthiolo: etiamque ad vteri, renū & vesicæ illuuiem propellendam, obstructionesq; viscerum reserādas, vulgatæ nostræ Veronicæ modo.

VERONICA *Recta minima.*

Longè minor hæc vix vnciam & sesquiunciam æquans: folijs Veronicæ nostratis aliquanto minoribus. Flosculi non dissimiles, sed dētiores, comosioresque, spicati, corniculis crebris succedentibus.

VERONICA *Recta Herbariorum.*

Folia Teucrijs similia profert, aut Lysimachiæ cæruleæ, cui congener cum folio, tum flore.

NVMMVLARIA. Ital. Dineraria. Aduers. 198.

SYMPHYTVM *petræum.*

BRVNELLA, SYMPHYTVM petræum.

SYMPHYTVM *petræum. Aduerſ.* 198.

DIOSC. *Guſtu dulce ſaliuam ciens. Decoctum in aqua mulſa & potum pulmonis vitia purgat. ſanguinem reijcientibus, & renum malis, ex aqua datur.* ad dyſenteriam rubráque fœminarum profluuia, in vino decoctum: ad conuulſa verò & rupta, ex aceto mulſo bibitur. quin & commanducatum ſitim ſedat. faucibus aſperis ſubuenit. vulnera recentia enteroceláſque conglutinat, & illitu cohibet. carnes autem cum ſymphyto decoctæ coaleſcunt.* *

Gal. Poteſt Petræum Symphytum, collectum in thorace pulmonúque pus expurgare. Habet etiam contrahendi vim, qua ſanguinis eiectionibus auxiliatur. Enterocelis imponitur, & ad conuulſa & rupta cum oxymelite bibitur.

BRVNELLA, SYMPHYTVM *petræum. Aduerſ. pag.* 199. *Conſolida minor Math.*

Iiſdem viribus, quibus Bugula & Cochlearia, pollet; ſed efficacius ſiccat, adſtringit, cohibet & reprimit. *lege*

BVGVLA, *quibuſdam* PRVNELLA. *Conſolida media Fuchſ. & Matth. Herba ſacra Cordi. Arthretica Pandectarij Anguil. Aduerſ.* 199.

BELLIS *maior. Aduerſ.* 199.

Varietas. In horto Mutoni BVGVLA annua alitur, flore non diſſimili, & dodrantali erecto caule, ſed vegetioribus: folijs rotundioribus, latioribus, hirſutioribus, aſperis & rigidis.

Vulnera glutinat, ſanguinis grumos diſſoluit: Regio morbo & Ictero nigro, veſica fellea, hepate & liene ab obſtructionibus liberis, medetur. Depaſcentia oris & pudendorum vlcera commodè abluuntur. Interna vulnera & enterocelas ferruminat. Vrinas ciet.

BEL-

BELLIDES *siue* CONSOLIDÆ *minores & mediæ. Primula veris Tragi. Ital.* Margarite & fiori di prima Veri gentili. *Germ.* Maßlieben/ oder zeitloosen.

BELLIS, *cærulea nostra. Aduers.pag.*200. *est Aphyllantes & frondiflora Anguillaræ. Monspelliensib. Globularia, & Ital.* Botonaria.

BELLIS *maior siue Consolida media vulnerariorum. Aduers.pag.*200.

BELLIS *Hortensis multiplici flore.*

Succus, decoctum, stillatitiáue ad rupta & vulnera feliciter bibitur. Vnguentis & ceratis quoquo modo exceptus, imponitur, vel optimis practicis, Rondeletio, alijsque: vnde liquidò constat, temperatè frigidæ & siccæ, potius quàm humidæ, vt quidã volũt, naturæ esse, nonnulla adstrictione mixta. Cæterùm cùm articulorum sæuos dolores lenire imposita prodatur, addita interdum malua & butyro, humorum illuc incitum impetum reprimendo, & deriuando, inflammationibusque intestinorum & febri ardenti œnemate conferat: eosdem prębet effectus Plantago, calorem mulcendo, reprimendo, & nonnihil roboris parti relinquendo, ad expulsionem. *lege* Consolidæ minores.

Ventrem lenire aut facilitare, suspectum, vt Matthiolus & neoterici volunt.

BELLIS *maior.*

Consolida media vulnerariorum.

Hernijs potu & cataplasmate medetur: & eadem præstare quæ Bellis minor, fertur.

PILOSELLA. *Gallobelgis* Peluette & veluette. *Germ.* Nagelkraut & meußoor. *Gal.* piloselle. *&* oreille de rat ou souris. *Bel.* Nagelkrupt, muysooren *&* piloselle. *Ital.* Pelosina. *Aduers. pag.* 200.

Holostium quorundam Lacunæ.

PILOSELLA *maxima Syriaca.*

Potentissimè siccat & adstringit: gargarizatu vuulæ, faucium'q; relaxationes reprimit. potu dysentericis, enterocelis & vteri profluuijs medetur. Vulnera glutinat, laxosque lienis tumores & cruentas deiectiones cohibet, pota & imposita, vulnera & vlcera quæ serpunt, ferruminat. Gallobelgę & Neruij syrupum è succo parant ad tussim, tabem, & phthisim.

Mat

PILOSELLA *maxima Syriaca.*

Et aliam habemus Syria missam, folijs maioribus, carnosis, densè ab imo stipatis: candore & lanugine sericeóue vellere, holoserici attrectatu, hilari & specioso aspectu, incanis. Caules ternos, quaternosúe, quadrangulos, geniculatos, pedales emittit. Flores videre non contigit: radix durior, lignosa, fibris donata.

GNAPHALIVM. *Aduers. pag.* 200.

DIOSC. *Folijs pro tomento vtuntur. Bibuntur efficaciter folia in vino austero ad dysenteriam.*

GNA-

GNAPHALIVM *vulgare, Centunculus.*
Germ. Ruhrkraut. *Belg.* Ruerkruyt *&* root melisoen cruyt. *videtur* Impia *Plin.*
Angl. Cotton wede. *Aduers.* 201.

LEONTOPODIVM *siue pes Leoninus.*
Aduers. pag. 202.

Herba cōtusa, oleo macerata & cocta, occiduæ Angliæ plebs ad liuores, concussiones, cęsa & verbera vtitur feliciter. menses supprimit.

Plin. lib. *24. cap. 19.* Herba impia vocatur, incana, Rorismarini aspectu, thyrsi modo vestita atque capitata. Inde alij ramuli assurgunt sua capitella gerentes; ob id Impiam appellauere, quoniam liberi super parentem excellant. Alij potius ita appellatam, quòd nullum animal eum attingat, existimauere. Hæc inter duos lapides trita feruet; præcipuo aduersus anginas succo, lacte & vino admixto. mirumq; traditur: nunquam ab eo morbo tentari qui gustauerint. Itaque & suibus dari: quæque id medicamentum noluerint haurire, eo morbo interire.

lege candore, speciosoque *lin.* 28. *pag.* 201.

In Anglico Gnaphalio. *pag.* 202. *lege* pediculis *& paulò pòst* radiceque capillacea. *Item lin.* 10. verticillatim.

GNAPHALIVM *montanum. Aduers. pag.* 202.
Lagopus & pilosella Tragi.
Germ. Meuszorlin *&* Hasenphatlin.

lege singularis globulus.

HOSTBOCOLON *Bononiensium.*

Tomentosa herba Gnaphalio congener: binis foliorum ordinibus, maioribus, tomento incanis. In surculis exilibus, flosculi lutei. Hanc aridam vidi in sportulis Hermetis Clerici D. Medici doctissimi Fornacensis, cui acceptam refero.

LEON-

LEONTOPODIVM *paruum.*

CHRYSOCOME *aureáue coma. Amaranthus luteus Fuchs. & Tragi: & perperam Heliochrysos. Linaria aurea. Tinearca. Germ.* Steinblumen, *quòd in regionibus Rheno conterminis potißimùm oriatur. Ital.* Amarantho giallo.

Altera Dioscoridi & neotericis prœterita huic effigie habituque toto conuenit, singulari dodrantali cauliculo, & folio Gnaphalij montani densa lanugine incanis: flosculis summo caule luteo pallentibus Gnafalij montani, exili ligneaque radice.

CHRYSOCOME.

DIOSC. *Radix calfacit & adstringit: hepaticis & peripneumonicis vtilis. Sumitur cum hydromelite decocta ad vteri purgationes.*

Flores vino incocti aut infusi lumbricos nuperorum experimento; ex lixiuio autem pediculos, expellunt, enecant. Farctus pulmonum, hepatis & viscerum reserare asseruntur.

CHRYSOCOME *Germanica. Pseudoleontopodium Matth. & Heliochrysos syl. Tragi.*

Varietas. Tomentoso Gnaphalij vulgaris æmulo folio, flosculis pallidis & semine iuxta alas, in Germania & Brabantino agro, ipsisque Antuerpianis pomœrijs cis ædes Domini de Berchem, sabuloso solo variat.

POLIVM *montanum. Aduerſ. 206. & 207.*

POLIVM *luteum capitulis quàm Polij montani aut marini longioribus ex luteo viridantibus. Aduerſ. 207.*

POLIVM *montanum purpureum.*
Polium repens ſupinum Cluſij.

Reptat Polij marini aut Serpilli modo numeroſis ſurculis è radice lignoſa: folijs cauliculos veſtientibus, leuiuſculis ambitu extantibus denticellis, viſu vix diſcernendis, tomento craſſo adeò incanis, Polio marino minoribus. Capitula item non diuerſa, ſed minora, floſculis purpureis ornantur. Oritur ſponte arenoſo ſolo Murciani regni inter Lorca & Velez vnà cum ſocio congenere & ſimillimo Polio, mox hic ſubdendo, ſed teneriore.

Polium quintum Clusij, superiori purpureo congener. Martio flosculis albis stipat cineritia aut candida lanugo densissima vtrumque: & odoris suauitate reliqua genera superant, vt auctor fidus est C. Clusius, cui hæc duo Polij genera debentur.

POLIVM. *Ital. & Hisp.* Polio. *Angl. etiam* Poly.
Aduers. pag. 207.

DIOSC. *Potum feruefacti ius auxiliatur serpentium ictibus, hydropicis, morbo regio, & lienosis ex aceto. Stomachum malè habet. caput doloribus afficit. Aluum & menses ciet. substratum suffitúmue serpentes abigit. Illitum * vulnera † conglutinat. Siccum cacoethe siue praua vulnera sanat.*

*vi[...] cet. †te[...] ue r[...] ner[...]

POLIVM MONTANVM *supinum minimum.** POLIVM LAVENDVLÆ *folio, fœmina recentiorum. Aduers. pag. 207.*

*Montano vulgato Polio per omnia simile, sed quadruplo minus. Allobrogum collibus & Delphinatis Galliæ prouenit.

AGERA-

AGERATVM *floribus candidis.*

AGERATVM *Septentrionalium Aduerſ. 208. Coſtus minor hortenſis Geſneri & Dod. Mentha corymbifera minor Cordi.*

AGERATVM *floribus candidis. Aduerſ. pag. 208.*

DIOSC. *Vis decocti feruens: Huius vſtæ nidor vrinam cit, & vuluæ duritias emollit.*

TEVCRIVM *pratenſe officinarum. Hierabotane mas Dod. & quorundam. perperam Chamædrys Fuchſij, Germanorum & Officinarum. Aduerſ. 209.*

TEVCRIVM. *Aduerſ. pag. 208.*

DIOSC. *Recens cum poſca, aut aridæ feruefactæ ius, potu * lienem potenter abſumit: lienoſis cum aceto & ficis illinitur. item ſerpentium morſibus ex aceto ſolo, ſine ficis.*

* Gal. quia incidendi & tenuium partium facultatis eſt: ponatq; ipſum quiſpiam in tertio exſiccãtium, ſecundo verò calfacientium ordine.

TEVCRIVM *pratenſe alterum: Sacra herba, ſiue Verbenaca ſupina fœmina Dod.*

Aliud à ſupradicto non eſt, niſi quia foliorum magnitudine vincitur. Hoc tamen pluribus foliolis & cauliculis donatur, vmbroſis: itidem marginibus ſyluoſiſq; gaudens. Varietas.

Tevcrivm *paruum ſupinum.*

E Teucrij familia eſſe docent flores cærulei ſpicatim prodeuntes, & foliola; ſed anguſtiora, longiora minuſq; ſerrata; Polio montano paria, atrouirentia, in cauliculis dodrantalibus humi fuſis. oritur in Friſia iuxta Deuentriam & Oueriſſel.

Chamaedrys *Hiſp.* Chamedreos. *Aduerſ. pag.* 209.

Chamaedrys *montana durior. Aduerſ.* 209. *Ceruitaria Geſneri quorundam. Ital.* Chioma di Ioue. *Sic dicta à floris ſimilitudine; qui è foliolis ſericeo vellere in latam cæſariem tortilibus crinibus explicatur.*

Chamædryos varietates. { *vulgatior minor.* [Folio obtuſiore & mucronato.
Maior [Hirſutior & minus hirta.

Diosc. *Recens viridis in aqua decocta & pota, conuulſis, tuſſientibus, lieni indurato, vrinæ difficultatibus, hydropicis inter initia auxiliatur. Cit menſes* † *partuſq; extrahit* Lienem *ex aceto pota minuit. Aduerſus venenata, cum vino pota & illita efficax eſt. Trita ad prædicta in pilulas conformatur: cum melle vetera vlcera purgat. Cum oleo trita inuncta & illita, oculorum caliginem diſcutit.* Fade Theo Plin.

† ob id hydropicis incipientibus efficax manualibus ſcopis eius decoctis in aqua vſque ad tertias, in tribus heminis aquæ.

Gal. Ex tertio ordine calfacientium & ſiccantium, vincentem amaram qualitatem habet, & eſt quodammodo acris: quocirca meritò lienem colliquat. vrinam & menſes mouet, craſſitudinem humorum incîdit, & viſcerum obſtructiones expurgat.

Pli. ſubdit. Item ſtomacho, tuſſi vetuſtæ, pituitæ in gula cohæreſcenti, ruptis, cõuulſis, lateris doloribus. Fit & vinum ex ea pectoris vitijs.

Apvl. Ad ruptos: herba Chamædrys contuſa de ligno in lignum, adiecto vino & potui data, cum mira celeritate ſanat. Ad iſchiam: herba Trixago ferue facta, ac triduo potui data, iſchiaticum mirificè ſanat. Ad podagram: herba Chamædrys ſi in puluerem molliſſimum redacta eſt, cum aqua calida potui data, mirificè paregoriam præſtat.

EVPHRASIA. *Aduerſ.*210.

EVPRASIA 2ª *Dod. ſiue Cratagonum alterum quorundam deſcriptū ſuperius Obſeruationum pag. 22.*

SCORDEVM. *Hiſp.* Camedreos de arroyos *Aduerſ. pag. 210.*

SCORDION.

DIOSC. *Herba vim excalfactoriam habet. vrinam cit. cocta recens aridáue cum vino, aduerſus venenatos ſerpentium morſus bibitur. ad ſtomachi quoque roſiones, dyſenteriam, & vrinæ difficultatem, binis drachmis cum hydromelite: craſſamen purulentum pectore expellit. facit arida farina ad vterem tuſſim, rupta, conuulſa, ſi cum naſturtio, melle, & reſina miſceatur in eclegmate. inflammata modicè præcordia, cerato excepta, recreat. cum aceto acri aut aqua, podagris conuenienter illinitur. menſes † impoſita mouet. vulnera conglutinat. vetera vltera purgat, & ex melle ad cicatricem perducit. ſicca excreſcentias in carne cohibet. Succus ad eadem vitia bibitur. Inter prima efficax Ponticum natione, Creticúmque.* deme ſurculoſis.

Aegin. & Gal. Scordium varium exiſtit, vt quod amarum, acerbum & acre ſit. purgat igitur ſimul & calfacit viſcera. † vrinas & menſtrua cit. refrigerata omnia recalfacit: aridum illitum cicatricem inducit.

SCOR-

SCORDION *alterum Plinij.*
Aduerſ. pag. 210.
Scorodiana Cordi. Sphacelus Theoph. Dodonæo.

ORIGANVM *Heracleoticum.*
Aduerſ. pag. 211.

Scordio viribus proximum; fætus mortuos, menſes & ſecundas pellit. facultates & dotes rubiæ habet ad ſanguinis grumos diſſipādum, per vrinas materiam deriuando. Collectionibus, tumoribus, percuſſis, liuoribus, ruptis & internis vulneribus ſauciatis ferrumini eſt. Sunt qui Bieris inſerant, Hormini modo. *lege a* rente

ORIGANVM *Heracleoticum.*

DIOSC. *Excalfacit. vnde decoctum cum vino potum, demorſis à ſerpente conuenit. ſi cicutam aut meconion hauſerunt, ex paſſo: ſi gypſum aut ephemeron, ex aceto mulſo propinatur. ruptis, conuulſis, hydropicis, cum fico eſui datur. aridum acetabuli menſura potum in aqua mulſa, atros humores per aluum extrahit. menſes ciet, & tuſſi cum melle linctum medetur. ad pruriginem, pſoras, regiumq́ morbum, decocti ius in balneis prodeſt. Succus virentis tonſillas, vuam, & oris vlcera ſanat. & per nares, ex oleo irino infuſum, trahit. aurium dolores cum lacte mulcet. conficitur ex eo, & cepis, & rhois frutice quo ad obſonia vtuntur, vomitorium medicamentum, his omnibus in cupreo vaſe per dies bis vicenos inſolatis, dum caniculæ ſydus flagrat. herbæ autem ſubſtratu ſerpentes fugantur.*

Gal. & Aegin. calfaciunt & exſiccant ordine tertio.

AGRIO

AGRIORIGANVM, *siue* ONITIS *maior.* *Aduers. pag.* 211.

TRAGORIGANVM *alterum. Marum Cortusi & Matth.* *Aduers. pag.* 211.

DIOSC. *Quæ Onitis appellatur, candidiore est folio, & hyssopo similior. Semen veluti coniunctos corymbos habet. Vis ei Origani Heraclei, sed multo inefficacior.*

Syluestre ORIGANVM. *Hyssopum Dioscor. Cilicium Anguil. Ital.* Oregano bianco. *Aduers. pag.* 211.

DIOSC. *Syluestre Origanum, aliqui Panaces Heraclion, alij Cunilam vocant, ex quibus est Nicander Colophonius. folijs est origani, ramis tenuibus, dodrantem altis, in quibus vmbellæ anethi insunt. flores candidi: radix tenuis, superuacua. Peculiariter percussis à serpente, folia & flores ex vino poti auxiliantur.* Syluestre vtrumque valentius Galeno.

TRAGORIGANVM.

DIOSC. *Optimum est Cilicium, & Cretense, & Smyrnæum, & in Chio Cooq; proueniens. Omnia excalfaciunt. vrinam cient. aluo accommodantur. decocto poto bilem deijciunt. lienosis ex aceto bibere prodest. contra pota ixiæ venena in vino bibuntur. menses trahunt. peripneumonicis, tussientibus, ex melle in eclegmate dantur. grata ac mitis eorum potio est. quare cibum fastidientibus, & stomacho acida ructanti, imbecilleq; traditur: item si à maritima iactatione nausea, & æstus præcordiorum excitetur. tumores verò cum polenta illita discutiunt.*

TRA-

TRAGORIGANVM *flore albo Clusij.*

Genuina Græcorum HYSSOPVS *folio Origani vmbellato flore. Aduers. 212.*

Non diuersa huius figura, sed duntaxat tota minor, folijs longioribus tenuioribus, & odore minus iucundis. per verticillos flores galeiculati, sed albi. solo Valentino agro Clusio obseruata.

Genuina Græcorum HYSSOPVS.

DIOSC. *Vim habet extenuandi & calfaciendi. decoctum cum ficis, aqua, melle, & ruta, potúmq; peripneumonicis, diuturnæ tußi, suspiriosis, destillationibus, & orthopnoicis auxiliatur. tineas enecat. idem facit, si cum melle delingatur. crassum humorem per aluum extrahit, decoctum ex aceto mulso epotum. ad subducendam aluum cum ficis viridibus detritus manditur. vehementius, addita iri, cardamomo, aut irione, deijcit. colorem in corpore fouet. lieni, & aquæ inter cutem, cum fico nitróque: inflammationibus quoque ex vino illinitur. cum feruente aqua impositum, sugillata discutit. cũ decocto ficorum,* optimè anginis gargarizatur. decoctum cum aceto, dentium dolorem in collutione sedat. inflationes auricularum vaporis suffitu discutit.*

Gal. deficcat & excalfacit ordine tertio, sed & tenuium est partium.

* Hyssopo Arabum ad eadem hodie vtuntur medici.

SAM-

SAMPSVCHVS, *siue Maiorana.*
Aduers. pag. 213.

AMARACVS TENVIOR. Maiorana tenuifolia, delicatior. Aduers. 213.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus sarmentis, minoribus capitulis & folijs. Aduers. pag. 213.

SAMPSVCHVS. *Aduers. pag. 213.*

DIOSC. *Vis eius excalfaciens: succus decocti potus conuenit incipientibus hydropicis, & ijs quos vrinæ difficultas, aut tormina excruciant. illita ex melle arida folia, sugillata tollunt. menses subdita in pesso trahunt. contra scorpionis ictum ex aceto & sale illinuntur. Luxatis tumoribúsque, cerato excepta imponuntur. aduersus oculorum inflammationes, tumorésque cum polline polentæ illini prodest. acopis malagmatísque, calfaciendi gratia, commiscetur.*

MAIORANA capiti, cerebro, cordi, ventriculo peramica. Succus errhinis additus, caput à frigidis humoribus purgat: menses vti Sampsuchus euocat.

MARVM.

DIOSC. *Vim habet Sisymbrio consimilem. substringit enim & modicè calfacit: qua de causa illitu serpentia vlcera sistit, & in calidas illitiones additur.*

Varietates. [Hispania folio longè minore luteo virente nobis largitur.

MARVM *supinum.*

Aliud non absimile in hortis nostris alitur, sed cauliculis repit.

PVLEGIVM *Regium vulgatum.*
Aduers. pag. 214.

DIOSC. *Extenuat, calfacit, & concoquit. Potum menses, secundas & partus trahit cum melle, & aloe potum: ea quæ circa pulmonem sunt, educit, & conuulsis auxiliatur. Nauseas stomachiq; morsus cum posca potum lenit. Atram bilem per aluum educit. Cum vino potum venenatorũ morsibus succurrit. Defectos animo, cum aceto naribus obiectum recreat. Siccatum in puluerem tritum crematumq; gingiuas firmat. Illitum cum polenta inflammationes omnes sedat. Podagris per se subuenit, impositum vsque dum rubescat locus. cum cerato varros extinguit. lienosis cum sale vtiliter illinitur. Decoctum eius ablutas prurigines mitigat. Conuersas vuluas corrigit. Contra inflationes duritiasque vuluæ in desessiones conuenienter adijcitur. Vocant aliqui Blechona, quoniam dum floret, gustatum à pecoribus, balatum concitat.*

Gal. eadem: Pulegium calfacere abundè magnum est testimonium, quòd illitum rubrificat, & quòd si quis diutius tolleret, exulceret. Extenuare verò satis indicat, quum humida crassa & lenta è thorace & pulmone excreatu facilia faciat, mensesq; moueat.

Plin. Magna societas cum Mentha ad recreandos defectos animo Qua de causa dignior è Pulegio corona vertigini quàm è rosis, cubiculis nostris pronunciata est; nam & capitis dolores imposita dicitur leuare. Quin & olfactu capita tueri cõtra frigorum æstusque iniuriam, &c.

DICTA-

Δίκταμνος, DICTAMNVM. *Germ.* Diptam. *Ital.* Dittamo. *Hisp.* Diptamo.
Aduers. pag. 214.

PSEVDODICTAMNVM *floribus verticillatis.*
Aduers. pag. 215.

Angli Frensch diptammer, id est Gallicum aut Francum, non secus ac Germani Welscher exoticas & raræ inuentionis plantas vocitant.

In Vireto D. Brancionis & D. Ioannis Boisot hoc anno floruit.

DIOSC. *Præstat omnia quæ satiuũ Pulegium, sed efficacius multo, non potum modò sed appositum quoque aut suffitum, defunctos partus eijcit. Produnt in Creta capras sagittis percussas, huius herbæ pastu, eas excutere. purgandi vim habet succus illitus, vt cum polenta tritus. herba impactos pedibus reliquóue corpori aculeos, illitu refigit. ad lienis dolorem efficax habetur. siquidem ipsum imminuit. Metunt æstate & autumno. Radix eius gustu calfacit. partus accelerat. succus cum vino potus, contra serpentium morsus præsidio est. tanta herbæ facultas est, vt olfacta abigat bestias, quæ venenato ictu sæuiunt, appensaq; contactu exanimet. vulneribus ferro illatis, & venenatis morsibus, infusus succus præsentaneo est remedio, si etiam ab instillatione statim in potu assumatur.*

Gal. tenuiore essentia constat quàm Pulegium: cætera illi simile.

PSEVDODICTAMNVM.

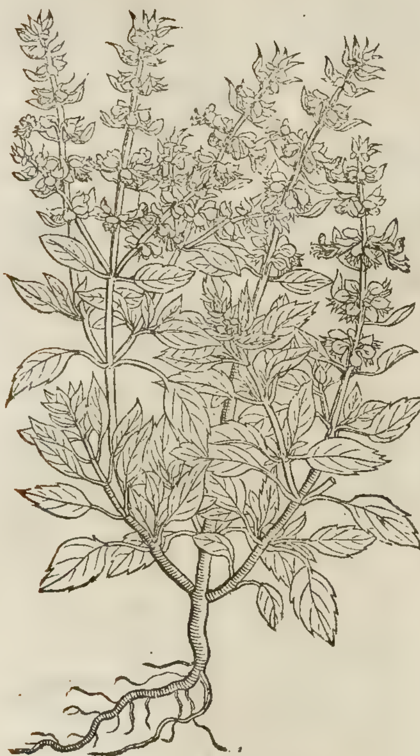
DIOSC. *Quod Pseudodictamnum vocant, multis in terris nascitur, antè dicto simile, sed minus quàm illud acre.*

Gal. *Eosdem effectus præbet. * sed inefficacius multo.*

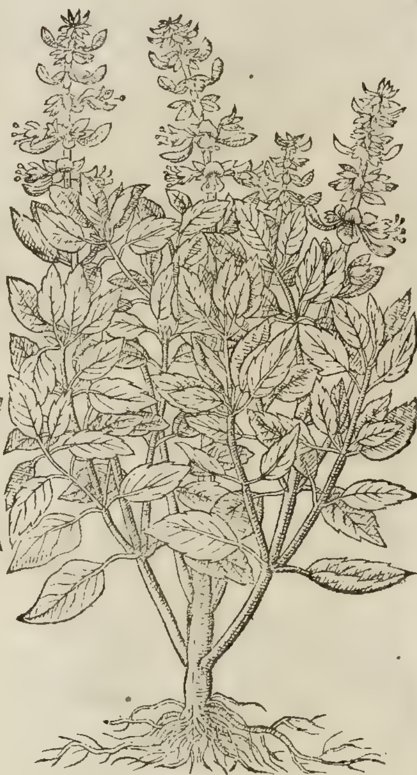
DICTAMNVM *alterum Creticum Dioscoridis.*

Defertur à Creta alterum Dictamni genus, folijs sisymbrij; ramis maioribus. in quibus flores sylueſtris Origani, nigri, molles. odor foliorum inter sisymbrium & saluiam iucundissimus. Efficax ad eadem, sed minus nares ferit. miscetur emplastris & medicaminibus quæ aduersus serpentium iniurias confinguntur, theriaca vocant.*

OCIMVM *medium vulgatius.*
Aduers. pag. 215.

OCIMVM *maximum Caryophyllatum ac Citreatum.*
Aduers. pag. 215.

DIOSC. *Copiosiore cibo oculorum aciem hebetat. aluum mollit. spiritum mouet. vrinam* [a] *pellit. lac euocat. ægrè tamen conficitur. illitum cum polline polentæ, aceto & rosaceo, pulmonum inflammationibus auxilio est. draconis marini & scorpionis ictibus per se prodest: & cum vino Chio, oculorum doloribus. Succus visus caliginem* [b] *abstergit. destillationes exiccat. Semen potum conuenit atram bilem gignentibus, difficili vrinæ, inflatisq; naribus haustum subinde mouet* [c] *sternutamenta. quod idem herba efficit. sed oculos premi necessum est, cùm sternutamentum vrget. Sunt qui in cibis abdicandum censeant: quandoquidem manducatum, & in sole positum, vermiculos* [d] *creat. Aphri autem adijciunt, si feriantur à scorpione, qui ocimum ederint, nullo conflictari dolore.*

a idem
b iden
c Eade
d infici

Plin.

Gal. Ocimum excrementitiam humiditatem habet, proinde nec commodum est quod in corpus sumatur. Cæterùm foris illitum, ad digerendum & concoquendum vtile est. Plerique hoc etiam vt obsonio vtuntur, ex oleo & garro offerentes: vitiosioris autem succi est, stomacho inimicum, & concoctu pertinax olus.

Gal.

Plin. Ocimum Chrysippus grauiter increpuit, inutile esse dicens stomacho, vrinæ, oculorum quoque claritati: præterea insaniam facere, & lethargos, & iecinoris vitia, ideoque capras id aspernari: hominibus quoque fugiendum censet. Afrj verò si eo die feriatur quispiam à scorpione, quo ederit ocimum, sanari non posse, &c. Secuta ætas acriter defendit, nam id esse capras. nec minus quàm Menthã & Rutam scorpionum terrestrium ictibus, marinorumque venenis mederi cum vino, addito aceto exiguo. Vsu quoque compertum deficientibus ex aceto odoratum, salutare esse.

Semen potum.] cardiacis affectibus succurrit Simeoni Sethi; animiq; mærorem ex atra bile ortam, in hilaritatem mutat.

OCIMVM *minimum Amaraci figura Caryophyllatum. Aduerſ. pag. 215.*

ACINOS *Aduerſ. pag. 215. 216.*
Betonica Pauli quorundam. an Clinopodium Lacunæ? Germ. Wild baſilie. *Belg.* Wilde baſilicon. *Gal.* Baſilic ſauuage. *Angl.* Wild baſill. *Hiſp.* Albahaca ſaluage.*

lege quemadmodum 216

*DIOSC. *Ocimo ſimilis, odorata, ſed hirſutior. Menſes & aluum pota ſiſtit. Illita panos ignemque ſacrum ſanat.*

ERINVS. *Hiſp.* Albahaca de arroyos. *ocimum aquaticum. Aduerſ. pag. 216.*

DIOSC. *Semen drachmis duabus in quatuor mellis cyathis, oblitum, oculorum fluxiones cohibet. Succus cum ſulphure & nitro inſtillatus aurium dolores ſedat.* *lege* quorum caret.

CORCOROS *Plinij.*

Folijs eſt Ocimi in ſeſquipalmaribus & dodrantalibus cauliculis. Floſculi iuxta pediculos lutei. Semen in longis corniculis Aſclepiadis gracilioribus. Hiſpano ſemine inpenſilibus Adonidiſque hortis alebat illuſtris vir Ioannes Brancionus, & Corcorum Plinianum faciebat.

lego an CALAMINTHA *aquatica Belgarum sit* POLYCNEMVM, *quasi multitibia aut multicruria.*
Pulegium agreste Officinarum. Nepeta agrestis Tragi.
Germ. Ackermuntz. *Aduers.* 217.

CLINOPODIVM *vulgare odore Pulegio iucundiore.*
Germ. Widerkirch Jsop. *Aduers.* 217.
Ocimum syl. siue Acinus Dod. perperam Calaminha montana Tragi.

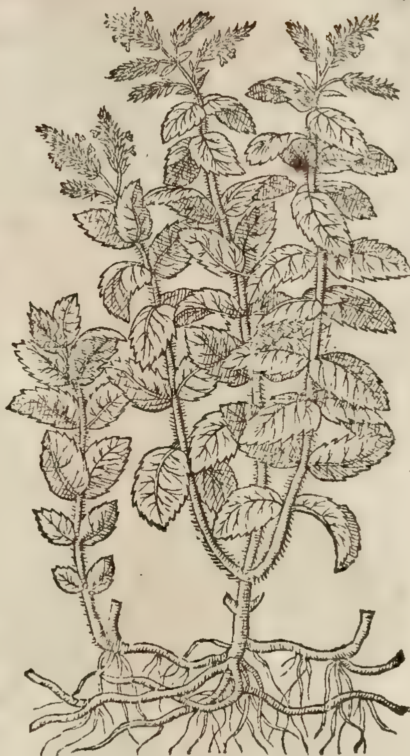
DIOSC. *Folijs origani: caule vt pulegij geniculis multis intersepto, sine vmbella, tenui tamen in cacumine corymbo, boni odoris & acris. Vulneribus agglutinandis recens, aut aridum cum aqua, efficaciter illinitur, sed quinto die solui debet: ad vrinæ stillicidium, ruptaq́;, cum vino bibitur.* lege rara

CLINOPODIVM.

DIOSC. *Bibitur herba & succi eius decoctum ad conuulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus. Menses & partus pellit, & pensiles verrucas, quas acrochordonas vocant, eijcit aliquot diebus potum. Aluum sistit decoctum ad tertias, potumq́;, si febrim sentiunt, ex aqua: alioquin ex vino.*

MEN-

MENTHA rotundifolia altera, flore ſpicato: ſiue CRVCIATA MENTHA. Mentha ſecunda Dod. Germ. krauſz deymē; krauſz-miunt; & krauſzbalſam. Gal. Baume creſpu.

Romana anguſtifolia ſiue Cardiaca MENTHA. quarta Dod. ſecūda Matt. Bel. Hert munte.

Menthæ spicatæ varietates. quinque.
- Romana longifolia angustifoliáue descripta *Aduers.* 218.
- Altera persimilis folio nigriore, & rigidiore.
- Tertia latiore folio.
- Quarta rotundo crispo folio.
- Quinta folio minus acuto.

SISYMBRIA MENTHA *agrestis satiua Cruciatæ Menthæ congener aut eadem. Ital.etiam* Balsamita, *seu* Mentha Crespa. *Sisymbrium satiuum Matth.*

σισύμβριον. AQVATICA *siue* SISYMBRIA *Mentha, rubro folio, & flore nigræ Menthæ. Balsamine Officinarũ. Ger.* **Wasser muntz.** *Gal. Mente aquatique. Belg.* **Root water munte.** *. Ital.* Balsamita.

DIOSC. *Calfaciendi, adstringendi, atq; exsiccandi vim habet. proinde sanguinem sistit succus eius cum aceto potus. Lumbricos rotundos enecat. Venerem concitat. Singultus, vomitiones, cholerámq; sedant duo aut terni surculi cum acidi granati succo poti. Suppurationes discutit, si cum polenta illinatur. Imposita fronti, capitis dolores mulcet. Mammas si tendantur, aut lacte turgeant, compescit. Cum sale canum morsibus illinitur. aurium doloribus cum aqua mulsa subuenit. vuluæ ante coitum admota, conceptioni resistit. Linguæ scabritiem confricta læuigat. Coire lac, densaríq; in caseum non patitur, si folia potionibus lactis immergantur. In summa stomacho vtilis est, & in condimentis peculiarem gratiam habet.*

Menthastrum minus ad sanorum vsus expetitur.

Gal. Mentha satiua ad venerem mediocriter excitat. Id quod omnibus commune est quæ humiditate semicocta & flatuosa participant. Ob talem ipsius herbæ temperaturam in abscessibus aliqui eam cum polenta mista vtuntur. Habet etiam quiddam amarum in se & acerbum; illo quidem lumbricos interficit: acerbitate verò, si cum oxycrato bibatur, recentes sanguinis reiectiones reprimit. Substantia est, vt si qua alia herba, tenuium partium.

Aetius addit, potum eius decoctum tribus feriatim diebus, cholicos omnino sanare.

Plin.

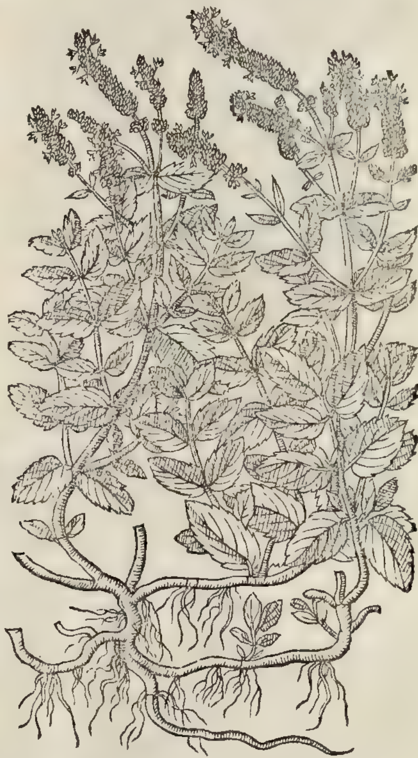
Plin. Menthæ hortensis odor animum excitat,& sapor auiditatem in cibis: ideò in mammarum mixtura familiares ipsæ accessere, vt coire densarique lac non patiantur. quare lactis potionibus additur, ne huius coagulati potu strangulentur. Data in aqua & mulso, eadem vi resistere & generationi creditur, cohibendo genitalia densari.

MENTASTRVM. *Aduers. pag. 219.*
Gal. Mente sauuage. *Angl. etiam* wilde Mynte.
Germ. wild Muntz. *Hisp.* Mastrantos. *Lusit.* Mestrantos. *Ital.* Menta saluatica.

MENTASTRI *varietates.*

Persimile Mentastro descripto pag. 218 sed folia nigriora, longiora, minusque incana & hispida. flos item spicatus. In agro Frisio secus Campē & Zvvolen oritur.

MENTASTRVM *niueum Anglicum.*
Aduers. pag. 219.

MENTASTRVM *minus spicatum.*

Odore mitius minusq; graue; folio Heliotropij tricocci.

Mentastrifolia aquatica hirsuta CALAMINTHA *tertia Diosc. Aduers pag.* 219.

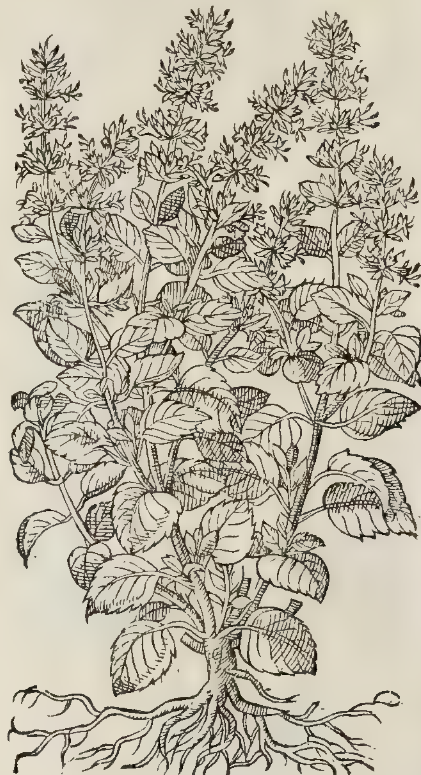
Tertia Diosc. Calamintha Mentastro cognata, cùm primum erumpit, folio exit Catariæ Menthæ longiore & rubente Mentastri situ & positu: caule Mentastro maiore proceriore, multis alis diuiso, in quibus flores spicati cærulei Catariæ modo digesti.

Καλαμίνθα, CALAMINTHA *montana præstantior.*
Aduers. pag. 219.
Gal. Calament. *Hisp. & Ital.* Calamento.

CALAMINTHA *montana vulgaris.* *

Floribus quauis Calamintha maioribus, aspectúque hilarioribus.

* Media odoris suauitate & magnitudine inter suauiorem Calamintham & Nepetam hæc. Quadrato quippe cubitali & ampliore alarum multis ramulis conçauo caule fru-icat; foliis rotundioribus, nigrioribus Nepetæ similibus, sed maioribus, hirtis, niti-lioribus, & iucundioris odoris fragrantia. flosculis non disparibus. Cliuosis itē Angliæ, Germaniæ, Galliæ, & Italiæ sponte oritur, vnde in viretis nostris hæc vt plurimum alitur ad vsus medicos.

CALAMINTHA *montana.*

DIOSCOR. *Omnium folia admodum feruentia*[1] *& acria. Radix inutilis. Pota aut illita demorsis à serpente opitulatur. Decoctum eius potum vrinas & menses expellit. Ruptis, conuulsis, orthopnœa torminibus, choleræ, rigoribusq; auxiliatur. Præsumpta in vino venenis resistit. tineas cæteraq; interaneorum animalia, cum sale & melle pota, enecat. nec secus cocta cruda'ue, si teratur. elephanticos esitata adiuuat, si postea serum lactis ebibatur. Folia derrita si in vellere subiiciantur, menses*[2] *extrahunt, & partus enecant. accensa aut substrata, serpentes fugant. nigris cicatricibus candorem reddunt, in vino cocta & illita. sugillata tollunt. Calamintha*[3] *ischiadicis imponitur, vt ex alto humores euocet, summam cutem exurens.*[4] *vermes necat succus auribus instillatus.*

[1] Gal. Calfacit & sudorem ciet, omnéque corpus tum digerit, tum exsiccat: ea ratione ducti quidam ipsam contra rigores per circuitum repetentes adhibuerunt.

Discutit frigora in aqua decocta Plin. [2] eadem Gal. [3] eadem Gal

[4] eadem Gal. subditque: Potum etiam elephanticorum remedium, non eo tantum quòd strenuè tenues humores digerat; verumetiam quia extenuet & incidat valenter crassos quales sunt qui hunc morbum procreant. sic & cicatricibus atris candorem reddit, & sugillata digerit. Sed ad talia recentem magis quàm aridam adhibere præstat, quippe arefacta vehementior redditur & ad vrendum promptior.

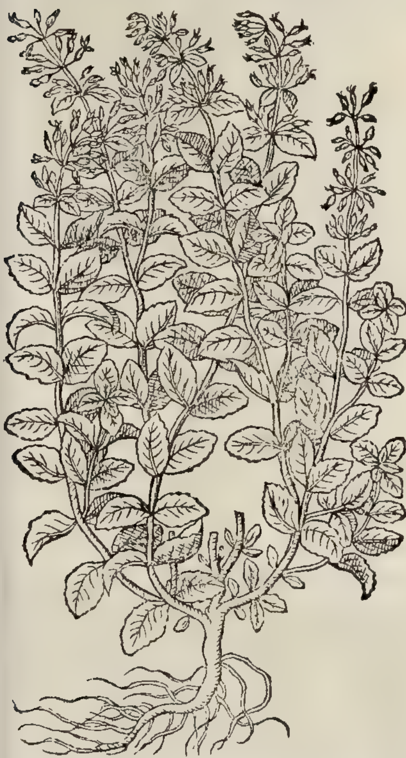
Porrò

Porrò talis cùm ſit, ad venenatarum beſtiarum morſus aſſumitur, velut etiam cauteria, & quæcunque medicamenta calida ſunt, & acria, tenuiumq́; partiũ, quæq́; facilè ex alto ad ſe ſe circumiacentem omnem humiditatem poſſunt attrahere.

Vermes necat.] Gal. Cæterùm quæ illi ineſt amaritudo planè exigua eſt; verùm ad quædam ita efficaciter agit, vt quæ valentiſſima eſt, nimirum cum coniuncta ſit vehementi calori cum tenui eſſentia: quare & aſcaridas & lumbricos ſuccus eius infuſus aut potus enecat: Eadem ratione aurium vermes, aut ſi alicubi in parte corporis ſinuoſa aut implicata quę putredine tentetur, talis prouenerit affectus. Sic & conceptum ſeu pota, ſeu admota interimit & eiicit. Igitur incidendi quidem ei vis adeſt propter calorem eius, tenuitatem, & amaritudinem: abſtergendi verò propter vnicam amaritudinem. Itaque aſthmaticis ad omnia antedicta prodeſt. Ictericis verò potiſſimum ob amaritudinẽ, ſicut alia ferè omnia amara, vtpote abſtergentia & expurgantia in iecinore prouenientes obſtructiones. Ad omnia iam dicta efficacior eſt montana. **Ictericis proſunt omnia amara.**

Plin. Tuſa ægilopis imponitur & capitis doloribus recẽs cum tertia parte panis temperata aceto illinitur. Succus eius inſtillatus naribus ſupinis profluuiũ ſanguinis ſiſtit. Item radix cum myrthi ſemine in paſſo tepido gargarizata, anginis medetur.

CALAMINTHA *altera odore graui Pulegij, foliis maculoſis. Aduerſ. pag. 219. Nepeta Dioſc. Angl.* Calamint. *Ital.* Nepotella montana.

CALAMINTHA *ſecunda incana.**

*Huius alterã ſpeciem ex Italiæ collibus attuli, guſtu Pulegij, foliis Maioranæ duplo minoribus, candicantibus, vti tota planta, in cubitalibus & pedalibus ſurculis. exiliores floſculi Calaminthæ ſiue Dioſcoridis Nepetæ odoris grauis Pulegij. Cautibus Linguagotticis calidarumq́ue regionum oriunda. Varietas.

Varietas. Floribus albis ex collibus Picardiæ & Gallobelgij tranſmiſit ad nos Calamintham ſecundam D. Carolus de Houchin literatiſſimus, & harum ſi quis alius ſtrennuus & peritiſſimus indagator. Aquatica CALAMINTHA Belgarũ vide Polyenemon. Aduerſ. 217.

MENTHA Cataria.

MENTHA CATARIA. *Nepeta Tragi.*
Aduerſ. pag. 220.
Hiſp. yerua Gatera.

Mentha CATARIA *duplex peregrina, latifoliæ & anguſtifolia.*

MENTHA anguſtifolia.

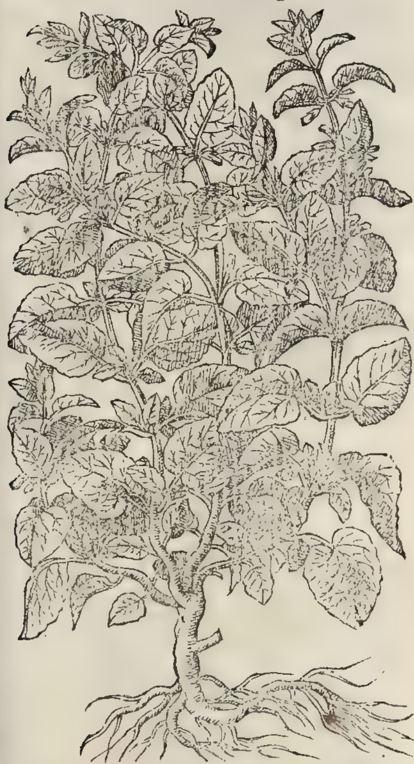

Huius duas ſpecies primùm videndi copia fuit in horto amœniſſimo ſtirpiumq; ditiſſimo Ioannis Moutoni Neruienſis myropolæ in hac palæſtra bene verſati. Folia anguſtiora Cretici Marrubij proxima, incana. Flores candidi, copioſi, Catariæ vulgaris verticillatim prodeunt; caulem itidem quadratum ambiẽtes, multis concauum alis, eiuſque ſummum decorantes. Magiſq; intenſius odor, grauior, vires etiam acriores quàm Catariæ.

Altera duntaxat anguſtioribus, minoribuſque foliis variat; cæteroquin reapſe vna. vtraque Hiſpano ſemine ſata.

APIA-

APIASTRVM *siue* MELISSOPHYLLON *Gal. etiam* poncyrade. *Germ.* honigbluem. *Hisp.* Torongil. *Lusit.* yerua Cidreira. *Ital.* Melissa, Cedronella, & Aranciata. Allegracuore.

MELISSOPHYLLON *Fuchs. Cordi, & Tragi. Herba sacra Agrippæ, & Lamium Plin. quibusdam.*

Varietas. Latiore folio & hirsuto, odore suauiori, in Belgio variat.

DIOSCOR. *Folia cum vino pota aut illita, contra scorpionum, phalangiorum, canumq; morsus prosunt. Decoctum eorundē, si eo perfundatur, idem potest. In insessionibus ad ducendos menses vtile est. Dentes eodē in dolore colluuntur. Dysentericis*[1] *iniectum prodest. Fungorum*[2] *strangulationibus, folia cum nitro pota succurrunt. Torminibus auxiliantur. Dantur in eclegmate*[3] *orthopnoicis. Illita cum sale*[4] *strumas discutit. Vlcera purgant. Articulorum dolores mitigant*[5].

[1] Plin. eadem. [2] Plin. Vuluarum habet. [3] Idem Plin. [4] Idem Plin. [5] Plin. eadem.

Gal. Marrubio facultate simile est, sed plurimum ab eo vincitur: quamobrem nec vtitur illo quispiam. Superuacaneum siquidem foret præsente Marrubio (cuius tantus est vbique terrarum prouentus) velle vti Melissophyllo. Plin. Caligines oculorum succo cum melle inungi eximium habetur.

Sethus. Ad stomachi morsus ex frigiditate. & à nigra bile tristitias & tumores qui sine ratione ex illa fiunt, confert. Hilaritatem efficit, & ad melancholicum ac pituitosum humorem prodest. fertur quòd industriam afferat, & quòd ante somnum sumptum, bona somnia faciat, contraria ratione cum brassica, quæ mala insomnia affert. Bubones lædit.

Suffocationi matricis auxiliatur Dodonæo. Recentia vulnera imposita glutinare potis est.

Extractum Melissæ Chymicum.

Melissa minutim inciditur, inditurque ampullæ vitreæ; & vino stillatitio, quod duos digitos superemineat, perfunditur: deinde illa cæco operculo occlusa, maceratur in balneo, vel in sole, vel iuxta fornacem diebus aliquot; postea eximitur & sub prælo validè exprimitur; fæcibusque reiectis, recens Andernac. herba in idem vinum ponitur, maceratur, exprimiturque vt prius: isque labor ter quaterq; repetitur, prout extractum efficax desiderauerimus. Tandem vinum illud in balneo ex ampulla extillatur, dum extracti spissitudo in fundo mellis instar appareat, vel vini spiritu euocato aquosum effluat.

MELISSOPHYLLON *Fuchsij, &c.*

Folio Melissophylli lõgiore, aut Menthę atrouirente, in cauliculo quadrato pedali: flos rubellus dilutè purpurascēs oblongior, amœnus Lamij lutei. In vallibus Germaniæ & Narbonēsis Galliæ oriunda.

CARDIACA

CA
M

MARRV-
BIVM albú.

MAR
BIV
didum
rum F
nicum

CARDIACA. *Aduerſ. pag. 221. Gal. etiam* Creneuſe *à crenatis foliis.* Ieg. pa. 221. dedere.

Decoctis cordi amicis ſæpe miſcet doctiſſimus & experientiſſimus D. Zigerus Cobelgiers Antuerpianus medicus impoſita vulnera ferruminat.

CARDIACA *Melica. Aduerſ. pag. 221. Molucca minus aſpera. Maſeluc Turcarum eſt Molucca aſpera.*

MARRVBIVM *album. Hiſp.* Marruuio blanco. *Ital.* Marrubio bianco.

MARRVBII *candidi varietates.*

Foliis longioribus magiſque carnoſis, hirtis, albis & ſuauius redolentibus in Belgij hortis variat Hiſpano ſemine.

MARRVBIVM *Aduerſ. pag. 222.*

DIOSCOR. *Huius folia ſicca, cum ſemine decocta in aqua, aut viridium ſuccus datur cum melle ſuſpiriosis, tuſſientibus, & ad tabitudinem redactis. craſſam è pectore pituitam, cum ſicca Iri eiicit. mulieribus à partu non purgatis datur, vt menſtrua & ſecundas extrahat. item in difficili partu, & his qui venena hauſerunt, aut à ſerpentibus demorſi ſunt. veſicam reneſq; lædit. Folia cum melle illinuntur ſordidis vlceribus purgandis. pterygia nomasq; ſiſtunt. laterum dolores mitigant. Succus foliis contuſis expreſſus, & ſole coactus ad eadem pollet. cum vino & melle illitus,* * *oculorum claritatem adiuuat. naribus* † *regium morbum expurgat. aurium doloribus conuenienter inſtillatur, per ſe aut cũ roſaceo.* * eadẽ Gal. † idem Gal.

Gal. Praſſium vt guſtu amarum eſt, ita ſi quis vtatur, conuenientem huic ſapori actionem habet, iecur ac lienem obſtructione liberans, & thoracem pulmonemq; expurgans, ac menſes promouens. Sed & illitum detergit ac digerit. Eadem ferè Plin.

BALLOTE, *ſiue* MARRVBIVM *nigrum. Aduerſ. pag. 222.*
Germ. Zwartz andorn. *Gal.* Marrubin noir. *Hiſp.* Marruuio baſtardo. *Luſit.* Marruuio negro. *Ital.* Marrubio baſtardo.

MARRVBIVM *Hiſpanicum odore Stœchadis: Fortè Ocymaſtrum Valentinum Cluſij.**

DIOSCOR. *Ballotes vis efficax aduerſus canis morſus, foliis ex ſale illitis. Feruenti cinere flacceſcunt folia, vt condylomata reprimant. purgant & ſordida vlcera cum melle.*

* Æmulo ſed oblongiore Marrubij nigri folio, pſeudodictamno propiore & concolori: flos item ſecundum ramulos, pulegij ritu, purpuraſcens. Hiſpano ſemine natum ſtudioſè alitur à Ioanne Mutono Neruienſi Myropola doctiſſimo in fictilibus. Videtur ſanè idem aut congener cum Ocymaſtro Valentino Cluſij, icone & his verbis expreſſo. Pedali eſt altitudine, ramis quadrangulis hirſutis; foliis per ſingula genicula ex aduerſo ſitis, ocymi magnitudine & forma, guſtu adſtringẽtibus: circa ſummos ramos flores proueniunt orbiculatim compoſiti Marrubij modo, candidi, ocimi floribus ſimiles in vaſculis pungentibus; ſemine Marrubij nigro: radix Vrticæ aut Lamij æmula. Prouenit copioſè circa riuos ex flumine ductos ad vrbem Valenciam in Hiſpaniis: vbi Aprilis initio floret & ſemine prægnat.

GALIOPSIS,

GALEOPSIS, siue Vrtica non mordax.
Aduers. pag. 222. Lamium Anguil.
Purpurea Galeopsis Heraclea Plin. Tragi.
Germ. Waldtnessel.

LAMIVM, siue Archangelica flore albo.
Aduers. pag. 223.
Perperam Galeopsis herbariorum Matth. Lacunæ.
Hisp. hortiga muerte. *Ital.* ortica morte.

DIOSCOR. *Folia, caules, semen, succusq́ue, duritias & carcinomata dißipant. strumas, panos & parotidas discutiunt. oportet bis die tepidum ex aceto cataplasma imponere, & eius decocto fouere. ad putrescentia, gangrænas, & nomas, cum sale efficaciter illinuntur.*

LAMIVM.

Abscessus & duros tumores digerendo absumit.

VRTICÆ.

DIOSCOR. *Duo vrticæ genera. syluestris, asperior, latioribus, nigrioribusq́ue foliis: semine lini, sed minore. altera non æquè aspera, minuto semine. Folia vtriusque illita, canis morsibus, addito sale, medentur. gangrænas, *carcinomata, sordida vlcera, & quæ cacoëthe vocantur, item luxata, panos, tubercula, parotidas, suppurationesq́ue sanant. lienosis cum cerato imponuntur. faciunt ad profluuia narium, cum succo trita, & naribus indita. menses ciunt, eadem detrita cum myrrha, & imposita. procidentes vuluas, recentia contactu resilire cogunt. semen potum ex passo, venerem stimulat. vuluæ ora patefacit. cum melle delinctum, orthopnœæ, lateris & pulmonum inflammationibus, prodest. thoracem expurgat. erodentibus medicamentis admiscetur. Cocta cum conchis folia, aluum emolliunt. vrinas mouent. inflationes discutiunt. decocta cum ptisana, vitia pectoris extrahunt. mulierum menses euocant, cum myrrhæ modico pota. Inflammatione turgentem vuam, gargarizatus succus reprimit.*

*eadem Gal. & Plin.

VRTICA *syluestris asperior. Ital.* Ortica volgare. *Hisp.* Hortiga. *Aduers. pag. 223.*

VRTICA *Romana. Germ.* Welschnessel. *Belg.* Roomsche netelen. *Gal.* Ortie Romaine. *Aduers. pag. 223.*

Gal. Herbæ semen & folia, nam hæc potissimum in vsum adhibentur, digerentis sunt facultatis, adeo vt tubercula & parotidas sanent. Sed & quiddam flatuosum obtinent, quo & venerem * extimulant Porrò quòd non vehementer calefaciat, sed admodum tenuium sit partium, testatur crassorum viscosorumque humorum ex thorace & pulmone eductio, tum quòd partes quas contigerit, pruriant. Cæterum flatuosum eius, cuius particeps esse dicta est, dum concoquitur, nascitur, non enim actu flatuosa est, sed potentia. Ventrem autem mediocriter subducit ipsa duntaxat abstersione, ac veluti titillatione, non purgatione. Eadem Gal. & Plin.

GAL. *Gangrænas.*] Gangrænosa & cancrosa, & in totum quæ exiccari citra mordacitatem postulant, ea conuenienter sanat.

Plin. Articularibus * morbis & podagricis plurimi cum oleo vetere aut folia cum vrsino adipe trita imponunt. Et ad eadem radix tusa cum aceto non minus vtilis. Eadem psilothrum exiccat.

* Et ischiaticis hodie expetitur.

VRTICA *minor acrior. Germ.* Brennessel & habernessel. *Belg.* Heeten netelen.

TETRAHIT *Aduers. pag. 224.* *Heraclea syderitis Dioscoridis Cordo, Clusio, & alijs.* *

lege quidam.

TETRAHIT *herbariorum varietates.*

*Segetibus nostris æstiuum est floribus ex luteo purpurantibus, caule pedali & maiore. Aliud longè minus in segetibus item nascitur floribus albis aut rubentibus.

DIOSC. *Illita folia, suapte vi, vulnera sine inflammationis periculo iungunt.*

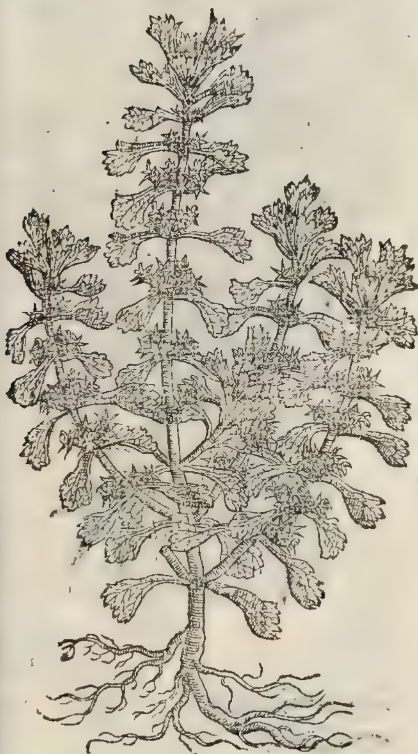
Gal. Sideritis habet quippiam etiam abstergendi quandam facultatem; sed plurima eius pars humida est & mediocriter frigida; paucula verò inest adstrictio: quare phlegmonem sedat & glutinat.

TETRAHIT *quorundam.*

Flos Natricis Plinianæ dictæ, vel Ononidis; foliola oleæ, Phylli theligoni in palmaribus & sesquipalmaribus cauliculis. In Italiæ syluosis Bononiensis agri lecta sedula manu & industria D. Dauidis van Mauden.

ALYS-

ALYSSON *Galeni Clusio & Herbarijs.*

MARRUBIUM *aquaticum vulgi. Syderitis secunda Matth. Aduers. pag. 224.*

ALYSSON.

Propter vultum, ortum, flores & pungentes verticillos haud ita dispares Sydeꝛitidi siue Tetrahit subdendum fuit Alysson Galeni dictum. Folia tamen latiora, in pedalibus quadratis cauliculis rotundiora, diuisuris & effigie Bugulæ, carnosa, hirta & tomentosa, vti tota planta. Radix lignosa, fibrosa. flos è verticillis Marrubij cæruleo purpureis. Hanc stirpẽ mihi communicarunt præclarus D. Ioannes Dilfius & Ioannes Mutonus, stirpium & naturæ miraculorum summi admiratores, qui hispano semine plantam nacti sunt.

Gal. Alysson lib. 11, de antidot. Marrubio persimilis herbula, sed asperior & magis spinosa circa orbiculos flore ad cæruleum vergente. Plura superius in Alysso Dioscorideo.

SYDERITIS *Monspelliaca Scordioides floribus luteis. Aduers. 225. Tragoriganum prassoides Francisci Pennini.*

CANNABIS. *Aduerſ.226. Germ.* Zamer hanff. *Belg.* Kemp. *Ital.* Canape. *Hiſp.* Cañamo domeſtico. *Gal.* Chambre. *Ang.* Himp & Hemp.

CANNABIS *erratica paludoſa ſyl. Ital,* Çanape ſaluatico. *Hiſp.* Cañamo ſaluage.
Aduerſ. pag. 227.

DIOSC. *Cannabis ſatiua largiore cibo genituram extinguit. Succus ex ea recente conuenienter aurium* doloribus † inſtillatur.* † ab obſtructione, vt videtur Galeno.

Syl. CANNABIS *Dioſcoridis, eſt Alcea maior Mutono flore Lychnidis ſubrubro, ſemine & radice Althea.*

DIOSC. *Decocta radix illitu inflammationes mulcet, tumores diſcutit, tophos articulorum diſſipat.*

Gal. Semen flatus extinguit, adeoq; deſiccat, vt ſi pluſculum edatur, genituram exiccet. Semen etiam difficulter concoquitur. Stomacho & capiti aduerſatur, prauoſque humores creat. Admodum excalfacit, ideoq; caput æſtuoſo, ac medicamentoſo halitu ſurſum miſſo tentat.

Ideò ſomnum conciliat vt Iris; quo ſæpè abutuntur medicaſtri & clinicæ.

Plin. Radix contractos articulos emollit in aqua cocta: item podagras & ſimiles impetus. Ambuſtis cruda illinitur, ſed ſæpius mutatur priuſquam areſcat.

Simeoni Setho Semen largius ſumptum idem nocumentum quod Coriandrum adfert, deliriumque facit: deſiccat ſemen genitale, vt Caphura.

Cannabina Aquatica planta EVPATORIVM *dicta. Aduerſ. pag. 227. Officinis Galliæ Eupatorium Cannabinum Auicennæ. Pſeudohepatorium mas Dod. editionis vernaculæ. Offic. Belgij perperam Eupatorium Græcorum. Germ.* Hirſſenklee, Waſſerdoſt, kunigunkraut. *Belg.* Boelkes crupt manneken.

Στάχυς. STACHYS Dioſcoridis, *Scordotis Plin. lib. 25. cap. 6. Marrubium agreſte Tragi. Pſeudoſtachys Matth. Germ.* Feld Andorn. *Aduerſ. 228.*

DIOSC. *Vim habet excalfactoriam & acrem: foliorum decoctum potu pellit menſtrua & ſecundas.*

STA-

CRISTA GALLI herbariorum. Aduers. 127. Germ. **Geel Rodele.** Belg. **Ratelen** & **geele Ratele** & **hane cammekens.** i. Cristam galli à florũ similitudine; vultuq; non dispari, vt Plinius habet.

Στάχυς. STACHYS Dioscoridis, Scordotis Plinij.

STACHYS spuria Flandrorum. Aduers. 229. Sphacelus Guillandino.

Deme succo aqueo.

STACHYS *Lusitanica quorundam.*

BETONICA. *Ital. & Hisp.* Betonica. *Aduers. pag. 229.*

Herba venti Rondel. an OTHONNA? Aduers. 229. Parietaria Cordi Monsp. el. Sideritis genus Dalesc. Ital. Verbasci syl. species.

S TACHYS *Lusitanica quorundam.*

Reptricem Gnaphalij folijs & cauliculis sesquipalmaribus herbulam, candida lanugine stipatis & tomentosis verticillis concoloribus perexiguis sub foliolis cinctis visum effugientibus, suauè spirantibus, vti planta vniuersa, Stachyn dixere Herbariorum quidam non imperiti, nonnulla de facie & viribus similitudine ducti.

OTHONNA.

DIOSC. *Extractus succus oculorum medicamentis adijcitur, vbi expurgare est opus; mordet enim & abstergit omnem caliginem quæ oculis offunditur.*

BETONICA.

DIOSC. *Betonicæ radices ex hydromelite in potu, pituitosam vomitionem euocant. Folia dari debent ruptis, conuulsis, mulieribus vulua malo opportunis, & ad laxandos vteri strangulatus, denarij pondere cum hydromelite: tres in vini sextario drachmæ, contra serpentium morsus ebibuntur. Herba magna vtilitate illatis à serpente vulneribus illinitur: aduersus etiam venena drachma ex vino pota conuenit. præsumpta ea, si venenum * hauriatur, nihil nocebit: vrinam ciet: aluum subducit: in edetur comitialibus & insanis, pota ex aqua: & iocinoris lienísque vitijs, drachmæ pondere in aceto mulso. concoctionem adiuuat, si quis eam fabæ magnitudine secundum cœnam cum melle cocto deuorarit: modo consimili acida ructantibus propinatur. Stomachicis eam manducare & succum deuorare proderit, si postea dilutum vinum sorbeatur. Datur sanguinem excreantibus, tribus obolis, cum diluti vini egelidi cyatho: † ischiadicis, renum & vesicæ doloribus, ex aqua: aqua inter cutem binis drachmis ex hydromelite, si febricitant: sin aliter, ex mulso: regio morbo laborantes recreat. menses * pellit, drachmæ pondere cum vino pota: aluum purgant drachmæ quattuor potæ, in hydromelitis decem cyathis. facit cum melle ad tabem & purulentam excreationem. Folia sicca tritáque fictili vase reconduntur.* Plura subdit Antonius Musa.

* Eadē Gal.
† Eadē Plin.
* Eadem Gal. & Plin.

Animas hominum & corpora custodit, & nocturnas ambulationes à maleficijs & periculis, & loca sancta & busta etiam à visibus metuendis tuetur & defendit, & omni rei sancta est. Ad capitis fracturam: herba Vetonica contusa, & super capitis ictum imposita, vulnus mira celeritate conglutinat & sanat. Eo quoq; efficacius, si tertio die refectam, hoc est, recentiorem frequentius imposueris donec sanescat. Eius potestas tantam fertur habere vtilitatem, vt ossa quoq; fracta vi sua extrahat. Ad dolores oculorum: Vetonicæ herbæ radices ex aqua ad tertias coquito, & ex ea aqua oculos foueto: ipsa autem folia eius trita supra frontem & oculos imponito. Ad dolores aurium: herbæ Vetonicæ recētis folia vel per se aut in aqua madefacta pertérito, succumq; eorū excipito, deinde adiecta rosa liquida tepefacito, & in aures stillato, lanaq; spissato, mirè proficere creditur. Ad caligines oculorum: Vetonicæ drachmā vnam, aquæ calidæ cyathos quatuor ieiunus bibat, deducit ad inferiorem partem eum sanguinem qui caliginem oculorum facit. Ad lachrymosos oculos: Vetonica manducata aciem oculorum clariorem facit. Ad sanguinem de naribus profluentem: herbæ Vetonicæ contritæ paululum salis adijcito digitis duobus & pollice medio quantum tolli poterit, & subactū formato rotundulam: quam si naribus inserueris, sanguinem sistet. herba Vetonica ex vino veteri aut aceto ad tertias decocta & gargarizata, dolorem dentium discutit. Ad vomicos & suspiriosos & thoracis dolorem: herbæ Vetonicæ drachmā vnā, & sumptis ex aqua tepida cyathis duobus, bibendum si dederis, iuuat. Idem suspiriosis prodesse creditur. Ad phthisicos & eos qui purulentum reijciunt: Vetonicæ drachmas tres in puluerē redactas dato cum melle, & glutiat ieiunus cottidie, auxiliatur. Ad stomachi dolorem: Vetonicæ drachmas quatuor dato manducare per triduum, vel in aqua frigida cyathis quatuor dabis bibere, miraberis bonum effectum. Ad lateris dolorem: Vetonicæ drachmas tres ex vino veteri cyathis tribus, & piperis grana vigintiseptē cōtrita & calefacta ieiunus bibat, curabitur. Ad lumborū dolorē: Vetonicæ drachmas tres ex vino Amineo cyathis tribus, piperis grana decem & septē contrita & calefacta ieiunus bibat. Ad ventris dolorem: herbæ Vetonicæ drachmam vnam in aqua calida cyathis duobus bibendum da. His autē duntaxat hæc apta erit cōpositio, quorū non ex cruditate intestina torquētur. Ad colum: Vetonica cū vino austero æque proficit. Ad tussim: herbæ Vetonicæ vncias duas ex melle accipiat per dies nouē. Ad quotidianas: herbæ Vetonicæ drachmas duas, arnoglossæ drachmā vnā, ex aqua calida cyathis quatuor dato, bibat sub accessione. Ad tertianas: Vetonicę & Pulegij drachmas singulas, aquæ calidæ cyathos tres sub ipsa accessione dato bibere, sanabitur. Ad quartanas: herbæ Vetonicæ drachmas tres, mellis Attici vnciam vnam, aquæ calidæ cyathos tres in vnum miscebis, & ante accessionem da bibat, mirè sanabitur. Ad vesicæ dolorem: herbæ Vetonicæ drachmas quatuor, apij radicis scrupulos tres. Decoque apij radices in sextario aquæ ad medias, quum decoctæ fuerint, tum demum Vetonicam permiscebis, & dabis bibere, dolorem in perpetuum sanabit. Ad calculum: Vetonicæ drachmas tres ex aceto scyllitico, & mellis vnciam vnam & aquæ calidæ cyathos nouem bibat, confert. Vetonicæ drachmas duas ex aquæ calidæ cyathis duobus, & vini austeri cyathis duobus sub accessione dato bibere. Ne fias ebrius: Vetonicā prius sumas. Ad carbunculū: Vetonicæ drachmā vnā, aquæ calidæ cyathos duos bibat. Qui perfrictionibus laborāt: Vetonicæ vnciā ex vino cyathis quatuor bibat triduo. Lassis ex itinere: Vetonicę drachmā vnā ex oxymelitos cyathis tribus potui dato. Ad eos qui cibū nō possunt continere: Vetonicę drachmas tres, mellis vnciam vnam cōcoquito, donec indurescat, & pastillos ex his facito quatuor, & ex ipsis cum aquæ calidæ cyathis duobus vnum per singulos dies deglutiat & bibat. His qui venenum sumpserunt: Vetonicæ drachmas tres ex vini cyathis tribus statim dato bibat, & reijciet. Ad fistulas: Vetonica contusa & trita ex hac rotundulas facito,

& pau-

& paululum salis inserito, & fistulâ obligato, expurgat & sanat. Ad podagram: Vetonicæ radices cum folijs decoctas ad tertias in aqua potui datas, ipsamq; per se tritam & impositam, mirè dolorem lenire experti adfirmant.

Gal. Vim habet incidendi, vt gustus indicat. amariuscula enim est & subacris ipsa herba, id quod & particulatim edita ostendit actio: nam consistentes in renibus lapides rumpit, & pulmonem & thoracem & iecur expurgat abstergitque.

Plin. Faciles præstat vomitiones radix eius Ellebori modo quatuor drachmis eiusdem in passo aut mulso. Hyssopum tritum cum melle vtilius præsumpto Nasturtio aut Irione. Molemonium denarij pondere. Est & Psyllibus lacteus succus, qui densatus in Gummi sumitur cum melle supradicto pondere; præcipueque bilem trahit. Rursus sistunt vomitionem Cyminum syluestre, Betonicæ farina ex aqua mulsa; plantago decocta caulium modo.

E floris colore differentia. { In Mutoni apud Neruios paradiso ditissimo, floribus candidis Betonicam legisse memini; & in syluis sæpius legit Carolus de Houchin D. de Longastre.

BETONICA *aquatica Septentrionalium an* CLYMENVM *Diosc.? Galiopsis siue Scrophularia altera Dod. vernaculæ editionis. Clymenon Turneri. Sesamoides minus forte Solimano. Terpetaria D. I. Dilfij à Terebinthinæ dote simili. Ocimastrum alterum Tragi. Belg.* Breeckscupm crupt *&* S. Antuenis crupt. *Aduers. 230.*

SERRATVLA *Aduers. 231.*

Varietas. [Huius quadruplo minorem speciem alebant Londini eruditissimus D. Thomas Penneus, & Mutonus Belga Turnaci.

Tragus. Semen tusum, melle mixtum, ac emplastri modo impositum fronti, fluxiones oculorum cohibet. Succus herbæ cum sulphure ac nitro temperatus, auribusque inditus, dolorem illarum finit.

CLYMENVM.

DIOSC. *E frutice toto cum radice succus exprimitur: qui ad sanguinis reiectiones, in potu efficax est: cœliacos rubrasq; fœminarum profluuia refrigerando infrænat: sanguinem naribus erumpentem supprimit. Trita folia aut siliqua recentibus vulneribus imposita, ea ad cicatricem perducunt.* Eadem ferè Plin.

SCROPHVLARIA *maior. Aduers.* 230. *Galiopsis Fusch. Cordi & Dod. Germ. etiam* **saumurtz** *&* **groß feigwartzenkraut.** *lege Belg.* **Speencrupt** *&* **helmcrupt,** *à galericulatis flosculis. Ital.* Scrofolaria.

Περιστερεὼν, ἡ ἱερὰ βοτάνη, VERBENA *Dioscor. Germ.* **Eisenkraut, Eisernhart.** *Belg.* **Verbene, Iserecrupt,** *&* **Iserhert.** *Gal.* Verueine. *Angl.* **Veruayne.** *Ital.* Verminacola, Berbena & Berbenaca. *Hisp.* Verbena. *Aduers.* 231.

VERBENA.

DIOSC. *Folia cum radice in vino pota, illitáue, aduersus serpentes pollent. eadem drachmæ pondere cum thuris obolis tribus, in vini veteris hemina, quadragenis diebus, ieiuno ore, contra regium morbum bibuntur. veteres tumores & inflammationes mitigant. sordida vlcera purgant. Tota in vino decocta, tonsillarum crustas abrumpit. oris nomas gargarizatu cohibet. Aiunt, si aqua spargatur triclinium, qua maduerit, lætiores* conuictus fieri. Datur potandum in tertianis febribus, tertium à terra geniculum, cum folijs circundantibus: quartanis, quartum. Sacram vocant herbam, quoniam multum ad amuleta, expiationésq; commendetur.* *Eadē Plin.

Gal. Vim habet adeò desiccantem, vt vulnera glutinet.

Aetius. Verbenaca recta ad capitis dolores summo præsidio esse testatur Archigenes, si ea coronetur patiens, aut si teratur cum aceto & rosaceo, & illinatur, aut oleo decoquatur & foueatur caput. Nec tantum capitis dolores sedat, sed capillos quoque fluētes compescit. Radicis decoctum calidum ore retentum dentium dolores mitigat, ac mobiles firmat, orísque vlceribus medetur. Ad colicos radices semicontusas in aqua ad dimidiam decoquito, & diebus quinque decoctum potandum dato. efficacissimum id esse experientia compertum est. facit & ad calculos atque ad inchoantem elephantiasim si cū melle propinetur. vtere itidē ad epilepticos, & ad quotidiana, quartanáue febre laborātes. Ad podragricos verò & coxendicū morbo affectos, vino decocta exhibetur. Eadem Simeon Sethus.

Plin. lib. 26. cap. 7. Verbenaca verò omnibus visceribus medetur; lateribus, pulmonibus, iocinoribus, thoraci, peculiariter autem pulmonibus, & quos ab ijs phthisis tentat.

SACRA VERBENA *Hispanica minor.*
an Diosc. Peristereon?
Verbenaca supina Clusij.

SCABIOSA *minor. Aduers. 232.*

Sacra VERBENA *minor.*

Complures fundit cauliculos, graciles, procumbentes, dodrantales & pedales in Belgij hortis, Ioannis Muloni, vbi à me primum visa; deinde Antuerpiæ P. Coldenbergij peritissimorum pharmacopœorum, stirpiumque exploratorum. vulgatæ Verbenæ facie haud ita dispari, sed altioribus lacinijs incisurisúe; flosculis item similibus. cætera tota minor: multoque minora folia & flores. Hispano semine ex agro Salamanticensi Belgij inquilina facta C. Clusij opera. vbi quotannis rediuiuo semine iterum repullulat sponte in prædictis hortis.

APVL. Ad strumas: Verbenacæ radix in collo ligata, summè proficit. vlcera & parotidas Verbenaca tusa & imposita, mirificè sanat. Ad eos qui induratas venas habent, & cibos non recipiunt: herbæ Verbenacæ succum mixtum cum vino, melle & aqua; & postea coctum, des bibere, & statim sanat. Ad hepatis dolorem: herba Verbenaca solstitio lecta, & in puluerem redacta, & potui sumpta, mirè proficere creditur: robusto autem cochlearia quinque ex vino quàm optimo cyathis tribus, & cæteris pro cuiusque viribus sic dabis. Ad calculosos: radix contusa ex mulso optimo tepido data, incredibiliter calculosis succurrit: nec solum ipsis calculosis, sed & quicquid est quod vrinam impedit, celeriter educit. Herbæ verbenacæ corona facta & capiti imposita, dolorem capitis tollit. Ad morsum rabidi canis & hydrophobon: herbam Verbenacam in vulnus apponito, tritici quoque grana integra indito vulneri donec humore remollita expleant: iam tumida, proijcito illa gallinæ; si non appetit, simili modo alia grana proijcito; si sic esse cœperit, periculi sublati signum erit. Ad vulnera recentia: herba contrita cum butyro vulneri imponatur. Ad morsum serpentis: herbæ Verbenacæ ramuli ex vino decocti & contriti, si cæca erit plaga cum tumore, impositi adaperiunt primum, exulcerant deinde, postea crudi cum melle contriti & vlceri inserti donec ad sanitatem, quod celeriter fit, perducant, imponuntur. Ad ictericos: herbæ Verbenacæ drachma vna & nardi oboli tres, laccæ crudæ foliorum expressus succus & paululum myrrhæ contritæ ex aqua cyathis tribus potui data, expellere morbum creditur.

SCABIOSA *minor. Aduers. 232.*

Tineam abluunt lixiuio in quo maduerit aut decocta fuerit Scabiosa. Succo vtitur Tragus.

Montana SCABIOSA *calidarum regionum.*
Aduers. pag. 233.

SCABIOSA *maior satorum.* *Hisp.* Scabiosa.
Aduers. pag. 232.

Ad eadem quæ superior efficacissima; cordi, hepati & visceribus peramica; vt cuius succi epoti ternûm & quaternûm vnciarum pondere cum Methridatij, aut Theriaces ℈ ij. [b9] sudorem mouêdo febres exitiales & pestiferæ etiam abiguntur. Omnes cutis fœditates, illita, abstergit.

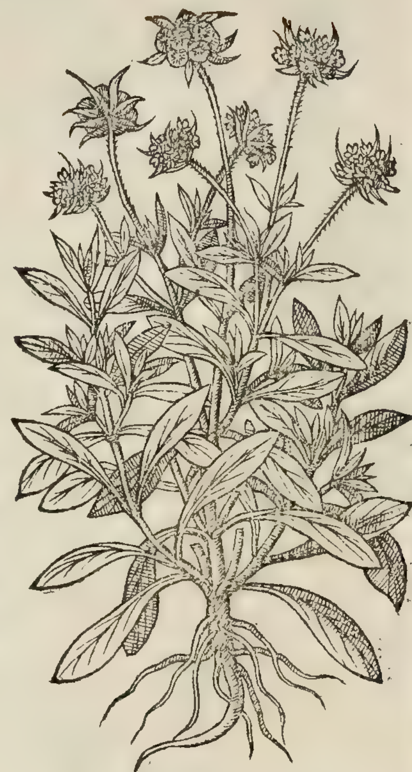
lege leniusq;.

lege flores albos non purpureos Scabiosæ.

SCABIOSA *media flore globulariæ.*
Aphyllantis genus quorundam.
Albis floribus variat agro Louaniensi.

Scabiosa maior Hispanica.

Sc... pe... na...

Iacea nigra vulgatior.

Iac... ior...

SCABIOSA *maior Hispanica floribus albis: Aduers. 223.*

Passim huius semen reperitur & aduehitur ex Hispania in Belgium vnà cum vua passa Damascena. ibidem loci æstiua est. apud Salmanticenses vinetis, & marginibus agrorum familiaris.

SCABIOSA PEREGRINA.

Neutiquam posthabenda & hæc raræ & peregrinæ elegantiæ Scabiosa, nullidum hactenus literis prodita: infrequens enim est, nec nisi horti longè amænissimi ratisq; stirpibus ditissimi claris. & doctiss. viri D. Ioannis Boisot inquilinam factam vidimus, cuius beneuolentia eam florentem cum surculis legimus, quos iam enatos habemus in horto Guil. Driesch peritissimi & fidissimi pharmacopœi Antuerpiani; facie & virgultis Valerianæ Rubræ vocatæ; sed floribus & semine Scabiosæ Hispanicæ.

SCABIOSA *æstiua minor.*

Folio laciniato Scabiosæ aut Erucæ; flore cæruleo vulgaris Scabiosæ, spirillis longiusculis virentibus sesquiuncialibus, rosarum gratia stellę modo radiato. Semẽ membraneis inuolucris argutis implicatur Scabiosæ maioris Hispanicæ ritu. Vnde hæc apud nos oritur rediuiuo singulis annis semine. Mutonus noster primus hanc mecum communicauit.

IACEA *nigra vulgaris. Hyosiris Plin. Anguillara. Aduers. 234.*
Mediam Diosc. Mutono, folio Seridis syluestris, flore purpureo rotundo, semine cnici minuto; radice dodrantali, crassitudine baculi, gustu acerbo.

Gargarizata oris, faucium, laryngum vlcera, & quæuis vitia emendat: apostematibus & vulnere sauciatis medetur.

IACEAE *maioris folio multum laciniosi varietas. Aduers. 234.*

Num Cynaoides flos Dod. eadem? an non potius congener?

Nonnunquam Mechliniæ in hortis floribus albis & capitulis spinosis visitur.

IACEA MONTANA *Narbonensis.*

STOEBE *Salamantica maior Brancionis. Stœbe Salamantica prior Clusij, vulgò* Cabecuela. *i. capitulum.*

IACEA MONTANA *Narbonensis.*

Hanc nouam ſubdere viſum fuit, propter nonnullam inter ſe ſimilitudinem. Cautibus & collibus Caſtri noui conterminis Monſpellienſis agri nonnuſquam à me reperta. Cauliculo riget dodrantali & pedem alto, rotundo, folia Iaceæ luteæ & Chamæleonis læuis Theoph. media edente, altera parte incana, glauca, tantillum hirta. flores Iaceæ aut Cirſij, ſed minores. radix ſeſquipalmaris, gracilis, minuſque fibrata, guſtu cyaneo amaricat.

STOEBE *Salamantica maior.*

Ima folia Scabioſæ Hiſpanicæ & Sequanorum Cirſij media habet: Radix oblõga nonnihil fibroſa. E cubitalibus & duorum pedum caulibus in longioribus petiolis & ſquammoſo capitulo flos Cyani purpureus. Semen Cnici ſed minus. vniuerſa planta guſtanti peramara, præſicca, adſtringens.

STOEBE *argentea* SALAMANTICA *minor.*
Stoebe Salamantica altera Cluſij.

Puſilla incana IACEA *altera folio Oleæ.*
PTARMICAE *ſpecies.*

Folio minutius diuiſo Cyani minimi ſparteis viticulis Monſpelliaci deſcripti æmula, Hiſpano ſemine in D. Brancionis vireto inquilina facta; vbi tamen ſtrigoſior tota. Flos purpureus & ſemen Cyaneo non abſimilia in confertis argenteis ſquamoſis Ocimoidis paruæ capitulis. Caulis cubitalis & ſeſquicubitalis, multis alis diuiſus. Salamanticenſis agri marginibus gaudent.

Huius generis ſecunda Stœbe Cluſij eſt Cyanus noſter minimus, viticulis ſparteis, perpuſillis coliculis; qui humenti ſolo Belgico longè maior conſpicitur.

STOEBE ARGENTEA *incana Aldroandi.*

Varietas. Et aliam vidimus Stœben opera D. Hermetis le Clerc medici Neruienſis doctiſſimi, etiam folijs & caule argenteæ Stœbes, ſed delicatioribus virgultis, & folijs tomento craſſo incanis.

STOEBE *Aduerſ. pag. 41.*

†* ſine acrimonia Gal. DIOSC. *Stœbe vulgaris notitiæ, cuius ſemen & folia †* ſtringunt: propter decoctum dyſentericis infunditur. auribus quoque purulentis inſtillatur. Illita folia oculis ab ictu cruentis proſunt, & erũpentis ſanguinis impetus cohibẽt.*

Eadem ferè Gal. Aegin. Stœbes ſemen & folia adſtrictoria facultate donata deſiccat in tertio exceſſu. Qua ratione vulnera peringentia conglutinant, eorumque decoctum * inteſtinorum torminibus, ſanguinis † eruptionibus & auribus purulentis auxiliatur. oculos ex ictu ſanguinis ſuffuſos illita iuuant.

Puſilla

Pusilla incana IACEA *altera folio Oleæ.*

Huic per omnia similis capitulis & floribus exotica Syriaca plantula: ſed cauliculus minus diuiſus palmaris & ſeſquipalmaris: folia maiora, oleæ, magiſq; incana, minimè ſerrata. capitula item, habitiora, nitidis argenteis ſquamis, guſtu inſipido, minimè amaro. Incana Iacea altera Aduerſ. 235. eſt Ptarmica vulgaris Herbariorũ.

PTARMICA AVSTRIACA.
Ptarmica Matth:

MORSVS *Diaboli.*
Aduerſ. 235.

Ptarmicę vulgari cognata eſt illa peregrinæ venuſtatis Auſtriaca Ptarmica Herbarijs noſtris vocata, qui eam in hortis alunt propter elegantis effigiaturæ floris gratiam, ſimilimæ & concoloris Seſamoidi paruæ, ſed aſpectu hilarioris, è capitulis ſquamulis lucidis argenteis compactis, ſibi imbricatim incumbentibus. Folia Oleæ incana; coliculi ſeſquipedales. radix, & cætera non abſimilia. Huius ſemẽ in Belgium Vienna Auſtriæ hoc anno ad amicos miſit Cluſius noſter, vnde miræ venuſtatis planta feliciter adoleuit.

MORSVS *Diaboli.*

Omnes eaſdem dotes quas Scabioſis referunt. Sanguinem ictu concretum diſſoluit Dod.

CYANVS *vulgaris Aduerſ. 236.*
Baptiſecula Tragi.

Vulgo Batiſoſere pro Blatiſoſere, id eſt Segetum Seris: num ſit Condrillæ ſpecies aut Cyanus? Blatum enim ſiue Bladum barbaris idem eſt cum Gallorum bled, *id eſt, tritico.*

Condrillis & Scabioſis congenerem, affineſq; facultates & temperiem Cyano ineſſe crediderunt ataui noſtri; eoque non tanta infelicitate Syrupo è Cichorio Guillielmi Placentini ad æſtus viſcerum & iecoris immiſcere ſoliti: qua vi refrigerandi, nonnihilq; repellendi inflammationibus oculorum prodeſt. Aſtringendo, ſiccandoq; plantaginis ritu refrigerant. Contagioſis febribus, ruptis, vulſiſque auxiliatur.

CYANVS

CYANVS vulgaris. Aduers. 236.

C y… ma… uer… Ve… Tra…

CYANVS peramarus supinus capituli squarosis Sesamoidis parui. pag. 236.

CYA… repen…

Super… non a… lis sed… ribus… folioli… candid… bus ca… argent… soris.

SESAMOIDES *parua Diosc. Aduers. 227. Condrillæ species Dodonæo, cuius tamen semen in capitulis Sesamo & Phalaridi propius est, vt vult Diosc.*

DIOSC. *Semen Sesamæ, fuluum, amarum. Detrahit bilem pituitasq; ex aqua mulsa potum dimidio acetabulo. Illitum ex aqua, tumores ac tubercula discutit.*

TRAGOPOGON. *Germ.* **Bocbart.** *Belg.* **Bocbaert & Josephs blommen.** *Hisp.* Barba cabruna & Barba de cabron. *Gal.* Barbe de bouc. *Angl.* **Buckes bearde.**

TRAGOPOGON *luteum.*

Quòd flores in pappos barbulas imitantes abeant, Barba hirci vocata; quo etiam nomine hodie officinis notissima. Cyanis, Condrillis aut sesamoidi minori reddenda, quibus figura & facultatibus haud ita absimilis. Folia phalangij, Sesamoidis paruæ longiora habet ab vna radice Dentis Leonis. Æstatis initio flores lutei, alias obsoletè purpurascentes Dentis Leonis aut Sesamoidis paruæ summo cubitali & sesquicubitali caule in papposam cæsariem dehiscentes. Calidarum & frigidarum regionum pratis gaudet. In hortos translata speciosa floris fœtura variat. Lacteo succo turget, quem dum vulneratur fundit.

DIOSC. *Edendo est & cruda & cocta.*] tenella à nostris holitoribus acetarijs miscetur.

Facultatibus Condrillis adstipulatur. Iancinationibus æstuantibus, iecori, stomacho, renibus & thoraci auxilio est.

TRAGOPOGON *paruum flore Condrillæ purpurocærulea.*

Spithamea pusilla planta nulla sui parte à Tragopogis dissidet. Flos Condrillæ ex luteo tantillũ purpurascit. folia graminea palmum longa. In Hetruria & agro Romano obuia.

SCORSONERA, *Viperaria.*
Hisp. Scorſonero.

Tragopogis congeneres plantas Itali & Hiſpani Scorſoneram vocant, quarum alteram mihi primus oſtendit præceptor Aſſatius Monſpellienſis cis lacum è regione mõtis Ceti Frontignanæ inter maritimas ſyl. Irides, folijs Tragopogi latioribus, rigidis, carnoſis. Caulis pedem & ſeſquipedem altus. ſemine & flore luteolo: cuiuſmodi Tragopogi: craſſiore radice. Gallis, Belgis & Anglis Hiſpano ſemine propagatur.

Varietas. Bohemicam ab hac variam facit Matthiolus.

Scorzoneræ humilis nuperrimè ſemen miſit Vienna Cluſius; cuius flos rubet aut purpuraſcit ni labat memoria.

Alia anguſtioribus folijs alitur in hortis noſtris.

Pota fertur viperarum morſibus mederi, venenis & peſti præſtantiſſimũ antipharmacum. Cardialgias, epilepſias, vertiginem, & melancholiã, radix aſſumpta iuuat. Succus lacteus Glaucij, vel Dentis leonis modo, oculorum medicamentis commodè miſcetur.

CHRYSANTHEMVM. CALTHA *Poetarum. fortè Grõphena Plin. Gallis* Souſy, *Gallobelgis* Goude, *detorto vocabulo Flandriæ* Goudt. *i. aurum & aureum à colore. Aduerſ.* 237.

CHRYSANTHEMVM ſegetum.

CHRYSANTHEMVM *segetum folio multiscisso. Germ.* **Gentzblum.** *Belg.* **Geel ganse bloemen** *&* **bokelaer.** *Aduers. pag. 237.* *lege* Buphthalmum. 243. & 345.

perperam quorundam Bellis lutea.

Varietas.] In segetibus Gallobelgij folijs minus laciniatis conspicitur.

CALTHA *Poëtarum siue Chrysanthemum Dioscoridis.*

DIOSC. *Caules o'eris modo eduntur, flores cum cerato triti, steatomata discutere dicuntur. Ipsa herba pota in balneis post exitum de solio, regio morbo correptis, breui bonum colorem inducit.*

Stillatitius liquor, non secus ac Cardui benedicti & Scabiosæ ad pestiferos morbos bibitur. Cordi amica. *lege* multiscisso, & Bellidis.

SALVIA *maior. Aduers. pag. 239.* SALVIA *minor pinnata. Aduers. 240.*

Varietates. { Luteolis folijs in Belgarum hortis variat. Nonnúquã & Spicæ lauẽdulæ folijs visitur cõcoloribus, sed latioribus, & grauioris odoris.

DIOSC. *Foliorum ramorumque decoctum potum vrinam cit, menses fætusque extrahit. Pastinacæ marinæ ictibus auxiliatur. capillos denigrat. vulneribus* † *herba vtilis est, sanguinemq; compescit. Ferina tetraq; vlcera purgat. Pudendorum pruritus foliorum & ramorum decoctum, cum vino, si eo abluantur, sedat. Calfacit,* * *adstringit, siccat.*

Eadem ferè Plin. † vulnera glutinat siccando. * Eadem Gal.

HORMINVM. *Aduerſ pag. 240.*

DIOSC. *Ad venerem ſtimulandam, cum vino bibi volunt. purgat cum melle argemas albuginéſq;. illitum ex aqua tumores diſcutit. eo etiam extrahuntur aculei ex corpore, idem effectus eſt illita herba. Syluestre magis viribus pollet, quare vnguentis, præſertim gleucino, permiſcetur.*

SCARLEA; *an Alecterolophos Plin.?*
Herba S. Ioannis vulgi.
Aduerſ. 240.

Syluestre
HORMINVM.
Aduerſ.240.

VERBASCVM Syluestre, folijs Saluiæ tenuifoliæ.

PH OVOS, Lychnitis.

[Huius effigiei insertio facie præced. mutato loco Phlomi lychnit. irrepsit, & econtra: quas repones.]

VERBASCVM *Syluestre folijs Saluiæ tenuifoliæ cum flore*, *an* PHLOMOS *Dioscoridis?*
Hisp. Candilera.
Flores Aduers. pag. 241. quia emarcuerant pictor minus animaduertit & omisit.
Non modo Narbonensis planta, sed Hispaniæ, Syriæ, & Illyriæ indigena.

PHLOMOS *Lychnitis altera Syriaca.*

Etiam hanc nouam plantam nec minus speciosam hisce interserere visum fuit. à superiore dissidet florum ortu & modo: sunt enim Lychnidis syl. vel Chalcedonicæ, coloris flaui. Folijs item angustis & virgultis quadratis tomento crasso incanis, & radice lignea.

VERBASCVM *syl. Saluifolium exoticum.**

VERBASCVM *Saluifolium fruticosum luteo flore.*
Verbascum 4*m*. *Matth. Aduers.* 241.

*Hæc folijs rotundioribus, candidioribus, densioribusq;, minus tamen lanugine canis, sed Saluiæ æmula concretione; alioqui lignosa fibrataq; radice, caule & facie non ita dissimilis: ijsdem gaudet Syriæ natalitijs, quibus superior. flores videre non contigit, quia marcidi.

VERBASCVM *Saluifolium fruticos.*

Varietas. Quod Syria mittit, folio est carnosiore, rigidiore, latiore & hirsutiore.

VERBASCVM *nigrum Saluifolium. Saluia syl. Tragi adulterina. Aduers. 241.*

VERBASCVM *nigrum Saluifolium purpureo flore.* 3*m*. *Matthioli.*
Aduers. pag. 241.

VERBASCVM *syl. Saluiflorum laciniatum. Verbascum aliud Matth. Aduers. 242.*

Aduers. pag. 242. lin. 1ª. inscribe
VERBASCVM *purpureum Erucæfolium; &* deme *Syluestre Saluifolium fruticosum, lignosum.*

VERBASCVM *Mas & Candela regia.*
Hisp. Gordolobo. *Angl. etiam* Moller & mullen. *Aduers. 242.* *Ital.* Tasso barbasso.

VERBASCVM *Fæmina.*
Aduers. 242.

DIOSC. *Radix priorum duarum adstringit, quare quod magnitudine ludicrum talum æquet, in alui profluuio, conuenienter ex vino datur: decoctum ruptis, conuulsis, fractis, antiquæ tussi, auxiliatur. Dentium dolorem* * *collutione mitigat. Verbascum cui flos aureus, capillos tingit. & quocunque abijciatur, blattas* ** *in se contrahit. Cocta in aqua folia, aduersus tumores, inflammationes oculorum, syderata vlcera, ex vino & melle illinuntur. cum aceto quoque vulneribus medentur. contra* † *scorpionum ictus, sunt auxilio. Syluestris folia ambustis igni, sunt cataplasmata. Aiunt in folijs eius, quam fœminam dicimus, aridos ficus omnino non putrescere.* lege φλόμοι.

* Gal. eadem. folia tamen digerendi vim habent. Sic etiam aliorum folia, potissimum autem eius quæ aureos flores obtinet.

† idem Plin. cum Ruta radix bibitur.

** BLATTARIA. { VERBASCVM fæmina floribus albis, & caule summo alis multifido, nũ sit Blattaria Pliniana? Hoc enim mirè capiuntur & in eo victitant Blattæ. *Mutonus.*

Varietas. Floribus luteis duntaxat ab hoc diuersum visitur.

Radix eius perennat in Brabantia, vti Blattariæ vulgaris.

Oleum è florum Verbasci multiplici infusione efficacissimum est ad sedandos arthritidis hæmorrhoidarumque sæuos cruciatus.

Adstringit.] Gal. radix acerba est, & fluxionis affectibus prodest.

Dentium dolorem.] Plin. tonsillis ex aqua potum medetur.

Antiquæ tussi.] Plin. contra pectoris vitia & purulēta excreantibus tanta huic vis est, vt iumētis etiam non tussientibus modò, sed ilia trahentibus auxilietur potus. Panos sanat cum sua radice tusum, vino aspersum, & ita cinere calfactum, vt imponatur calidum. Semen in vino decoctum & contritum luxatis medetur, dolorem & tumorem tollens. Radicis medulla collyrij tenuitate in fistulam additur. Contusis, euersis, & si febris sit, potatur in aqua verbascum, cuius flos auro similis est. Folia ex aceto imponuntur in struma. Semine ac folijs decoctis in vino ac tritis omnia corpori infixa *extrahuntur.

Infixa.] eoque equorum vngulis ex clauo inter calceandum profundius ac par erat adacto vulneratis, recenti oribus & Matthiolo commendatur.

ÆTHIOPIS. *Aduers. pag. 242.*

BLATTARIA. *Aduers. pag. 243. Verbascum leptophyllum Cordi. Germ.* Goltknopfflin. *vulgaris Blattaria annua planta est, folio quercus instar laciniata. Cærulea perennat, folio nigriore minusque serrato, quemadmodum & Phœnicea.*

ÆTHIOPIS.

DIOSC. *Auxiliatur purulentis excreationibus, ischiadicis, pleuriticis, arteriæ scabritijs, decocta radix & pota. quin & cum melle, eclegmatis vicem præbet.*

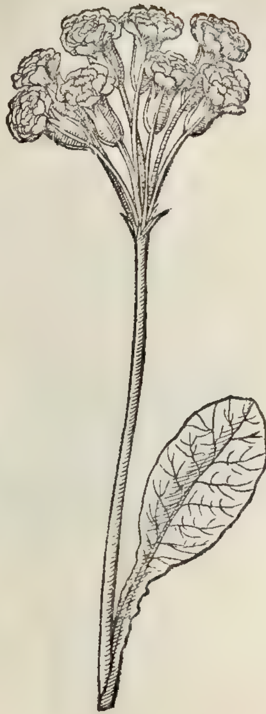
Varietas. Latiore folio in hortis Belgij conspicua differentia cernitur.

PRI-

PRIMVLÆ *Veriflora, an antiquorum* PHLOMIDES?

PRIMVLA *pratensis. Aduerſ. pag. 243. coptoſis vmbellatis floribus odoratis.* Angl. Primroosen.

PRIMVLA hortẽſis Anglica omniũ maxima, & ſerotina floribus plenis. Aduerſ. 244.

Syluarum PRIMVLA. Aduerſ. 244. Ang. Cowſlyppe.

Syluarum PRIMVLA *floribus obscurè virentibus fimbriatis. Aduerſ. 244.*

Paralytica Alpina SANICVLA *ſiue* AVRICVLA VRSI *lutea. Aduerſ. 244. Lunaria Arthritica Geſneri: Britannica Anguillara.*

PRIMVLÆ *veris:* VERBASCVLA *Fuchſio.*

Radicis decocto veſicæ renumq; obſtructiones ſoluuntur Fuchſio. Ius herbæ propinatur & illinitur aduerſus rupta, luxata & liuentia. Quod verò hæc eadem poſſint, temperamentum eorundem palam docet: parum enim adſtringunt, ſi guſtaueris; amara & modicè acria ſunt: vt hoc nomine deſiccandi, & detergendi facultatem habere, nemo dubitare debeat. Et mulieres formæ ſtudentes, ſucco è floribus illorum expreſſo faciem illinunt, quòd maculas, rugaſque & alia eiuſdem vitia mirificè detergeant.

Paralytica Alpina.

Ad entorocelas, thoracisque vulnera commendatur Matthiolo.

Alpina

Alpina SANICULÆ *luteæ siue Primulæ varietates.*

Quemadmodũ Primulę veris occasione loci & soli in Anglia folia & flores coloratiores, maiores & minores, sic in mõtibus arduis calidarum regionum cauliculos & folia emittit maiora Auricula vrsina dicta: & interdum longè minora; specie tamen aut natura minimè diuersa.

Varietas.

Luteo pallentis itidem Saniculæ eadem est ratio, puta maioris & minoris.
Hæ omnes aluntur in horto generosi viri D. Ioannis Dilfij materiæ Medicæ peritissimi & amantissimi.

Paralytica Alpina SANICULA *angustifolia maior floribus rubore & candore confusis. Primula veris florib. rubris.* *

SANICULA *Alpina minor, siue media.*

* Qui maiorẽ Paralyticã Saniculam tantillum fimbriatis folijs Aduers. pag. 244. memoratã viderit, has mox subdendas non potest non nosse. Hæc quæ maior, folia Gnaphalij montani longiora promit. flores multiplici fœtu vmbellæ instar in pedalibus & dodrantalibus mollioribus pediculis purpurantes aut ex roseo & albo confusis micantes, visumq; oblectãtes. Vienna Austriæ à Clusio nostro D. Brancioni transmissa.

Sanicula Alpina minor.

Media folio est minore tantillum crenato: floribus non disparibus in cauliculo palmari & dodrantali. Radix multum fibrata.

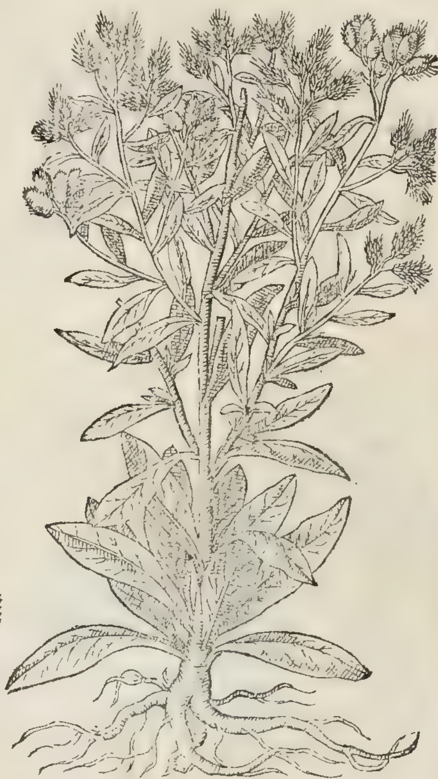
SANICVLA *Alpina minima.*

Omnium minima vix vnciam & ſeſquiunciam æquat; folijs item carnoſis, ſedifolij Cotyledonis minoribus, ſummis oris fimbriatis & dēticulatis. Flos purpuraſcit.

DIGITALIS *purpurea. Aduerſ. pag. 245.**

BACCHARIS *Monſpellienſium. Aduerſ. 245. perperam Conyza maior Matth. & Dod. Conyza Helenitis Cordi.*

*Sommerſeti Angliæ ruſtica turba huius decocto febricantibus purgationes & interdum ſuperpurgationes & vomitiones humidioribus aluo, molitur. Amarore abſtergit pituitoſa, bilioſa purgat, obſtructiones reſerando.

Varietates. { Nihil prorſum diſſimilem caule, folijs & ſemine; duntaxat candido flore diuerſam, alunt amicorum horti in Belgio.
Sed quæ giluo flore, aliâs ferrugineo, anguſtiore calatho ſpectatur, folia promit Gentianæ cruciatæ maiora, ijſdem viretis atrouirentia.

Varia hęc cōſpicitur Louanij floribus ſuaue rubentibus pallore & rubore confuſis in viridario amęniſſimo D. Ioannis de Limoges, aliâs Nonnij.

BAC-

BACCHARIS *Monſpellienſium.*

DIOSC. *Radix in aqua decocta ruptis, vulſis, ex alto præcipitatis, ſpirandi difficultati, ſalutaris; item diuturnæ tuſſi & vrinæ difficili. menſes pellit: contra ſerpentium morſus vtiliſſimè datur in vino. recens radix appoſita, partum extrahit. puerperis eius decoctum in defeſſionibus prodeſt. in diapaſmata vtiliter inſeritur, iucundi odoris gratia. folia, vt pote quæ aſtringant, capitis doloribus illitu proſunt. oculorum inflammationibus, mammis tumentibus à partu, ægilopijs incipientibus, ignibúſq; ſacris auxiliantur. odor ſomnum gignit.*

HELENIVM. *Hiſp.* Raiz del alla. *Aduerſ.* 246. *Panax Chironium Anguillaræ.*

BVGLOSSVM *latifolium ſiue* BORRAGO. *Aduerſ.* 246. *Perperam Lycopſis Anguillaræ.*

DIOSC. *Radicis Helenij decoctum potum, vrinam & menſes ducit. Ipſa deniq; in eclegmate cum melle ſumpta, tuſſi, orthopnϾ, rupturis, conuulſionibus, inflationibus, * venenatorum morſibus prodeſt, calefaciendi vi quam in vniuerſum habet. folia eius in vino cocta, iſchiadicis vtiliter illinuntur. Radix etiam Helenij in paſſo condita, ſtomacho vtilis eſt. Siquidem ſalgamarij paululum ſiccatam eam, mox decoctum, frigida aqua demergunt, poſtremo in defrutum coniectam ad vſum recondunt. Eatrita & pota ſanguinem excreantibus auxiliatur.* (*Eadem Plin.)

Gal. Rubrificant radice ea partes frigidis & diuturnis vexatas affectibus, cuiuſmodi ſunt nonnullæ coxarum paſſiones, iſchiadas vocant, & exiguæ aſſiduæque quorundam articulorum præ humiditate luxationes.

Herba trita ex vino pota mirificè morſus viperæ ſanat Apuleio, & venenum diſcutit.

Plin. subdit. Radicis succus decoctæ tineas pellit & lumbricos.

Radix recens & succo adhuc madida farctui pulmonum vtilissima, & efficacissima, eadem qua in Erysimo diximus, ratione, abstergit enim, concoquit, & incidit.

BVGLOSSVM *latifolium siue* BORRAGO.

DIOSC. *In vinum deiectum animi voluptates auget.*

BVGLOSSVM *angustifolium. Aduers. 246. Cirsium Italicum Fuchs. Germ.* Welsch Ochsenzung.

Echÿ facie BVGLOSSVM *minimum flore rubente.*

BVGLOSSI *vulgaris varietas.*

Altera folio habitiore, flore cæruleo, rarius albo.
Altera strigosior, folio angusto, flore purpureo rubello. } hortenses.

BVGLOSSVM *minimum.*

Belgis hortense est; radice & folijs angustifolij Buglossi, sed exilioribus Echij paribus. Flos ex rubello violaceo nitet. Semen Buglosso haud absimile. Saporis, odoris & vsus non dispari.

SYMPHYTVM *pumilum repens Borraginis facie.*
BORRAGO *minima herbariorum.*

Speciosam hanc plantã alit illustriss. Princeps de Chymay D. Carolus de Croy, cæteriq; peritiores stirpium exploratores Belgij; folijs Borraginis aut Pulmonariæ minoribus: flosculis item cæculopurpureis borraginis; sed radix pulla Vlmariæ aut Caryophyllatæ fibris implexa. Floret hyeme in pensilibus hortis: Vere etiamq; Augusto in hortis. Gustanti cum muccositate nonnullam acrimoniã exhibet, quod Borragini aut Buglosso negatum est. Quænam sit hæc antiquis, adhuc ignoramus.

BVGLOSSI *peregrini radice multifida varietas.*
Aduers. 247.

Eandem aut persimilem videndi copiam fecit Ioannes Mutonus perbonus & industrius Neruiensis pharmacopœus, in suo stirpium ditissimo & amænissimo paradiso; eius tamen folia conspersa notulis Pulmonariæ ritu erant: flores necdum videre licuit.

ANCHVSA. *Hisp.* Ancusa.
Aduers. pag. 247. 248.

DIOSC. *Radix manus inficit sanguineo colore. læto solo nascitur. Radix adstringit. ad ambusta & vetera vlcera, ex oleo & cera efficax est. igni sacro cum polenta medetur. lepris & vitiliginibus illinitur ex aceto. partus extrahit, vuluæ indita. eius decoctum renum vitijs, lieni, & bile suffusis datur: & si febris sit, ex aqua mulsa. Sistunt aluum folia in vino pota. Radice pigmentarij vtuntur ad vnguentorum spissamenta.*

ALCIBIADION.

DIOSC. *Est & altera, quam aliqui Alcibiadion, aut Onochiles appellarunt. hæc à priore distat, quòd minora habeat folia, sed simili modo aspera: ramulos exiles: florem purpureum in puniceum vergentem: radices rubras, oblongas. quæ messibus sanguineum succum fundunt. in sabulosis nascitur. vis ei foliísque inest, quæ contra virus cùm reliquorum serpentium, tum maximè viperarum, auxilietur, siue cibo, siue potu, siue alligatu. nam si quisquam mandens, in serpentis os inspuat, eum necabit.*

Est & alia huic haud dissimilis, semine puniceo, minore. Cuius semen manducatum, si in serpentis fauces inspuatur, eam interficiet. radix acetabuli mensura cũ hyssopo † & nasturtio pota, latas ventris tineas excutit. † Eadem Gal.

Gal. Anchusæ quadruplex species est. Quarum Onoclea quidem radicem habet admodũ refrigerantẽ & desiccantẽ, tũ adstringentẽ, & subamarã, tũ quæ sufficiat extenuandis & extergendis humoribus biliosis, corporibusq; condensãdis. Cæterùm folia habet imbecilliora quidem radice; adstringũt tamen & ipsa & desiccant.

Porro LYCOPSOS cognominata refrigerat & desiccat, magisq; quã ONOCLEA adstringit. At ONOCLEOS calidior est, & magis medicata. Nam plusculum habet & gustu ipso protinus acrimoniæ. Hac verò etiam calidior est parua, quæ est amarior, & magis etiam medicata est.

Anchusæ nõ omnes easdẽ vires obtinẽt: Nam Onoclea quã vocãt, radicem simul habet adstringẽtem & subamaram, corporibus condensandis & modicè extenuandis idoneã; tũ abstergẽdis quoq; & abluẽdis biliosis & salsis succis. Dictũ enim supra est quo qualitas acerba mista amaritudini ea præstare queat. Sic sanè aurugini & lienosis vtilis est. Sed & refrigerare idonea est. Et sanè cum polenta illita iuuat erysipelata: & abstergit non modò epota, sed & foris imposita. Proinde vitiligines & lepras sanat cum aceto. Ac radicis quidẽ hæc opera sunt & operum facultates quas diximus. At folia ipsius herbæ, radice quidem sunt imbecilliora; non tamen aliena sunt à resiccatione & adstrictione. Itaq; etiam profluuium sanãt pota cum vino. Et quæ LYCOPSOS nominatur, eodẽ modo erysipelatis congruit, & radicem habet quã Onoclea magis adstringentem. At ONOCLEÆ & ALCIBIADII cognominatæ vis magis est medicata: Nam & gustu protinus maiorem habet acrimoniam, & eos qui à viperis morsi sunt, admodum iuuat, tum illita, tum suspensa, tum esa. Reliqua verò, nempe quarta, quæ parua est, & ferè nomine caret, ex illis sola Alcibiadio quidẽ persimilis est, verũ & amarior & magis medicamentosa; ac proinde ad latos lumbricos idonea oxybaphi mensura cũ Hyssopo & Nasturtio epota.

AN-

Varietas. Anchusam latifoliam Buglosso angustifolio parem, radice cruento inficiente & flore albo habuit Mutonus noster.

ANCHVSA *lutea minima.*

Et hanc Monspelliensis ager spontè dat, sed rariùs multo. Floribus luteis in pusillis pediculis in se conuolutis Echij ritu caudam Scorpionis aliquantum æmulantibus; cuiusmodi scitè meminit fidus testis doctus & industrius pharmacopœus Franciscus Penninus Antuerpianus.

LYCOPSIS *altera Anglica.*
Aduers. pag. 249.
Perperam Cynoglossum Matthiolo.

ECHIVM *floribus purpurantibus rubellis.*
Aduers. pag. 249.

DIOSC. *Radice rubra & adstringente. Cum oleo illita vulneribus medetur; & cum farina hordeacea ignibus sacris. sudores peruncta mouet, adiecto oleo.*

ECHIVM.

DIOSC. *Radix non modò à serpentibus percussis ex vino prodest, sed eos qui antea biberint, fieri non patitur. Folia & semen idem præstant munus. Lumborum dolores sedat. in vino aut sorbitione sumpta, lac extrahit.*

ONOSMA. *Aduers. pag. 249.*

DIOSC. *Folia in vino pota partus extrahunt: prægnans si eam supergrediatur, abortum facere dicitur.*

CYNO-

CYNOGLOSSVM *Vulgare sine flore. Lycopsis Lacunæ. Aduers. 250.*

CYNOGLOSSVM *vulgare cum flore. Angl. etiam* Dogges tonge. *Ital.* Cinoglossa. *Aduers. 250.*

lege axungia. *lin.* 33.

CYNOGLOSSVM *maximum.*

Varietas. [Folijs, floribus, semine, omnique sui parte duplo maius occurrit in hortis Belgicis.

DIOSC. *Folia cum suillo adipe veteri, medetur morsibus canum, alopecijs, & ambustis. Emollit aluum decoctum herbæ ex vino potum. Subdita pesso hæmorrhoidas sanare fertur.*

CIRSII *varietates.*

In Belgarum amicorum hortis Cirsij plures è folijs & capitulis conspiciuntur differentiæ, præter genera dudum memorata. vni caules quaternûm & quinûm cubitorum, foliaq; incana Buglosso hortēsi angustifolio altero tanto maiora & longiora, oris & ambitu laciniosis & spinosa. Flos purpureus, alterius Cirsij, singulæ cymæ singulus, papposus in duplo maiore squamulis loricato capitulo, minus spinulis horrido.

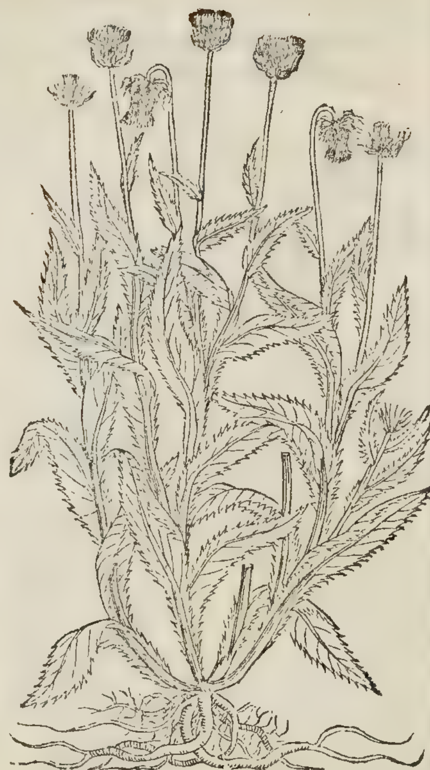
Quarto caules cubitum & sesquicubitum æquant, spinulis delicatioribus serrata folia, & echinata capitula duplo minora.

Minus adhuc alterum compactis item squamulis echinatis rotundis capitulis, staminibus purpureorum florum refertis: laciniata spinulisq; horrida foliola. Instar teli pinnati aut alati sinuati & spinulis ornati cauliculi.

CIRSIVM
Dioſcor.
Aduerſ.251.

CIRSII
differentiæ
Canaceis
affines &
congeneres.
Aduerſ.251.

C
al
A

CIRSIVM
maius ſin-
gularibus
capitulis.

Ci
Ang

CIRSIVM *Anglicum*.

Videtur hoc Spinam albam adumbrare, spithameo caule, & folijs Cirsij, cui referri commodè potest flos singularis Cardui bulbosi. Radix Bellidis aut Hellebori nigri modo fibrosa. Prouenit in pratis C. viri D. Nicolai Pointz equitis præfecturæ Glostriensis in villa vernaculè Acton nomine: Gustu adstringente, præsicco, moderatè calido,

DIOSC. *Radicem huius loco laboranti adalligatam, dolores varicum sedare Andreas scripsit.*

SYMPHYTVM *Alum, seu Alus. Offic. Consolida maior. Germ.* Walwurtz, schwartzwurtz, Schantwurtz, Schmerwurtz. *Belg.* Waelwortel. *Aduers.* 251.

SYMPHYTVM *tuberosum.*

DIOSC. *Radices tritæ & potæ cruentis excreationibus, ruptisq; proficiunt. Recentia vulnera illitæ conglutinant. carnes quoq; si coquantur, vna cogunt. Inflammationibus sedis potissimum, cum Senecionis folijs vtiliter illinuntur.*

Gal. Symphytum magnum similem Petræo facultatem habet, non tamen gustantibus dulce, neque odorantibus odoratum apparet, sed ijs sanè ab illo diuersum. Cæterùm quatenus viscositatem quandam & mordacitatem obtinet, Scillæ simile est. Vtitur eo ad omnia quæ Petræo. *lege* perappositè & *lin.* 40. Symphytū.

Subdit Plin. Ossibus quoque fractis medetur.

SYMPHYTVM *tuberosum.*

A superioribus non ita diuersum ortu & facie, sed speciosius quod ex Italia delatum in D. Ioannis Brancionis amicorumque viretis in Belgio visitur sola tuberosa radice diffidens; floribus ex luteo pallentibus, caule item & folijs non disparibus, vulgare Symphytum æmulantibus.

Indorum sana SANCTA, *siue* NICOTIANA *Gallorum, Petum Clusij & Recentiorum.*
Hyoscyamus Peruuianus Dod. Aduers. 252.

Gustu mordet & feruet in ore: calida & sicca ordine secundo intenso, minimè frigida, stupefaciẽs, vt vult Dod. tenuium partium, quemadmodum aliqua calida sunt & crassarum partium, vel frigida tenuium partium, frigida lenta, vel crassa. Quæ verò λεπτομερεῖς sunt, citissimè exerũtur: vel calfaciẽdo vel refrigerãdo, soluẽdo aut adstringendo: quia sine negotio altiùs vis eius permeat. Ideoq; calidiora quàm sunt, vulgò creduntur. Hoc in alumine satis cõspicuum, quod stipticum à facultate adstrictoria dicitur, quæ in terrea substantia consistere videtur. Illud tamen scissile, vulgo[*De pluma*] vocatũ, efficacius ob partium tenuitatem habetur. Secundum locum sibi vendicat στρογγύλον siue rotundum, vel Saccharinum. Hæc tria adstringunt. Porro quibus naturâ aptior adstrictio est, potentius adstringunt. Quæ tamen tenuitate partium, substantia minus conueniente, minorique adstrictione, quia citius id efficiunt, vel etiam quia abditissimas quasuis corporis partes permeant; tanquam validiora habentur & præferuntur. Ideo à quibusdam, qui gustu calorem metiuntur, & explorant, calidissima, aut frigidissima dicuntur. Nicotiana calida & sicca in secundo intenso ordine. Sed quia ob partium tenuitatem mordet linguam, calidior quibusdam credita.

Ad gangrẹnas, vlcera sordida, strumas, & quoslibet morbos doloresúe abigendos, Panacis olim decantatissimæ more, succus hodie melle excipitur. Dentibus attrita folia copiosam pituitam alliciunt, cerebrum expurgant. in ventriculum illapsa & deglutita etiam famem & sitim sedare creditur. Dentium dolores mulcet, à frigido ortos. Syrupus è succo, vel Stillatitia aqua cochlearis mensura asthmaticis orthopnœisue medetur.

HERBA *sancta, siue* TABACVM *minus.*

Sana Sancta, siue TABACVM *minimum.*

HER-

HERBA *sancta.*

Quæ minor habetur, folia promit Hyoſcyami lutei, mucronata, anguſtiora, pediculo inhærentia. Flores minores aliquantò, non abſimiles, ſaturiores, purpurantéſue.

Sana Sancta ſiue TABACVM *minimum.*

Alia minima dodrantalis herba facie non diuerſa, eodem item feruido vrentique guſtu. Floſculi Hyoſcyami lutei multo minores ex flauo herbacei. Folia Doronici aut Plantaginis anguſtifoliæ minora, & anguſtiora Pulmonariæ. Radix puſilla fibrata; qualem hoc autumno Mechliniæ in hortulo Ioannis de Vroede rizotomi notiſſimi vidimus.

Maculoſa PVLMONARIA. *Aduerſ. 252. 253.*
In horto Mutoni variat floribus albis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*
Auricula muris maior Tragi.

PVLMONARIA *alba exotica.*

Huc meritò & hæc inſerenda figuræ cognatione, quam alebat Petrus Coldenbergius pharmaceutices & ſimplicium peritiſſimus. Foliis Britannicæ aut Aliſmatis humi proſtratis. Floribus Solano proximis exilioribus, muſcoſis.

ARCTION *Montanum. Aduerſ.253.* LAPPA *minor Galeni.* PERSONATA. *Aduerſ.pag.253.*

Montanum ARCTION.

In agro Sommerſeti Angliæ tribus à Bathonia miliaribus, ſecus ædes generoſi viri D. Ioãnis Coltes, in mõtoſis & ſyluoſis Lappę minoris genus reperi folijs & caule gracilioribus ſubtus incanis; capitulis quadamtenus Lappæ maioris; ſed mollicellis & multò delicatioribus, vt Cumini ſylueſtris. Flos purpureus; caules cubitales & bicubitales, graciliores & molliores quàm Bardanæ. Radix longa, edendo apta, intus alba, vt Lappæ.

DIOSC. *Decocta cum ſemine radix in vino, dentium dolorem mulcet, ſi contineatur ore decoctum. ambuſta pernioneſq; fouentur eodem. bibitur ad coxendicum dolores & ſtranguriam, è vino.*

Gal. Facultatis eſt admodum tenuium partium, & ob id exſiccantis, [extergentiſq;] tamen modicè. Quamobrem radix ac ſemen eius cocta cum vino quadamtenus dolores dentium mitigant. Porro ambuſta & chimetla non horum modo decoctum perfuſum, ſed & caules teneriores ſanare poſſunt.

PER-

PERSONATA.

DIOSC. *Radix drachmæ pondere cum pineis nucibus pota, ſanguinem & purulenta excreantibus auxiliatur. Articulorum quoque dolores, qui ex membrorum fractionibus colliſionibuſúe fiunt, trita & illita ſedat. Quinetiam folia vetuſtis vlceribus vtiliter illinuntur.*

Gal. Diſcutit ſimul & deſiccat, ſed & aſtringit mediocriter; quamobrem folia eius veteribus vlceribus mederi poſſunt.

Radix & ſemina vrinas & calculos eijciunt practicantium experimento.

APVL. Succus herbæ cum vino veteri in potionem datus omnes ſerpentium morſus mirificè ſanat. vulnus etiam ſi cancer erit, cum aqua decoctionis foliorum eius foueto: deinde ipſam cum nitro & axungia, cum aceto tere, & in panno inducito & imponito. Ad canum rabidorum morſus, radix cum modico ſale trita imponitur morſui, & ſtatim æger liberabitur. Succus foliorum eius cum melle potui datus, vrinam prouocat, & veſicæ dolorem tollit. Puluis ſeminis eius cum vino optimo per quadraginta dies datus, iſchiadicos mirabiliter ſanat. Folia trita cum albumine oui & impoſita, ambuſta mirificè curant.

XANTHIVM. *Aduerſ. pag. 254.*

DIOSC. *Fructus antè collectus quàm perfectè ſicceſcat, tunditur, & fictili vaſe reconditur. Flauos autem facit capillos, ſi acetabuli inſtar tepida aqua madeſcat; mox caput, nitro ante perfrictum, illinatur. Alij in vino tundunt, & ita aſſeruant. Semen aptiſſimè tumoribus imponitur.*

Gal. Fructus diſcutiendi vim obtinet.

TVS-

TVSSILAGINIS *flores. Angl. etiam* Horſe houe. *Ital.* Vnghia cauallina. *Hiſp.* Farfara & vngle caualluca. *Aduerſ.* 254.

TVSSILAGINIS *folia.* *Aduerſ.* 254.

TVSSILAGO.

An Chamæleuce Plinij, Farfanum & Farfrugum ſecus fluuios naſcens folio Populi, ſed ampliore? cuius radix imponitur carbonibus Cupreſſi: atque is nidor per infundibulum inuehitur in tuſſi veteri.

DIOSC. *Folia ex melle trita igni ſacro & omnibus inflammationibus* † *illitu medentur. aridæ fumus per infundibulum biantiore raptus, hos ſanat qui ſicca tuſſi* ∗ *atque orthopnœa infeſtantur. pectoris vomicas rumpit. Eundem effectum præbet ſuffita radix. decocta in hydromelite, & pota, emortuos partus eijcit.*

† Gal. propter aqueæ humiditatis admiſtionem, qua omnia virẽtia tenera, alia plus, alia minus participant: nam ſicca folia acriora ſunt, quàm vt inflammatione laborantibus partibus conueniant.
∗ Eadem Plin. & Gal. eſt autem modicè acris, vt ſine moleſtia noxaúe omnes thoracis abſceſſus credita ſit rumpete.

TVSSILAGO *montana minima.*

Se ipsa prodit radicum & foliorum indice, à quibus figura nihil, sed magnitudine tantum discerni videtur. Siquidem tussilagini nostrati facie proxima foliola in pediculis binûm & ternûm digitorum Soldonellæ alpinæ paria, similibusq; lateribus, pariterque auersa incana, tomentosa, & carnosa. Hanc cum ratissimis plantis Vienna Clusius misit in Belgium præclaro D. Brācioni, penes quem flores videre necdum licuit.

PETASITES. *Ital.* Cappellazi. *Hisp.* Sombrerera. *Tussilago maior Matth.*

PETASITES *sine flore. Aduers. pag.* 254. *An Persoluta & Personata Plinij?*

DIOC. *Contra phagedænas, & vlcera quæ cacoëthe vocant, efficaciter illinitur.*
Idem Gal. & Ægin.

CACALIA. *Aduers.pag. 255.*

DIOSC. *Radix † in vino madefacta, vt tragacantha, delinctu aut manducatu per se tussibus, scabritijs * arteriæ medetur. Grana quæ post excussum florem innascuntur, trita & cum cerato illita faciem erugant, & cutem extendunt.*

† Gal. quia radix facultatem habet mordacitatis expertem, & modicè exsiccantem, essentiam crassam & emplasticam.

*similiter vt Glycyrrhiza Gal.

SOLIS FLOS *Peruuianus, siue* SOL *Indianus.*
Chrysanthemum Peruuianum Dod.
Lusitanicè Gigante *à proceritate stirpis.*

SOLIS FLOS *minor.*

Solis peramænus flos, quos vnquam vidi, maximus, Chrysanthemi vel Chamæleonis albi aureo micans fulgore, orbiculatus, discum pedalis & nonnunquam sesquipedalis latitudinis superat, speciosisque radiantibus luteis folijs ambitu circumcinctis. Caulem edit rectum qunidecim, 18. & 20. pedes procerum Maluæ arboreæ. Folia perampla Cacaliæ, Bardanæ, Sydæ Theoph. maiora, carnosa, atrouirentia. Radix aliquantum tuberosa. Semen compressum ferulaceum. Multis hodie Belgij hortis in delitijs est; vbi tamen rarò maturitatem adipiscitur: quia serotina planta hyemis sæuitia emoritur. Huius vsus hactenus nullus.

SOLIS *Flos minor.*

Alter minor caule alis brachiato, folijs similibus, & florem minorem folijs in stellæ morem cingentibus.

CHELI-

CHELIDONIVM *minus.*
Aduers. 256.

CALTHA *Palustris Gesneri & recentiorum. Caltha Virgilij Tragi. Tussilago altera Matth. Chelidonium minus palustre Cordi, & Dilsij. Chamæleuce Plin. Anguil. Germ.* Mattenblumen. Geel wirz blumen. *Aduers. 256.*

DIOSC. *Vis ei acris. & anemones modo, summam cutem exulcerat. psoras & scabros vngues eximit. succus* † *radicibus expressus ad purgandum caput naribus infunditur. decoctum eius cum melle gargarizatum, magnificè id præstat. & omnia pectoris vitia extrahit.* †Eadé Gal.

Gal. cùm acrius sit maiore, illitum confestim cutem exulcerat vnguesq; scabros eijcit.

Ideò hæmorrhoidibus, strumis, exterendisque ficubus illinitur, sub cineribus cocta in folio ficulneo aut Betæ.

NYMPHAEA *alba.*

DIOSC. *Radix sicca cum vino pota cœliacis, dysentericisq; auxiliatur: lienem absumit. Radix stomachi ac vesicæ doloribus illinitur. vitiligines ex aqua emendat. imposita cum pice, alopecijs medetur. eadem contra Veneris insomnia* † *bibitur. siquidem ea prorsus adimit. pota aßiduè aliquot diebus, genitale infirmat. Idem semen potũ efficit. Nymphææ nomen sibi vendicasse videtur, quoniam aquosa amet.*

† Eadem Gal. Cæterùm Nymphęa quæ candidam radicem habet, potentioris est facultatis, vt & muliebri profluuio medeatur. Verùm & hæc, & ea quoq; quæ atram habet radicem, ex vino nigro austero bibitur. Porro nonnullam etiam abstergendi vim obtinet, ita vt aphthas & alopecias sanent. Ad aphthas verò macerantur aqua, ad alopecias pice liquida. Sed ad hęc aptior est ea cuius radix nigra est, sicut ad alia, cuius alba.

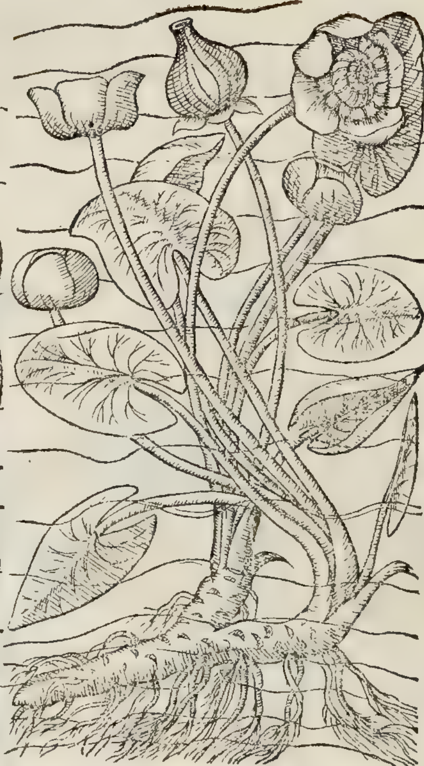
NYMPHAEA *lutea.*

DIOSC. *Huius semen & radix contra fœminarum profluuia efficaciter ex vino nigro bibuntur.*

Subdit Plin. Tenesmo radix ex vino bibitur. Dolores vesicæ sedat ex vino. Manantia sanat vlcera. Maculas omnes emendat. Trita plagis imponitur. Vlceribus priuatim ijs quæ calceaméto facta sunt, prodest arida infricata.

NYMPHÆA alba. Aduers. pag. 257.

NYM
lutea, A
uers. 2

RANAE
Morsus.
Aduers. 258.

TRI
aquatic
Aduers

TRIBVLVS *aquaticus.*

DIOSC. *Vterque refrigerantis & inspissantis est naturæ. ideò inflammationes omneis cataplasmate adiuuat. vlcera in ore erumpentia, putredines, gingiuas, tonsillásq; persanat. Succus ex his colligitur, ad oculorum medicinas. Semen dum recens bibitur, calculosis iuuamentum affert. Drachma terrestris tribuli pota, illitáue, ictos à vipera recreat. contra venena cum vino aptissimè bibitur. decoctum eius sparsum pulices necat. Thraces qui ad Strymona amnẽ habitant, virenti tribulo equos saginant, & è dulci semine & esculento panem, quo vescuntur, faciunt.*

Gal. Tribulus ex humida essentia modicè frigida & sicca, non mediocriter & ipsa frigida componitur. In terrestri tamen superat terreum, frigidum, quod & adstringens ostendimus: in aquatico verò aqueum. Propter vtrumque itaque, & contra phlegmonarum generationes, & omnino contra omnes influxus congruunt.

COLOCASSIÆ, *siue Fabæ Aegyptiæ species.* ARVM *Aegyptium Dod. & Recentiorum.* *Hisp.* Manta de nuestra Señora.
Aduers.pag.259.

ARVM, *ἆρον, Officin. Iarus & Pes vituli. Belg.* Calfs=boet. *Gallis* Pied de veau. *Germ.* Phaffen pint. *Ital.* Gigaro. *Hisp.* yaro. *Ang.* Cockowppnt.
Aduers.pag.260.

DIOSC. *Caulem habet cubitalem, digiti crassitudine: florẽ † roseum, dupla papaueris amplitudine: & vbi flore exuitur, fert folliculos vesparum fauis similes, in quibus faba supra operculum, bullantis ampullæ modo, prominet. Ciborium aut Cibotium. i. arculam ideo nominant, quoniam seratur ipsa humenti glebæ mandata, & ita in aquam demissa. Radice firmatur arundine crassiore quæ cruda coctáve estur. Colocasiæ faba adstringendi facultatem obtinet, & stomacho vtilem: dysentericis, cœliacisq; prodest, inspersa polentæ vice, lomento. Datur quoq; in pulte. Cortices in vino mulso decocti si terni inde cyathi bibantur, magis proficient. Facit ad aurium dolorem, quod in earum medio viride spectatur; gustu amarum, si tritum, & cum rosaceo coctum instilletur.*

† Bellonius etiam negat illi florem aut fructum. *lib. obseruationum. cap. 28.*

Gal. Sicuti nostratem fabam magnitudine longè præcellit, ita & naturam humidiorem, magisque excrementitiam sortita est.

ARVM.

DIOSC. *Radix decocta estur, vt pote cùm minus acris sit, folia ad esum recondiuntur, & arida per se decocta manduntur. Radix, semen & folia Dracunculi vires habent. Priuatim radix ex fimo bubulo podagris illinitur, & dracunculi more reponitur. In totum ob mitiorem eius acrimoniam, in cibum expetitur.*

Gal. Terrena & ipsum essentia constat, sed calida: proinde extergendi vim possidet: verùm non valenter sicut Dracontium. Est itaq; in exsiccando & calfaciendo primi ordinis. Radices eius maximè sunt vtiles: siquidem comesæ crassitiem humorum mediocriter incidunt, adeò vt & excreationibus ex pectore idoneæ sint: sed magis tamen aptum est Dracontium.

ARVM *maius Veronense; perperam Arisarum. Aduers. 260. videtur idem cum Dracunculo altero seu Helicophyllo Cordi.*

Tanti discriminis relationi quorundam acquiescere, quantę fraudis, imaginibus argutisue picturis credere. Quibus radicibus olim nos donauit Franciscus Calceolarius Veronensis sedulus & harum peritissimus pharmacarius; temporis progressu eam assequutę sunt magnitudinem, vt meritò & affabrè Aron maius, vel Dracunculum minorem quidam statuerint. Aro siquidem per omnia similis: sed folia maiora intercursantibus venis & notulis albis variata, in hyemem perstãt. Racemus item & radix Ari, quæ pluribus bulbillis adnatis propagatur.

ARISARVM *Hispanicum congener cum Arisaro latifolio Clusij. 2m. Arisarum Clusij.*

D. Brãcionis Adonidis pensilibusq; hortis nuper inquilinum Hispania delatũ radice tuberosa anemones, folio hederæ aut violæ nigræ oblongiore: neque semen neque florem cernere hactenus datũ. Eadem

DIOSC. *Radix oliua magnitudine maioris quàm Aron acrimoniæ. Vnde illitu nomas sistit. fiunt collyria ex ea, ad fistulas efficacia. Illitu radicis, genitale animalis cuiuscumque in perniciem agitur.*

ARISARVM *latifolium Clusij, num idem cum Narbonensi? Hisp.* Iaro *&* frailillos. *i. fraterculi, Clusio interprete. Aduers. pag. 260.*

ARISARVM *angustifolium cum fructu racemoso albo, & corniculo purpurascente. Aduers. pag. 261.*

In Ar... Narb... lege A...

lege Ore... gali.lin...

ARISARVM *latifolium.*

Ternis aut quaternis folijs Smilacis, satis carnosis, mollibus, viridibus, & acribus, oblongo pediculo fultis, lunata falcataúe basi. flos Aristolochiæ longæ extrema parte nigricans in sesquivnciali pediculo, notulis rubris vario. radix rotunda Aro minor. Sponte oritur ad margines agrorū Lusitaniæ in collibus & dumetis. ex Clusio.

ARISARVM *angustifolium.*

Varietas. [Mechliniæ in horto Georgij Ryensis rei herbariæ perquā studiosi folio aliquanto latiore & corniculo virenti à superiori diuersum visitur.

ANGVINA DRACONTIA. *Hisp.* Tragontia. *Ital.* Serpentina. *Gall.* Serpentine grande. Serpentaria Colubrina. *Germ.* Draken wurtz, Slangenkraut. *Belg.* Drakenwortele & Speerwortele. *Aduers.* 261.

DIOSC. *Seminis succus cum oleo instillatus, aurium dolorem mitigat. Naribus etiam ex lana impositus polypum absumit. Carcinomata illitu sistit. triginta eius grana, si in posca bibantur, abortus inferunt. Odore aiunt postquam flaccidi flores emarcuerint, conceptus adhuc teneros enecare. Radix excalfacit, orthopnœis, ruptis, vulsis, tussi, destillationibus, auxiliatur. humores pectoris excreatu faciles reddit, siue cocta tostáque cum melle, aut per sese edatur, siue farina eius ex melle delingatur. vrinam pellit, venerem excitat, cum vino pota. phagedænas vlcerū, & quæ cacoëthe vocantur, trita cum melle & bryonia alba, expurgat, & ad cicatricem perducit. collyria ex ipsa ad fistulas & eijciendos partus fieri solent. qui radice suas manus perfricuerint, à viperis feriri negantur. illita ex aceto, vitiligines emaculat. Folia recentibus vulneribus, linamentorum vice, conuenienter imponuntur. decocta in vino pernionibus apposuisse prodest. caseus folijs inuolutus, à putredine defenditur. Succus radicis ad nubeculas, albugines, & oculorum caligines conuenit. Radix cruda coctáue, ad sanorum vsus, pro olere recipitur. in Gymnesijs insulis, quæ Baleares vocantur, coctam radicem cum melle multo, in conuiuijs placentarum loco offerunt. Radix messibus effoditur, lotaq; frustatim conciditur, & lino traiecta siccatur in vmbra, & ita reconditur.*

De altero Dracunculo inter notha Dioscor.

DRACONTIVM, *siue* DRACVNCVLVS *Gal.*

Quiddam Aro persimile obtinet, tum folijs tum radice: cæterùm illo tum acrius est, tum amarius, ac proinde calfactorium magis, & tenuioribus partibus. Habet etiam leuiculam quandam adstrictionem, quæ quandoquidem cum comprehēsis duabus qualitatibus acri scilicet & amara cōiuncta est, medicamentum factum est, vt quæ maximè efficax. Nam radix viscera omnia expurgat, crassos potissimùm & lentos succos extenuans: optimúq; remedium est contumacium vlcerum, quæ κακοήθη nuncupant. Expurgat quoque extergetq; strenuè tum alia quæ extersionem desiderant, tum vitiliginem cum aceto: tum folia item vtpote similem facultatem habentia. Vlceribus, vulneribusque recens inflictis accommoda sunt. Et quantò minus fuerint sicca, tanto magis conglutinant. Nam quę \[sic\] sicciora sunt, viribus sunt acrioribus, quā vt vulneribus conueniant. Creditum est quoq; caseum humidum si illis foris tectus reponatur, ob temperaturæ illorum siccitatem à putredine conseruari. fructus valentior est non folijs tantum, sed & radice: Itaq; & cancros & polypodas eliquare creditus est. Succus quoque eius vitia oculorum expurgat.

APVL. Ad omnium serpentium morsus & aspidum: radix ex vino trita tepefacta potui data, venenum omne discutit. Radix cum axungia facta quasi malagma & imposita, mox ossa fracta de corpore educit, & lapides extrahit.

Foliorum stillatitio liquore vtuntur Angli ad Pestis contagia, vnà cum Draconis siue Taraconis aqua. Dosis singulorum ℥.j. & ſ. Theriaces ʒ.j. sudorem copiosum eliciunt.

Aquatica

Aquatica ANGVINA, *siue* DRACVNCVLVS.
Dracunculus arundinacea radice Plinij.
Germ. Wasser schlangen kraut. *Belg.* Water slangen cruyt. *Gall.* Serpentine d'eaue. *Aduers.* 261.

ASARVM. *Angl.* Folfoote & Azara baccara.
Aduers. pag. 262.

Plin. *Lib 24. cap. 16.* Eam ex aqua vel vino contra serpentes dabant.

ASARVM.

DIOSC. *Radices habet odoratas, excalfacientes, & quæ linguam vehementer mordent. Excalfactoriam vim habet. vrinam cit. hydropicis & vetusto coxendicum dolori prodest. Radices senis drachmis ex aqua mulsa potæ, menses trahunt, & veratri albi modo purgant. In vnguenta additur.*

Gal. Radices facultate similes radicibus Acori, intensiores tamen. Itaque ex ijs, quæ de illis prodita sunt, hîc facienda coniectura.

Plin. Nardi vim habet Asarum, quod & ipsum syluestre Nardum aliqui appellant. Secundo ordine excalfaciunt & siccant tertio Asari radices. Mesueo attenuant, reserant, resoluunt, & prouocant. adstrictione tamen non vacant. Bibitum Asarum non modò vomitione ciet, sed & per aluū ducit.

MESVE. Tota planta est aromatica, & gustum mordens. Radice præcipua, præsertim magna, odore tenui, sapore acri, & parum styptico. Calida sicca ordine tertio, vel potiùs cum Dioscoride calida secundo, sicca tertio. Tenuat, resoluit, obstructa aperit, hepatis, lienis, & horum duritiem soluit, & affectus alios indè natos, febres putridas & diuturnas, icterum, hydropem, præsertim vino infusum. Purgat vomitu & deiectione, & vrinis bilem, sed pituitam manifestiùs, etiam ex ilibus, ischio, & aliis articulis: ob id harum partium dolores mitigat, præsertim infusum, vel aliter exhibitum.

Oleum asari cum ladano spinæ illitum sudores mouet, & rigorem febrilem inhibet. Vrinas mouet, semen auget. Valentiùs agit cum sero lactis, spica & hydromelite. Mustum his radicibus conditum post tertium mensem hydropes & splenem sanat. Mediocriter coqui & teri potest: & quò tenuiùs est tritum, eò magis vrinas mouet: minùs autem aluum ducit. Datur infuso ab aureis duobus ad drach. quatuor: puluere autem à drach. vna ad aureos duos.

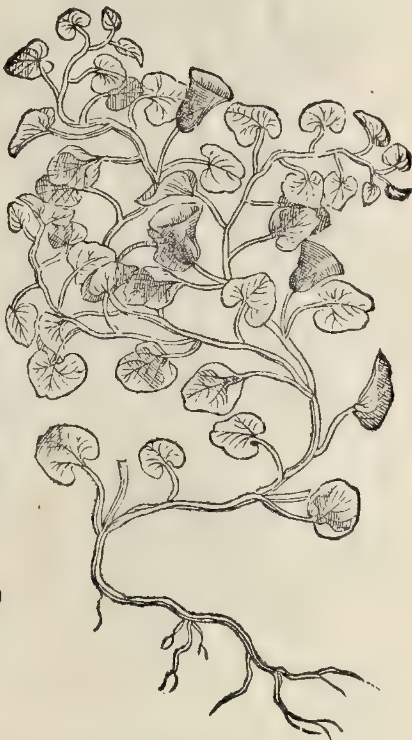
Ischiadicis

Iſchiadicis & quartanarijs vomitione, vtilis.

ASARINA *ſterilis Seuenæ Narbonenſis agri.*
Aduerſ. pag. 262.
Aſarina diuerſa à Matthioli qui florem Anthemidis *eſſe ſcribit.*

SOLDANELLA. *Braßica marina.*
Belg. Zeewinde. *Hiſp* Soldanela, *&* verça marina. *Aduerſ. 263.*

Foliia & flores dilutè purpurantes Hederæ terreſtri conueniunt; ſed maiores, longiores. Rupibus & cautibus Veganio conterminis Seuenæ oriunda.

SOLDANELLA. *Braßica marina.*

DIOSC. *Folio pingui concretu, ſalſo guſtu, & aliquantulum amaro. tota herba ſtomacho incommoda eſt, acris: aluum maximè ſoluit in cibo cocta. Coquitur propter acrimoniam cum pingui carne.*

Tertio ordinis exceſſu, calida & ſicca cenſetur.

Tormina & flatus gignit, flauas hydropicorum aquas & pituitas educit.

Gal. Suprà quàm quòd ventrem deijciat, vt pote ſubſalſa & ſubamara guſtu, fuerit ſanè etiam ad externos corporis vſus & ad omnia ea ad quæ tales qualitates accommodantur, idonea.

GRAMEN PARNASI *Recentiorum Hederaceum. Hepatica alba Cordi. Germ.* Leberblümelin.

Aduers.263.

GRAMEN PARNASI *duplicatis floribus.*

DIOSC. *Densius fruticat. Succus in vino cum melle pari, & Myrrhæ dimidio decoquitur. adijcianturque piperis & thuris tertiæ portiones, probatissimum erit oculorum medicamentum. Id in ærea pyxide reconditur. Decoctum radicis, idem quod herba præstat. Semen vehementius vrinam impellit; aluum, vomitionesque sistit.*

Gal. Semen eius vrinam ciet; & fluxus ventris & stomachi resiccat. vis enim eius est exiccatoria, tenuium partium, & subacerba.

GRAMEN PARNASI *duplicatis floribus.*

Varietas. Prorsum idem, vdis Brabantini agri etiam quò loci aliud vna sponte oritur, legit sedula manus D. Lucæ Eerssel medici Louaniensis harum perquam studiosi & peritissimi; sed sola florum speciosa duplicatione varium.

CYCLAMEN *folio Hederæ. Rapum terræ. Arthanita. Belg.* Verkensbroot. *Aduerſ. 264.*

DIOSC. *Radix cum hydromelite pota, pituitam aquamq́; detrahit. menſes potu appoſitúue ciet. Tradunt, ſi prægnans radicem tranſgrediatur, abortum fieri. partum appenſa accelerat. contra venena, præſertim leporis marini, ex vino bibitur. illita contra ſerpentium ictus remedio eſt. immiſta vino inebriat. regium† morbum diſcutit, tribus drachmis pota, cum paſſo aut diluto mulſo. Sed oportet eum qui ebibit, multis veſtibus contectum, loco calido, & à perfrictionibus tuto, recumbere, quò facilius exudet. eiecti autem ſudores fellei colore inueniuntur. Succus eius ad purgandum caput, naribus infunditur. ad deijcienda quoque alui excrementa, in vellere ſedi ſubijcitur. illito vmbilico & imo ventre coxarum tenus, aluum emollit, & abortum*efficit. ſuffuſionibus, & retuſæ oculorum aciei, oblitus cum melle ſuccus prodeſt. medicamentis† abortum inferentibus admiſcetur ſuccus cum aceto illitus, procidua ſedem reſtituit. Exprimitur tuſa radice ſuccus, & ad mellis craſſitudinem decoquitur. Radix cutem purgat. eruptiones papularum reprimit, vulneribus ex aceto per ſe aut cũ melle medetur. * lienem abſumit. vitia cutis in facie, & alopecias emendat. eius decocto luxata, podagras, & capitis vlcuſcula, pernionéſque foueri congruum eſt. ipſáque in oleo vetere feruefacta, illito oleo, vlcera ad cicatricem perducit. Cauata radix oleo expletur, & cinere ferventi imponitur, adiecto interdum Tyrrhenicæ ceræ momento, vt ſtrigmenti craſſitudinem vnguentum contrahat, cum primis vtile pernionibus. Radix, ſcillæ modo, conciſa reponitur. Narrant, ad amatoria aſſumi contuſam, & in paſtillos diuiſam. Naſcitur in vmbroſis, maximè ſub arboribus.*

Eadem Plin. * eadẽ Gal. † eadẽ Gal. * Gal. eadẽ.

† Gal. eadem. & menſes ſiue pota, ſiue impoſita euocat. non modò viſcus purgans, ſed etiam quæ in toto corpore bilis fuerit, eam per ſudorem excernens, proinde à potione omnibus modis adiuuanda ſudoris prouocatio eſt.

MESVE. Calidus ſiccus initio tertii ordinis, incidit, tenuat, reſoluit, terget, expurgat, obſtructiones aperit, ſudorem copioſum mouet, cutem fœditate eius ablata omnium maximè expurgat. Pituitam lentam & craſſam ſumptus, & ſuppoſitus, atque adeò femori, ilibus, & vicinis partibus illitus purgat. Obſtructiones viſcerum, præcipuè ſplenis aperit, maximeque ex oxymelite, & ſumptus, & emplaſtri modo admotus colicum dolorem à pituita, aut ſtercore ſuppreſſo ſanat, caput & oculos inſigniter expurgat, præſertim errhino ex ipſo in nares recepto, præſertim poſt purgationem per Hieram, aut Theodoricon, aut catapotia fœtida, aut ſimilia. Quapropter viſui imbecillo, & aquis in ipſum ruentibus, hemicraniæ, cephalalgiæ, torturæ, paralyſi, & ceteris cerebri affectibus frigidis confert, errhino, vt dixi, attractus. Icterum ſanat experientiâ certâ, præſertim ſucco cum oxymelite, vel œnomelite ſumpto, & operto deindè diligenter corpore. Nam ſic ſudore largo materia etiam in vaporem verſa bilioſo excremento exonerabitur. Duro lieni confert quouis vtendi modo, & tumoribus aliis, vt etiam ſtrumas iuuet. Menſes mouet, ſumptus & ſuppoſitus hæmorrhoidas potentiſſimè aperit. Corrigitur vt dracunculus, & bryonia. ſucci huius drach. quatuor cum ſaccharo ſolutas, & ad tertiam coctas, manè ſumptas, icterum ſanare certiſſimum & expertiſſimum affirmat filius Serapionis.

Gal. Cyclaminus varias vires obtinet, nam & extergit, & incidit, & ora venarum aperit, & attrahit. Clarum verò id est ex particularibus operibus: nam ſuccus eius hęmorrhoidas reſerat, violenterque ad ſeceſſum prouocat in floccis appoſitus. Sic etiam medicamentis tubercula, ſtrumas, aliaſue durities diſcutientibus commiſcetur, ac ſuffuſis cum melle illitus competit. Ad hæc quoque per nares expurgat.

Varietates.
- Cyclamen vernum flore rubro Ferraria miſit D. Alfonſus Pancius, cui folia Martio erũpunt: Aprili & Maio floret. Semenque maturat initio Iunij.
- Belgij vireta folio hederaceo rotundiore tantillum crenato ſuſque deq; maculis variato colunt.
- Breuiori flore eſt illud quod fundit Romanus montanus ager.

ARISTOLOCHIÆ. *Gallis Ariſtologe & vulgo Saraſine.*
Ital. Ariſtologia. *Hiſp.* Ariſtoloquia. *Germ.* Osterlucey, *& perperam* Holwurtz. *Aduerſ.* 264. 265.

ARISTOLOCHIA ROTVNDA.

ARISTOLOCHIA *Clematitis noſtras, perperam longa Matthioli & Fuchſ. Aduerſ.* 265.

DIOSC. *Rotunda cæteris venenis reſiſtit. Longa verò aduerſus angues drachmæ pondere ex vino bibitur & illinitur. Pota cum pipere & Myrrha, menſes, partus, & omnia vuluarum onera eijcit: eadem efficit in peſſo ſubdita. Rotunda ad eadem pollet; inſuper ſingultientibus, ſuſpirijs, horroribus, lieni, conuulſis, laterisq; doloribus, pota cum aqua ſingulariter auxiliatur. Aculeos & ſpicula extrahit. Oßium ſquammas illitu adimit. putrida vlcera excarificat, & ſordida expurgat. caua cum Iride & melle explet. Extergit gingiuas & dentes. Creditur & Clematitis ad eadem prodeſſe. viribus tamen inferior eſt.*

Gal.

Gal. Radix amara & ſubacris, ſed ex illis tenuiſſima eſt rotunda, & in omnibus efficacior. Aliarum verò duarum Clematitis vocata magis odorata eſt: itaque ea ad vnguenta vtuntur vnguentarij; ſed ad ſanationes infirmior. Longa verò minus quidem tenuis eſt, quàm rotunda; ſed nec ipſa inefficax: Verùm abſtergendi & calfaciendi facultatem poſſidet; minus tamen quàm rotunda abſtergit, atque digerit: ſed non minus calfacit, imò fortaſſis etiam plus. Itaque in quibus vſus eſt modicæ abſterſionis, commodior eſt longa; puta in carnis exulcerationibus, & vteri fomentationibus. In quibus autem craſſum humorem validius extenuare oportet, illic vſus eſt rotundæ. Proinde dolori ab obſtructione, aut craſſitie crudorum flatuum natos, magis curat rotunda, & ſpicula extrahit, & putredines ſanat, & ſordida vlcera repurgat, dentes, gingiuaſq; candidas efficit. Auxilio eſt aſthmaticis, ſingultientibus, comitialibus, podagricis cum aqua frigida pota. Ruptis etiam conuulſisque, vt ſi quod aliud medicamentum, idonea eſt.

Apvi. Herba Ariſtolochia ſicca ſuffumigabis febricitantem, & hilariorem eum facies. Fugat & dæmonia. Frigore exuſtis, herba Ariſtolochia ex oleo vſque ad calefactionem vim habet cum axungia porcina. Si infans contriſtatus fuerit: herba Ariſtolochia ſuffumigabis infantem, hilarem facit, & conualeſcit infans, fugato dæmonio. Canceromata quæ in naribus naſcuntur, herba Ariſtolochia cum Cypero & Draconteæ ſemine trita & cum melle impoſita, emendat.

PISTOLOCHIA & *Polyrrhizon Plin.*
Aduerſ pag. 265.

Conuulſis, contuſis, ex alto præcipitatis, radice pota ex aqua, vtiliſſima eſſe traditur: ſemine pleuriticos & neruos confirmare, excalfacere. putrida vlcera exeſt, vermeſq; extrahit, & cætera cuncta poteſt quæ ſuperiores. *lege* promiſcuè. *lin.* 38.

Ariſtolochia CLEMATITIS *altera Hiſpanica.*

Candore, ſedulitate & induſtria D. C. Cluſij nobis Clematitis alterum genus innotuit; qui ex Hiſpania Bætica, & Hiſpalenſibus tractibus itinere Olyſipponenſi in ſportulas deuectam D. Brancioni & amicis videndi copiam fecit. Senticetis & dumetis gaudet; flexuoſis, anfractuoſis, viticuloſis, ra-

mosis, gracilibusque cauliculis attepit & amplectitur vicina cremia. Radice reptrice, prælonga, anfractuosa, geniculata, Smilacis asperæ, & no ..ratis Clematitis colore. Flores incurui nigricant ex purpura: lagenulæ, & folia Aristolochiæ Clemati..s minora, rigida, leuia & tantillum acuminata. Facultatibus cæteris haud absimilis creditur.

VIOLA MARTIA *purpurea, flore multiplici.* *Hisp.* Violeta. *Ital.* Viola mammola *&* viola porporea. *Aduers. pag.* 266.

VIOLA MARTIA *surrectis cauliculis.* *Aduers. pag.* 266.

DIOSC. *Refrigerandi naturam habet. Folia per se & ex polenta illinuntur aptissimè stomacho æstuanti, & oculorum inflammationibus, * sedique procidenti.* * inflammationem, tensionem & dolorem leniendo. Semen calculos vesicæ comminuit, vrinas ciet: exiccare, vti plantaginis, creditur.

MESVE. Violæ refrigerant & humectant ordine primo; cùm tamen siccæ minus refrigerent, & minus humectent. Humiditas quæ superflua recentibus inest, aluum emolliendo ciet: verùm arefactæ, deiectoriæ sunt facultatis, non quòd emolliant, sed quòd dissoluant. Violæ in summa soporiferæ sunt, Eadem

refrige-

refrigerant, capitis dolores mulcent, inflammationes extingunt, leniunt & ſoluunt. bilem educunt, eiuſque feruorem mitigant. Conferunt capitis doloribus, quos caliditas excitauerit. Pectoris & aſperæ arteriæ ſcabritiem leniunt. Medentur anginis & columellæ vitijs. Præcipuo autem ſunt auxilio pectoris, & lateris inflammationibus, ſitimque arcent. At quæ ſiccæ ſunt, iecoris obſtructiones reſerant, inflammationes diſcutiunt, & morbo regio laborantibus opitulantur.

Cauliculis ramoſis Violæ martiæ è floris colore differentia. Hanc luteis floribus tranſmiſit ſtirpium ſummus explorator Cluſius noſter D. Iohanni Brancioni.

VIOLA *flammea coloris. Herba Trinitatis Fuchſ. à triplici floris colore. Iacea ſiue flos Trinitatis Matth. Viola tricolor Dod. Aduerſ. 266.*

SAXIFRAGIA *alba chelidonides, eiuſq; varietas. Aduerſ. pag. 267.*

Non ſecus ac Viola martia, guſtu ſubacris, tenuis ſubſtantiæ & incidentis facultatis, non ſine humido abſtergente, cuius beneficio craſſa pituita, citra exiccationem & calorem, inciditur, abſtergitur, & facilius educitur. Ideò nuperis ad aſthma, peripneumonias, febres, conuulſos, epilepſias, materiam propellendo. Pruritus, pſoram & cutis vitia emendat. Vlcera quodam ſymphyti lentore conglutinat.

SAXIFRAGIA *alba.*

E ſola magnitudine omni ſui parte huius conſpicua differentia in Belgio.

lege

lege SAXIFRAGIA *aurea Lichenis facie & natalitijs. Erysimi species Aldroandi. Aduers. pag. 267.*

HVMILIS HEDERA *siue* CHAMÆCISSVS. *Corona terræ. Terrestris hedera. Germ.* Gundel Reb. *Belg.* Onderhaue. *Gall.* Liere terrestre. *Aduers. pag. 268.* *

Chamæclema Cordi, quasi dicas humilis Clematis repens. Clemen autem teutonicè, est repere scanderéue.

Corymbosa HEDERA.

lege fabulantur. lin. 14.

* DIOSC. *Gustu supra modum amara. Bibunt conuenientissimè ischiadici folia, tribus obolis in aquæ cyathis tribus, tricenis quadragenísue diebus. eodem pota modo, senis aut septenis diebus, regium morbum purgant.*

Gal. Chamæcissi flos cùm sit admodum amarus, iecur obstructione liberat: daturque ex coxēdice laborantibus.

CHAMAELEVCE. *Aduers. pag. 268.*
Caltha palustris Gesneri.
DIOSC. *Lumborum doloribus propitia est.*

Corymbosa

Corymbosa HEDERA. *Hisp.* yedra. *Ital.* Hedera. *Aduers.pag. 269.*

DIOSC. *Hedera omnis acris est, & adstringens. neruos tentat. flos*[a] *trium digitorum carptu, facit ad dysentericos, in vino bis die potus. ambustis cum cerato tritus illinitur. recentia folia*[b] *ex aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant.*[c] *foliorum & corymborum succus, cum irino vnguento, melle aut nitro,*[d] *naribus infunditur. & contra veteres capitis dolores, caput eo cum aceto & rosaceo perfundi vtile est. purulentis auribus, aut dolentibus, cum oleo medetur. nigræ hederæ succus, aut epoti corymbi, corpus infirmant, mentemq;*[e] *turbant largius sumpti. acini quinque triti, calfactique in punici mali cortice cum rosaceo, si instillentur à contraria aure, dolorem dentium mitigant. denigrant capillum illiti corymbi.*[f] *folia in vino decocta illinuntur omnium vlcerum generi, etiam si cacoëthe sint. vitia cutis in facie & ambusta sanant, vti antea diximus, decocta. mouent menses triti & subditi corymbi. ijdem poti, post purgationes fœminarum, drachmæ pondere, concipiendi spem adimunt. pediculus foliorum melle irrigatus, ac vuluæ inditus, menstrua & partus extrahit. instillatus succus putrida tædia narium, graueolentiámque emendat, & sanitati restituit. lachryma hederæ psilothrum est: illitu pediculos enecat. succus radicum, cum aceto potus, phalangiorum morsibus succurrit.*

[a] [*Flos*] Gal. flores aũt quodammodo validiores sunt, vt ad læuorem redacta cum cerato ambustis conueniant.

[b] eadem Gal. [c] eadem Gal. [d] Gal. capiti purgando idoneum existit. [e] eadem Plin.

[f] eadem Gal.

Hederæ omnes refrigerant Plinio. eodem tamen auctore decoquuntur contra horrores febrium, eruptionesque pituitæ, aut in vino teruntur. Eadem quæ Diosc. Plin. qui subdit:

Hederæ, quam Chrysocarpon appellauimus, baccis aurei coloris viginti, in vini sextario tritis, ita vt terni cyathi potentur, aquam quæ cutem subierit, per vrinam educit Erasistratus. Hederæ nigræ corymbos decoctis suis hydragogis præscribebat Rondelletius. addidimus & nos ad vnciam vnam.

Plin. Radicis succus, in aceto potus, contra phalangia prodest. Huius quoq; ligni vase spleneticos bibentes sanari inuenio. Et acinos terunt; moxq; comburunt, & ita illinunt ambusta, prius perfusa aqua calida. Sunt qui & incidant succi gratia, eoq; vtantur ad dentes erosos, frangique tradunt, proximis cera munitis ne lædantur.

Gummi etiam in hedera quærunt, quod ex aceto vtilissimum dentibus promittunt. Gummi

Folia vino infusa calculos & vrinas pellunt. Fontanellis vulgo dictis imponuntur commodè. Humores alliciunt, inflammationes & putredines arcent. Hederæ.

HELIX *siue Prouoluta, sterilis Hedera. Aduers. 269.*

CYMBALARIA *Italica hederaceo folio. Aduers. 269.*

HEDERACEVM THLASPI.

In Portlandiæ peninſula, Cornubiæ vicino portu Plimmouvve, alijſq; maritimis Anglię cautibus, repens herbula dodrantalibus & ſpithameis gracilibus cauliculis, ſtriatis, punicantibus, folijs ſinuoſis hederaceis, carnoſis. Floſculi candidi & ſemen exile in folliculis guſtu & habitu Thlaſpi exprimunt.

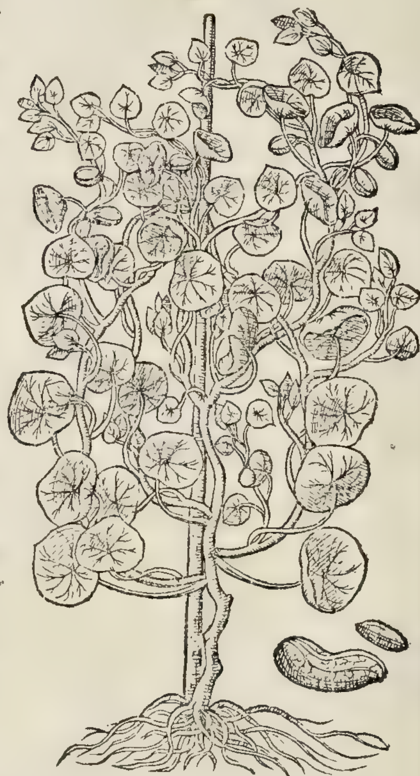
De NASTVRTIO *Indico ex Dod.* *

DOD. Speciem exhibet Cõuoluuli. folia eius lata angulosa, & pulchrè depinguntur virentia. flos luteus retro propendens habet corniculum inſtar floris regij, quem Delphinium appellant.

NASTVRTIVM Indicum. *

NASTVRTII *Indici genuina effigies.*

Hanc eandẽ Naſturtij plantã Neruij ſemine ſatã in pẽſilibus hortis anno elapſo alebat induſtrius & materiæ medicæ gnarus Iacobus Plateau; quę mirũ affabrè pictu ram Dodonęo miſſam delimatã, oſtendebat. Folia quippe peltata, ambitu circinato, & leuiter ſinuata, è quorum medio centro pediculi Cotyledonis ritu. caulis ternûm & quaternũ cubitorum multis concauus alis. Semina Betæ quadam tenus, qualia mihi oſtẽdit prædictus Plateau.

Cuculo

Cuculo Indiano ferè paria asserebat D. de Brancion in siliqua admodum eleganti, qualem habeo à naucleris reducibus ex Peruuianis Indijs, tereti, rotũda, vnciali & duos digitos longa, coriacea, strijs & rugis exarata, luteola, summo & imo ventriosa, tantillum falcata. Apud nos florum rudimenta dũtaxat videre licuit. gustus illi Nasturtio proximus, vnde nomen asciuit.

An CYCLAMINOS *altera, hederaceis folijs planta.* SMILAX ASPERA. *Aduers. pag. 270.*

CYCLAMINOS *altera.*

Si quid coniecturę captari potest, cuiusmodi stirps fuerit Cyclaminos altera; cognata Hederæ & Cyclamini planta accipienda videtur. Hanc multæ adumbrare videntur, nulla autem explere, aut asseri potest. Cordo Dulcamara, alijs Bryonia nigra, & Periclymenon alterum, nõnullis stirpium venatoribus aliæ magis placent. In Italiæ collibus, quo loci & qua radice iam non occurrit, repertæ plantæ, inque sportulas coniectæ sedulis vestigatoribus iconem & descriptionem exhibeo. Herba est Hederæ folijs sinuatis paribus in mollibus flexilibus cubito prolixioribus, ni labat memoria, cauliculis. flores oblongi, galericulati, ex purpura pallentes.

DIOSC. *Est & altera Cyclaminos folijs Hederæ, sed minoribus: geniculatis caulibus, craßisq;, circa vicinas arbores, capreolorum modo, se voluentibus; flore candido, odorato: acinis Hederæ mollibus, lenti gustus aliquantulum acris. Radix superuacua. Nascitur in asperis. Huius acini drachmæ vnius pondere poti, cum vini albi cyathis duobus, quadraginta diebus, lienem per vrinam & aluum absumunt. Ad orthopnœam bibitur. Reliquias à partu purgat.*

SMILACIS ASPERAE *è spinis varietas.*

Folio non spinoso & sarmentosis viticulis multò minus spinis refertam munere D. Brancionis alit amœnissimus & stirpium ditissimus paradisus Ioannis Mutoni. cæteroquin cætera cuncta similima aut eadem; fructu nigro.

DIOSC. *Folia & acini, & antè & pòst epoti, venenorum antidota sunt. Tradunt, si infantibus nuper in lucem editis, quid ex his tritum propinetur, nulla postmodum venena nocitura. Inciditur etiam ad alexipharmaca, id est, ad ea medicamenta, quibus venena arcentur.*

lege SALSAPARILLA. *Aduers. 270.*

Radicum decoctum exsiccat: sudores & vrinas cit: cutem euacuat, & quæ cutem subierunt educit. Folio Smilacis asperæ spinoso & sarmentosis implexis viticulis, spinis aduncis, horridis, & radice crebris implexa loris, qualem superius dedimus, alit Ioannes Mutonus.

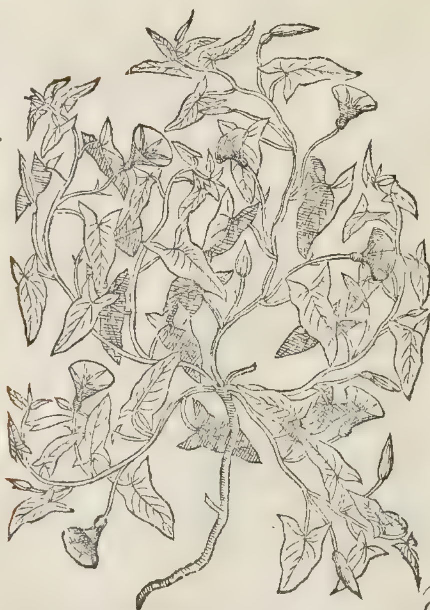
σμίλαξ λεία. SMILAX *lævis maior. Germ.* Windenkraut. *Belg.* Winde & wrange. *Ital.* Viluchio maggiore. *Hisp.* Yedra Campana. *Gal.* Liseron. *Angl.* Wyndweedt & winte. *Malococissus Damocratis Anguillaræ. Aduers. 271.*

DIOSC. *Semine cum Dorycnio poto, ternis singulorum obolis, varia & tumultuosa in somnis obuersari traduntur.*

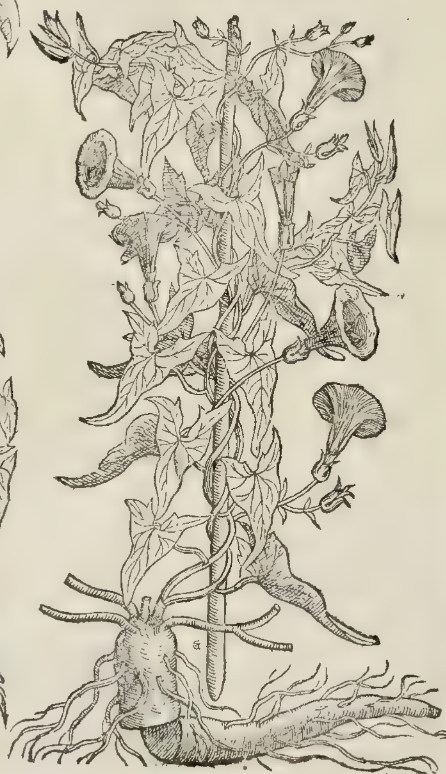
Gal. Hanc Smilacis asperæ quodammodo similem esse vult.

Nullius vsus Plinio.

CONVOLVVLVS minor purpureus. Ital. Vilucchio minore Aduers. 272.

SCAMMONIVM. *Aduers. 272.*

SCAMMONIVM.

DIOSC. *Legitur ad hunc modum ſuccus. Capite exempto, radix in teſtudinis ſpeciem cultro excauatur: quo fit vt in cauum confluat ſuccus, qui conchis demum excipitur. Alij ſcrobes in terra concamerato ſinu fodiunt, in quos ſubiectu iuglandium folijs, profundunt ſuccum, ſiccatumq; extrahunt. Laudatur autem Scammonium leue, nitidum, rarum, & colore quam ſimillimum taurinoglutini, fungoſum, tenuibus fiſtulis, quale ex Myſia regione Aſiæ deportatur. Nec attendere ſolũ par eſt, ſi linguæ tactu albeſcat (hoc enim euenit adulterato, quod admiſto fit tithymali lacte) ſed longè magis antea narratis. item ſi non vehementer linguam exurat; id quod miſti tithymali argumentum eſt. natione aũt Syriacum, & Iudaicum deterrima habentur, grauia, denſa, eruiſarina & tithymalo vitiata. Succus drachmæ vnius aut quaternûm obolorum pondere hauſtus, ex aqua pura vel mulſa, per inferna bilem & pituitam extrahit. ad reſoluendam aluum binos obolos cum ſeſama, alióue ſemine, ſumpſiſſe ſatis eſt. dantur efficacioris purgationis cauſa, ſucci tres oboli, cum duobus veratri nigri & aloës drachma vna. Fiunt purgatorij ſales, drachmis viginti ſucci ſcammoniæ, in ſenos ſalis cyathos adiectis. Horum modus proportione virium: integer quidem, tria cochlearia: medius, duo: minimus, vnum. Radicis drachma vna aut altera purgat, cum ijs quæ retulimus. Nonnulli decoctum radicis ebibunt. Coquitur in aceto, & cum hordeacea farina teritur, cataplaſmate iſchiadicis vtili. Partus enecat ſuccus, vuluæ in lana ſubditus. tubercula diſcutit cum melle aut oleo illitus. decocto in aceto perũctæ lepræ abiguntur. diuturni capitis dolores ex aceto & roſaceo perfunduntur.*

SCAMMONII *Monſpeliaci Varietas.*
Apocynos ſiue Periploca prior Dod. & Belgarum quorundam.

Cognatæ figuræ & naturæ eſt cũ Scammonio Monſpelienſi, flore, ſucco, viticulis, & lõgo radicis reptatu ſubtus terrã hinc inde porrectæ, quæ adeo viuax eſt, vt ſemel in hortos aſcita, vix runcari deleriue queat, etiamque; fruſtillo tantillo relicto, repullulet; ſed folijs longioribus, ſiliquis verò & ſemine Vicetoxici, cuiuſmodi è littoreis Adriatici ſinus, & mediterranei maris in hortis noſtris alitur.

Convolvvlvs *minimus spicæ folius. sed eius effigies minus scite expressa Aduers. pag. 274.*
Scammonium tenue Plin. quorundam.

Asvrevs *siue Cæruleus Conuoluulus. Campanula Lasura herbariorum. Aduers. 274.*
Noctu florens Pleutonaria dicta.

Convolvvlvs *peregrinus Clusij.*

In Collibus iuxta Tagũ læto solo, Bætica, plurimisq; Hispaniæ locis nascentem peregrinæ elegãtiæ C. Clusius Cõuoluulum folijs Altheæ minoribus vberi admodum prouentu inuenit, indidemq; in Belgium D. Brãcioni misit apud quem excreuit; sed tandem emortua hyemis iniuria flexilibus caducisq; viticulis cubitalibus, nonnihil hirtis. vicina quæuis arripit, folijs Althææ minoribus, cristatis, fimbriatis, & nõnihil laciniatis oris: flores Martio purpurantes aut candicantes Conuoluuli æmuli, quinque itidẽ plicis complicati longiusculis pediculis insidẽtes. Radix longa, tenuis, pulla, summo cespite serpens, & hinc renascens.

Diosc. *Foliorum succus potu deijcit aluum.*

Con-

CONVOLVVLVS *peregrinus Clus. Conuoluulus Scammonij facie; an Helxine Cyssampelos Diosc.? Hisp.* Campanilla. *Lusit.* Verdezilla, *Aduers. pag. 274.*

Helxine CISSAMPELOS *altera, Atriplicis effigie. Aduers. pag. 275. Conuoluulus niger, & Helxine Cissampelos Dod.*

VITIS ALBA. BRYONIA *Diosc. Aduers. 285. Ital.* Zuccha saluatica. *Hisp.* Nueza blanca. & Norca blanca.

VITIS ALBA, *Bryonia.*

DIOSC. [a] *Asparagi decocti in cibo, aluum & vrinam cient. Folia, fructus, radix, acrem* [b] *vim sortiuntur. itaq; vlcerum phagedænis, gangrænis, chironijs, putrentium tibiarum tædio, efficaciter ex sale illinuntur. Radix* [c] *corpus abstergit, & cutem erugat. vitia cutis in facie, varósque, lentigines, & cicatrices nigras emendat, cum eruo, creta Chia, & fœno græco. eodem effectu prodest decocta in oleo, vsque dum liquescat. sugillata tollit. reduuias committit. inflammationes discutit illita ex vino. suppurationes rumpit. medicamento aptè immiscetur, quod carnem exest. infracta ossa extrahit, trita & imposita. datur comitialibus in potu drachmæ pondere, quotidie, anno toto. prodest attonitis, &* [d] *vertigine laborantibus, consimiliter assumpta. contra* [e] *viperarum ictus pota drachmis duabus, auxiliatur. partus necat. mentem interdum subturbat. fœminarum locis apposita, partus secundásque morantes trahit. cit vrinam pota. eclegma ex ea fit cum melle, difficile spirantibus, strangulatu oppressis, tussientibus, vulsis, ruptis, & laterum doloribus. lienem ternis obolis pota ex aceto, triginta diebus, consumit. illinitur ad eadem cum fico. ad muliebres insessus decoquitur: siquidem vuluas purgat, sed abortum facit. Succus è radice vere exprimitur, qui trahit pituitam, cum aqua mulsa potus.* [f] *Ad psoras & lepras, semen efficaciter illinitur. Lactis abundantiam facit succus eius, si cum tritico decocto sorbeatur.*

[a] eadem Plin. & Gal. eo quòd astringat, stomacho gratum edulium: habent enim amaram & modicè acrem * adstrictionem, quare vrinam moderatè mouent. Radix autem abstergentem nõnullam, desiccantem & tenuium partium, ac moderatè calidam vim obtinet, quamobrem & † lienes induratos liquefacit, tum epota, tum foris cum ficubus imposita.

* Contradicij Dodonæus.

† Plin. Splenem ternis obolis pota 30. diebus consumit.

[b] Plin. folia & caules exulcerant corpus: vtique vlcerum phagedænis, & gangrænis, tibiarumque tædio cum sale illinuntur. [c] eadem Plin. [d] Eadem Plin. subditque: & ipsa autem largior aliquãto, purgat sensus. [e] serpentium. Plin. eadem. [f] eadem Gal. & Plin.

Plin. illinitur eadem cum fico & pterygijs digitorum. Succus radicis colligi debet ante seminis maturitatem, qui illitus per se & cum eruo, lætiore quodam colore, & cutis teneritate mangonizat corpora, serpentes fugat. Tunditur ipsa radix cum pingui fico, erugatq; corpus, si statim bina stadia ambulentur; aliâs vrit, nisi frigida abluatur.

Bryonia bilem, pituitam & serosa purgat. ventriculum subuertit, & naturæ vim infert. Hydropicis, coxendicis & diurnis capitis frigidisque morbis vtilis.

BRYONIA, *siue* VITIS *nigra.*

lege VITIS *siue* BRYONIA *siluestris. Sigillum Mariæ.*
Aduers. pag. 275.
Tamus, & Bryonia syl. Dod. Tamaro *Italis.*

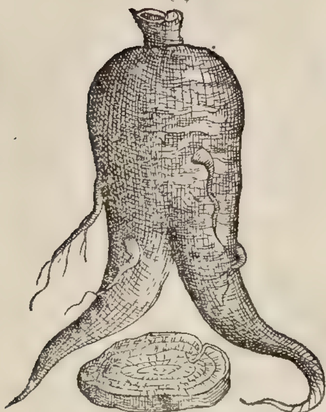

Hic annectenda Bryonia nigra, quam ea beneuolentia & quo solitus candore eruditissimus Dodonęus, necnon alij Mechliniẽses herbarum cultores peritissimi significarunt. Radice, viticulis, capreolis, folio, floribus & semine Bryoniæ albæ paribus, similibusque. Sed acini nigri dum maturi, nõ rubentes: & radix foris nigra, intus buxea, conspiciũtur. Prouenit in VVestfalia, Hessia, Saxonia; etiamque in Pomerania & Misnia Cordo & Dodonęo testibus, qui meritò Vulgatũ Sigillũ Salomonis siue Bryoniam nigram, syluestrem Bryoniã, Tamumúe statuit.

DIOSC. *Viticulæ quæ primo germinum partu erũpunt, in olera recipiuntur. Menses pellunt. vrinas cient. lienem absumunt. vertiginosis, comitialibus, neruorum resolutione tentatis, prosunt. Radix eadem, quæ vitis alba præstat, sed inefficacius. Folia cum vino exulceratis iumentorum ceruicibus commodissimè illinuntur. luxatis itidem imponuntur.*

Supradictæ ad omnia similis Gal.

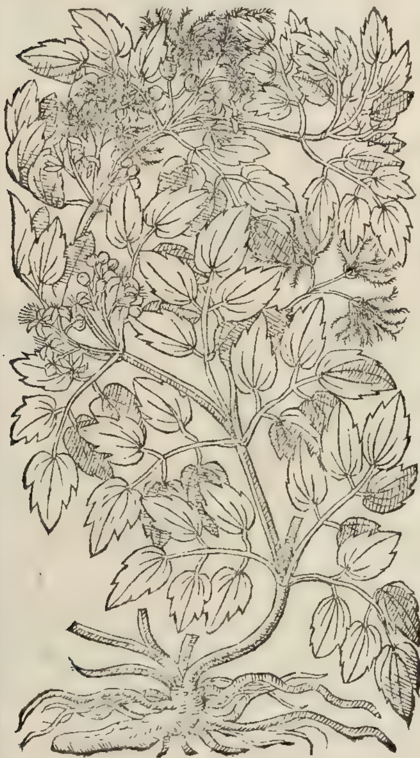
Peruuiana MECHOACÆ *prouinciæ planta Bryoniæ similis.*

Perinde falluntur qui putant Bryoniam esse hanc, atque illi qui Laurum Cinamomum, & Smilacem Asperam Salsam parillam, aliásq; complures exoticas easdem specie cum nostratibus faciunt. Hanc mittit Insula omnium quæ nostræ ætati in Occiduis Indijs innotuerunt, auro, pecore, stirpibus ditissima, *Mechoacam* vocata, cui radicẽ cognominẽ fecerũt Indi, vsumq; docuerũt Hispanos primùm, ferè 20. abhinc annis, à quibus has acceptas pingẽdas curauim⁹, & quarũ sesquidrachmę & drachmarum duarum puluisculo solo, sed ex vino propinato, cõmodissimè qualibet die, hora, & ętate, nulla molestia aut incõmodo quinquies, sexties, aut septies flauas Hydropicorum aquas eductas, pituitasque quasuis cõperimus. Reliquæ plãtæ descriptionem & historiam debemus libro Hispanicè scripto, cuius copiam nobis fecit D. Hector Nonius magni nominis & peritiæ in Anglia Medicus Lusitanus, qui etiam huius radicis multam copiam habuit. Hanc non visam qui cupit nosse, intueatur Bryoniæ radicem: sunt enim concolores cortice, rugis, & ferè magnitudine: sed huius taleolæ, frustáve rotunda transuersim secta, siccandi causa, intus multis circulis à centro ad ambitum parallelis, distinguuntur: mandendo sapore farinaceo, nec acri. odorisq; neutiquam ingrati est: cætero albida & friabilis, vt Bryonia, cui similem faciunt sarmentis pedamenta scandentibus, & racemis. Folia Smilacis asperæ, cuiusmodi tenellã adhuc & pullulantẽ plantulã creuisse in stirpium exoticarum ditissimo vireto Petri Coldenbergij meminisse iuuabit.

Varietas. [Duplex tamẽ differẽtia in viretis nostris aliquãdo cõspicitur, vbi oritur Hispano semine Cãpanillæ Lasureæ simili vel Scammonij, folio Bryoniæ syluestris. Hyemis impatientissima emoritur.

VIORNA *vulgi. Vitis nigra Fuchs. Clematis altera Matth. & Cordi. Germ.* Waldreben *&* oder lynen. *Vitis alba Italorum. Aduers. pag. 278.*

CLEMATIS *peregrina cærulea & purpurea: an Pothos Theoph.? Clematis altera Diosc. Dodonæo.*

CLEMATIS *altera vrens, vulgi* FLAMMVLA. *Aduerſ. 276.*

DIOSC. *Folium guſtu admodum † acre, ac exulcerans. repit per arbores, vt Smilax. Semen tritum, pituitam bilémque detrahit, in aqua aut hydromelite potum. Folia eius illita, lepras * purgant. Cum Lepidio conditur ad cibos.* †

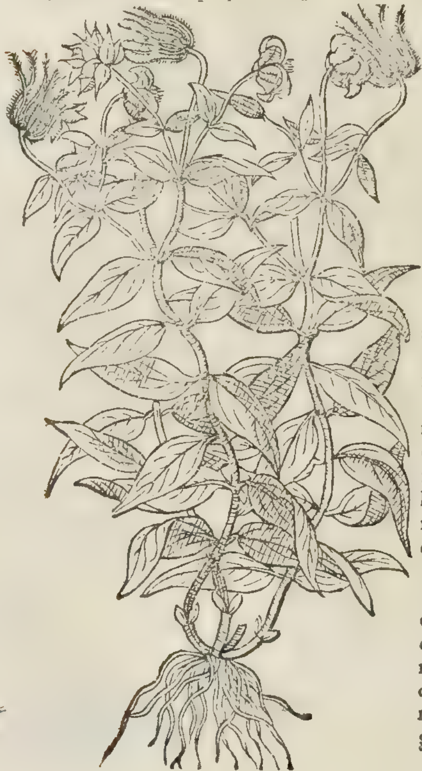
* Gal. acrem & adurentem facultatem obtinet, adeo vt & lepras excoriet.) Fuerit itaque in quarti ordinis excalfacientium initio.

FLAMMVLA *altera ſurrecta.*

CLEMATIS altera minor longifolia. Clymenum quorundam.

Folio vegetiore hæc, & grandiore, Iaſmini lutei, ad Viornam accedente. Caules ſurrecti, ternûm quaternumúe cubitorum, & nonnunquam hominis proceritatis nullis adminiculis egeni, è fibroſa, depacta radice; & papposo iuxta ſemen tomento, Viornæ aut vulgatæ Flammulæ ritu. Hanc etiam elapſo anno, Italo ſemine ſatã, in paradiſis amæniſſimis & raris ſtirpibus ditiſſimis D. Alardi Ruerij medici Inſulani celeberrimi, & eruditiſſimi; et illius Iohãnis Mutoni Neruiẽſis materię medicę gnari florentẽ & inquilinam factam vidimus.

CLEMATIS *longifolia.*

Quadam inſuper Clematide nos donauit Iacobus Plateau Neruiẽſis ſimplicium peritiſſimus, cui folia inſunt Flammulæ ſiue Clematidis albæ multò longiora, ex aduerſo bina: cubitales & bicubitales cauliculos etiam humi ſpargit. Semen, radix, cęteraq; facies non diuerſa à Clematide vulgari. Hanc quidam Clymenon arbitrabantur. Clym

CLE-

CLEMATIS *Batica Clusij.*

LVPVS *salictarius, siue* LVPVLVS. *Ital.* Lupulo. *Hisp.* Hombrezillos. *Aduers.* 277.

egelin. 18. bouillon vocata.

Affine nomine, & facie Clematidis alterum genus indústria Clusij assequuta est posteritas. Folia quippe Clematidis alteræ, quibus capreoli subsunt, Viornæ ritu dētata. In summis virgultis pulcherrimum lanitium tollit, tortilibus crinibus crispatum, carminatum bombacis pensum oblongum, glomeratum, quasi per torulos conflatum, Musci terrestris ritu, spicatamque comam referens.

LVPVS *salictarius.*

Poperingæ vrbeculæ Flandriæ maximo prouentu luxuriat, vbi pampinis & asparagis vitis ritu spoliatur, ne tota vis & spes florum abeat in folia & caules.

MESVE. Flauam bilem detrahit, sanguinem ab ea expurgat, & eius inflammationes extinguit. Sero caprino maceratus, valentior redditur. Succus cum saccharo decoctus syrupi modo, morbo regio laborantibus medetur. Sed profecto mirum est, quòd eo nostræ ætatis medici, tam parcè raroq; vtātur; cùm tamen præstantissimum sit medicamentum. Quamobrem tum herba ipsa per se, tum etiam succus polentæ admistus, capitis dolorem à caliditate contractum tollit. Iecinoris & ventriculi æstus mitigat. Syrupus ex saccharo & eius succo paratus vtilissimè exhibetur in febribus à bile, & sanguine excitatis.

Vrinam ciet; obstructiones & viscerum farctus reserat. flores caput opplent, maiore copia Bieris incocti.

VITIS VINIFERA. *Aduerſ. pag. 277. Germ.* Weinreb. *Belg.* Wijngaert & wijnſtock. *Ital.* Vite. *Hiſp.* Vid. *Angl.* Veintre.

DIOSC. *Folia vitium & triti capreoli, capitis dolores illitu mitigant, & inflammationem ſtomachi ardoremq́;, cum polenta: folia etiam per ſe, vt quæ refrigerent & adſtringant, imponi ſolent. Potus eorum ſuccus dyſentericis, ſanguinem excreantibus, ſtomachicis, & grauidarum malaciæ medetur. Eadem efficiunt madefacti in aqua capreoli & poti. Lacryma vitium, quæ veluti gummi in caudicibus concreſcit, ex vino pota calculos pellit: illita lichenas & pſoras lepráſque nitro prius perfrictas ſanat: eadem cum oleo ſæpius pilis illitis, pſilothri effectum habet: maximeq́; ſanies, quam accẽſa ſarmenta vitium viridia exudarũt: qua & perunctæ verrucarum informicationes extrahuntur. Cinis ſarmentorum & vinaceorum, detractis in ſede condylomatis, & thymiis, illitus ex aceto medetur: prodeſt luxatis & viperarum morſibus: contra lienis inflammationem illinitur, cum roſaceo & ruta & aceto. Labruſca duorum generum eſt: alterius vua non matureſcit, ſed flore tenus œnanthen nominatam perducit. Altera ad frugem peruenit, paruis acinis, nigra, & adſtringens. Folia, caules, & claiculæ quibus repunt, vim habent cultæ viti ſimilem.*

VVA.

DIÓSC. *Vuæ recentes aluum turbant, & ſtomachum inflant: innocentiores, quæ decerptæ diu pependere, (ideo quòd in eis copia humoris exiccatur) vtiléſque fiunt ſtomacho, ægriſq́;, atque cibi auiditatem excitãt. In vinaceis & ollis ſeruatæ, ori & ſtomacho gratæ ſunt: aluum ſiſtunt, (ſed veſicam & caput tentant) & ſanguinem excreãtibus conueniunt. Similéſque quæ in muſto fuere. Sapa aut paſſo conditæ, ſtomachum magis infeſtant. At quæ ſolem prius paſſæ in aqua cæleſti conduntur, minus vinoſæ ſunt, ſiticuloſis, ardentibus & longis febribus ſalubres. Reconditi vinacei inflammatis mammis, rigentibus ac præduris, cum ſale illinuntur: decoctura eorum dyſentericos, cœliacos, & fæminas fluxione vuluæ laborantes iuuat infuſa: ad deſeſſiones, ac fotus aſſumitur. Nuclei acinorum aſtringendi vim obtinent. ſtomacho vtiles ſunt: inſpargitur farina toſtorum, polentæ modo, dyſentericis, & cœliacis, & ſolutis ſtomacho Vua paſſa alba adſtringentior eſt: prodeſt eſitata caro earum tuſſi, faucibus, renibus, ac veſicæ. Eſtur in dyſenteria per ſe cum nucleis: & decocta in patinis cum melle, admiſta milij ac hordei farina, & ouo, valet ad purgandum caput. eiuſdem gratia cum pipere commanducatur. Teſtium inflammationes ſedat, illita cum lomento fabarum, aut cumini farina. Fauos, epinyctidas, carbunculos, enatas in articulis putredines, & gangrænas, ſine nucleis trita, & cum ruta impoſita ſanat: podagræ conuenienter cum panacis ſucco illinuntur: mobiles vngues illita, celerius extrahit.*

Oenanthe Dioſc.

Oenanthe vocatur Vitis ſylueſtris fructus, cùm fl:ret. Recondi debet fictili non picato, collectáque ſubſtrato linteo, in vmbra ſiccatur. Laudatiſſima in Syria & Cilicia & Phœnice. Vis ei adſtrictoria: quare pota ſtomacho acciundæ vrinæ vtilis: aluum ſiſtit, ac ſanguinis excreationes: contra faſtidia, & acorem ſtomachi, ſicca & illita efficax eſt: capitis doloribus tam viridis, quàm ſicca, ex aceto & roſaceo perfunditur: ſanguinolenta vulnera cataplaſmate, & incipientes ægilopas, oris vlcera, & genitalium nomas, trita cum melle, croco, myrrha, & roſaceo, ab inflammatione vindicat: peſſis miſcetur, ad ſiſtendum ſanguinem: contra oculorum delacrymationem, & ſtomachi ardores, cum polline polentæ & vino illinitur. Cinis cremata in teſta, cãdentibus prunis, facit ad oculorum medicamenta: reduuias & pterygia, abſcedentes gingiuas, cruentáſq́;, cum melle ſanat.

Ompha-

Omphacium Diosc.

Omphacion, succus est acerba vua, nondum maturescentis, è Thasia vite aut Aminaa. Oportet autem ante Canis ortum, expressam melliginem in rubro are, linteo cooperto, insolare, vsque dum cogatur, semperq́ quod ceruici vasis concretum hæsit, reliquo humori permiscere: noctu à subdialibus locis in lectum referri: quandoquidem nocturni rores ipsum concrescere non sinunt. Eligendum est flauum, friabile, vehementer adstringens, & linguam mordens. Sunt qui coquendo melliginem cogant. Prodest contra tonsillas, vuam, vlcera oris, humida gingiuarum vitia, purulentas aures, cum melle aut passo: item ad fistulas, vetera vlcera, nomasq́, ex aceto. Dysentericis, & mulieribus fluxione vulua laborantibus clystere infunditur: oculorum claritati, & scabritia, & erosionibus angulorum conuenit. Bibitur ad recentem sanguinis excreationem, etiam si rupta parte aliqua cõtingat: sed pauco, & aquatiore est vtendum: valde siquidem exurit.

Vini natura Diosc.

Vino vetere nerui læduntur & reliqui sensus, quod tamen gustu suauius est: quare cauendum ijs qui intestina alicuius partis imbecillitatem sentiunt. Attamen in secunda valetudine paucum, aqua dilutum, innoxiè sumitur. Nouum inflat, ægrè coquitur, insomnia parit grauia, & vrinam ciet. Aetate medium, vtraq́ vitia fugit: quare ad victus sanorum ægrorumq́ vsurpatur. Album, tenue, stomacho vtile est, ac facilè in membra distribuitur. Nigrum verò, crassum est, & concoctu difficile, carnem alit, & ebrietatem creat. Giluum, vtpote quod medium est, medias inter vtrunq́ vires habet: in secunda tamen & sinistra valetudine, cũ primis laudatur album. Quin & vina sapore distant: siquidem dulce crassis partibus constat, & difficilius à corpore expirat: stomachum inflat: aluum & interanea, vt mustum, turbat: sed minus inebriat. renibus, & vesica aptissimum. Austerum, per vrinam celerius transit: sed capita dolore tentat, & temulentiam gignit. Acerbum, ad ciborum per membra digestionem accommodatissimum: aluum, & cæteras fluxiones cohibet, minusq́ vrinam expellit. nouum neruos minus tentat. Vinum aqua marina factum, stomacho aduersatur: sitim stimulat, neruos infestat, aluo aptum, à valetudine se recolligentibus inutile. Passum, quod vuis sole siccatis in area, aut in sarmẽto torrefactis exprimitur, Creticum cognomine, aut pramnion, aut protropon: & sapa quæ fit musto igni decocto, Græci sirion aut hepsema appellãt: nigra quidẽ & quæ dicuntur melãpsithia, crassa sunt, & corpora multũ alunt: candidũ, tenuius: & heluola inter hæc media, medias sortiuntur vires. Omnia tamẽ adstringunt, & pulsus reuocant: faciunt aduersus venena, quæ exulcerãdo necãt, ex oleo pota, & vomitionibus reddita: contra cicutas, meconiũ, pharicon, toxica & concretũ in grumos lac: item contra renũ, ac vesicæ pruritus, rosiones, exulcerationesq́. Inflant tamen, & stomacho aduersantur. Priuatim prodest melampsithiũ, si venter rheumatismũ sentiat. Albũ, magis cæteris emollit aluum. Gipso conditum neruis officit, caput aggrauat, & incendit, ac vesicæ aduersatur: contra venena cæteris aptius. Picata, aut resinata, excalfaciunt, concoquunt: sanguinem excreantibus inimica. Quæ verò aparachyta vocãt, vt quæ admistam sapam recipiunt, caput implent, temulentiam gignunt, ægrius in halitum expirant, stomachum malè habent. Inter Italica vina Falernum principem locum obtinet, quod inueteratum perquàm facilè coquitur. pulsus exuscitat, aluum astringit, stomacho vtile: sed vesicæ nocet, atque ijs qui visus hebetudinem sentiunt, & ad potus crebros minimè idoneum. Albana crassioribus constant partibus, dulcia: stomachum inflant, ventrem emolliunt (sed concoctionem non æquè adiuuant,) & neruosa minus infestant: vetustate, eadem austerum saporem concipiunt. Cæcubum, cum sit dulce, est & Albano crassius: corpus & colorem alit: ægrè tamen coquitur. Surrentinum, valde austerum est: quare intestinorum & stomachi fluxiones cohibet: & cum tenue sit, caput minus tentat: inueteratum suauius redditur, & stomacho vtile. Adrianum & Mamertinum in Sicilia æquè crassis partibus gignuntur: modicè adstringũt, & ocyssimè inueterãtur, minusq́, ob suam tenuitatem, neruos tentant. Paratypianum, quod ex Adriatico sinu defertur, odoratum ac tenuius est: quare liberaliter epotum fallit, diu seruat ebrietatem, & soporem adfert. Istricum Paratypiano simile est, sed vrinam vehementius pellit. Chium tamen antedictis mollius, & aptum potui est: bene alit, & minus inebriat. fluxiones cohibet, oculorum medicamentis vtile. Lesbium facilè membra subit, Chio leuius, & aluo idoneum. Ephesium eandem vim habet, quod Phygelites nominatur: verùm Asianum è Tmolo monte, Mesogites appellatum, capitis dolores ciet, & neruos lædit. Coum verò & Clazomenium, quoniam multam sibi maris aquam vẽdicant, facilè corrumpuntur: flatus mouent, aluum turbant, neruis officiunt. Vinum omne (vt reliqua in commune dicantur) merum ac syncerum, & sua natura austerum, excalfacit. facilè in membra distribuitur, stomachum adiuuat, appetentiam ciborum inuitat, vires alit, ac robur auget: somnum conciliat, & commendat colorem. Potum liberalius auxilio est contra assumptam cicutam, coriandrum, pharicum, ixiam, meconium, argenti spumam, taxum, aconita, fungósve; contra serpentium morsus; & omnium ictus quæ refrigerando necant, aut stomachũ in vomitiones effundunt. Facit ad longas inflationes, rosionesq́ præcordiorum, ac distentiones, stomachi resolutionem, & si venter aut interanea rheumatismum sentiant. Conueniunt sudatoribus, & quibus corpus immodico sudore digeritur, maximè alba, vetera, & odorata. Quæ tamen vetustate dulcescunt, renibus ac vesicæ accommodatiora redduntur: vulneribus, inflammationibusq́ in succida lana imponuntur: tetra vlcera, & phagædenica, & fluxionibus obnoxia, commodè perfunduntur. Quæ marinam non receperunt, austera & alba, ad sanorum victus vsurpantur. In his præstant Italica, Falernum, Surrentinum, Cæcubum, Signinum, & permulta Campania, & Paratypianum ab Adriatico si-

nu, & Siculum quod Mamertinum appellatur. Ex Græcis Chium, Lesbium, & Phygelites ex Epheso. Crassa verò & nigra, stomacho negotium exhibent: inflationem pariunt: corpus augent. Tenuia tamen & austera stomacho prosunt, & minus carnes alunt. Vetera valde tenuia, & candida vehementius vrinam ciunt; & dolores capitis mouent, neruosq; largius pota tentant: In media ætate, vt à septimo anno, potui saluberrima sunt. Modus autem pro ætate, & tempore anni, & consuetudine, & qualitate vini definiatur. Non sitire, & modicè cibos prolui, optimum est præceptum. Nocet ebrietas omnis, & maximè assidua: siquidem obsessos neruos quotidie remittit: largiorq; potus, acutorum morborum adfert initia. Mediocris tamen vinolentia, aliquot diebus, maximè post aquæ potus, vtilis nanq; modo quodam ex alto euocat, sensilesq; expurgat excretus, & per cæca corporis ducit spiracula. Sed aquam post vinolentiam bibere oportet: siquidem valetudinis alicuius gratia facta temulentiæ remedium affert frigida.

Omphacites nomine, peculiariter fit in Lesbo, siccata sole acri vua, paulò ante maturitatem decerpta, triduo aut quatriduo, donec racemi in rugas contrahantur, expressumq; vinum cadis insolatur. Vim adstringendi habet: prodest dissolutis stomacho, & ilei dolore laborantibus: item prægnantium malaciæ, & crudis: in pestilentia quoque sorptum auxiliari dicitur. Huiusmodi vina non nisi post multos annos bibi possunt.

Lora, quam deuteriam, alij potimon appellant, fieri solet adiectis metretis tribus aquæ, in vinacea, quibus triginta vini metretæ extractæ fuerint: calcatis vinaceis, expressoq; decocto ad tertias parteis, & additis in singulos congios modi eius qui remansit, binis salis sextarijs: post hyemem transfunditur in vasa. Lora intra annum vtendum: etenim celeriter exolescit. Conuenit ægris quibus timemus noxam vini, coacti sæpe desiderijs eorum obtemperare: item à longa valetudine se recolligentibus. Fit & vinum quod adynamon vocant, loræ vires habens, hoc modo: Pares aquæ, & musti mensuræ coquuntur molli igne, donec absumatur aqua. quod, vbi refrixerit, elutriatum, picato vase reconditur. Alij marinæ & cœlestis aquæ, mellis & musti pares miscent portiones, decapulant, & quadraginta diebus insolant: quo ad annum vtuntur ad omnia eadem. Vinum è syluestri vua nigrum adstringit: prodest alui & stomachi fluxionibus, & cæteris quibus constrictione, & contractione opus est.

Vinum Gal. ex secundo est ordine excalfacientium: sed quod admodum vetus est ex tertio, sicut mustum quod vocant, ex primo. Caliditati eius proportione respondet siccitas.

Vinum melitites. Diosc.

Melitites datur in longis febribus, quæ stomachum infirmarunt: nanq; aluum leuiter emollit, vrinã ciet, stomachum expurgat. Prodest articulario morbo, renum vitijs, imbecillo capiti, & mulieribus abstemiis: odoratum siquidem est, & corpus alit. Distat à mulso quod fit è vino vetere, austero & melle exiguo. Melitites autem adiecto ad quinque congios austeri musti, mellis congio, & salis cyatho, cortinis magnis, quò magis ad efferuescendum locus pateat, fieri oportet, sensim asperso sale: cumq; efferuere desierit, in alia vasa transfunditur.

Mulsum. Diosc.

Mulsum e vetere vino, austeroq; & bono melle factum, præfertur: minus enim inflat, ac celeriter id genus in vsum venit. Vetus, corpus alit: media ætate, aluo prodest, vrinam pellit: à summo cibo sumptum, nocet: & inter initia potum, implet: dein appetendi auiditatem reuocat. Fit mulsum duabus vini metretis, admista vna mellis. Aliqui, quo celerius præberi possit, mel cum vino coquunt, & ita transfundunt. Alij vtilitatis gratia, ad sextarios sex musti feruentis, vnum mellis adijciunt: & vbi ferbuerit, vase recondunt. Dulce autem permanet.

Aqua mulsa. Diosc.

Aqua mulsa easdem quas mulsum vires possidet. Cruda vtimur, cùm moliri deiectionem, aut vomitionem incitare volumus: vt ijs qui venena hauserunt, ex oleo. Decocta datur imbecillis, & hominibus elanguescentis pulsus, quos illi dixere microsphyctos, tussientibus, peripneumonicis, & ijs qui immodico sudore digeruntur. Iam paratum conditiuumque, quod aliqui hydromeli propriè vocant, media ætate adynamo vino, aut loræ in recreandis viribus respondet, & similem vim adipiscitur: quare inflammationibus alicuius membri plus quàm lora prodest. Inueterati tamen vsus damnatur, inflammatis, aut constrictis: sed laboranti stomacho, aut cibum fastidienti, sudatoribúsve conuenit. Fit, duabus pluuiæ aquæ veteris ad vnam mellis partem additis, & insolatis. Alij fontanam aquã adijciunt, & ad tertias parteis decoquunt, & ita recondunt. Nec desunt qui hydromeli appellent, quòd à melle elutis aqua fauis confici ac seruari soleat: sed meracius confieri conuenit: aliqui id coquunt. Aegrotantibus noxium est, quoniam plurimum ceraginis sibi vendicat.

Hydromel.

Acetum: Diosc.

Acetum refrigerat, & adstringit: stomacho vtile, appetentiam excitat: erumpentem vndecunq; sanguinem, potu insessúve sistit: prodest alui fluxionibus coctum cum cibis: cruentis vulneribus inditur, inflammationes arcet, in succidis lanis aut spongia impositum: reprimit procidentia sedis, vuluæq;: item abscedentes gingiuas, & sanguine manantes. Ad nomas, & ignem sacrum, vlcera quæ serpunt, lepras, impetigines, pterygia, cum aliquo conuenienti efficax est: phagedænas vlcerum, nomasq; fotu continuo cohibet. podagricis calido fotu, cum sulfure auxiliatur: sugillationes rapit cum melle illitum. Contra capitis ardores cum rosaceo in succidis velleribus, aut spongia imponitur. Ad aquã inter cutem, grauitatem aurium, & sonitus, sibilosq; feruentis vapor proficit: instillatum quoque aurium vermes necat. Panos coërcet tepidi fotus, aut si imbuta aceto spongia admoueatur, pruritus permulcet. Contra venenatos serpentium ictus, qui refrigerando nocent, calidum commodè fouetur: & frigidum, ijs quæ exurens virus eiaculantur. Calidum potum, atq; vomitionibus redditum, aduersus omnia venena efficax est, præsertim contra meconium, & haustam cicutam, conglobatum in ventre sanguinem, lac coagulatum, fungos, ixiam, taxumq;, cum

sale. Haustu voratas hirudines, si sorbeatur, eijcit: tussim veterem mitigat, & recentem lacessit. In orthopnœa calidum commodè sorbetur. gutturis fluxiones gargarizatum inhibet. anginis & vuæ procidenti conuenit: contra dentium dolorem, calidum colluitur.

Acetum mulsum. Diosc.

Acetum mulsum, quod oxymel vocant, hoc modo temperatur: Aceti heminas quinque, salis marini pondo, mellis minas decem, aquæ sextarios quinque pariter coquito, decies efferuescente cortina: atq; vbi refrixerit, diffundito. Sumptum crassos humores extrahere, & ischiadicis, comitialibus, & articulorum morbo conflictatis prodesse creditur. Cōtra morsum eius viperæ quam sepa vocant, haustum meconium, ixiámve, auxilio est. Anginis vtiliter gargarizatur.

Scillinum acetum. Diosc.

Scillinum acetum hoc modo fit: Scilla, quæ candida fuerit, expurgata conciditur, traiectaq; lino segmenta modicis interuallis, ne se contingant, siccantur in vmbra quadraginta diebus: mina eorum in aceti boni sextarios duodecim immergitur, & vase diligenter operto septenis diebus in sole madescit: post eum numerum dierum scilla eximitur, & expressa abijcitur: defœcatum acetum transfunditur, & reponitur. Aliqui scillæ minam, quinque aceti sextarijs miscent. Alij citra exiccationem repurgantes, parem mensuram adijciunt, & senis mensibus macerari patiuntur. Id multo magis humorum lentitias digerit: gingiuas humore prægnantes collutione stringit firmatq;, & motos dētes stabilit: putredines oris, & graues halitus tollit: durat fauces sorbitione, & callosas facit: vocem expedit, & limpidam canoramq; reddit. Datur stomachicis, ægrè cibum concoquentibus, melancholicis, comitialibus, vertiginosis, mente captis: item vuluarum strangulationibus, lienis incremento laborantibus, ischiadicisq;. Imbecillos admodum recreat: corpus sanum reddit, & bonum colorem præstat: oculorum aciem exacuit: tarditatem quoq; aurium infusione purgat. In summa, ad omnia efficax. Cauendum tamen intestinis exulcerationibus, in capitis dolore, aut neruorum vitijs. Datur quotidie ieiunis sorbendum, inter initia exiguum, paulatim adaugendo, ad cyathum vsq;. Nonnulli binos dant cyathos, aut largius.

Scillinum vinum. Diosc.

Scillinum vinum fit hoc modo: Dissectam, vti dictum est, scillam, & sole siccatam contundito: minam eius tenui cribro incernito, & linteo raro illigatam, in vicenos sextarios musti recentis ac boni demergito: vbi trimestri spatio maduerit, elutriatum vinum, obstructo diligenter vase, recondito. Licet quoq; sic humida scilla vti: In orbiculos, rapi modo, dissectam duplicato pondere, quadraginta diebus insolari oportet, & valde inueterascere. Alia parandi ratio: Scillæ dissectæ & repurgatæ tres minas, in Italicam metretam musti demittito, & senos menses in vase obstructo macerari sinito: post id tempus defæcatum & excolatum vinum recondito. Vtile est contra cruditates, & ciborum corruptiones: item ijs qui reuomunt cibum, et si pituita in ventre, aut stomacho coierit. Prodest lienosis, malè habitis corporibus, aquæ inter cutem, regio morbo, difficili vrinæ, torminosis, inflationibus, resolutioni neruorum, horroribus longis, vertiginosis, & vulsis. Menses pellit, minime neruos infestat. Hoc vinum vetustate fit melius. Cauendus in febre vsus, aut si interanea vlcus sentiant.

Vina marina. Diosc.

Marina variè factitantur: Aliqui enim statim quum decerptæ sunt vuæ, aquam maris admiscent. Alij in area vuas sole siccant: quibus calcatis, marinam adijciunt. Alij passas prius vuas in dolijs marina aqua macerant, mox calcatas exprimunt: id magis passi generibus adscribitur. Quæ tamen austeriore gustu temperantur, contra febrium aduentantium indicia valent, si modo meliora non adsint: aluum subducunt: prosunt purulenta extussientibus, aut si dura aluus exerceat. Quæ ex Aminæis vinis fiunt, caput tentant, stomacho aduersantur, flatus creant. Verùm quo plenior habeatur historia, iis qui huius studio tenētur, non inutile existimamus varias vinorum compositiones adferre, nō quòd frequens eorum aut necessarius existat vsus, sed ne quid omisisse videremur, quod ad eorū rationē attineret. Sunt autem quædam ex iis factitia, minoris curæ ac impendij, quæ cadunt in vsus: vti quæ ex cotoneis, malis, pyris, siliquis, item myrti baccis componuntur.

Vinum Cydonites. Diosc.

Cydonites nomine alio melites appellatur, & ita fieri consueuit: Mala cotonea exemptis seminibus, frustatim rapi modo scinduntur, & duodecim minarum pondo, in musti metretam, triginta diebus macerantur. postea defæcatum vinum reponitur. Alia faciendi ratio: Oportet ad singulos mellis sextarios, denos succi cotoneorum tusorū pressorumq; adijcere, & ita recondere. Vinum hoc adstringit: prodest stomacho, dysenteriæ, hepaticis, renum vitijs, & vrinæ difficultati. Melomeli, quod & cydonomeli nominant, sic fit: Cotonea mala seminibus suis castrata, in quàm plurimum mellis, quo penitus demersa contegantur, conijciuntur: id post annum mitescit, mulso non dissimile. Præstat eadem quæ superior compositio.

Hydromelum. Diosc.

Fit hydromelon duabus mensuris aquæ coctæ, & sub Caniculæ sydus insolatæ, additis ad vnam melomelitis facti ex cotoneis. Vis huius eadem est.

Omphacomelites. Diosc.

Omphacomelitis faciendi ratio hæc est: Acerbæ vuæ adhuc immaturæ, & tribus diebus insolatæ exprimuntur, & ad ternas succi partes, mellis optimi despumati singulæ partes adijciuntur: & insolatur in vasa transfusum. Vim reprimendi ac refrigerandi habet: stomachicis cœliacisq; conuenit. vsus post annum est.

Apijtes.

Apiites Diosc.

Fit & è pyris, perinde atque cotoneis, vinum, apiites nomine, sed ita vt pyra non magnopere maturescant. Ex siliquis etiam, mespilis, sorbis, simili modo temperatur. Omnia hæc genera acerba sunt, & adstringũt: stomacho vtilia sunt, atq; intestinas fluxiones cohibent.

Oenanthinum Diosc.

Fit è feraci vite syluestri, quod vocatur Oenanthinum: Sicci flores minis duabus musti cado macerati, post triginta dies mutantur, mox colatum vinum reconditur. Facit aduersus stomachi imbecillitatem, cibi fastidia, cœliacos, & dysentericos.

Rhoites Diosc.

Fit è punicis malis maturis quod rhoiten nominant, succo expresso ab acinis eorum, quibus lignosus nucleus abest, apyrena vocant, ac decocto ad tertias, & ita reposito. Efficax est contra fluxiones internas, & febrim cum alui profluuio exortam: stomacho vtile: adstringit aluum, & vrinam mouet.

Rhodites Diosc.

Rhodites sic fit: Rosarum siccarum tusarumq; minam linteolo deligatam in sextarios octo musti demergito: & post tres menses, defæcatum vinum transfundens, recondito. Vtile ijs qui febri carent, & ad stomachi coctiones, & dolores à cibo potum, & contra humidas aluos, & dysenterias. Fit quoq; ex succo rosarum, addito melle, quod rhodomeli vocant, quod arteriæ scabritijs conuenit.

Myrtites Diosc.

Myrtites fit, baccis nigris, quæ maturitatem excesserint, tusis, & organo expressis. Aliqui ad tertias coquunt. Alij baccas prius sole torrent, & quaternis sextarijs contusarum, ternas aquæ heminas adijciunt, & vini veteris parem modum, postea exprimunt, & seruant. Magnopere adstringit: stomacho vtile: fluxionibus ventris ac stomachi prodest: & contra intestinas vlcerationes, & profluuia: denigrat capillos.

Myrsinites Diosc.

Myrsinites sic temperatur: Rami nigræ myrti cum suis baccis & folijs tusi, decem minarum pondo, in tribus musti congijs feruescunt, donec duo supersint, aut certè dimidium: id vinum colatum ad vsus reconditur. Contra furfures, vlcera in capite manantia, eruptiones papularum, gingiuas, tonsillas, & purulentas aureis efficax est. sudores sistit.

Lentiscinum & terebinthinum Diosc.

Lentiscinum similiter vt myrsinites temperatur, nec secus terebinthinum. Nanque bacciferi eorum rami sumi debent. Similes insunt vires: adstringunt, stomacho accommodantur, & defluxionibus intestinorum, vesicæ, & stomachi, & sanguinis profluuio: vlcera omnia fluxionibus obnoxia: fotu ad cicatricem perducunt: fluxiones vuluæ ac sedis, insessione cohibent.

Palmeum vinum Diosc.

Palmulas maturas, quas vocant chydæas, in vrceolum imo pertusum, & obstructum picata arundine, demittito: lino foramen sit obturatum, & quadragenis sextarijs ternos aquæ congios infundito. quod si ipsum ita dulce esse non libeat, quinque congios infudisse satis est. post decem dies detracto ab arundine linteo, assumito vinum crassum & dulce, & reponito. Suaue illud quidem, sed capiti noxium, contra fluxiones, propter adstrictoriam vim, efficax: stomachicis, cœliacis, sanguinem expuentibus conuenit. Aliqui idem addita aqua iterum capiunt, & tertio, quarto, quinto, sextóve, faciunt, quod tandem acore vitiatur.

Catorchites ex caricis vinum Diosc.

Catorchites, aliquibus sycites vocatur, in Cypro fit, ita vt palmeum: sed hoc interest, quoniam pro aqua tantundem humoris adijciunt, in quo recenter pressa vinacea maduerint. Caricæ quæ chelidoniæ aut phœniceæ appellantur, præsertim nigræ macerantur, vti diximus, & post decem dies humor excipitur. atque iterũ aut tertio, idem modus aquæ in qua vinacea maduerint, infunditur: simili modo intercedente spatio, quarto aut quinto assumitur. De maceratarum liquor non secus acorem contrahit, & aceti vsum præbet. Id tenue est: flatus gignit: stomacho aduersatur, fastidium parit, aluo tamen prodest, vrinam ciet, menses trahit, lactis vbertatem facit, vitiosum sanguinem creat, & elephantiasin adfert, vt potio quam zython appellamus. Aliqui sex amphoris, decem salis sextarios adijciunt. Alij muriæ amphoram: quod non facilè vitiatur, & aluo idoneum fore censent. Alij thymum & fœniculum imo subijciunt, & caricas superponunt: & ita vicissim, donec vas expleuerint. Fit & è sycomoris eodem modo vinum: sed in acetũ acre degenerat, quoniam non ita præualet vis eorum, vt fluentis liquoris dulcedinem retinere possit.

Resinatum vinum Diosc.

Resinatum vinum populatim factitari solet: copiosum in Galatia: quoniam vinum illic coacescat, vua non maturescente, ob cæli algorem, nisi picea resina temperetur. Resina autem cum cortice tunditur, & amphoræ dimidiata hemina permiscetur. Alij, vbi efferbuit, excolant, separantes resinam: alij relinquunt. Hæc vina vetustate dulcescunt. Omnia capitis dolores, & vertigines faciunt: concoctionem tamen adiuuant, & vrinam cient: tussientibus, ac destillatione vexatis conueniunt: item cœliacis, dysentericis, & hydropicis, & fœminis fluxione vuluæ laborantibus: altis exulcerationibus infunditur. In hoc autem genere nigricans magis albo constringit.

Strobilites Diosc.

Strobilites fit maceratis in musto nucibus pineis, recentibus, fractisq; præbetq; resinati effectus. Si quis madefactas nuces pini musto decoquat, potum affatim conuenit ijs qui tabitudine conficiuntur.

Cedrinum vinum Diosc.

Cedrinum, iuniperinum, cupressinum, laurinum, pineum, aut abiegnum, simili ratione fiunt. Diuisos recenter ramos, cùm fructum edunt, aut soli, aut balneo, aut igni, admouere oportet, vti consudent, congioq; vini minam vnam permiscere, & post duos menses transfundere, & ante quàm recondantur, insolare. Factitiorum vinorum vasa impleri debent: nanque non plenis vasis, vina in acorem corrumpuntur. Medicata autem vina, rectè valentibus insalubria. Omnia excalfaciunt, vrinam cient, & substringunt. Laurinum tamen vehementius excalfacit. Fit quoq; è fructu cedri maioris vinum, congio musti, adiecta tusarum baccarum selibra: diebus quadraginta insolari debet, & defæcatum in vasa transferri. Fit etiam vinum è baccis iuniperi, non aliter quàm cedrites, & ad eadem valens. Cedrites hoc modo fit: Cedriam dulci aqua lauant, & singulas amphoras singulis cyathis diluunt, & ita musto replent. Hoc genus vini excalfacit: extenuat, tussi antiquæ vtile sine febre, pectoris laterumq; doloribus, torminibus, ventris & interaneorum vlceribus, purulentis excreationibus, mulieribus vuluæ causarijs, hydropicisq;. facit aduersus ventris tineas & horrores: contra venenatos ictus auxiliatur: serpentes necat: aurium doloribus instillatum medetur.

Picatum vinum Diosc.

Picatum ex liquida pice & musto temperatur. Picem autem primum marina aut muria tantisper eluere oportet, dum inalbuerit, & syncera maris aqua defluat, mox aqua dulci proluenda: congijs octo musti, vncia picis vna aut altera adijcitur: vbi efferbuerit & constiterit, in vasa diffunditur. Hoc genus vini excalfacit, concoquit, purgat, abstergit: vtile doloribus pectoris, alui, iocineris, lienis & vuluæ, si sine febre sint, veteri rheumatismo, exulcerationibus in altum recedentibus, tussi, suspirijs, concoctionibus tardis, inflationibus, & luxatis, præsertim in succida lana impositũ.

Absinthites Diosc.

Absinthitæ faciundi ratio euariat. Aliqui enim duodequinquaginta sextarijs Italicarum amphorarum, admistam absinthij Pontici libram decoquunt ad tertias: & vbi infuderint sex aceti sextarios, & absinthij selibram, ac diligẽter permiscuerint, diffundunt in vas: dumq; conquieuerit, defæcant. Alij absinthij minam in amphoram demittunt, tusamq;, & raro linteo deligatam, in cado musti macerant, binis mensibus. Alij absinthij quadrantem, alij trientem, & nardi Syriacæ, cinnamomi, cassiæ, floris iunci odorati, calami, elatæ, palmarum singulos sextantes inijciunt in metretam musti, & tundentes prius pila, obstructo vasis spiraculo, binis ternísve mensibus dimittunt: postea defæcatum vinum transfundunt ad vsus. Alij addunt in musti cadum, Celticæ nardi drachmas quatuordecim, & absinthij drachmas quadraginta, linteo inuolutas: & post quadragesimum diem elutriãt. Alij in senos sextarios musti, absinthij libram, & siccæ pini resinæ sextantem immittunt, & post decem dies excolant & recondunt. Vtile est stomacho: vrinam cit: tardam concoctionem accelerat. hepaticis, regio morbo, & renum vitijs auxiliatur: fastidia discutit. ijs prodest quibus stomachus negotium exhibet: valet contra longam præcordiorum distentionem, & inflationes, teretesq; ventris tineas, & remoratos menses: contra hausta ixiæ venena quàm plurimum potum, & vomitionibus redditum, auxiliatur.

Hyssopites Diosc.

Hyssopites è Cilicio hyssopo maximè laudatur. fitq; similiter, foliorum hyssopi tusorum libra in amphoram musti cõiecta. linteolo raro cum quibusdam lapillis, folia inuoluuntur, vt degrauatus pondusculo fasciculus sidat: vinum post quadraginta dies defæcatum elutriatur. Contra pectoris, laterum, & pulmonis vitia, veterem tussim, & suspiria prodest: vrinam cit: torminibus, & horroribus febrium circuitu repentibus auxiliatur: menses mouet.

Ex diuersis plantis facta. Diosc.

Simili modo chamædryites fieri solet. Excalfacit, discutit: conuulsis, regio morbo, vuluæ inflationibus, tardæ cõcoctioni, incipienti aqua inter cutem, subuenit. Inueterascens melius redditur. Stœchadites non secus temperatur.

Congiis sex stœchadis minam addere oportet. Crassitiem, inflationes, laterum, neruorumq; cruciatus, & perfrictiones discutit: comitialibus commodè datur cum pyrethro & sagapeno. Fit ad eadem acetum è stœchade herba, vt paulò ante diximus, aceto macerata, quod eosdem implet effectus. Fit vinum è betonica, quam cestron psychotrophon appellant. Herbam semine maturo prægnantem, cum suis ramulis minæ pondo, congijs duobus vini macerant, & post septimum mensem transfundunt. Ad multa interaneorum vitia, vt frutex ipse, pollet. Et vt in vniuersum dicatur, factitia vina, sibi misturarum vires adsciscunt: quare non difficile fuerit, ijs qui illarum naturas norint, vinorum vires coniectura quadam consequi: veruntamẽ vinorum vsus febricitantibus abdicandus. Fit etiamnum è betonica acetum, ad eadem vitia vtile. Tragoriganites fit quaternis tragorigani drachmis linteolo colligatis, in quaternos musti sextarios coniectis, & post tertium mensem transfusis. Prodest torminibus, vulsis, ruptis, laterum doloribus, spirituum discursationi, ægris concocttonibus. E napis fit vinũ, nomine bunites, drachmis duabus tusi napi in sextarios duos musti additis, & cæteris eodem modo factis. Prodest stomachicis, & dimicatione, aut longo equitatu fatigatis. Dictamni drachmas quatuor macerato quaternis musti sextarijs. Facit aduersus stomachi fastidia: menses, & purgamentum à partu subducit. Marrubij adulti folia tundito, & sextarios octo in musti metretam demittito, & reliqua consimiliter facito. Conuenit hoc vinum pectoris vitijs, & omnibus quibus marrubium. Thymi tusi & cribrati vncias centum linteo colligatas, in amphoram musti adijcito. Valet contra ægras coctiones, fastidia, dysenteriam, neruorum & præcordiorum dolores, hybernos algores, & venenata animalia, quorum morsum frigus insequitur, aut putrescit locus. Simili modo è satureia vinum fit, quod eadem quæ thymites præstat. Sic quoque origanites ex heracleotico origano conficitur similiter cum supradicto. Facit eadem quæ thymites. E calamintha, pulegio, & abrotono vina fiunt eodem quo thymites modo. prosunt stomachicis, cibum fastidientibus, & regio morbo: quòd vrinam moueant. Fit item è conyza vinum, contra venenata ante alia efficax.

Aromatites Diosc.

Aromatites ita fit: Palmæ, aspalati, calami, nardi gallici, singulorum quatuor sextarios sumito: postquam contriueris, passo subigito, coactis ingentibus offis & in sextarios duodecim austeri musti deiectis, operculato vase, quadraginta diebus quiescere sinito: deinde vbi fœce expurgatum fuerit, recondito. Alia eius ratio: Calami vncia, phu drachmæ septem, costi drachmæ duæ, nardi syriacæ drachmæ sex, cassiæ vncia, croci drachmæ quatuor, amomi drachmæ quinque, asari drachmæ quatuor: omnia simul trita & linteo colligata in cadum musti demerguntur; & postquam vinum deferbuerit, transfunditur. Facit ad pectoris, & laterum, & pulmonis dolores: difficili vrinæ, horroribus, retardatis mensibus, atque ijs qui per frigora iter faciunt, potum conuenit: pituitæ crassitiem extenuat: colorem alit, somnum conciliat, dolorem finit, renum & vesicæ vitijs auxiliatur.

Ex diuersis odoramentis facta Diosc.

Fit & vinum ad destillationes, cruditates, tussim, inflationes, & si humor in stomacho coijt: Myrrhæ duæ drachmæ, piperis candidi drachma vna, iridis drachmæ sex, anisi drachmæ tres: omnia plenius tusa & linteolo inuoluta in sex vini sextarios conijciuntur: vinum post triduum colatur, & in lagena reconditur. Datur post deambulationem, meraculum, cyathi vnius mensura. Fit quoq; nectarites ex helenio herba: Radice sicca pondo quinque drachmarum linteolo colligata, & in congios sex musti addita, & post tres menses effusa. Facit ad stomachi & pectoris vitia: vrinam pellit. E Syriaca nardo, & Celtica, malabathroq; vinum factitatur, hac ratione: Singulorum selibram in binos musti congios mittito: post menses duos colato Datur cyathus vnus cum tribus aquæ. Hoc vinum efficax est contra vitia renum, hepaticos, regium morbum, & vrinæ difficultatem: prodest stomachicis, atque ijs quos pallor decolorat. Alij vnciam, aut sextantem acori, & Celticæ nardi quadrantem, in musti amphoram adijciunt. Asari quadrantem in senos musti sextarios itidem demittito. Id vini genus vrinam ciet: hydropicis, & regio morbo laborantibus, hepaticis, ischiadicisq;, conuenit. Radicis syluestris nardi recentis & tritæ cribrataq; bessem, in congium musti conijcito. duos mẽses quiescere sinito. Vtile est hepaticis, difficili vrinæ, inflationibus, stomachicis.

Ex diuersis herbis facta Diosc.

Radicis dauci contusæ drachmas sex in musti amphoram imponito, & similiter transfundito. Facit ad dolores thoracis, præcordiorum, & vuluæ menses pellit, ructus ciet, & vrinam: prodest tussi, ruptis, vulsisq;. Saluiæ vnciã in musti amphoram, quod idem cum ceramio est, mittito. Valet contra renum, vesicæ, & laterum dolores, reiectiones sanguinis, tussim, rupta, vulsa, & suppressos menses. Panacis vnciam in musti congium mittito, & transfundito. Prodest ruptis, vulsis, contusis, orthopnϾ: lienis crassitiem extennat: contra tormina, coxendicum dolores, efficax est: tardas concoctiones accelerat: menses & partus extrahit: aquæ inter cutem, & serpentium ictibus auxiliatur. Vina ex acoro & dulci radice consimili modo fiunt. Oportet enim singulorum vncias octo in senos congios mittere, tribus mensibus macerare, mox in vas transferre. Faciunt ad pectus, & latera, & vrinam mouent. Seminis apij recentis, maturi & cribrati vnciæ nouem in linteo colligatæ in musti amphoram demittantur. Appetitum excitat: stomachicis, & difficili vrinæ auxiliatur: faciles spiritus facit. Ex fœniculo, anetho, & petroselino, vina eodem modo fiunt, & ad eadem efficacia. Fit & è flore salis vinum, multo ad purgandum efficacius, quàm vinum aqua marina temperatum. Fauces,

vesicam,

vesicam, renes, & stomachum infestat: quare neque in secunda, neque aduersa valetudine prodest. Fit etiam vinum quod phthorion vocant, quoniam partus necat, & abortus facit, veratro aut scammonia, aut syluestri cucumere, iuxta radices vitium sato) siquidem vites sibi illorum vires adsciscunt. Id vinum partus enecat: datur ieiunis mulieribus, quæ antè vomuerint, cyathorum octo mensura, dilutum. Ramorum thymelææ cum suis folijs & fructu triginta drachmas mittito in congios tres musti, & leui igne coquito, donec congij duo supersint, defæcatumq; recondito. aquosa purgat excrementa, & lienem absumit. Chamelæa dum floret, cum folijs tusa & cribrata decem drachmarum pondere, in musti congium additur. Post duos menses vinum in vas transfertur. Aquæ inter cutem, hepaticis, & lassitudine confractis, efficax est: item mulieribus quæ à partu ægrè purgantur. Chamæpityinum simili modo fit, ad eadem conueniens: vrinam quoq; ciet. Librum radicis mandragoræ concidito, segmenta lino traijcito, quod selibrã æquat, in musti cadum demittito, ibiq; esse sinito ad menses treis, deinde transfundito. Media potio, heminæ dimidium: bibitur, passo in duplum addito. Aiunt heminam vini congio mistam, potu soporem adferre: cyathus vnus cum sextario vini potus enecat: mediocris vsus eius, doloris sensum aufert: fluxiones incrassat: olfactu, potuq;, & cum inditur idem præstat. In congium musti aqua marina diluti, drachmas duodecim nigri veratri triti in linteo mundo, mittito: dumq; efferbuerit, in marinæ aquæ congios quatuordecim aut quindecim, vbi pleniusculè fregeris, inijcito: post aliquot dies colato, & vtitor. Dato cyathum vnum ex aqua balnei in potu, ad aluum soluendam, ijs qui euomuerunt à cœna. Alia ratio: Veratri drachmas viginti, iunci odorati vncias duodecim, spicæ Syriacæ vncias tredecim, cribratas, & linteo colligatas in septem vini Coi sextarios, diebus quadraginta macerandas indito postmodum colato, dabis in potu sesquiheminam. Aliter: Decoctæ marinæ aquæ ex alto petitæ sextarios duodecim, veratri candidi libras sex, in musti amphora quadragesimo die, quàm madefeceris, colato, & vtitor. Alia ratio: Veratri drachmas duodenas, & aphroniti quaternas, in senis musti sextarijs diebus quinisdenis macerato, mox colato: & semestri exacto, vtitor. Id vini genus abortus facit, & partus necat. Aut vuas in sole siccatas imponito in musti metretã (implet autem metreta congios duodecim) & gypsum in vinum mittito põdo drachmarum viginti, & biduo residere sinito, conijcito veratri nigri drachmas triginta, iunci odorati, calami, singulorum drachmas triginta, baccarum iuniperi sextarios duos & trientem, myrrhæ & croci singulorum drachmam, inuoluens linteolo diebus quadraginta appendito, postea colato. Dabis heminas treis aut duas dilutas. Purgat à partu, & abortu fœminas: fœtus extrahit, contra strangulatus vuluæ efficax. Scammonites sic fit. Radicis scammoniæ per messes effossæ, tritæ, & linteo colligatæ drachmas quinq; in musti congium mittito, ad dies triginta. Aluum purgat, bilem & pituitam extrahit.

Vini spiritus Chimistarum.

Quidam vini fortissimi non adulterati libras duodecim ampullæ indunt, & per vas refrigeratorium, vulgari modo destillant, vsque dum vini efficacia imminuatur: tunc amoto vase quod excipit vinum distillatum vitro amplo recondunt diligentissimè, ne quid expiret, & in aquam calidam ponunt, sinuntq; ebullire per dies octo: postea in vapore balnei spiritum vini subtilissimum extillant. In hoc autem opere tria notari debent: primò ne vas in quo vinum digeritur, altius aquæ calidæ imponatur quàm vinum appareat: secundò, vt commissuræ luto optimè circumlinantur: tertiò vt spiritus inter destillandum rectè separentur à vino, caloreq; moderato euocentur. G. Alderna.

Porro ijdem vinum alcalizatum, vt vocant, parant; dum aquosam materiam ex distillatione vini relictam, exhalare sinunt ad succum fæculentum vsq;: hunc deinde probè exiccant, conteruntq;, & igne vehementi in calcem albam redigunt, quam sal vini appellant: Postea spiritus vini ℥. duas salis eius semunciam miscent, induntq; ampullæ: hanc diligenter occlusam per dies 24. in cineribus sinũt. Mox ex ijsdem primùm lento, deinde fortissimo igne educunt: postea salem relictum iterum exurunt, conteruntque, & spiritu vini imbuunt, digerunt, euocantque vt prius, atque hunc laborem toties reiterant, donec sal per operculum extillarit: sic nobilissimũ vini spiritum alcalizatũ prouenire aiunt, ad rerum colores extrahendos magisterium. Vinum Alcalizatum. Sal vini.

Vel, Vini rubri valentissimi, vt Hispanici, aut Alsati i, aut alterius similis libræ octo pellicano, aut ampullæ vitreæ satis amplæ infunduntur, & vase diligenter obturato, macerantur in fimo equino, vel aqua moderatè calida diebus triginta: tunc oleosus liquor phlegmati innatare videbitur: qui igne lento in ampulla frigidiusculè tandiu separatur, donec oleosum illud, tenue ac purum, vel spiritus vini vegetabilis à summitate operculi emanare desierit. Hic postea rursus in aqua calida digeritur per dies vigintiquatuor: atque sic è libra vini emergit essentiæ scrupulus, verùm ad vitam producendam præsidium. Ex hoc vini liquore subtilissimo essentiæ siue tincturæ rerum, & aquæ vitæ parantur, dum stirpium plantæ & odoramenta, necnon metalla, aliaque terræ fossilia præparata in illo macerantur, liquantur, extrahuntur, destillanturque. Vini spiritus præstantior. Paracelsus.

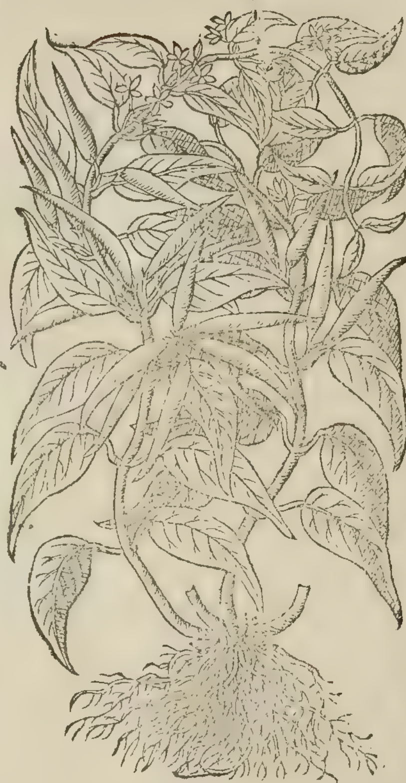
Liquor Tartari.

Pulueris Tartari vini albi exiccati lib. quatuor ampullæ incuruatæ, vel erectæ argilla obductæ indũtur. hæc in fornacem locatur, & vase quod excipit amplo apposito inuncta luto occluduntur. Facile enim exspirare solet. Postea igne paulatim auctiore vrgetur, donec nulli amplius spiritus appareant. Tunc refrigeratis vasis liquor eximitur: infunditurque ampullæ vitreæ erectæ, & in balneo calente corrigitur, separaturque aqua ab oleo.

ASCLEPIAS. *Belg.* Swaluwe wortele. *Germ.* Schwalbenwurtz. *id est hirundinaria.* *Ital.* Vincetossico. *Aduers.* 278.

ASCLEPIAS *altera flore nigro.*

ASCLEPIAS *altera flore nigro.*

Est & aliud Vicetoxicũ in agri Monspelliensis collibus Frontignanę vicinis & Belgij viridarijs, quod à floris colore pullo, nonnihil purpurante, minimè albo vti alterius, nigrum vocatur. Cauliculis flexuosis ternûm & quaternûm cubitorum, proxima quæuis fulcra Periplocæ æmulatione, quam etiam quia refert, Periplocam minorem fecerunt, scãdendo ambit. cætera priori similia. succo pallido turget.

DIOSC. *Radices ex vino potæ torminibus auxiliantur, & contra serpentium ictus. Folia aduersus vuluæ mammarumque vlcera, quæ cacoëthe vocant, illinuntur.*

Nullum eius periculum fecisse se testatur Gal.

Fuchsio & recentioribus Asclepias menses ducit, hydropicis auxiliatur; canis rabidi morsibus venenisq; resistit. Illita sordida purgat vlcera, & ad cicatricem perducit. miscetur antidotis.

APOCYNVM. PERIPLOCA *Græca.*

Apocynum Guillandini, Matth. & Italorum. Cynocrambe Gal. & Cynomorus, quia canes celerrimè interimit, sicut Lycoctonon lupos. Aduers. 279.

DIOSC. *Folia cum adipe in panes coacta, canes, lupos, vulpes, & pantheras enecant in cibo data, & protinus eorum coxendices resoluunt.*

Gal. Hominibus venenum est, herba multum grauiter olens: proinde omnino calida est non instrenuè; non tamen proportione desiccat. Itaque illita admodum digerentis est facultatis.

APO-

RI-
ns-

PERIPLOCA ferpens, angustiore folio Aduerf. pag 279.

ON
, fi-
na
od.
n.
rú-
79.

PERICLYMENON perfoliatum calidarum regionum. Hisp. Madre sylua. Áduerf. 280.

PERICLYMENON.

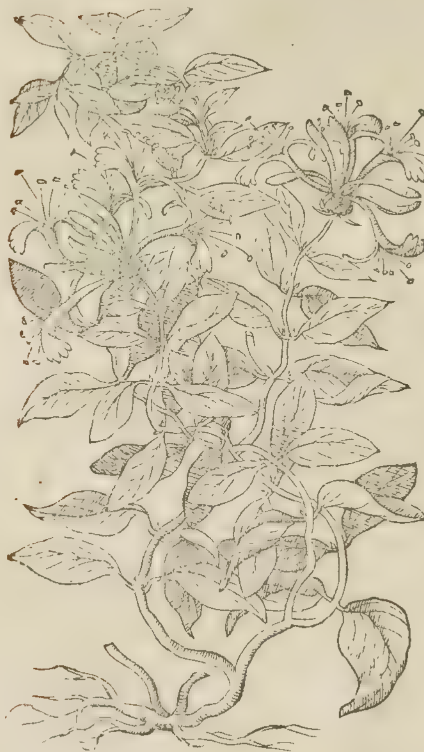
DIOSC. *Huius semen postquam maturuit, collectum & in vmbra siccatum drachmæ pondere detur in vino, quadragenis diebus, lienem absumit, laßitudinem discutit: sed vrinam ciet, statim † à sexto die cruentam. orthopnœæ, & singultui prodest. partum accelerat. Folia sunt eisdem viribus prædita. quæ tricenis septenis diebus epota, sterilitatem facere produntur. perunctis ex oleo, febrium algores abigunt.*

† Gal. tum fructus, tum folia adeò vehementer incidentis & excalfacientis facultatis, vt si plusculum bibantur, vrinam sanguinolentam efficiant. Competens potionis mensura est drachmæ vnius pondus cum vino.

Rondelletius ad partus facilitandos & accelerandos Periclymeni vsum reuocauit: annouitq; aquæ stillatitiæ ex pulueris seminis Lauendulæ descripti à sesquivncia ad duas ℥ & tres.

Belgis hortense est ob floris suauitatem, qui totam æstatem perdurat.

PERICLYMENON *non perfoliatum.* *Aduers. pag. 280.*

Allobrogum PERICLYMENON. *Xylosteon Dod.* *Aduers. pag. 280.*

SESELI *Aethiopicum. Aduers. pag. 281.*

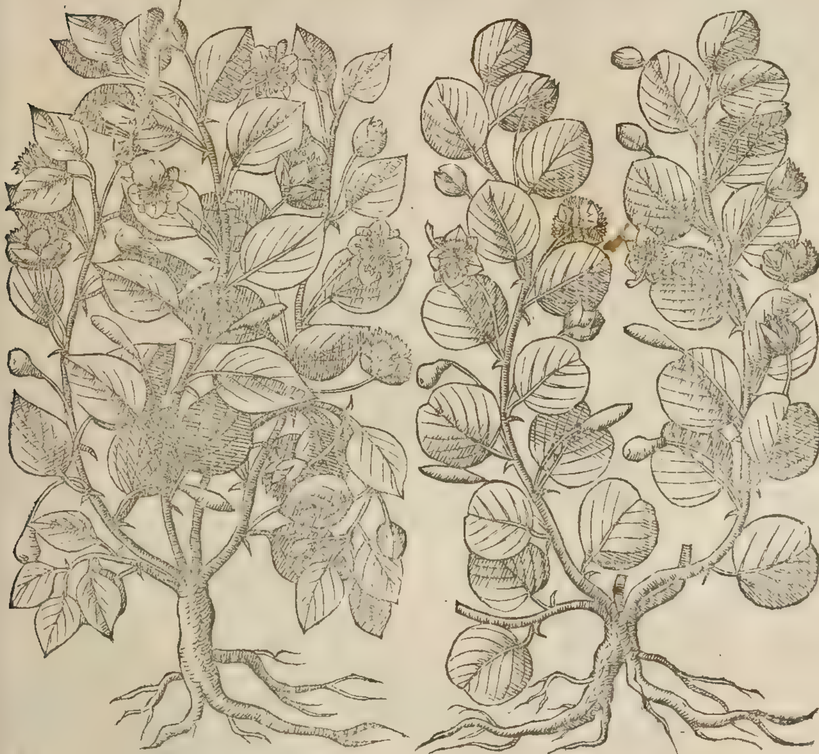
DIOSC. *Semine amaro, Maßiliensi odoratiore, & acriore, multum suaui.*

Hinc colligere est esse ad omnia præstantius quouis Seseli. Pete plura in Seseli Massiliensi.

CAP-

CAPPARIS *folio acuto. Belg.* Cappers. *Aduers. pag. 282.*

CAPPARIS *retuso folio variat. Aduers. pag. 282.*

DIOSC. *Caulis & fructus cibi gratia condiuntur. Aluum turbat; stomacho aduersatur: sitim gignit. Cocta tamen stomacho, quàm cruda, vtilior est. Fructus drachmis duabus in vino potus, quadraginta diebus, lienem absumit, & vrinam cruentumq; excrementum emittit. Bibitur vtilissimè in coxarum doloribus, & neruorum resolutione; item ruptis* [a] *& conuulsis. Menses ciet,* [b] *caput purgat. Dentium dolorem sedat* [c] *semen ex aceto decoctum, colluto inde ore. Aridus radicis cortex ad eadem proficit. Vlcera omnia vetera* [d] *& sordida, & quæ occaluerunt, expurgat. Lienosis cum farina hordei illinitur. Dente demorsa, dolori eius auxiliatur. Cum aceto trita, vitiligines* [e] *albas absterget. Radix foliaq; intrita, strumas ac duritias discutiunt. Aurium vermiculos infusus succus* [f] *enecat. Aphrica & præsertim Marmarica capparis, vehementer inflat. Apula vomitus facit, & quæ à Libyco, & quæ rubro mari defertur, mirum in modum acris est: siquidem in ore pustulas excitat, gingiuasq; osse tenus exedit; quare in cibis non abs re damnatur.*

[a] idem Gal. [b] eadem Gal. & ex capite detrahit, quod ἀποφλεγματίζειν vocant. [c] Gal. prędictarum qualitatum ratione. [d] Illa exterget, nec segniter desiccat. Gal. [e] eadem Gal. [f] amaritudine sua. Gal.

Gal. Capparis radicis cortex vincentem habet qualitatem amaram, proximam acrem, deinde acerbam; ex quo liquet quòd diuersis, pugnantibusq; constet facultatibus: quippe abstergere, purgare, incidere potest amaritudine: excalfacere, incidere, digerere; acrimonia: porrò contrahere, densare, cõstringere, acerbitate: quapropter lienes induratos, si quid aliud, hoc medicamentum iuuare valet, tum foris idoneis illinendis remedijs admistum, tum intrò in corpus assumptum, siue decoctum in aceto, aut oxymelite, & id genus; siue aridum contusum, illisque permixtum: quippe cùm apertè crassos, lentosque humores hoc pacto sumptum euacuet; nec eos tantum per vrinas, sed & per ventrem sæpe etiam sanguinolentos defert; vnde & lienes adiuti sunt, & coxarum dolores.

Eadẽ Aegin.

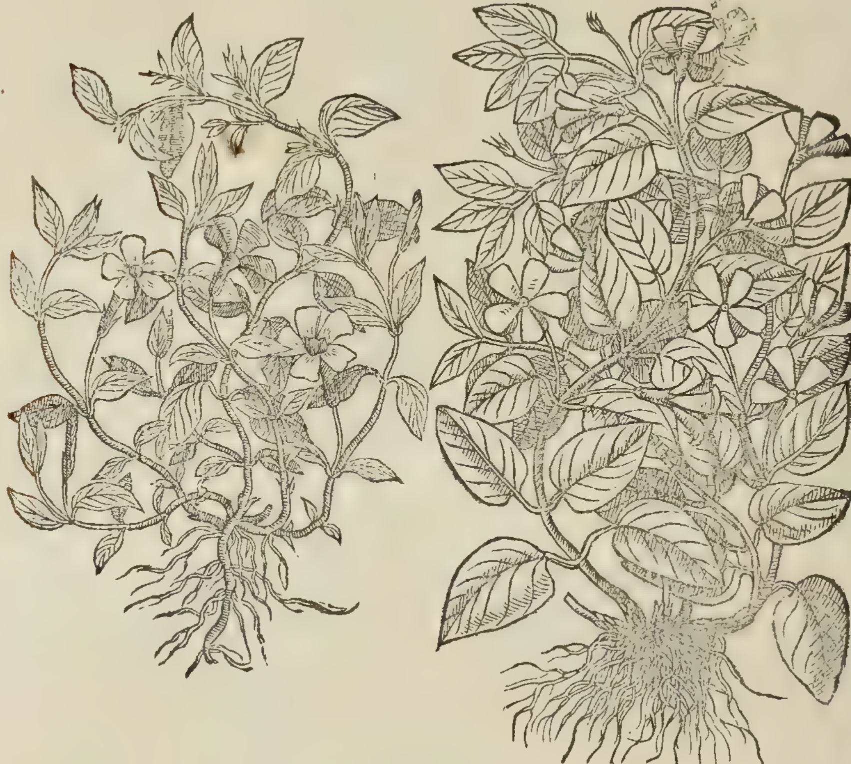
lege pag. 282. [illegible] *dam excamparum.* molcuit mos.

CLI.

CLEMATIS DAPHNOIDES: *an Centunculus Plinij?* *Angl.* Peruincle. *Gal.* Peruenche, *Gallobelgis* Vanche & pucellage. *Flandris* Vincorde *Brab.* Maechden palm & ingroen. *Germ.* Yngrun & Zyngrun. *Hisp.* Peruinqua. *Ital.* Peruinca.

lege lin. 21. capiti aptata.

CLEMATIS, *siue* PERVINCA *maior.*
Aduers. pag. 282.

DIOSC. *Caules ac folia in vino pota, alui profluuia & dysenteriæ finiunt. Vteri * dolores cum lacte & rosaceo aut Cyprino, in pesso subdita sanant. Commanducata dentium † dolorem mitigant. * Venen[illegible]ibus impos[illegible] prosunt. Fertur etiam contra aspidum morsus cum aceto pota auxiliari.* * ead[illegible] † id[illegible] * idē[illegible]

Gal. Daphnoides Clematis, nequaquam exulceratorium est, aut acre, sicut quod ante dictum est; imo profluuijs ac dysenterijs cum vino potum prodest. tantum abest vt perinde vrat aut vlceret, ceu illud superius.

Aegin. Siccandi virtute pollet, qua alui fluores, quam diarrhœam dicunt. intestinorum tormina, & dentium dolores finit.

Menstruis albis sistendis vtebatur Rondelletius.

Plin. lib. 24. cap. 15. Centunculi est egregius effectus ad sistendam aluum in vino austero. Item sanguinem sistit tritus cum oxymelite; aut aquæ calidæ cyathis quinque denarij vnius pondere. Sic & ad secundas mulierum efficax. vulnera glutinat, vrinas ciet.

Daphnoides POLYFLORA CLEMATIS *purpuro rubens.*

Peramæna florũ duplicatione & incremento, coloris purpuro rubentis, in Belgij hortis variat hæc.

VISCVM.

VISCVM. *Hisp.* Ligay Liria. *Lusit.* Visgo. | *lege* POLYGONATVM. *Angl.* Wyttewurt. *Aduers. pag.* 283.

DIOSC. *Viscum optimum est recens, intus porraceum, extrà fuluum, quod asperi nihil, aut furfurosi conceperit. Fit acinis in robore nascentibus, buxeo fruticis folio. contusum acinum lauant, & postea in aqua decoquunt. sunt qui commanducando ipsum efficiant: gignitur quoq; in malo, pyro, & plerisq; alijs arboribus. quinetiam inuenitur in quorundam fruticum radicibus. Emollit, discutit, extrahit. parotidas, tubercula, cœterásque collectiones, ad maturationem perducit. cum resina autem & cera pari, epinyctidas in splenio sanat. vetera vlcera abscessúsque quos cacoëthes vocant, ex thure mollit. lienem cum calce, gagate, aut Asio lapide coctum & impositum absumit. cum sandaracha, aut auripigmento illitum, vngues extrahit. mistum cum calce & vini fæce, suam vim intendit.*

Gal. Viscum ex plurima aëria & aquea, paucissima terrena substantia constat. Nam acrimonia in eo amaritudinem excellit. Itaque etiam effectus substantiæ respondent. Siquidem ex altò humores extrahit, nec eos tantùm tenues, sed & crassiores, eosque diffundit ac digerit. Est autem ex eorum genere quæ non protinus admota excalfaciunt, sed quæ tempus requirunt, velut Thapsia: Sed & supra hoc cõmonuimus inesse calidis facultate medicamentis, vbi largum continent humorem excrementitium.

Aegin. Calefacit cum actimonia, humores ex alto validè elicit, & Thapsiæ modo discutit, hac tamen multò est ignauius.

POLYGONATVM.

DIOSC. *Radix vulneribus efficaciter illinitur; quin etiam maculas in facie delet.* Eadẽ Gal.
Stillatitia eius aqua hodie quoque mulieres Italæ faciem fucant, absterguntque.

POLYGONATO *affinis planta fortè* LAVRVS ALEXANDRINA.

Nullus est paulo exercitatior qui illico percepto Polygonato maiori aut Hippoglosso, non opinetur hanc esse è censu Polygonati aut Lauri Alexandrinæ: folijs Myrti maioris æmulis ortu & positu, in cauliculo sesquipalmari, Polygonati. Belgij opera Clusij inquilina, vbi nondum floruit.

RVSCVS. *ὀξυμυρσίνη. Centromirini Theoph. Anguil. Angl. etiam* Ruchull, & kuchulme, Petigre. *Aduers. pag. 283.*

HIPPOGLOSSON *Bonifacia. Angl. etiam* Horse tonge. *Aduers. pag. 284. & 284.*

DIOSC. *Radice graminis simili, acerba, & subamara. Folia & baccæ in vino potæ vrinam cient. menses pellunt. vesicæ calculos frangunt. stillicidio vrinæ medentur. dolores capitis sanant, & regium morbum. In asperis & præcipitibus locis enascitur. Decoctum radicis in vino potum, eosdem præbet effectus. Cauliculi recentes. asparagorum vice, in cibo sumuntur. amari autem sunt, sed vrinam mouent.*

HIPPOGLOSSON.

DIOSC. *Capitis dolorem corona ex comis imposita minuit. malagmatis radix, succusque admiscetur.*

LAVRVS ALEXANDRINA.

Aduers. pag. 283.

DIOSC. *Difficiles partus accelerat, radice pota sex drachmarum pondere in vino dulci. & stillicidio vrinæ auxiliatur. sed sanguinem extrahit.*

CVCVMIS *esculentus. Hisp.* Cogombro. *Ital.* Cocomero. *Aduers.* 285.

CVCVMIS *esculentus.*

DIOSC. *Satiuus cucumis aluo & stomacho perquã vtilis habetur. Refrigerat* * *qui corruptionem non sentit. Vesica prodest. Olfactu reuocat, quos animus liquerit. Semen* † *modicè vrinam mouet cum lacte aut passo. Vesicæ exulcerationibus subuenit. Illita cum vino folia, morsus canum sanant: & epinyctidas cum melle.*

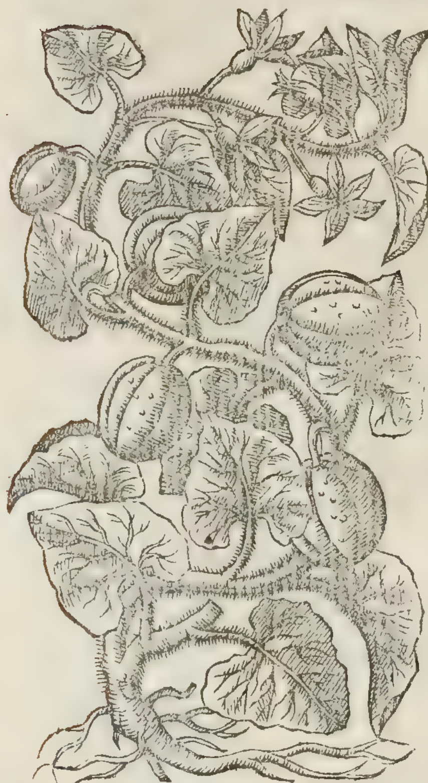
* & humectat secundo ordine Aegin.

† Aegin. & Gal. Semen abstergendi incidendique virtute prçditum. vrinas mouet & corpus nitidum efficit. Aridus siccat primo ordine, vehementiusque abstergit, & semen & radix.

CVCVMIS *Anguinus flexuosusue. Aduers. pag.* 285.

MELO *vulgi, siue* MELOPEPO *Dioscor. Ital.* Mellone & Popone.
Hisp. Melon. *Aduers. pag.* 286.

PEPO.

DIOSC. *Peponis caro in cibis vrinam cit. Inflammationes oculorum illita sedat. Ramenta eius contra adustionem infantium quam syriasim vocant, sincipiti imponuntur. Fronti admota oculorum fluxiones auertunt. Succus cum semine adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smegmata, quæ faciem repurgant, & nitorem afferunt. Radix sicca & ex hydromelite pota, drachmæ pondere, vomitionem† mouet: si quisquam moderatè secundum cœnam vomere cupiat, geminis obolis sit contentus. Sanat quoq; illita cum melle vlcera concreta in modum faui, quæ ceria vocant.*

CITRVLLVS *Officinarum. Germ.* Citrullen. *Aduers.* 286.
Cucumer Citrullus Fuchs. Anguria Matth. & Ital.

PEPO *oblongus vulgatissimus. Ang.* Gourd. *Belg.* Peporten.
Germ. Pfeben. *Aduers.* 286.

PEPO *maximus Indicus compressus. Aduers.* 286.

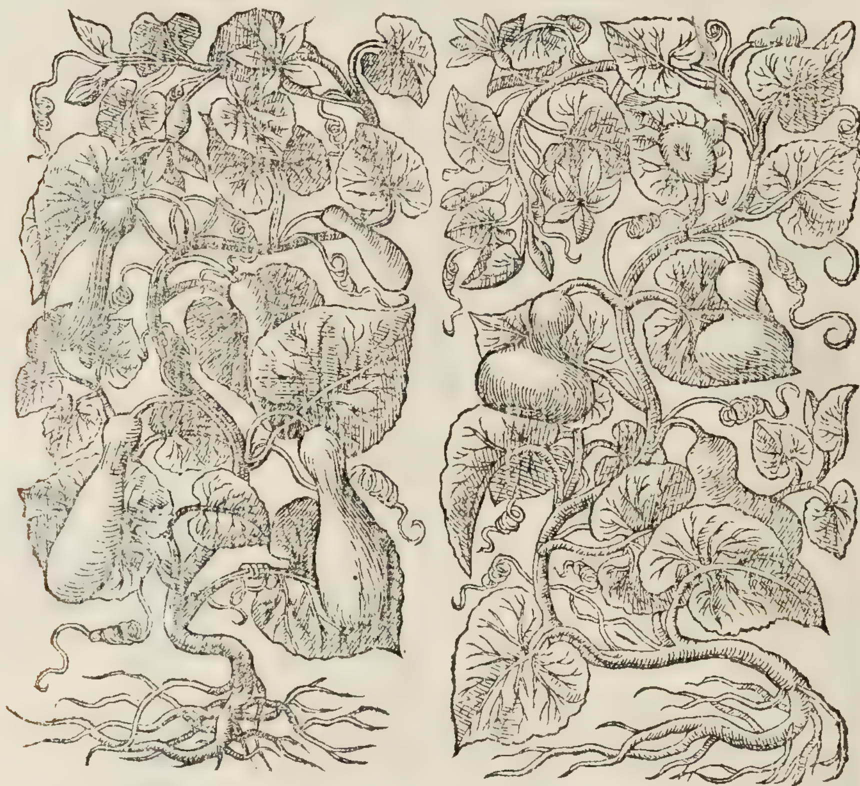
magnitudine à superioribus differt, fructus autem interdum 80. libras pendit: & folia rotundiora.

PEPO *rotundus compressus Melonis effigie. Aduers. pag.* 286.

CVCVRBITA, *siue* ZVCCHA *omnium maxima anguina. Angl.* Gourde. *Aduerſ. 287.*

CVCVRBITA *lagenaria. Aduerſ. pag. 287.*

DIOSC. *Cucurbita eſui apta: Cruda trita illitu tumores & abſceſſus mitigat. Ramenta eius infantibus contra capitis ardorem, quam ſyriaſim vocant, in ſincipite illinuntur. Oculorum inflammationes, podagraſq; refrigerant. Succus è ramentis tuſis, per ſe aut cum roſaceo† infuſus, aurium doloribus auxiliatur. Aduſtiones cutis in ardenti febre illitu iuuat. Totius feruefactæ & expreſſæ ſuccus, cum melle exiguo & nitro potus, aluum leniter reſoluit. Vinum in cucurbitam recentem excauatam infuſum, ſi miſtum ſub dio teneatur, potu aluum leuigabit.*

† Gal. aurium doloribus cum phlegmone. Comeſta humida eſt, & ſitim arcet: Cruda cibo inſuauis eſt, ſtomacho pernitioſa, & cocta planè inexpugnabilis, adeò vt ſi quis alterius cibi inopia ingerere eam compellatur, ceu quidam iam auſus eſt, pondus cum algore ventriculo incumbere ſit ſenſurus, ſtomachumq; euertet, & ad vomitionem concitabit, quæ vna eum ab vrgentibus ſymptomatis liberare poteſt. Hanc igitur, aliáque ex fugacibus complura, aut mox quam elixata eſt, aut frictam in ſartagine, aut aſſam omnes homines eſſe conſueuerunt. Ipſa quantum in ſe eſt, humidum frigidúmque corpori alimentum præbet, ac id ipſum ea de cauſa ∗ exiguum, ſed leniter per aluum ſubit, cum ob ſuæ ſubſtantiæ lubricitatem, tum ob communium omnium humidorum ciborum rationem, qui ſcilicet citra adſtrictiones tales ſunt. Nec ſanè infeliciter concoquitur, modò non auertat eadē A corruptio.

Plin. Valerianus ſubdit.

Fuchſ. Cinis aridæ corticis efficaciter poteſt combuſta ſanare. Eundem cinerem didicimus ab expertis vulnera in veretro, iam in putredinem verſa purgare, & ad cicatricem vſque perducere. Semini ſicco illa vis traditur, vt in puluerem tuſum & inſperſum impleat vulnera quæ cauata ſunt. Quidam illud in vino bibendum dedere, vt ſolutiones alui fluentis inhiberet. Viticulæ quoque Cucurbitæ iam ſeneſcentes cum paſſo & aceto dyſentericis datæ, miro modo ſaucia inteſtina componunt.

Aegin. Colocyntha Cucurbita frigidi, humidique in ſecundo abſceſſu temperamenti eſt.

SETHVS *addit.*] Pituitoſos lædit, colicoſq; affectus; ſi malos humores aſſequitur, ab ijs corrumpitur & malum ſuccum generat. Semen genitale minuit, & Veneris appetentiam extinguit. Sanguis ex ea procreatus, conſiſtentia tenuis eſt. Thoraci, pulmoni & veſicæ prodeſt.

COLO-

Colocynthis. *Gal.* Coloquintele & Courge sauuage. *Hisp. & Ital.* Coloquintida.
Aduers. pag. 287.

Colocynthis *pyriformis.*
Aduers. 287.

ege dulcorauit lin 6. pag 288.

Diosc. *Emittit fructum in speciem mediocris pilæ conglomeratum, vehementer amarum, quem legere oportet, cum cœperit in pallidum colorem permutari. Medulla fructus purgatoriam vim habet, si quatuor oboli cū aqua mulsa, melle cocto, myrrha, & nitro excipiantur, & cogantur in catapotium. Arefactæ pilæ teruntur, & infusæ clysteribus prosunt neruorum*resolutioni, coxendicum doloribus, & coli vitijs, vt quæ bilem, pituitam & strigmenta, interdum etiam cruorem eliciant. fœtus admotæ enecant. dentium dolorem tollit, si vna repurgetur & luto oblita cum aceto & nitro inferuescat, hócque iure decocti dentes colluantur. si aqua mulsa aut passum in eadem incoquatur, & sub diuo refrigescat, potu crassum humorem & strigmenta alui detrahet. stomacho supra modum aduersatur. subdita ex ea balano, alui excrementa eijciuntur. Virentis succo vtilissimè ischiadici perfricantur.*

Gal. gustu amara est. Sed quæ illi amaritudinis dum potatur adsunt opera, ea euidenter efficere nequit ob purgatoriam facultatem, quam validam in se continet: nimirum cum ijs quæ expurgat, antè & ipsa per aluum excerni præuertens.

* Plin. Intestinorum omnibus vitijs clysteribus infusa, & renum & lumborum, & paralysi eiecto semine medetur. Carnes eius cum absinthio & sale dentium dolorem tollunt. Succus verò cum aceto calefactus mobiles sistit. Eadem Gal. & Aegin.

CVCVMER *Elaterij syl.* *σίκυς ἄγριος.* *Hisp.* Cogombrillos amargos.
Ital. Cocomero saluatico. *Aduers.* 288.
Cucumis Asininus Officinarum.

DIOSC. *Instillatus foliorum succus, aurium dolori conuenit. Illita ex polenta radix, veterem omnem tumorē discutit. imposita cum resina terebinthina, tubercula rumpit. ischiadicis infunditur. podagras discutit, decocta ex aceto, & illita. eius decocto dentes in dolore colluuntur. aridæ farina impetiginem, lepras; & vitiligines absterget. nigris cicatricibus colorem reddit. & in facie maculas expurgat. Radicis succus sesquioboli pondere, & item cortex, acetabuli quarta parte, bilem pituitámque deijciunt, præsertim in hydropicis. deiectiones autem citra stomachi iniuriam mouet. radicis selibra, in vini præsertim Libyci hemina conteritur, dantúrque ex eo terni cyathi triduo, dum tumor abunde deprimi cernatur.*

Gal. Radicis succus, vt & foliorum, licet elaterio vim similem habeat, imbecilliorem tamen. Sed & ipsa radix adsimilem facultatem possidet. Abstergit namque, digerit, atque emollit. Porro cortex ea potentius desiccat.

ELATERIVM. *Aduers. pag.* 288.

DIOSC. *A bimatu ad decennium deiectionibus vtile est. Integer modus, obolus est: minimus, semiobolus: pueris, chalci duo. siquidem copiosius periculum adfert. Bilem ac pituitam vtrauis parte extrahit. optima suspiriosis est purgatio. quod si in animo sit deiectionem moliri, adiecto salis duplo, & stibij, quod colorare sufficiat, ex aqua, erui magnitudine catapotia dato, postea cyathus vnus aquæ tepidæ sorbeatur. ad citandas tamen vomitiones aqua diluens elaterium, subiectas linguæ partes penitißimè pinna oblinito. quòd si quisquam difficilius euomat, oleo aut vnguento irino resoluito. somnum inhibeto. porrò his qui eximiè vacuantur, continuè vinum & oleum dari conuenit. etenim vomendo restituuntur. quòd si vomitiones non finiantur, aqua frigida, polenta, posca, poma, & quæ stomachum densando corroborant, offerenda sunt. Ciet * elaterium menses. partus † enecat, in pesso subditum. morbo regio * medetur, cum lacte naribus infusum. diuturnis capitis doloribus liberat. efficacißimè anginis illinitur, cum vetere oleo, melle, aut felle taurino.*

* cadē
* cadē

† *partus enecat.*] Gal. ceu alia omnia amara & subtiliū partium, maximè si quam habeant caliditatem, velut nimirum Elaterium. summè siquidem amarum est, leuiter calidum; vt ex secundo sit ordine excalfacientium: Porrò tale protinus quoque digerendi vim possidet. Sic igitur eo angina laborantes inungunt quidam cum melle aut oleo vetere.

BATATA *Hispanorum, siue Camotes aut Amotes. Aduers. pag.* 317.

Foliis scabris & reptantibus multis Cucumeris asinini æmulis cauliculis. Radices in taleolas dissectæ multis Bæticæ maritimis locis hodie panguntur, vt fidus testis est C. Clusius.

BALSAMINA *cucumerina punicea.*
MOMORDICA. *Aduers. pag.* 289.
Germ. Balsam kraut. *Gal* Pommes de merueilles.
Ital. Caranzi, Viticella, & Balsamina.

Colico dolori leniẽdo, pota efficacissimè mederi fertur. Mordaces vellicationes & partus dolores finit. Dente demorsa, eius dolores tollit. Thoracis sanat vlcera: Ruptis, cęsis vtiliter illinitur. Hęmorrhoidibus imposita subuenit: conuulsionibus & neruorum malis auxiliatur.

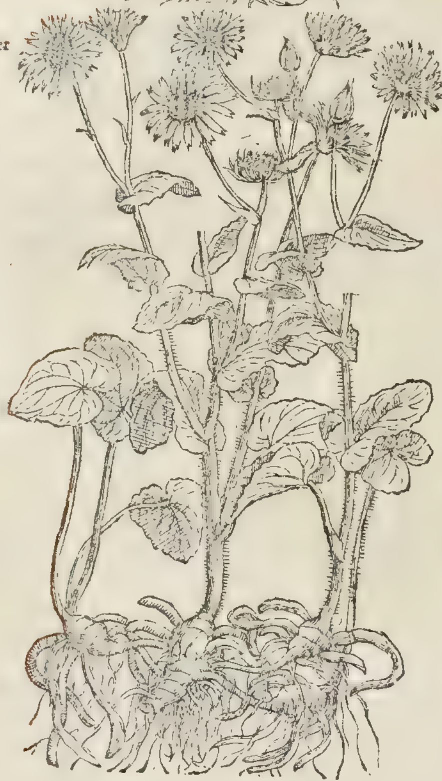
Doronicum minus officinarum. Aduers' pa 299, & 280.

Do
bra
dic
for
rū
uet

Doronici tertij varietas.

Goss
siue X

DORONICI *tertĩũ varietas. Aduers. pag. 290.* *Aconitum Pardalianches Dod.*

Huius tamen sæpius radices Ioannes de Vroede rizotomus sine noxa vllóue percepto incommodo impunè deuorauit, quamuis canibus perniciosum prodatur.

GOSSYPIVM, *siue Xylon. Aduers. 291. Hisp.* Algodon. *δένδρον ἐριοφόρον Guillandino.*

MALVA *vulgaris procerior. Hisp. & Ital.* Malua. *Aduers. pag. 292.*

MALVA *syluestris repens pumila. Aduers. pag. 292.*

DIOSCOR. *Esui aptior hortensis multò quàm syluestris stomacho noxia. Aluum bonam efficit, præsertim caules, intestinis****[a]* *& vesicæ vtiles. Folia cruda illita, & cum modico sale addito melle commanducata, ægylopas sanant. Verùm in inducenda cicatrice, ea sine sale vtendum est. Contra*[b] *apum vesparumq; ictus illita prodest. Et si cruda tritaq; cum oleo antea se inunxerit aliquis, nõ feritur. Achoras furfuresq; cũ vrina illita sanat. Sacris*[c] *ignibus & ambustis decocta folia tritaq; vtiliter cum oleo imponuntur. Eius decoctum*[d] *vuluas insessione mollit. Prodest erosionibus intestinorum, vuluæ sedisq; clystere infusum. Ius decoctæ cum radice sua omnibus lethalibus venenis auxiliatur, si continuo à bibentibus reuomatur. Contra phalangiorum morsus remedio est. Lac prouocat. Semen eius admisto loti syluestris semine potum cum vino, vesicæ dolores lenit.* b Ead. Plin. c Ead. Plin.

Gal. Malua, agrestis quidem, digerentis paululum & emollientis leuiter est facultatis: hortensis verò, quanto plus habet aqueæ humiditatis, tanto facultate imbecillior est. Fructus eius tanto validior est, quanto & siccior. Gal. simplic. medic. lib 7.

Modicè refrigerat, & quasi tepidum quendam calorem obtinet: facile hoc olus deorsum labitur, non tantùm quia humidum est, sed etiam quia glutinosum. Gal 2. de alimentorum facult.

Plin.[d] Dant & succum bibendum parturientibus ieiunis, in vino decocta hemina. Tenasmo & dysentericis vtilissimè infunditur: item sedis vitiis, vel si foueatur. Melancholicis quoque succus datur cyathis ternis tepidus, & insanientibus quaternis. Decoctæ comitialibus heminæ succi. Hic & calculosis, & inflatione, & torminibus, aut opisthotonico laborantibus tepidus illinitur. Succus decoctæ porri meatus suaues facit.

**[a] Sethus: Vesicam, thoracem, pulmonesque iuuat, & raucam vocem lenit syl. Malua. Decoctum potum lapides conterit, somnum conciliat, facilemque partum præstat, si mulier ea crebriùs vtatur. Ea quæ indurata sunt, emollit.

MALVA *cristatis oris, vulgò Malua crispa.*

Vtranque Maluam æmulatur; sed foliorum oræ fimbriis & plicis valdequam elegãtes: caulis assurgit ad quaternos, quinos, senos, & interdum denos cubitos, multis ramulis diuisus, copiosis flosculis pallidis & semine onustis.

MALVA *Rosea fruticosa.*
Aduers. pag. 293.

Flore simpliciore.

MALVA *Rosea multiplex.*
Aduers. pag. 293.

ALTHEA

ALTHÆA. *Aduerſ. pag.* 293.
Hiſp. yerua Cannamera, & Marmaie, & Maluauiſco.
Ital. Maluauiſchio.

ALTHÆA *arboreſcens C. Cluſij.*

DIOSCOR. *Decocta in vino aut aqua mulſa & per ſe cùm imponitur tuſa, efficax eſt contra vulnera: item ad ſtrumas, parotidas, abſceſſus, mammarum inflammationes, fracta ſedis, inflationes, neruorum rigores. ſiquidem diſcutit, & excoquit, rumpit, & ad cicatricem perducit. cocta, vt dictum eſt, adiecto ſuillo adipe, aut anſerino, terebinthináue, vt malagmatis lentor fiat, facit ad vuluæ inflammationes, præcluſionesq́ue, in peſſis ſubdita. decoctum eodem fungitur munere. onera vuluæ, reliquiasq́ue à partu extrahit. decoctæ ſuccus ex vino potus, ſuccurrit vrinæ difficultati, calculoſorum cruditatibus, dyſentericis, iſchiadicis, tremulis, ruptis. dentium mulcet dolorem, cum* [1] *aceto decocta colluto inde ore. Viride ſemen ſiccumq́ue tritum, vitiligines in ſole perunctas emendat. eodem cum oleo & aceto peruncti, à venenatis non feriuntur. valet contra* [b] *dyſenteriam & ſanguinis reiectiones, aluiq́ue profluuium. in poſca aut vino decoctum bibitur, contra omnes veſparum, apum, ſimiliumq́ue aculeatos ictus. Folia cum olei momento, morſibus, & igni ambuſtis illinuntur. Conſtat aquam, trita radice addita, ſub diuo addenſari.*

Eadem ferè Gal. & Ægin. Eius vis diſcutit, laxat, inflammationem abigit, lenit, & phymata concoquit. Radix verò & ſemen reliqua ſanè intenſa habet; verùm exterit vitiligines abſtergitque, præcipuè autem ſemen calculos quoque confringit. [1] Exterſoria vi Gal. [2] Gal. radicis decoctum dyſenteriæ, alui profluuio & ſanguinis reiectioni vtile eſt, nempe cùm aſtringentem quãdam facultatem poſſideat.

ANADENDROMALACHE Gal. Porrò huius generis eſt & ea quæ Anadendromalache nuncupatur, ſed efficaciſſima comprehenſarum in digerendo. appellatur etiam Althæa.

Varietas. Fruteſcit Biſmalua, hominiſque proceritatem aſſequitur. In D. Brancionis vireto amœniſſimo & ditiſſimo Hiſpano ſemine ſata. Tota facie cæteroquin cum noſtrate eadem. Althæa alia Cluſij.

ALTHÆA *frutex Cluſij.*

Hanc ſanè eandem exiſtimo cum althæa arboreſcente deſcripta in Aduerſariis noſtris, quæ à me ſata Londini in horto Morgani pharmacopœi peritiſſimi & optimi, in arboris æmulationem aſſurrexerit.

Luteis florib. ALTHAEA.

ALTHÆA palustris Citini flore. Aduers. pag. 294.
Althæa hortensis Dod. Sidæ Theoph. tamen propior hæc palustris planta.

Sida enim Theophrasto capita papaueris fert & lacustris est planta.

Luteis floribus ALTHÆA, *an Theoph.* IBISCVS, *& Auicennæ* ABVTILON? *Aduers. pag. 294. & 295.*

Vulgaris ALCEA. *Aduers. pag. 295.*

DIOSCOR. *Alceæ radices in vino aut aqua potæ,* Aegin. *dysentericis, ruptisque medentur.*

Fruticosior ALCEA. *Aduers. pag. 295.*
Cannabis syl. Diosc. Mutono.

Alcea solisequa.

ALCEA *peregrina solisequa. Aduers. pag. 298.*
Alcea Veneta Tragi, & Vesicaria Dod.
Perperam Hypecoum Matth.

SABDARIFFA

SABDARIFFA.

Huc spectat perelegans & noua planta, quam quidam Sabdariffam vocāt. In cultissimo & stirpiū ditissimo vireto D. Ioannis Brancionis, flores Sidę, Alceæ peregrinę ferè concolores & similes, ex luteo cinereo obsoletos; sed maiores, cauli singulari, alis donato, quinos & senos cubitos alto, insidentes, atro sanguineo medium cingente, protulit. Eius item folia Maluam adultam propiùs æmulantur, sapore prorsus Oxalidis. Caulis hominis proceritatem adipiscitur.

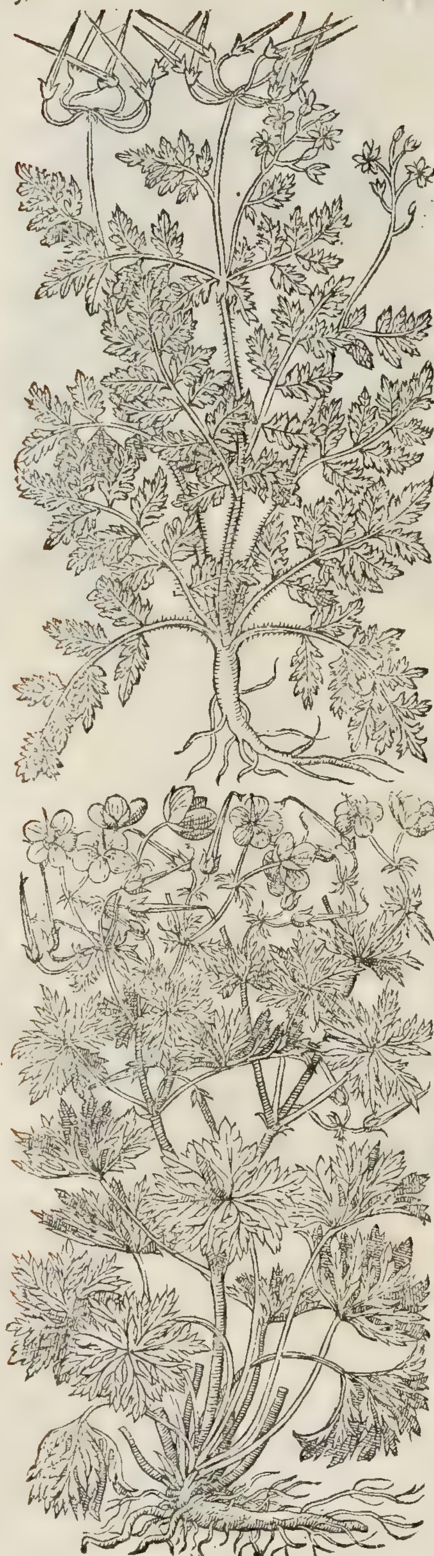
GERANIVM *Robertianum. Aduers. pag. 96. Herba Roberti. Ger* Rubrechts kraut/Schaben kraut. *Belgicè,* Roberts crupt. *Anglicè,* Herb Robert.

Tertia Robertiani Geranij varietas est Syderitis Achillea Diosc. Panax Heracleum Anguil. Belg. Bloet wortele. *& Geranium Hæmatodes. Angl.* Pinck nedle, *&* nelde. *Gal.* bec de Grue. *Lusit. & Hisp.* Pico de Gru.

DIOSCOR. *Syderitin aliam esse tradunt, quam Crateuas Heracleam vocat, in maceriis & vineis nascentem, foliis Coriani, à radice numerosis: dodrantalibus cauliculis, læuibus, teneris, in rubore cādicātibus: flore purpureo, paruo, gustāti amaro & lento. Huius ea vis est, vt quamuis recenti vulneri imposita, sanguinem supprimat.*

MYRRHIDA

Geranium Batrachioides.

MYRRHIDA *Plin. Aduerſ. pag. 296.*
Roſtrum Ciconiæ ſeu acus Moſchata.

PES COLVMBINVS, *ſeu Dioſc. alterum* GERANIVM. *Aduerſ. pag. 296.*
Belg. **Duyuenvoet.** *Germ* **Taubenfuſz.**
Gal. Pied de pigeon.

Nephriticis, & vulnere ſauciatis medetur. vrinas mouet potum & impoſitum.

GERANIVM BATRACHIOIDES, *ſiue Gratia Dei. Aduerſ. pag. 296. 297. Germ. & Belg.* **Gottsgenade**, & **blau botterblommen.** *i. Batrachium cæruleum.*

GERANIVM BATRACHIOIDES *alterum longius radicatum.*

Alterum verò Geranium Batrachioidi cognatum prolixiore ſerpit, flexibus variis in obliquũ & ceſpite ſummo ſparſa radice, ruffeſcente, ſubtus fibrata, geniculata & odorata, digitum paruum craſſitie æquante. Folia Saniculæ rotundiora aut Geranij Batrachioidis, albida, nonnihil incana: pediculi, & floſculi purpurouiolacei alterius minores. Angliæ & Belgij hortis inquilina.

GERANIVM

GERANIVM *fuſcum flore liuido purpurante, & medio candicante.*

GERANIVM BVLBOSVM *Dioſc. primum. Aduerſ. pag. 297.*

lege folio multiparti-to.

lege lin.20. obuium. hortis Bel-gicis inquili-num.

Saniculam item & Geranium longius radicatum vultu æmulatur, ſed folia maiora maculis fuſcis pulliſue nonnullis nigricantia. Ineunte æſtate valdequam eleganti flore phæo liuidoúe purpurante, medio candicante, reflexo. Cauliculis pedalibus aliquammultis exilibus alis donatis fruticat, & propagines fundit è radice oblonga. Hoc primũ vidimus & habuimus Mechliniæ beneuolentia Georgij Rije; ac deinde Lieræ & alijs locis in vrceis penſilibusq; hortis nobis repertum.

GERANIVM *Creticum annuum.*

Folio rubẽte Geranij & flore cæruleo luculentæ magnitudinis, ſemine reperto inter Dictamni Cretici faſciculos Ioanni Mutono perbono & docto pharmacopœo ortum.

Radice reptrice GERANIVM *alterum.*

Folia altius laciniata, circinatæ rotunditatis: radix repens rediuina multos annos perſtans: flos ſingulus in ſingulis dodrantalibus petiolis. Hortenſe eſt apud Belgas.

GERANIVM BVLBOSVM.

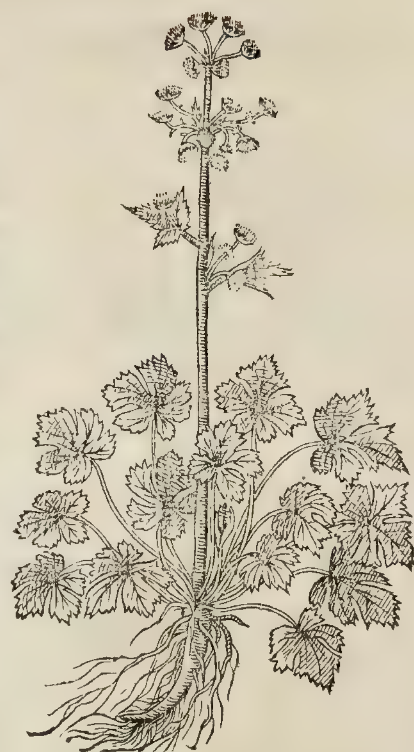
DIOSC. *Radix drachmæ pondere in vino pota vuluæ inflationes diſcutit.* Ægin. eadem. & Plin.

Plinio, bibitur contra phthiſim drachma in vini cyathis tribus, bis die. Succus radicis auribus medetur. Opiſthonicis ſemen drachmis quatuor cum pipere & Myrrha potum.

GERANIVM
μαλακοειδὲς
Aduers. 277.

SA
vel
BE

ALCHI-
MILLA.
Drosium
Cordi.

Alpin
LEBO
Sani
Elleb
gri fa
Adue

SANICVLA, & DIAPENSIA. *Aduerſ. 297.*

Internis & externis vulneribus, ſanguinis eruptionibus, vlceribus, dyſenterijs, ruptis & vulſis auxiliatur, decocta pota & impoſita.

ALCHIMILLA, *Droſium Cordi. Aduerſ. 298.*

Chirurgi hanc vſurpant ad enterocelas, vulnera interna & externa ferruminanda. Admodum ſicca & adſtringens: ideò commendatur ad menſtrua alba, & matricis pituitoſos fluores, vterum adeò irrigantes, vt à concubitu ſemen fætus ſpes elabatur; conceptus præpediatur & præcludatur.

Mammas impoſita contrahendo duriores & ſolidiores reddit Matth. & Dod.

RANVNCVLVS *pratenſis, etiámq; hortenſis reptante cauliculo.* Germ. Smalzblum. *Belg.* Hanenvoet & Botterblummen. *Hiſp.* Yerua belida. *Ital.* Pie coruino. *Herba Scelerata Apuleij. Aduerſ.* 298.

Surrectis cauliculis pratenſis RANVNCVLVS. *hortenſis ſecundus Dodonæo. Aduerſ. pag.* 298.

Varietas.

DIOSC. *Folia, flores & cauliculi recentes, illitu exulcerant, & cruſtas non ſine dolore gignunt: quare vngues ſcabros extricant. ſcabiem eximunt. ſtigmata delent. formicantes verrucas, & penſiles, alopeciaſque pauliſper illita, tollunt. tepente decocto perniones fouentur. ſicca radix, tritáque, ſternutamenta ciet, naribus admota. dentium dolorem appenſa leuat, ipſos tamen frangit.*

Eadem Plin. & Gal. omnes vehementer acrem facultatem poſſident.

pauliſper illita.] Gal. Nam ſi diutius inhæreant, non excoriatur ſolùm cutis, ſed & in cruſtam vritur.

Gal. vehementer exiccando frangit.

Pratensis RANVNCVLI *varietas.*
Aduers pag. 298.
Tertius syl. Dod. echinatus. Hortensis simplex Fuchs.

Ranunculus. POLYANTHEMOS, *multiflorus siue holeraceus hortensis primus Fuchs. Germ.* Gefullter hanenfuss. *Belg.* Lupaerts clauwen. *i. pes siue vnguis Leopardi. Syluestris 2°. Dod. Aduers.* 299.

BVLBOSVS RANVNCVLVS. *Aduers. pag.* 299. deme *hirsuto, muricato semine. Germ.* Clepner hauenfuss. *Ranunculus tuberosus Dod.*
Batrachium Apuleij.

Multiplici floris fætura hic paruus Ranunculus in hortis variat.

APVL. Ad lunaticos, qui cursum Lunæ patiũtur. Herba Batrachion si lunatico in ceruice ligetur lino rubro luna decrescẽte, cùm erit signum tauri vel Scorpionis parte prima, mox sanabitur.

lege su… 299 … nus al… cisuris

Ad nigras cicatrices: herbam Batrachion Tusam cum sua radice mixto aceto impones his qui habent cicatrices nigras: exedit eas, & similẽ corpori reliquo reddit colorem.

RANVN-

RANVNCVLVS *niueus polyanthos.* RANVNCVLVS *albus flore simplici.*

Varietas.

Pulcherrima exoticæ elegantiæ planta, quæ flores lætos multiplici fætu & prouentu Lieræ Belgarum Maio mense dat in hortorum delitijs summi admiratoris & humanitatis summæ clarissimi viri D. Iohannis vander Dilf. folia & ortus Ranunculi albi aconiti facie.

RANVNCVLVS *albus alter.*

Ibidem loci albi peramæni, sed simplicis floris, Ranunculi albi *aconiti facie duplo maioris, & folijs minus altè diuisis, ex semine Burgundo. *Varietas.* *siue Aconiti batrachoidis.

RANVNCVLVS *minimus albus.*

Folijs & quàm Tormentillæ minoribus; flos albus, sed rarior, qui satione in luteum mutatus est D. Dilfio.

RANVNCVLVS PALVSTRIS *rotundiore folio.*
Ranunculus aquaticus Fuchs. siue Apium risus. Germ. **Wasser hanenfuß.** *Aduers. pag. 299.*
Apium aquaticum & Ranunculus aquaticus Tragi.
Ranunculus Syluestris primus Dod.

APVL. Si quis homo eam gustauerit, ridendo exanimatur. est enim caustica. Ad vlcera chironia: herbam Sceleratam tusam cum axungia sine sale impones vulneri, excomedet putredinem, & si qua fuerit sordes, expurgat: sed non diutius patiaris quàm necesse est, ne & corpus sanum exedat. Si argumentum rei experiri volueris, tunde eam, & super manum sanam impone & alligato, statim rodit corpus. Ad strumas & furunculos & apostemata, vt sine ferro aperiantur: Herbam Sceleratam tusam & subactam cum fimo porcino impone strumis, furunculis & apostematibus, intra paucas horas discutit, & pus eijcit.

RANVNCVLVS *aquatilis angustifolius serratus.*

Flammeus RANVNCVLVS aquaticus angustifolius. Flammula vulgi. Belg **Egelkoolen.** i. carbo. Aduers. 299.*

**Varietas.*] Visitur hic nonnusquam ijsdem natalitijs & riuulis, folijs serratis.

Pumilus

Pumilus RANVNCVLVS *folijs gramineis.*
lege, Narbonensis Galliæ pratensibus, quatuor à Monspelio leucis, ne quis cum D. Dodonæo vrbem Narbonam putet.

RANVNCVLVS *Illyricus.*

RANVNCVLVS *Sanguineus multiplex. Constantinopolitanus D. van Eekenbeken apud Clusium.*

Præter iam recensita Ranunculi genera, exotici duo Belgij nuper inquilini facti sunt; quorum alter ex Illyria delatus, ex vno apice quasi nodulo Corrudæ æmulatione, quamplurimas aceruatim cōgestas, tanquam cirros, tuberantes Chelidonij minoris ferè pares, sed oblongiores habet radices; è quibus rotundi dodrantales pedales & sesquipedales cauliculi, & folia oblongiora altè minutim fissa, nōnullo tomento incana, exeunt. Flores luteo pallentes, Ranunculi pratensis & semen racemosum, exile.

RANVNCVLVS *Sanguineus multiplex.*

Meritò hanc Ranunculum dixere; tantopere namque cum Ranunculis quadrat, vt illis propior sit, quàm Anemones speciebus: cuius sanè elegantia captus illustris vir Carolus Rym, D. van Eekenbeken eius effigiem affabrè expressam Constantinopoli rediēs secum detulit, quam amicis & Carolo Clusio communicauit, qui eam pro solito candore omnibus rei herbariæ studiosis icone, & his ferè verbis exhibuit. Caulis pedalis in duos aut plures ramulos diuisus, quorum extremitatibus insidēt flores peramæni, pulcherrimo cocci colore nitentes, multiplicibus foliolis aspectu iucundissimis: folia circa radicem quina aut sena dilutè viridantia, palustris & echinati Ranunculorum media: quæ verò per caulem sunt, minora, nec adeò incisa, nec admodum frequentia: Multæ illi radices simul congestæ, Lusitanici Ranunculi radicibus persimiles, flauescentes.

RANVN-

RANVNCVLVS LVSITANICVS.* *autumnalis Clusij.*

Folia sunt rotundiora, & flore, grãdiores quàm pictura.

Nemorosus RANVNCVLVS. *Aduerſ.pag.* 300.
Ranunculus quartus Fuchſ.lacteus & luteus.
Anemones quinta & ſexta ſpecies Dod.
Candidus ranunculus Cordi & Tragi.

*Nihil habet cum Ranunculis commune, præter ſemina racemoſa, & flores luteos in palmaribus pediculis. Folia rotundiora, rigida, rugoſa, neruoſa, ambitu crenata, Bugulæ latiora. Radix Illyrici ranunculi, magiſq; protuberans. Ipſa bruma floret Mechliniæ in horto clariſſimi viri D. Ioannis Brãcionis & D. Ioannis vander Dilf. Guſtanti acris vt Ranũculi genera: Olyſſippone inter olivueta frequẽs, & pleriſque Bæticæ locis, Cluſio teſte.

Nemoroſus RANVNCVLVS.
Hanc duplis floribus nonnunquam in Belgio meminimus.

Minimus RANVNCVLVS *Septentrionalium. Muſcatella Cordi.*
Aduerſ.pag. 300.

RANVNCVLVS *Montanus Alpinus glomeratus.*
Oſtenſis vallis, Mindinenſium, Auerniæ, Germaniæ, & Heluetiorum montium amans & ſectatrix hæc Ranunculi aconiti facie ſpecies, cuius folia fiſſa peramplis multiſque diuiſuris, Ranunculi polyanthemi aut Aconiti batrachoidis, rotundiora viridantia: luculento flore luteo Calthæ paluſtris **Dotter blomen** vulgò nuncupatæ, ſed in orbem glomerato, minimè expaſſo aut reſerato. Radix multum fibrata, qualis pratenſis Ranunculi, aut Batrachoidis aconiti.

RANVN-

ACONITVM Hyemale Belgarum. Ranunculus monophyllos, & Anemone Bononiensis.

ACONITVM luteum Pōticum.

ACONITVM *hyemale Belg.&c. lege* BVLBOSA VNIFOLIA BATRACHIOIDES, *Elleboracea plantula. Aduerſ. pag.* 300.
Aconitum luteum minus Theoph. & Dod.

Radicis bulbillus initio quantus Fumariæ Plinianæ. Adultus & valde vetus, tuberculis eminet, & veluti geniculis obliquis accreſcit, pluribusq; folijs donatur, vt ſcitè animaduertit Dod. qui pernecabile virus aſſerit.

ANTHORA.

Aduerſus morbos contagioſos & febres vtuntur Veneti, qui Zedoariã & Moſis Napellum fecerunt.

Λυκοκτόνον. ACONITVM *luteum Ponticum lupicida. Germ.* Wolfswurtz.
Gall. Tue Loup. *Hiſp.* Mata Louo. *Aduerſ.* 301.

DIOSC. *Radice ad luporum venationes vtuntur. Inſertæ carnibus crudis, & à lupis deuoratæ eos enecant.*

Aconitum LYCOCTONVM *flore Delphinij.* LYCOCTONVM *Cæruleum paruum, facie Napelli.*

Ob floris differentiam, Lycoctonum flore Delphinij diſcernũt nuperi; cui radices ternæ, quaternæúe Antithoræ, quaſi nodulo aptæ in fibras deſinentes. Caulis binûm, interdum ternûum cubitorũ. Folia altè & minutim diuiſa Anthoræ vel Napelli, ſed minora. Semine & ſiliquis non diuerſis.

LYCOCTONVM *cæruleum paruum.*

In Belgij hortis etiam hoc Aconiti genus aſpectu iucundum, caule, folio & flore Napello proximũ. Sed radix bulboſa coni effigie; è cuius media baſi citri multi & fibræ tortiles exeruntur. Flos ſingularis in petiolis cærula purpura nitet. Caulis pedalis & ſeſquipedalis alis diuiſus. Floret Auguſto & Septẽbri menſibus.

ACONITVM *minimum.*

Alterius huius ſpeciei flos item cæruleus, cauliculi ſpithamei: Semen & folia Aconiti lutei, omnia tamen longè minora. Radix non abſimilis Aconito proximè deſcripto fibrillis donata. Toxica vis omnibus eadem. æſtate floret.

ACONITVM *autumnale facie Napelli.*

Toto vultu & parilitate Napellum refert: Auguſto & Septembri floret. Radix illi Napelli. Belgis hortenſe eſt.

NAPEL-

.LVS
Germ.
=
Iſen

lf=
kap=
men.
kap=

Wolf=
e, Ital.
. Na-
d-
l.

Helleboraſtrum, Belg. Vierꝛcrupt. Aduerſ. 303. Veratrum alterum nigrum. Dod.

Helleboraster maximus, flore & semine prægnans. Sesamoides magnum Cordi, & Consiligo Ruellij. Ang. etiam Beerſbote.

HELLEBORVS *niger.* *Ital.* Elleboro nero. *Hisp.* Verdegambre nero, & yerua de vallesteros. *Aduers. pag.* 304. *Napellus Auicen. Guilland.*

ASTRANTIA *nigra. Aduers. pag.* 304. *Elleborus niger Diosc. Dod. Sanicula fœmina Fuchs.*

DIOSC. *Veratrum nigrum purgat ventrem, detrahit bilem pituitasq́ue, datum per se; aut cum scammonia, & tribus obolis, siue drachma salis. decoquitur cum lente & iusculis, quæ purgationis causa sumptitantur. prodest morbis comitialibus, melancholicis, insanientibus, articularijs doloribus, & resolutis. menses inditum trahit. partus necat. purgat fistulas impositum, & tertio die detractum. item contra grauitatem auditus in aurem demittitur, ibique in alterum aut etiam tertium diem esse sinitur. scabiem sanat illitum cum thure, aut cera, & pice, & cedrino oleo. vitiliginibus, lepris, impetiginibus, ex aceto medetur. dentium dolorem † collutione mitigat. erodentibus medicamentis commiscetur. hydropicorum ventri vtilissimè imponitur factum ex eo, farina hordeacea, & vino, cataplasma. consitum proximè radices vitium, vinum purgandi facultate donat. Huius resparsu domos expiari arbitrantur.*

Gal. Helleborus vterq; tum albus, tum niger, extergentis est, & excalfacientis facultatis. Quamobrem ad alphos, lichenas, psoras leprasque accommodi sunt. Quinetiam niger, si in fistulam callo induratam infundatur duobus tribúsue diebus, callum detrahit. † dentibus prodest cum aceto colluentibus. Sunto autem in tertio ordine excalefacientium & desiccantium. Porro niger gustu calidior est, candidus amarior.

Veratri nigri extractum Chimycum.

G.Andern. Cortices corticum Veratri nigri medulla exempta, in aqua Anisi amoto oleo per horas viginti quatuor macerantur, bulliri sinuntur, dum aqua ferè consumatur. Postea validè exprimuntur, colanturque: ac tandem illis cum syrupo rosaceo solutiuo ad spissitudinem quanta sufficit, incoctis, liquor

vase

vaſe vitreo reponitur ad vſum. Ex hoc ſcrupulus vel ʒ. dimidia datur ad humorẽ melancholicum expurgandum, morboſque inde ortos emoliendos. Valde commendatur Veratri nigri ex aqua Aniſi maceratio; dum Aniſi ſemen ex aqua cinamomi ſtillatitia prius macerant: deinde ſuper cortices radicum Veratri nigri purgatos inciſoſque fundunt; & in vaſe vitreo imbui ſinunt; donec vis omnis extracta videatur: poſtea aqua effuſa cortices ſub prælo validiſſimè exprimunt: & ſuccum expreſſum ampullæ imponunt; operculoque applicato, aquam extillant, dum ille ad iuſtam craſſitudinẽ peruenerit.

ASTRANTIA *nigra.*

Ellebori nigri facultates Aſtrantiæ nigræ tribuit Dod. additq; Germanos medicos eius radice felici ſucceſſu curaſſe melancholicos.

CHRISTOPHORIANA. *Aduerſ. pag. 304.*
An Actea Plin.?

PÆONIA *fæmina. Germ.* Peonie blumen, Kunigblum. *Belg.* Pionien eñ maeſtbloemen. *Gal.* Peuoiſne, piuoine. *Angl.* Peonye. *Hiſp.* Peonia, Roſa del mõte & Roſa albardeira. *Aduerſ pag. 305.* ✱

✱ DIOSC. *Fœminis à partu non purgatis ſicca radix datur. ciet* [a] *menſes nucis* ✱ *græcæ magnitudine pota. ſic vẽtris doloribus cum vino auxiliatur. valet contra regium morbum, &* † *renum, ac veſicæ dolores. decocta in* [b] *vino aluum ſiſtit. Rubra grana rubenteis menſes ſiſtunt decem vel duodecim pota in vino auſtero & nigro. ſtomachicus & eroſionibus ea eſſe prodeſt. à pueris pota, initia calculorũ eximunt. Grana nigra auxiliantur ſuppreſſionibus* † *nocturnis, vuluæ ſtrangulationibus, & matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua mulſa, aut vino.*

a eadem Gal.
b auſtero Gal
† Gal. etiam iecur obſtructum.
†ephialtas vocant.

✱ Gal. radicem habet leuiter adſtringentem cum quadam dulcedine: ac ſi pluſculum dentibus mãdas, acrimoniam item quampiam ſubamaram ſubeſſe percipies. proinde menſes cit ex melicrato.

Regium morbum & renum.] Gal. Sed hæc efficere nata eſt, qua acris & ſubamara eſt: qua verò quiddam etiam adſtrictorium obtinet, fluxiones ventris ſiſtit.

Gal. Eſt porro omnino & reſiccatoria: ea propter haud deſperauerim eam ex collo pueris ſuſpenſam meritò comitialem morbum ſanare. Equidem vidi puellum quandoque octo totis mēſibus morbo comitiali liberum, ac poſtea forte fortuna, quum quod a collo ſuſpenſum erat decidiſſet, protinus denuo conuulſione correptum, ruſuſque ſuſpenſo in locum illius alio, inculpatè poſtea egiſſe.

Porro viſum eſt mihi ſatius eſſe rurſum id collo detrahere, certioris experientię gratia. Id cùm feciſſem, ac puer iterum eſſet conuulſus; magnam recentis radicis partem ex collo eius ſuſpendimus, ac deinceps prorſum ſanus effectus eſt puer, nec poſtea conuulſus eſt. Rationabile itaque erat aut partes quaſpiam à radice defluentes, ac deinde per inſpirationem attractas, affectos ita locos curare, aut aërem à radice aſſiduè mutari & alterari. Nam hoc pacto ſuccus Cyrenaicus columellam phlegmone affectam iuuat, & melanthium frictum palam catarrhos & coryzas deſiccat, ſi quis id in calidum linteum rarum liget, aſſiduéq; calorem ex eo per inſpirationem in nares attrahat. At nunc Pæoniæ cognoſcendum temperamentum eſt, tum exſiccatorium, tum ſubtilium eſſe partium; haud tamen inſigniter calidum, ſed aut ſymmetrum, aut pauxillo calidius.

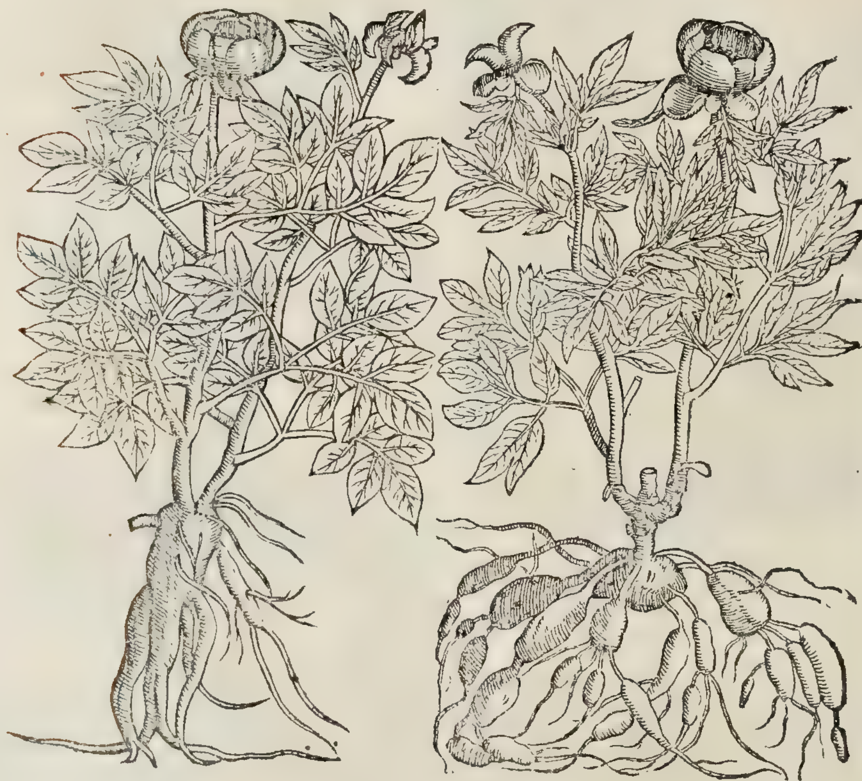
Melanthiū deſiccat catarrhos.

Plin. eadem ferè quæ Dioſc.

Varietas. Albo flore diuerſam ex Germania ſuperiore nactus eſt D. Brancion.

PÆONIA *mas.*
Aduerſ.305.

PAEONIA *promiſcua ſeu neutra. 305.*
Pœonia Fœmina prior Dod.

PAEONIA

PAEONIA *fœmina Polyanthos.*

Belgij hortis specioso florũ incremento, qui duplicatione & fætura, vti papauera, maximum Altheæ hortensis florem æquant, & interdum longè superant.

LEONTOPETALON.
Aduers. pag. 305.

DIOSC. *Radix auxiliatur serpentium ictibus, ex vino pota, nec alia res celerius dolorẽ finit. miscetur ischiadicorum clysteribus.*

Gal. Radix digerendi facultatem & exiccandi calfaciendiq; in tertio ordine possidet.

ALABASTRITES *altera. Dentaria altera herbariorum. Coralloides altera Cordi.*

Nobis hæc hortensis est; à superiore foliorum situ & positu duntaxat diuersa, cæteroquin nõ absimilis. Folia Valerianæ syluestris gemino situ digesta: flos albus: radices & siliquæ non dispares.

DEN-

DENTARIA *pusilla*, ENEAPHYLLON.

Accersendas etiam Dentarijs has duas exoticas à C. Clusio Vienna Austriæ missas, facies ortusque suadent. Vni autem folia tripartita & radix alabastriti priori quadam tenus affinia, sed longè minora.

DENTARIA *Bulbifera*.

Alteræ verò folia atrouirentia Valerianæ syluestris positu & æmulatione parilitate alterius. è radicis ceruice bulbos pullos nitidos emittit. Flores nondum vidimus. Lieræ Brabantorum studiosè alitur in vrceis à C. V. Dilfio.

fere Castaneę equinæ.

RICINVS. *Gallis Palma Christi. Hisp.* Figuera di l'inferno. *Ger.* **Wunderbaum** *&* **zeckenkorn. Orenbaum.** *Belg.* **Molencruyt** *&* **wonderboom.** *Ital.* Girasole. *Ang.* **Palma Christi.** *Aduers. pag. 306.*

DIOSC. *Grana triginta numero purgata, trita potu pituitas, bilem, aquámq; per aluum extrahunt. vomitiones mouent. sed iniucunda admodum est, & molesta purgatio. siquidem stomachum vehementer subuertit. Tusa & imposita, vitia cutis in facie, varósq; expurgat. Folia cum polenta trita, inflammationes oculorum, tumorésq; leniunt. rigentes mammas cohibent. eadem ex aceto illita, ignes sacros restinguunt.*

Grana saccharo condiuntur eludendis domicellis.

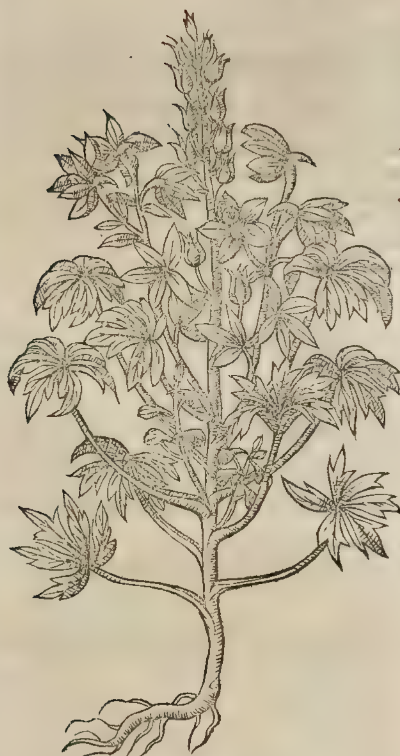
Gal. Semen Ricini, quod etiam purgat, extergendi & digerendi facultatem obtinet. Sic verò & folium; sed vndequaque debilius. Oleum quod ex semine conficitur, tum calidius, tum tenuiorum partium, quàm est oleum commune, ac proinde quoque digerit.

RICINVS AMERICVS, *Curcas*.

A doctissimo C. Clusio descripti Ricini grana dono accepi anno elapso Londini à pharmacopœo doctissimo Ioffroy Gallo; qui è Brasilijs aduectũ asserebat. Pericarpio aut techa triquetra claudũtur, cortice nigro striato cuculo Indiano ferè pari, medulloso intus nucleo, violenter infernè & supernè purgante, vel vnico assumpto nucleo. Curcas vocari testis est Clusius, qui se vidisse in Hispania ad fretum Herculeum huius Ricini plãtas humanæ crassitudinis & trium hominũ proceritatis, refert.

STAPHI-

STAPHIS AGRIA. *Hisp.* yerua pioenta & piolheyra. *Ang.* Stauis aker. *Aduers. 306.*

DIOSC. *Grana quindecim si trita in aqua mulsa dederit, crassa per vomitum purgant. Sed qui biberint, ambulare debent. Quinetiam assiduè attendere oportet, & aquam mulsam potui dare, quòd strangulationis pericula inferant, & fauces deurant. Trita eadē, & ex oleo inuncta, pediculationi, prurigini & scabiei auxiliatur. Plurimam cit pituitam commanducata. Decocta in aceto, dentium dolori, si ea colluantur, subuenit.* Gingiuarum *rheumatismum sistit. Vlcera oris, aphthas nominant, cum melle sanat. Miscetur præterea vrentibus malagmatis.* Ea dem ferè Plin.

Gal. Vehementer acrē obtinet facultatem, adeo vt ex capite purget pituitam, abstergatque valenter. Itaque ad scabiem accommodata est. Sed & vrendi vim aliquam habet.

Pediculationi.] Plin. Hæc quidem in aceto decocta, etiam vestes eo tædio liberat.

QVINQVEFOLIVM *siue Pentaphyllum vulgare. Germ.* Funffingerkraut & Funfblat *Belg.* Vijfuingerkrupt *Gal.* Quintefueille. *Hisp.* Cinco en rama. *Ital.* Cinquefoglio. *Angl.* Cinkfoly or fyue fingere grasse. *Aduers. pag. 306.*

QVINQVEFOLIVM. *Pentaphyllum.*

DIOSC. *Plurimis pollet remedijs. ius radicis decocta ad tertias, si in ore contineatur, dentium dolores sedat. putrida oris vlcera, collutione sistit. arteriæ scabritias, gargarizatu læuigat. contra alui profluuia, & [a]dysenterias auxiliatur. item articulorum[b] coxendicúmq; cruciatibus potum. Cocta in aceto, & illita serpentia[c] vlcera cohibet. strumas, tumores, duritias, abscessus, & collectiones discutit. ignes sacros, reduuias, condylomata, psorasq; sanat. Teneræ radicis succus contra iocineris, pulmonúmq; vitia prodest. item aduersum venena. Cum hydromelite autem, vel diluto vino, & piperis exiguo, bibuntur folia, contra febrium circuitus, in quartana quidem, quaternûm ramulorum: in tertiana verò, ternûm: in quotidiana, vnius. ea quoque folia, tricenis pota diebus, [d]comitialibus prosunt. foliorum succus, tribus cyathis aliquot dies potus, celerrime regio[e] morbo medetur. illita cum melle & sale, tam vulneribus quàm fistulis remedio sunt. enterocelicis auxilium præstant. Quinquefolium sanguinis profluuia & potu & illitu sistit. ad expiationes, lustrationesue, sanguinis profluuia & castimonias inciditur.*

[a] decoctis in lacte radicibus & potis ad dysentericos deploratos Quinquefolium laudant.
[b] eadem Plin. [c] fistulis quæ omni parte serpunt Plin. [d] eadem Plin. [e] Plin. Decoctū ad tertias in vino ictericis dari atque illini vtilissimum est.

Gal. radix desiccat vehementer, minimum verò acris est, quare in multo est vsu, velut alia quoq; omnia, quæ cùm sint tenuium partium, citra morsum desiccant. Est enim desiccatoria ex tertio quodammodo ordine, minimum habens euidentis caliditatis.

APVL. Ad vitia artuum si percussi fuerint: herba Quinquefoliū tusa cum axungia vetere sine sale & imposita sanabit. Ad ventris dolorem: Quinquefolij succum dabis bibere cochlearia duo, sine mora dolorem tollit. Ad cancrum exiccandum: herbam Quinque folium cum vino & cum adipe suilla vetere sine sale pisatam de ligno in lignum vino sanè veteri asperges, & sic impones, tem vnicam experieris. herba Quinquefolium trita & cum oleo mixta pedes perunges, tertio die tollit pedū dolorem.

Articulos expurgat vt Hermodactylus.

PENTAPHYLLVM *petræum Mutoni.*

Minus longè est vulgato Pentaphyllo; flos luteolus, & folia auersa parte albida. Cautibus Tornaco proximis frequens & lubens oritur.

PENTAPHYLLVM *supinum Tormentillæ facie.*

EVPATORIVM *Græcorum. Agrimonia officinarum.* *Aduers. pag. 308.*

PENTAPHYLLVM *ſupinum.*

Pentaphylleo generi facie cognatum eſt: medium enim eſt inter Tormentillam Pentaphyllon & Potentillam, quod primum nactus ſum in horto cultiſſimo Coldenbergij noſtri. Floſculos luteo pallentes, ſumma folia, caducos coliculos, & radicem Pentaphylli habet, ſed folia ima atrouirentia in lõgo pediculo aptãtur Argentinæ ſiue Potentillæ æmulatione: fructus autẽ Fragariæ ſterilis ſimilimus.

EVPATORIVM *Græcorum.*

DIOSC. *Contrita huius folia, & cum veteri ſuillo adipe impoſita, vlceribus difficilè cicatricẽ contrahentibus medentur. Semen aut herba in vino pota, dyſentericis,* iecinoroſis, & ſerpentium morſibus auxiliatur.* *Eadem r\

Gal. Herba ipſa tenuium partium, incidendi extergendique facultatem citra manifeſtam caliditatem obtinet. Quocirca obſtructiones iecoris expurgat. Ineſt itidem ei & adſtrictio quædam per quam robur viſceri addit.

ARGENTINA. *Aduerſ. pag.* 308. *Anſerina Tragi.*

TORMENTILLA *an Chryſogonum Dioſc.?* *Aduerſ. pag.* 308.

Potu & illitu alba profluuia ſiſtit. *Subdit Trag.* Herba vino decocta & pota torminibus & dorſi dolore laborantibus ſubuenit. adſtringit.

TORMENTILLA *an Chryſogonum Dioſc.?*

Quinquefolij viribus proxima. Vulneribus ferruminandis, fiſtulis, dyſentericis, febre correptis, epidemicis, & peſtiferis morbis conuenit. Ius radicis & foliorum ſudores elicit, Dodonęo teſte. itaque à corde virus propellit. Pulmones & hepar infarctis liberat. Regio morbo medetur. Muliebria & ſanguinis profluuia potu & illitu ſiſtit. Ad oris vlcera decoquitur. Ex ſucco Plantaginis epota vrinã ſuppreſſam elicit, adſtrictione inibi relicta, & robore parti reſtituto. Vlceribus & fiſtulis quæ omni parte ſerpunt, humoris erodentis inſultus cohibendo, opem fert. Sanguinem extra vaſa concretum diſcutit; eoque vulſis, & ex alto præcipitatis medetur.

Medicamentis articularibus Hermodactyli ritu inſerebatur Rondelletio.

FRAGARIA & FRAGA. *Ang.* Strawberye. *Ital.* Fragolaria & fragole. *Ger.* Erdtbern. *Belg.* Eerdbesien. *Gal.* Freses. *Aduers.* 309.

Vulgaris CARYOPHYLLATA. *Geum Plin.* *Aduers pag.* 309.

FRAGARIA, *& Fraga maiora alba, Gallobelgis* des Chapirons.

Varietas. Hanc Angli & Belgæ alunt fructu duplo maiore, coloris non sanguinei, sed herbaceo luteo pallore & candore confusis, cætera eadem prorsus.

FRAGARIA *syluestris minimè vesca, siue sterilis.*

Strigosior tota: folia, flos, facies cunctaque similima; sed fructus spem supplent herbidi confertim stipati acinuli, fragam pusillam, pallidam ementientes, austeri gustus, & præsicci. Rupibus & cautibus Cornubiæ ad ędes generosi viri D. Muli frequentissima. apud Belgas inuentu perfacilis cautibus & syluosis Neruiensis agri.

Vulgaris CARYOPHYLLATA.

Menses & sanguinis grumos propellit; obstructiones reserat. Decoctum radicis ad rupta, & interna vulnera efficax: concoctionem iuuat. Colicos dolores à frigido ortos lenit. Venenis aduersatur.

Geum Plin. lib. 26. cap. 7. Radiculas tenues habet, nigras, beneolentes. Medetur non modò pectoris doloribus aut lateris, sed & cruditates discutit iucundo sapore.

CARYO-

CARYOPHYLLATA *maior rotundifolia. Caryophyllata montana Matthioli.*

Veronensium CARYOPHYLLATA *flore Saniculæ vrsinæ. Cortusa Matth.*

Quandã Caryophyllatæ raram & perelegantẽ speciẽ Italo semine ortã nihil dissimilẽ à Septentrionaliũ rotũdifolia Caryophyllata nobis impertiuit singularis amicus Petrus Coldëbergius rei herbariç doctissimus pharmacopœus, qui hãc in suo ditissimo vireto alit, nisi folio quadruplo maiore, & radice crassiore digitum æquante, minusque fibrosa foret.

Veronensium CARYOPHYLLATA.

Articulorum & neruorum doloribus mulcendis, oleo amygdalino & rosaceo eius flosculi macerati commendantur Matthiolo.

IMPERATORIA, OSTRVTIVM.

Facultates ex Fuchsio & neotericis.

Vnicè venenis aduersatur. Item pestilentiæ populariter grassantis arcet contagia. Lentorem pituitosorum humorum incidit ac discutit, quapropter * tussi quam frigus attulit, medetur. Crassa quæ in thorace coëunt, discutit. coloris corporis bonitatem ijs qui eo vescũtur, efficit. Concretum in corpore lac & sanguinem resoluit. Stomachum esu corroborat. Pituitam ventriculi deijcit, & elanguescentem appetẽtiam iuuat. Menses & vrinam † ciet. Rabiosi canis morsu, aut serpentis ictu liberat, si contrita folia vulneri indantur. Hypochondriorum vitijs auxiliatur. Item lumborum doloribus. ✱ Carbunculos cum polenta tritum & impositum sanat. Cum vino potum rigores discutit. Herba ipsa in vino & aqua cocta vulnera interna glutinat: & in summa omnia quæ Angelica vocata herba, & maiori efficacia potest.

Tragus eadem.

* tussi & asthmati, Trago.

† Trag. & fœtus mortuos & secũdas trahit.

✱ Trag. mitigat ischiadicos ac frigidos dolores; sudorem elicit, hydropem educit, & emortuam genituram restaurat, id quod tutissimè credere & experiri certò poteris. Omnes tumores & collectiones ac duritiæ possunt hac radice aut succo eius incidi, deprimi ac sanari. Succus carnes putrescentes, seu gangrænosas erodit & absumit.

IMPERATORIA, OSTRVTIVM, *siue Astrātia. Laserpitium Fuchs. Smyrnium Tragi. Germ.* Meester wurtz. *Belg.* Meester wortele. *Magistrantia. Perperam Smyrnium Tragi. Ligusticum Anguil. Aduers. pag. 310.*

PODAGRARIA *Germanica aut Belgica. Gerardi herba Dod. & Mechlíniensium. Belg.* Geraerts cruyt. *Aduers. 311.*

ANGE-
LICA.

ANGELICA. *Smyrnium Cordi. Ger.* Zamp Angelic. *Gal. Belg. & Ital. Angelica. Aduers. pag. 311. Costus niger nuperorum.*

Radix venenis vnicè aduersatur: quæ si tantū dentibus teratur, pestifera aëris contagia arcet, halitu grato, & iucundo, virus excludit, etiamque cōtra-ctum per vrinas & sudores à corde propellit eadē qua Ruta, Theriaca & huiusmodi antipharmaca, ratione. Vrinas, menses & calculos pellit; pituitam crassam extenuat; asthmaticis dum recens est & humido plena, (ne exsiccando expectoratio impediatur) farctus educendo, incidendo, & abstergendo, medetur. Crapulas & cibi fastidia delet. concoctionem ventriculi iuuat; cordi amica. Illitu verò venenatorum & canum morsibus succurrit.

AN-

ANGELICA *syl. Germ.* Wild Angelick. *Aduers. pag. 311.*
Phellandrium Plinij Guillandino.

ARCHANGELICA.
Gallobelgis Angelic de Nortvvegen.

Folijs est Satiuę multò maioribus,atrouirentibus,latisque humi fusis,auersa parte glaucis;primo pullulatu, rubris. Caulis multis concauus alis, proceritatis humanæ imo rubens. In lata vmbella flores luteoli, & semen folliaceum Angelicæ satiuæ, maius & rotundius. Radix altè depacta, parum odora. Ex Nortuegia, Belgi inquilinam factam asserunt.

lege PANAX *Heracleum. Herculea siue Heraclea fronde Smyrnij vel Imperatoriæ.*
Aduers. pag. 312.
Sphondylium alterum Dod.

lege, duûm enim cubitorum caule, lanugine quadam incano.

Floribus luteis.] nostris Belgij viretis flores albos promit; memini tamen me vidisse Venetijs Panacem facie nõ diuersam in Franciscanorum paradiso luteis floribus.

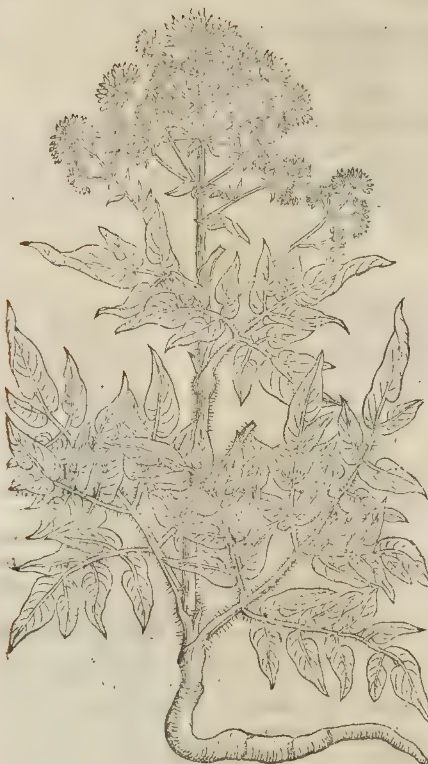
DIOSC. *Excipitur succus incisa radice,recenti caulium pullulatu. Ea candidum succum emittit, qui siccatus in summa cute croceum colorem contrahit. Effluentem aũt succum exprimunt, folijs excauato solo stratis, quæ siccata tolluntur. Simili modo caule meßibus inciso,profluentem succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes,distentæq́;,siccæ, quæ cariem non sentiant, aromaticæ,feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est. sed ex agnatis stolonibus, ab vsu cibario abhorret. Maxime in hoc succi genere probatur, quam amarißimus, internè albus,aut subfuluus,foris ad croci colorem inclinans, læuis, pinguis, friabilis, tener, statim in aqua eliquescens, graui odore. niger improbatur,ac mollis. Adulteratur ammoniaco aut cera. Sed synceri experimentum est,si digitis in aqua friatus resoluatur, & lactescat. Excalfacit, mollit,* † *extenuat. horroribus febrium,circuitibúsque, vulsis, ruptis, laterum dolori, torminibus, stillicidio vrinæ conuenit. cõtra vesicæ scabiẽ ex aqua mulsa aut vino bibitur. menses trahit. fœtum enecat. inflationes quæ vuluam male habent,duritiásq́;, ex melle dilutus,discutit. ischiadicis illinitur. acopis & capitis medicaminibus admiscetur. carbunculos rumpit. podagricis, cum vua passa illitus subuenit. dolore dentium liberat, cauis inditus. oculorum aciem illitu excitat. ex eo & pice optimum fit emplastrum contra bestiarum morsus, quæ in rabiem efferantur. Radix in ramenta conscissa, vuluæ admota, partus extrahit. ad vetera vlcera efficax est. nudata* ossa, corpore operit,si trita cum melle illinatur. Semen cum absinthio sumptum, menses pellit. cum aristolochia, prodest aduersus animalia quæ venenum eiaculantur. contra vuluæ strangulatus in vino bibitur.*

Opopanax.

Eadem Gal.

†Gal. Excalfaciens, emolliens & digerens; ponatq́; ipsum quispiam in calfaciendo tertij ordinis, in desiccando verò secundi. Cortex radicis exiccatorium simul & excalfactorium est medicamentum: sed minus quàm succus. Quin & nonnullam habet abstergendi facultatem. Quare eo quoque vtimur ad nuda * ossium & vlcera maligna & contumacia. Sufficienter enim talia carnem procreant, scilicet abstergendo simul ac desiccando, nec ita magnopere calfaciendo, quæ omnia ad carnem generandam necessaria sunt, velut in libris De curandi ratione ostendimus. Fructus calidus & ipse est, ac mensibus mouendis medicamen accommodum.

PANAX altera.

Caput PANACIS *alteræ luxatum. pag. 312. sic restituendum.*

Venetorũ quidã peritiores, etiãq; Leo ille circulator, alebant & ostentabant quandã Panacis speciẽ ferulaceo caule, binûm, ternûm, & quaternũ cubitorũ, multos in ramulos supernè diuiso. Folia autẽ scabra, asperiora in singulis petiolis singula prodeũt, ampla, tharsi instar, plumatimúe ex interuallis æquis positu Pastinacæ, & folijs cõstans multis in vno petiolo oblõgo, Africani fermè floris: Luteoli aut pallẽtes flores in vmbellis Pastinacæ aut Bauciæ, quã etiã assimilat tota planta, hirsutie incana, radice lõgiore, albida, nec ita dissimilis. In Venetis & Flandriæ hortis meminimus gustu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo, Opopanacum redolente: quare meritò putetur, vt si qua alia, Panax legitima. Semine reperto in Opopanace in viridario stirpium exoticarum ditissimo Coldenbergij nostri feliciter enatam vidimus.

Costus spurius Matthioli.

Varietas.] Folio rotundiore, hirsutiore, breuiore Pastinacæ, vulgaris siue Elaphobosci, odore petiore.

Silphium. LASERPITIVM.
Aduers. 313. 314.

DIOSC. *Radix excalfacit. in cibis ægrè concoquitur. vesicæ noxia. sugillatis illita cum oleo, & strumis, ac tuberculis cum cerato, medetur. ischiadicis conuenit cum irino aut cyprino cerato. excrescentibus circa sedem tollendis illinitur, cum putamine mali punici, & aceto decocta. venenis pota resistit. os commendat, cibis aut sali permista. Laser è radice atque caule scarificatis colligitur. præfertur autem rufum, translucens, myrrhæ æmulum, non porraceum, odore valens, suaui gustu. quod dilutum facilè albescit. Cyrenaicum si quis degustarit, humorem toto corpore ciet, blandissimo odore, adeò vt ne os quidem gustanti nisi paululum spiret. Medicum & Syriacum minus viribus valent, & magis virosum reddunt odorem. Laser omne antequam siccescat adulteratur sagapeno, aut fabæ lomento. quod maleficium deprehenditur gustu, odore, visu, & dilutione. Caulem aliqui silphion, radicem magudarin, & folia maspeton vocauere. Efficacissimum laser, mox folia, postremò caulis. Acrem vim habet: inflationes facit. perunctas cum aceto, pipere & vino alopecias sanat. oculorum aciem exacuit. incipientes suffusiones, illitum cum melle, dissipat. cauernis dentium in dolore inditur, aut cum thure in linteo circunligatur, aut cum hyssopo, ficis, coctis in posca, os colluitur. ijs prodest quos bestia in rabiẽ efferata momorderit, vulneribus immissum. valet aduersus venena telorũ, & animalia omnia, quæ virus eiaculantur, potum aut illitum. scorpionum plagis oleo dilutum circumlinitur. gangrænis præcoërcitis immittitur: & cum ruta, nitro, & melle, vel per se, carbunculis. clauos callósq; prius circumrasos vellit. cerato aut aridorum ficuum carne præmollitum, recentes lichenas ex aceto sanat. Et excrescentia in carne, polypósque, si aliquot diebus cum atramento sutorio, aut ærugine illinatur: extuberantia cum forfice extrahit. Veteribus faucium scabritijs opitulatur. grauẽ, subitóque irraucescentem vocem, dilutum aqua, sorbitione confestim expedit. vuam illitum cum melle reprimit. anginis ex aqua mulsa vtilissimè gargarizatur. vescentes lætiore colore mangonizat. tussi, commode in sorbili ouo datur, & pleuriticis, in sorbitionibus: in fellis suffusione, & aqua inter cutẽ, cum aridis ficis. horrores discutit cũ vino, pipere & thure potum. neruorum contractionibus, opisthotonicísq; datur oboli pondere deuorandum. hærentes gulæ hirudines, gargarizatum cum aceto decutit. ad lac intus coagulatum bibitur. comitialibus ex aceto mulso proficit. menses ciet, cum pipere & myrrha potum. cœliacos adiuuat, in acino vuæ sumptum. cum lixiuio autem potui datum, repente conuulsis ruptísque prodest. ad potiones resoluitur, nucibus amaris, aut ruta, aut calido pane. Foliorum succo ad eadem proficitur, sed multo inefficacius. cum aceto mulso manditur, ad expediendam arteriam, maximè cùm vox retunditur. eo cum lactucis vtuntur, exitq; in vicem erucæ.*

DIOSC. *Fertur & altera magudaris in Lybia nasci, radix laserpitio similis; sed minus crassa, acris & fungosa, ex qua non profluit succus. Eiusdem cum lasere facultatis.*

Gal. Silphij liquor calidissimus est: verumenim verò & folia & caulis & radix sat strennuè excalfaciunt. Sed omnia flatulentæ magis essentiæ sunt, ac proinde coctu difficilia: foris tamen imposita corpori efficaciora, & omnium potissimùm liquor admodum trahentem facultatem possidens. Attamen & excrescentias amoliendi, & liquandi vim quandam propter propositam temperiem obtinet.

LEVISTI-

LEVISTICVM. *Germanicum Laserpitium. Aduers. pag. 313. Laserpitium Diosc. Guid. an Laserpitium Theoph. Anguil.? Gallobelgis,* Liuesche. *Smyrnium Lacunæ. Hipposelinum Matth.*

SPONDYLIVM. *Aduers. pag. 313. Acanthus Germanica Fuchs. Spondylium Diosc. Anguil.*

Lege lin 33. *virus.* & ibid. *quia,* & paulo post *simile.*

Leuistici semen menses, vrinas, & sudores ciet. calculum pellit. lienis farctus reserat: vulnera cogit. flatus dissipat. morsibus serpentium imponitur. Stillatitius eius liquor aciei oculorum conferre proditur Dodonæo.

SPONDYLIVM.

DIOSCOR. *Potum semen pituitam per aluum extrahit. medetur iocinoris vitiis, regio morbo, comitialibus, [1] orthopnoicis, vuluarum strangulationi. Veternosos suffitu reuocat. Cum oleo commodè infunditur capitibus phreniticorum, & lethargicorum. Item capitis doloribus cum ruta illitum. serpentia vlcera cohibet. Datur radix contra regium [2] morbum, & iocinoris vitia. Circumrasa eadem & iniecta calculos [3] fistularum derodit. Recentis floris succus exulceratis auribus, purulentisque accommodatur. Qui cæterorum succorum more exprimi, dein recondi solet.*

[1] Gal. acris quippe & secantis facultatis. [2] Eadem Gal. [3] Sub [a]cris Fuchsio. exsiccat, incîdit.

LIBANOTIS *Theoph. Aduerſ. pag.* 313.
SESELI *Aethiopicum herba Dod.*
Seſeli Aethiopicum Matth.
Daucus ſecundus Fuchſ.

LIBANOTIS *Theoph. maior.*

Libanotis minor.

Varietas. Foliis magis carnoſis, rotundioribus amplioribusque nitentibus, ſemine criſtato, Lutetia miſſam alunt vireta Belgica: cætera ſimilia & reapſe vna.

LIBANOTIS *Theoph. minor.*
Panacis ſpecies nonnullis.

Altera foliis exilioribus multò Saxifragę Venetæ proximis, gemino ſitu Panacis alteræ ritu, ſed oris tantillum crenatis & laciniatis: caulis bicubitalis & procerior. Semen Anethi, candidum: flores in vmbellis albi. Radix aromatica, grati & iucundi odoris.

CORIAN-

Coriandrvm. *Aduerſ.pag.* 314.
Angl. Coriandre, *&* Coliandro. *Belg.& Germ.* Coriander. *Hiſp.* Culantro, *&* Celiandre. *Gal.* Coriandre. *Luſit.* Coentro. *Ital.* Coriandolo.

Dioscor. *Coriandrum vim refrigeratoriam habet. Quare illitum cum pane aut polenta, ignibus ſacris, & vlceribus quæ ſerpunt, medetur. epinyctidas cum melle vel vua paſſa, teſtium inflammationes, carbunculosq́; ſanat. cum faba freſa, ſtrumas & tubercula diſcutit. tineas interaneorum expellit ſemen, cum paſſo potum. genituram adauget, largius tamen ſumptum, mentem non ſine periculo mouet. quare continuo, & copioſiore vſu abſtinendum. Succus cum ceruſſa, ſpumáue argenti, necnon aceto, & roſaceo illitus: ardentes ſumma cutis inflammationes emendat.*

Coriannon, Corion, Coriandrum.

Gal. Coriannon, ſiue Corion, aut vtrunque vocare lubet. Vetuſtiores Græci Coriannon * nominabant: at recentiores medici omnes Corion appellitant, ſicut & Dioſcorides, refrigeratoriam eſſe herbam ipſam dictitās, ſed perperam. Siquidem ex contrariis facultatibus conſtat & compoſita eſt, plurimum habens eſſentiæ amaræ, quam oſtendimus eſſe tenuium partium & terrenam. Nec parū etiam aqueæ humiditatis obtinet, quæ tepentis eſt facultatis: his adiunctum eſt quoque adſtrictionis pauxillum. Ex quibus omnibus variè quidem agit ea quæ ſcribit Dioſcorides, ſed non tantum ex refrigeratione. Cæterùm ego cuiuſque particulatim actionis cauſam enarrabo, tametſi propoſitum fuerat mihi vnius duntaxat hoc in libro ſententiam expromere, ſed fortè nihil obſtabit: imò, ſi verum fatendum eſt, proderit nonnihil, ſuperiores methodos, quæ * in paucis medicamentis ſunt dictæ, hîc repetere. Primùm ergo non Dioſcorides tantùm, ſed & alij complures medicorum indeterminatè de morbis pronuntiant, ſicut ſanè hac quoque tempeſtate nō paucos inuenias medicos, vel inſignes, præter alia, hac in re turpiſſimè hallucinantes. Interdum enim atra, liuida, frigidaque reddita parte quæ eryſipelas habuit, nec amplius refrigerantia poſcente pharmaca, ceu anteà, ſed ea quæ infixum parti præter naturam humorem vacuant, quidam tamen refrigerare perſeuerant: alij ad digerentia quidem tranſeunt, cæterùm ea eryſipelas ſanare dicunt. Quanquam ſcribant, incipientibus etiamnum atque gliſcentibus creſcentibúsve eryſipelatis alia eſſe medicamenta, alia verò iam declinantibus ac flacceſcentibus. Sed ita res non habet. Neque enim eryſipelas etiam vocari debet poſteà quàm inflammatio eius & feruor, ac bilioſum illud abierint: neque quæ facultate ſunt frigida, neque * quæ illa ſanant, remedio eſſe putandum: ſed velut ſi vel in initio protinus aut percuſſis, aut alia de cauſa quauis tumor in parte quapiam aut liuidus, aut niger extiterit, eum eſſe frigidum affectum exiſtimabis, & quæ digerant excalfaciantque medicamenta poſcere: ad eundem, opinor, modum ſi calida affectio in frigidam reciderit, negligenda quidem prior eſt, ſed ſecunda alio appellanda nomine: aut ſi diſplicet nominis mutatio, ſaltem ſicut quidam alia ſcribunt principij, alia declinationis remedia, haud amplius frigida eſſe autumantes declinationis remedia: concedendum ſanè eſt, ſi cui ita placet, vt talis affectio etiam eryſipelas vocetur, ſed eam etiam calidam dicere vbi iam refrigerata eſt, id verò neutiquam concedendum. Itaque ne quod tunc ei auxilio eſt, refrigeratorium eſſe credamus, ſicut Dioſcorides Coriandrum, qui cum pane aut polenta: eryſipelas curet illitum. Nam quod ad vnguem eſt * eryſipelas, quod vtique inflammatum eſt & flauum, haud vnquam ſanare queat cum pane coriandrū, ſed illud quod iam refrigeratum eſt. Proinde nos ſuperioribus voluminibus, cum determinata ac definita experientia cuiuſque medicaminis facultatem explorandum cenſuimus, quàm maximè fieri poſſet ſimpliciſſimum eligi affectum conſuluimus. At plerique medici neque quòd vel plurimi morborum protinus ab initio compoſiti inuadant, norunt: neque quòd alius affectus ſit eryſipelas exactum, alius verò is qui vocatur ab omnibus nobis vſitatè, vt à veteribus quoque phlegmone; alij autem inter hos medij plurimi, partim vt ſic dicam, eryſipelata phlegmonode, partim phlegmonæ eryſipelatodeis. Ac inuenias nonnunquam vbi neutrum vincat: ſed ad vnguem paria ſint. Quinetiam nonnunquam oedema-

* nominant.
*ad hunc modum.
* neque huiuſmodi.
* vt ipſe inquit.

œdemato-des esse erysipelas conspicitur: sicut aliud scirrhodes: vt compositorum morborum non paruus aceruetur numerus. De quibus copiosius cùm alibi disseruimus, tum in curandi rationis voluminibus. Dicetur autem & nunc quoad saltem eorum meminisse necesse est, quod exactum erysipelas haud vnquam ab antedicto cataplasmate curari possit. Voco autem exactum, cùm à biliosa fluxione pars impleta fuerit. Porrò quòd longè à refrigeratione absit coriandrum, vel ex iis quæ ipse scripsit Dioscorides, discere liceat. Nam chœradas siue strumas cum eregmo siue lomento, inquit, * discutit. Porrò quòd nullum refrigerantium medicamentorum idoneum sit † discutiendis chœradibus, vel ipsum Dioscoridem non dubitaturum arbitror, quippe qui sexcenta scripserit medicamenta chœradas sanare potentia, quæ omnia tum temperie calida tum actionibus digerentia esse confessus est.

* dissoluit.
† iterum.

Sethus: Stomacho bonum est, & eundem corroborat. Cibos in ventriculo donec probè concoquantur retinet. Tostum igne ventrem sistit. Prodest ad phlegmonas & calidas temperaturas. Sanguinis profluuium potum, & si imponatur, compescit. Cum vino potum, lumbricos educit: immodicus tamen eius vsus delirium facit. Huius etiam succus potus venenum est & occidit. Qui enim hunc bibunt, muti fiunt, & desipiunt.

Innoxium esse certum se habere nobis asseruit D. Dionysius Thomas Lusitanus apud Antuerpienses Medicus doctiss. qui eam virentem Cerefolij & Selini ritu iusculis suis & suorum inseruerit, nullo percepto incommodo.

CORIANDRVM *alterum, minus odorum.*

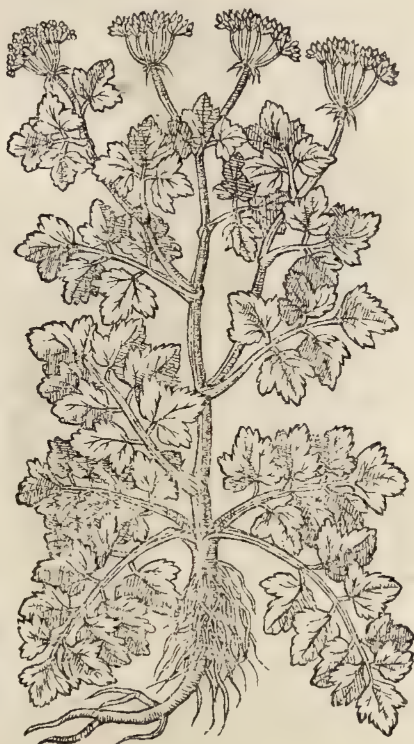
Ima folia habet minutius incisa, & semen habitius, copiosum in pluribus spithameis procumbentibus cauliculis. Alitur in horto Iacobi Plateau stirpium exoticarum auidissimi, peritissimi & studiosissimi.

SELINON

SELINON, *ſiue Apium hortenſe. Aduerſ. pag.* 314. *Petroſelinum Guillandini & Anguil.* *Ger.* Peterſilgen, *&* Peterlin. *Belg.* Peterſelie. *Gal.* Perſil. *Hiſp.* Perexil. *Ital.* Petroſelino.

ELEOSELINVM, *ſiue Paludapium. Aduerſ. pa.* 315. *Angl.* Smallage, *&* Marſche. *Ger.* Epffich. *Belg.* Iouffrouw merck, *&* Eppe. *Gallobelgis*, De l'Appe, *& Gal.* Aſche. *Hiſp. & Ital.* Apio, *&* Perexil dagea.

DIOSCOR. *Hortenſis apij herba ad eadem ad quæ Corianum conuenit. inflammationibus oculorum, cum pane aut polenta illinitur. æſtuantem ſtomachum mulcet. mammarum duritiam ex lacte concreto contractam reprimit. vrinam ciet, ſiue crudum, ſiue coctum edatur. decoctum eius radicisq; potu, venenorum noxæ reſiſtit, quum vomitiones excitet. aluum cohibet. ſemen vehementius vrinam pellit. contra ſerpentium venena, aut epotam argenti ſpumam auxiliatur. inflationes diſcutit. admiſcetur medicamentis quæ dolorum leuamenta præſtant, theriacis quoque ac tuſsis remediis.*

Gal. Selinon vſque adeo calidum eſt, vt & vrinas & menſes cieat: flatus quoque diſcutit, & magis ſemen quàm herba ipſa.

DIOSCOR. *Eleoſelinum in humidis naſcitur ſatiuo grandius, & ad eadem efficax.*

ORЕOSELINVM, *siue Petroselinum.*
Aduers. pag. 315.

PETROSELINVM *Macedonicum.*
Aduers. pag. 315.
Angl Steen perselp. *Germ.* Stein Epffich. *Belg.* Steen Eppe. *Gal.* Asche des rochiers. *Hisp.* Apio que crece en las piedras.

DIOSC. *Vrinam ciet, semine ac radice in vino potis. menses trahit. antidotis, nec non medicamentis vrinam cientibus, & excalfactoriis, inseritur. Nec hallucinari nos oportet, existimantes oreoselinum esse, quod in saxis prouenit. aliud enim est petroselinum.*

Gal. Similis Selino vis est oreoselini & Hipposelini: verùm Hipposelinon imbecillius est, Oreoselinum valentius.

DIOSCOR. *Petroselinum in Macedonia prouenit, in praeruptis locis, semine ammij, odoratiore, sapore acri, aroma olente. Vrinam cit ac menstrua. contra stomachi & coli inflationes & tormina prodest. laterum, renum, & vesicae doloribus in potu subuenit. admiscetur antidotis vrinam cientibus.*

Gal. Petroselini semen maximè vsui est, cùm tota etiam herba vnà cum radice similem, sed imbecilliorem, facultatem sortiatur. Est autem vt gustu acre cum amaritudine, sic & in operibus calidum, vnà cum incidendi effectu. Hinc menses & vrinas affatim prouocat: est & flatus discutiens. Fuerit itaque & ipsum tertij ordinis tum excalfacientium, tum desiccantium.

HIPPO-

HIPPOSELINVM, *siue Olusatrum Diosc. Aduers. pag.* 315.
Macedonicum Belgarum, Græcorum nuperorum & Matthioli perperam Smyrnium.
Hipposelinum Cordi, Marcelli Lacunæ & Brasauoli. Angl. Alexandre. *Germ.* Grosz eppich.
Ital. Smirnio, & macerone. *Hisp.* Apio Macedonico, *sed perperam.*

DIOSCOR. *Radix cruda coctáve estur. Folia cum caulibus decocta manduntur, & per se, aut cum piscibus præparantur,*crudaq; muria condiuntur. Vim hanc habent, vt poto semine ex mulso vino menses cieat: algentes calfacit potu, aut illitu, vrinæ stillicidio auxiliatur. Radix eosdem præstat effectus.*
* Anglis & Belgis ad eadem hodie vsus plurimus.

SMYRNIVM. *Aduers. pag* 316.
Gal. Smyrnium de Candie ou Crete.
Ital. Smyrnio di Candia.

PASTINACA *domestica vulgi. Aduers. pag.* 316.
Gal. Pastinades. *Belg.* Pastinaken *Germ. etiam* Pastinachen, & Pastenep. *Hisp.* Pastinagues, & çanahoria blanqua. *Ital.* Pastinaca domestica.

De Pastinaca Diosc. proximè Daucum Creticum.

DIOSCOR. *Vis radicis, herba, & seminis excalfacere. foliis muria maceratis ad obsonia vtuntur. aluum sistunt. radicem contra serpentium ictus bibere conuenit. tusses & orthopnœas mitigat. vrinæ difficultati medetur. recentes tumores, collectiones, duritiasq; discutit illita, vulnera ad cicatricem perducit. partus abortu vitiat, si feruefacta subiiciatur. Semen, lienis, renum & vesicæ vitiis prodest. menses & secundas pellit. commodè datur ischiadicis in vino. inflationes stomachi lenit. sudores ciet, & ructus. peculiariter datur hydropicis in potu. & contra febrium circuitus.* Lege floribus luteolis.

Gal. Eiusdem generis cum apio & petroselino: fueritque apio quidem validius, petroselino autem imbecillius. Plura ferè eadem quæ Diosc. Gal. & Plin.

SMYRNIOIDES *Mutoni.*

Semine Smyrnij rotundo, folio nigriore & minore. è caule cubitali; flos in vmbellis pallentibus aut albis. Radix longa & alba, gustu haud aromatico vti Smyrnium. A similitudine Smyrnioidem dixit Mutonus, penes quem viret in horto.

LIGVSTI-

LIGVSTICVM. *Aduerſ. pag 316.*

DIOSCOR. *Radicis ſeminiſq́; vis excalfactoria, † concoquens. prodeſt ad inteſtinos dolores, tumores, concoctiones. item ad inflationes, præſertim quibus ſtomachus turgeat. & contra ſerpentium ictus. vrinas & menſes potu trahit. Eoſdem præſtat effectus appoſita radix. Semen cum radice oxyporis & medicamentis decoquentibus admiſcetur. ori perquam vtile. quare pro pipere vtuntur eo indigenæ, ad obſonia. Adulteratur ſemine quodam ſimili. quod facilè guſtu diſcernitur. amarum enim eſt. Alij ſemen fœniculi aut ſeſelis admiſcentes, liguſticum dolo vitiant.*

† Gal. Adeo calfaciunt, vt & menſes cieant & vrinas prouocent, flatuſque diſcutiant. Calida & ſicca ordine ſecundo.

BAVCIA, *an Elaphoboſcum? Aduerſ. pag. 317.*

DIOSCOR. *Elaphoboſci radix eſui apta, dulcis. Caulis tener pro olere manditur. Contra ſerpentium ictus, datur ſemen in vino. Fama autem eſt, hoc pabulo, ceruas ſerpentium morſibus reſiſtere.*

Gal. Facultatis eſt excalfactoriæ & tenuium partium, ac proinde exiccatoriæ ſecundo maximè exceſſuum ordine.

SISARVM *Aduerſ. pag. 317.*
Germ. Gierlin. *Hiſp.* Cheriuia.

PASTINACA *marina. Aduerſ. pag 317. & 318.*
Crithmum 2ᵐ. Matth. Crithmum ſpinoſum Dod.

DIOSCOR. *Suauis ori elixa Siſari radix, ſtomacho vtilis, vrinam cit & appetentiam excitat.*

Eadem Gal. & Ægin. Semen tenue eſt & diſcuſſorium, validumque: idcirco iis quos ſingultus & tormina male habent, cum vino exhibetur.

Plin. Siſer erraticum ſatiuo ſimile eſt & effectu. Stomachum excitat, faſtidium diſcutit. Ex aceto laſerpitiano ſumptum, aut ex pipere & mulſo, vel ex garo vrinam ciet, vt Opion credit, & venerē. Præterea cordi conuenire conualeſcentium, aut poſt multas vomitiones perquam vtile. Heraclides contra argentum viuum dedit, & veneri ſubinde offenſanti, ægriſque ſe recolligentibus. Satiui priuatim ſuccus cum lacte caprino potus ſiſtit aluum.

THYSSELINVM Plinij. Sylaus Pli. Valerando. Perperam Meum Batauis & Antuerpiensibus. Apium syl. Dod.

Thysselinũ Plinio capite 12. libri 25. non est dissimile Apio, cuius radix commãducata purgat capitis pituitas.

Ad hanc sanè plantam facie & viribus proximè accedere videtur hæc, qua officinæ Antuerpianæ legitimi Mei ignoratione pro Meo vsuparunt. Apio enim Pastinacę agresti & summis folijs Coriãdri adeo propinqua, vt multi etiam hodie Apium syluestre dixerint. Caules inanes bicubitales è radice Mei ritu humi depacta, digitum & vnciam crassa, lacteum succum dum vulneratur fundente. Vmbellæ Anethi Iunio & Iulio: flosculis candidis defluentibus semen compressum foliaceum Anethi maius & rotundius: gustu aromaticum & feruens. Vdis Batauorum agris lubens oritur, & Brabantiæ locis nonnullis alitur etiam in hortis.

BARBICAPRA. & Vlmaria vulgi. an Rhodera Plin. lib. 24. cap. vltimo. Germ. Wald Geißbart. Ital. Crostofanaria. Picnomon Brunfelsij. Aduers. pag. 318.

Barbæ capræ radix pota, refrigerat & adstringit gustu, eoque ventris fluores, & sanguinis sistit. flos ex vino albo potus quartanarios iuuat. Rizotomi carpis appositam manibusque subactam febriles æstus finire asserunt.

CENTAVRIVM maius alterum.

CENTAVRII maioris varietas.

CENTAVRIVM *maius*. *Hisp.* Rapontico vulgar. *Ital.* Centauria maggiore.
Aduers. pag. 318.

DIOSC. *Radix cum adstrictione aliqua & dulcedine acris. Conuenit, inquit, radix ruptis, conuulsis, pleuriticis, spirandi difficultati, veteri tussi, sanguinem expuentibus, non febrientibus cum vino, febricitantibus cum aqua drachmarum duarum pondere exhibita: item & ad tormina, ac ad vteri dolores. Ducit etiam menses ac fœtus collyrij forma vtero imposita. Est & vulneribus idonea, recens tusa, aut arida prius madefacta contusaq́. coniungit etenim ea, ac glutinat. Quin & carnes coalescunt, si contusa simul decoquatur. In Lycia succum exprimunt, quo pro Lycio vtuntur.*

Gal. Centaurij magni radix sicuti gustu contrarias qualitates, ita in vsu contrarios effectus præstat. Secundum omnium autem qualitatum actionem ruptis, conuulsis, dyspnœæ & inueteratæ tussi conuenit.

APVL. Ad hepatis dolorem: herba Cētauria maior in vino decocta & potui data, mirificè auxiliatur.

Ad spleneticos: herba Centauria maior in vino decocta & potui data, splenem persanat. Nos ipsi experti sumus.

CENTAVRII *maioris varietas.*
Aduers. pag. 318.

Est & hæc perquam similis Centaurio & penè par, qualibet sui parte superiori & imæ, quam olim in hortis alebāt generosus vir D. Dilfius & Guillielmus Driesch pharmacopœus peritissimus. Virentia ampla admodum sunt folia Rumicis, ambitu serrata. Flos luteo purpurascens pallens, & semen Cnici simile & par in turbinato & squamulis loricato capitulo.

Collibus lapidosis iuxta Tagum duntaxat spontè natum inuenit C. Clusius.

OTHONNA *Italorum. Aduers. pag. 318.*
Germ. Indianisch blummen. *Gall.* Oilletz d'Inde.
Ital. Garofano Indiano.
Tanacetum Peruuianum Cordi.

OTHONNA *maior polyanthos.*
Aduers. pag. 318.

Ex graui fœtidoque odore venenatæ vires, quales Lycopersici Galeni produntur; quo vtebatur Centaurio ad articulorum dolores. Felem huius flore caseo permixto emortuam fidus testis est Dodonęus.

VALE-

VALERIANA *maior. Hisp.* Yerua benedetta. *Ital.* Valeriana maggiore.

DIOSC. *Excalfacit. vrinam mouet, si sicca potui detur. Decoctum eadem praestare potest. ad lateris etiam dolorem efficax. menses cit. antidotis inseritur. Adulteratur radice rusci ad mista: sed maleficium deprehenditur: quoniam hac dura est, & frangenti contumax, sine vlla odoris gratia.*

Ad epidemicos, pestiferos, & venenatos morbos, pota & olfacta, præstans viribus radix. Pectoris vitijs medetur; vulneribus ferruminandis efficax.

Nardo viribus similis Gal. sed infirmior ad multa. vrinam plus mouet quàm aut Indica aut Syriaca Nardus.

VALERIANA *minor syl.*
Aduers. pag. 319.

VALERIANA *syluestris.*
Aduers. pag. 319.

Ruptis, vulsis, ex alto deuolutis nuperorum experimentis opem fert. Decoquuntur folia ad aphthas & oris vlcera. Antidotis item inseritur.

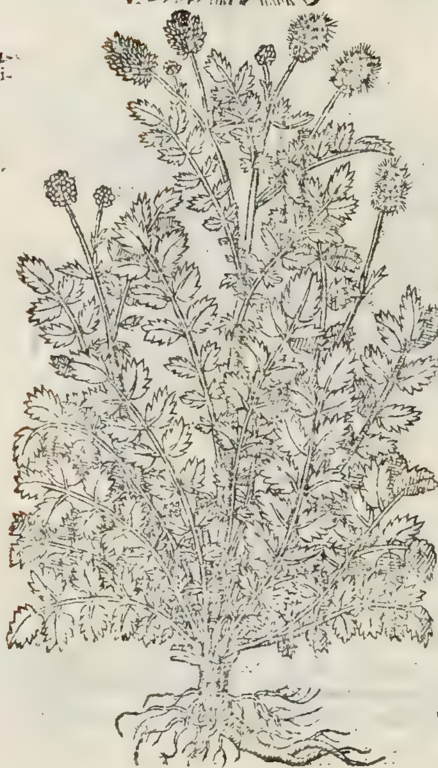
Valeriana peregrina Belgarum. Aduerſ. 319. Valeriana Græca, Dod.

Pxv minimum alterum.

Pimpinella, aut Bipinella. Aduerſ. 320. Syderitis Anguillaræ & Guiland.

San-sorb... ra ma... ue Pi... nella... uerſ.

PHV *minimum alterum. Gallobelgis*, Sallade de Chanoine. Velt croppen *Belgarum*. Quasi dicas Lactucam campestrem, quia folia primo pullulatu habet lactucis aut seriolis adhuc tenellis similia, & in Quadragesima cibo & acetarijs expetatur lactucarũ more. Frequentissima in agro Antuerpiano. flos, & radix Monspeliacam æmulatur: folia minus laciniata.

MONTANA *Nardus. Aduers. 326.*

DIOSC. *Ad eadem quæ Celtica, efficax.*
Galeno prædictis debilior est.

Monspeliensium PHYTEVMA. *Aduers. 326.*

DIOSC. *Ad amatoria conuenire, nonnulli scriptum reliquerunt.*

BIPINELLA *saxifraga hircina minor. Aduers. 321*
Thalictrum Rondelletij.
Natrix Plin. Guil. & Anguil.

PIMPINELLA *maior Fuchs. Saxifraga magna.*
Belg. Beurenacret.

Non secus ac Eringij radix conditur ad iuuandam concoctionem ventriculi, & viscerum. Colicis affectibus, diuturnæ febri, conuulsis comitialibus, & à serpente demorsis auxiliatur. Vrinas ciet: mẽses, secundas & fætus mortuos pellit. Pota ex aceto magnæ commendationis ad pestiferos morbos: nomis & vlceribus sordidis succus & folia commodè illinuntur. Faciem absterget & defædat, lentigines delet. Dentibus attrita pituitam elicit; eoque dentium doloribus mulcendis, apoplecticis & conuulsis prohibetur.

Minor saxifraga folijs rotundioribus Pimpinellæ proximis in agro Britanno & Belgio.

DAVCVS *Selinoides secundus.*
Aduers. 321. 323.

Rosmarinum siue Libanotis prima Theoph. folio Apij palustris. Ital. Valdebona vulgò & Saxifragia Venetorum.

DAVCI *secundi Selinoidis varietas.* 321.
siue Selinoidis Cordi.

Persimilis omni sua parte; sed minus exiliùs: in syluis Neruio proximis oritur.

AMMI *Creticum aromaticum.*
Aduers. pag. 323.

In hort Coudenl gij sapor Pastinac feminne ar matico pr uenit.

lege flauu lin. vltima pag. 323.

AMMI perpusillum. Aduers. 323.

AMMI *Diosc.*

DIOSC. *Vis ei excalfactoria, feruens & exsiccans. Facit ad* tormina, vrinæ difficultatem, serpentium ictus, cum vino potum. Menstrua ciet. misce etur derodentibus cãtharidum medicamentis, quæ ecdoria vocant, vt inde exortis vrinæ difficultatibus resistat.* Sugillata cum melle tollit. colorem potu aut illitu mutat in † pallorem. Suffitum cum vua passa aut resina, vuluas purgat.* *Eadẽ Pli *Eadẽ Plin †Eadẽ Plin

Calidum & siccum in fine tertij ordinis Gal. tenuium partium gustu subamarum & acre: & clarum est quòd digerat, & vrinam moueat.

Vuluas purgat.] subdit Plin Tradunt facilius concipere eas, quæ odorentur id per coitum.

AMMI

AMMI vulgatius, an Bubonium Hippocr.? in morbis mulierum Guil. Aduerſ. pag. 321. 323.

ANISVM. Angl. Aneſe & anyſe. Aduerſ. pag. 322.

ANISVM.

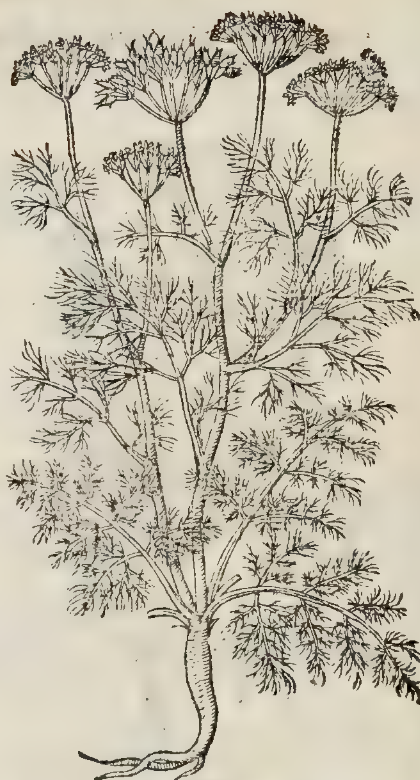
DIOSC. *Aniſum in ſumma excalfacit, exiccat. oris halitum iucundiorem facit. doloris leuamentum præſtat. vrinam ciet. aquam quæ ſubijt cutem, diſsipat. potum ſitim cohibet. animalium venenis aduerſatur. valet ad inflationes. aluum & alba fœminarum profluuia ſiſtit. Lac ad mammas † elicit. Venerem ſtimulat. Dolores capitis leuat, ſuffitum naribus: cum roſaceo tritum inſtillatumq́; farctis auribus medetur.* lege diſſipantibus & deme emittentibus.

† Sethus eadem, & obſtructiones tollit.

Plin. ſubdit: Præcipuum autem eſt ad ructus, ideò inflationibus ſtomachi, & inteſtinorum torminibus, & cœliacis medetur. Singultus & olfactum decoctum potumq́ue inhibet. Potum ſomnum conciliat: calculos pellit. vomitiones cohibet & præcordiorum tumores. Et pectorum vitijs, neruis quoque quibus ſuccinctum eſt corpus, vtiliſſimum. Prodeſt eius & capitis doloribus inſtillari ſuccum cum oleo decocti. Non aliud vtilius ventri & inteſtinis putant, ideò dyſentericis & teneſmis datur toſtum. Dalion herbarius dedit bibendum cum anetho parturientibus. Phreneticis quoque illinitur recens cum polenta. Sic & infantibus comitiale vitium aut contractionem ſentientibus. Pythagoras quidẽ negat corripi vitio comitiali in manu habentes, ideoq́; quamplurimum domi ferendum. Parere quoque facilius olfactantes. Soſimenes contra omnes duritiés ex aceto vſus eſt. Semine eius poto, laſſitudinis auxilium viatoribus ſpopondit. Strangulationes vuluæ, ſi manducetur & linatur calidum, vel ſi bibatur cum caſtoreo in aceto & melle, ſedat. Vertigines à partu cum ſemine cucumeris & lini pari menſura trinûm digitorum, vini albi tribus cyathis, diſcutit. Cum vino ſudorem leuiter præſtat. Oleum ſtillatitium ad omnia efficacius.

lege

loge : DAVCVS *Cretensis.*
Aduers pag. 323.

Eadem Gal.

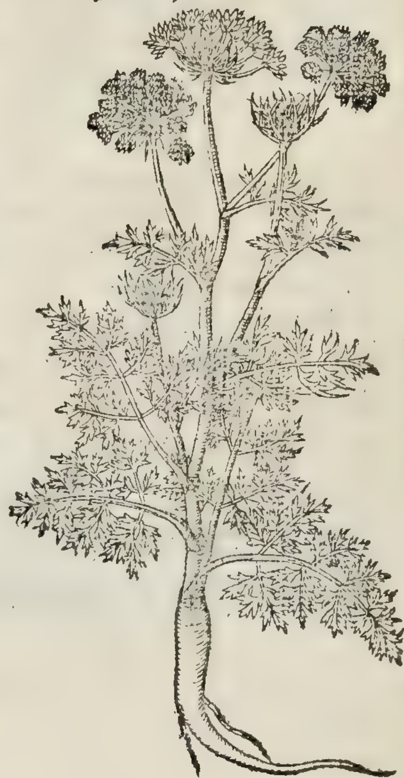
DIOSC. *Omnium semen excalfacit potum. vrinam, menses, & partus extrahit. torminibus liberat: veterem tußim mitigat. phalangiorum morsibus potum in vino, auxiliatur. tumores illitu discutit. Seminis duntaxat in alijs generibus inualuit vsus: in Cretico, etiam radicis. quæ maximè contra venenatorum iniuriam in vino bibitur.*

Plinius addit; Datur quadrupedibus percussis, capitis dolori medetur. Eius radix in vino pota, dysenteriam sistit. contusis & euersis potum duobus obolis, in mulsi cyathis tribus subuenit; aut si febris adsit, in aqua mulsa. Calculos eijcit: folia omnia tela infixa corpori extrahunt.

Siser Lacunæ.

PASTINACA *Diosc.* CAROTTA *syl. vulgi. Belg.* Wilde Caroten. *Daucus Offic. Ital.* Pastinaca saluatica. *Hisp.* Canahoria saluage. *Ang.* Wild Carot. *Aduers. pag. 323.*

DAVCVS *syluestris officinarum*.

Num Pastinaca satiua vulgaris nostras, non Diosc. è Bauciæ Arabum siue Campestris vel syluestris semine nata, sit Dioscoridis ELAPHOBOSCVM? & contrà, nũ potius CAROTTA syl. siue Daucus officinarũ, & CAROTTA satiua, sit Dioscoridis PASTINACA syl. & satiua, folio Gingidij, subamaro, vmbella Anethi, flore candido, in cuius medio exiguum quiddam cernitur colore purpureo, ferè ad croceum accedente? cuiusmodi affabrè exprimuntur in floribus Carottæ: flores autẽ Pastinacæ vulgi, lutei sunt, quales Elaphobosci esse debent. Radicis magnitudo, demensusue nihil obstat; cùm collibus & calidioribus regionibus sponte enatam palmaribus cauliculis & exili radice euulserim: cultu verò & mangonio altius Cichorij modo, quinque aut sex pedum longitudine pangatur.

DIOSC. *Radix cocta manditur. Semen potum vel impositum, menstrua mouet. ijs conuenit in potione, quos vrinæ difficultas torquet, aut lateralis dolor excruciat, aut si aqua cutem subijt. serpentium morsibus ictibúsque prodest. præsumentes id nulla affici iniuria à serpentibus traduntur. conceptus adiuuat Radix vrinam pellit. venerem stimulat. partus apposita, eijcit. Folia trita, & cum melle imposita, phagedænas vlcerum purgant. Satiua ad eadem pollet, inefficacior tamen, & cibo aptior.*

Eadem Plin. & Gal. Syluestris ad omnia potentior. Habet etiam absterforium in se quippiam: quamobrem pascentia vlcera quidam folijs eius cum melle, quò pura reddant, illinunt.

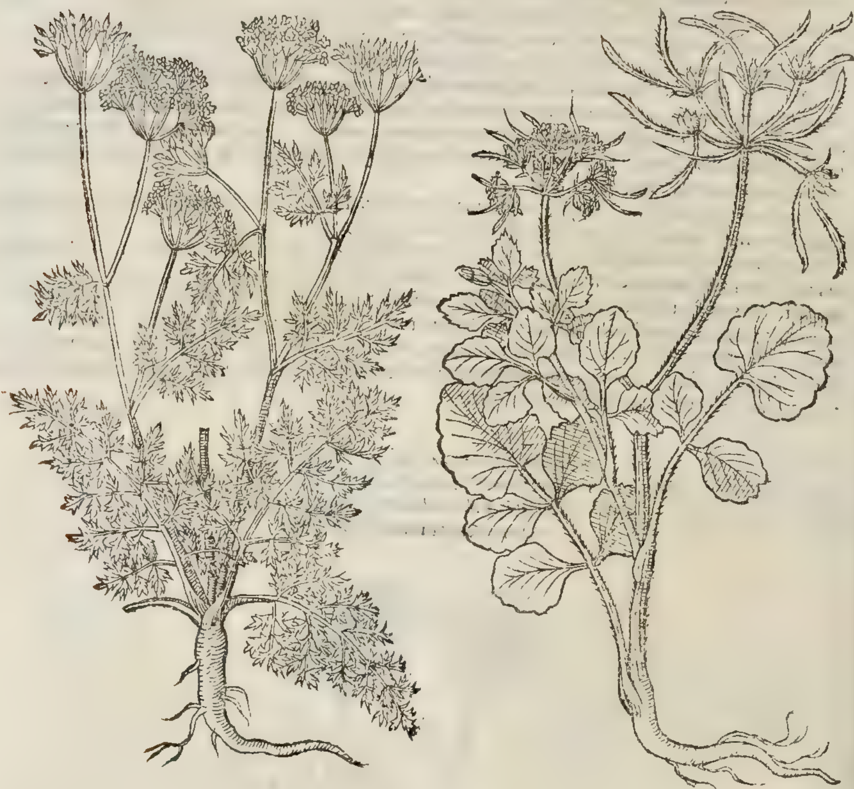
Plin. Erraticæ Pastinacæ semen contritum, & cum vino potum, tumentem aluum, & suffocationes mulierum, doloresque lenit in tantum, vt vuluas corrigat. Illitum quoque è passo ventri earum prodest. Viris verò cum panis portione æqua tritum. Ex vino potum, contra ventris dolores. Pellit & vrinam & phagedænas vlcerum sistit, recens cum melle impositum. Vel aridæ farinæ inspersam radicem eius Dieuches contra iecoris & lienis, ilium, lumborum & renum vitia, ex aqua mulsa dari iubet. Venerem stimulari hoc cibo certum est: ideò conceptus adiuuare aliqui prodiderunt. Radice eius circumscalpti dentes, dolore liberantur.

PASTINACA *satiua atrorubens.*
DAVCVS *niger Theophrasti. Belg. absolutè* Caroten. *Gal. &*
Gallobelgis Pastinades *&* Carotes rouges.
Germ. Rot Ruben *&* Pestinep.

CARVM. *Angl.* Caruwayes. *Belg.* Sueteryten. *Germ.* Feld kumich. *Hisp.* Alcarouea.
Aduers. pag. 323.

GINGIDIVM *folijs Baucia Syriacum.*

DIOSC. *Cari semen excalfacit, vrinam concitat, stomacho vtile. Os commendat, concoctionem adiuuat. Vtiliter miscetur antidotis & oxyporis, anisi vicem præbet. Radix cocta pastinacæ modo, manditur.*
Flatus extinguit, & vrinas ciet, non semen modò, sed & planta. Gal.

GINGIDIVM.

DIOSC. *Olus hoc crudum, coctum, conditumúe estur magna stomachi vtilitate: vrinam cit. Decoctum ex vino potum vesicæ prodest.*

Gal. Gingidium sicut gustu amaritatem & adstrictionem præfert, sic temperie quoque ipsa caliditatem & frigiditatem. Secundum vtramque verò qualitatem desiccatorium est. Sedenim stomacho amicum est vt pote non paruam obtinens adstrictionem. Quamobrem non admodum conspicuam caliditatem possidet; duobus autem numeris desiccat.

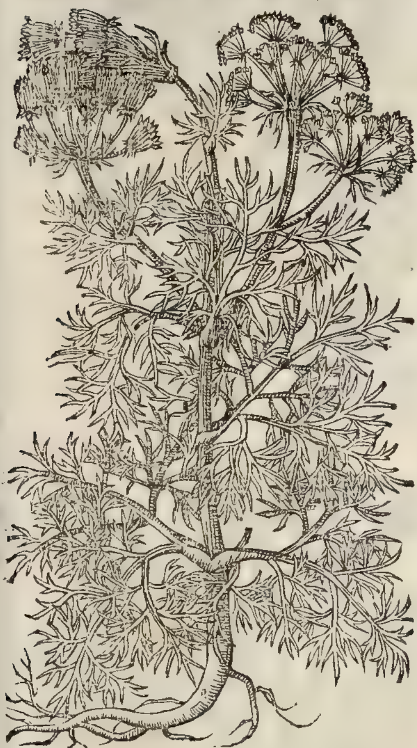
GIN-

GINGIDII *species videtur* CEREFOLIVM.
Angl. Cheruel. *Aduerſ. pag.* 324.

GINGIDIVM *folijs Baucia Syriacum.*

Hæc dodrantalis planta miſſa Venetias Alepo Syriæ Sequini Martinelli opera: flos illi albus, & ſapor Gingidij, folia verò Bauciæ vel Elaphobolci minora.

VISNAGA. *Aduerſ.* 324.
Gingidium Anguil.

VENERIS PECTEN *Plin. an* SCANDIX.
Angl. Pinke nedle *&* ſtorkes byll. *Aduerſ.* 324.

lege lin. 10. quam etſi facie.

Plin. lib. 24. *cap.* 19. Veneris Pecten appellant à ſimilitudine pectinum. Cuius radix cum Malua tuſa omnia corpori infixa extrahit. veternoſa curat, quæ exedum vocatur.

DIOSC. *Sylueſtre olus, amarum, ſubacre,* † *quod crudum coctumúe manditur. Stomacho & ventri vtile eſt. Decoctum in potu, veſicæ, renibus & iecinori confert.*

† Gal. eadem, ſiccat & excalfacit ſecundo ordine intenſo: vrinam ciet valenter: viſcera obſtructione liberat ex dictis qualitatibus conſtans. *lege* Cerefolij proxima *&* paulo poſt deſcriptam arbitramur.

PERCHEPIER *Anglorum, an ſit Scandix?*

Cavcalis albis floribus vulgaris. Aduerſ. pag. 324.325 Germ Ac kerkletten Lappa agreſtis Fragi.

Cav
flor
foli

Oenanthe, filipendvla.

Oen
angu

CAVCALIS.

DIOSC. *Crudum coctumúe olus estur. vrinam mouet.*

Gal Quidam Daucum syluestrem nuncupant: est enim ei adsimilis gustu simul ac viribus. excalfacit enim vt ille & desiccat, tum vrinam ciet, & muria ad repositionem conditur. *lege* Cerefolij proxima. *&* *pau o post* *lege* descriptam arbitramur.

Sapor Pectinis venerei, medicatus.

Varietas. Flosculis exilioribus, multò candidis: & semine loricato minimè horrido, hortis Belgij inquilinus.

OENANTHE, FILIPENDVLA *dicta, an* MOLON Plin.? *Aduers. 325.*

DIOSC. *Folia cum mulso vino pota secundas eijciunt. Radix è vino vrinæ stillicidio conuenit.*

OENANTHE *angustifolia.*

Exiliore folio ab altera vulgata Oenanthe solùm diuersa.

Plin. lib. 26. cap. 7. Molon scapo est striato, folijs mollibus, paruis, radice quatuor digitorũ, in qua extrema Allij caput est. vocatur à quibusdam SYRON. Ex vino stomacho & dyspnœæ medetur.

OENANTHE *Cicutæ facie. Aduers. pag. 326.* *videtur eadem cum* OLSENICHIO *Cordi.*

lege pag 326. filamentis.

OENANTHE *aquatica.* *Oenanthe quarta Matth. Dod.* *An Sylaus Plin. folio Apij palustris?*

Facie & facultatibus inter Crateuę Lauer & Oenanthē naturæ dædalæ munifico luxu & lusu media est hæc riuulorum sectatrix septētrionalis plãta. Cauliculos emittit graciles, teretes, pedales & cubitales è radice prolixiùs reptante, sparsa & fibrillis donata: alis & summis folijs è gemino situ positis exilioribus, Oenanthes minoris Monspelliacæ. Ima verò folia & terræ proxima Apij hortensis, Oenanthes vel Cicutariæ. Flos in vmbellis, candidus, Thlaspi minoris: Semen Cicutæ, in riuulorum marginibus, vbi spontanea & in hortos translata, radices Oenanthes ritu tuberosę euadunt. Vrinam cit. Stranguriæ Laueris & Oenanthes modo auxiliatur.

CICVTA *Hisp.* Ceguta, Canaheia.

CICVTARIA *maxima Brancionis, an Thapsia tertia Salamanticensium Clusio.*

DIOSC. *Cicutæ letale venenum inest, suaq; vi refrigeratoria necat. Remedio est vini meraculi potus. Succus exprimitur contusus cacuminibus, priusquam semina & comæ siccescant; qui sole densatur in pastillos. multus ad me- dendi rationem vsus est aridi. commodè miscetur collyriis, quæ leuandi doloris gratia temperantur. ignes sacros, & vlce- ra quæ serpunt, illitu restinguit. Herba cum coma trita, & testibus circumlita, libidinum imaginationes in somno compescit, sed genitale resoluit. lac puerperarum mammis apposita extinguit. in virginitate mammas coërcet, & in- crescere non patitur. pueris præstat, vt eorum testiculi cibum non sentientes, intabescant. Efficacißima vis Creticæ, Megarensi, mox Atticæ, & in Chio & Cilicia nascenti.*

Gal. quòd extremè refrigerantis facultatis sit, omnes norunt.

CICVTARIA *maxima, an Thapsia tertia Salamanticensium Clusio, vulgo* Canaheia: Caule humanæ proceritatis, craßitie quatuor digitorum, folijs, semine & radice Seseli Peloponensis longè maioribus, quæ clinicis celebratur ad menses, vomitus & alias deiectio- nes ciendas: an num potius Cicutaria nostra maxima fætida?

CICVTARIA *fatua. Aduerſ. 327.*
Cicuta minor Cordi.

CICVTARIA *latifolia fætidiſſima, perperam* SESELI *Peloponenſe quorundam.*

Herbarij ſeptentrionales Belgæ multos iam annos habuerunt Cicutariam hanc, & nondum inuento genuino Peloponenſi Seſeli folio Cicutę latiore & craſſiore (cuiuſmodi huius ſunt) SESELI Peloponenſe folio Cicutę dixere. Facultates tamē reclamant. Vniuerſa namque planta ſimul ac tantillum tangitur, virus halat, qua nota à Peloponēſi Seſeli diſcernitur. Radice craſſa & tota facie Myrrhidem odoram veſcam quadamtenus exprimit; ſed folia latiora, longiora, nigriora, & ſemen breuius Angelicæ vel maximæ Cicutariæ fatuæ par in vmbellis latis excuſſo candido flore. Caulis alis brachiatus, ſeſquicubitum & duos cubitos æquans.

Eius flores non appinximus, quia nondum floruerat hoc anno, quos aliâs daturi in Appendice noſtro.

MYRRHIS *altera parua. Aduerſ. pag. 327.*
Daucoides minor Cordi.

CICV-

Cicvtaria *palustris.*
Phellandrium Dod. & Sion tertium.

Peloponense Seseli *maius*
Thapsia latifolia Clusij & quorundam.

E fol
gnit
diffe

Nonnullæ ſtirpes Plinij Phellandrium adumbrare videntur. Lutetiani quidam Pigami ſpecies, ſiue pratenſes Rutas, Dodonęus Cicutæ facie Coriandrifoliam plantam aut Cicutariam nō fætidam, ſcrobibus & foſſis oriundam, Phellandrium Plinianum fecere; cuius nullę meliùs dotes quàm Saxifragiæ noſtræ hircinæ, vti ſuperius pag. 321. monuimus, explere vidētur. Dodonęi quippe Phellandrium ſiue tertia Sij ſpecies folijs coriandrinis, Selini hortenſis exilioribus, atrouirentibus, exiguis floribus in vmbellis Oenanthes cicutariæ, candidis. Caulis ferulaceus, multis concauus alis, inanis, geniculatus, binûm & ternûm cubitorum: radice è geniculis fibroſa: & ſemine Cicutæ. Angliæ, Nortmaniæ & Belgij ſtagnantibus, foſſis lenefluentibuſq; aquis plerumque obuia. Cicutarijs quia facie propior; eis annectenda fuit, vſque dum facultates exactiùs ſint compertæ & exploratæ calida guſtanti, odore Laueris.

Myrris. *Aduerſ. pag. 327.*

Diosc. *Radix cibo non inſuauis; quæ in vino pota, phalangiorum morſibus auxiliatur; cit menſtrua & partus ſecundes, purgatq́; à puerperio fæminas: ſubuenit & phthiſicis † cocta in ſorbitione. Aiunt quoque eandem bis die terue potam ex vino in peſtilentiam ſalutarem eſſe; & ne morbi contagia ſentiantur, obſtare.*

† Thoracem ac pulmonem degrauant Gal. Itaque ſecundo ordine calfacit adiuncta quadā partium tenuitate.

Peloponense seseli.

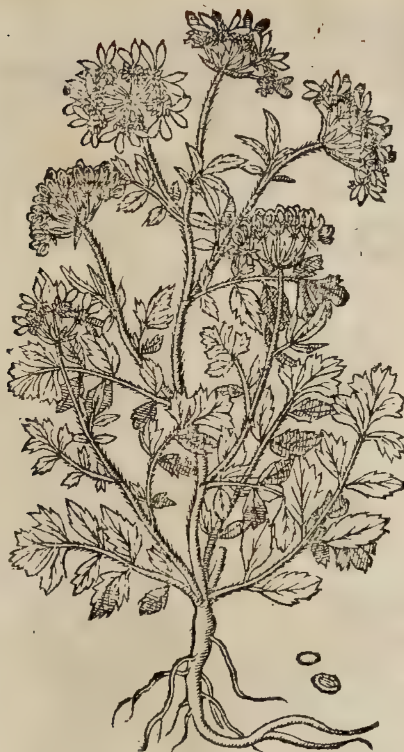
In Belgij ſtirpium cultioribus & ditioribus hortis Hiſpano ſemine ortum altero tanto maius, maioribus latioribuſque folijs & ſemine viſitur.

Diosc. *Folia habet Cicutæ, latiora, & craßiora: caulem ſupra Maßilienſis magnitudinem, ferulaceum, & latam in cacumine vmbellam, in qua ſemen latius, odoratum, & carnoſius pendet. Eiſdem viribus præditum eſt, quibus Maßilienſe.*

Gal. Seſeli & radix quidem, ſed & fructus vſque adeò excalfacit, vt admodum vrinam mouere queat. Sed & tenuium eſt partium, vt comitiali morbo & orthopnœis competat.

Tordi-

ilion.
Cre-

Tordiliō ſiue Seſeli Creticum maius.

Varietas.

ßnonta-
offici-
a.

Seſeli Pratenſ Monſpelienſium. Aduerſ pa. 328.

TORDILION. *Seseli Creticum. Aduerſ. pag.* 328. *Ordelion Nicandri Anguil.*

DIOSCOR. *Semen contra vrinæ difficultatem bibitur, potu cit menſes. Succo ſeminis cauliſq; virentis, ternis obolis ex paſſo decem diebus hauſto, renes ſanantur. Efficax eſt radix ad ciendas pectoris excreationes, in delinctu cum melle.*

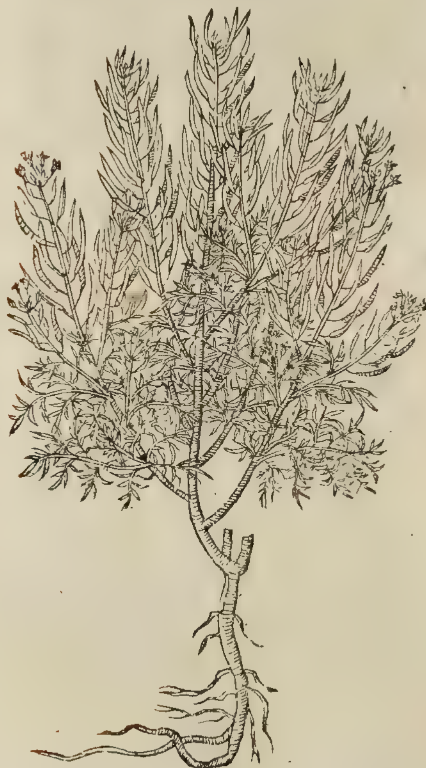
TORDILII, *ſiue* SESELI *Cretici varietas.*

Fruticoſius multò, longioribusque foliis & bicubitalibus caulibus in pratis Latrenſibus Monſpeliaci agri & Lugdunenſis Galliæ perſœniſecia occurrit. Belgis hortenſe eſt.

E ſeminis magnitudine differẽtia. SILER *Montanum officinarum. Liguſticum Dioſc. Dodonæo. Seſeli Maſſilienſe Dioſc. Matthiolo. Angl.* Siler montapn. *Germ.* Seſel. *Gal.* Sermontain.

Latiore ſemine breuiore in Belgij hortis variat.

SOPHIA *Chirurgorum, ſitne Thalietrum Dioſc.? Aduerſ. pag.* 328. *Thalietrum Dod. vel num ſit Eruca Geratina Italorum? perperam Seriphium Germanicum Tragi, Fuch. & Cordi. Germ.* **Sophickraut,** *&* **Welſamen.**

Lege. *An* CONSOLIDA *Regia, ſiue Calcaris flos recentiorum, ſit* DELPHINIVM *Dioſc.? Chamæmelum eranthemum perperam Fuchſ. Calcitrapa candida Cordi. Aduerſ. pag.* 329. *Bel.* Ridder ſpozen. *Ital.* Sproni di cauallieri.*

DIOSCOR. *Tritum illitu antiqua vlcera ad cicatricem perducit.*

Gal. Vis ei ineſt exiccatoria citra morſum, itaque vlcera inueterata ad cicatricem perducit.

Potum in aqua ferrata ſanguinis deiectiones ſiſtit. Cancro mederi aſſerunt Germani.

Vires ex Trago. Calidæ & ſiccæ temperaturæ, internis corporis partibus, & ad chirurgicam accommodatiſſimum. Singulari enim experimento obſeruatum eſt, ſemen eius, quemadmodum Plantaginis alui fluxiones quaſuis cohibere cibo & potu. Multi etiam crediderunt oſſium confractiones (modò illa rite redintegrentur, ac reponantur) in pecoribus ſanari, quumprimum herba & ſemen affectæ parti adalligentur.

Leg. pa. 329. li. 3. *quidem nec admodum.*

Herba in vino decocta & pota lumbricos expellit, ſicut & alia lubricorum ſemina. Tuſa & impoſita, aut eius ſuccus inſtillatus vermes è ſordidis vlceribus & vulneribus hominum & pecorum expellit, & oſſium confractionibus, vti Symphytum medetur.

*CONSOLIDA hortenſis maior, flores etiam albos promit.

DELPHI-

DELPHINIVM.

DIOSCOR. *Semen in siliquis milio proximum, quo nō aliud vtilius bibi potest, ab scorpione percussis. Aiunt enim obiecta herba, scorpiones resolui atque ignauos torpescere: semota verò ea, sese recolligere.*

Alterum superiori simile, sed foliis & ramis longè gracilius. viribus eisdem pollet, sed non ita efficacibus. lege florum cuculata infundibula. lin. 21.

Segetum CONSOLIDA *regia strigosior tota.*
Aduers. pag. 329.

MELANTHIVM, *siue Nigella Romana odora.*
Aduers. pag. 329. *Germ.* schwartz coriander.
Hisp. Neguilla, & Alipiure. *Ital.* Niella.

Varietas. Visitur & hæc albis & rubentibus floribus in horto Mutoni nostri.

MELANTHIVM.

DIOSCOR. *Semen panibus inspargitur. Capitis doloribus illitum fronti, subuenit. Discutit recentes oculorum suffusiones, tritum ex Irino & infusum naribus: tollit lepras, lentigines, duritias, tumoresq́ vetustos, cum aceto illitum. Circumscarificatos clauos excutit, cum vetere vrina impositum. Dentium doloribus decoctum cum aceto & teda, prodest. Teretes ventris* [b] *tineas expellit peruncto ex aqua vmbilico. Destillatione laborantes adiuuat, tritum in linteo,* [a] *& olfactum. vrinam & menstrua* [c] *ciet, multis diebus sumptum. & lac extrahit. difficultatem spirandi cum vino sumptum leuat. Phalangiorum morsibus ex aqua, drachmæ pondere haustum auxiliatur. Incenso serpentes fugantur. Tradunt largius epotum enecare.*

[b] Eadem Gal. Quia excalfacit atque deficcat tertio ordine: videtur etiam tenuium esse partium. Si intro in corpus sumatur, vel maximè flatus extinguit. vnde constat essentiæ ipsum esse subtilis, & ad vnguem à caliditate elaboratæ. Propterea sanè etiam amarum est. [a] Ostensum verò in quarto horum voluminum est quod cùm ad extremam tenuitatem atque elaborationem terrena pertingit substantia, amara proueniat qualitas. Itaque mirum non est si lumbricos interimat non esum modò, sed etiam foris ventri impositum. Siquidem & id præstare posse saporem amarum, monstratum est.

[c] Gal. Qui ob crassitiem aut viscositatem retenti fuerint. In summa verò, vbi sectione, extersione, deficcatione, excalfactione est opus, præstantissimum id remedium est.

Melanthium
ſylueſt.

MELANTHIVM *ſylueſt.*
Aduerſ. pag. 329.
Cuminum ſylueſt. Cordi.

MELANTHIVM *ſylueſt. alterum capitulis reflexis*
Aquilegiæ. Aduerſ. pag. 329.

Cuminum
Dioſc.

CVMINVM *Dioſc. Satiuum & ſylueſt.*
Aduerſ. pag. 330.
Belg. & Angl. Compn. *Hiſp. & Ital.* Comino.

DIOSCOR. *Cuminum ſatiuum ori gratum eſt. ſed multo magis Aethiopicum, quod Hippocrates regium appellauit. ſecundum locum tenet Aegyptium. reliqua ſequuntur. Prouenit in Galatia, in Aſia, Cilicia, & Terentia, & pleriſque aliis tractibus. Excalfacit, adſtringit, exiccat. ad tormina inflationeſq; conuenit, coctum & cum oleo inditum, aut cum hordeacea farina illitum. orthopnoicis datur in poſca: demorſis à ſerpente, in vino. teſtium collectionibus auxiliatur, impoſitum cum vua paſſa, aut lolij farina ceratóue. menſium abundantiam inhibet. contritum autem in aceto, & naribus obiectum, ſanguinis profluuia ſiſtit. colorem libentium aut peruncctorum mutat in pallorem.*

Sylueſtre

SYLVESTRE *Cuminum.*

Semen acerosum, gustu Satiuo acriore. bibitur ex aqua, aduersus tormina inflationesq́; item contra venenatas bestias, ex vino. singultus ex aceto sedat. stomacho vtile, quem humor vexat. sugillata tollit, si manducatum cum melle & vua passa illinatur. testium inflammationibus, adiectis eisdem illitum medetur.

Est & aliud Syluestris Cumini genus, Satiuo non dissimile, quod à singulis floribus pensilia promit cornicula, in quibus semen est melanthio simile. Quod potum omnium serpentium morsibus præsidio est. calculosis & iis qui vrinæ stillicidio vexantur, aut concretum sanguinem cum lotio reddunt, auxiliatur, sed apij semen feruefactum postea bibendum est.

Gal. Cumini semine maximè vtimur, quemadmodum anisi, ligustici, cari, petroselini. Est verò & facultatis excalfacientis, sicut illorum vnumquodque, tum vrinam mouentis & flatum extinguentis; ex tertio ordine excalfacientium.

CVMINVM *syluestre alterum Diosc. Italorum.*
Hypecoum Clusij & Dodonæi.
Cuminum syl. Matth. alterum.

NVCVLA *terrestris. Aduers. pag. 331. & 325.*
Apios Turneri Angli, an Bunion Diosc.?
& Bulbocastanum Tralliani? Angl. Earthnuts.
Perperam Oenanthe Matth.

Eadem est hæc effigies cum corniculata plantula descripta pag. 331. Aduersariorum; arido solo Galloprouinciæ eruta & à pictore deprauata: cuius semen olim Massilia in Belgium transmisi. vbi feliciter enatam, sculpendam curauit Clusius noster. Foliis est Rutulæ syl. montanæ aut Melanthij, flore luteo.

NVCVLA *terrestris.*

DIOSCOR. *Excalfacit Bunion. vrinam ciet. secundas detrahit. lieni, renibus, & vesicæ vtile. eo humenti aridóue vtuntur, exempto radice & caulibus succo, ex aqua mulsa.*

Trallian. lib. 7. Bulbocastani radix calida & sicca moderatè, simul & adstringens percipitur, sed efficacius semen.

Sanguinem spuentibus & mingentibus vtilis Dod.

Ελειόχρυσον. Gaza vertit Aureliam. Aduerſ. pag. 331.
ELICHRYSON. Amaranthus Galeni.
Leg. lin. 37. ſiue aureus flos. Hiſp. Scoba hedionda. i. Scopa fœtida C. Cluſio interprete. *

MILITARIS, ſiue Millefolium terreſtre vulgare, eſt STRATIOTES Millefolium Dioſc. Aduerſ. pag. 333.

Leg pa. 332. lin 1. floris.

*DIOSCOR. *Contra ſerpentium ictus, coxendicum dolores, vrinæ ſtillicidia, ruptaq́ꝫ, coma è vino pota opitulatur. ciet menſes. Sanguinem concretum ventris ac veſicæ abſumit, pota cum mulſo ieiunis, trium obolorum pondere, ſiſtit deſtillationes, data in vino albo diluto. veſtibus inſeritur, vt eas ab erodentium iniuriis tueatur.*

Gal. Amarãthum facultatis eſt incidentis & extenuantis: coma igitur eius menſes cum vino pota educit, ſed & grumos ſanguinis liquare ac ſoluere creditur; non ſolùm in ventre, ſed & in veſica: ſed tunc potius cum mulſo bibenda. Et omnes ſimpliciter fluxiones pota deſiccat, ſtomacho infeſta.

SANGVISORBA. *Bipinella noſtras, an* SIDERITIS *altera Dioſc.? Aduerſ. pag. 332. & 320.*

DIOSCOR. *Huius ſeminis vis, foliorumq́ꝫ, ad vulnera, præcipua eſt.*

SIDERITIS *Robertiana. Aduerſ. pag. 332. Heraclea Crateuæ Dioſc.*

DIOSCOR. *Guſtanti amara. Huius ea vis eſt, vt quamuis recenti vulneri impoſita, ſanguinem ſupprimat.*

Gal. Sideritis habet quidem etiam abſtergendi quandam facultatem; ſed plurima eius pars humida eſt, & mediocriter frigida: paucula verò ineſt adſtrictio: quare phlegmonen ſedat & glutinat.

SIDERITIS *Achillea Dioſc. Aduerſ. pag. 332. Stratiotes millefolia Dod. editione vernacula.*

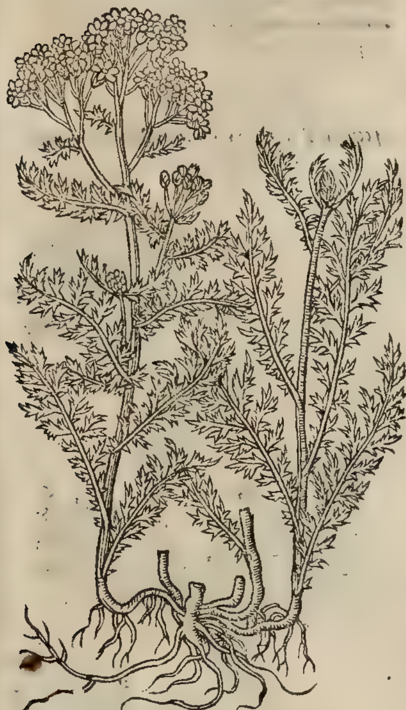
DIOSCOR. *Trita coma ſanguinolenta glutinat, & ab inflammationum periculo tuetur. Erumpentem ſanguinem inhibet, & cruenta vuluæ profluuia, in vellere. Decocto quoqꝫ inſident fœminæ fluxione vuluæ laborantes. Ad dyſenteriam bibitur.*

Gal. Quidam etiam vocant Achilleon Sideritin, quæ propoſitæ quidem, quod ad iam dicta attinet, viribus non eſt diſſimilibus; cæterum adſtrictione exuperat: Quare ad ſanguinis eruptiones, dyſenterias & muliebre profluuium congruit.

MILITARIS, *ſiue Millefolium.*

DIOSCOR. *Eximij vſus ad vlcera vetera, recentiaq́ꝫ, profluentem ſanguinem, & fiſtulas.*

MILLEFOLIVM *terrestre purpureis floribus.*
Aduers. pag. 333.

PEDICVLARIS.

Gal. Terrestris verò Stratiotes nonnihil habet adstrictionis: proinde sanè & vlcera glutinare potest, & vlceribus esse vtilis. Sunt qui eo & ad sanguinis eruptiones vtantur, & ad fistulas.

MILLEFOLIVM *luteum. Aduers. pag.* 333.
Achillea luteo flore C. *Clusij. in agro Namausensi plurimum.*

PEDICVLARIS *Alectorolophos.*
Aduers. pag. 334.
Fistularia Dod.

Tanacetum.

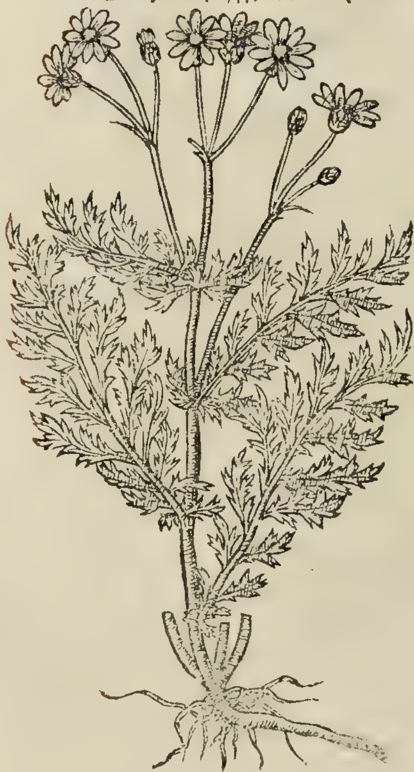

TANACETVM, *Aduers. pag. 334.*
Angl. Tansy. *Ger.* Reinfarn, *i. filix in ripis nascens. Ital.* Tanacēto.
Arthemisia monoclonos Fuchs.
Athanasia & Arthemisia tertia species Ruellio.

Speciosius TANACETVM *cristatum Anglicum.*
Aduers. pag. 335.

Tanacetum nō odorum.

TANACETVM *non odorum.*
Aduers. pag. 335.
Perperam Syderitis Italorum.

MATRICARIA

MATRICARIA *nostras. Aduers. pag. 335. Artemisia tenuifolia Fuchs. Ger.* Mutherkraut. *Angl.* Feuerfew, *&* Fedderfew. *Ital. & officinis,* Amarella, *&* Matricaria. *Belg.* Moedercruyt, *&* Mater. *Gal.* Matricaire, *&* espargoutte.

ABSINTHIVM *vulgare. Ponticum Ruellij.*

DIOSCOR. *Absinthium, aliqui bathypicron, herba vulgo cognita. Præstantius in Ponto & Cappadocia, in monte Tauro nascitur. Vim habet calfaciendi & adstringendi. bilem expurgat,* * *quæ & stomacho & ventri inhæsit. vrinam cit. crapulam præsumptum arcet. ad inflationes ventris, & stomachi dolores prodest, cum seseli & nardo gallico potum. fastidia discutit. arquatos sanat madefacti dilutum, aut decocti ius quotidie tribus cyathis haustum. menses cit potum, aut cum melle appositum. Contra fungorum strangulationes conueniēter ex aceto bibitur. aduersatur ixiæ venenis cum vino. item cicutæ, & muris aranei morsibus, & draconi marino. anginæ eo cum melle & nitro perunguntur, & epinyctides ex aqua, ad sugillata & oculorum caligines ex melle illinitur: item auribus, si manat sanies. dentium auriumq; dolores decoctum vaporis suffitu compescit. decoctum in passo dolentibus oculis oblinitur: item præcordiis & iocineri, tritum cum cerato cyprino: stomacho quoque longa valetudine laboranti, cum rosaceo. cum ficis autem, aceto & loliacea farina, aqua inter cutem lienosisq; subuenit. Vinum ex eo fit, quod absinthitem vocant, præsertim in Propontide & Thracia, quo ad antè dicta vtuntur, cum febri carent. alioquin in æstate propinant, & acceptam huic vino incolumitatem referunt. Insparsum arcis absinthium, vestes ab erodentium iniuria vindicat. culices ex oleo perunctum abigit, & à corpore arcet. atramentum librarium diluto eius temperatum, literas à murium erosione tuetur. Existimatur liquamentum eosdem præstare effectus. Attamen potionibus improbatur, quoniam stomachum malè habet, & capitis ciet dolorem. Sunt qui cocta amurca, liquamentum adulterant.*

* Gal. Adstrictoriam, & amaram, & acrem simul qualitates possidet excalfaciens pariter & extergēs, & roborans & desiccans; proinde biliosos ventris humores per egestionem infernam propellit, ac per vrinas euacuat. Magis autem quod in venis est biliosum per vrinas expurgat. Ob hæc contentam in ventre pituitam nihil adiuuat sumptum: sic sanè si in thorace aut pulmone contineatur. Nam adstringens in eo facultas, quàm amara, valentior est. Porrò quod insit quoque acrimonia, idcirco maiori portione calidum est quàm frigidum. At si opus est generatim comprehensam eius temperiem secundum primas circumscribere facultates (& si anomœomeres & dissimilare sit) calidum ipsum dixerim primi excessus, siccum tertij. Succus autem eius longè quàm herba calidior est.

Gal. Abſinthium Seriphio Santonico & Abrotano minùs calidum, nempe plurimam obtinens adſtrictionem. Quod cùm ſit & minùs quoque tenuium quàm illa partium, & vtique minori etiam quam illa, ad eundem modum extenuandi facultate: attamen non minùs deſiccatorium eſt. At cæterorum Santonicum, proximam habet facultatem. Seriphio paulo imbecillius in extenuando & calfaciendo deſiccandoque. Porrò ipſum Seriphium Abrotano minùs eſt calidum; verùm calidius Abſinthio, ſtomacho impendiò inimicum, nempe cum amaritate ſalſedinem quandam præſeferens: ſed & quandam licet minimam adſtrictionem obtinet. ſic & Abrotonon & Santonicum admodum infeſta ſunt ſtomacho.

ABSINTHII *Pontici multæ ſimilitudines & varietates.*

Quia foliorum demenſus, parilitáſue & odor doctos magnoperere torſerunt, Turnerus Anglus quoddam Abſinthium in Apeninis Italiæ montibus foliis minoribus à ſe repertum poſteritati Anglico idiomate prodidit; cui aliud minimum & tenuifolium quoddam genus etiam ſubdunt & ſtatuunt; qualia hodie etiam ſtudioſè alunt, & cæteris præferunt de dote aromatica & iucundo remiſſóve amarore, ventriculo & viſceribus gratiore, doctiſſimi pharmacopœi P. Coldenbergius & Ioannes Mutonus. At ſuperiùs docuimus εὐωδίαν, non gratiam odoris vel ſuauitatis, ſed fragrantiam & vehementiam plerumque indicare; & potentiore id pollere facultate, cuius ope potentius agit. Amari autem eſt aperire, abſtergere, vrinas ciere & bilem purgare.

PONTICVM *ſupinum herbariorum.*

Alterum quippe horum Ponticum ſupinum vocant, vt cuius cauliculi procumbant: folio & ſemine Abſinthij arboreſcentis mox infrà deſcripti. Odor ſuauiſſimus, guſtus aromaticus, amaricans.

PONTICVM *Tridentinum Herbariorum.*

Ex Ponti & Tauri montibus & Romania nobis & Tridentinis impertitum aſſeritur. cuius omnium minima folia ſunt albida, aromatica, adſtringentia & ſubamara.

ABSINTHIVM

Absinthium *arborescens.*
Absinthium del Comasco Anguillara.

Absinthium *album, capitulis squarosis, floribus albis, umbella Achillea montana.*

Vulgari non ita folio & flore dissimile; sed fruticis arboreæ habitu, Abrotani modo hominis proceritatem adipiscitur: candidiore & minore paulò folio semper virente. In Belgio aliquando emoritur ob hyemis & cæli inclementiam. Gustu amaro, aromatico, odore non ingrato.

Absinthium *album.*

Rarius multò hoc Absinthij genus in Belgio, Gallia, Anglia, & Italia, nullidum memoratum scriptori: vbi C. Clusio nostro agnitum, & D. Dilfio Vienna Austriæ transmissum. folio Chrysanthemi diuisura, Arthemisiæ marinæ concolori in cauliculo dodrantali. flos albus Parthenij in vmbellis senis foliolis: gustu subadstringit, nonnihil amaricat.

Absinthium *vmbelliferum alterum Italicum. Ital.* Assenzo ombelifero.

Ne hoc quidem adhuc literis proditum, quippe non frequens obuium vel minus notum; ortu, colore incano & habitu ipso non ita diuersum cum superiore, sed omnia exiliora multò. Cauliculos pl.., es spithameos emittit. summis flosculos in glomeratis capitulis incanis gerens. Itali stirpium exploratores, à quibus studiosè alitur, Vmbelliferum Absinthium dixere. folia amara Absinthium Ponticum Tridentinum, non multum magnitudine superant. Varietas.

SERIPHII *Abrotani fœminæ facie differentia.*
Aduers. pag. 336. *&* 337.
Santonicum maius Cordi.
Santolina Dod.

Diosc. Galatium Sardonium ABSINTHIVM,
Perperam SANTONICVM *vulgi,*
est Absinthium ROMANVM *officinarum falso creditum.*
Abrotanum candidum Cordi. & fœmina Fuchs.
foliis & similitudine quadam Achilleæ,
Ponticum Absinth. Dod. & Fuchs.
Santonicum Ruellij. Aduers. pag. 337.

Huius sex varietates in horto alebat noster Ioannes Mutonus, quarum pars foliis est Chrysocomes Monspelliacæ angustifoliæ. pars verò foliis cristatis Chamæcyparissi, Sabinæ vel Ericæ, minutis. Ex Hispania & Galloprouincia Belgij inquilina facta sunt. Horum nullum est officinarum Semen sanctum, siue contra vermes, vt credidit D. Dodonæus.

Seriphium Galloprouinciæ. Aduers. pag. 337.

Successu temporis degenerat: fragrantia, tomento & candore exuitur in Belgij & Angliæ viretis.

Marinum ABSINTHIVM, *siue* SERIPHIVM.

DIOSCOR. *Herba est tenuis, abrotani parui similitudine, referta minutulis seminibus, subamara, stomacho inimica. ea grauiter olet, & cum quadam calfactione adstringit. per sese aut cum oryza cocta, interaneorum animalia, teretesq; tineas, adiecto melle enecat. aluum læuigat. cum edulio autem vel lenticula decocta, eadem præstare potest. pecora maximè pinguescunt hoc pabulo. Tertium genus absinthio assignatur, quo Gallia alpibus finitima scatet. id patrio* Santonicũ. *nomine Santonicum vocant, regionis in qua nascitur cognomento, absinthio non dissimile, verùm subamarum est, non adeò seminis fœcundum. Eadem quæ Seriphium potest.*

Gal. Non æquè vt Absinthium adstringit; & plus excalfacit, amaritatemque quandam cum salsedine resipit. Stomacho infestum est, magisque absinthio lumbricos necat, siue foris impositum, siue intrò in corpus assumptũ. Et sanè calfacere ipsum in secundo ordine intenso censendũ est, exsiccare in tertio.

SERIPHIVM *vulgare, Dioscoridis perperam putatum.* ARTEMISIA *marina tenuifolia.*

Artemisiam tenuifoliam potius refert, minutissimis incisis foliis albis, semine & floribus; odore Lauendulæ & Abrotano proximis vel Artemisiæ marinæ.

ABSINTHIVM *insipidum.*

Absinthio Põtico supino folio, ramulis & florib. quodãmodo simile, sed gustus & amaritudinis expers.

XANTONICVM *vulgare, è Xantonum Gallorum agro,* Saintonge *vernaculè.*

Seriphio vulgari non ita absimili, longiore & viridiore folio, ingrati & saporis & grauioris odoris. Belgis hortense apud Ioannem Mutonum nostrum.

SEMEN

Aliud peregrinum siue ÆGYPTIVM ABSINTHIVM. *Aduers. pag.* 337.

CAPNOS. *Aduers. pag.* 338. *Angl.* Fumoterry. *Ital.* Fumoterra.

DIOSCOR. *Succus claritatem facit * oculis, delacrymationemq́ue: vnde nomen traxit. Illitus cum gummi euulsas palpebras renasci prohibet. Commanducata herba biliosam vrinam † trahit.*

* Eadem Gal. & Plin. † Gal. addit: sanatque iecoris obstructiones & debilitates: quia acris simul & amaræ qualitatis est particeps: nec tamen planè expers est acerbè. Plebeius quidam ea vti solebat ad stomachum roborandum, vnáque ventrem lubricandum. Siquidem herbam primùm siccatam condebat: dein cùm vti volebat subductionis quidem gratia melicrato inspergebat; roborandi verò causa, vino nimirum diluto.

Plin. lib. 26. cap. 7. Capnon herbam qui edêre, bilem per vrinam trahunt.

Serum humoris adusti & melancholici ducit. necnon pituitosum additis Stœchade, Zingibere, Betonica, Selino, Marathro, & huiusmodi pituitã concoquentibus & præparantibus.

pa. 338. l. 42. deme, *mollicello teneroq́ue caule in aquis fluitante, èq́ue radice exigua euulsu facili.*

Capnos tenuifolia.

CAPNOS *tenuifolia cauliculis ſurrectis.*
Aduerſ. pag. 338. *Hiſp.* Palomilla.

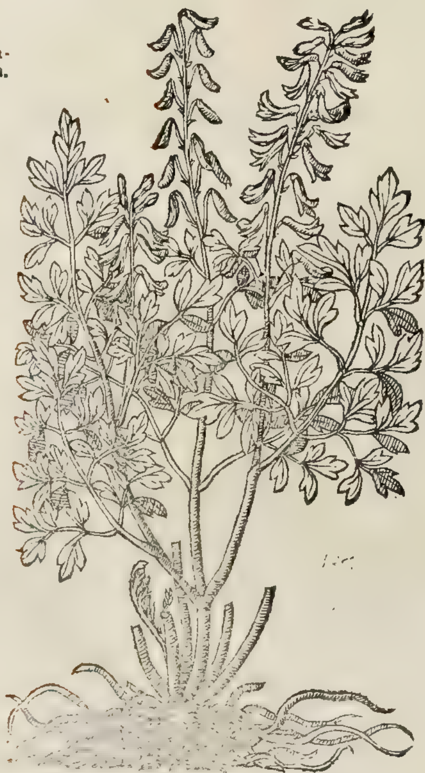
Varietas. Hæc eadem Belgicis in viretis noſtris caducis & procumbentibus cauliculis oritur vbi ſemel ſata fuit. Semen compreſſum ſubluteum: flos hilari purpura rubet.

CAPNOS *alba latifolia.*
Splith album quorundam.

Varietas. Floribus albis & latioribus foliis in ſegetibus Cornubiæ, & ſyluoſis agrorum marginibus Brabantiæ prouenit: capreolis ſepes arrepit.

Fumaria lutea mõtana.

Κορυδάλιον. FVMARIA *lutea montana,*
ſiue SPLITH.
Chelidonium Capnites Aetij.
Corydalis Anguil.

Vrinas ſtrenuè cit, Anguillara teſte.

RADIX

RADIX CAVA *herbariorum, siue Bulbosa Fumaria Plin. Aduers. 338. & 339. Perperam Pistolochia Fuchs. Germ.* Holwurtz. *Belg.* Holwortele. *Gal.* Racine creuse. *Chelidonia phragmitis, Capnium Aetij, & Capnos phragmitis Plinij Cordo.*

Fabacea radice CAPNOS *altera. Aduers. pag. 339.*

Radix amara, excessu secundo calida, & sicca. Digerendo, abstergendo & defluxiones inhibendo, anginis & laringum tumoribus gargarizata prodest, pituitamque exterget.

Fabaceæ radicis FVMARIÆ *varietas.*

Herbaceis florum rudimentis variat in hortis G. Driesch & Mutoni.

CHELIDONIVM *maius. Aduers. 339. Num Virga Tinctoris Auicen.?*
Ital. Celidonia maggiore. *Hisp.* Celidonia & yerua de las golondrinas.

DIOSCOR. *Succus in æreo vase, cum melle prunis decoctus, oculis claritatem adfert. Foliis, caule, radice, succus exprimitur ineunte æstate, & siccatus in vmbra digeritur in pastillos. Radix cum aniso & vino albo pota, medetur regio morbo, & vlceribus quæ serpunt. imposita cum vino, aut manducata, dentium dolorem sedat. Hoc nomen sibi videtur vendicasse, quòd aduentu hirundinum exoriatur, & discessu emarcescat. Sunt qui narrant, hirundines matres excæcatis pullis admota herba visum restituere.*

Eadem

Eadem Plin. & Gal. Admodum extergentis & calidæ facultatis eſt: vtiq; in quibus craſſum quiddam in pupilla colligitur diſcuſſione indigens, & ad acuendum viſum ſuccus eius commodus eſt.

Et cicatrices extenuat Plinio. albugines etiam iumentorum.

Eſſentia Chelidonij Theophraſticè.

Chelidonij herba recens adhuc cum floribus & radicibus ſimul pultis inſtar contunditur, inditurque ampullæ, & in fimo equino per menſem maceratur. Deinde in balneo humor ad fæcum ſiccitatem vſque extillatur: poſtea hæ conterantur in puluerem, & humore paulò antè prolecto, perfunditur. Rurſuſq; diebus triginta in fimo maceratur, vt prius. tunc ex cineribus calidis deſtillatur, ſeparaturq; aqua ab oleo: quod Chymici verã Chelidonij eſſentiam appellant. Ex fæcibus in cinerem redactis cum aqua ſal elicitur. atque hoc modo tria illa ſimul principia Paracelſi conficiuntur, quorũ apud Chimicos vtilitas ad multa commendatur. G. Andern.

CHEL NIVM ius.

AQVILINA. *Aduerſ. pag. 339. Ital.* Aquileia & Celidonia ſaluatica. *Lege, num ſit Pothos Theoph. Leontoſtomi Geſneri, ſiue Leo herba Dod.*

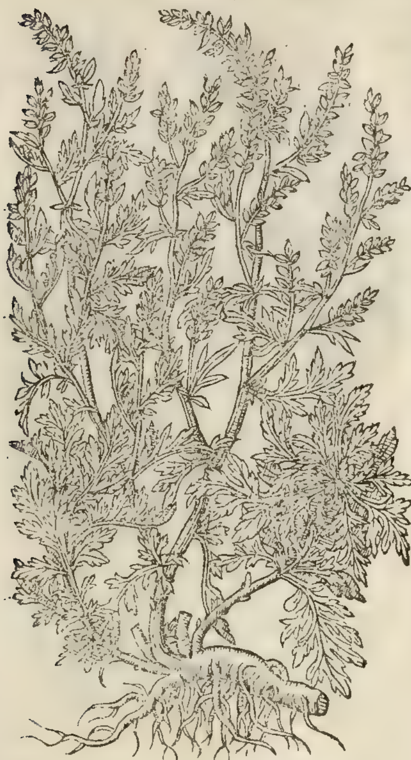
AQVILI pleniss& tiplisasp ſuauiſſim floribus uerſis c hortenſi tiplici ea

Varietas

Tragus & Matth. ſeminis ʒ. j. cum croci obolo ex vino, obſtructis hepate & veſica fellea regio morbo vtiliter dari aſſerunt.

Ad peſtiferam luem commendatur.

ARTEMISIA

DIOSC. *Vtraque excalfacit, extenuat. feruefacta conuenienter in muliebres desessus adijciuntur, ad detrahendos menses, partus, secundásque. item ad praeclusiones vuluae, & eiusdem inflammationes. calculos comminuunt. remoratam vrinam cient. menses pellunt pubi illitae. Succus vuluae inditus ex myrrha, eadem quae insesso trahit. Coma tribus drachmis eorundē educendorum gratia bibitur.* lege leptophyllō. lin. 18.

Gal. ad renum calculos mediocriter, & ad vteri fomentationes prosunt.

Addit Pli. eandem quoque secum habentibus, negant nocere mala medicamenta, bestiamúe vllam, ne solem quidem. Bibitur & hæc ex vino aduersus opium. Alligata priuatim potens traditur, potaúe aduersus ranas. Alligatam qui habet viator negatur lassitudinem sentire. Eadē Apul.

APVL. Hijs virtutibus prædita est: herbam Artemisiam monoclonon, si quis iter faciens secū in manu portauerit, non sentiet itineris laborem. Fugat & dęmonia in domo posita, & prohibet mala medicamenta, & auertit oculos malorū hominū. Herba Artemisia monoclonos tusa cum axungia & imposita, pedum dolorē tollit. Pisata & in puluerem redacta, cum aqua mulsa potui data, intestinorum dolorem sedat.

Ad stomachi dolorem: herbam Artemisiam leptaphyllon tusam & cum oleo amygdalino bene subactam more malagmatis induces panno mundo, & impones stomacho, quinta die sanabitur. Ad neruorum dolorem atq; tremorem: Artemisiæ leptaphylli contritæ succo expresso, & mixto cum oleo rosaceo, si perūges eos, desinet tremor, & omne vitium tolletur.

[...]MISIA [...] Ad- [...]1.

ARTEMISIA marinæ superioris folia incisa. quorū manifestas incisuras pictor omiserat. Aduers. 241.

ARTEMISIA *marina.*
Absinthium angustifolium Dod.
Perperam herbariorum Absinthium odore Lauendulæ.

Videtur Pliniana suauis odoris: odor ille quippe Lauendulæ & Abrotani maris ferme.

Vera Artemisiæ nerinæ folia habent manifestas incisuras, quæ littoreis natalitijs conspiciuntur, & nonnunquam etiam in hortis. plura require in Abrotano fœmina pag. 341.

Lege lin. 9. incisura, Portulacæ marinæ &c.

AMBROSIA *satiua hortensis procerior.*
Aduers. pag. 341.

Lege folia Rutæ lin. 24.

[illegible] Gal.

AMBROSIÆ *varietates.*

In triplici differentia est Ambrosia, quarũ hortensis propter cultum campestrem & sponte enatam foliorum magnitudine longè superat: odor, sapor, habitus non diuersa.

AMBROSIA *tenuifolia: Abrotani vel Artemisiæ leptophylli species fortè.*

Ambrosijs hęc facie cognata, sed folio & floribus multò minoribus: nec alias aut odor aut sapor illi.

DIOSC. *Vis eius reprimere ac repellere, & illitu adstringere humores, qui in aliquam partem incumbunt.*

ABROTANVM *fæmina.*
Chamæcyparissus Plin. Herbariorum. Santonicum minus Diosc. Cordi. Hisp. Yerua Lombriguera. *Aduers. 341.*

ABROTANVM *mas. Gall.* Aueronne. *Belg.* Auerone. *Gallobelgis nonnullis,* Bois S. Iean. *Ang.* Sothernwuod. *Aduers 342.* *

Chamæcyparissos Plinio herba ex vino pota contra venena serpentium omnium scorpionumque pollet.

* DIOSC. *Crudum semen tritum & feruefactum ex aqua in potu auxiliatur orthopnoicis, conuulsis, ruptis, coxendicibus, vrinæ angustijs, mensibus suppressis, aut remorantibus. In vino potum exitialium venenorum antidotum est. Horroribus ex* oleo illinitur. Serpentes † & substratu & nidore fugat. Contra ictus eorum cũ vino potum prodest. Priuatim efficax contra scorpionum & phalangiorum venena. Oculorum inflammationibus commodè illinitur. Cum cotoneo cocto, aut pane trito cum farina hordeacea, decoctumq́, tubercula discutit. Irini compositionibus admiscetur.* † de fœmina grauioris odoris videtur hic Diosc. agere. * Eadẽ Gal.

Calidum & siccum tertio ordine Gal. stomacho infestum, de quo capite De Absinthio.

Gal. Abrotonum vstum calidum siccumque facultate est, magis quàm Cucurbita sicca vsta & Anethi radix: illa enim vlceribus humidis simul & citra phlegmonen callo induratis conueniunt: ac proinde maximè vlceribus quæ pudendorum præputijs competere videntur. At cinis Abrotoni vlceribus omnibus mordax est: ac idcirco cum oleo tenui, cicino scilicet, aut raphanino, aut sicyonio, aut veteri, & maximè Sabino ad alopecias accommodatur: tum barbam segnius tardiusque enascentem cum aliquo dictorum oleorum elicit: Sed nec minus illis lentiscino maceratum; quippe pro eo quod est tenuium partium, rarefaciendi vim obtinet, & mordax est & calidum.

Odoratum ABROTANVM *humile densè fruticosum.*

ABROTANVM *inodorum.*

Materiæ medicæ peritiores hanc vnà nobiscum Abrotanorum vnam f[illegible]xe[illegible]unt, quibus bellè quadraret. Est quippe folijs non absimilibus, sed viticulis densissim[illegible] [illegible]itis fruticat sesquicubitalibus duorumque pedum, tenuibus, lignosis, copiosis flosculis Abro[illegible]ni ex herbido luteis, odoratis: Radice lignosa, flexuosa & prolixa. Belgis hortense est.

ABROTANVM *inodorum & insipidum.*

Varietas. Abrotanum insipidum & inodorum vultu, folio, flore & semine Artemisiæ tenuifoliæ è collibus Gallobelgij alût Mutonus, Coudenbergius & Iacobus Plateau harum studiosissimi & peritissimi.

ANTHEMIS *vulgatior.* *Hisp.* Manzanilla & Mançanilla saluage. *Ital.* Camamilla. *Gall.* Camamille des chams vulgaire. *Aduers. pag.* 342.

ANTHEMIS *seu* LEVCANTHEMIS *odorata. Parthenium Tragi. Germ.* Edel Chamil. *Gall.* Camemille & Camomlile. *Hisp.* Mançanilla. *Angl.* Camomple. *Aduers.* 342.

DIOSC. *Vim habēt radices, flores & herba excalfaciendi, extenuandique potu & insessione. pellunt menstrua partus.* vrinam, calculosq;, aduersus inflationes & ilei tormenta bibuntur. bilem suffusam expurgant. iocinerum vitia sanant. decocto earum vesicæ foguentur. Ex omnibus † his generibus ad calculos efficacissima est, quæ florem purpureū habet, cuius amplitudo maiuscula est. hanc propriè* HERANTHEMON *vocant. Ea cui Leucanthemo nomen est, item quæ chrysanthemon dicitur, vehementius vrinā ciunt. ægilopijs* illitæ medentur. cōmanducatæ vlcerum eruptiones in ore, sanant. nonnulli in clysteribus ex oleo vtuntur. teruntur in farinam, ad abigendos febrium circuitus. Flores & folia recondi debent, & priuatim tusa, in pastillos digeri: radix quoq; siccari, dumq; ingruit necessitas, binæ partes herbæ dari, modò floris aut radicis pars vna, modò contra, floris partes duæ, & herbæ vna, permutatim duplicato pondere, alternis diebus. bibere autem oportet in vino mulso, diluto.*

*Eadē Plin.
†Eadē Plin.
ERANTHEMON.
*Eadē Plin.

Gal. Calfacit & desiccat in primo ordine est & tenuium partium; ac proinde digerendi, laxandi & rarefaciendi vim obtinet. quapropter lassitudinibus vt si quid aliud confert, doloresq; mitigat. Præterea tensa remittit & laxat; quæ mediocriter dura sunt, emollit, quæque constipata condensatáue sunt, rarefacit. Ad hæc febres quæ citra visceris alicuius inflammationem infestant, dissoluit, præsertim quæ ex humoribus biliosis aut cutis densitate consistunt; aut eas quæ iam concoctæ sunt. Iuuat autem pulchrè reliquas etiam omnes quæ melancholicæ sunt, aut pituitosæ, aut ex visceris inflammatione prognatæ: nam & harum remedium Chamæmelum vel strenuissimum est, vbi iam concoctis adhibetur: quapropter & hypochondrijs, vt si quid aliud, gratum existit.

ANTHEMIS *Chrysanthemos.*
Aduers. pag. 343.

BVPHTHALMVM *tenuifolium Narbonense.*
Chrysanthemum Valentinum Clusij.

BVPHTHALMVM. *Gal.* Oeil de beuf. *Hisp.* Oio de buey. *Ital.* Occhio di boue.
Germ. Steichblumen & Steinblumen & Kindts augh. *Belg.* Strupcbloemen.
Chamæmelum Chrysanthemum Fuchs. Aster atticus Cordi.
Aduers. pag. 334. & 345.

DIOSC. *Flores cum cerato triti, tumores duritiasq; discutiunt. Aiunt epotum post exitum à balneis, regio morbo correptis, colorem tractu temporis reddere.*

Gal. Buphthalmi flores acriores Anthemidis floribus; proinde & vehementius digerunt, adeò vt & duritias sanent cerato misti.

BVPHTHALMVM *tenuifolium Narbonense.*

Strigosis Galloprouinciæ & Narbonensis Galliæ prouenit floribus radiatis, luteis Buphthalmi & folijs Anthemidis vulgaris siue Cotulæ non fætidæ, minutis nonnihil incanis. Radix palmum æquat: cauliculi pedales, cuiusmodi etiam memini apud Franciscum Penninum & Valerandum Donreum doctissimos & fidissimos pharmacopœos Belgas erutas agro Monspelliaco.

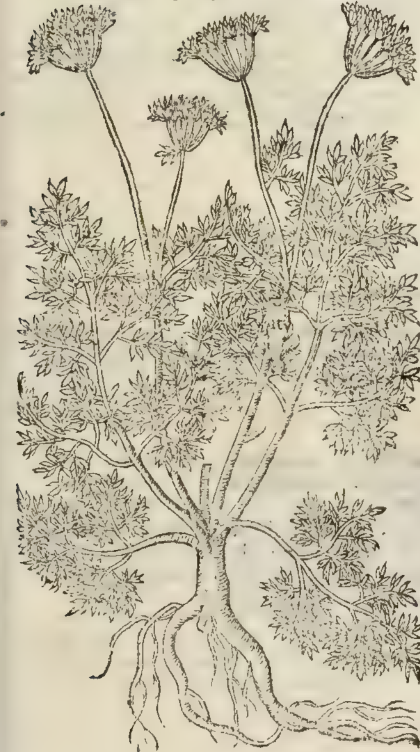
ERANTHEMON. *Aduers. pag. 344.*
Tragus Asterem Atticum, cuius flos medio luteus, statuit.
Fuchsius verò perperam Regiam Consolidam.

PAR.

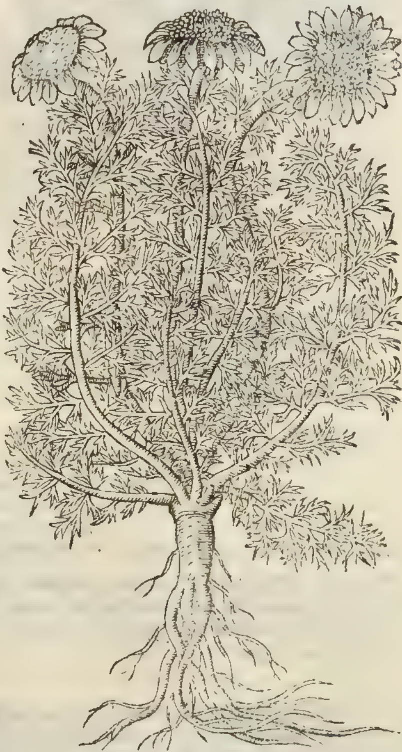

Κυναγθεμίς. PARTHENION, *vel Virginea est* COTVLA *fœtida, non Matricaria.*
Camæmilla fœtida. Germ. Hondtzdyl *&* hondsblum.
Belg. Padde bloemen *&* hoeÿple. *Aduers.* 344.
Fuchs. perperam Buphthalmum & Thalietrum Cordi.

DIOSC. *Siccatum, cum aceto mulso aut sale potũ, non secus atque epithymum, & bilem & pituitam detrahit. suspiriosis prodest & melancholicis. herba siue flore à calculosis & anhelatoribus magna vtilitate bibitur. Valet decoctum ad insidendum in duritia vuluarum, & inflammationibus. illinitur sacro igni, & collectionibus, cum flore.*

PYRETHRVM *officinarum. Saliuaris.*
Ger. Bertram. *Belg. & Ital.* Pyrethium *Gall.* Pied d'Alexandre. *Hisp.* Pelitre. *Aduers.* 346.

DIOSC. *Radix gustu feruidissimo, pituitam elicit: ideo in*[a] *dolore dentium, decocta in aceto, colluto inde ore, auxiliatur: mansa pituitam extrahit: sudores ciet, peruncto ex oleo corpore. Diuturnis horroribus*[b] *efficax est, & contra perfrictiones membrorum,*[c] *resolutionesq;*[d] *eximiè conducit.*

[a] Dentes refrigeratos Gal. mitigat. [b] ad rigores ante periodum, Gal. [c] eadem Gal. [d] & frigidos capitis affectus, vertigines & comitiales.

FOENI-

FOENICVLVM. *Hisp.* Hinojo & Funcho Lusit. *Ital.* Finocchio.
Germ. etiam Fenichel. & *Angl.* Fenkell.
Aduers. pag. 347.

DIOSC. *Fœniculum si herba edatur aut semen cum ptisana bibatur, mammas lacte replet. comæ decoctum in renum doloribus subditum proficit, quippe quod vrinam excitet. contra serpentium ictus in vino conuenienter bibitur. menses ciet. in febribus nauseã & stomachi feruorem, ex aqua frigida potum sedat. contritæ radices & cum melle illitæ, morsibus canum medentur. Succus caule & folijs exprimitur, & in sole siccatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitandam oculorum aciem † commodè temperantur. Extrahitur succus ad eadem valens, etiam semine viridi ramulisq́ & radicibus prima germinatione incisis. In Iberia quæ ad occidentem spectat, succum reddit gummi similem. Caulem medium, dum herba floret, rustici demetunt, igniq́ admouent, quò facilius vi caloris exudans, gummi remittat. quod efficacius succo est, ad medicamenta oculorum.*

† *oculorum aciem*] non modò succus oculorum hebetudines expurgat foris illitus: sed intrò quidem in corpus sumptus Fœniculus siccando humores tenues spiritus incrassantes, claritatem adfert; vel etiam per vrinas educit aquea excrementa cerebro perfusa, quæ hebetudines oculorum inferunt.

Gal. Ex tertio ordine calfacientium: desiccat verò non æquè, sed ipsum quispiam in hoc primi esse ordinis posuerit: proinde lac procreat. Quod si admodum desiccaret, non sanè efficeret. Suffusis eadem ratione auxiliatur, vrinas mensesque ciet.

FOENICVLVM *erraticum siue Hippomarathrum.*

DIOSC. *Est & syluestre fœniculum, magnum. fert autem semen cachryi simile. Cuius radix iucundè olet, potáq́ stranguriæ medetur. menses imposita ciet. ventrem sistit, radice aut semine poto. contra serpentium morsus auxiliatur. calculos comminuit. regium morbum expurgat. lactis abundantiam facit. decoctum foliorum haustum, fœminas à partu purgat.*

Traditur aliud Hippomarathri genus, longo, exili, & angusto folio, semine coriandri, rotundo, acri, & odorato. Excalfaciendi naturam habet, & viribus † fœniculo respondet, ad omnia infirmius.

† Gal. Hippomarathro facultate simile, sed debilius.

Gal. Radix & semen amplius quàm domestici desiccandi vim obtinet: quocirca ventrẽ quoque eo nomine sistere videtur. Nec sanè manifesta illis inesse videtur adstrictio. Huius non radix modò, sed & semen Cachryi assimile est, potestque & calculos frangere, & auriginosos sanare, mensesque & vrinas mouere, non tamen lac congerere, sicut illud superius.

Anethvm. Hisp. Eneldo. *Gall.* Anet. *Ital.* Aneto. *Aduerſ. pag. 347.*

Mevm. Ital. Finochiella. *Hiſp.* Catalonis Siſtra, Pinillo oloroſo. *Angl.* Mew. *Aduerſ. 347. 348. perperam Fuchſ. & Trago Daucus Creticus. & Cordo Tordilium.*

Diosc. *Aridi Anethi comæ ſeminiſq; decoctum, potu lac euocat: inflationes & tormina ſedat; aluum, vomitioneſq; ſiſtit. Vrinas ciet. Singultus lenit: Oculorum aciem hebetat: genituram reſtinguit, aßiduè potum. fœminis vuluæ malo opportunis, ad deſeßiones vtile. Condylomata illitus eius cinis tollit.*

Gal. ſecundi ordinis intenſi calidum, aut tertij remiſſi; exiccantium verò eſt ſecundi incipientis, aut primi finientis. Itaque meritò in oleo decoctum digerit, dolorem ſedat, ſomnum conciliat, & crudos & incoctos humores concoquit. fit enim ex eo oleũ cuius propinqua ſit temperies pus mouẽtibus, & concoquentibus vocatis medicamentis, niſi quatenus paulò illis tum ſubtilius eſt, ac proinde digerens. Vſtum autem tertij ordinis tum excalfacientium, tum deſiccantium fit, & proinde vlceribus nimis humidis mollibuſq; prodeſt; potiſſimûm ijs quæ in pudendis conſiſtunt: At quæ in præputio ſunt inueterata, ea probè cicatrice includit. Cæterùm viride humidius eſt & minùs calidum; itaque magis concoquit & ſomnum conciliat; ſed minus digerit.

Mevm.

Diosc. *Radicibus longis, tenuibus, odoratis, linguam excalfacientibus. Quæ feruefactæ ex aqua, vel tritæ citra coctionem, præcluſorum renum veſicæq; farctæ vitia potu leniunt. vrinæ difficultati medentur. ſtomachi inflationes diſcutiunt. Torminibus, affectæ vuluæ, articulorum doloribus, atque fluxionibus pectoris, tritæ cum melle in eclegmate auxiliantur. ſanguinem per menſtrua pellunt, deſeßionibus feruefactæ. infantibus autem illitæ imo ventri, vrinas mouent. quod ſi plus quàm deceat ex his bibatur, caput dolore afficiunt.* lege lin. 47. in vireto.

Gal. & Aegin. Mei radices calidæ tertio ordine, ſiccæ ſecundo: proinde vrinã menſeſque ciere volentes hoc vtuntur pharmaco. Sed ſi pluſculum ſumatur, capiti dolorem mouet, vt pote cùm pluſculum ſit calidum quàm ſiccum; quippe quòd eius caliditas humiditatem crudiorem etiamnum, & flatuoſiorem ad caput deferat, atque ita ipſum afficiat † lædatque.

† vti amygdala, vinum & huiuſmodi.

Spurium MEVM *alterum Italicum.*
Meum secundum Matth.

FERVLA. *Ital.* Ferolà. *Gall.* Ferule.
Aduers. pag. 348.

Superiori Meo facie non absimile; sed folia, caules cubitales, vmbellæ, crassiora & habitiora, subuirosi odoris. Radix item maior, foris pulla Peucedani facie & concretione, tetri & iniucundi cum odoris, tum saporis.

FERVLA.

DIOSC. *E viridi Ferula medulla pota vtilis est ad cruentas excreationes, cœliacosq́;. contra viperarum morsus in vino datur. erumpentem naribus sanguinem indita sistit. Semen potum torminosis auxiliatur. sudores ciet, vncto ex oleo corpore. Caules; si edantur, capitis dolores faciunt. muria condiuntur. Ferula itaq; caulem profert ternûm sæpe cubitorum: folia fœniculi, longe asperiora & latiora. qua ab imo caule vulnerata sagapenum efficitur.* Sagapenum.

Gal. Ferulæ semen excalfacit & attenuat. Cæterùm id quod intus inest, quod medullam vocant, adstringentem qualitatem participat; cuius nomine sanguinem spuentibus & cœliacis conuenit.

GAL-

GALBANIFERA *Ferula*.

Oritur in hortis noſtris hæc peruenuſta plãta ſemine copioſo lato, foliaceo, aromatico, reperto Antuerpiæ in Galbani lachryma. Tota facie Ferulã refert: folia exilia: floſculi item in vmbellis hilarioribus. radix craſſa, ſucco prægnãs.

DIOSC. *Galbanum ſuccus eſt naſcentis in Syria ferulæ, quod nonnulli metopium vocant. Maximè laudatur cartilaginoſum, merum, thuris effigiem præbens, pingue, minimè lignoſum, retinens nonnihil adiecti ſeminis & ferulæ, graui odore, neq; valde humidum neque nimis aridum. Adulteratur faba freſa, reſina, & ammoniaco. Galbanum excalfacit, vrit, extrahit, diſcutit. menſes ac partus trahit, appoſitu vel ſuffitu. lẽtigines aceto & nitro perunctas tollit. deuoratur ad tuſſim veterem, difficultatem ſpirandi, ſuſpiria, rupta, conuulſa. aduerſatur toxicis, potum cum vino & myrrha. ſimili modo ſumptum mortuos partus extrahit. imponitur lateris doloribus, & furunculis. comitiales, & vuluæ ſtrangulatus, & vertiginoſos olfactu ſuſcitat. ſi vratur, fugat nidore ſerpentes, & perunctos feriri non patitur. ſerpentes cum oleo & ſphondylo circũ poſitum, necat. dentium dolorem oblitum, aut cauernis inditum, mitigat. vrinæ difficili prodeſſe exiſtimatur. Reſoluitur ad potiones amaris nucibus, aqua, aut ruta, aut calido pane, mulſáue. aliàs meconio, ære vſto, aut felle liquido. Si purgare galbanum voles, in feruentem aquam demittito. nanq; cùm liquefactum fuerit, eius ſordes fluitabunt. quas hoc modo facilè ſeparabis: mundo linteo raroq; alligatum in fictili aut ærea pyxide ita pendeat, vt imum vaſis ne tangat, opertoq; vaſe in feruidam aquam demittito. ſic enim ſyncerum, veluti per colum eliqueſcet, & lignoſum in linteo remanebit.*

Gal. Galbanum ſuccus eſt plantæ ferulaceæ molliendi & digerendi vi: fueritque ſanè ex tertio ordine excalfacientium incipiente, aut ſecundo completo; in deſiccando verò ex ſecundo incipiente.

Ammoniacum.

DIOSC. *Ammoniacum, ferulæ ſuccus eſt, quam iuxta Cyrenen Aphrica gignit. cuius fruticem cum radice agaſyllim vocant. Probatur bene coloratum, ligni & calculorum expers, thuris ſimilitudine, minutis glebis, denſum, ſyncerum, nulla ſorde ſpurcatum, caſtoreum odore imitans, guſtu amarum. hoc genus thrauſma, id eſt friaturam, appellant: quod verò terram & calculos collegit, phyrama. gignitur in Aphrica iuxta Ammonis oraculum, ſuccum ſtillante ferulacea arbore. Mollit, extrahit, calfacit. tubercula duritiáſq; diſcutit. potum, aluum ſoluit. partus extrahit. lienem conſumit, drachmæ pondere hauſtum. articulorum coxendicúmque doloribus liberat. auxilio eſt anhelatoribus, orthopnoicis, comitialibus. item quibus humor in pectore coit, ſi cum melle delingatur, aut cum ptiſanæ ſucco ſorbeatur. cruentam vrinam pellit. albugines oculorum abſterget. genarum ſcabritiam abſumit. tritum autem cum aceto, & impoſitum, iocineris lieniſq; duritias ſedat. diſcutit tofos, qui in artubus concallucrunt, cum melle aut cum pice illitum. laſſitudines & coxendicum dolores eo perungi vtile eſt, cum nitro & cyprino oleo, vice acopi.*

Gal. Ammoniacum emolliendi facultatem habet intenſam, adeo vt & articulorum tophos diſſoluat, & lienes induratos ſanet, & chœradas per halitum digerat.

THAPSIA *vulgaris Carotæ effigie.*

Matth. & Ital. Thassia. *Gall.* Turbit gris.

Sagapeni odore Ferulacea, an Sagapenifera Ferula?

Sagapeno admodum odore affinis est ea Ferulacea planta quam alit generosus vir Ioannes de Bran- cion, patulis & ramosis folijs procumbẽtibus, delicatioribus, Syderitidis Achilleæ & Cotulæ fœtidæ ritu diuisis. Radice succulenta Peucedani foris pulla, intus candida, odoris virosi. Flos in latis vmbellis luteus, & semen foliosum Seseli Peloponensis. Nascitur plurima in Apulia Gargano monte Matth. teste.

SAGAPENVM. *Aduers.* 349.

Sagapenum potentissimè digerit: estque epipasticum medicamentum; alopecijs vtile, educendo, & digerendo serum pituitosum, quo locus affectus obruitur; & sanguinem ad partem alliciendo.

DIOSC. *Sagapenium ferulaceæ herbæ succus est, quæ in Media nascitur. Optimum est translucens, fuluo forin- secus colore, & intus albo, nescio quid inter laser & galbanum redolens, gustu acri. Prodest laterum & pectoris dolo- ribus, tussibus vetustis, conuulsis, & ruptis. crassam pulmonis pituitam expurgat. datur comitialibus, opisthotonicis, lienosis. item contra neruorum resolutionem, perfrictiones, & febrium circuitus in potu. in vnguenta probe admitti- tur. menses pellit. sed fœtum exanimat, cum hydromelite potum. prodest ex vino haustum, serpentium ictibus. olfactũ ex aceto vuluarum strangulatus excitat. oculorum cicatrices, offusam caliginem, hebetudines, suffusionesq; detergit. Resoluitur vt laser, ruta, aqua, & amaris nucibus, aut melle, aut calido pane.*

Gal. Liquor est calidus & tenuium partium, sicut & alij liquores. Sed & absterforium quoddam possidet, qua oculorum cicatrices expurgat atque extenuat. Quin & suffusionibus & hebetudinibus oculorum quæ ob humorum prouenit crassitiem, non malum est medicamentum. At ipsa planta ex qua prouenit Ferulæ assimilis, imbecilla & inutilis est. Sanè ipsa primum Sagapenum appellatur. At liquor eius abusiuè hoc nomen obtinet, ceu alia quoque multa ex nominis defectu per abusum nun- cupamus.

THAPSIA. *Diosc. Turbith Mesue. Aduers. 350.*

DIOSC. *Radix foris nigra, intus candida, longa, acris, crassiore libro vestita. Lactis extrahendi ratio hæc est: Facto in ambitu scrobe, cortices inciduntur: aut radix in fornicis speciem in se excauata, cooperitur, quò merus succus confluat. oportet illuc sequenti die se conferre, & congestum succum extrahere. Tunditur etiam radix in pila, & succus organo per quallum expressus, fictili crasso insolatur. Aliqui folium vnà terunt. sed inualidior huiuscemodi succus. Hoc autem interest, quoniam qui ab radice manauit, grauius olet, & humidus permanet: è folijs autem extractus, exiccatur, atque teredinum iniuriam sentit. Qui succum colligit, stare debet non obuersus vento: aut potius, cùm dies apricus est, & à flatu silet. quoniam ob halitus acrimoniam facies vehementer intumescit, nudaq; corpora inuadunt pustulæ: ob id prius liquido cerato & adstringente, nudas partes illinũt, & ita muniti accedunt. Tam cortex radicis, quã succus, purgandi vim habent. lacteus succus in aqua mulsa potus, vtrinq; bilem extrahit. Radicis modus, quaterni oboli, cum tribus seminis anethi drachmis: succi, terni oboli: lactis, obolus vnus. quod eo amplius assumitur, periculosum est. Huiusmodi purgatio conuenit suspiriosis, & diuturnis laterum doloribus, reiectionibusq;. datur in cibis aut obsonio, quibus difficile sit vomere. Tam radix quàm succus omnium maximè, quæ pares cum eis vires adepta sunt, vim habent extractoriam ex alto, vbi ex imo aliquid euocandum est, aut meatuum laxitas aliò transferenda est. vnde succus illitione, aut radix recens affrictu, alopecias explent. Radix succusq; cum æquis ceræ thurisq; portionibus, sugillata liuoresq; tollunt: sed non plus binis horis dimittantur: locus deinde aqua maris calida foueatur. Vitia cutis in facie emẽdat, cum melle illitus succus. lepras tollit. tubercula discutit, perunctus cum sulphure. in diuturnis pulmonum, laterum, pedum, articulorumq; valetudinibus vtiliter illinitur. valet ad integendam colis glandem, ijs qui natura, non circuncisione, curti sunt. tumorem enim extitat, qui pinguium fotu emollitus, præputij iacturam resarcit.*

Gal. Acrem habet ac valenter excalfacientem facultatem cum humiditate coniunctam. Quamobrem ex alto violenter extrahit, & ipsum quod extrahit digerit. Verùm plusculum ad ea efficienda tempus postulat, vt quæ larga humiditate excremẽtitia impleta est, ob quam celeriter corrumpitur.

MESVE. Turbith calidum est ordine tertio, purgat trahendo mediocriter; flatus excitat ventriculum ad nauseam euertentes: siccat quoque excrementis etiam tenuibus vacuatis. Correctum enim Turbith pituitam crassam & lentam & putrem à ventriculo, thorace, neruis, etiam à remotis, præcipuè iuncturis educit. Ob id ad dolores arthriticos vsus eius est: à psora, lepra, baras, & alijs vitijs pituitosis, tum cutis, tum aliarum partium, & pituitosis febribus, aut præseruat, aut vindicat. Hoc autem sumpto, vitabis austerum, & vsum piscium. Purgat tardè & imbecilliter, & stomachum ad nauseam subuertit, & vsu crebro corpus extenuat. Ob id cortex eius ad albũ vsque abradendus est. Acribus autem, vt Zingibere, sic eius actio intenditur, vt proprietate quadã mirabili per id cumulatum, etiam à iuncturis, & his remotissimis & profundissimis pituitam crassam & lentam extrahat, cùm per se solam tenuem pituitam educat, idq; tardè. Ne verò stomachũ exagitet, ac euertat, medicamenta stomachica miscentur, & odorata agitationem eius placatura, vt Mastiche, Zingiber, piper longum, gallia, & aromatica alia. Ne denique corpus emaciet, oleum amygdalinum, vel † amygdala vel saccharũ ei miscenda sunt; vel cum Ruffo pistachia. Si quam in corpore noxam reliquit, pota mulsa calente, aut quæ saccharo rubro est dulcorata, aqua calida, eam profligabis. Coctionem & trituram mediocrem sustinet. Datur puluere à drachma vna ad ʒ. duas: Decocto autem à drachmis duabus ad drach. quatuor.

† [...]Dia-[...]one.

PEVCEDANVM. *Ital.* Peucedano. *Hisp.* Yeruatun y fenicho de porco. *Gal.* Peucedane. *Aduers.* 350.

PEVC
NVM
Italic

PEVCEDANVM.

DIOSC. *Tenera radix cultello conciditur, profluensq; è plaga ſuccus vmbræ mandatur. in ſole ſiquidem confeſtim euaneſcit. Colligitur capite prius & naribus roſaceo perfuſis, ne capitis dolor premat, & vertigo ſentiatur. aſſatione radix inutilis fit. Tam lac quàm ſuccus radice & caulibus extrahi ſolet, ſicuti è mãdragora. verùm ineſſicacior ſucco lachryma habetur, & velociùs expirat. Interdũ etiã concreta inuenitur lachryma, thuris ſimilitudine, caulibus radicibúſq; adhærẽs. Præfertur ſuccus è Sardinia & Samothrace, colore ruſo, odore graui, feruẽs guſtu. Ex oleo & roſaceo illitũ Peucedanũ prodeſt lethargicis, phreniticis, vertiginoſis, comitialibus, & longis capitis doloribus, reſolutis, iſchiadicis, conuulſis.* [a] *omnibus, in vniuerſum, vitijs neruorum, ex oleo & aceto illitum, prodeſt. eius olfactu reſpirant vuluæ ſtrangulatus. & veternoſi reuocantur. incenſum ſerpentes abigit. aurium doloribus conuenienter ex roſaceo inſtillatur. cauernis dentium* [b] *inditum, mitigat dolorem. contra tuſſim* [c] *efficaciſſimè ex ouo aſſumitur. ſuſpirijs, torminibus, & inflationibus ſubuenit. ventrem leniter emollit. lienem* [d] *abſumit. difficiles partus mirè adiuuat: facit ad veſicæ cruciatus, & renum diſtentiones potum. vuluam aperit. Radix ad eadem vtilis eſt, ſed ineſſicacior. eius decoctum bibitur. farina eius, ſordida vlcera purgat, & vetera cicatrice obducit. Squamas oſſium extrahit. in cerata & calfaciẽtia malagmata additur. Radix eligi debet recens quæ cariem nõ ſenſerit, firma, odoris plena. Succus ad potiones amaris nucibus aut Ruta aut pane calido, aut anetho reſoluitur.*

[a] Gal. quia ſuccus excalfaciens admodum & digerens.

[b] eadem Gal. quia tenuium partium & excalfactorius.

[c] Gal. morbis in pulmone thoraceque ex craſſitudine & viſcoſitate humorum prouenientibus. Atque intro quidem in corpus ſumptus: ſed tamen etiam olfactu prodeſt.

[d] eadem Gal. incidendo, digerendo atque extenuando craſſos humores: Sed & radice ad hæc vti liceat, quæ & ſquamas celerrimè ab oſſibus detrahit, quia videlicet valdè deſiccat, minus tamen quàm ſuccus excalfaciens. Et vlceribus contumacibus remedium eſt optimum arida illita: ipſa enim expurgat, carnem inducit, & ad cicatricem perducit: Excalfaciens quidem ordine ſecundo iam completo, deſiccans verò tertio iam quodammodo incipiente.

Varietas. Peucedanum Italicum est Narbonensi quadruplo maius omni sui parte. Prouenit copiosè in collibus Lauretanis & agri Romani.

PANAX ASCLEPIVM.
Aduers. pag. 351.

CACHRYS *verior.*
Libanotis Galeno.

Circa Iustinopolim & Aquilegiam Istriæ spontè oritur.

DIOSC. *Auxiliarem vim habent flores & semina, contra vlcera, phagedænas, & tubercula, si trita cum melle imponatur. Aduersus serpentes ex vino bibuntur, & cum oleo illinuntur.*

Gal. minus est calidum Heracleio Panace: quamobrem floribus eius & semine melli mistis, ad vlcera, phymata & phagedænas vtuntur.

ROSMARINVM *ferulaceum superius descriptum*
Aduers. pag. 351.
Est potius Rosmarinum alterum ferulaceum Diosc.

CACHRYS *verior.*

Semine est tereti, oblongo strobilo siue nucleo Pini subpari, bipartito Ferulæ ritu, gustu aromatico acri Seseli Aethiopici resinaceo, caule cubitum & sesquicubitum æquante. folia fœniculo crassiora, pallidè virentia. Quidam Seseli Massiliense statuerunt; & sanè facultates respondent, vti & Rosmarino fæcundo, cuius semen Cachrys dicitur, & appositè substitui possunt. Belgis hortense est.

DIOSC.

DIOSC. *Trita omnium herba communiter hæmorrhoidum profluuia sistit. sedis inflammationes & condylomata mitigat, concoquit strumas & abscessus, qui ad maturationem ægrè perducuntur. Siccæ radices cum melle vlcera purgant. torminibus medentur, cum vino potæ. & contra serpentium morsus conueniunt. menses & vrinas cient. veteres tumores illitu discutiunt. Tam radicis quàm herbæ succus, adiecto melle illitus, oculorum aciem exacuit. Potum semen ad eadem pollet. si comitiale malum sentiatur, aut vetus pectoris vitium, auxilio est. regio morbo laborãtibus cum vino & pipere datur. sudores mouet, cum oleo perunctum. ruptis & conuulsis prodest. podagris cum loliacea farina & aceto tritum, illinitur. purgat vitiligines, addito aceto quam acerrimo. Semine in potionibus vtendũ, eius quidem quod Cachryn non ferat. quippe illud sua acrimonia arteriam exasperat. Rosmarinum cum erica nasci, foliis lactucæ syluestris amaræ asperioribus, candidioribusq́, radice breui, Theophrastus author est. potumq́ idipsum alterutra parte purgare. Cachrys vim habet excalfaciendi, & vehementer exiccandi. quare abstergentibus medicamentis inseritur. contra oculorum fluxiones capiti illinitur, ita vt tertio die soluatur.*

Gal. Libanotides tres sunt, vna sterilis, duæ fructum ferentes. Omnes verò eiusdem facultatis, emollientis & digerentis, abstergentis, incidentis. Succus tum radicis, tum herbæ mistus melli obtusam oculorum aciem ab humorum crassitudine curat.

ELLEBORVS FERVLACEVS *Theoph. Consiligo Matth. Helleborinum Cordi, & Sesamoides minus Ges. Aduers. 351. & 345. Buphthalmum Dod. & Anguillara.*

SAXIFRAGA *Anglorum, facie Seseli pratensis Monspelliensium.*

SESELI

SESELI *Maßilienſe. Aduerſ. pag. 352.*

LIGVSTICVM *alterum Belgarum.*

Seſeli Maſſilienſe Ferulæ aut Dauci Cretici facie;maioribus,craſſioribus,latioribus, latiuſque ſparſis Fœniculi foliis. Caulis bicubitalis & procerior: ſemen in vmbellis Mei, compreſſum, anethi carnoſius,guſtu Seſeli Æthiopici aut Peloponenſis,valde aromaticum. Munere Ambroſij Boone, Bruxellenſis, Regij Conſiliarij peritiſſimi,& Franciſci van Zinnich pharmacopœi doctiſſimi, & rariorum ſimplicium,vt ſi quis alius, ſtudioſiſſimi in vireto Mutonus Tornaci ſerendum curauit,noſque plantis donauit.

DIOSCOR. *Seſeli Maßilienſe folia fœniculi habet, craßiora: caulem vegetiorem: vmbellam anethi, in qua ſemen oblongum, anguloſum, deguſtanti ſtatim acre. radix longa eſt, iucundi odoris. Semen & radix excalfaciendi vim habent. potu ſtranguriæ & † orthopnœæ medentur. ſuffocationibus mulierum comitialibusq́; proſunt. menſes & partus trahunt. ad omnia interna mala pollent. tußim veterem ſanant. ſemen cum vino potum, concoquit, & tormina diſcutit. epialis febribus vtile. contra perfrictiones in itineribus, cum pipere & vino bibitur. capris, cæterisq́; pecudibus datur in potu, quò faciliùs ſuos fœtus enitantur.*

† Eadem Gal. ſuperius cap. de Seſeli Peloponenſi.

LIGVSTICVM *alterum Belgarum.*

Non inelegans planta multis iam annis à me reperta in Taurinis amœniſſimis collibus non procul à Padi fluentis. In hortis Belgicis alitur, caulem promens cubitalem & ſeſquicubitalem, quem ambiunt folia Rutacea Sileris Montani latiora, rotundiora, Abſinthij fruticis ferè paria. Flores & ſemen rotundum nonnihil aromaticum in vmbellis Smyrnij Cretici.

ASPARAGVS *domesticus vulgaris.*

ASPARAGVS. *Aduers. pag. 353.*
Syluest. Asparag. Matth.

Maritimus numerosis maioribus baccis rubellis & foliis longioribus, mollioribus, acrior est propter salsuginem.

DIOSCOR. *Cauliculi triti in vino albo, renum dolores sedant. Assus autem coctúsve, vrinæ stillicidium, difficultatemq; ac dysenterias mitigat. Radix cum vino aut aceto cocta, luxatos artus mulcet. decocta cum ficis aut ciceribus sumpta, regium morbum sanat. Coxendicis cruciatus, stranguriamq; leuat Alligata radix [1], aut haustum eius decoctum conceptum adimit, & sterilitatem aufert.*

Hortenses vel marini mitiores multò, magisque temperati. Rhasis calidos & humidos putat: quod de tenellis turionibus intelligendum.

Plin. Vtilissimus stomacho cibus, vt traditur, Asparagi. Cumino quidem [a] addito [b] inflãmationes quidē stomachi, colíq; discutiunt. Iidem oculis [2] claritatē afferunt. Ventrem leniter [3] molliunt. Pectoris & spinæ doloribus, intestinorumque vitiis prosunt. Vino concoquuntur [c] addito: lumborum & renum dolores mitigant. Venerem stimulant. Vrinam cient [4] vtilissimè, præterquam quòd vesicam exulcerant. Radix quoque plurimorum prædicatione trita, & in vino albo pota, calculos [d] exturbat. Quidam ad vuluæ dolorem radicē cum vino dulci propinant. Eadem in aceto decocta contra elephantiam proficit.

[a b] Inflationes (potius quàm inflammationes) stomachi & coli discutiunt addito cumino, vt magis siccent, quod Auicennas in colica pituitosa prodesse ait. [c] Flatus dissoluit qui dolores faciunt.

[d] Calculos exturbat renum: Est enim tenuium partium & caloris particeps: quare dum incîdit pituitam crassam, arenulas coniunctas diuidit: vel vrinam multam ad renes deducendo, calculos tam in vretere quàm vesica exturbat.

[1] *Alligata radix*] Sterilitatem auferre, & conceptum adimere, ex diametro pugnant. Nam quæ venerem stimulant; solent fœcũditatem adferre; quemadmodum ex Plinio Asparagi, nisi quispiam crediderit, Rubiæ consimili vi, non modò copiosam vrinam ciere, & nonnunquam sanguinem; sed haustam & decoctam, partus, menses, secundasque trahere, & cum Plinio vesicam vlcerare: etiamque vterum. Quare si hoc efficiat; non mirum fuerit, si sterilitatem inducat. Hoc tamen præstare rarò videmus in mulieribus nostris; quæ frequenter Asparagis vtuntur cùm ad morbos, obstructiones iecoris & renũ; tum ad cibos; quæ tamen fœcundissimæ sunt. Asparagi quippe natura etiam S. Setho media posita est inter olera & carnes, propter nutriendi facultatem plantarum & carnium, quæ similiter se habet. Olerum † enim omnium maximè nutrit Asparagus.

Sethus.

† Gal. Tanto firmiùs alunt quàm olera Asparagi, quo ipsis sunt ficciores.

Auicennas contrarium scripsit, quod magis probarem: Augere nempe semen, coitum, & conferre difficultati impprægnationis.

[2] *Iidem oculis claritatem afferunt.*] Huius facultatis non meminit Diosc. neq; Galenus, neque alij Sed vt Fœniculus siccãdo humores tenues spiritus incrassantes claritatem afferre possunt. Vel cùm vrinam mouent & purgant caput, recrementis aqueis minus abundat cerebrum; & ob id sensus efficaciores redduntur.

[3] *Ventrem leniter molliunt.*] Vt acria omnia tandem ventrem mouent.

[4] *Vrinam cient.*] Vlcerare vesicam ferè omnibus medicamentis commune, quæ potenter mouent vrinas: quare his quibus affecta est vesica, frequentior vsus Asparagoru m periculosus est.

CORRVDÆ *varietas.* *
Asparagus petræus & myacanthinus Gal.

CORRVDA *tertia Clusij.*

*Hispanica altera aut Lusitanica Corruda folio est maiore, longiore & duriore quàm Narbonica, Scorpio Theophrasti æmulo. Cætera cuncta non absimilia. Belgis studiosè in fictilibus alitur munere C. Clusij.

CORRVDA *tertia.*

Tertiam Corrudæ differentiam memini in Galloprouincia à C. Clusio literis proditam, ramosis candidis cubitalibus virgultis, Corrudæ Narbonensi similibus, in quibus horridæ spinæ reflexæ è foliorum prioribus longiorum exortu aptantur. flosculi ex viridi pallentes inter folia ex alarum sinu, longo tenuique pediculo hærent. Baccæ veluti tricoccæ, vnico intus grano, rarò duobus, Smilacis asperæ; alteram Corrudam radix æmulatur.

DIOSCOR. *Cauliculi in cibo cocti ventrem emolliunt. vrinam cient. Radicis decoctum contra vrinæ difficultatem, Regium morbum, renum vitia, & coxendicum cruciatus, in potu proficit. Cum vino autem, phalangiorum morsibus auxiliatur; si decocti succus super* dente contineatur, eius dolori medetur. Semen potum ad eadem valet. Canes, vt aiunt, si decoctum bibant, emoriuntur.*

Gal. Abstergendi vim habet, idque citra manifestam aut caliditatem aut frigiditatem. Hinc renes ac iecur infarctu liberat, & maximè herbæ ipsius radices & semen. *Quin & dentium dolores sanat siccitatis nomine, quam vel maximè dentes requirunt.

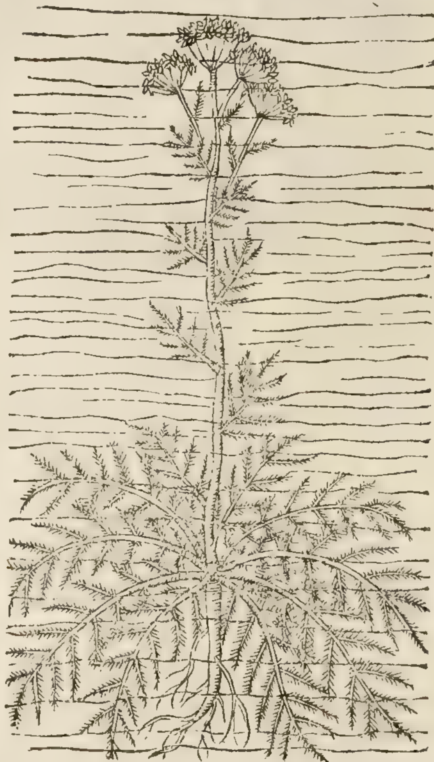
Primæ pullulationes edendo aptæ, & vt marini Asparagi, abstergunt citra manifestum calorem aut frigiditatem, quæ humido absumpto calidiores & ficciores euadunt. Semen calidum & siccum secundo ordine.

DRYPIS *Theoph. Anguillaræ.*

Radice reptrice, Graminis canini ritu, in gracilioribus geniculatis ramulis cubitalibus, folia speciosa Iuniperi minoris, Nepæ aut Corrudæ Hispanicæ. flosculi albi vmbellatim conferti. Semen, inquit Anguillara, glumis nondum exutum, Oryzæ simile; exutum autem Sertulæ Campanæ, croceum.

MYRIOPHYLLVM *aut Marathriphyllum palustre.*
Aduers. pag. 354. & 333. 334.

DIOSCOR. *Vulnera recentia ab inflammatione vindicat, si vel viride, vel siccum ex aceto oblinatur. Præcipitatis in potu cum aqua & sale datur.*

Gal. Vsqueadeo desiccatoriæ est facultatis, vt vulnera glutinet.

MYRIOPHYLLVM *Equisetifolium.*

MYRIOPHYLLVM *equisetifolium fluuiatile.*
Aduers. pag. 354.
Myriophyllum alterum Matth.
Viola aquatilis Dod.
Belg. water violieren.
Gal. giroflees d'eaue.

HIPPVRIS

EQVISETVM *maius cum asparagis nouellis. Aduers. pag.355.* CAVCON *Plin. Anguil.*
Ital. & Hisp. Coda di cauallo.

DIOSCOR. *Vis herbæ spissare. quare* [a] *sanguinem naribus erumpentem succus ipse sistit. prodest dysentericis in vino potus. vrinam cit. Sanguinolenta* [b] *vulnera glutinantur, tritis foliis, & illitis. Radix cum sua herba tussim, orthopnœam, ruptaq́ adiuuat. Foliis in aqua potis, dissectiones vesicæ* [c] *& intestinorum, enterocelæq́ in vnum coalescere, cogiq́ feruntur.*

Alterum Equisetum caulis est rectus, cubitalis, aut maior, inanis. comis per interualla breuioribus, candidioribus, & mollioribus. Id cum aceto tritum vulneribus remedio est, eademq́ fungitur facultate.

[a] Eadem Gal. & rubrum muliebre profluuium.

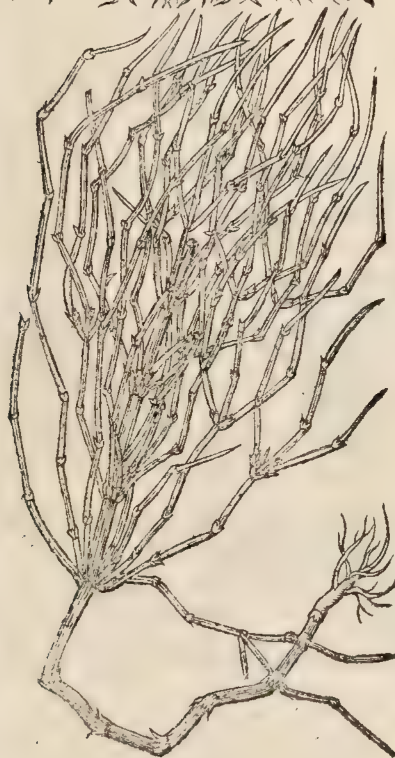
Gal. [b] Adstringentem cum amaritudine facultatem possidet, ac proinde valenter, simulque citra mordacitatem exiccante. Itaq; vulnera vel maxima conglutinat, etiamsi præsectos esse neruos contigerit; præterea vocatas enterocelas glutinat.

[c] Eadem Galenus ex relatu aliorum scribit.

Neruos laceros glutinat, ruptis & vulsis medetur.

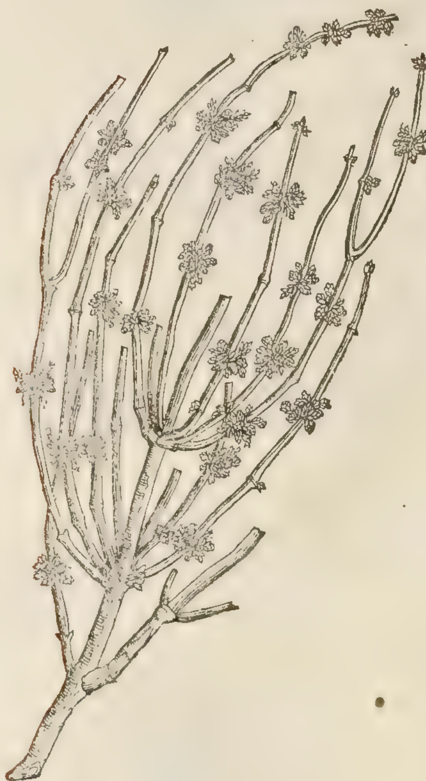
Plin. lib. 26. cap. 7. Caucon ad tussim & suspiria ex vino austero tritam commendat.

HIPPVRIS *fontalis, secundum Diosc. Equisetum. Aduers. pag. 355. Equisetum alterum Matth.*

T R A G O S, *siue Vua marina maior. Aduers. pag. 354. num Equisetum 4^m. Matth depictum, non descriptum? An Croton Nicandri Anguillaræ?*

I V N C A R I A *Salamanticensis Clusij.*

Narbonensi maior Hispanica, erectis virgultis, semine quadruplo maiore, quam opera Clusij in Belgij hortis feliciter enatam vidimus Mechliniæ & Lieræ.

D I O S C O R. *Racemorum acini gustu multum adstringunt: quorum decem ex vino poti, cœliacis, & fœminis fluxione vuluæ laborantibus, auxiliantur. Tunduntur à plerisque, & in pastillos digesti asseruantur: quibus vtuntur, cùm opus est.*

I V N C A R I A *Salamanticensis Clusij.*

Cui plantæ generi referenda hæc exotica planta, ambigimus. Sed cùm doctiss. huius historiæ C. Clusius illam Iunceam totam fecerit, Equiseti tamen ritu asperam & geniculatam, illius familiæ annectendam duximus. Describitur autē à Clusio his verbis: Salamanticenses à Iunceorum cauliculorum forma & gracilitate Iuncariam appellant. Tota enim Iuncea est, sed Equiseti modo aspera & geniculata, foliis vtrinque lini, & frequentibus ramulis ex alarum sinu prodeuntibus, copiosos & paleaceos candicantesque flores proferentibus; semen deinde exiguum, nigricans: radix tenuis & candida. Tota herba subdulcis est. Prouenit locis arenosis, inter vineta secundo à Salamantica lapide. Floret Iulio, semen profert Augusto: quo tempore etiam subinde recens germinat.

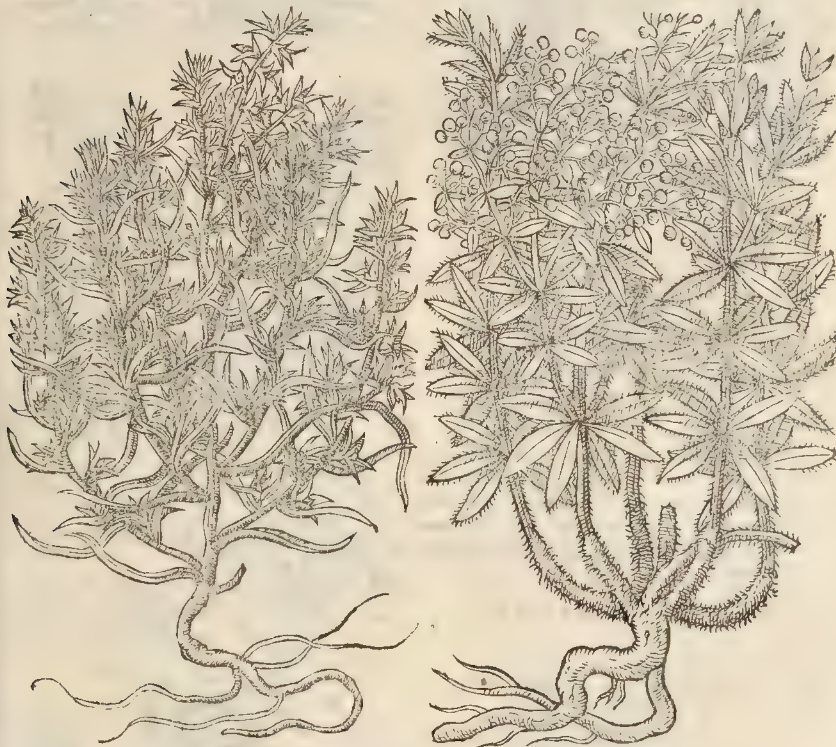
ἐρυθρόδανον. R V B I A *maior. Rubia tinctorum officinarum. Aduers. pag. 357. Thapsia Asclepiadis Anguil. Germ.* Rotte. *Belg.* Grappe, *&* Mee. *Angl.* Madder. *Gal.* Garance. *Hisp.* Ruuia, *&* Granza. *Ital.* Robbia & Rubia.

1 Eade Gal. & Plin.
3. & 4. Eadem Gal.

D I O S C O R. *Vrinam ciet, qua de causa regio morbo opitulatur pota cum aqua mulsa, item ischiadicis & resolutis[1], crassam copiosamq;[2] vrinam pellit[3], nonnunquam[4] & sanguinem; bibentes tamen quotidie lauari oportet, & excrementorum quæ redduntur differentiam spectare: aduersus serpentium morsus, ramulos cum foliis bibere prodest. [5] Semen ex aceto potum lienem absumit. Imposita radix partus, menses, secundasq; trahit. Albæ vitiligini illita ex aceto medetur.*

TRAGON *Matth. Aduerſ. pag. 356.*
Drypis Theoph. Guilland.
Lege TRAGON *improbatur Matthiolo.*

RVBIA *maior. Rubia tinctorum officinarum.*

Radix ſemenque trahunt menſes, aluum ſiſtunt, collectiones diſcutiunt Plinio.

* Gal. Amara guſtu & * acerba eſt; itaque quæcunque agere diximus, vbi eiuſmodi coiuerint qualitates, ea omnia in hac radice luculenter conſpicies: quippe cùm lienem & iecur expurget: ac mediocriter quæ exterſionem poſtulant, extergit.

Contra ſerpentes rami imponuntur Plinio.

* *Acerba Gal.*] Acerbi, viſcidi & amari dulcis in mãdendo nõnihil eſt particeps; vnde implicatas, cõpoſitas & mirificas dotes colligas; quibus potu ſanguinis grumos diſſoluit & diſcutit, nõ ſecus ac Carabe, † Bitumen, Piſſaſphaltũ ſiue Mumia Græcorũ; egerit eliquatũ per vrinas, quod, Dioſcoride teſte, diſcutit, glutinat, emollit, ab inflammatione * tuetur: purgationes mulierum cum vino & caſtoreo potum elicit: cum aceto diſcutit ſanguinem concretum. *Addit Gal.* Meritò eo vtuntur ad glutinationes vulnerum cruentorum; & ad alia omnia quæ exſiccari debent cum modica calfactione. Acerbitate, dulcedine glutinoſa & ſiccitate moderatis defluxiones cohibet, calefacta refrigerat, & refrigerata calefacit, eadem qua ſuperius in Circæa Aduerſ. pag. 104. diximus ratione. quibus potius à docto & modeſto Dodonæo, ad rupta, cæſa, vulnera, præcipitationes, ſanguinis fluores, inflammationes, omnia denique etiam thoracis & inteſtinorum vulnera commendanda erat; quàm Dioſcoridea, Galenica & Pliniana perperam refutare & incuſare: Calore enim, & quodam, qui illi ineſt, amarore non iniucundo abſtergit & educit ſanguinis internorumque vulnerum & vlcerum colluuiem; & rurſum aſtrictione inibi relicta, roboreque parti reſtituto, ſanguinem ſupprimere, & perſanare poteſt.

Similem rationem addit Galenus de Symphyto petræo.

† *Carabe*] Quod ſanguinem eliquat & ſerum ſeparat. * Quia diſcutiendò collectiones diſſipat.

RVBIÆ *maximæ varietas.*

Longè maior Monſpellium circa in oliuetis, ſenticetis & vipretis foliis atrouirentibus viſenda, vbi Rubia maxima nuncupatur: ſemen nigrum & cætera cuncta à noſtra non diſſimilia.

RVBIA

RVBIA *minima.*

Altera perpusilla, quam in rupibus Vincentij non procul Bristolio Angliæ enatam legimus. foliis est Herniariæ paribus mucronatis positu rubiæ, cauliculis reptricibus sesquiunciam altis, in quibus flosculi luteoli. Radix exilis Rubiæ, corallio concolor.

ASPERVLA, *aut* ASPERGVLA.

APARINE. *φιλίστιον & φιλαιτέριον Hipp.*
Aspera Lappago, siue Asperugo Plin. Dod.
φιλάνθρωπος, quòd vestibus adhæreat.
Angl. Goefhaerte. *Ger.* kleeb kraut. *Belg.* Cleefcrupt. *Gal.* Reble, & grateron. *Hisp.* Presera, aut amor de hortulano. *Ital.* Speronella.

DIOSCOR. *Seminis, caulium, & foliorum expressus succus, à phalangiis & viperis demorsis, auxiliatur. aurium dolores succus infusus curat. Herba cum axungia trita strumas discutit.*

Gal. Modicè extergit & siccat, habetque nonnihil tenuium partium.

Plin. addit: Sanguinis abundantiam ex vulneribus reprimunt folia imposita.

ASPERVLA, *aut* ASPERGVLA *odora nostras.*
Aduers. pag. 357.
Germ. Herdtzfreydt, & Waldmeister.
Alysson Plin. Cordo.
Matrisylua Tragi.

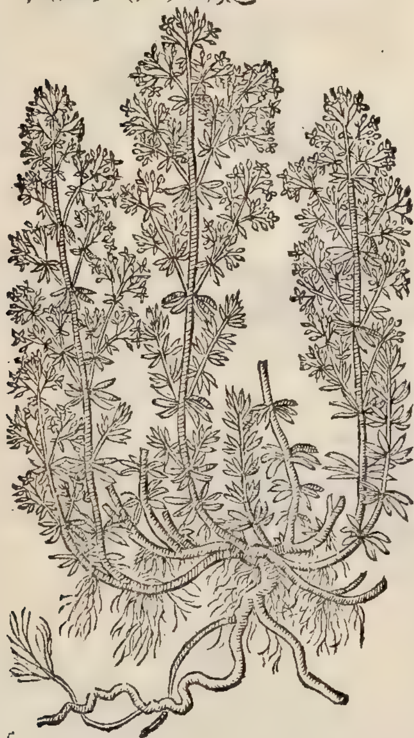
RVBIA *læuis Taurinenſium.*

Aſperulæ æmulatione ſummis cauliculis flores candidi ſtellati verticillatim prodeunt. Folia quaterna decuſſatim ſibi mutuo exorta Cacubalo Pliniano paria, Solano tetraphyllo minora, in cauliculis ſeſquipedalibus & bicubitalibus ex interuallis geniculatis. Frequens hæc in Pedemontium collibus Taurino finitimis.

ASPERVLA *cærulea. Perperam Alyſſon Gal.*

Cæruleam in Flandriæ hortis, interdumq; agris videre meminimus; ſed inodoram, foliis hirſutis Aſpergulæ. Semen item & flores non diſſimiles, ſed cærulei ſummis ſtellatim digeſtis foliolis procumbunt Radice rubente, tenui & oblonga.

MOLLVGO *vulgatior herbariorum.*
Galion album quorundam.

Collibus incultis & cretaceis agrorum marginibus Gallobelgij & Angliæ plurima. Folia læuia & Maio menſe floſculi candidi copioſi Aparines minores in pluribus anguloſis viticuloſis geniculatis cauliculis, cubiti & ſeſquicubiti proceritatis, humi ſparſis. Radix lignoſior, fibroſa, cineritia.

MOLLVGO *Belgarum.*
Mollugo montana Dod.

ALYSSON *Germanicum Echioides, siue facie Molluginis Herbariorum; Aparine Plinij putatum.*

Molluginem statuunt stirpiū cultores nostri ex collibus Falkenburgensibus Leodio proximis erutam inque hortos translatam. Galio albo tota sui parte similis, nisi complurium florum exilium speciosa fœtura, in caule cubitali & bicubitali surrecto donata. Folia molliora. Radix nigricat. vsu hactenus incomperta.

ALYSSON *Germanicum Echioides.*

E radice geniculatis bicubitalibus cauliculis asperis, Aparines ritu vicina quæuis arrepit: folia bina & terna atrouirentia Echij modo hispida Rubiæ paria, & aliquādo maiora. Flosculi purpurei violacei, Echij minores verticillatim Cruciatæ modo, à medio caule summo tenus. Semen inuolucris foliaceis sinuosis Sesamo simile aut Thlaspi fuscum, gustanti dulce clauditur, cuiusmodi primus nobis impertiuit peritus iuxtà ac amicus Mutonus Neruiensis. Vniuersa planta gustu Echium æmulatur.

Saginæ SPERGVLA. *Aduerſ.pag.* 357.
Aſſeritur Polygonon & knawel Germanorum Tragi.

Vomitu pituitoſos humores huius ſemen educere, refert Dod. gallinaſque eius eſu plura excludere oua aiunt.

Trag. Ad ſtranguriam & ſtillicidium vrinæ mirificè facit, ideò lactis copiam auget.

Γάλιον à lacte, GALIVM *luteum. Aduerſ.pag.*358.
Ger. Megerkraut, walſtroo. *Gal.* petit Muguet.
Hiſp. Coaia leche yerua. *Ital.* Galio.
Angl. Maydes here.

DIOSCOR. *Flos eius ambuſtis illinitur, & ſanguinis profluuia ſiſtit: Miſcetur cerato roſaceo; inſolatur donec albeſcat: & tale eſt acopum laßitudinibus vtile. Radix venerem excitat.*

Eadem Gal. Exiccatoriam & ſubacrem obtinet facultatem.

CRVCIATA *minor. Ger.* Golden Walmeiſter.
.i. Aſperula aurea. Belg. Cruſette. *Gal.* Croiſee.

Pota thoraci, ventriculo, meſeraicarum & viſcerum infarctus reſerando, remedio eſt. Amarore potenter abſtergit, illuuiem & excrementa pituitoſa foras exigit: ideò appetentiam facit, & concoctionem iuuat.

SYLVESTRIS Rubia minor red lēda Aduerſ pag. 357.

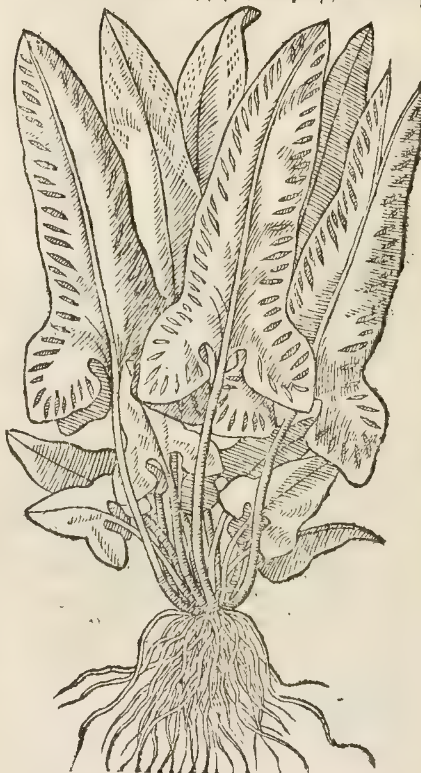
POLYGO TVM mi Rubię ſe Chamę ne Dioſc Mutono Aduerſ, 358.

PHYLLITIS.

HEMIONI TIS.

De PHYLLITIDE, & HEMIONITIDE, *earumq; varietatibus.*

PHYLLITIS. *Lingua Ceruina officinarum, & perperam Scolopendria. Angl.* Hartes tunge. *Germ.* Hirtzzung. *Belg.* Herts tonge. *Gal.* Langue de cerf. *Hisp.* Lengua Ceruina.

Hemionitis Anglica nobis icone & oratione exhibita, Aduerſ. pag. 359. Mechliniæ apud D. Brancionem & Georgium Rye, quibus eam dono miſeramus, ſtudioſè in fictilibus diu propter raritatem & teneritatem enutrita; tandem admirabili ſui metamorphoſi & tranſmutatione, in Phyllitidem abiit. Quod facit vt facilè credam Phyllitidem & Hemionitidem eaſdem & congeneres eſſe, & cultu ſubire huiuſmodi mutationes: nec magis differre quàm agreſte Cichorium à ſatiuo: neque facultates quas vtrique tribuit Dioſc. refragantur. Nam quæ paſſim murorum, viarum & ſyluarum vdis fertilior & lætior oritur, in longiora folia erumpit, quæ in mucronem deficiunt, & ima ſui baſi contrahuntur.

* Sed quæ nonnullis rupibus ſaxorum interueniis prouenit, folia breuiora multò, ad baſim latiora & falcata habere conſpeximus, quorum aliqua palmum vix ſuperabant, nonnulla verò ſeſquipalmum longitudine æquabant. Attamen longitudo foliorum illius Hemionitidis, quam Roma tranſmiſſam, in fictili Mechliniæ alebat piæ memoriæ D. de Brancion, vix vncialis & ſeſquiuncialis erat; fortè tranſplantatione iniuriæ adeo obnoxia fuit, & velut ſemianimis, ac multum imbecilla. * HEMIONITIS.

PHYLLITIS *multifido folio.**

HEMIONITIDIS *varietas altera. Hemionitis altera peregrina Cluſ. à peregrina elegantia.*†

Hemionitis duplicatis foliis ad baſim.

**Varietas Phyllitidis.* Multifido folio in Sommerſeti Angliæ cautibus frequens oritur, alioqui Phyllitidi vulgatæ perſimilis.

† Naturæ luxu foliis duplicatis ad baſim latioribus falcatas apophyſes vtrinq; lateribus mucronatas exerit, &c. Modus, ortus & parilitas ſuperioris Hemionitidis.

PHYLLITIS. *Aduerſ. pag. 359.*

DIOSCOR. *Phyllitis guſtu acerba eſt* †. *Folia in vino pota ſerpentium morſibus aduerſatur. Quadrupedibus per os infuſa auxilio ſunt. Et ſi dyſenteria aut reſoluta aluus exercet, potui dantur.* Lege lin. 45. *vno miſtam Anglico, & deme, aut altero.*

Gal. † Cùm qualitatis ſit acerbæ, non abſurdè diarrhœas, ſiue profluuia, & dyſenterias iuuat.

HEMIONITIS. *Aduerſ. pag. 359.*

DIOSCOR. *Auſtero ſapore: Ea ex aceto pota lienem abſumit.* Item leg. lin. 48. *Adiant.* non *Acanthi.*

Gal. Simul & adſtrictionem & amaritudinem poſſidet, quamobrem cum aceto pota lienoſis auxilio.

Aſpleuum.

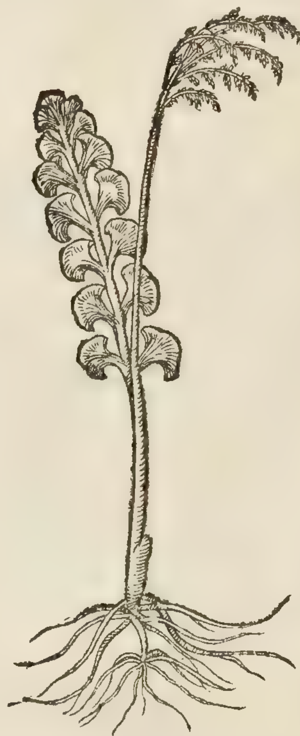

ASPLENVM. *Aduerſ. pag. 360.*

DIOSCOR. *Vim hanc habent folia in aceto fermefacta, vt per dies quadraginta pota, lienem abſumant. quibus etiam contritis lienem ex vino illini oportet. Stranguriæ & regio morbo prodeſt, ſingultũ ſedat.* † *Calculos in veſica comminuit. Conceptum adimere creditur, per ſe aut cũ muli liene appenſa. Tradunt noctu, ſilente Luna, huius rei gratia effodiendam.*

Gal. Tenuium quidem partium, non tamen calida eſt herba. Hac vtique ratione & † lapides frangit, & lienem liquat.

LVNARIA *racemoſa. Aduerſ. pag. 360.*

Lunaria Magorum Arabum.

Eximiè ferruminandi.] Ideò ad enterocelas & hernias magnæ commendationis, & vtilitatis, pota & impoſita.

LVNARIA *Magorum Arabum.*
Ital. Lunaria di Magi Arabi.

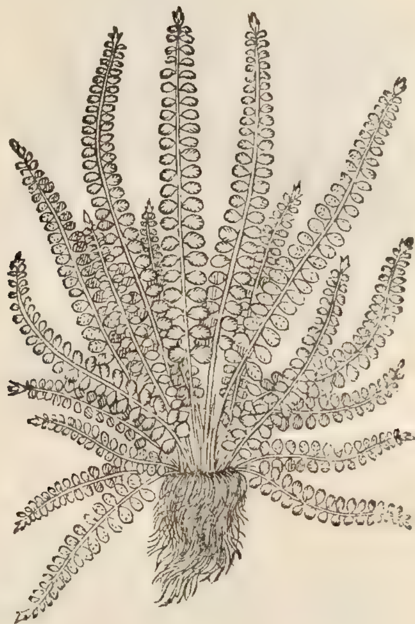
A foliis itidem ſinuatis Lunæ creſcentis ſimilibus hæc rara planta Lunariæ nomen adepta à peritis rei herbariæ, quam non niſi conuallibus Allobrogum inter montem illum præcelſum, vulgò Mons Seny vocatum, & D. Ioannem Maurum, vernaculè S^t. Iean de Morienne, collegi, nomineque Lunariæ donaui. alij quo diſcernatur ab aliis Lunariis, Lunariam Magorum Arabum dixêre. Exeunt

Exeunt Martio, tenella folia à radice lignoſa, flexuoſa, cinerea, Oxalidis Francę rotundifolię primulum erumpentis ſimilia, Thlaſpi hederaceo ferè paria: flores verò & ſemina necdum nobis viſa fatemur, eóque nihil aſſerimus, eiuſque nullum vſum exploratum habemus.

Lege OPHIOGLOSSVM, *ſiue* ENEAPHYLLVM.
Lingua vulneraria Cordi.
Lingua ſerpentis.Germ. Naterzungelin.
Belg. Natertongen. *Aduerſ.*360.

TRICHOMANES *Dioſc.*

Eadem quæ Lunaria poteſt, ſed inefficacius.

ADIANTVM. *Aduerſ.pag.* 361. *Callitrichon Apuleij.*

DIOSCOR. *Decoctum herbæ potum, prodeſt ſpirandi difficultati, † ſuſpiriosis, lieni, & felle ſuffuſis & vrinæ difficili. calculos * frangit. aluum ¹ ſiſtit. ſerpentium morſibus auxilio eſt. Contra ſtomachi fluxiones in vino bibitur. Secundas ciet, & menſtrua. ſanguinis reiectiones inhibet. Contra ſerpentium morſus cruda herba illinitur. alopecias ² denſat, ſtrumas diſcutit, furſures, & manantia capitis vlcera, ex lixiuio emendat. defluentes capillos continet, cum ladano & myrtino, & ſuſino, aut hyſſopo, vinoq́; . Decoctum eius cum lixiuio & vino inſuſum, idem præſtat. coturnices & gallinaceos pugnaciores facit, in cibos eorum additum. Seritur gratia vtilitatis pecorum, circa ouilia. Vmbroſis, & paluſtribus, circa parietum aſpergines, & fontium ſpecus enaſcitur.* *Ead.Gal.

† Gal. Viſcoſorum craſſorumque è pectore pulmoneq; excreationibus non mediocriter confert.

Gal. In caliditate quidem & frigiditate ſymmetrum eſt, verùm deſiccat & extenuat, & digerit. Etenim caput ex ² alopecia glabrum capillis conueſtit, & ſtrumas & abſceſſus digerit.

¹ Eadem Gal. Non tamen vllam manifeſtam caliditatem affert, ſicut nec frigiditatem. Verùm poſuerit ipſam quiſpiam ſecundum hanc oppoſitionem & temperiem in ordine medio. Eadem Gal.

APVL. Herba Callitrichon piſata per ſe & impoſita virginibus ſtrumas ſanat.

TRICHOMANES.

ſc. Folia acerba, quæ eadem cum Adianto præſtare conſtat.

SALVIA vita. Adverſ.pag. 352.
Adiantum album Theoph Guillandino.
Adiantum album Cordi.

Lege RORIDA, ſiue SOLIS ROS, & Δρόσιον Recentiorum alia à Droſio Alchimilla.
Aduerſ.pag. 354 355.
Rorella & Salſirola Cordi.

RORIDA, ſiue Solis ros maior.

RORIDÆ varietas.

Locis vdis Belgij nonnunquam ad dodrantalem altitudinem aſſurgit.

Non poſſunt ſibi practici perſuadere longa experientia & vſu edocti vim cauſticam Roridæ Solis phthiſicis & tabidis eſſe nocuam: & certè non alia ratione in corpora agere putant, quàm Scylla, Pancratium, Cæpe, Allia, Ruta, Sinapi, Eruca, Dracunculi radix & huiuſmodi acria, quæ extrinſecus admota, vrere, & exulcerare ſolent; aſſumpta verò, interiora minimè arrodunt; ſed ad viſcida, pituitoſa, putridáve excrementa, (quibus phthiſici aliquando ſuffocantur,) extenuanda, incidenda, à putredine arcenda, & exiccanda vlcera, caloremque natiuum inde obrutum & animi vigorem excitandum faciunt. Corrigunt enim prouentum & ſaburram craſſorum, viſcidorum & putridorum humorum. Quam plurima hodie eſitantur, quæ admota ex alto diuellunt & trahunt, etiamq; cruſtas inurunt. Sic Ros Solis ſenum ſpiritus vegetat, craſſos & lentos humores concoquendo, incidendo, attenuando, atque abſtergendo educit.

Filix *mas.*
Gallis Feugiere. *Hisp.* Helecho. *Ital.* Felce.
Aduers. pag. 362.

Filix *Fæmina.*
Aduers. 362.

Diosc. *Gustu subastringit. Radix latas † tineas excutit, sumpta drachmis quatuor ex aqua mulsa, melius si cum Scammoniæ aut Veratri nigri totidem obolis detur. Sed qui sumunt, allia gustare debent. Laborantes lienis incremento recreat.* Radix *& potu & illitu cum axungia vulneribus sagitta arundinacea factis, est auxilio. Cuius rei probatio talis fertur. Peribit filix, quam per ambitum sata copiosior arundo coronet: & contra euanescens, abibit arũdo, quam obsepiens multa filix in orbem cinxerit.*

† eadem Gal. est enim amara, paulum habens adstrictionis. quam ob rem vlceribus imposita vim habet valenter desiccandi; non tamen mordax est. Similem ei vim habet Thelypteris nominata.

Fœmina.

Diosc. *Radices pellunt lata interaneorum animalia, cum melle eclegmate sumpto. Potæ cum vino ℥ trilis, teretes tineas eijciunt. Datæ fæminis, sterilitatem faciunt; & prægnantibus abortum, si supergrediantur. Farina humidis vlceribus, & cicatrici repugnantibus, inspargitur. Iumentorũ ceruicibus medetur. Folia recentia in oleribus cocta manduntur, vt ventrem emolliant.*

OSMVNDA. *Aduers. pag. 363.*
Filix latifolia Cordi.

OSMVNDAE flores.

APVL. Ad vulnera: herbę Filicis radicem pistatam in vulnus pones, & argemoniæ drachmas duas cum vino potui dato, mirificè curat. *Ad ramicem puerorum: herbam Filicem, quam in radice esculi arboris inueneris, tunde eam cum axungia, & panno inducens impone, & fasciam sursum versus ligabis, quinta die sanabitur. Ad dolorem femorum vel suræ: herba Filice fumigabis loca. Item infantem languidum si ex ea fumigabis, facilime conualescet infans.

*Recentiores hoc Osmundæ attribuunt.

OSMVNDA.

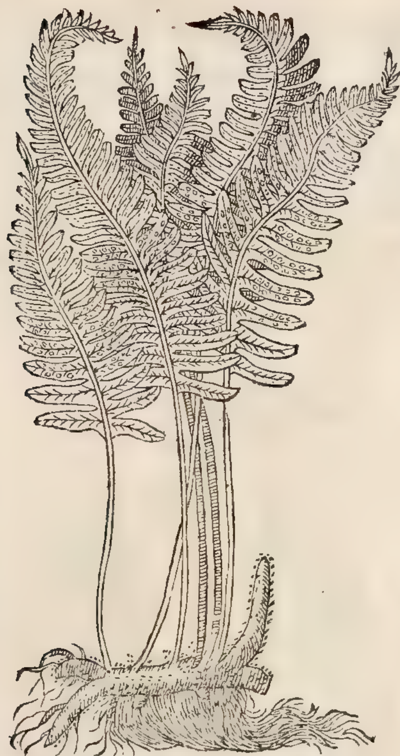

CHAMÆFILIX *marina Anglica.*

Non nisi saxorum rupiumúe interuenijs aut petrosis asperginibus Cornubiæ innatam reperi ad maris alluuiones non procul ab ædibus generosi viri D. Muyle. E pusilla multis implexa pullis cirris & compacta radice Trichomanes aut Adianti Pliniani, foliola binum ternumúe vnciarũ, rigida, carnosa, numerosa, atrouirentia, lucida, Filicis maris diuisura, ortu, positu, & gustu; lituris item auersa parte extantibus ferrugineis, quorum pediculi & medius neruus sericeo nitore ex fusco lucent.

POLY-

POLYPODIVM. *Filicula. Aduers. 363.*
Herba Radioli Apulei.
Hisp. & Ital. Polypodio.

DIOSC. *Radix austera aliquantum, † & gustu subdulcis; purgandi vim habet. Coquitur cum gallina, aut piscibus, aut beta, aut malua, ad aluum soluendam. Aridæ farina aquæ mulsæ inspersa, detrahit bilem & pituitam: trita luxatis efficaciter illinitur; & aduersus rimas quæ inter digitos fiunt.*

† eadem Gal. austeram habet vincentem qualitatem: vt facultatis admodum quidem desiccantis citra morsum, cum vino minus adstringit.

APVL. Herba Radiolo contusa atq; antè curiosè depurgata, cum aceto scyllitico vsque adeo cocta donec appareat, perungito, capitis dolorem tollit. Herbæ Radioli radicem euulsam & cultro corticem purgatam cum malua coquito, & ius earum bibatur, sine labore vel aliquo tædio ventrē deducit & omnes æstus.

DRYOPTERIS. *Aduers. 363.*
Pteridion fæmina Cordi.

DIOSC. *Radix gustu acerba, in dulcedinem vergēs Psilothrum est cum radicibus trita: illinitur enim primum vsquedum sudorem euocet: mox sudor abluitur, & recens imponitur.* Eadem Gal.

LONCHITIS *Maranthæ.*

LONCHITIS ALTERA *Dioscoridis. Aduerſ. pag. 364.*
Struthiopteris Cordi. Aſplenium ſyl. Tragi.

DIOSC. *Vulneribus mirum in modum prodeſt; in eiſq́ inflammationes excitari non patitur. Pota ex aceto lienem abſumit.*

Eadem

LONCHITIS *Maranthæ. Ceterach Ramoſum quorundam à ſimilitudine quadam.*
Pſeudolonchitis aſpera Matth.
videtur Pteridion maſculum Cordi.

Spithameis nitidis cauliculis, fuſcis, rigidis & folijs Adianthi Pliniani; ſed gemino ſitu, Filicis fœminæ ritu, craſſioribus multò; altera parte virentibus; altera Aſplenij modo rubigineis. Radix puſilla capillamentis crebris fibrata.

ACANTHIVM, *an ὀνοπόρδον Athenæi Anguil. folio lato, incano, aliquantum ſerrato, vbique viarum obuio? Aduerſ. 365.*

lege ACANTHIVM ILLYRICVM. *Onopordon alterum herbariorum & Dod. Aduerſ. pag. 365.*

Etiam
bus al
riat.

DIOSC. *Folia vel radices ad remedia opiſthotoni bibuntur.*

Gal. radix & folia facultatis ſunt excalfactoriæ, vt & ijs qui conuelluntur auxilientur.

ACAN-

ACANTHVS *satiuus.* *Aduers.365.*

ACANTHVS *syl.Scolymo similis aculeatus Diosc. an Chamæleonta Monspelliensium? annum potius hæc noua aculeata Branca vrsina?*

BRANCA *vrsina, siue Acanthus aculeatus.*

DIOSC. *Acanthi radices vstis & * luxatis illitæ prosunt. potæ vrinam mouent, & aluum sistunt. Tabidis, ruptis, conuulsis, mirè vtiles sunt.*

* torsionibus & ligamentorum tractionibus aptius vertendum monuimus.

Eadem Plin. podagris quoque illinuntur tritæ.

Gal. Folia mediocriter facultatem digerentem obtinent, ac radix exiccatoria est & leuiter incisoria, & tenuium partium.

BRANCA *vrsina aculeata.*

Brancæ vrsinæ siue Acanthi varietas. In agro Bononiensi Lombardiæ adeò flores & folia similia sunt huic Acantho spinoso, vt nobis persuasum fuerit Diosc. esse Acanthum syluestrem, quem Diosc. assimilauit Scolymo syl. & satiuo Acantho breuiorem & aculeatum dixit.

DIOSC. *Radix ad eadem quæ superior, efficax.*

SCOLYMOS. *Hisp.* Cardo & Cardos de comer. *Ital. etiam* Carcioffo. *Angl.* Artichoques. *Aduerſ. 365.*

SCOLYMOS *Theoph. Eryngium luteum Monſp. Eryngium Vegetij Cluſio & Scolymos Theoph. Romanis Spina Borda. Eryngium Archigenis Anguil. Aduerſ. 366.*

DIOSC. *Radix illita graueolentiam alarum totiuſq; corporis emendat. Item ſi decocta in vino bibatur, copioſam autem vrinam fœtidamq; † expellit: herba cum recens tenereſcit, in olera, aſparagi modo, tranſit.*

† Gal. Ac proinde graueolentiam ſanat tum alarum, tum totius corporis. Atque hoc ſane medicamento ex tota ineſt eſſentia, nimirum cùm ſuccus ſit purgatorius. At quæ ſecundum qualitates editur actio, calidum in ſecundo ordine completo, aut tertio incipiente, medicamen indicat, ſiccum verò in ſecundo.

SCOLYMOS *Theoph.*

Huius primi Aſparagi cum radicibus crudi aut carnibus incocti eduntur apud Salamanticenſes: quo ipſius lacteo ſucco, lactis omne genus coagulant, vt author eſt Cluſius.

Anguill.] Aetius ex ſententia Archigenis Eryngium deſcribit, folijs Atractylidis, durioribus, nitidioribus, & pallidioribus, plures ab vna radice cubitales ramos emittentem. Flores Buphthalmi, ſed medium ſtamina ſic diſtinguunt, vt oculi formam amplius non ſeruent.

SILY-

SILYBVM, *siue Carduus Lacteus.*
Leucographis Plin. Aduers. 366.

CARLINA *herbariorum. Aduers. 367.*
Chamæleon albus Diosc.
Helxine Pliniana Anguil.

Eadem Gal. & Apuleius.

DIOSC. *Hæc recens cum sale oleóq; cocta estur. Radicis succus drachmæ pondere potus, vomitiones ciet.*

Leucographin Plin. quidam volunt; sed qualis esset, Plinius scriptum non repperit, vt ipse testatur his verbis, lib. 27. cap. 11. Qualis esset scriptum non repperi, quod & magis miror, inquit, quoniam vtilis proditur sanguinem excreantibus tribus obolis cum Croco. Item cœliacis tria ex aqua apposita. Profluuio fæminarū, oculorum quoque medicamentis; & explendis vlceribus, quæ fiunt in teneris partibus corporis.

CHAMÆLEON *Diosc.*

DIOSC. *Radix pota acetabuli mensura, latas interaneorum tineas pellit. Bibitur autem in vino austero, cum origani feruefacti succo. Hydropicis † commodissimè drachma in vino datur, etenim eos extenuat. Contra difficultatem vrinæ decoctum propinatur. Hausta in vino, serpentium venenis resistit. Occidit canes & sues. Mures item necat, subacta cum polenta aut aqua, & oleo madefacta.* Eadem Gal. & Apul.

† Gal. exhibent ipsam aqua inter cutem laborantibus assimilem habentem temperiem ipsius nigri radici, nisi quatenus illa acrior est.

APVL. Ad hepaticos: herbæ Chamæleonis succus potui datus cum vino, febricitanti cum aqua calida, mirè proficit. Ad hydropicos: herba Chamæleon & Chamædaphne & Chamædrys & Chamæpitys æquali pondere tusa & quā mollissimè cribrata, si in potione vini mixti, iuuenib. cochlearia quinque, viris cochlearia nouem, item minoribus puellis & mulieribus cochlearia tria, puerculis cochlearium vnum dederis, mirificè aquam omnem de corpore per † vrinam digerit.

† quemadmodum labrum veneris thoracis excrementa per vrinas educit.

CHA-

CHAMÆLEON *albus caule donatus. Cardopathium. Chamæleon albus & niger, siue Carlina Officinarum. Chamæleon niger vulgaris Herbariorum. Chamæleon albus Fuchs. Germ.* Eberwurtz. *Belg.* Euerwortele. *& Carlina. Gallis item* Carlina.
Aduers. pag. 367.

Huius radicē antidotis suis miscet vulgus medicantium ad pestis contagia. Dentibus attrita eius dolores mulcet. commodiùs vnguentis ad psoras & lepras inseritur.

CARDVVS *acaulis Septentrionalium. Chamæleon albus Cordi, & Tragi exiguus Chamæleon.*

CHAMAELEO niger Diosc.

Angliæ collibus, Picardiæ, Gallobelgij & Auxiaci castri satorū marginibus obuius & frequēs hic Carduus, vultu & folijs Carlinę, sed retusioribus lacinijs, minoribus: flores purpurantes & capitula Cardui vulgaris, caule carentes.

CHA-

CHAMELAEO *niger Maranthæ.*

DIOSC. *Radix trita, addito atramẽti sutorij exiguo cedrino oleo, & axungia, scabiẽ* ∗ *abigit. eadẽ cùm sibi sulphur & bitumen asciuit, & cocta in aceto illinitur, impetigines* † *absterget. decoctum collutione dentium dolorem mitigat. cum pari pipere & cera oblita radix, dolenti denti auxiliatur. radice concisa, & in aceto decocta, dentes fouentur. eos quoq; frangit, si scriptorio stylo feruens admoueatur. vitia cutis in facie, vitiliginesq; cũ sulphure emendat. erodentibus medicamentis admiscetur. phagedænas, tetraq; vlcera illitu sanat. Quare chamæleo vocetur, à varietate foliorum euenit. mutant enim cum terra colorem. hic viridia, illic albicantia, alibi cærulea, nonnunquam rubra inueniuntur.*

∗Gal. eadem, quia letale quiddam obtinet.

† Gal. in summa quæ detersionem postulant: præterea digerentibus & emollientibus pharmacis commiscetur & phagedęnica vlcera sanat illita. Est enim sicca tertio ordine, calfacit verò secundo absoluto.

CROCODILION. *Aduers 368.*

DIOSC. *Feruefacta in aqua & pota radix sanguinem copiosum per nares pellit. datur lienosis, eos euidenter adiuuans.*

CROCODILION *Fuchs. & Cordi. perperam Chamæleon verus Tragi. Aduers pag. 368. 369.*

Gal. Crocodilij semen acre est atque odoratum, vrinam mensesque ciens. Itaque facultatem habuerit calidam digerentem & exiccantem, succus tum caulis, tum seminis, vt quæ similis sint facultatis, nephriticos adiuuant. Radix pectoris excreationibus valenter conducit, minus quidem quàm semen, acris, non tamen minus amara. Eadem Gal.

SPINA *alba.*
lege ἄκανθα λευκή.
Aduers. 369.

DIOSC. *Huius radix pota,* † *cœliacis, stomachicis, & ijs qui cruenta extußiunt, efficax est, vrinam cit; tumoribus illinitur. Decocto eius dentes in dolore collui prodest. Epotum semen conuulsis* ∗ *infantibus, & à serpente demorsis auxiliatur. Gestatum pro amuleto, serpentes abigere traditur.*

† Gal. quia radix eius desiccatoria & modicè adstringens.

∗ Gal. quia semen tenuis essentiæ & calidæ facultatis est.

SPINA ARABICA. *Aduers. 370.*

DIOSC. *Arabicam spinam natura albæ spinæ similem esse constat. ipsa siquidem stringit. ad sanguinis reiectiones, mensium* ∗ *abundantiam, cæterasq; fluxiones radix etiamnum valet. Prouenit in asperis.*

Gal. Acantha Aegyptia (quidam Arabicam vocã:) spinę albę nostrati similis, verùm facultate validius adstringente pariter & desiccante. ∗ Itaque profluuium muliebre radix eius iuuat, & alia quæcumque quibus auxilio est quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamen omnia iuuant, tum radix tum fructus ipsius. Hic verò & columellæ prodest, & ijs quæ in sede inflata sunt: tum vlcera ad cicatricem ducit, mediocrem habẽs & non molestam adstrictionem.

LEVCACANTHA. *Aduerſ.371.*

DIOSC. *Leucacantha, prædita eſt radice cyperi, valida & * amara. Quæ manducata dolorem dentium ſedat: veteri laterum dolori, atq; iſchiadicis prodeſt, decocto cyathis tribus ex vino poto. eadem ruptis & conuulſis medetur radicis epotus ſuccus eoſdem præbet effectus.*

* Gal. proinde incidit & exiccat in tertio ordine; in calfaciendo autem ex primo eſt ordine.

CARDVI BVLBOSI *Monſpellienſium varietas.*
Aduerſ. pag. 371.

Huius alteram ſpeciem alit Ioannes Mutonus nullis ſpinis donatam.

SPINA *alba Matthioli: Silybum Guillandini.*
Scolymus verus Dioſc. quorundam.
Fortè Carduus Galaxias Plin.

Iam diu ſeuit hanc & virentem habuit Ioannes Mutonus, folijs, ortu, totaque facie eſt Spinæ albæ à nobis deſcriptæ, ſed echinata capitula molliora, minuſque ſpinis infeſta ſunt.

CARDVVS *tomentoſus Anglicus. Aduerſ.370.*
CORONA *fratrum Herbariorum.*
Carduus eriocephalus Dod.

CARDVVS *Stellatus ſiue Stellaria &* CALCITRAPA. *perperam Polyacantha Cordo.*
Gall. Chauſſe trappe. *Germ.* Wallem thiſtel & Rat en diſtel. *Belg.* Sterre diſtel.
Aduerſ. 372.

Arthesiæ, & Neruienſis agri collibus paſſim non ſecus ac in Angliæ Sommerſeti præfectura obuia hæc planta. cuius effigies Aduerſ. pag. 370. flore dehiſcente à pictore deliniata.

CARDVVS *ſtellatus, &c.*

An Myacanthus Theoph. cap. 4. lib. 6. Spina alba vera Rondel. An Theoph. Tribulus folio Cicerculæ Ruellio?

Varietas. Candidis floribus variat in agro Neruienſi.

Capitulis spinosis CARDVVS STELLATVS, *seu* CALCITRAPA *altera*.
Videtur eadem cum Iacea altera Granatensium Clusij.

Hoc Calcitrapæ genus videndi & habendi copia fuit in horto Ioannis Mutoni Hispano semine ortum. Non ita diuersum ortu & habitu; sed folia maiora, molliora, Iaceæ nigræ ferè paria & concoloria, Calcitrapæ similia: flores purpurãtes & cauliculi minimè diuaricati, sed surrecti cubitales & vegetiores & habitiores & capitulo densioribus spinis circumuallato.

CARDVI STELLATI *varietas*.
IACEA *lutea Clusij.*
Tragacanthum Salamantinum.

ATRACTYLIS.
Aduers. 372.

Huius generis plantam quam debemus Carolo Clusio, non abs re huic Acanaceorum familiæ annectendam duximus. Conuenit enim radiatis & aculeatis capitulis, folijs, floribus & semine cum Carduo stellato & Stella siue Spina solstitiali; sed omnia longè maiora: capitula namque Cnicum syluestrẽ superant. Semen item & flos non absimilia, quo marcescente, è medio centro, vermiculatum Gummi Ixiæ concolor aut Tragacanthi ruffi æmulum, manat: vnde Tragacanthi nominis occasio Salamanticẽsibus, apud quos in vinetis agrorumque marginibus lubens & frequens oritur.

ATRACTYLIS.

DIOSC. *Folia, coma & semen trita cum pipere, vinoque pota, contra scorpionum ictus prosunt.*
Gal. desiccandi & modicè digerendi facultate prędita.
Vlcera fistulosa ad cicatricem perducit. Fuchs.

CARDVVS BENEDICTVS. *Aduerſ. 372. 373.*
Germ. Cardobenedict. *Gall.* Chardon benit.
Cnicus ſupinus Cordi. An Carduus ſyl. 2°. Theoph.?

Magni vſus & cōmendationis ad capitis vertiginoſos dolores & peſtiferos morbos. Inſigni amarore obſtructiones viſcerum reſerat; putredinem arcet; vrinas & calculum propellit. Pectoris vitia emendat. Hepati, cordi & viſceribus peramicus, vt cuius ſtillatitia, decoctum, puluerſue ʒ. j. diuturnis & exitialibus febribus proſit. venenatis ictibus herba tuſa, & contagioſis tumoribus imponitur.

Sequanorum CIRSIVM LVTEVM.
Carlina ſyl. Dod.
Atractylis mitior Fuchſ.

lege l... lis.

PICNOMOS Cretæ Salonenſis.

PICNOMOS CRETÆ SALONENSIS
Galloprouinciæ Aduerſ. pag. 373.
Chamæleonis nigri ſpecies forte.
Acarna humilis quorundam.

lege æmulis, ſed maioribus in ſpinoſis & tomentoſis oblongis capitulis.

ACAR-

ACARNAE, *siue Sequanorum* CIRSII CARLINAEVE *varietas.* CARLINA *Syl. minor Clusij & Eryngium Archigenis.*

PHOENIX, LEO. CARDVVS *Ferox.* *Ital.* Cardo fiero, Leone ditto.

Agro Salamantico oriunda ex Acanaceorum genere hæc plantula Carlinæ ſyl. non abſimilis, ſed tota minor: & flos luteus, non pallidus è ſingulari palmari cauliculo. annua planta eſt.

PHOENIX, LEO.

Hunc totius Acanacei generis facilè Phœnicem, Leonem & ferocem dixere nuperi à ſpiculis & infeſtiſſimis ſpinis: nihil enim aliud è folijs altiùs diuiſis & capitulorum exordijs quàm ſpicula & vepres vnciam & ſeſquiunciam longas videas. cauliculus vix palmum æquat. flos Cnici ſylueſtris, pallidus, ſpinis & aculeis ſequientibus horridisque cinctus. Quia planta rara & vix nota, eius vſus nullus: audio tamen quibuſdam aridis collibus Italiæ ab Apeninis non ita diſſitis, magno prouentu gliſcere.

ACARNA *Theoph. Anguillara.*

Valerandus Donreus Iustinopoli Illyriæ rediens Venetias Carduos duos detulit, quorũ alter flauentibus aculeis horridus virentibus sinuatis folijs, auersa parte tomento incanis, vti tota planta, plures fundit sesquicubitales caules. floribus luteolis, semine Cnici, sed minore, in squammoso & spinis horrido capitulo.

ACARNA *Valerandi altera.*

CHAMAELEON Salamanticensis Clusij.

Folijs longioribus, spinis horridis caulem pinnatim secundum longitudinem ambientibus, quasique pennæ telo affixis: incana lanugine tota pubet. caulis dodrantalis interdũ cubitalis. Flores Carduibenedicti, cõfertim stipati, minores, & Senecionis maiores. semẽ cnici minus.

CHAMAELEON *Salamanticensis Clusij.*

Ortu, folio, totaq; facie huic Acarnę admodũ affinis est, & fortè eadem, nigri Camęleonis hęc species agro Salamanticẽsi oriũda, & à doctiss. Clusio literis prodita; Cauliculo pedali, interdũ maiore, multis alis diuiso, striato, & veluti pinnis etiam foliato. Folia longa angusta, aculeis horrida. In capitulis confertim stipatis, & spinosis flos purpurascens.

CAR-

CARDVVS FVLLONVM *ſiue* Dipſacus *ſatiuus. ſiue Labrum Veneris. An ſpina Selenitis Theoph. Guillandino? Galedragon Xenocratis Anguil.*
Germ. Karten diſtel, Weberkerten. *Belg.* Caerden *&* bolders caerden. *Angl.* Taſel. *Hiſp.* Cardencha *&* Cardo penteador. *Ital.* Diſſaco, *&* Cardo da panni. *Gall.* Chardon a carder.
Aduerſ. 373.

DIOSC. *Sanat rimas ſedis, fiſtulaſq́, ſi tuſa & decocta in vino radix, vſque dum ſit craſſitudo ceræ, imitatur. Medicamentum ærea pyxide recondendum. Aiunt formicationibus, verrucisq́, penſilibus remedio eſſe. Vermiculi capitulorum in folliculo alligati, collo aut brachio appenſi, produntur quartanis febribus remedio eſſe.*

Gal. ex ſecundo ordine exiccatoria radix eſt, habetq́ue nonnihil & abſterſorium.

LABRVM VENERIS.
Aduerſ. 373. 374.

GA PA-
IS.
rſ. 374.

CNICVS

CNICVS *satiuus Theoph. Germ. & Belg.* Wilden garden saffran. *Gall.* Saffran bastard. *Hisp* Alazor & semente de papagaios. *Ital.* Zaffrano matto saluatico & Saracenesco. *Angl.* Bastart saffron. *Aduers. 374.*

CNICVS *flor. caeruleo. Cnicus alter Clusij.*

DIOSC. *Huius flore in obsoniis vtuntur. Seminis tusi & expreßi succus, cum aqua mulsa, vel iure gallinacei, aluum purgat: sed stomacho aduersatur. Ex eo autem fiunt offulæ, quas placentulas vocant, adiectis succo amygdalis, nitro, aniso, & melle decocto, quæ aluum emolliunt. Hæ in partes quatuor finduntur, quæ nucis iuglandis magnitudinem impleant: è quibus ante cænam duas vel tres sumpsisse satis est. Ratio temperandi hæc est. Cnici candidi sextarius, amygdalarum tostarum & delibratarum cyathi tres, anisi sextarius vnus, aphronitri drachma vna, cum carnibus triginta caricarum. Seminis succus lac cogit, & magis ipsum resoluendæ alui facultate donat.*

MESVE. Cnicus est agrestis & satiuus, idemque melior semine. Nec inutilis est flos. Calfacit ordine primo, * siccat secundo; agrestis calidior, siccior: minus flos. Pituitam & aquas vomitu, & deiectione vacuat sumptus, & clystere iniectus. Ob id morbis inde natis, vt colico affectui, & similibus confert. Thoracem quoque & pulmonem expurgat: vnde & vocem claram reddit. Sperma quoque vsu auget, sed alimentum est prauum. Stomacho valde noxium, in eoque & mammis lac cogere dicitur. fastidiendum ac nauseabundum est, ac conturbans Facultate est lactariarum plantarum, sed remissa. terget, aperit, etiam flore cum mulsa icterum sanante. Ne ventriculum lædat, ei misce stomachica, Anisum, Galangam, Mastichen: acria verò, vt Cardamomum, Zingiber, sal panis, sal gemmæ, addita, actionem ipsius celerant, & intestinorum noxam prohibent. Sic medullæ eius drachmæ decem, cum Cardamomi aureo vno in catapotia cicerum magnitudine drachmis quinque sufficienter purgat Paulo authore. Datur à ℥. quatuor ad aureos quinque. flos à ℥. vna ad aureos duos.

* mini[...] tertio vt Gal.

CNICVS *flor caeruleo.*

Huius effigies peregrini Cnici nomẽclaturã vt qui scitè quadret Cnico vulgari, fecit. Exit enim cauliculis pedalibus & cubitalibus, è pulla vnciam æquante radice, in quibus folia Cnici vulgaris, sed in capitulis squammis loricatis flores cæruleis apicibus constantes. Semen item Cnici, minus, ruffescens. Hortus cultissimus stirpiumq; exoticarum ditissimus P. Coudenbergij nostri hanc alit. Circa Cordubam & agro Hispalensi in segetibus prouenit Clusio authore, vbi floret Maio & Iunio: apud nos verò Iulio & Augusto.

CARDVVS *vulgatiſſimus viarum.* *Onopyxos Guilland.*

CARDVVS *ſpinoſiſſimus vulgaris. Polyacantha Theoph. Aduerſ.pag. 374.*✱

Vbique viarum obuius eſt Carduus ille vulgatiſſimus, quo quidem nihil notius, nullique regioni negatur. E radice caules cubitales, & ſeſquicubitales alis concauos edit, quibus folia Sonchi aſperæ inſunt, ſæuis aculeis infeſta, nigricantia: flos purpureus in muricatis capitulis, pappis diffluens. Semen & reliqua notiora quàm vt fuſiore deſcriptione egeant.

✱ACVLEOSA *Gazæ. Agriacantha Ruellij. Carduus ſilueſtris, & Scolymos Dod.*

ERYNGIVM *Marinum. Drypis Theoph. quorundam. Batauis* endeloofe *&* meerwortele. *Angl.* Sea holy. *Ital.* Iringio. *Aduerſ.pag.* 375.
Videtur ACANOS *Plinij cap. 9. lib. 22.*

Plin. Sunt qui & Acanon Eryngio adſcribant ſpinoſam, breuemque ac latam herbam, ſpiniſq; latioribus. Hanc impoſitam ſanguinem mirè ſiſtere. Alij Eryngen falſò eandem putauerunt eſſe & Glycyrrhizam: quare ſubiungi eam protinus refert. Et ipſe ſine dubio inter aculeatas eſt, folijs echinatis, pinguibus, tactuque gummoſis: fruticoſa binorum cubitorum, altitudine: flore Hyacinthi: fructu pilularum Platani magnitudinis. cætera pete ex Pli. ad finem capitis vſque.

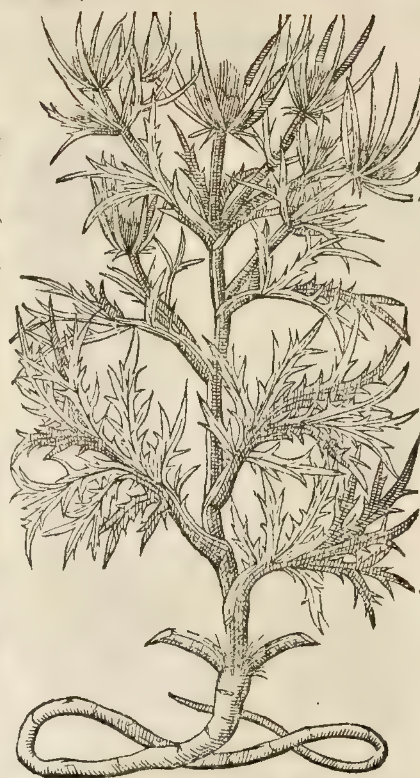
DIOSC. *Folia in principio ſale condita in cibos recipiuntur. Radix vim habet calfactoriam. pota menſes & vrinas pellit. Tormina inflationesq; diſcutit. Contra iocinerum vitia, ſerpentium morſus & hauſta venena, cum vino prodeſt. Bibitur aduerſus plurima cum ſeminis paſtinacæ drachma vna. Appenſa illitaue, tubercula diſcutere proditur. Pota cum hydromelite radix, opiſthotonicis & comitialibus medetur.*

Gal. Caliditate quidem aut parum, aut nihil, quæ temperata ſunt, ſuperat. Siccitatem verò in tenui eſſentia conſiſtentem non paruam obtinet.

ERYNGIVM marinum. Aduerſ.375.

ERY cam Me neu Adu & 3

Puſillum ERYNGIVM Planum Mutoni.

ERY pumil Cluſij

Pusillum ERYNGIVM *planum Mutoni.*

Alterum rarò ruri vel in hortis apud Belgas visitur, folijs quàm Dipsacus longè minoribus angustioribus; coliculis dodrantalibus & pedalibus anfractuosis & diuaricatis, in quibus summis & secundum longitudinem flosculi minores quàm Campestris Eryngij. Radix Corrudæ aut Asparagi, sed minor multo perennat. Nuspiam me vidisse memini, nisi in hortis Ioannis Mutoni.

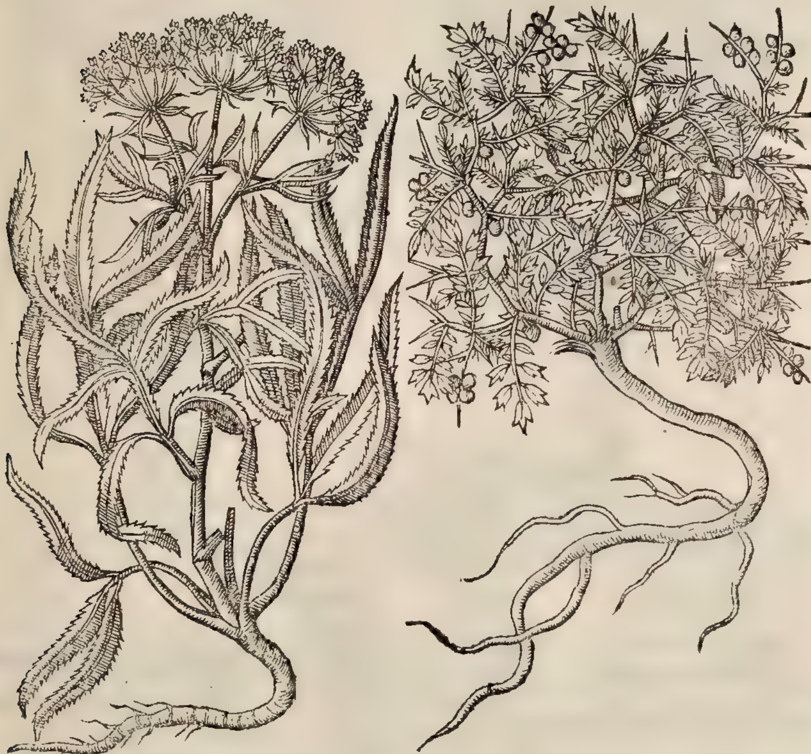
ERYNGIVM *Montanum tenuifolium ambitu profundè sinuatum.*
Aduers. pag. 375. & 368.

ERYNGIVM *pumilum Clusij.*

Eryngij pumili à C. Clusio descripti genus à superiore in collibus agri Salamāticensis valdè variat, vbi è lignosa & tenui annua radice cauliculum gracilem multis diuisum alis, palmum, dodrantem altum, etiamque maiorem, quem stellatim ambiunt spinosa altiùs laciniata & incisa folia. flos & echinata capitula cerulea folijs septa visuntur: ima autem folia latiora, molliora〈q〉; radiatim cespite instrata iacent; & in ambitu laciniata cernuntur.

ERYNGIVM *montanum recentiorum alterum, est Crithmum quartum Matth. Aduers. pag. 168. Copiosè prouenit in Flandriæ sabulosis secus Blanquebergam Brugarum.*

POTERION. *Aduers. pag. 377. Cypriis Mazino & Stiuida.**

*DIOSC. *Radices tusæ, præcisis neruis & vulneribus glutinandis illinuntur. decoctum quoque eius neruorum affectibus prodest.*

Gal. Desiccandi absque morsu facultatem possidet, adeò vt & neruos incisos glutinare credatur. Radices eius potissimum eiusmodi vim obtinēt: quin & decoctum earum quidam exhibent ijs quibus affecti sunt nerui.

TRAGACANTHA *Aduerſ. 377.*

DIOSC. *Eſt etiamnum tragacantha, lachryma: quæ, vulnerata radice manans, concreuit. Præſtat pellucens, gracilis, læuis, ſyncera, & ſubdulcis. Cutis ſpiracula, vt gummi, obſtruit. huius increbuit vſus ad oculorum medicamenta, ad tuſsim, exaſperatas fauces, retuſas voces, cæteráſque diſtillationes, cum melle in delinctu. Subdita quoque linguæ liqueſcit. in paſſo madefacta drachmæ pondere bibitur, contra renum dolorem, & veſicæ roſiones, mixto cornu cerui vſto & eloto, aut ſciſſi aluminis momento.*

Gal. ſimilem Gummi vim obtinet, emplaſticam quandam & acrimoniam hebetiorem. Et ſanè ſimiliter illi deſiccat.

TRAGACANTHA *altera.* *fortè* POTERION *Cluſio.*

ONONIS, *aut Anonis. Aegipyros Crateuæ Anguil. Aduerſ. 378.* *Ital.* Bonaga. *Gall.* Areſte beuf. Bugrandes & bugraues. *Gallobelgis.* Bouurande *quaſi bubulam. Ger.* Ochſenbrech, ſtalkraut, & hauwechel. *Belg.* Prangwortel, & ſtalcrupt. *Hiſp.* Detiene buey & Gatilhos. *Angl.* Camocke & peti wyne.

Aliam plantam Poterij aut Tragacanthæ nomine donauit C. Cluſius ortu, ſurculis, folio, omniq́ue ſui parte ſimilimam, ſed folijs hyeme caducis deciduiſúe, cuius tamen neque florem neque ſemen obſeruare potuit circa Guadix & la Venta el peral, arido & inutili ſolo, vbi vberè prouenit. Plura pete in eius doctiſſima & rariſſima hiſtoria.

ONONIS, *aut Anonis.*

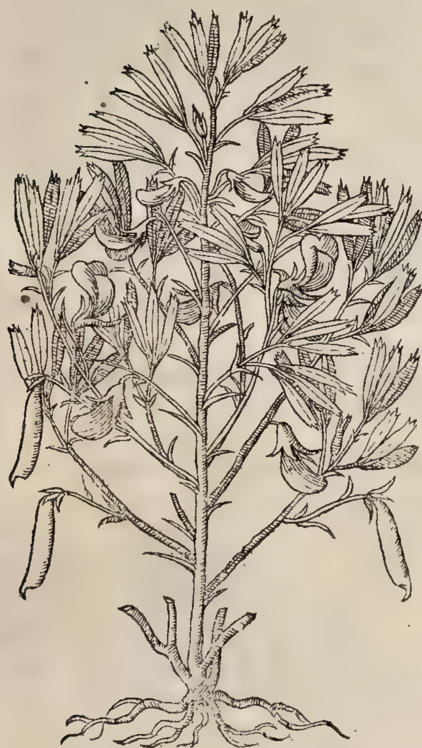
DIOSC. *Muria conditur, antè quàm ſpinoſa fiat. cibis gratiſſima. rami acutioribus ſpinis, & veluti ſpiculis firmioribus horrent. radicem mittit candidam. Quæ excalfacit, & extenuat. huius cortex ex vino potus, vrinam ciet. calculos comminuit. margines vlcerum erodit. radix cùm decoquitur in poſca, dolorem dentium collutione. † mitigat. decoctum eius potu hæmorrhoidas ſanare creditur.* Eadem

Gal. Ononis radicem habet tertio quadantenus ordine excalfacientem. Radix eius maximè eſt vtilis habens quippiam & abſterſorium & inciſorium. Itaque non tantum vrinas prouocat, ſed & lapides conſtringit. Eadem facultate & cruſtas detrahit.

NATRIX.

NATRIX *Plinij herbariorum.*
Aduers. 378.
Melilotus syl. pinguis F. Pennini.

TRIFOLIVM *Pratense. Aduers.* 380.
Hisp. Trebol. *Ital.* Trifoglio.
Angl. etiam Clauer. *

*Refrigerat, exsiccat cum partium tenuitate. Inflammationes cataplasmate, ventris torsiones cœliacosq; dolores iniectione mulcet. Exiccandi & mediocri concoquendi vi menstruis albis mederi proditur.

Varietas.

Fronde duplo maiore luxuriat in Gallobelgio & Ambiano agro, pinguiori veruacto satum, saginandæ veterinæ longè optimum.

Trifolium guttatis maculis variatum Euphrasiæ ritu ocularibus decoctis & collyrijs nostra ætas feliciter commiscet.

In Trifolio luteo. 381. *lege* pusillis cauliculis.

TRIFOLIVM *pratense Salamant. Clusij.*
Hisp. Trebol de prados.

Ramulis serpit tenuibus dodrantalibus; folijs ternis paruis minus crenatis, pusillis floribus ex luteo dilutè purpurantibus. Semẽ paruum ruffescens in membraneis folliculis, Trifolij vulgati modo, frequens in pratis circa Salamanticam. In horto D. Ioannis Dilffij alitur.

TRIFOLIVM *Asphaltæum siue Bituminosum.*
Trifolium odoratum Plin.

TRIFOLIVM *Americum.*

DIOSC.

DIOSC. *Semen & folia in aqua pota pleuriticis, vrinæ difficultati, comitialibus, & ijs qui aquæ inter cutem principia sentiunt, fœminis quoque vuluæ vitio opportunis, auxiliantur. menses ciunt. ternæ drachmæ è semine dari debent, è folijs verò quaternæ. Contra serpentium ictus trita folia, & ex aceto mulso pota, præsidio sunt. Tradunt aliqui, totius fruticis, radicis, foliorumq́; decoctum fotu dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. qua autem aqua sanatus quis fuerit, si ea quispiam alius foueatur, qui vlcus habuerit, perinde afficitur ac à serpente demorsus. Quidam terna folia aut semina in tertianis, cum vino potui dedere: & in quartanis, quaterna. vt quæ febrium circuitus discutiunt. Radix antidotis inseritur.*

Gal. Vis plantæ calida & sicca vt bitumen, cui odore est similis, vtrinque tertio ordine. Proinde pota laterum dolores ab obstructione natos iuuat, & vrinam mensesque prouocat.

Menses & partus appositum extrahit, ex vino albo potum Dod. ex Hippoc.

TRIFOLIVM *Americum.*

Similitudinis huius est quoddam peregrinum Trifolium ex America ad nos deuectum, vbi flosculos cæruleos purpureosue Agni casti, vel Lauendulæ spicatim promit. folio atrouirente Lagopi aut Trifolij asphaltitis, Domino Ioanni Brancioni & Ioanni Mutono floruit.

OXYS PLINIANA.

OXYS PLINIANA.
Germ. Saurerklee. *Belg.* Coeckoecx-broot. *Gall.* Pain de Cocu. *Angl.* Wod sour. *Aduers.* 381.

Plin. datur ad stomachum dissolutum: edunt & qui enterocelen habent.

Gal. eadem quæ Oxalis prębet. Tenuium est partium, exsiccans.

OXYS *lutea corniculata repens.*
Oxys lutea Clusij.

Gracilibus nitidis reptantibus coliculis: flos luteus. Folia & radix Oxydi scriptæ non absimilia. Belgis hortensis est & planta annua, hyemis sæuitia emoriens, sed ex corniculis oblongis rediuiua semine pusillo, subrusso & compresso. Quibusdam circa Hispalim vmbrosis locis sponte oriri auctor est Clusius.

lege

lege QVADRIFOLIVM *phaeum.*
Aduerſ. 382.

TRIFOLIVM *Paludoſum, ſit ne Iſopyron Dioſc.?*
Trifolium paluſtre Cordi, & Dod.
An Menianthe paluſtris Theoph.?

ISOPYRVM.

DIOSC. *Contra tuſsim, & cætera pectoris vitia, ſemen ex aqua mulſa bibitur: hepaticis, & ſanguinem excreantibus vtile.*

Gal. abſterget, incidit &c.

HEPATICVM *Trifolium, ſiue Hepatica &* TRINITAS *herbariorum. Epimedium Tragi Cordo. Germ.* Edelleberkraut. *Noſtris* edelleuercrupt. *id eſt Hepatica nobilis. Gall.* Hepatique.

Aduerſ. pag. 382.

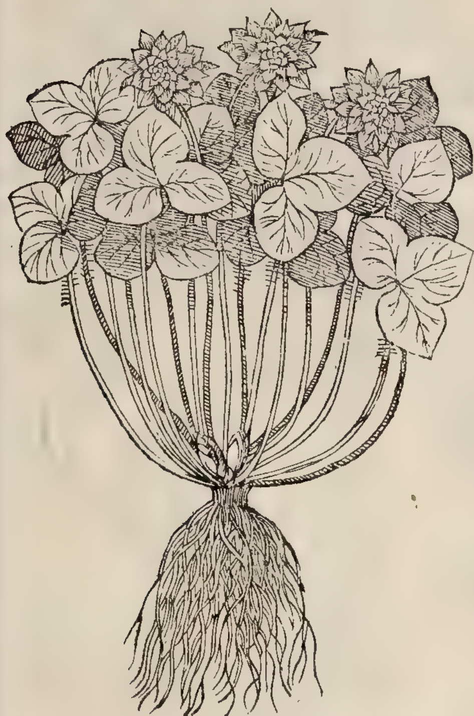
Refrigerãdo ſiccat, modicè adſtringit. Hepar, ventriculum & viſcera roborat: ad enterocelen Oxys Plinianæ ritu bibitur.

Varietas. Flores colore variant, alias cærulei, purpurei & quandoque niuei, (qui tamen cùm primum pandent ex cęruleo tantillum liueſcũt) in cultioribus Belgij vt Georgij vanden Rye hortis cernuntur.

Nonnunquam etiam folia maiora maculis notuliſúe variegata ſpectantur. Tardiusq; floret.

POLYAN-

Polyanthos HEPATICA *trifolia.*

HEPATICA *Polyanthos.*

Purpurocæruleis multiplicibus floribus stipatam elegantia peregrina, præclaro D. Ioanni Brancioni, superioribus annis doctissimus piæ memoriæ Alfonsus Pancius Ducis Ferrariensis medicus misit: cæteroquin folia, radix, cum superioribus haud absimilia.

RANVNCVLVS *aquaticus Hepaticæ facie. Polyanthemon palustre Dod. & Dilsij. Belg.* Water leuercrupt, *&* Witte water botterblommen.

Figura & natalitiis, nempe fossis vbi torpent vel torpuerunt resides aquæ, Ranunculo aquatico, Ranæ Morsui vel Hepaticæ trifoliæ accedit: cuius superiora foliola aquis innatantia, circinato ambitu obtusis leuibusq; dentibus incisa sunt; inferiora verò capillacea Fœniculo aut vulgatæ Anthemidi æmula è flexuosis tenellisque aquis item fluitantibus cauliculis. Flosculi odorati candoris lactei, amœno aspectu micantes, medio vmbone luteo, foliolis constantes quinis. Semen racemosum in congestis capitulis Ranunculi. Radix exilis fibrata.

FOENVM Burgundiacum.

LVNARIA radiata Italorum.

LAGOPVS, *Pes Leporis*.

FOENVM

FOENVM *Burgundiacum, & MEDICA. Aduerſ. pag. 382.*

DIOSCOR. *Semen id ſiccatum, iucundi ſaporis gratia, conditaneo ſali admiſcetur. viride, quibus refrigeratione opus eſt, illitu ſuffragatur. Herba tota pro gramine vtuntur, qui pecora alunt.*

Triplex è floris colore differentia: { Cærulea, Violacea & Lutea. } Refrigerant omnes. Scorpionum ictibus non ſecus ac Trifolium Aſphalteum contuſæ imponuntur.

MEDICA *folliculo ſpinoſo. Adu. pa. 383. Trifolium cochleatū Dod. Gal.* herbe à limaſſons.
E poti omnes & impoſiti commorſis à vipera & ſcorpione ictis auxiliari creduntur.
Lunata, ſiue falcata MEDICA, LVNARIA *radiata Italorum.*
Quæ lunato folliculo duntaxat differt, Italis Lunaria radiata dicitur.
} *Medica varietates.*

LAGOPVS, *Pes Leporis. Aduerſ. pag. 383. 384. Angl.* Haris foot. *Germ.* Haſen fuſz, & haſenklee. *Belg.* Haſen poothens. *Gal.* Pied de Lieure.

DIOSCOR. *Adſtringit & exſiccat, ſiſtit aluum cum vino pota; febrientibus cum aqua danda. alligatur eadem contra inguinum inflammationes.* Eadem Gal.

LAGOPVM *maximum, folio & facie Trifolij pratenſis. Aduerſ. pag. 384.*

Folio pinnato LAGOPVS *altera. an Cytiſus Tragi, & Trifolium magnum Cordi.*

Varietates. Sanguineo ſiue cruento flore Lagopus folio Trifolij Aſphaltei; flore ſpicato, duarum vnciarum longitudine, aſpectu hilari purpuroſanguineo, ſapore tritici aut graminis. Belgis hortenſis eſt.

Folio pinnato LAGOPVS *altera.*

Perſpicua in folio varietas, quod marceſcens calidioribus & Pedemontanis potiſſimùm regionibus, nitore, læuore, & ſtriis elegantiſſimis auium pennas imitatur, Filicis Oſmundæ vocatæ par, poſitu terno è pediculo hærente. Flos item ſanguineus ſuperiori perſimilis.

Hortorum odora LOTVS. *Aduers. pag.* 384.
Perperam Trifolium Asphaltæum Diosc. Fuchs.
Lotus satiua, siue trifolium odoratum alterum Dod.
Lotus syl. Anguil. & Matth. An Melfrugum Theoph.?
Angl. Garden clauer. *Hisp.* Trebol Real.

LOTVS *asperior fruticosa, siue Narbonensis incana* LOTVS.†

LOTVS *Vrbana Dioscoridis.*

DIOSCOR. *Extractus succus addito melle, oculorum argema, nubeculas, cæterasq́; caligines discutit.* Exsiccandi & concoquendi vim mediocrem possidet Gal°. in caliditatis frigiditatisque coniugatione media quodammodo & temperatura.

LOTVS *sylueſt. Aduerſ. pag.* 385. *Hisp.* Trebol saluage.

DIOSCOR. *Vim calefaciendi & leuiter adstringendi, obtinet: vitia cutis in facie maculasq́; cum melle perunctа expurgat. Trita per se aut cum Maluæ semine in vino aut passo bibitur, aptissimè contra dolores qui vesicam malè habēt.* Semen Gal°. 2[di]. est ordinis excalfacientium.

Italica LOTVS *altera.*

Perpusillam hanc Lotum in agro Bononiensi D. Dauid van Maude Antuerpiensis Medicus legit. Cauliculis repit spithameis, in quibus parua folia Trifolij pratensis, & flosculi lutei Scorpioidis vulgatæ. Semen muricatum Tribuli terrestris aut Cristæ gallinaceæ.

LOTVS *Aegyptia. Aduers. pag.* 385.

* Ead. Gal. DIOSC. *Caput quale papaueris, maximū: & intus grana, ceu milij, quæ Aegyptij exiccant, & in* panes cogunt. Radicem lotos hæc habet, mali cotonei similitudine, quæ cruda, coctaq́; manditur. decoctaq́; lutei oui qualitatem exhibet.*

† Lotorum familiæ reddenda est hæc, vt quæ tota facie Lotis assimiletur. In rigidis quippe & duriusculis pallidis spithameis ramulis folia terna incana Loto pratensi Monspelliaca angustiora, Cytiso subparia, Dorycnij latiora. Cauliculis summis luteoli flosculi, minores & aliquantum cani.

MELILOTVS. *Aduers. pag.* 386. *Sertula campana, & Corona Regia.*
Angl. Melilote. *Ital.* Meliloto, & Trifoglio cauallino.

DIOSCOR. *Vim habet adstrictoriam, inflammationem omnem emollit, præsertim quæ in oculis, vulua, sede aut testibus erumpat, si ex passo cocta illinatur: interdum autem addito oui luteo assato, aut Fœnigræci farina, lini semine aut polline, capitulis papaueris, intybóve. Recentes meliceridas per se cum aqua, & vlcera manantia in capite illita, cum creta Chia, vino aut Galla sanat. Stomachi dolores & cruda & cocta cum aliquo ex ante dictis leuat. doloribus aurium mitigandis, cruda ex passo instillatur. In aceto aut rosaceo madefacta, capitis dolorem lenit.*

Eadem Plin.

Gal.

Gal. Plus calfacit quàm refrigerat Galeno. Digerit, maturat & discutit pauxilla vi adstringente.

Emollit] Digerendo per insensilem transpirationem.

MELILOTVS *Italica & Patauina.*
Aduers. pag. 386.
Trifolium corniculatum alterum Dod.
Germ. **Welscher stepnklee.**

MELILOTVS *Germanica. Aduers. pag.* 386.
Melilotus lutea & alba Auicenna.
Trifolium odoratum Dod.

MELILOTVS *Coronata.*
Trifolium corniculatum Dod.
Melilotus Germanica Fuchs.
Germ. **Onser frouwen schuchlin.**

FOENVM *Græcum. Aduers. pag. 387.*
Angl. fenegreek. *Germ.* bockshorn. *Belg.* fenigriec.
Gal. Fenegrec. *Ital* Fiengreco.

FOENVM *Græcum syl. herbariorum.*

DIOSCOR. *Fœni Græci farina vim habet emolliendi discutiendiq́. in aqua mulsa decocta aduersus tam internas, quàm externas inflammationes efficaciter illinitur. lienem cum aceto & nitro trita extenuat. succus decocti eius fœminarum malis subuenit: & siue tumor siue præclusio sit vuluæ fouentur, & insident. Fœni græci in aqua decocti cremor expressus, capillos, furfures, & manantia capitis vlcera purgat. locos dilatat & emollit, si cum anserino adipe pessi vice subiiciatur. viride cum aceto vtilissimum imbecillibus locis, & vlcera sentientibus. decoctum eius prodest aduersus tenesmos fœtidamq́; dysentericorum proluuiem. Oleum quod ex eo exprimitur, ex myrto, capillos & genitalium cicatrices absterget.*

Gal. Calidum est secundi ordinis, desiccat primo; proinde feruentes phlegmonas irritat: quæ verò minus sunt calidæ, & magis duræ, eas digerendo curat.

FOENVM *Græcum syl. herbariorum.*

Syluestre quoddam non inuenustum statuunt Belgæ ob folia Trifolio Fænogræco æmula, nonnihil etiam ambitu serrata. Flores exiles Scorpioidis leguminosæ Narbonicæ: agro calidiore iisdem natalitiis quibus Scorpioides gaudet. Siliquæ succedunt oblongæ, graciles, minus aduncæ, quaternæ aut quinæ, semen paruum claudentes. Hortis hic duntaxat quibusdam reperitur, Hispania delato semine.

CYTISVS. *Aduers. pag. 387.*

DIOSCOR. *Folia digitis trita Erucam olent, gustataq́; Cicer sapiunt. Folia refrigerant. tumores interntia discutiunt, si cum pane trita illinantur. decoctum potu vrinam ciet. Nonnulli, quòd apes alliciat, prope aluearia serunt.*

Gal. Folia digerendi facultatem obtinent aquæ & temperatæ mistam, sicut & Maluæ folia.

CYTISI *varietas.*

Cytisus alter facie, ortu & florum fœtura Genistellæ infectoriæ, generoso viro D. Ioanni Brācioni egregiè fruticat quamplurimis surculosis, flexilibus & viridè flauētibus, singularibus sesquicubitalibus & bicubitalibus ramulis, cuius etiam cæterorum modo folia terna prodeunt.

CYTISVS MARANTHÆ & *Matth.*

Foliis itẽ ternis nõnihil incanis & albidis vt frutex vniuersus, ramosus, ternũ, quaternûm, & quinûm cubitorum: tortiles siliquæ compressæ tantillum falcatæ: flos genistæ: folia digitis trita Erucam olent, & gustata legumen sapiunt, vt Dioscor. exprimit. Belgis hortensis.

CYTISVS *Hisp. primus Clusij.*

Huius generis quatuor pręter hasce differentias per Hispanias obseruauit Clusius, quos in sua stirpium rariorum doctissima historia posteritati proposuit.

Prior numerosa foliola habet trifoliis Cytisis similima, ramulos hirsutos ambientia, dilutè virentia, quæ gustu legumen sapiunt, amara tamen. In summis ramulis flores Genistæ spicatim prodeuntes, nonnihil odorati. Solidioribus prædutis striatis & incanis sarmentis, quinûm senúmve cubitorum, è lignosa implexa & variè sparsa radice.

CYTISVS

CYTISVS *Secundus Hisp. Clusij.*

Huic similis alter, multò tamen minoribus sarmentis, duorum duntaxat cubitorum, & candidioribus virgis & foliis incanis carinatis & canulatis, nunquam expansis, gustu perquam amaris. Flosculi nō absimiles, saturè tamen aureóve colore micantes. Vterque Salamanticensi agro & aliis vtriusq; Castellæ locis secus vias oritur Clusio auctore.

CYTISVS *Tertius Hisp. Clusij.*
Valentinis, Boga & Boxa blanca.

CYTISVS *Quartus Hisp. Clusij.*
vernaculè, Escabon.

Tertium & quartum Belgij inquilinum factum hactenus non comperi.

Tertius subfrutex describitur ab eodē Carolo Clusio pedalibus, rarò cubitalibus ramulis assurgens, exilibus omnino incanis; foliis ternis breui pediculo aptis, quorum medium reliqua longitudine duplo superat, colore cinereis & incanis, sapore adstringentibus & linguam exsiccantibus. Ramusculi ferè ab imo ad summum per singulorum foliorum exortus floribus onusti sunt, binis aut ternis simul nascentibus, ex vaginula quadam molli, & candida lanugine hirsuta, aureo colore fulgentibus, odore iucundo, simili cum superioribus forma, sed minoribus. Inuenitur variis Hispaniæ locis, præsertim Bætica & Valentina, vbi eius plurimus est vsus: siquidem illius ramis supra tegetes sparsis ab his qui bombyces alunt, iam saturi Mori foliis bombyces stamina sua sericea his ramis aduoluunt, quæ deinde à mulierculis & pueris explicantur.

Quartus CYTISVS *Hisp. Clusij.*

Quartus humana est altitudine oblongis virgis, non admodum fruticosis, neque obsequiosis, cortice nigrescente obductis: folia ei sunt Trifolij aut Medicæ, terna simul vni pediculo inhærentia, supina parte virentia, prona verò subrufa lanugine hirsuta, sapore leguminum amariusculo: flores ex alarum sinu reliquis maiores, cum Genistæ floribus comparandi, luteo auri colore fulgentes. Circa Calpen ad montium radices & Bæticæ maritimis Februario floret. Hactenus Clusius.

ANAGYRIS *minus fœtens, vel Laburnum. Aduers. pag.* 388. *Anagyris* 2ª. *Matth. an Hebenus* 2ª. *Theoph.?* *Cytisus secundus Theoph. Guilland. Faba inuersa Cordi. Germ.* baumbonen.

Varietas. Gemina è folio in Belgio conspicua varietas. Quæ autem latiore folio, habitioribusque ramis fruticat, sterilis est in Belgio potissimum, vt in horto Mutoni.

CYTISI

Cytisi *facie* Alysson *fruticans quorundam.*

Ἀνάγυρις. Anagyris *Diosc. Aduers. pag.* 389. *Ital.* Faua lupina.

Lege lin 5. *omnis.* & li. 7. *Menianthis.*

Perquam parũ notus hic perelegans, & parum frequens exoticus frutex, nisi cultioribus Belgij viretis, vbi floribus luteis Leucoij minoribus æstate lucet, è sparsis numerosis anfractuosis Polemonij striatis cauliculis. Folia Cytisi, habitiora, albida, hispida, setaceis pilis rigida. Radice lignosa duriore, & in folliculis semine.

Anagyris *Diosc.*

Dioscor. *Tenera folia trita tumores illitu reprimunt. si partus hæreat, & secundæ mensesq́; morentur, drachmæ pondere bibuntur in passo: sic & suspiriosis dantur, & contra capitis dolores in vino. difficulter parientibus adalligantur, ita vt à partu statim auferantur. Radicis cortex concoquendis discutiendisq́; adhibetur. Semen* * *commanducatum vomitiones vehementer ciet.*

Gal. Frutex grauiter olens & digerentis calfacientisque facultatis. Sed folia etiamnum virentia, cùm propter humiditatis admistionem minus sint actia, idcirco tumentia reprimunt: at resiccata, incidentis sunt exiccantisque facultatis. Similem ferè facultatem habet radicis eius cortex.

*Eadem Gal. Magis autem subtilium est partium.

Dorycnium. *Aduers. pag.* 389.

Dioscor. *Id somniferum esse constat: copiosius* * *haustum mortem adfert. Nec defuere qui dicerent, semen in amatoria expeti.* * Eadẽ Gal.

Gal. Temperamento Papaueri simile est & Mandragoræ; ac quæcunque parem habent refrigerandi potentiam excellit in frigiditate aqueæ: quamobrem pauculum quidem soporem conciliat; plusculum verò sumptum interimit.

POLEMONIVM. *Aduerſ. pag. 389. 390.*

DIOSCOR. *Bibitur in vino radix contra ſerpentes & dyſenteriam. & ex aqua, aduerſus vrinæ difficultatem,*
* Eadẽ Gal. *& coxendicum † cruciatus. datur ex aceto drachmæ pondere * lienoſis. eadem ſcorpionis plagæ alligatur. Tradunt, eum qui radicem guſtauerit, à ſcorpione non feriri: eumq́ʒ, ſi ictus ſit, nihil moleſti paſſurum. dentiũ dolorem manſa mitigat.*
Gal. † Quia tenuium partium eſt, & deſiccandi vim obtinet.

RVTA *hortenſis. Aduerſ. pag. 390. 391.*
Angl. Rue. *Gal.* Rue. *Germ.* Rauten, & Weinrauten. *Belg.* Rute, & Winrute. *Hiſp.* Ruda. *Ital.* Ruta.

Πήγανον. RVTA *ſylueſt. montana. Gal.* Rue ſauuage. *Ger* wald Rauten. *Belg.* welte rupte. *Hiſp.* Ruda ſaluage. *Ital.* Ruta ſaluatica.
HARMEL *officinarum.*

RVTA *Dioſcoridis.*

DIOSCOR. *Ruta montana ſylueſtriſq́ʒ ſatiua & hortenſi acrior eſt, & in cibis damnata. ſatiua verò quæ ſub ficu arbore enaſcitur, magis in cibos admittitur. Vtraque vrit, calfacit, exulcerat: [1] vrinam ciet. menſtrua pellit. aluum ſiſtit potu cibóve. letalium medicamentorum antidotum eſt, ſi ſemen ex vino, acetabuli menſura, ebibatur. folia per ſe præſumpta, aut cum nuce iuglande, aridiſq́ʒ ficis inefficaces venenorum vires reddunt. contra ſerpentes [2] ſimili modo ſumere conuenit. genituram cibo [3] potúve extinguit. cum anetho ſicco decocta, tormina ſedat. facit ad pectoris [4] laterumq́ʒ dolores, difficultatem ſpirandi, tuſſes, pulmonis inflammationem, coxendicum articulorumq́ʒ cruciatus, & horrores fe-*
† Eadẽ Plin. *brium circuitu repetentes, pota vt antè dictum eſt item ad inflationes coli, vuluæ, rectiq́ʒ inteſtini, cum oleo decocta &*
* Eadẽ Gal. *infuſa fœminas † vuluæ ſtrangulatu liberat, ſi à genitali, ſede tenus cum melle ſubiiciatur. feruefacta ex oleo, & pota, ventris tineas excutit. articularis doloribus ex melle, aquæ inter * cutem cum ficis illinitur. eiſdem in potu auxiliatur, de-*
† Eadẽ Plin. *cocta in vino ad dimidias parteis, & oblita. cruda conditaq́ʒ cibo, viſus aciem excitat. dolores [5] oculorum illita cum polenta lenit. [6] doloribus capitis cum roſaceo & aceto illita auxiliatur. profluentem naribus † ſanguinem ſiſtit, trita & indita. teſtium inflammationibus cum laureis foliis impoſita, & eruptionibus papularum cum myrto & cerato prodeſt. Cum pipere autem vino & nitro affricta, albæ vitiligini medetur. cum eiſdem illita formicationes tollit, & verrucas quæ thymi florem repræſentant. contra impetigines cum alumine & melle vtiliſſimè imponitur. ſuccus in mali punici calyce calfactus, aurium dolori efficaciter infunditur. Hebetudinem oculi qui ſenſere, ruta cum fœniculi ſucco aut melle peruncti iuuantur. ignem ſacrum, vlcera quæ ſerpunt, aut in capite manant, cum aceto, roſaceo, & ceruſa perſanat. manſa, alliorum ceparumq́ʒ acrimoniam domat. Montana ſi copioſius eſtur, interficit. dum florem promit, & ad murias colligitur.*

gitur, cutem inflat & rubore quodam inficit, cum prurit u ac vehementi inflammatione: oportet itaque eam vnctis antea manibus & facie colligere. Tradunt succum gallinaceis pullis insparsum feles arcere. Adiiciũt eam quæ in Macedonia circa Haliacmon amnem prodeat, comedentes interimere. Montosus autem is locus, viperis scatet. Semen eius potum contra intestina vitia efficax est. in antidota commodè additur. contra incontinentiam vrinæ tostum semen septenis diebus potui datur. Radix huius montanum moly vocatur. Syluestris Ruta satiuæ similis est. Prodest comitialibus [7] & coxendicum doloribus. menstrua mouet. partus enecat. acrior est viribus quàm hortensis, & validior. syluestris, vtpote noxia, cibis abdicatur.

[1] Gal. Incidere atque digerere crassos, lentosque humores potest. Ob eam autem vim & vrinas mouet. Quinetiam tenuium est partium, flatusque extinguit. Quare ad inflationes prodest, ac veneris appetentiam cohibet; discutit atque exsiccat strenuè: est enim ex eorum medicamentorum numero quæ valenter exsiccant. [2] Idem Plin. Et morsus canis rabiosi.

[3] Plin. Ideò profluuio genitali datur, & venerem crebro per somnia imaginantibus. Præcauendum est grauidis; abstineant hoc cibo: necari enim partus inuenio.

[4] Eadem Plin. subdens, iecinorum, renum vitia.

[5] Eadem Plin. Discutit caligines succus eius cum melle, vel cum lacte mulieris puerum enixæ, vel purus succus, angulis oculorum tactis. [6] Plin. Lenit capitis dolores pota cum vino, aut cum aceto & rosaceo illita. Si verò sint cephalæa, cum farina hordeacea, vel aceto.

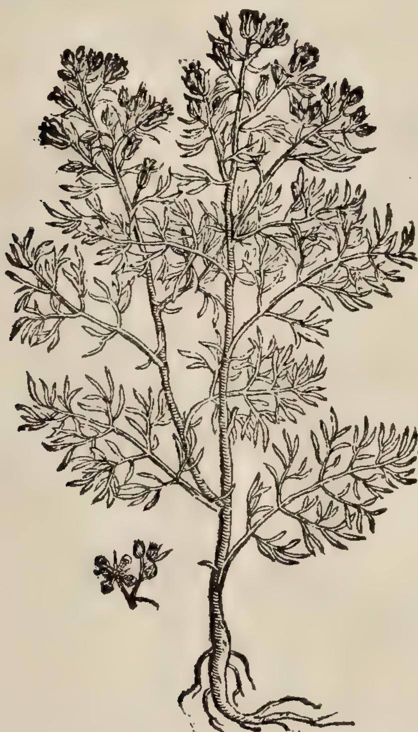
[7] † Sethus. Succurrit difficultati vrinæ si cum oleo coquatur, & ea vesica foueatur.

Plin. Si vrinam mouet, † vt Hippocrati videtur, mirum est quosdam dare velut inhibentem potui contra incontinentiam vrinæ. Carbunculum ex aceto emendat. Imponunt & mammis turgentibus decoctam, & pituitæ eruptionibus cum cera. Testium verò epiphoris, cum ramis Laureæ teneris, adeo peculiari in visceribus his effectu, vt syluestri Ruta cum axungia veteri illitos ramices sanari prodant. Fracta quoque membra semine trito cum cera imposito. Radix Rutæ sanguinem oculis suffusum, & in toto corpore cicatrices aut maculas illita emendat.

[7] Plin. eadem: dederunt & lethargicis ex aceto olfaciendum.

Sethus potã & per clysterẽ iniectã intestina roborare, nõ solùm caliditate, sed proprietate quadã ait.

RVTVLA *syluestris.* *Aduers. pag. 390.*

DIOSC. *Semen cum vino, melle, croco & fœniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorũ aciem.*

HARMALA Syriaca, an sit Sesamoides magnũ Diosc? Aduers. p. 390. Hispa Gamusa, & Cogombrilosamargos, i. cucumeres exiguos amaros.

RVTA... na. A... pag. ... Galeo... aut S... phula... tia Do...

RVTA Pratensis herbariorum. Aduers. pa 391. Thalictrum nigra Cordi. Thalietrum Dod.

THAL... CTRV... Cordi te... folium. A... uers. p. 39...

Lege lin. ...
A superiore.

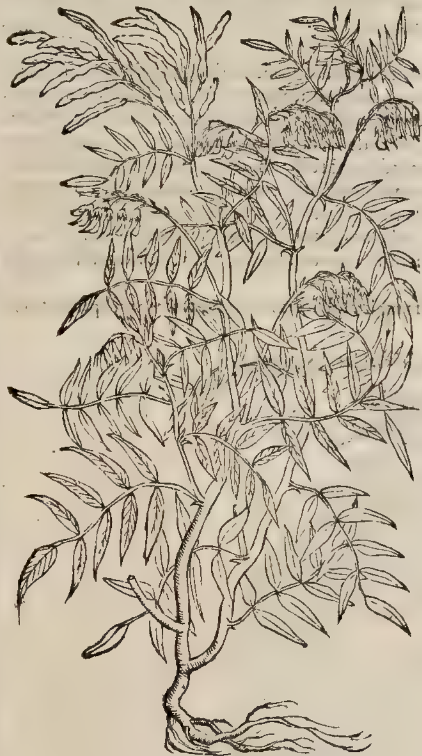

Varietates

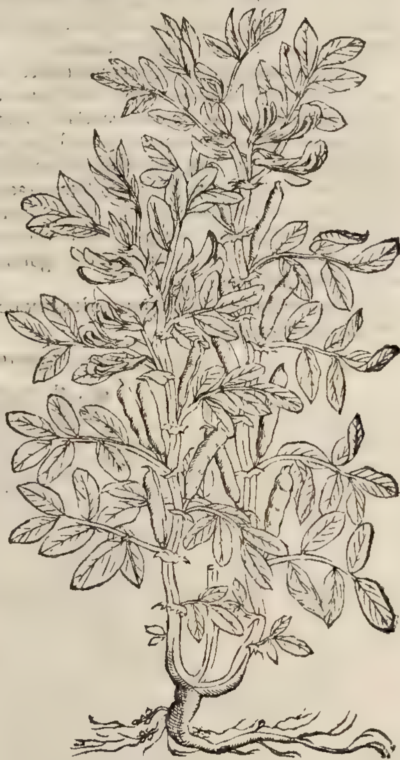
Varietates Rutæ pratensis, siue Thalictri.

Binæ aut ternæ his accedunt varietates, non nisi magnitudine, floris dilutiore & saturiore colore discrepantes. Nonnusquam enim foliis & caule occurrit longè maius, & multò speciosissimum, eapropter in hortos transfertur. Folia ex cæruleo virent; caulis purpurascit; alioquin radix & omnia cum superioribus eadem. Quandoque florum stamina ex luteo & violaceo purpurascunt.

GALEGA. *Aduers. pag.* 392.

FABA *maior Recentiorum. Aduers. pag.* 392. 393. *Bona siue Phaselus Diosc. Dod. Germ.* bonen. *Hisp.* hauas. *Ital.* faua.

Venenis efficacissima] Ideo ad epidemicos morbos commendatur, antidotisque inseritur, & carbunculis tusa imponitur. Conuulsis & epilepticis medetur, ventris lumbricos enecat.

Varietas. Galegā minoribus foliis, flore ex cæruleo purpurāte alitur Mutoni munere in viretis nostris.

LEGVMINA & LEGVMINOSA.

FABA.

DIOSCOR. *Faba*[a] *inflationem excitat. ægrè concoquitur;*[b] *tumultuosa somnia facit, tussi confert, carnem gignit, media calidi frigidiq; natura. Decocta in posca, & cum suo cortice esitata, dysenteriαs & cœliacorum profluuia sistit. Contra vomitiones conuenienter manditur. Inflatio leuior contrahitur, si aqua prior inter coquendum abiiciatur. Viridis plus negotij stomacho exhibet, maioremq; flatum parit.*[c] *Lomentum eius & per se & cum polenta illitum, inflammationes quas vulnus excitauit mitigat. cicatrices concolores facit. turgentes grumoso lacte mammas, etiam si inflammatione tententur, adiuuat. lac restinguit. furunculos, sugillata, parotidásq;, cum fœni græci farina & melle discutit. cum rosa autem, thure & oui candido, procidentes oculos, tumores, vuasq; reprimit. subactum vino, suffusiones & ictus oculorum recreat. Manducata sine cortice faba, ad auertendas fluxiones, fronti illinitur. decocta in vino*[d] *testium*

a eadē Gal. b & Plin.

c. i. farina fabarum Plin.

d Idem Plin.

collectiones sanat. quò tardius pubes erumpat, pueris imo ventri illinitur. vitiliginem purgat. Fabarum cortice illiti capilli, qui post euulsionem renascuntur, gracilescunt, & minus alimenti capessunt. cum polenta, scisso alumine, & vetere oleo impositi cortices, strumas discutiunt. decocto earum lanæ inficiuntur. Faba dempto cortice in illas parteis diuisa, in quas suapte natura scinditur, imponi solet sanguinis defluxionibus ab hirudine concitatis. nanque eas supprimit, si semisecta apprimatur.

Gal. Flatulenta faba est, etiam si cocta diutissimè fuerit, ac quouis modo parata. Habent verò substantiam non densam nec grauem; sed fungosam ac leuem: quæ vim quandam habet detergendi. Apparet enim perspicuè, ipsarum farina sordes à cute detergere: ob quam sanè facultatem ventrem non cunctanter permeat. Quum autem fabarum puls sit flatulenta, multò adhuc magis erunt flatulentæ, si quis integris ipsis coctis vtatur. Si tamen frixæ fuerint, flatum quidem deponunt, sed concoctu sunt difficiliores, tardèque prætereunt, & crassi succi alimentum corpori exhibent. Quod si virides priusquam maturæ sint atque exsiccatæ, edantur, idem eis accidet. Quod fructibus omnibus, quos ante perfectam maturitatem mandimus, humidius scilicet alimentum corpori præbebunt: obque id excrementosius, non in intestinis modò, sed in toto etiam habitu: meritò igitur fabæ eiusmodi minus quidem nutriunt, sed promptius deiiciuntur.

In vtroque medij temperamenti proximè est in exsiccando & refrigerando. Caro eius paulum quoque abstergentis facultatis continet; sicuti putamen nonnihil adstringentis: idcirco medicorum nonnulli totam fabam cum oxycrato decoctam, dysentericis, cœliacis, ac vomentibus exhibuerunt. Excreationibus ex pectore & pulmone idonea est foris imposita desiccat innoxiè in podagricis: ea sępenumerò vsi sumus ex aqua cocta, & ita adipi suillo admixta: ad neruorum tum contusiones, tum vulnerationes farinam eius cum oxymelite imposuimus; ad eos quos ex ictu plegmone occupauerat, cum polenta: sed & testium, & vberum aptum est cataplasma. Nam hę partes quum inflammatione tenentur, moderatè refrigerari amant, maximè quando vbera ex lacte in ipsis concreto inflammationem patiuntur. Quin lac quoque ab eo cataplasmate extinguitur, sicuti puerorum pubes farina fabacea illita, plurimo tempore glabra permanet.

Varietas. Italis & calidioribus regionibus rarior hæc nostra maior faba quæ colore ex rubro purpurante variat in Belgio & Anglia.

SYLVESTRIS *Græcorum faba. Aduers. pag. 393.*

Lege magnitudine pisi mediocris, colore pullo.

CAPPARIS

CAPPARIS *leguminoſa, ſiue Fabago Belgarum. Pepleos Petri Quthe & Pariſiorum.*

Leguminoſam hanc plantā ſimilitudinis cognatione Capparim Fabaginē Belgæ cenſuerunt. Capparis namque folia longiora & didyma fabæ ſimilitudine atrouirentia, minora tamen & ad Rutam accedentia. Flores geminātes, Capparibus conditis ſimiles: vſus eſuſque hic die tamen diſpar: Expaſſi verò cādidi, foris quidem herbidi; fibræ è medio croceáve ſtamina educuntur. Vniuerſa plāta guſtu amaro Salicis aut Capparis. Gallis & Belgis niſi rarò in hortis occurrit.

PHASEOLVS *vulgaris. Aduerſ pag.* 394. 395. *Turcicáve multicolor faba eſt Smilax hortenſis Dioſc. Delicos Theophraſti Anguillaræ: an Logos Gal.? Angl.* kidney beanes. *Germ.* Welſch bonen. *Belg.* Roomſche boonen. *Gal.* Faſiols. *Hiſp.* Faſiolos. *Ital.* Fagiuoli.

DIOSCOR. *Siliqua cocta, cum ſemine in oleribus, aſparagi modo, eſtur. vrinam ciet. & tumultuoſa ſomnia facit.*

PHASEOLI *noui orbis. Aduerſ. pag.* 395. *Fabæ purgatrices Cluſij.*

Hic Cluſij verba ſubdidimus.

CLVS. Aliquot peregrinos fructus accepi Fabæ purgatiuæ nomine inſignitos: ſed nullus mihi conſpectus eſt, qui fabæ à Garcia deſcriptę conueniret, at potius inter phaſeolos, omnes recenſendi videbantur.

Prior,

Prior, cuius hic iconem exhibemus, orbiculari ferè est forma, sed planus vtrinque & quodammodo puluinatus, digiti vnius crassitie, duorum verò latitudine aut ampliore, ex vno latere aliquantulum cauo, qua videlicet hilus esse solet, & siliquæ, in qua continetur, adhæret: cortex durus & lignosus, læuis, ex rubro nigricans; quod intus continetur album, firmum, & in duas partes natura sectile, vt sunt omnia phaseolacea: sapore primùm quali sunt omnia ferè legumina, sed ilico linguam mordicante, & acri: quo fit (ni fallor) vt purgandi facultate præditus.

Nascitur in insula Diui Thomæ dicta, & cordis effigiem, quale vulgo pingi solet, imitatur: idcirco à quibusdā Cor Diui Thomæ nuncupatur. Eius obiter meminit Petrus Cieça parte 1ª. Chronici ca. 112.

Alter Phaseolo vulgari haud dissimilis est, sed minor, densior, nigricans, & hilo prominente, & renis formam minimè referente.

C L V S. Cum Olyssipone essem, donatus sum Phaseoli genere ex Brasilia Americæ prouinciæ delato, admodū recenti, pollicari latitudine, crasso, colore rufescente, magno hilo, & parte extrema veluti fessili: Eiusmodi quatuor aut quinq; singulis siliquis prægrandibus continentur, qui recentes & virentes adhuc tusi & impositi bubones venereos curare dicuntur: flore traditur ex rubro pallescente: ego duntaxat iuniorem plantam vidi mihi semine natam, quæ foliis Phaseolo vulgari ferè similis erat, nisi quòd minora erant, & auersa parte hirsuta, præsertim teneriora folia, & extremi caules tenui molliq; lanugine fuluescente obsiti. Brasiliani Macouna vocant: similes planè, & colore, qui ex cinereo candicans est, duntaxat differentes, ex Africæ Mauritania delatos vidi.

PHASEOLVS *Brasilianus*. *Siliquæ* PHASEOLI *Brasiliani*.

Quales purgatrices fabas & phaseolos Brasilianos affabrè expressit Clusius noster plantarum rariorum, vt quisalius, studiosissimus & peritissimus, ideò primam laudē meritus, prima videndi & habendi copiam fecit literis & familia illustris heroina Catherina Killegre. Paulo pòst Lutetiæ feliciter enatam in horto Castellani piæ memoriæ medici Regij clarissimi paulò ante illam funestissimam mortaliū stragem istic grassatam. Siliquas subdidimus quales habeo munere illustris D. Ioannis Brancionis, & primum videramus in musarū thesauris doctissimi Seuerini chirurgi Lutetiani. Siliqua dodrantalis est, admodum elegans, duas vncias lata, quaternis & quinis loculis ventriosa, carnosa, corticosa & coriacea, siliquæ Carobiæ vulgò dictæ concolor, innumeris rugis exarata, qualis icone deliniata.

PHASEOLI

PHASEOLVS *alter Brasilianus Clusij.*

CLVSIVS. Vidi etiam nõ procul Olyssipone in monasterio quodam Phaseoli genus vulgari nostrati adeò simile, vt nostrum putarem: pergulas istic vestiebat opere topiario, flore purpureo; at siliquæ scabræ sunt, breuiores, & duplo latiores quàm nostri vulgaris: fructus est exiguus pisi vulgaris magnitudine, totus niger, nisi qua parte siliquæ adhæret, quæ candida est. Brasilianis frequẽtem esse audiui, & Lusitanis istic habitantibus Faua braua, id est, fabam siluestrem, nuncupari.

Fagopyrum.

Bieræ rubicundiores & dulciores eius farina concinnantur.

Melius alit quàm Milium; minus tritico.

PHASEOLI *parui ex America delati. Aduers. pag. 395.*

Belgarum Boeckwey *an* ERYSIMVM *Theoph? Ital. Fromentone. Gall.* Bled Sarazin. *fagopyrum Dod. Ocymum veterum Tragi. Ger.* Heydenkorn. *Lampsana vera quorundam. Ocymum Marci Varronis Anguil. Aduers. 395.*

Σήσαμον SESAMVM. *Ital.* Sesamo. *Hisp.* Alegria. *Aduers.* 395.

Satiuus LVPINVS. θέρμον ἥμερον *Græc. Germ.* Feigboonen. *faba fiulnea, à folio. Ital. Lupino. Belg.* Wijchbonen & Lupinen. *Hisp.* Entramocos. *Gall.* Lupins. *Angl.* Lupines.

DIOSC. *Sesamū stomacho inutilis cibus. halitus grauitatem facit, quoties inter mandendum, commissuris dentium inhæsit. neruorum crassitiem illitu discutit. medetur auribus fractis, ambustis, inflammationibus, coli doloribus, & cerastæ morsibus. capitis dolores qui æstuatione concitantur, ex rosaceo lenit. eadem efficit herba decocta in vino. præsertim inflammationibus oculorum, doloribusque prodest. ex ea fit oleum, quo Aegyptij vtuntur.*

Gal. non parum in se continet viscosum & pingue, quare emplasticum est & emolliens, ac modicè calidum. Eiusdem facultatis est quod conficitur oleum: & herbæ quoque decoctum similem vim obtinet. Semen pingue est, ideoque repositum celerrimè fit oleosum: quamobrem eos, qui ipso vescuntur, celeriter implet, stomachumque subuertit: ac tardè concoquitur, pingueq; corpori præbet alimentum. Liquet ergo quòd ventriculi partibus vigorem ac robur addere nequit, quemadmodum nec aliud quoduis pingue. Est autem crassi succi, ideoque non properè peruadit. Ipso autē solo non admodum vescuntur, sed cum melle crudo, quas σησαμίδας vocant effingentes. Panibus etiam inspergitur; temperamento est calidum, ob eamque causam sitim etiam excitat.

DIOSC.

DIOSC. *Satiuus* LVPINVS *notus est. Cuius farina cũ melle delinctu, aut potu ventris animalia expellit. ipsi quoque macerati, & cum sua amaritudine esitati, eadem efficiunt. Decoctum eorum idem munus præstat, cum ruta & pipere potum. quare lienosis prodest. eodem vlcera tetra, quæ theriomata vocant, gangrænas, incipientem scabiem, eruptiones pustularum, vlcera in capite manantia, vitiligines, maculásque souere vtilissimum: menses & partus extrahit, cum myrrha & melle subditum in vellere. farina eorum cutẽ liuoremq. expurgat. Inflammationes cum polenta & aqua mitigat. Ischiades & tubercula cum aceto lenit. In aceto cocta & illita strumas dissipat, & carbunculos rumpit. Decocti pluuiali aqua donec in succum liquescant, faciem abstergunt. Cum radice nigri chamæleonis ouium scabiei medentur, si tepido decocto abluantur. Radix cum aqua cocta & pota vrinam cit. Vbi autem edulcati fuerint, triti cum aceto, & poti stomachi fastidium leniunt, & cibi auiditatem excitant.*

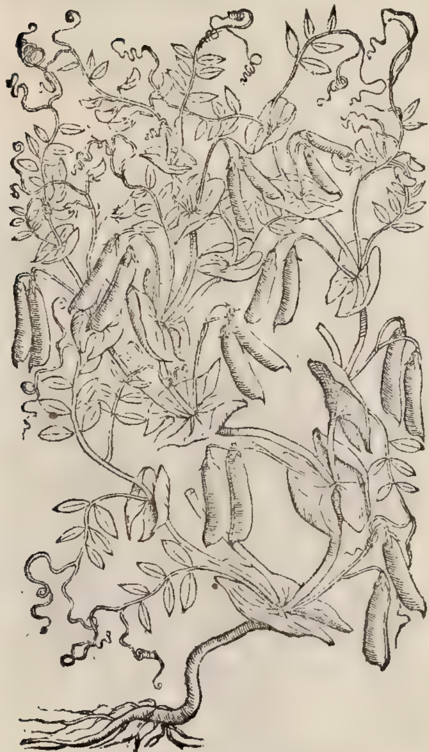
Gal. Lupinus edi potest coctus, multis antè diebus per macerationem amaritudine in aqua deposita, fitque tunc nutrimentum succi crassi: cæterùm vt medicamentum ita præparatus ex genere est emplasticorum. At vbi natiua etiamnum manet amaritas, extergendi digerendique vim obtinet. Interficit lumbricos tum illitus, tum addito melle linctus, tum ex posca epotus: tum etiam foris identidem perfusum vitiligines, achoras, exanthemata, psoras, gangrænas, vlcera maligna iuuat, partim extergendo, partim citra mordacitatem digerendo siccandoque. Expurgat iecur & lienem cum ruta & pipere suauitatis gratia assumptum: elicit menses ac fætum, cum myrrha & melle impositum.

Porro lupinorum farina, sine mordacitate digerit; nec enim liuida tantùm, sed & chœradas & phymata curat; sed tunc in aceto aut oxymelite, aut posca coquatur oportet, idque pro laborantium temperamento & affectus diuersitate, quod ex vsu est eligendo: digerit item & quæ liuida sunt, & quęcunque modo diximus præstare posse decoctum, eadem omnia efficit & farina.

Lupini dura & terrestris est substantia: quocirca ipse concoctu fit difficilis, succumque crassum gignat est necesse, ex quo non probè in venis confecto, crudus propriè appellatus succus aceruatur.

LVPINVS *syl.*

Amarior est, & ad omnia valentior satiuo, eiusdem generis cum ipsis & facultatis.

πίσον. *An* PISVM *angulosum hortorum, sit quadratum Plin.? Pisum maius Dod. Perperam Cicer arietinum Tragi. Hisp.* Aruejas. *Aduers. pag.* 396. 397.

Gal. Pisa tota substantia cum fabis quandã habent similitudinem, eodemque cum fabis modo sumuntur. His duabus tantùm rebus ab eis discrepant, tum quòd non, æquè ac fabæ, sunt flatulẽta, tum etiã quòd detergendi facultatẽ non habent, ideóque segnius quàm illæ per aluum secedunt. Lib. I. de alimentorum facult.

Pro fabis pisa substituantur dummodo non sit opus abstersione.

Pisvm minus ex luteo vireſcens.
Aduerſ. 397.

Coccineum Americum Pisvm, *an* Orobi *ſpecies?*

Quæ proſtant in officinis Antuerpianis Piſa ex nouo orbe delata, non decerpta ex quadam arbore, vt quidam putarunt; norunt amici nonnulli qui ſeuerũt, legumenque Piſo non ita abſimile vel Eruo enatum viderunt. Siliquis ſemine adhuc prægnãtibus me donauit D. Petrus Quickelbergius mercator Antuerpianus, hiſtoriæ piſcium, teſtaceorum, conchyliorum, marinorum excrementorum & Naturę miraculorum ſummus & exploratiſſimus, ſi quis alius, admirator. Folliculo Piſo ſylueſtri ferè pari, ſemina medulloſa, duriſſima, teretia, oblonga, Pæoniæ æmula, ſed minora, purpura miniata, rutila, ad baſim vbi germen, ornata rõſpicuis nigris veſtigijs, clauduntur: guſtu amara & leguminoſa.

Ochrvs *ſyl. ſiue* Ervilia. *Aduerſ. 597.*
Cicer Oroboides quorundam.

Pisvm cordatum, Cor Indum. Halicacabũ peregrinum Fuchſ. Veſicaria repens Matth. Perperam Dorycnium Cordi.

lege flore
dido, int
purpure
ſiliqua.

Lathyris *Narbonensis latiore folio. Angl.* Cichelinge. *Clymenum Matth. Eruum satiuum Cordi. Pisum Græcorum Tragi. Aduers. 398.*

lege *angustiore gramineo folio* Lathyris. *Aduers. 398.*

lege situ & æmulatione.

lege in vdis.

ς.
cvs aut
ra.

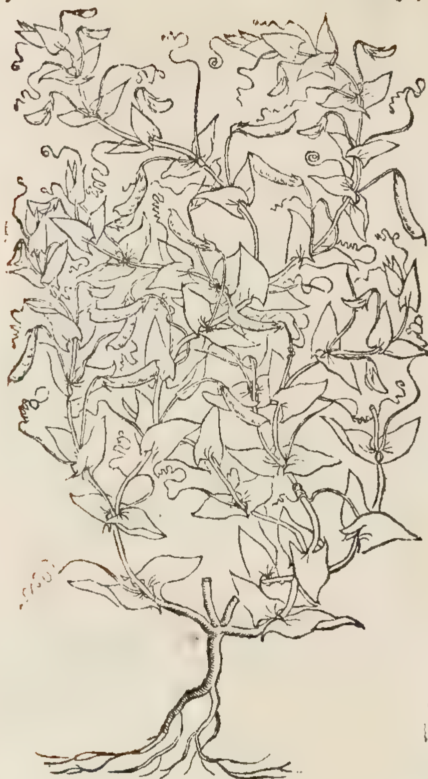
ἄρακος. Aracvs *aut* Cicera.
Ital. Mocho. *Aduers.* 398.

Gal. vsus omnis Araci, & facultas Lathyridis facultati est assimilis, nisi quòd Araci sint duriores, minusque facilè elixantur: quæ causa etiam est, cur Ciceculis concoctu sint dfficiliores.

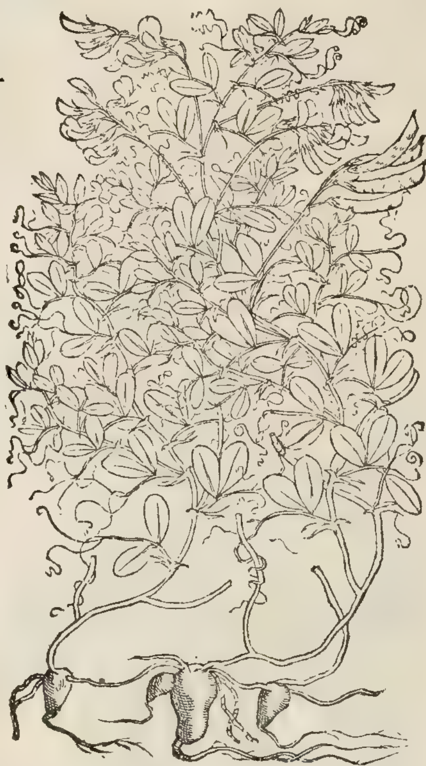
ἀφάκη APHACA. *Ital.* Vecione & Ceserone.
Aduers. pag. 398.

DIOSC. *Semina adstringendi vim habent. Quare torrefacta stomachi aluiq; fluxiones sistunt, si fresa lentis more decoquantur.*

Gal. eadem. Similiter vt ipsa lenticula edi solet, verùm ęgrius quàm illa concoquitur: valentius autem desiccat, & moderati caloris est.

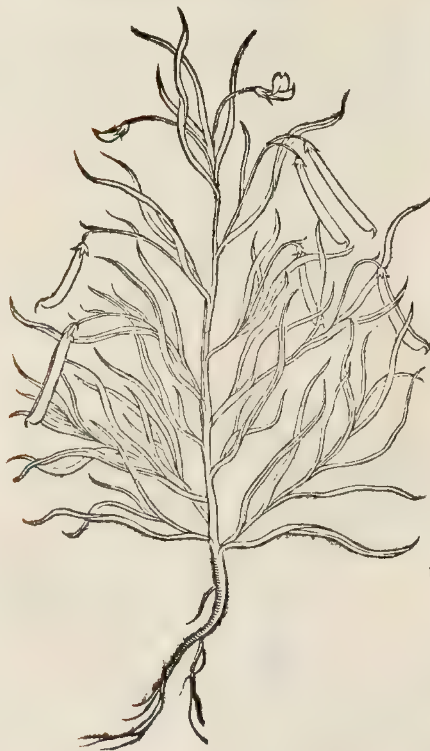

TERRÆ GLANDES. *Apios Fuchs. & Tragi. Perperam Ornithogalon, & Apios Cordo.*
Ger. Eerdnussen, erdpr chelen. *Belg.* Eerdnoten ende eerdeckelen, & muysen met steerten. *id est, glans & nux terrestris, & mus caudatus, à similitudine tuberosæ radicis. Aduers. 398.*

Deme in 5. pag.

ERVVM syluestre.

Manducatæ radices vti castaneæ tardiùs conficiuntur, flatulentum, suauem tamen succũ creãt. Veneris incentiuæ sunt. Sanguinis vteri, renum & ventris fluores compescit. Nauseam & vomitiones procreare creduntur.

lege ERVVM *syluestre herbariorum, sitne* κατανάγκη? *Aduers. 399.*

DIOSC. *Vtramq; narrant in amatoria expeti.*

Eadem Plin. Dioscoridem citans.

CICER

CICER OROBEVM. *Aduerſ.pag.400.*
Cicercula Plin. F. Pennini.

CICER *Satiuum, Arietinum. Angl.* Ciche. *Ital* Ceci. *Gall.* Pois Cices *&* Cices de belier. *Germ.* Zyſern. *&* erweyſſen Zyſern, *Belg.* Ciceren. *Hiſp.* Grauancos.

OROBVS *receptus Herbariorum. Ital.* Mocho. *Hiſp* Yeruo, & yeruos. *& Prouincialibus* Eres *quaſi Eruum. Mochus ſiue Cicer ſatiuum* Dioſc. *Dodonæo. Aduerſ. 400.*

DIOSC. *Cicer ſatiuum aluo idoneum eſt, vrinam ciet, inflationem parit, colorem commendat; menſes ac partus expellit; lac auget. Cum eruo decoctum illinitur ad inflammationes teſtium; verrucoſas informicationes: ad ſcabiē, vlcera capitis manantia, impetigineſq; ;item contra carcinomata & vlcera quæ cacoëthe vocantur cum melle & hordeo prodeſt. Alterum genus arietinum nominatur: vtrumque cit vrinas, dato cum rore marino, hydropicis aut regio morbo laborantibus eorum decocto. Lædunt autem ea exulceratam veſicam & renes.*

Gal. non minus quàm faba flatulentum, ſed valentius nutrit quàm illa. Ad Venerem autem incitat: creditumque eſt, ſemen quoque generare, vnde quidem equis admiſſarijs ipſum exhibent. Ineſt præterea ciceribus facultas abſtergendi maior, quàm fabis: adeò vt quidam ex ipſis calculos in renibus conſtantes manifeſtè comminuant: nigra autem ſunt ea & exigua, arietinaque ipſa nuncupant. Satius autem eſt, ſuccum ipſorum in aqua coctorum bibere.

DIOSC,

DIOSC. *Eruum capiti onerosum est, aluum esu turbat, sanguinem per vrinas extrahit. Elixo boues saginantur. Parandæ farinæ ratio hæc est, vberiora grana candidáq; deliguntur, permiscendoq; aqua resperguntur, donec sufficienter combibant. postea torrentur, vsq; dum hians cortex disrumpatur, molitáq;, farinario cribro incernuntur. postremo farina reconditur. Hæc aluo vtilis est. vrinam ciet. meliorem colorem efficit. sanguinem per vesicam aut aluum cum torminibus elicit, si largius in cibo aut potu assumatur. vlcera cum melle purgat. lentigines & vitia cutis in facie, & maculas, totúmque corpus emendat. nomas, gangrænas, duritiasq;, serpere non patitur. mammarum duritias emollit. atra vlcera quæ theriomata vocant, fauósq; emarginat. carbunculos rumpit. cum vino subacta illitu morsibus viperarum, canum, hominúmque, medetur. vrinæ difficultates, tenesmósque, ex aceto mitigat. Eruum tabidis, qui alimentum non sentiunt, tostum, & ad nucis magnitudinem melle exceptum sumptúmque, conuenit. Eius cremor perniones, & pruritus in toto corpore, sanat fouendo.*

Gal. desiccat ordine secundo intenso, calfacit verò primo. Porro quatenus amaritatis est particeps, eatenus incidit, extergit, atque obstructiones expedit. Cæterùm si sumatur copiose, sanguinem per vrinas euocat.

Hominum cibis prorsus hoc semen damnatur; est enim & insuauissimum & praui succi. Eruo autem instar lupini præparato, ex melle vtimur, vt medicamento crassos pulmonis, thoracisque humores expurgante. Candidum minus est medicamentosum, quàm id quod ad flauum aut pallidum colorem tendit.

CICER SYLVESTRE *verius.*
Aduers. pag. 400.

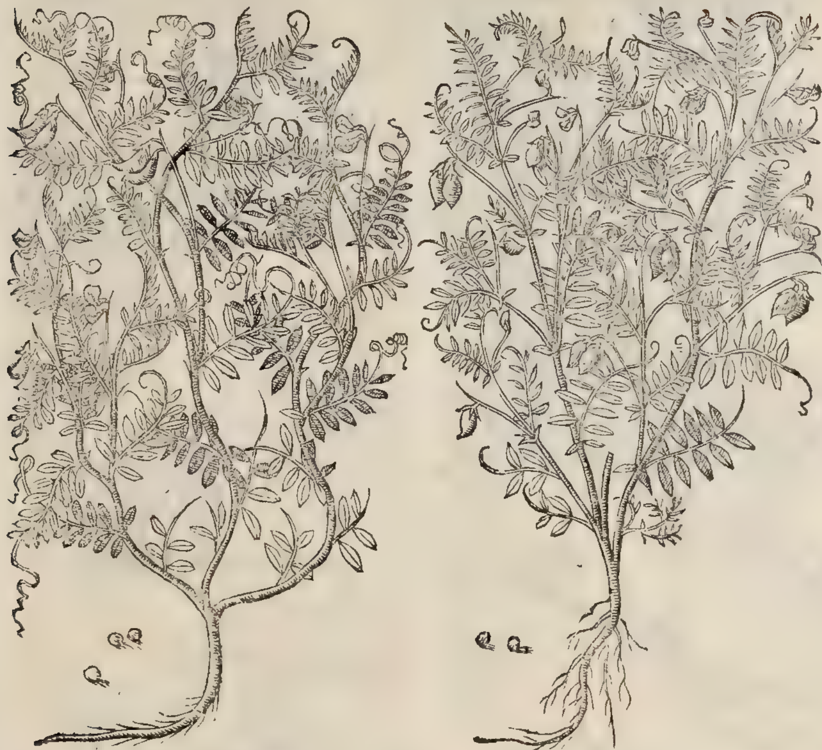
CICER *Syl. Herbariorum.* Ital. Ceci saluatico.
Aduers. pag. 400.

LENS.

LENS. *Hisp.* Lenteyas. *Belg. & Germ.* Linsen. *Angl.* Lentilles. *Aduers.* 401.

LENS *minor.* *omnia simillima sed minora.*

DIOSC. *Lens crebrò comesta, oculorum aciem hebetat, ægrè concoquitur. Stomacho nocet, eumque & intestina inflat. Aluum cum cortice suo comesta sistit. Præstat quæ facillimè concoquitur, & nihil atri in maceratione reddens, vim habet adstringendi. qua ex causa aluum cohibet, si detracto antea cortice discoquatur accuratè, primaq́ aqua inter coquendum effundatur (quippe primum id decoctum ventrem resoluit) somnia tumultuosa excitat. capiti, neruis, ac pulmoni inutilis. melius suo fungetur munere contra alui fluxiones, addito cum aceto intybo, aut portulaca, aut beta nigra, aut baccis myrti, aut putamine punici, aut aridis rosis, aut mespilis, sorbisue, pyris Thebanis, aut malis cotoneis, aut cichorio, aut plantagine, aut gallis integris, quæ post decoctionem abijciuntur, vel vuarum rhois quæ obsonijs inspargitur. Acetum autem cum eo diligenter percoqui debet, aliâs aluum conturbat. Contra subuersionem ventriculi triginta grana lentis suis corticibus denudata, deuorata prosunt. Decocta cum polenta, & illita, podagram lenit. Sinus cum melle glutinat. Crustas rumpit, & vlcera purgat. Decocta in aceto duritias & strumas discutit. Cum meliloto aut cotoneo malo, medetur inflammationibus oculorum & sedis, addito rosaceo, in maioribus sedis inflammationibus & sinu amplo, cum malicorio aut siccis rosis adiecto melle decocta. Contra nomas gangrænicasq́ similiter vtuntur, aut adiuncta maris aqua. Aduersus autem pustulas, herpetas, erysipelata, pernionesq́, vt antea dictum est. Contra mammas grumosum lac continentes, & lactis copia turgentes, aqua maris cocta & illita auxiliatur.*

Gal. Lētes mediū tenēt caliditatis & frigiditatis, desiccāt tamē secundo ordine. Ipsum itaq; earum corpus desiccat & sistit ventrē: cæterū decoctū prouocat. Proinde etiā prior aqua abijcitur vbi retētionis causa adhibetur. Nam quæ ventri obueniūt fluxiones desiccat, os ventriculi, intestina, & totum denique ventrem corroborans, quamobrem cœliacis & dysentericis accommodatus est cibus.

Gal. Lens verò decorticata, vt illā adstringēdi vehementiā, & ea quæ ipsam consequūtur, amittit, ita magis nutrit, quā quæ cortice spoliata nō est; succū crassum prauúmq; gignit: tardeq́; cōmeat; non tamē alui fluxus desiccat, vti ea cui cortex nō est ademptus. Iure igitur, qui largius hoc edulio vtuntur, elephantiasin, & cācros incurrunt. Siquidem crassa siccaque cibaria, succo melancholico generando sunt idonea. Quare ijs duntaxat, quibus aquea in carnibus est καχεξία, lens in cibo vtiliter prębetur: aridis verò & squalētibus admodum damnosè. Eandem ob causam visum integrum & inculpatū hebetat, ipsum immoderatè exsiccās: ei verò, qui cōtrario modo se habet, cōfert. Ad mēstruas aūt purgationes nō est accōmoda: crassum enim & tardissimū sanguinē reddit: at muliebri profluuio est vtilissima.

LENS *minor.* Est & Lens minor, flore, siliqua, seminis figura omnique sui parte priori similis, sed omnia minora. A rei herbariæ studiosis seritur in hortis Belgicis.

VICIA. *Angl.* Fiche.
Trago & Officinis Belgij perperam Orobus.
Aduers. 401.

Gal. Semina non modò insuauia, sed concoctu etiam difficilia, & aluum retinentia. Perspicuum ergo est cùm huiusmodi naturā obtineant, alimoniam quoque quæ ex ipsis in corpus permanat, improbi crassique succi esse, idoneam ad humoris melancholici generationem.

ARACVS. *Aduers. pag. 401.*
Gallis velce sauuage & Crocque.
An vera Aphaca Diosc. Dalesc.?
Gallobelgi semine columbas saginant.

ARACVS siue Craca minima. Aduers. 401.

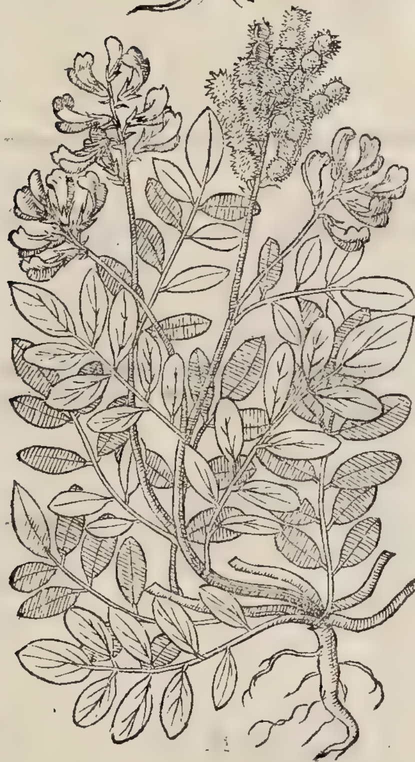

HEDY-

SECVRIDACA *minor. Aduerſ. 401.*
ASTRAGALVS *Monſpellienſium.*
*Hedyſaron alterum Dod.**

* Huius altera differentia in vireto ditiſſimo Hugonis Morgani, hyemis, cæli & ſoli noſtri patientiſſima.

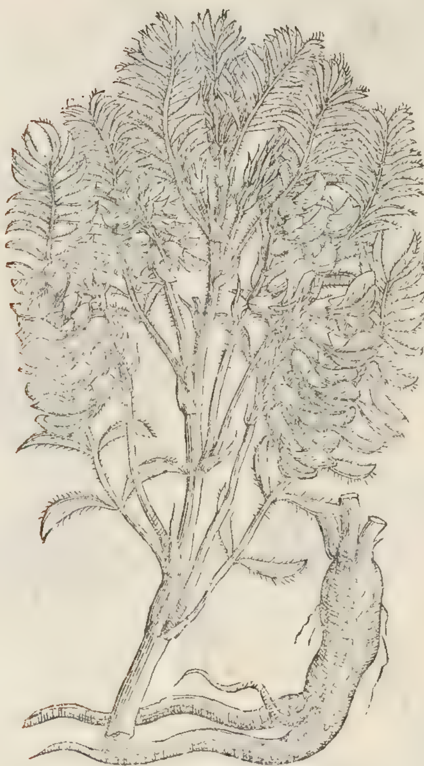
DIOSC. *Hedyſarum amarum guſtu, ſtomacho vtile in potu. additur in antidota. Cum melle ante coitus ſubditum, concipiendi ſpem adimit.*

Gal. Semen amarum & ſubacerbum apparet. Quamobrem potum gratum eſt ſtomacho, & viſcerum obſtructiones expurgat. Idē præſtant totius fruticis germina.

HEDYSARVM *alterum clypeatum.*
Helenium Aegyptium quorundam.

Specioſius multò ſuperiore alunt Hedyſarū vireta Belgica, quod Aegyptium Helenium eiuſue ſpeciem quidam dixere; alij verò appoſitè Hedyſarum cenſuere. folijs enim & procumbētibus cauliculis eſt Securidacæ: floribus amænis Geniſtæ, ſed rubentibus in cauliculis ſummis: è quibus poſtea ſiliquæ compreſſę hirſutę ternis, quaternis & quinis orbiculatis clypeoli effigie loculis complures viſuntur: ſemine intus Geniſtæ minore. Cuiuſmodi beneuolentia Franciſci Pennini pharmacopœi Antuerpiani doctiſſimi primùm vidimus & habuimus.

ASTRAGALVS *Lusitanicus Clusij. Lusit.* Alfabeca, *Bæticis* Garauancillos, *quasi dicas Cicer exiguum.*

Priscis & nuperis indicta hęc, posteritati icone & literis prodita sedulitate C. Clusij, quæ quasi cæteris rarior & perelegãtior foret; Astragalis generica habenda certè est, quibus quidẽ, vt si quæ alia, exactè æquiparatur. Prodit enim facie, ortu & cauliculis cubitalibus, digitum crassitie æquãtibus, duris subrubentibus, angulosis & lanuginosis; longioribus pediculis, plumatim foliorum exortus ex aduerso exactè gerentibus: folijs item hirsutis & incanis, gustanti primùm adstringentibus, deinde feruidis. Flores copiosi, Lupini, aut Fabæ vulgaris secũdum oblongos pediculos ex alarum sinu prodeuntes, ordine digesti, albi omnino, sed ante quàm aperiantur, ex luteo foris nigricantes. Radix pro stirpis magnitudine amplissima, brachiali interdum crassitie, palmari longitudine, deinde in binos aut tres ramos se findens, foris nigra, rugosa; intus candida, dura & lignosa, ingrato sapore; quę arefacta cornu duritie superat. Collibus quibusdam supra Olyssiponem, quos Tagus fluuius alluit, inter vepres; syluosis item locis non procul Hispali, itinere Granatensi oritur. Hæc Clusius.

DIOSC. *Astragali radix aluum sistit in vino pota; vrinam mouet. Vetustis vlceribus sicca efficaciter inspargitur. Sanguinem supprimit, ægrè propter duritiam tunditur.*

Gal. Fruticellus est exiguus, radices habens adstrictorias; quamobrem etiam ex numero est non instrenuè exiccantium. Nam vlcera vetera glutinat, & aluum fluxu tentatam sistit: si quis in vino decoctam radicem bibat.

ASTRAGALOIDES *altera Herbariorum.*

Glycyrrhizæ vultu cubitalem herbam quadam cum Astragali similitudine Astragaloidem statuerunt Mutonus & herbarum peritiores. Radice longa, digitum crassa nititur. caulis erectus in quo flores purpurei, siliquas nigras per maturitatem relinquentes.

ASTRAGALOIDES *Herbariorum. Astragalus fortè Matth. vel iam demum Polygala eiusdem.*

ASTRAGALVS *Syriacus.*

Non ita dissimilem vultum sortita est planta, quam circa arcem dirutam & vrbeculam Treuou vocatã Lugdunensis Galliæ, in collibus illis, vbi solebamus effodere Aetitem lapidem, sæpius eruimus & vidimus; quæ quia ad Astragalon accederet, Astragaloidem cum Valerando Dorzeo nostro Insulano & nonnullis alijs peritis herbarum exploratoribus diximus. Cauliculos spithameos & pedales erigit. Folia Ciceris aut Galegæ, sed minora in pediculis vtrinque ordine sita. Flosculi ex pallido puniceant, aspectu iucundi. Radix crassitie digitum æquat.

ASTRAGALVS *Syriacus.*

Perelegans & rarior multò quæ hic depicta leguminosa planta, Astragalis generica habenda certè est: quippe foliorum & cauliculorum similitudine, & implexu radicum prorepentium Astragalon refert. Sed florum denso exortu congestorum decore, effigie, elegantia, magnitudine & rubore ornatur amænissimo. Alepo Syriæ hanc plantam primùm habuimus, postea in vrceis pensilibus D. Brancionis Mechliniæ Italo semine enatam scimus.

GLAVX *vulgaris. Fænumgræcum syl. Tragi. Polygalon Cordi, & Gesneri Glycyrrhiza syl. à consimili radicis sapore. Angl.* Sea Trifoly. *Aduers. pag.* 402.

GLAVX *Dioscor. Clusij.*

Glaucis genus illud quod doctissimus Clusius describit, ne nobis quidem inspectione notum fatemur, quod quia plurimum ad Glaucem Diosc. accedere videtur, non possum non hisce subnectere, vt eius species & varietates indictas neutiquam transiliamus: vtque complures differentias notis inter se discernamus & notiores habeamus; de cuius assertione Clusio lubenter assentimur, & gratiā habemus, illiusque iudicio & descriptione oblectamur. Ternis aut quaternis à radice assurgit cauliculis dodrantalibus gracilibus, incanis; folijs ordine quodam vtrinque digestis secundū costæ longitudinem Lentis aut Astragali Hispanici iam descripti in modum; mollibus, supernè virentibus, infernè cana lanugine obsitis, gustu nonnihil amaro: flos extremis cauliculis confertus, & capituli spicæúe obtusæ & breuioris modo innascitur. Glycyrrhizæ vulgaris forma & colore perquam similis: radice exili, candicante, nusquam alibi quàm ad ripas Thormis fluminis, quod Salamanticam alluit, paulò infra eam vrbem obseruaui mense Iunio: verùm is locus procul à mari distat, iuxta quod Dioscorides nasci tradit. hæc Clusius.

CAPVT GALLINACEVM *Belgarum: an Onobrychis Diosc.?*
Polygala vera Dalesc. Onobrychis Dod.

DIOSC. *Herba suapte vi si trita illinatur, tubercula dissipat. Cum vino pota, stranguriás sanat. Illita* ex* oleo sudores mouet.* *Eadē

Gal. Rarefaciendi, digerendíque vim obtinet, proinde folia eius virentis imposita ad morem cataplasmatis phymata digerunt: arefactæ verò si in vino bibantur, stranguriās sanat.

CAPVT

CAPVT GALLINACEVM *Belgarum*.

ORNITHOPODIVM. Polygala Diosc. Dodonæo. Belg. Voghelnoet Aduerſ.403.

SFERRO CAVALLO. *Aduerſ.* 403.
FERRVM EQVINVM.

Varietas. Spõtè in ſyluis Auxiaci caſtri Gallobelgij tota minor prouenit, hyemis patientiſſima. Guſtu amarã & Hedyſaro natura aſſimilẽ facit Dod.

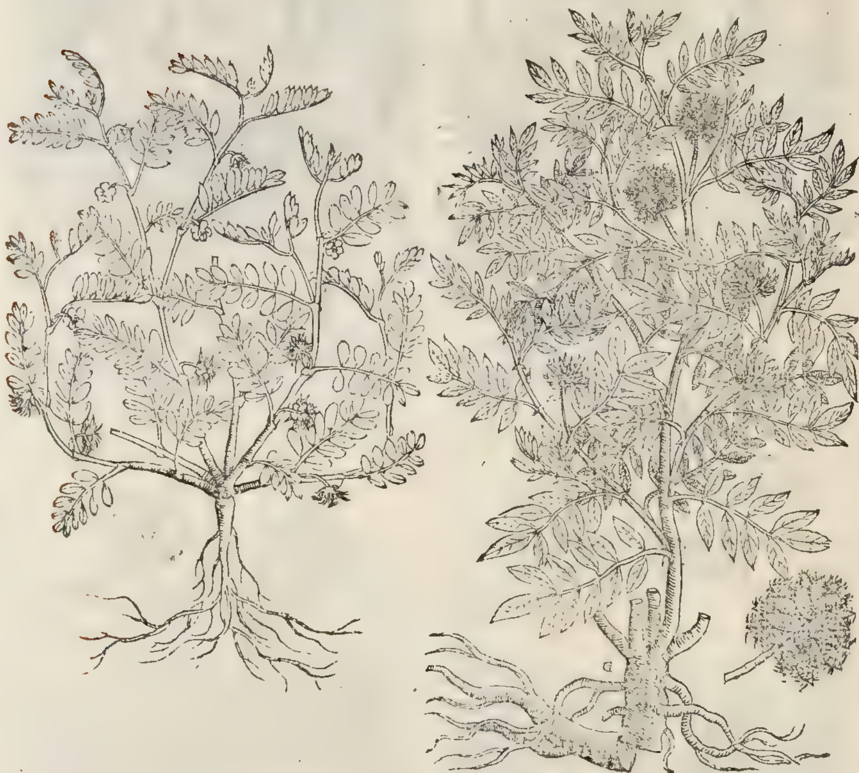
STELLA leguminoſa.

STELLA *leguminosa.* *Arturo Cortusi.*

[illegible] rarissima planta debetur Cortuso Patauino stirpium amantissimo, auidissimo & peritissimo: folijs exit leguminosæ Scorpioidis, flosculis Lampsanæ. Semen exile pullum in corniculis tantillum falcatis vno pediculo aptis & radiatim congestis, stellam exprimentibus; gustu leguminoso & glutinoso. Num eadē sit cum stella illa decantatissima herba Hibernis celebrata humi depacta, fides esto penes illos qui viderunt & referunt. Ad amatoria summis laudibus celebratur hæc.

TRIBVLVS *terrestris.*
Hisp. Abroios.
Aduers. 404.

GLYCYRRHIZA *echinata Diosc. Belg.* Suythout & Callisiehout. *Germ.* Sußholtz, sußwurtzel. *Angl.* Licores. *Gall.* Raigalisse & Raiglice. *Hisp.* Regalitia & regaliza. *Ital.* Regolitia. *Aduers.* 405.

DIOSC. *Drachmæ pondere epotus & impositus commorsis à vipera auxiliatur. Aduersus item venena cum vino potus. Decoctum eius sparsum pulices necat.*

Gal. Terrea & frigida qualitas, quæ & adstringens superat: fructus eius cùm tenuium sit partium, potus lapides renum comminuit.

GLYCYRRHIZA *echinata Diosc.*

DIOSC. *Succus radicis densatur Licij modo. Is in arteriæ scabritia efficax habetur: verùm oportet vt linguæ subditus eliquescat: æstuantiq; stomacho, thoraci ac iecinori conuenit. Sanat vesicæ scabiem, & renum dolores, cum passo potus. Idem eliquatus sitim sedat: vulneribus illitus accommodatur. Commanducatus ori prodest. Recentis radicis decoctum ad eadem conuenit. eiusdem farina pterygijs commodissimè inspargitur.*

Gal. Familiaris est nostræ temperaturæ: & cùm adstrictio quædam adiuncta sit, eius temperamentum quantum ex caliditate & adstrictione est, tepidæ potissimum caliditatis fuerit, quam proximè accedens ad temperamentum. Porro quoniam & dulcis, nimirum & modicè humida est.

GLY-

GLYCYRRHIZA *filiquofa.*
Aduerf. pag. 305.

CORONILLA *fiue Colutea minima.*
Polygala Valentina prima Clufij.

Varietas.

Eadem & plura quàm echinatæ Glycyrrhizæ tribuit Diofcorides, hæc poteft.
Refpirationẽ, omniaq; thoracis vitia iuuat: pectus dilatat; acres & falfos humores lenit & retundit. Moderato humentique calore, recens potiffimum fuccoque prægnans, & quadam tenui abftergente vifceribus amica dote, eorum farctus referat; afperitates lenit; & concoctionem iuuat.

COLVTEÆ *Scorpioidis varietas. Aduerf. pag.* 405. *Colutea Scorpioides coronata.*
CORONILLA *del Rey Hifpanorum.*

A fuperiore non nifi exilitate, & floribus fpeciofioribus, hilarioribufque corollam fertulámve auream effigiantibus differt, vnde Hifpanis Corona Regia dicta fuit. Belgij hortis cultioribus frequens. Lege COLVTEA.

CORONILLA, *fiue Colutea minima.*

Harum omnium, cùm fint omnia longè minora, minimam diximus; furrectis foliolis Rutulæ concoloribus, alioqui affimilis cæteris. fpithameus cauliculus. Belgis hortenfis. Coluteæ varietas.
Agro Salamanticenfi, Granatenfi, Murciano & Valentino fponte oritur fecus vias, vt auctor eft C. Clufius.

ANTHYLLIS leguminosa Belgarum.

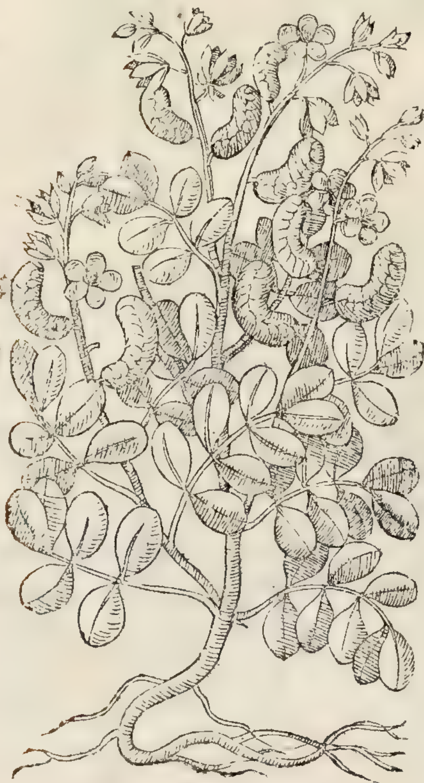
ANTHYLLIS *leguminosa Belgarum.*
Anthyllis prior Dod. Glaux quorundam.

Quæ Septentrionalibus Anthyllis prior vocatur, à similitudine videtur cum leguminibus cognata: quippe foliorum & cauliculorum effigie, lentem refert, mollioribus & incanis, & carnosis. flores lutei Trifolij pratensis quadamtenus, nō adeò in glomerationem compressi, sed hiantes magis & depressi. Semen item Trifolio non ita absimile. Creberrimi cauliculi procumbentes spithamei: radix exigua. Agrorum marginibus Lutetiani agri, Narbonensis, Germaniæ & Angliæ passim occurrit.

COLVTEA *Theoph. Aduers. pag. 406.*

SENA.

SENA. *Aduers. pag. 406.*

MESVE. Folliculo quàm foliis est efficacior, præsertim si is ex viridi nigricat, modicè amarus, subadstringit absolutus, recens in quo semen amplum, compressum. Calfacit initio secundi ordinis, siccat primo. Folia etiam primo calefaciunt. Terget, expurgat, digerit, purgat clementer melancholiam Sena.

choliam,& bilem vſtam à cerebro, ſenſoriis,pulmone,corde, hepate, liene. Proinde morbis dictarum partium ab humore huiuſmodi proficiſcentibus ſuccurrit, vt melancholicis febribus antiquis: gaudium gignit ablato humore ſine cauſa externa triſtante, & floridum corpus efficit,obſtructiones viſcerum aperit.Foliorum huius & chamæmeli decoctum lotione cerebrum,neruos roborat. Eadem quouis modo vſurpata,viſum & auditum firmat. Eius purgationem tardam & imbecillam celerant & intendunt miſta acria,vt Zingiber,Sal Gemmę,ſal Indus. Ne verò ſtomachum lædat,cardiaca & ſtomachica ſunt miſcenda. Ob id Galeni decreto coquenda largo pondere ex iure Galli, Gallinæ, vel aliarum carnium,vt citra moleſtiam purget: vel ſero lactis infuſa,cum ſpica,deinde parum diu ferueſacta, vel puluis eius ex lacte dulci ſumendus eſt. Vino albo muſteo miſcebat quidam vim magnam Senæ, poſt tres menſes potandam dabat, ſicque purgabat cerebrum & ſenſoria, & gaudium augebat. Sunt qui decocto eius cum prunis & ſpica feliciter purgant. Mediocrem autem coctionem ſuſtinet. Infunditur ab aureis tribus ad ℥ vnam.

Lege SPARTIVM. *Geniſta ſcoparia vulgi.*
Geniſta Plin. cum Hippoſpartio,
ſiue Rapo Geniſtæ. Aduerſ. pag. 407.
Hiſp. Scobas.*

Vulgi GENISTELLA *infectoria.*
An Lutea Plin.? Aduerſ. pag. 407.
Perperam Ferula Tragi.

* Vrinam amaritudinis ratione mouet & calculum frangit vi incidendi & extenuandi.

GENISTELLA *infectoria. Aduers. pag. 407.*
Genistella tinctoria Clusij. Scoba Murcianis.

SPARTIVM *Dioscorideum Narbonense & Hispanicum. Aduers. pag. 408.*

2. E solo folio latiore secundam differentiam alit Mutonus noster.

Varietates. 3. Et tertiam iuxta Zuthphaniam lectam, procumbentibus pedalibus ramulis, cæteroquin non absimilem.

4. Quartam differétiam Clusius icone & oratione his verbis dedit. Ad binorum cubitorũ altitudinẽ crescit interdum hic frutex, nudo stipite, enodi, recto, digitali crassitudine, candicãte cortice obducto, in multiplices breuesq; ramos summa parte sese diuidens, tenellos & fragiles, quos ornant folia Lini aut Thymelææ frequentia, supernè virentia, infernè verò incana & planè argenteo splendore, gustu primùm linguam exsiccante & nonnihil adstringente, deinde subamaro: flores summis ramulis nascuntur spicatim Genistæ tinctoriæ Germanicæ similes, lutei. Tota planta elegans aspectu. Nusquam hunc fruticem conspexi, quàm Murciano regno secundum vias mense Maio florentem. Incolæ Scoba vocant.

SPARTIVM *Dioscorideum Narbonense & Hispanicum.*

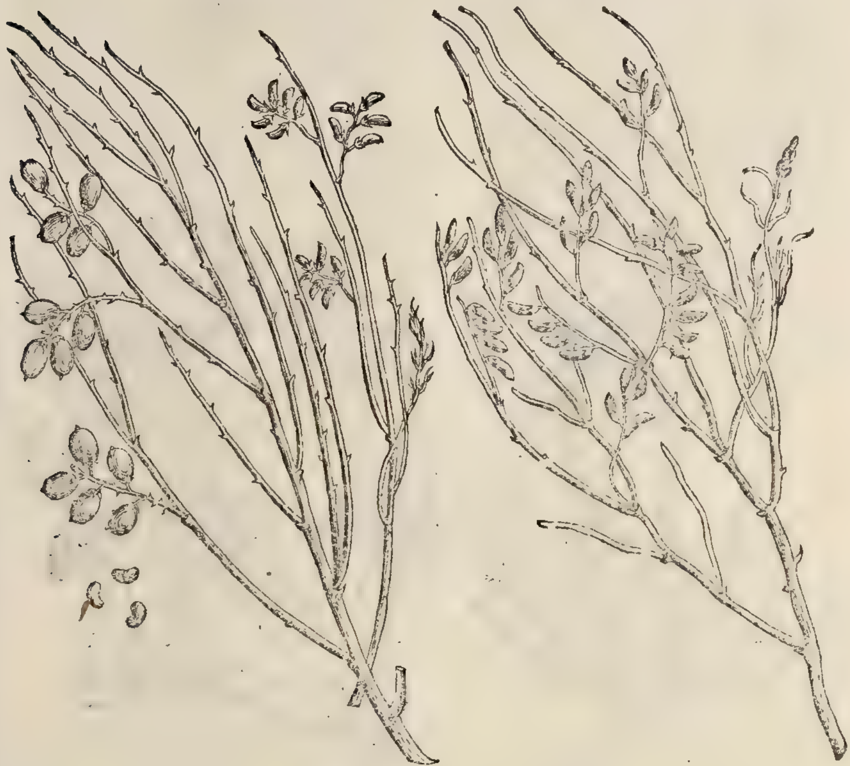
DIOSCOR. *Purgant per superna vehementer, Hellebori vice citra periculum flores & semina, quinis obolis in aqua mulsa pota. Semen deiectionem mouet. Ramis in aqua maceratis, mox tusis, extractus succus, ischiadicis & anginа laborantibus auxiliatur, si cyathi modum ieiuni bibant. Quidam marina aqua macerare malunt, & infundere ischiadicis clystere. strigmenta autem elicit cruenta.*

Gal. Non instrenuè trahentis est facultatis.

Eadem Sethus. Ægin. eadem quæ Diosc. pota quinque obolorum pondere per superna sine periculo veratri modo.

SPARTIVM *Hisp. alterum flore luteo Clusij.*
Spartum monospermum Hisp. Mutoni.

SPARTIVM 2^m^. *floribus albis Clusij.*
Facie vulgati Spartij Narbonensis aut Hispanici.
Hisp. Retama, & yniesta, & Hiniesta.

In siliquis rotundis, semine reperto in vuis Damascenis in Belgio enatum habuit Mutonus, eiusque postea ramulis nos donauit C. V. D. Ioannes vander Dilf. Frutice, radice, stipite striato, vimineis virgis iunceisve, foliolis caducis & flosculis luteis, sed minoribus vulgare Narbonense aut Hispanicum Spartium refert. Sed in singula siliqua, lobóve siue cartilagineo tereti oliuari folliculo, herbariorum Ciceri syluestri ferè pari subrufo, singulum semen atrum & durum, renis effigie, claudit. Variis Castellæ vtriusque locis arenoso solo oritur, vt auctor est Clusius.

SPARTIVM 2^m^. *floribus albis Clusij.*

Genistam Damascenam odoratam flore albo Hispani referunt: quam subiunxit præcedenti Spartio Carolus Clusius his verbis: Aliud superiori simile, longè tamen maius & hominis altitudinem superans. Virgulis priore tenuioribus & lentioribus magisque obsequiosis: flore paulo maiore & omnino candido: lobis à superiore, forma non differentibus, sed minoribus, semen etiam minus continentibus.

Huius me primus monuit Antuerpiæ C. medicus D. Dionysius Thomas Lusitanus, materiæ Medicæ gnarus.

Gadibus solùm prouenit & locis vicinis aura marina perflatis.

GENISTELLA *montana. Aduerſ. pag. 408.* *Geniſta anguloſa Cordi.*
Geniſta ſagittalis nuperorum. *Chamæſpartium Tragi.*

Caput luxa- tu... Aduerſ. pag. 4... hic reſtitui...

Spartea & hæc herbula eſt, & duntaxat montium celſiorum conuallibus quibuſdam obuia, vt Calcari montis Narbonenſis, propter cœnobium: In Germaniæ etiam arduis ſpargens ſeſquipalmaria folia pinnatim triquetra, ſagittæ affixæ aut innatæ pennæ ritu, articulatim veluti geniculata per ſpatiola & commiſſuras inſecti, qualia videre eſt virentia etiamnum Londini, Mechliniis, Antuerpiæ & Lieræ in hortis; floribus luteis Geniſtellæ infectoriæ faſtigiata, quibus ſuccedunt ſiliquæ, & ſemen Geniſtæ longè minora.

GENISTELLA *pinnata altera Hiſpanica.*
*Chamægeniſta peregrina Cluſij.**

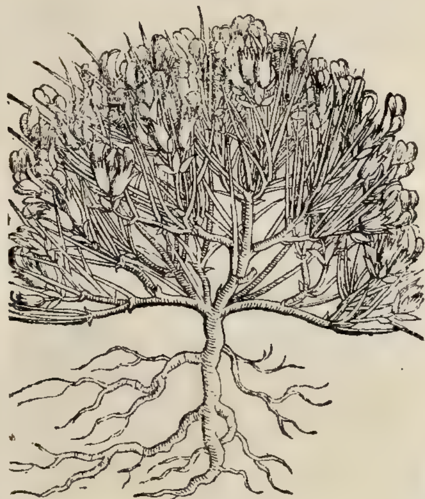
ASPALATHVS *ſecunda Monſpellienſium.*
An Scorpio Theoph. Cluſio & Anguillaræ?

Lege fu... tis, & de... ternis. Item pa... pòſt leg... *Aſpalathu...*

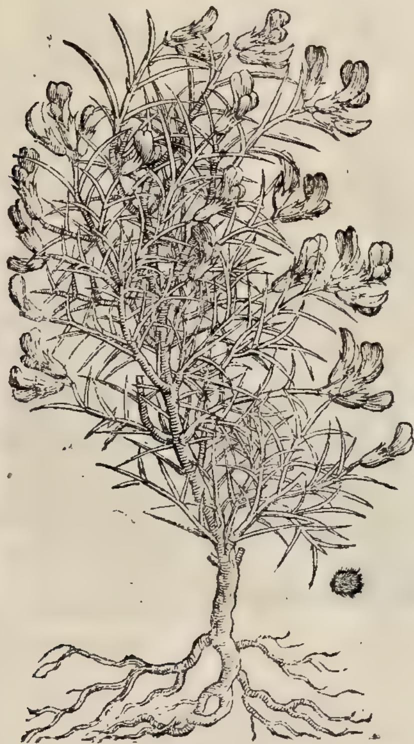
* Hanc ſuperioribus menſibus ad me miſit Franciſcus van Zynich Bruxellenſis pharmacopœus vniuerſæ materiæ medicæ, vt ſi quis alius, gnarus, ex Hiſpania delatam opera D. Ambroſij Boone Conſiliarij Regij, quę quia exactiſſimè à Cluſio deſcripta, eius deſcriptionem ſequemur: Vix palmari altitudine aſſurgit, admodum fruticoſa, foliis Chamelææ proximis, duris & carnoſis, per ambitum aliquantulum ſinuoſis & criſpis, rigidiuſculiſque, vno ex altero è medio folij neruo prodeunte, quemadmodum in Chamægeniſta, quam nonnulli Sagittalem vocant, interdum verò binis ternísve ſimul exorientibus: hic verò neruus paulatim intumeſcit, & in ramulum conuertitur, quandoquidem tota planta folioſa ſit: in extremis iſtis foliis, quini, ſeníve aut plures flores ſimul iuncti ex villoſis caliculis naſcuntur Geniſtellę ſimiles, ſed minores aureo planè colore, ſed quorum bina inferiora folia incana lanugine pubeſcunt. Floret Martio incultis locis Valentini regni.

SPARTVM *aphyllon fruticosum iunceis aculeis, lanatis capitulis. Aduers. pag.* 409.
Valentinis Hisp. Erizo *.i. erinaceum.* *

Est idem cum hac ERINACEA Clusij, cuius flores ex cæruleo purpurantes non videramus, nulláve foliola, quæ rarò producit, scitè à Clusio animaduersa, & descripta.

GENISTASPARTIVM *spinosum alterum.*

GENISTELLA *aculeata. Aduers. pag.* 409.
Fortè Vlex Plin. Germ. stekende Ginst.

Menses & ventris fluores sistit, Fuchs. auctore: & ad eadem valet quæ Hippuris.

GENISTASPARTIVM *spinosum alterum.*
SCORPIVS *secundus Clusij.*

Debetur & hæc Nepa Carolo Clusio, qui eam primus ab altero Spartio spinoso distinxit. Pedem proceritate vix æquat, aut superat. Spinæ horridæ ex aduerso binæ quadam serie exeunt, colore pallidiores quàm alterius vulgatæ: flores summis ramulis lutei & seminaerui, magnitudine, incana, lanugine hirta latitant sub spinis. Radix totaque facies cæteroquin non absimilis superiori. Collibus Granatæ vicinis itinere Cordubensi solummodo euulsit Clusius.

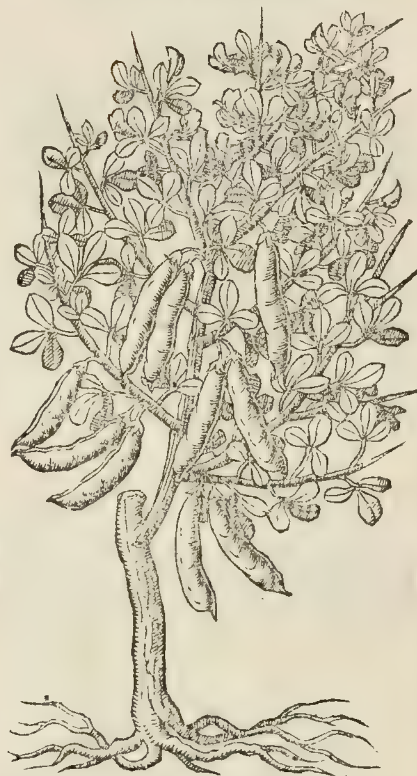
Spina

Spina ACATIÆ *Diosc. Aduers. pag.* 409.
Acanthus Theoph. Anguil.

Siliqua Lupini effigie.

ACATIA *altera Dioscoridis.*
Aduers. pag. 410.

DIOSCOR. *Acatia in Aegypto nascitur spina instar arboris, fruticosa, non se in rectum attollens, florem habet candidum, & semen lupino simile in folliculis. ex quo succus expressus siccatur in vmbra, niger ex maturo semine, subrufus ex viridi. Eligatur modicè rufus & odoratus, vt in hac arbore esse potest. Aliqui exprimunt ex foliis & semine succum. Manat & gummi ex ea spina. vis ei ad spissandum, refrigerandumq́; efficax. Succus oculorum medicamentis vtilis. valet ad ignem sacrum, vlcera quæ serpunt, perniones, pterygia, & oris vlcera. procidentes oculos reprimit. mensium abundantiam sistit. prociduam vuluam cohibet. citam aluum supprimit, aut potus aut subter inditus. capillos denigrat. lauatur oculorum medicamentis, trito in aqua, mox effuso quod concreuerat, donec pura extet aqua. & ita cogitur in pastillos. vritur etiam in cruda fidelia, donec fictile fornacibus percoquatur: torreturq́; in carbonum halitu perflata. Spinæ decoctum solutos artus fotu committit. Præfertur eius spinæ gummi, quod in vermiculorum speciem contrahatur, & vitri modo perluceat, ligni expers. proximum est candidum. sordidum verò ac resinosum, inutile. Cutis meatus obstruit. & medicamentorum quibus admiscetur, acrimoniam hebetat. ambustis ex ouo illitum, pustulas non patitur erumpere.*

Gal. Acatiæ & planta ipsa acerba est, & fructus & succus, qui lotus quidem & imbecillior & minus mordax redditur, vtpote acrimoniam quandam in lauatione deponens. Porrò si parti alicui sanæ illinatur, protinus eam & sicciorem & contractam efficiet, nullum quidem caloris sensum inuehens: sed nec frigoris admodum valentem. vnde constat medicamentum id esse frigidum & terreum, immista quadam etiam essentia aquea. Et sanè coniectura est, non esse similare, verùm quasdam in sese dispersas habere partes tenues & calidas, quæ in ipsa ablutione segregentur. Estoque & hoc tertij ordinis exiccantium, & secundi refrigerantium, vbi quidem elotum fuerit, *absque eo verò primi.

* illotũ verò.

ACATIA *altera Diosc.*

Succus eius adstringit, viribus inferior, & ocularibus medicamentis inutilis.

FRAXINELLA *Cordi & officinarum, an sit Tragium Diosc.? Aduers. pag. 410.*
Tragium Guillandini qui non μικρότερα, sed μακρότερα legendum probat, Plinium sequutus, qui illud Terebintho æquale facit.

DIOSCOR. *Tragij semen,* [1] *folia, lachrymaq́ illitu* [2] *spicula è corpore eiiciunt. omnia quoque corpori impacta euocant. pota stranguriæ medentur, calculos* [3] *vesicæ frangunt. menses trahunt. Modus in sumptione est drachma vna. fama est syluestres capras sagittis confossas eius herbæ pabulo spicula excutere.* 2 Eadē Gal. 3 Eadē Gal.

[1] Gal. Tragij folia, fructus, lachrymaq́; trahentis digerentisque sunt facultatis. Est verò & tenuium partium, & facultate in principio tertij ordinis calida.

ARBORVM, *Fruticum & Cremiorum obseruationes.*

LENTISCVS *Diosc. Aduers. pag. 411.*

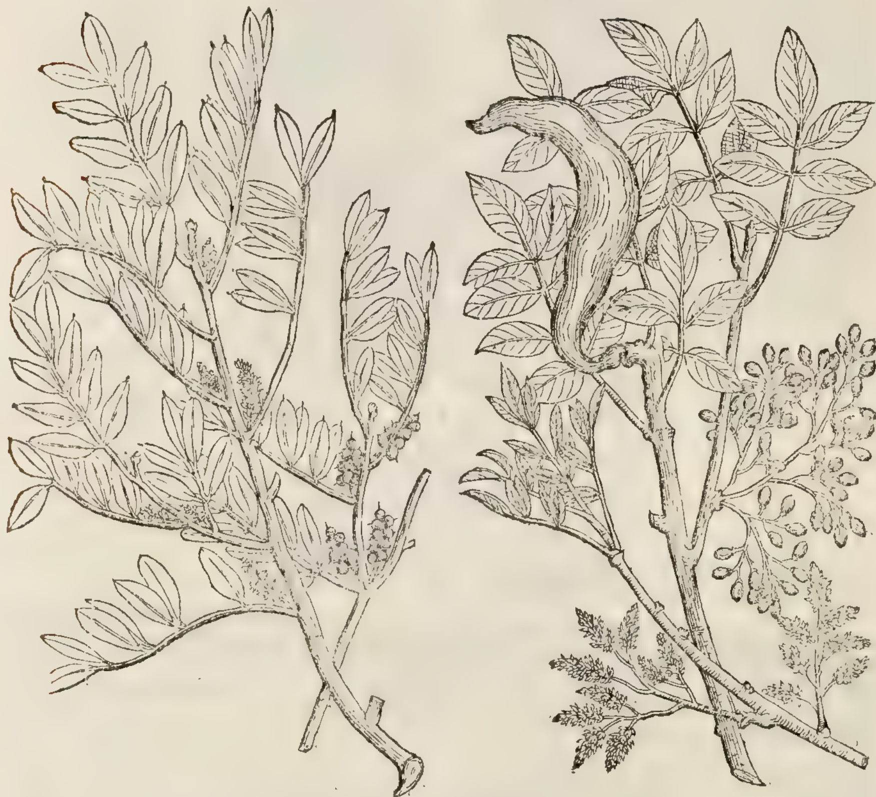
DIOSCOR. *Nota arbor est cui vis inest adstringendi. semini enim, folio, ramo, cortici, radicibusq́; cognata insunt vires. Liquamentum autem ita fieri solet: Folia, cortex, & radix in aqua coquuntur, & vbi abunde cocta refrigerataq́; sunt, folia abiiciuntur. aqua denuo coquitur, donec mellis habeat crassitudinem. Lentiscus sua astringendi dote, valet aduersus sanguinis reiectiones, alui profluuia, & dysenterias in potu. item contra eruptionem sanguinis è vulua, & eiusdem aut sedis procidentia. In totum acaciæ & hypocistidis vicem repræsentat. Idem facit succus è tritis foliis. Decoctum fotu caua explet. & fracta ossa ferruminat. vuluæ fluxiones sistit. nomas arcet. vrinam pellit. motus dentium collutione stabilit. Virentes surculi calamulorum vice dentibus repurgandis affricantur. Fit è semine oleum, quod prodest cùm quid astringi opus est. Lentiscus resinam gignit, quæ lentiscina cognominatur, & ab aliquibus, masticbe. Pota vtilis est sanguinem reiicientibus, & tussi veteri. stomacho auxiliatur. sed ructum mouet. additur in dentifricia & illitiones faciei, ad nitorem cuti conciliandum. palpebras oculis incommodas replicat. manducata halitum oris commendat. gingiuas contrahit. Optima & copiosissima in insula Chio prouenit. Præfertur nitedulæ modo resplendescens, & candore Tyrrhenicæ ceræ similis, adulta, retorrida, friabilis, odorata, stridorem edens. Viridis autem inferior est. Adulterator thuris, resinæq́; pineæ nucis mistura.* Mastiche.

Gal. Frutex hic ex aquea eſſentia leuiter calida, & terrena frigida nō pauca compoſitus eſt. Deſiccat igitur ſecundo ordine completo; aut tertio incipiente: in caliditatis & frigiditatis differentia quodammodo eſt medius & ſymmetrus. Similem omnibus ſui partibus adſtrictionem obtinet in radicibus, ramis, extremis turionibus; germinibus ac foliis, præterea fructu, & cortice: ac ſi ſuccum ex foliis eius viridibus exprimas, ſimilis hic ordinis eſt, moderatè adſtringens. Itaque bibitur & per ſe & cum aliis medicamentis, quæ dyſenterias & alui affectus ſanant. Quin & ad ſanguinis expulſiones, tum ſedis vuluæque procidentias idoneus eſt, vtpote ad hypociſtida nonnihil propè accedens.

LENTISCVS *Dioſc. Narbonenſib.* Reſtincle. *Angl.* Maſtictree. *Germ.* Maſtixbaum. *Gal.* Lentiſc. *Hiſp.* Mata. *Ital.* Lentiſco.

TEREBINTHVS *cum flore. Aduerſ. pag.* 412. *Angl.* Terpentine tree. *Gal.* Terebinte. *Hiſp.* Cornicabra. *Ital.* Terebinto.*

Lege *ſemper virentis.*

*DIOSC. *Terebinthus cognita arbor eſt, cuius folia, & ſemen, & cortex aſtringunt, & ad eadem ad quæ lentiſcus conueniunt, ſimili parata modo ſumptáq; Fructus eſui aptus eſt, ſed ſtomacho aduerſatur. excalfacit. vrinam mouet, venerem excitat. contra phalangiorum morſus conuenienter in vino bibitur. Reſina eius ex Arabia Petræa defertur. Prouenit etiam in Iudæa, Syria, Cypro, Aphrica & Cycladibus inſulis. Sed præualet candida, perlucida, vitreo colore & in cæruleum vergente, odorata, terebinthum olens. Terebinthina reſinas omneis antecedit. proxima lentiſcina, & è pinu, & abiete. has ſequitur è picea & pineis nucibus reſina. Natura omnibus calfacere, mollire, diſcutere, expurgare. tuſsi ac tabi conueniunt per ſe, aut in eclegmate ex melle. vitia pectoris expurgant. vrinam cient. cruda concoquunt. ventrem emolliunt. palpebras commodiſsimè replicant. lepras tollunt, cum ærugine ac ſutorio atramento, nitroq; auribus ſaniem emanantibus cum melle & oleo: item in pruritu genitalium vtiles. malagmatis, acopiſq; admiſcentur. laterum doloribus per ſe, illitu & appoſitu auxilio ſunt.*

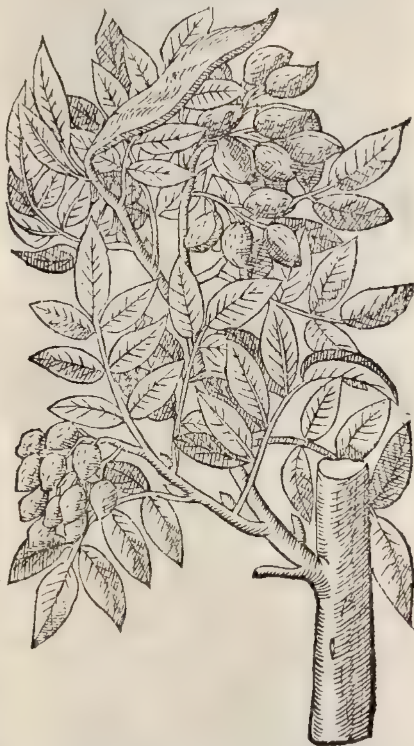
Gal. Terebinthi tum cortex tum folia, tum fructus adſtrictorium quiddam obtinent. Sed & ſecundo ordine excalfaciunt. Itaque quòd etiam deſiccent manifeſtum eſt. Recentes quidem etiamnum humidiúque modicè; ſicci verò ordine ſecundo. Cæterùm fructus aridus propinquus eſt etiam tertio ordini deſiccantium. Eſt enim adeò calidus, vt mandentibus protinus eius caliditas percipiatur. Itaque etiam vrinam prouocat, & lienibus prodeſt.

RHVS

RHVS. *Sumach officinarum. Aduers. pag. 412.*

PISTACIA *cum corniculis. Aduers. pag. 413.*
Angl. pistackes, & fistikes.
Ital. pistachi.

DIOSCOR. *Rhus quæ obsoniis aspergitur; corticosa tunica perquam vtilis est. Folia vim habent* * *adstringendi, & acatiæ effectus præbent. Decoctum capillos denigrat. Dysentericis infunditur, & in potus eorum insessusque adiicitur. Instillatur auribus purulentis. Gangrænas & pterygia cohibent folia ex aceto aut melle illita. Liquamentum fit ex aridis foliis, ad craßitudinem mellis in aqua decoctis, ad eadem vt lycium conueniens. Semen eosdem effectus exhibet. Cœliacorũ, dysentericorumque obsoniis inspergitur Fracta, desquamata, liuidaque, illitum ex aqua, ab inflãmatione vindicat. Linguæ asperitates cum melle abstergit. Candida fœminarum profluuia sistit. Hæmorrhoidas sanat, cum querno carbone intrito admotum. Aqua in quo semen maduit decocta, cogitur coitque, efficacior ipso semine. Gummi defert, quod dentium cauis imprimitur, ad dolores finiendos.*

* Idem Gal. Tertio ordine exficcat, & secundo refrigerat.

Lege COCCIGRIA *Theoph. Cotinus Plin.* 413.

Quidam asserunt esse *Fustet* Gallorum, quo inficiunt aureo colore.

PISTACIA.

DIOSC. *Stomacho amica sunt. Trita cum vino contra serpentium ictus prosunt, siue edantur siue bibantur.*

Gal. Fructus eius quodammodo tenuioris essentiæ est, subamarum quid & odoratum habens: obstructiones itaque liberat, sed maximè iecoris. verumtamen etiam thoracis pulmonisque.

GLANS *vnguentaria. Aduers. pag. 414.*

DIOSC. *Drachmæ pondere pota lienem absumit. cum lolij farina & aqua mulsa podagricis illinitur: psoras leprasque decocta in aceto vitiligines, & nigras cicatrices cum nitro emendat; & cum lotio lentigines, varos, & papulas in facie, & cutis vitia tollit. Vomitiones* (ʒ.j. Gal.) *monet. Aluum cum hydromelite resoluit, stomacho aduersatur. Cortex* Eadem Gal. *eius magis adstringit: verùm tusæ & expressæ succus abstergentibus medicamentis adijcitur, quæ aduersus prurigines & scabrities idonea sunt.*

MESVE. Oleum emollit: frigidis neruorum affectibus conuenit, duritias resoluit.

Balaninum Oleum.

DIOSC. *Repurgat maculas, lentigines, varos, & cicatrices nigras. aluum soluit. Stomacho aduersatur; contra aurium dolorem, sonos, & tinnitus auxilio est, cum anserino adipe instillatum. Similis Sesamini ratio.*

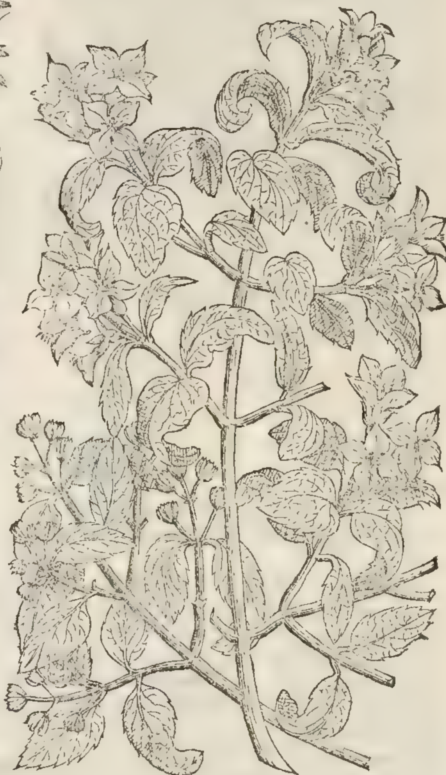
SYRINGA cærulea Lusitanica.

SYRINGA cærulea Lusitanica.
Aduers. pag. 414.
Lilac Matth.

Flores racematim cohærent cærulei, suauissimum odorem fundentes: populnea fronde in ramulis Rhois modo fruticantibus.

SYRINGA *Italica.*

Folia habet Betulæ longiora, & flores Arantij vel Tiliæ, albos odoratosque. Hortis Belgij hoc nomine hodie notissima.

STAPHYLODENDRVM.

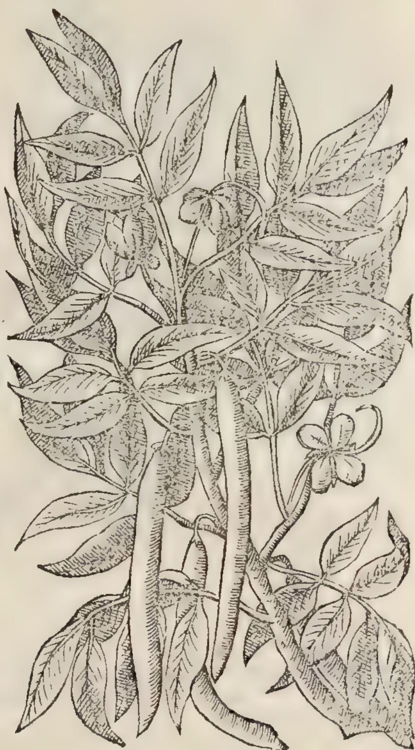
Σταφυλόδενδρον. STAPHYLODENDRVM *Plin. Aduers. pag.* 414. *Gal.* Baguenaudes à patrenostres. *Ital.* Pistachio saluatico.

Κερατία

Κερατία SILIQVA. *Aduerſ. pag.* 414. *Gal. & Prouincialibus* Carobe. *à Chaldæis ſic etiam dicta. Angl.* Silick tree. *Ital.* Silique, *&* Carobe. *Hiſp.* Algarrouas. *Germ.* S^t. Jhons brot.

CASSIA *purgatrix. Aduerſ. pag.* 414. 415. *Officinis, Gal. Germ. Belg. Ital. & Anglis,* Caſſia. *Item Hiſp.* Caña fiſtola.*

*Tutiſſimum medicamentum qualibet die, hora, ætate, ſexu, etiamque prægnantibus nulla moleſtia aut incommodo, flauam bilem, pituitam, hepatis, renum, & quoſlibet viſcerum feruores, educens.

MESVE. Caſſia fiſtula calido frigido temperata, niſi quòd paulò eſt calidior, humida primo gradu, clementer & innoxiè à ventriculo bilem & pituitam purgat leniendo, febribus inde ortis confert, ſanguinem hac ratione puriorem reddit, ac eius ſanguinis, & bilis flauæ acrimoniam frangit, reſoluit thoracis & pulmonis, & aſperæ arteriæ phlegmonas, eaſque partes lenit ipſa morſus expers, ſitum ſedat, præſertim ſumpta cum ſucco intybi, vel cichorij, vel ſolani arte depurato. Intemperiem deniq; renum calidam mitigat, cum diureticis ſumpta, & glycyrrhizæ decocto, ob idque calculum in his gigni prohibet. Deligenda eſt fiſtulâ inſigni, plenâ, ob id graui, ſplendente foris ac etiam in pulpa pingui, quæ recens ſumenda eſt potiùs, quàm vaſis ſeruata: ſi autem viſcera ſunt ſicciora, caſſiæ lubricitas augenda eſt oleo amygdalarum dulcium: ſi debilia & lubrica ſint, minuenda myrobalanis vel rhabarbaro, vel aqua cum maſtiche cocta, vel ſpicâ additâ: ſi ad vias vrinarias ferri eam volumus, vretica miſceantur. Quoniam verò tardiùs & imbecilliùs purgat, acre aliquid (quale thymum, hyſſopum) actionem eius intendens miſceatur, aut potiùs aliquid medicamentorum valenter purgantium: efficaciuſque purgat hæc, ſi ex ſero lactis propinetur. Tam eſt benignum & innoxium hoc medicamentum, vt omni ætati, & ipſis etiam pueris & prægnantibus tutò ſumatur.

MOLLE *Clusij.* GELSEMINVM *vulgatius. Aduers. pag. 415.*

Molle, quale exercitatissimæ cognitionis descripsit peritissimus Clusius, hîc subdere visum fuit, instituti nostri, & ordinis consecutione: vt cuius semen & herba ab illustrissimo viro D. de Brancion mihi communicata fuerint.

Molle. CLVS. Cæterùm odor fœniculi mihi in memoriam reuocat arborem in Peru nascentem, Molle vocāt, cuius ego pusillas duas plantas, è semine natas, vidi ante aliquot annos Mechliniæ in horto splendidissimo illustris viri Dn. Ioannis de Brancion, sed quæ tertio anno perierunt hyemis iniuria.

Molle historia. Erant autem eæ arbusculæ trunco (quia tenellæ) ex viridi nigricante, multis conspersо veluti maculis cinereis, folia pennata vt fraxini, sed multo minora, ex viridi nigricantia, serrata, & sub extremum angustiora, quæ ab arbusculis reuulsa lacteo succo, eoque lento & viscido, & odorato manabant, & ipsa folia trita fœniculi odorem reddebant, gustata adstringentis facultatis nonnihil habere videbātur. Fructus ex quo natæ sunt, piperis ferè magnitudine, oleaginosus, pellicula rubescēte tectus, racematim cohærens, vt ex eius icone, quam ad viuum depingi tum temporis curauimus, conspicere licet: florem quem habeat ignoramus, sed quibusdam auctoribus, minutus est, viti similis.

Natales. Hæc arbor abundanter nascitur in conuallibus & locis planis Peruanæ regionis, vt referunt omnes qui Occidentalium Indiarum descriptionem dederunt: sed Petrus Cieça maximè, qui eius descriptionem hoc modo cap. 112. primæ partis Chronici dat.

Molle historia alia. Toto hoc tractu conspiciuntur magnæ quædā, & etiam paruæ arbores, quas Molles appellant incolæ. folia habent minuta, odore fœniculi, cortice adeò commendato, vt eius decocto crurum dolores & inflationes summa cum vtilitate foueantur: ex ramulis fiunt dentiscalpia vtilissima. Ex huius fructu cum

Molle vinū. aqua decocto, pro cocturæ modo, fit aut vinum, siue potio admodum bona, aut acetum, aut mel: tan-

Facultates. toque in precio apud Indos sunt hæ arbores, vt quibusdam locis eas consecratas suis Idolis habeant. Addunt nonnulli eius arboris foliorum decoctum, doloribus ex frigida causa ortis auxilio esse, gummi verò eius, quod Mannæ modo candidum est, lacte dissolutum, caliginem oculorum abstergere.

CHAMÆGELSEMINVM *grandiflorum peramœnum.*

Humilis Gelſemini quandam etiam ſpeciem elapſa æſtate Bruxellis, quam alebat ſtudioſè in vrceis penſilibus C. V. D. Ioannes de Boiſot, vidiſſe memini, ſurculoſis ramulis pede, vix cubito vel ſeſquicubito longioribus: foliis Iaſmini vulgaris, minoribus, nigrioribus & rotundioribus. flos aſpectu ſuauiſſimus, itidem non abſimilis, ſed quadruplò maior, patulus, Thalerum æquans, candidus auerſa parte ſuauè rubens.

BALSAMVM *Dioſc. Aduerſ. pag.* 415.

DIOSCOR. *Arbor * Cytiſi, (non Albæ violæ) Lycij, ſiue Pyxacanthæ, (non pyracanthæ) magnitudine conſpicitur. Folium Rutæ proximum, longè candidius, perpetuo virens. In Iudæa ſolùm quadam valle & Aegypto naſcens. His differens modis, ſcabritia, proceritate, gracilitate. Quod igitur tenui & capillacea coma eſt, theriſtum vocant, quaſi demeſſile: fortaſſis quoniam ob gracilitatem facilè demetatur. Aeſtiuis ſub ortu Canis ardoribus, arbos vnguibus ferreis inciditur, manatq; è plaga ſuccus, quem opobalſamum vocant: ſed tam exiguo ſtillatu, vt annis ſingulis, ne plures quidem quàm ſeni ſeptenive congij cogantur. inibiq; pondus; duplo rependitur argento. Succi probatio eſt, vt ſit recens, validi odoris, ſyncerus non ad acorem vergens, dilui facilis, leuis, aſtringens, ac modicè mordens guſtu. Sed variè vitiatur, mixto ab aliquibus terebinthi, cypri, lentiſci, balani vnguento: item ſuſino, metopio, melle, aut Cypria cera liquida. quod maleficium facilè deprehenditur. Namque merus in laneam veſtem fuſus, neque maculam facit, neque ſi eluatur, notam relinquit: vitiatus autem inhæret. & lac inſtillatus coagulat, quod adulteratus non efficit. Quin etiam ſyncerus in aqua aut lacte celerrimè liquatur, coloreq; lacteſcit: vitiatus verò olei modo innatat, ſe conuoluens, aut in ſtellæ modum diffundens. Syncerus ſeneſcens craſſeſcit, deteriorq; redditur. Hallucinantur, qui aqua concretum peſſum ire, & ad ima ſidere arbitrantur, poſtea diſſipatum ſupernatare. E ligni genere, quod xylobalſamum vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, quadam tenus opobalſamum ſpirans. Neceſſarius etiam ſeminis erumpit vſus, quare eligatur fuluum, plenum, grande, ponderoſum, mordens guſtu, feruens in ore, modicè opobalſamum * olens. Adulteratur † ſemine hyperico ſimili, quod à Petra oppido defertur: ſed coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, ſapore piperis. Efficaciſſima vis ineſt ſucco, & quammaximè calfaciens. abſtergit quæ tenebras oculorum pupillis offundunt. medetur perfrictionibus vuluæ cum roſaceo cerato appoſitus. menſes quoque, ſecundas, & partus extrahit. horrores illitu diſcutit. vlcera ſordida expurgat, & cruda concoquit. vrinam potu ciet. ægrè ſpirantibus prodeſt. datur in lacte contra aconitum hauſtū, aut ſerpentiū ictus. miſcetur acopis, malagmatis & antidotis. In ſumma, præcipua auctoritas ſucco, ſecunda ſemini, minima ligno. Semen commodè potui datur doloribus* lateris, pulmonū vitiis, tuſſi, iſchiadicis, comitialibus, vertiginoſis. orthopnoicis, vrinæ difficultati, torminibus, ac venenoſarum beſtiarum morſibus. ad muliebres ſuffitus perquàm vtile eſt, vuluam aperit in deſeſſionibus balnearum decoctum, & † humorem euocat. Lignum eaſdem habet vires, aliquanto minores. ex aqua potum cruditatibus, torminoſis, vulſis, venenatorum ictibus opitulatur. vrinam ciet. ad capitis vulnera cum ſicca iri conuenit. ſquammas oſſium extrahit, & ad vnguentorum ſpiſſamenta additur.*

* Ad materiæ cōcoctionē, expectorationem & incisionem.
† a.i superfluitatem.

Cytiſi, ✱ *pyxacanthæ.* In Auicen. legitur *viſci* pro *Lycij*, vt forſan apud Plin. pro *vite* legendum *lycij*, vbi ait Viti ſimilior quàm Myrtho, perpetuo folio eoque candicante. Theoph. Folio Rutæ perpetuo virens. Addit Plin. lib. 12. cap. 25. Folium proximum Rutæ perpetua coma. Pauſanias Sampſuco comparauit. * non videtur legendum *Leucoij*, ſed *Cytiſi* cum Strabone. Terebintho Theoph. comparauit. Plin. Hyperico; vbi potius legendum *Petræo Terebintho*; quia Terebinthi reſinam ex Aſia Petræa deferri tradit Dioſc. prouenire etiam in Syria, Iudæa & Cypro.

✱ *Opobalſamum olens.*] Luxata eſt Theoph. lectio, qui fructum magis, pro minus redolere ait.

† *Adulteratur ſemine Hyperico ſimili quod à Petra oppido defertur; ſed coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, ſapore Piperis.*] Quidam correctius legunt: Defertur ex Petræa, quo adulteratur fructus, ſemen Terebintho ſimile, quod dignoſcitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, non ſapore piperis. Quæ omnia vulgato inodoro, vieto & exoleto officinarum Carpobalſamo conſpiciuntur. Cùm πεπερίζον. i. piperis ſapore dicit, pugnare videtur cū viribus ignauo & adulterato, cum legitimo autem Carpobalſamo quadrare; quod mordens guſtu, feruens in ore. In pipere autem non alius quàm acris & feruens reperitur ſapor.

Dicat quiſpiam cauillator Balſamum calidum & ſiccum exceſſu 2°. Galeno; quomodo igitur guſtu, feruens & mordens erit? Dioſcorides credidit Balſamum præſentiſſimas ad excalfaciendum habere facultates, deceptus partium tenuitate; quod euidenter Galenus his verbis teſtatur: Balſamum calidum & ſiccum exceſſu ſecundo. Eſt autem tenuium partium, adeo vt odoratum ſit; ſed liquor eius ſubtiliorum etiam partium eſt quàm ipſa planta, non tamen adeò calidus vt quidam exiſtimant, tenuitate partium falſi. Porrò fructus eius perſimilis genere facultatis eſt; cæterùm longè in ſubtilitate partium inferior.

In Nicotiana diximus, quæ calefaciunt vel refrigerant cum tenuitate partium, citius & potentius agere; vt Acetum, & alumen ſciſſile, efficacius & citiſſimè conſtringunt, ob ſummam partium tenuitatē. Caphura nonnullis inſeritur; vt medicamenti vis integra in abditiſſima ſua tenuitate citiùs permeet & perueniat: quæ alioqui longa mora à natura alteraretur & immutaretur.

Abſtergit quæ tenebras.] Præter illam calfaciendi vim qua pollet, abſterget quæ pupillas oculorum obumbrant: quod amarore quodam præſtat, & partium tenuitate, qua internam corneæ partem penetrat, non ſecus ac fella potiuſque diſcutit quàm deterget. Verùm quia vlcera etiam expurgare docet Dioſc. dicemus in ſucco amarorem quendam ineſſe, quo extergit.

Medetur

Medetur perfrictionibus vuluæ.] Quia calidum eſt, tenuium partium & odoratum, quo gaudet vterus.

Cum cerato Roſato.] Rationi alienum videtur, quia tenuitati partium aduerſatur. Attamen Dioſcoridis Roſaceum paratur cum Schænantho. Serapio cum cera & oleo imponebat. Fortè Dioſcorides Roſaceo voluit excipi, quia æſtimabat efficaciſſimum & calidiſſimum medicamentum. Hinc colligere licebit, oleis ſtillatitiis Chymiſtarum, & ementitis Balſami liquoribus, non niſi aliis probè commixtis & temperàtis vtendum eſſe, quia pleraque ſæpe feruore & partium tenuitate lædunt.

Horrores illitum diſcutit.] Sæpè horror pro rigore, & contrà rigor pro horrore ſupponuntur, quæ ſecundum magis & minus differunt. Rigor fit cum maiore concuſſione in bilioſis febribus; horror cum maiore refrigeratione in quartanis cõpoſitis vel ἡμιτριταίοις, id eſt, tertianis febribus imperfectis ad quotidianam accedentibus. Frigus in quotidiana. Horrores, rigores & frigora, non ſecus ac alia calidiora olea, Rutaceum, Anethinum, Abrotani, ſuccus Saluiæ, oleum Caſtorei, de Euphorbio, è piperibus, & ſimilia, ſpina dorſi illita ſoluit.

Cruda concoquit.] Humores vlcerum vel abſceſſuum crudos concoquit.

Aegrè ſpirantibus prodeſt.] Craſſa & cruda incidendo, & farcta reſerando; concoquẽdo & diſcutiendo, reſpirationem facilem reddit.

Datur in lacte.] Quia aduerſus venena pollet, miſcetur antidotis: Lac veneni acrimoniam inhibet, & balſamum mitius efficit.

Lignum eaſdem habet.] Quia minus ſucci; plus craſſarum partium: Igitur facultates adſtringentes terreæ ſubſtantiæ obtinebit.

Vulnera capitis.] Quia potentius ſiccat, vulneribus capitis medetur, quæ ſumma ſiccitate egent.

SORBVS *domeſtica. Aduerſ. pag.* 416.
Oſtria forte Theoph. Germ. Sperberling, *&* Sporbaum.
Gal. Cormier, *&* Sorbier. *Hiſp.* Seruas. *Luſitan.* Sorba. *Ital.* Sorbole, *&* Sorba.

SORBVS *ſyl. Alpina. Aduerſ. pag.* 416.
Fraxinus bubula Dod.
Gal. Cormier ſauuage.

DIOSCOR. *Sorba colorem luteum referentia priuſquam matureſcant, diſſecta & in ſole ſiccata manduntur, vt aluum ſiſtant*. Eadem eſt functio molitorum farinæ, ſi polentæ loco ſumatur, quod & decoctum eorum in potu præſtat.*

* Gal. Adſtringentem obtinet qualitatem, ſed multò imbecilliorem quàm Meſpilus: proinde ſanè etiam elui iucunda eſt, minuſque quàm Meſpilus ventrem conſtringens.

FRAXINVS. *Aduers. pag.* 416.
Angl. Aschetre. *Germ.* * Walbaum, Eschenbaum. *Belg.* Eschen. *Gal* Fresne. *Hisp.* Frasno. *Ital.* Frassino.

NVX *iuglans.* *Aduers. pag.* 416. *Angl.* Walnut tre. *Germ.* Nuss, & Welschnussbaum. *Belg.* Noeten, & ockernoeten boom, oft Nottelaere. *Gal.* Noix, ou Noyer. *Hisp.* Noeses. *Ital.* Noci.

DIOSCOR. *Foliorum succus & ipsa peruncta, aut ex vino pota, viperarum ictibus auxiliatur. Corticis cinis ex aqua illitus lepras eximit. Ligni ramenta scobemq; potu pernitiem afferre tradunt.*

Spleniticos, nephriticos, & lue Gallica affectos scio curatos. quî igitur sint ramenta venenum; siquidem ipsa aduersatur venenis: an quia corpori non venenato imprimit illam qualitatem, quam in venenum exertura fuit? Siquidem Cantharidibus hæc perquam grata est; in ea namque nascuntur, victitãt, & moriuntur. Id verò vti de Iunipero dictum fuit; ramorum asperitate posse interimere quosdã, qui noxam non sentiunt ex decocto. Corticis radicis cinis nodulo exceptus cauterij potentialis supplet vicem madefactus & impositus: indeq; foraminulum contractum reseratum, immisso hederæ folio, fouetur Corticis, seminis & foliorum decoctum surditati suffitu medetur, occulta proprietate.

Sal Fraxini sudores mouet vreticis mixtus: medicamentis autem purgantibus serosa euacuat: stimulosque agit.

NVX IVGLANS.

DIOSC. *Concoctu difficiles sunt; stomacho inutiles, biliosæ capitis dolorem[1] inferentes, tussientibus inimicæ, & vo-* 1. 2. ead. Pli.
mituris ieiunis in cibo aptæ. Cum ruta verò & ficis præsumptæ, & à summo cibo, venenis[3] resistunt. nec minus si à ve- 3 Plin. idem.
neni haustu comedantur. Largiùs esitatæ tineas latas pellunt. Illinuntur mammarum inflammationi, abscessibus, luxa- venena hebetant.
*tisq;, cum mellis exiguo & * Ruta Cum cæpa autem, sale & melle, canis, hominisq;[4] morsui proficiunt. Tormina cum* 4 Pli. eadem.
calyce suo perustæ, & vmbilico admotæ, sedant. Putamen combustum, tritumq; in oleo & vino, infantium capite per-
uncto, nutrit[5] capillum: alopecias replet. Sistunt menses nuclei vsti, si triti ex vino admoueantur. Iidem è veteribus, illiti 5 eadem Pli.
carbunculis,[6] gangrænis, & ægilopiis medentur. Alopeciis commanducati & impositi præsenti sunt remedio. Nucibus 6 eadem Pli.
tusis oleum exprimitur. Recentes stomacho innocentiores sunt, vtpotè suauiores. Itaque allio mixtæ eximunt acrimoniã.
Liuores in corpore illitu tollunt. Fit etiam è nuce iuglande oleum, quod caryinum vocant. Eandem vim habet quam
balaninum.

* Plin. Anginam cum Ruta & oleo aurium inflammationi imponuntur cum mellis exiguo.

Gal. Arbor tum in foliis, tum in germinibus adstrictionem quandam possidet, cæterùm euidentem multamque in nucis putamine† recenti pariter & sicco: proinde eo fullones quoque vti solent. At nos eius expressi succo, similiter vt mororum & ruborum, in melle decocto, vice stomachici medicaminis vtimur.

vtimur. Et ad omnia reliqua adhibemus ad quæ dicti ſucci conuenire cenſentur. Porrò ipſius id quod edendo eſt oleoſum eſt, & tenue: itaque etiam facilè exprimitur: & quo diutiùs reconditũ fuerit, magis tale efficitur. Quamobrem oleum ex eo inueterato exprimere liceat. Tunc ſanè admodum fit per halitum euaporatorium. Itaque quidam eo gangrænas, & carbunculos & ægilopas ſanant, ac nonnulli ad neurotrota, hoc eſt, neruorum vulnera vtuntur. Cæterùm ſi recens ſit, adſtringentis nonnihil qualitatis obtinet. At quod imperfectum eſt etiamdum, ac nondum ſiccum, velut reliqui fructus omnes qui virides ſunt, plenum eſt ſemicoctæ humiditatis. Nucleus tamen eius vbi inaruit, tenuium partium & exiccatorium eſt medicamentum, morſus expers.

† Plin. Valeria. Poteſt & ſtomacho aliquid vigoris acquirere, & ventrem cum garo ſumpta mollire.

Subdit Plin. Item ſugillatis cortex iuglandium lichenum vitio & dyſentericis prodeſt: folia trita cum aceto, aurium dolori. In ſanctuariis Mithridatis maximi regis deuicti C. Pompeius inuenit in peculiari commentario ipſius manu compoſitionem antidoti, duabus nucibus ſiccis, item ficis totidem, & rutæ foliis viginti ſimul tritis, addito ſalis grano: & qui hoc ieiunus ſumat, nullum venenum nociturum illo die. Contra rabioſi quoque canis morſus, nuclei à ieiuno homine commanducati illitique, præſenti remedio eſſe dicuntur.

Sethus addit: Concoquuntur facilè nuces in frigidis ventriculis, in calidis verò in bilem magis mutantur. ante alios cibos ſumptæ vomitum adiuuant. Ad ſatietatem comeſtas lumbricos educere ſcimus.

ZIZIPHA *candida Monſpellienſium, quæ perperam Venetorum & Italorum Sycomorus.*
Luſit. Arbol paradyſo.
AZEDARAETH *Auicennæ.*

VACCINIA *nigra & rubra: Idea Vitis Theoph. Dalecampio, Cluſio & herbariis peritioribus. Myrtillus officinarum Germanicarũ & Myrthus mõtana. Vua Vrſi Anguil. Aduerſ. pag.* 417. *Gal.* Aurelle, & Airelle. *Ital.* Vua orſa, & vigna dell'orſo.

Florem Azedaraeth calidum in tertio, ſiccum in fine primi, Auicenna loco ſuprà memorato ſcribit, & cerebri obſtructiones aperire aſſerit: ſtillatitium verò eius liquorem pediculos interficere, & comã alere, ſi eo vino permiſto caput abluatur. Fructum autem pectori noxium & valdè pernicioſum eſſe.

Genuina

Genuina Vua VRSI *Galeni apud* Clusium.

Genuina Vua Vrsi Galeni apud Clusium eadem videtur cum Alpigena Chamærhododendro exhibito Obseruationum nostrarum pa. 199. & Aduers. 145. cuius flores Arbuto similes, sed ex candido purpurei aut candidi conspiciuntur.

PALVSTRIA *Vaccinia Aduers. pag.* 417.
Oxycoccon Cordi. Poterion Dalesc.
Rhus syl. Plin. Dilsc.o. Acinaria palustris Gesneri.
Heluetiis **Mosbeer** *i. acini palustres muscosis locis oriundi. Batauis,* **Veen, oft Moerbesie.** *apud quos luxuriant secus Vltraiectum. flosculis albis.*

deme Hanc cur cōmētator,&c. *ad calcem capitis vsque.*

GAGEL *Germanorum. Aduers. pag.* 417.
Eleagnos Cordi.

CISTVS *Mas cum Hypociſtide. Aduerſ. pag. 418.*
Hiſp. Eſtepa. *Luſitanis* Cerguaços. *Ital.* Ciſto.
Ciſtus mas primus Cluſij.

CISTVS *Mas anguſtifolius.*
Secundus Cluſij.

Lege quodamtenus ... & paulo pòſt Omnibus ... in.

DIOSC. *Vis aſtringens, vnde flores in vino auſtero bis die poti, proſunt dyſentericis. Et nomas per ſe illiti cohibent. Vetuſtati vlcerum & igni ambuſtis cum cerato medentur.*

Gal. Folia & paruæ germina triti adeò deſiccant adſtringuntque, vt vlcera glutinare valeant. At flores magis ſunt efficaces, adeò vt cum vino poti dyſentericis, ventris imbecillitates, fluxuſque ac humiditates ſanent. Cataplaſmatis ritu illita vlcerum putredinoſa iuuant. Eſt enim facultas eorum non inſtrenuè deſiccans, fereque ſecundi exceſſus à temperatis abſoluti. Adeò verò frutex hic frigidus eſt, vt tepidi caloris ſit particeps.

HYPOCISTIS *Dioſc.*

DIOSC. *Vires Acaciæ habet. verùm aliquanto magis ſiccat & adſtringit. Prodeſt dyſentericis, cœliacis, ſanguinem exſcreantibus, fœminarum profluuio, & pota & illita.*

Gal. Porrò Hypociſtis, quam vocant, multò eſt magis adſtrictoria quàm folia; admodum efficax remedium ad omnes fluxionum affectus, puta ſanguinis reiectiones, profluuia muliebria, cœliacos, dyſentericoſque affectus. Quin ſi quam partem roborare conſilium ſit, quæ videlicet pluſculo humore exoluta fuerit, robur ac firmitatem illi non inſtrenuè addit. Sic ſanè ſtomachicis, epithematis, hepaticiſq; commiſcetur, & ex viperis confecto antidoto inditur, nimirũ quo corpora confirmet ac roboret.

CISTIS *differentiæ quamplurimæ adſcribuntur.*

Non modò viribus, & natura multiplices ſortitur varietates; ſed etiam florum colore, odore, & potiſſimùm magnitudine, diſſimilique effigie longè plures Ciſti & Ledi differentias conſequuta eſt poſteritas. Quædam enim foliis latioribus, anguſtioribus, Populi, Salicis, Conyzę, Portulacę, Lauandulę, Sambuci, Thymi vtriuſque, Roſmarini coronarij. Proueniunt ferè omnes ſponté in Galloprouincia, Narbonenſi Gallia & Hiſpania. Flos aut purpura ruber, candicat, aut flauet. Omnibus ſemen puſillum ruffeſcens in triquetris pericarpiis. In Belgio plures viginti & quinque differentias memini apud C.V.D Ioannem de Boiſot, Petrum Coudenbergium & Ioannem Mutonum Hiſpano & Narbonenſi ſemine ortas.

CISTVS

CISTVS *mas angustifolius.*

Cistus mas secundus Clusij, congener cum priore, folio longiore & angustiore & viridiore duntaxat diuersus.

Cistus mas tertius Clusij.

Huius duas insuper differentias literis prodidit Clusius, quorum prior æquè fruticosus est; exilioribus tamen virgultis; foliis item breuioribus dilutè viridantibus, densioribus magisque rugosis, & odoratis, qua sola nota à reliquis Cisti generibus se prodit. Supra Vlyssiponem oritur itinere Conimbricensi, atque etiam in maritimis, vt idem Clusius auctor est.

Cistus mas quartus Clusij.

Alter densè fruticans, nonnihil incanus; assurgit in altitudinem humanam, foliis rotundè circinatis, maioribus, rugosis & hirtis, floribus cum cæteris simillimis, saturè rubentibus & maioribus: capitula maiora hirsuta, dura, & semen maius quàm reliquorum. quod optimè creuit Iohanni Mutc no & nobis Hispania missum.

CISTVS *mas supinus, sinuatis & fimbriatis foliis.*
*Cistus mas quintus Clusij.**

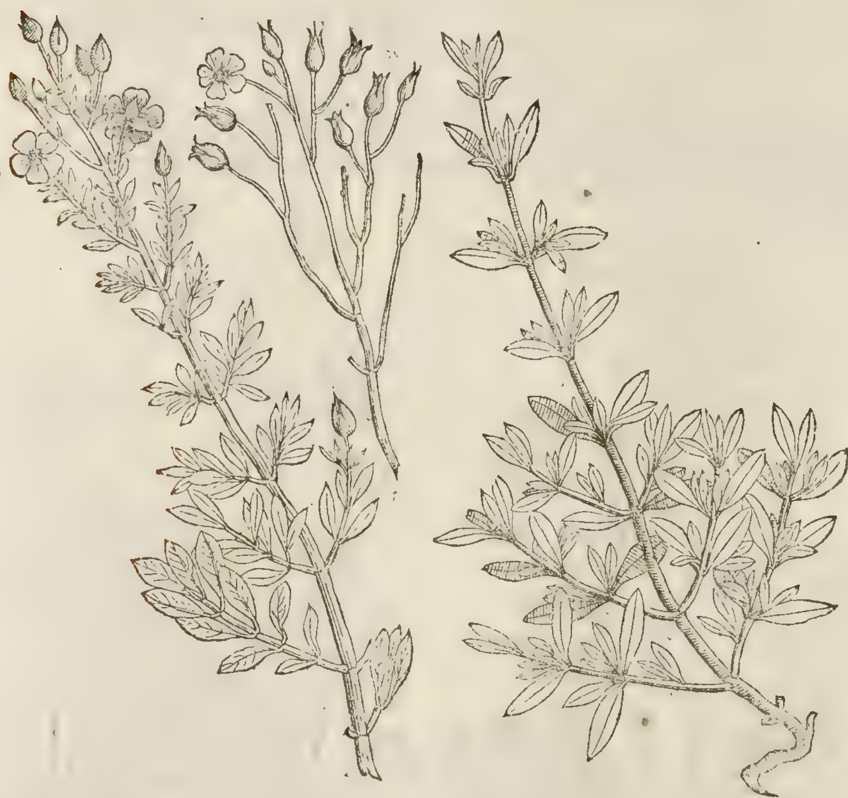
CISTVS *fœmina. Aduers. pag. 418.*
Hisp. Xara-estepa.

*Concinnè huc quadrat alter qui minùs cognitus, & rarior multò, vni soli Carolo Clusio huius historiæ scriptori clarissimo memoratus; qui arenoso admodum Lusitaniæ solo, præsertim apud monasterium Peralonga dictum, quinto supra Vlyssiponem miliari erutum, & ibidem loci semen Nouembri lectum, in Belgium asportauit, amicisque communicauit. E lignosa radice pedales aut sesquipedales confertim ramulos supinos vel humi fusos spargit, quos ambiunt folia crispa, quodammodo fimbriata & sinuosa, incana, gustanti austera. Summis cauliculis flores æquali ferè situ vmbellæ ritu quadamtenus innascuntur, hilari purpura micantes, superioribus paulo minores, quemadmodum & semen in capitulis minus & nigrius.

CISTVS fœmina folio Portulacæ marinæ, siue Crithmi. Cistus primus folio Portulacæ marinæ aut Halimi Clusij.

CISTVS folio Halimi secundus Clusij.

Cùm D. Clusius Cisti fœminæ differentias exactissimè descripserit, operæpretium duximus eius verba hîc repetere, eiusque icones exhibere.

Cisti fœminæ 2. classis. Clusius historiæ rariorum stirpium lib. 1. pag. 143. sic ait: Aliquot alia Cisti genera per Hispanias & Lusitaniam obseruaui, quæ ad fœminam veluti ad primarium genus meo iudicio referenda videntur potius, quàm ad marem, aut Ledon: quandoquidem nullo pingui lentore sint prędita, neque florem roseum siue purpureum habeant. Nisi fortè quis eam speciem, quæ Thymi foliis est, inter Ledi genera recensere malit.

Cistus folio Halimi I. CISTVS folio Halimi prior (sic enim appellandus videtur propter foliorum similitudinem) cubitales, aut ampliores profert ramos, graciles, satis fruticosos, in quibus folia Portulacæ marinæ similia, sed omnino incana vt Halimi, mucrone obtusiore, subacido & adstringente gustu: summi rami multos proferunt flores quinque foliis constantes, colore luteo cum suis in medio fibris, minores quàm in superioribus, ei Cisti generi quod nonnulli Helyanthemon vocant similes: semen deinde in capitulis oblongiusculis & triangulis exiguum, & subrufum.

Hypocistis lutea. Ad huius radices Hypocistin nascentem obseruaui luteam omnino, siue ochræ colore, plantæ ipsius florem colore referentem, quam pueri & pastores mandunt.

Cistus folio Halimi II. CISTVS folio Halimi alter, procerior est priore, ramis firmioribus, incanis vt prior: folia superiore paulò longiora, angustiora, & magis mucronata, dorso elatiore, incana tamen tota & sicca, gustu etiã subacido & adstringente. Istius neque florem, neque semen vidi.

Vterque frequens est in Lusitania solo arenoso, & aura marina afflato, inter Ericas, non procul Vlyssippone, nusquam alibi mihi conspectus.

Reliquorum verò Cistorum Clusij descriptiones ab operis omissas pete infra Obseruat. pag. 585.

...vs
...uen.
...ſij
...ādi.

Cistvs folio Sampſuci Clusij, videtur eadē quæ Helianthos Allobrogū & Galliæ Delphinatis flore albo.

...s'
...ymi

Cistvs humilis anguſtifolius.

CISTVS *humilis primus Clusij.*
Helianthos nostra, descripta Aduers. pag. 185. & Obseruationum 238.

CISTVS *humilis angustifolius, Choris Monspelliensis foliis. Selago Monspel. Cistus 5'. Assatij. & Erica Chrysanthemis minima nostra. Aduers. pag. 447. Cistus humilis 2'. Clusij.*

CISTVS *humilis annuus, folio Salicis humilis.*
Cistus annuus primus Clusij.

CISTVS *annuus folio Ledi.**

*Narbonensis Ledi annui rara species; via quæ ducit Monspellio ad præceptoris Rondelletij prædiũ vulgo Terral, inter Sferrocauallo & Cristas Gallinaceas herbulas fruticat; foliis Ledi angustifolij, hirtis; iuxta summum pedalem & sesquipedadem caulem; semen exile, angulosum rubrum pulchellum in pericarpio nitido triquetro Selaginis Plinianæ dictæ, læuore glandis Ilicis & magnitudine ferè pari. Flos luteus. Hanc plantam Francisco Pennino doctissimo pharmacopœo Antuerpiano acceptam refero, vt qui primus natales signarit, & monuerit.

De CISTI LEDI *differentiis, Aduers. pag. 418.*

DIOSC. *Foliorum vis astringens, ac eosdem quos Cistus, effectus præbens.*

De Cisti Ledi differentiis, quæ nõ minus quoque variæ sunt, Clusij nostri historia oblectamur; eiusque iudicium & descriptionem, (non possunt enim exactiùs describi) sequemur. Illi igitur gratias nobiscum agant herbarum studiosi.

LADANVM

CISTVS LEDON *Primus*.

CLVS. Primus fruticat ad hominis altitudinem, quam etiam interdum superat, ramis frequentibus, lignosis, duris, nigris: folia, vti rami, ex aduerso sita, oblonga, transuersum digitum quandoque lata, nonnunquam etiam latiora, supernè nigra, infernè candicantia, quæ cũ tenellis ramulis pingui quodam, odorato, calidoque & transparente liquore adeò copioso aspersa sunt, vt procul etiam conspici possit, & octaua miliaris parte odor naribus percipi: flore est inter reliqua Cisti genera & pulcherrimo & amplissimo, magnæ Rosæ amplitudine, simplici quinque foliorum textura, omnino interdũ candido: sed cuius maxima ex parte folia singula circa vnguem purpurea nigricante macula rhomboide nunc maiore & latiore, nunc minore & angustiore insignita sunt: floris vmbilicus multis croceis fibris plenus, vti reliquorum Cisti generum: capitula in longis pediculis, foliisque suis denudatis, omnium maxima, rotunda ferè & plana non mucronata, & sæpe numero decagona, dura, intus flauescentia, quibus dehiscentibus semẽ decidit copiosum, subrufum, omnium minutissimum. Cistus Ledon I.

Tota planta exsiccata nonnihil candicat, sed lentorem & odorem suauem retinet ad multos etiam annos.

Crescit hoc genus multis Hispaniæ & Lusitaniæ locis frequentissimè, ita vt pistoribus ad calfaciendas fornaces, & tenuioris fortunæ hominibus struendo igni seruiat. Nusquam tamen magis copiosè, quàm in collibus, eorumq; decliuibus inter Tagum & Anam flumina, & toto ferè monte Sierra morena nuncupato, vt mihi aliquando contigerit ad viginti ferè miliaria per huiusmodi frutices iter facere.

2. Superata Calpe, littore marino, quà Malacam iter est, latiore nascitur folio, quasi ad Lauri angustifoliæ formam & amplitudinem accedente; non minus tamen pingui lentoque illo humore abundat, quàm id quod angustiore est folio.

Hispani vtrumque *xara*, Lusitani prius *estepa* appellant.

1 Alterum genus, vbi spontè nascitur, non tam altè fruticat, sed bicubitalibus duntaxat assurgit stolonibus, ramosis; fragilibus ramis: folijs omnium inter Cisti genera, quæ obseruaui, maximis, virentibus supernè, nonnihil candicantibus infernè, Hederæ foliorum formam interdum, & Populi nigræ plerunque æmulantibus, satis carnosis & rudibus; hyeme nonnihil rubentibus, gustu subacido & adstringente: flos Cisti feminæ, cùm forma tum magnitudine, candidus: capitula pẽtagona, acuminata, semine exili & nigricante referta. Ledon II.

Tenellæ plantæ neque pingues, neque odoratæ sunt, sed annotinæ duntaxat, & vetustiores, autumno præsertim, quo tempore omnes Cisti qui pingues sunt, abundantiore succo, crassiore saltem & magis tenaci prægnantes esse videntur.

2 Huius generis alia species inuenitur, per omnia ferè similis, sed humilior, neque cubitū excedens; cuius folia etiam minora sunt: alioqui neque facie, neque flore, neq; semine, neque sapore dissimilis.

Vtrunque nascitur in Mariano monte (vulgo Sierra morena) qui superandus est iis qui Vlyssippone Hispalim faciunt iter. Inuenitur etiam collibus quibusdam Granatæ vicinis.

Primam speciem incolæ *xara-xarguna*, & *xaron* vocant: Granatenses *xara-estepa*, eodem quo Castellani nomine Cistum feminam appellant. Altera species incolis *xaguarça* dicitur.

Ledon III. Tertium in Hispaniis vidisse non memini, sed semine ex Italia misso Ledi Cyprij nomine, nobis & plerisque aliis rei herbariæ in Belgio studiosis natum est, cubitali, interdum ampliore altitudine, fruticosum, ramis nigricantibus, foliis carnosis, nigricantibus præ virore, mediæ inter primi & secundi generis folia magnitudinis, breuioribus tamen quàm vtriusque, & rhomboide quodammodo figura, quæ cum nouellis ramis lento & roscido humore obsita sunt, non adeò tamen copioso & denso, neque etiam adeò odorato, vt in primo genere: flos albus, secundo generi similis, semen etiam exile, nigricans in capitulis rotundis.

LEDON II. | CISTVS *Ledon populnea fronde, alterum cultu fortè duntaxat diuersum.* *

* Generoso D. Ioanni Boisotto hoc Ledi genus viret in amœnissimo & ditissimo vireto, odore grato Ledi Gallici, folio latiore quàm superioris. Flos nō absimilis, sed fruticat ad hominis, imo sæpe superat proceritatem.

LEDON

LEDON IIII.
Hisp. Ardiueja.

LEDON V.

IIII. Quartum genus multis ramis fruticat, cubito longioribus lentis & flexibilibus, hirsutis, albicantibus: folia reliquis Ledi generibus molliora, ad Cisti feminæ folia accedentia, verùm angustiora, hirsuta, nigriora, & pinguedine lenta cõspersa non modò verno tempore, sed etiam per totam æstatem: flos candidus est, Cisti feminæ flore non minor, nec absimilis: capitula exigua membraneis quibusdam & laxis inuolucris tecta, semen continent omnium maximum, nigrum.

Nusquam hoc genus quàm in Castella veteri obseruaui, vicinis pago S. Martini del Castañal locis, vbi ab incolis *ardiueja* nuncupatur, adeò frequens, vt vulgare sit istic prouerbium,

Qui en al monte va, y mas no puede,
Alomenos ardiueja coge. hoc est, Quicunq; montẽ accedit, potius quàm inanis redeat, Ardiueja colligat.

Apud nos satum feliciter prouenit.

V. Quintum eodem quo proximè descriptum assurgit modo, verùm ramis duris, lignosis, nigricantibus: folijs longis oleæ, angustioribus, nigricantibus, pinguibus, & cum nouellis ramulis lento humore conspersis: flos albus omnium ferè minimus: capitula oblongiuscula, angulosa, in quibus semen ex rufo nigricans, exiguum.

Ad huius radices genus illud Limodori siue Orobanches quod Hypocistida appellãt, inueni multis velut squammis, vt alia, compactum, colore pallescente, lineis tamen quibusdam purpurascentibus, & nonnihil virescentibus distincto, cytinos suos, vt quæ sub aliis Cisti generibus nascitur, summa sui parte proferens, succoque lento & glutinoso tota prægnans. Hypocistis varia.

Nihil isto Ledi genere vulgatius toto regno Valentino, & Gallia Narbonensi, vbi aliud Ledum non obseruaui, sed in plerisque aliis Hispaniæ & Lusitaniæ locis etiam inuenitur.

VI. Sextum ferè simile est quinto, breuius paulò, minoribus angustioribusq; folijs, lento etiam humore aspersis, quemadmodum illius folia: flos maior, quinq; folijs constans, candidus, semen etiam simile.

Ledon VII. Septimum cubitale est, multis & frequentibus ramis fruticans, colore cinereo, & frequentissimis folijs eos sepientibus Rorismarini coronariæ, sed omnino canescentibus, & hispidis: non tamen minus pinguibus & glutinosis cum suis tenellis ramulis, quàm quintum genus: flos summis ramis copiosus, candidus, superiori similis, semen etiam non dissimile.

LEDON VII.

LEDON VIII.

Valentino regno hæc duo postrema mihi solùm obseruata sunt circa Xatiua, & ab incolis *xaguarço* dicuntur.

Ledon VIII. Octauum eadem qua superius magnitudine crescit, ramis tamen magis expansis, & folijs tenuioribus, supina parte ex atro virentibus, inferna verò candicantibus, Rorismarini coronariæ ferè æmulis, sed gustu adstringentibus, tametsi lento quodam humore & pingui sint cum tenellis ramis obsita: flores numerosi secundum ramorum longitudinem, quinque folijs constantes, exigui, lutei: semen in exiguis capitellis ex cinereo nigricans.

Inuenitur hoc frequens incultis illis locis citra Tagum, supra Vlyssipponem, cum Cisto folijs Halimi, & nonnullis Bæticę locis, vbi ab incolis *Romero*, hoc est Rosmarinus appellatur.

Ledon IX. Nonum minus est superiore, folia paulò maiora, neque subtus incana, vti in Octauo, rariora item & magis glutinosa: ramuli quibus flos inhæsit, tenues & exsucci planeque retorridi, in quibus capitula aliquot inania deprehendi, & omnino hiantia iam excusso semine.

LEDON IX.

LEDON X.

Decimum pedali dũtaxat est altitudine, ramulis exilibus, lignosis, & satis fragilibus, nigricantibus, pinguibus, & lentore quodam madentibus: folia longè minora quàm in Nono, non multum à Thymi folijs dissidentia: flores, vt neque in alio, non obseruaui, sed in oblongis ramulis quasi vmbellatim prodeuntia capitula, exigua, & superiore parte aperta, iam inania & cum suis ramulis arida.

Nascuntur verò hæc duo postrema in extrema Bæticæ parte qua Castellam spectat, ab incolis *xaguarço* nũcupata; tametsi posterius nonnulli etiam *turmeruela*, quòd sub ea fortè tubera (quæ Hispanis *turmas* appellantur) nascantur; vel potius, vt existimo, Hypocistis quæ illis tuberis fortasse loco obseruata est.

Non minus perpetuo sunt folio ista Cisti genera, quàm mas & femina.

Porrò λῆδον Græcis hic frutex dicitur, Latinis Ledon, Plinio etiam Lada.

Pingue verò illud quod ex eo colligitur λάδανον, Latinis etiam Ladanum, officinis Laudanum.

Eius colligendi rationem Dioscorides & Plinius descripsere. Quam verò inter recentiores Bellonius libro 1. obseru. cap. 7. in Creta obseruasse ait, adscribere hîc libet: cùm ab alio nemine sit adhuc prodita.

Græci colligendo Ladano instrumentum peculiare parant, vernaculo sermone Ergastiri dictum. Est verò id instrumentum rastro sine dentibus simile; huic affixæ sunt aliquot ligulæ ex corio rudi neque densato aut præparato confectæ. Eas leniter adfricant fruticibus ladaniferis, vt illis adhæreat liquidus ille humor circa folia & ramulos concretus, qui deinde à ligulis per summos Caniculæ ardores cultris est abradendus. Itaque Ladanum colligendi summus, imò intolerabilis est labor, cùm necesse sit totos dies summo Caniculæ æstu in montibus hærere. neque verò facilè quisquam alius ad id colligendum operam sumit, præter Calohieros. hoc est monachos Græcos. Nusquam verò maiore copia tota insula cogitur, quàm ad radices montis Idæ, pago Cigualignus nuncupato, & apud Milopotamon. Hæc Bellonius. Ladani colligendi ratio.

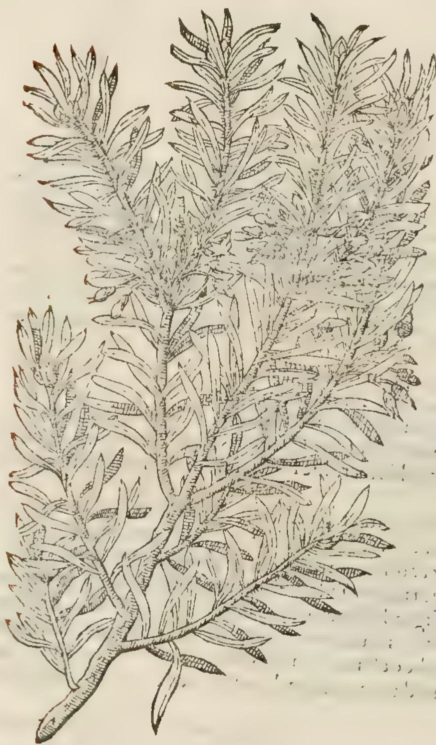
LADANVM.

DIOSC. *Natura ei spissandi, calfaciendi, molliendi: ora venarum patefacit; capillum fluentem continet, addito vino, myrrha, & myrteo oleo: cicatricibus decorem reddit, cum vino illitum: medetur aurium doloribus, cum hydromelite, aut rosaceo infusum: suffitu secundas ejicit. Pessus immistum vulvæ duritiem sanat. In medicamenta, quæ aurium dolorem, tussimq; finiunt & malagmata utiliter inseritur. Alvum sistit cum vino vetere potum, & vrinam ciet.*

Cistus aut Ladanum. Gal. In calidis regionibus hic Cistus proueniens, tametsi haud alius sit genere quàm qui apud nos nascitur: eximium tamen à regione ac peculiarem digerentemque caliditatem nactus est: atq; vtroque à nostrate differt, tum quia frigiditatem deposuit, tum quia calorem assumpsit. Itaq, cætera quidem huius Cisti illis quæ in nostrate visuntur, similia sunt.

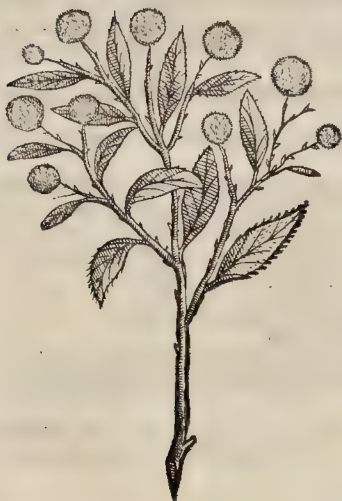
Verum Ladanum quod vocant. ex eo prouenit medicamentum primo excessu iam quodammodo completè calidum, vt videlicet & secundum attingat, habens etiam adstrictionis paululum. Ad hæc substantia tenui, ac proinde emolliens, siue malacticum moderatè pariterque digerens, ac videlicet etiam concoquens. Itaque mirandum non est si peculiariter ad vteri vitia conueniat. quādoquidem ad dicta paulum quiddam adstrictionis obtinet. Quocirca defluentes capillos retinet. Nam quicquid ad radices eorum praui humoris sederit, id omne absumit: tum meatus quibus infixi sunt contrahit. Cæterùm alopecias & ophthalmias siue lippitudines sanare non potest, vt pote magis decussorias vires quàm quæ Ladano insunt, poscentes: quippe proueniunt isti ex prauis succis lentis crassisque, quos secantia ac digerentia medicamenta potissimum euocant atque euacuāt. Cæterùm tenuium partium sint facultatis oportet; non tamen vsque adeò tenuium partiū & desiccatoriæ, vt nimio plus desiccent, vnaque cum collectis inibi succis præter naturam, naturalem quoque humiditatem incrementa pilis suppeditantem, absumant. Nam sic non tantùm alopecia liberabunt, sed & caluitiem afferent.

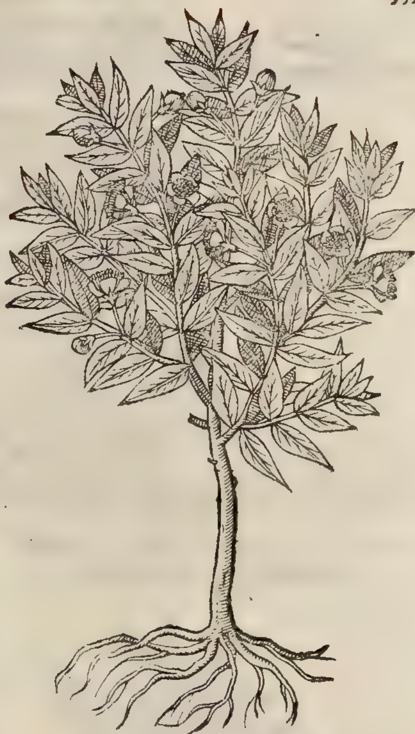
LEDVM *folijs Rosmarini alterum. Rosmarinum Bohemicum Matth.*

Est & aliud nec minus venustum aut rarius Ledi genus, fruticosis, numerosis sesquipedalibus ramulis, summó ferrugineo tomento obductis. Folia Rosmarino coronario angustiora, medio intercursante neruo auersæ parti, & qua surculis inhærent rubiginosis, Rubię radicis colore, odore suaui, pertinaci, iucundo Abrotani maris: gustu aromatico mali citrei, subastringente. Medijs & summis virgultis flosculi luteoli in alabastriculis Cisti Ledi, longioribus, Hyperico minoribus. Radix & ortus Eleagni Cordi siue Gagel Germanorū: ad tineas & blattas Bohemis vsu receptus, vbi copiosè fruticat, Matthiolo teste.

Arbor Ciſti folio.
Aduerſ. 452.

MYRTVS
lutea ma-
xima.

Exotica, MYRTVS *Plin. pluribus foliorum verſibus.*

MYRTI
maioris
quinta ſpe
cies.

MYRTI *varietates.* *Aduerſ. 419.*

In Belgicis amicorum hortis D. Ioannis de Brancion, D. Philippi Deurnagle, D. Ioannis Boiſot & Georgij Ryenſis beneuolentia Myrti differentias decem legimus: quarum ſex ſunt Myrti maioris.

MYRTI *maioris varietates ſex.*

1 Omnium maxima Laurea dicta à folio laurino. Lauro Tyno ſiue regię ſimili, ſed minori, & magis acuto, atrouirēte, nigraq; bacca. alitur in cultiſſimo ſtirpiumque rariorum ditiſſimo paradiſo D. Philippi Deurnagle Domini de Vroylandt.

2 Secunda folia habet paulo minora, ſupernè item mucronata & in acutum faſtigiata.

3 Tertia folio eſt oblongo, ſupernè latiuſculo, cum ſuperiore ferè pari, bacca alba.

4 Exotica Myrtus Plin. pluribus foliorū verſibus, ſiue Myrtus Mauritanica amatoria Veneriq; ſacra, Arayhan Moriſco maior Hiſpanicè vocata, folijs nō diſparibus, ſed canulatis & cōfertim incūdiſſimo ſpectaculo ſtipatis.

5 Vulgaris folia promit paulo minora in anguſtum deſinentia.

6 Inter maiores minima eſt folio oleæ ſyl. ſiue oleaſtri.

Duas inſuper Myrti latifoliæ differentias ex Cluſio ſubdidimus.

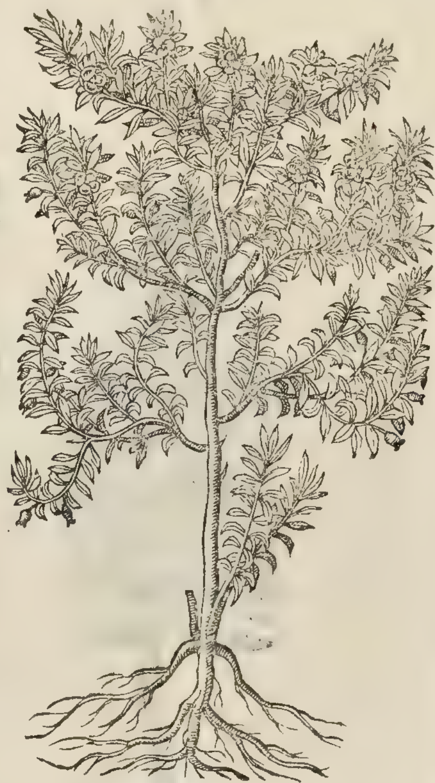
MYRTVS *Bætica prima Cluſij.*

Myrtus Bætica latifolia ſiue Laurea Cluſij, folijs Arbuto ferè paribus, duplici vtrinque ordine ſitis, dilutè virentibus, ramis craſſioribus, texendis ſepibus vtilis & tonderi ſolita, eoque rarius florens.

MYRTVS *Bætica latifolia domeſtica, ſiue Laurea ſecunda Cluſij. Item Hiſp.* Arayhan moriſco.

MYRTVS *minor vulgaris. Gall.* Myrte petit. *Ital.* Myrto Mortella. *Angl.* Myrttre.

MYRTVS *Bætica ſecunda Cluſij.*

Cum ſuperiore eadem fere eſt, folijs tamen minoribus & denſioribus.

MYRTI

Myrti minoris differentiæ quatuor.

7 Inter minores, maior; folio est angusto Phillyreę tenuifoliæ breuiore.

8 Minor vulgata breuioribus & nigrioribus folijs stipata.

9 Minima, foliolis angustis Thymi Cretensis longioribus.

10 Pluribus foliorum versibus Myrtus Mauritanicus alter. Hisp. Arayhan morisco minor, folijs item canulatis, confertis & densissimè striatis, vulgatæ Myrto ferè paribus.

DIOSC. *Myrtus satiua nigra vtilior est medicinæ quàm candida, & in hoc genere multò magis montana: semen tamen imbecillius parit. Vis & myrti & seminis astringit. Semen viride aut aridum in cibo datur sanguinem excreantibus, & vesicæ erosionibus. Succus virentibus baccis expressus eosdem effectus exhibet, stomacho vtilis, vrinam cit: prodest contra phalangij morsum, & scorpionis ictus in mero: seminis decoctum capillum tingit, ius decocti in vino vlcera in extremis mēbris nata sanat. Oculorū inflammationes illitū cum polline polentæ lenit: contra ægilopas illinitur: crapulam arcet præsumptum vinum, quod feruefacto aliquantum eius semine exprimatur: aliâs enim acorem contraheret. Præstat idem seminis effectus: vtile procidentia vuluarum in desessionibus, sedis vitijs, & fæminis fluxione vuluæ laborantibus. Purgat furfures, vlcera capitis manantia atque eruptiones papularum: fluentes capillos continet. Additur quoque in medicamenta, quas lipras vocant, vti oleum quod ex folijs eius factum est. Decoctum foliorum ad desessiones balnearum conuenit, & contra luxatos artus, & male solidescentes: eo fracta ferruminationi repugnantia vtilissimè fouentur: vitiliginem emendat, purulentis auribus infunditur, & capillos denigrat, succus eorum eadem efficit. Trita folia & ex aqua illita, humidis vlceribus & partibus omnibus fluxione laborantibus, cœliacisq; prosunt: & admisto omphacino oleo, aut exiguo rosaceo cum vino ad vlcera serpentia, ignem sacrum, testium inflammationes, epinyctidas, & condylomata. Arentium foliorum farina vtiliter inspargitur paronychijs, pterygijs, & contra alarum feminumq; perfusiones: cardiacorum sudores cohibet. folia cruda, seu cremata cum cerato, ambustis, paronychijs, pterygijsq; medentur. Exprimitur folijs succus, adfuso vetere vino, aut aqua cælesti, cuius recentis vsus est: nam exiccatus planè cariem sentit, & vires amittit. Myrtidanum dicitur adnatum inæquabile, verrucosum, intumescensq; & concolor: quod proinde quasi manus, myrti caudicem amplectitur. Magis quàm Myrtus * adstringit. Tusum addito austero vino reponitur. coactumq; in pastillos. siccatur in vmbra: multò efficacius est folio & semine, cerato, pessis, insessionibus cataplasmatis admistum, vbi adstringendum aliquid est.*

* Gal. quanto dictis siccius est, tantò & desiccat & adstringit vehementius.

Gal. Myrtus ex contrarijs substantijs constat, vincit tamen in ea frigidum terreum. Habet verò etiam tenue quiddam calidum. Itaque valenter desiccat. Porrò tum folia, tum germina, tum fructus, tum succus, non parum inter se adstrictione dissident. Plura Gal. eadem quæ Diosc.

πύξος BVXVS. *Germ.* Burbaum. *Gall.* Buys. *Angl.* Burs. *Belg.* Palmeboom. *Ital.* Bosso. *Aduers.* 419.

Virgulta, lignum & folia decocta Guayaci modo sudores eliciunt. famulam pauperculam Anglam à lue venerea vindicatam huius decocto memini. Ditioribus propter ingratum & tetrum odorem reijcitur. ad capillos luteo colore inficiendos incoquitur lixiuio.

LYCIVM. *Aduers.* 419.

DIOSC. *Lycium adstringit. caliginem oculorum discutit, genarum scabiem, pruritus, veteresque fluxiones sanat, facit ad purulentas aureis, exulceratas gingiuas, tonsillas, labiorum fissuras, sedis rimas, attritusq, illitum: cœliacis dysentericis potum inlitumq; conuenit. Datur sanguinem excreantibus & tussi, ex aqua. Contra rabiosi canis morsus in catapotio deuoratur, aut in aqua bibitur. Flauos facit pilos. Reduuijs, vlceribus quæ serpunt aut putrent, medetur. fœminarum profluuia appositum sistit. Rabiosorum ictibus ex melle potum, aut vice catapotij deuoratum, auxiliatur.*

Gal. subdit: ad paronychias vtuntur. Est auté facultatis exiccatoriæ, compositum ex diuersi generis substantijs, quas ἑτερογενεῖς Græci vocant, altera quidem tenuium partium digerente, atque calida; altera terrestri & frigida, ex qua adstrictionem obtinet. Porro hæc qualitas pusilla medicamento inest; digerit verò & desiccat, non parum, nempe in secundo ordine: In calore aũt medijs & symmetris proximum est. proinde ad varia hoc vtuntur medicamine, vt abstergente quidem, (ad putredines & cacoëthe vlcera) vt contrahente verò, cœliacis, dysentericis ac muliebri profluuio adhibent.

LYCIVM

LYCIVM *Hispanicum.*

Spinæ Burgundiacæ aut Phillyreæ angustifoliæ non ita absimilem perelegantem fruticellum, folijs tamen multò angustioribus & ramulis exilioribus studiose alunt in Belgio D. Ioannes Brancionus, D. Dilphius, & Georgius Ryensis. Extrema infesta spiculis virgulta; folia Thymelææ Monspelliacæ, exiliora, atrouirentia, gustanti astringentia. Apud Belgas nullum fructum edit.

RHAMNVS *primæ speciei tertius, & fortè Rhamnus niger Theoph. apud Clusium. Hisp.* Spino negro.

Hunc fruticem folijs viridibus, adstringentibus, perpetuò virentibus, Rhabarbari saporem referētibus, pluribus & confertis herbaceis iuxta folia flosculis; fructu nigro pruno syluestri simili, rotundo & acerbo; non diuersum opinor à Lycio Hispanico Belgij nuper inquilino facto.

MALVM *punicum. Aduers. 319.*

DIOSC. *Malum punicum omne boni succi est, stomacho vtile, perexiguum sufficiens alimentum. Dulcia stomacho vtiliora habentur: sed aliquantulum in eo calorem gignunt. inflationes pariunt. vnde in febri abdicantur. Acida adstringunt. æstuanti stomacho auxiliantur, & multò magis contrahunt. ac vrinam cient. ora gingiuásque lædunt. Vinosa verò mediam sortiuntur naturam. Nuclei acinorum acidi punici in sole siccati, & obsonijs insparsi, concoctiue, fluentem aluum stomachumq; sistunt. cœlesti aqua madescunt, bibunturq; commodè sanguinem excreantibus. ad desessus dysentericorum, fœminarumq; fluxione vuluæ laborantium vtiles sunt. expressus nucleorum succus coquitur cum melle, ad oris, virilitatis, & sedis vlcera, nomas, reduuias, & ea quæ in corpore extuberant, aurium dolores, & narium vitia; præsertim acidorum.*

Huius flores cytini vocantur. qui adstringunt, siccant, cohibent. sanguinolenta glutinant. quas punicum, præstant vtilitates. humida gingiuarum vitia mobilésque dentes decocto colluuntur. herniam prolapsu intestini erumpentem cataplasmate repellunt. Memoriæ tradunt, qui tres quam minimos cytinos deuorauerit, nullā eo anno lippitudinem passurum. eliquatur hypocistidis exemplo. Cytini.

Malicorium, asperum est mali punici putamen, quod aliqui sidion appellant. id spissandi vim habet, &, quos cytini, præbet vsus. decoctum radicis potu latas ventris tineas pellit, & easdem euocat. Malicorium.

Balaustium syluestris punici flos est, cytino similis. Cuius complura genera reperiuntur, candidum, fuluum, colore rosaceo. succus ex eo exprimitur, hypocistidis modo, cui adstrictoria vis inest, eadem faciens quæ hypocistidis & cytinus. Balaustium.

Malum punicum.

MALVM PVNICVM. *Aduers. 419.*
Angl. **Pomgranat tre.** *Hisp.* Granada.

LIGVSTRVM. *Belg.* **Keelcruyt, mondt houdt, & Reynwillegen.** *Germ.* **Beinholtzlin & Mundtholtz.** *Angl.* **Pryuet.** *Gall.* Troesne. *Gallobelgis* Pucelage d'homme. *Hisp.* Alfena & Hallena. *Ital.* Conastrello Oliuella, Guistrico Cambrossene. *Aduers. 420.*

PHILLYREA Narbonensis florida.

DIOSC. *Folia adstrictoriam vim habent; quare cōmanducata vlceribus oris medentur. Illita feruidis inflammationibus, carbunculisq; prosunt. Decocto eorundem igni ambusta fouentur. Capillum ruffant trita folia, quæ in radiculæ succo maduerint. Flos ex aceto fronti illitus capitis dolorem sedat. Cyprinum oleum quod ex eo fit odoratum, excalfacit, emollitq; neruos: si quæ ferventi natura prædita sint, assumat.*

PHILLYREA *Narbonensis florida. Aduers. 420.*
DIOSC. *Folia astringunt, ad eadem vtilia ad quæ oleaster, cum adstrictione est opus. Maximè ad oris vlcera, commanducata, aut si decocto colluantur. Pota vrinam ac menses cient.*

Varietates. Belgicis hortis Hispano semine angustioribus folijs gemina Phillyrea visitur.

Item latifoliam cristatam, & tenuifoliam munere Georgij Rye plerique habent in viretis Belgicis.

PHI-

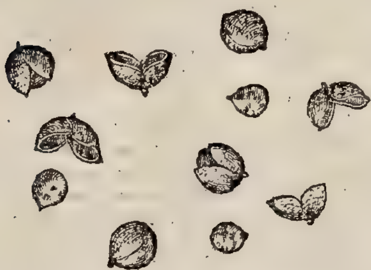
PHILLYREAE *angustifoliæ flores. Aduers.420.* MACALEB *Gesneri & Matth. Aduers.421.*

MACALEB *Gesneri & Matth.*

Quale Matthiolus depingit Macaleb Mutonus alit dono Petri Quthi pharmacopœi Lutetiani peritissimi, hyeme decidua populnea fronde: fructum nondum edidit.

FAGARA *Auicennæ.*

Alterius Macalebi meminit Clusius qui Fagaras Auicennæ statuit his verbis.

CLVS. Fagara fructus est Ciceris arietini magnitudine, cortice tenui constans ex cinereo, nigricante, cui subest tenue putamen nucleum continens satis solidum, & tenui nigraq; membrana obductum. Integer fructus cum magnitudine tum forma, & colore adeò similis est eiquē nostræ officinę Cuculū Indū, Itali Coccole di leuāte appellāt, vt primo aspectu fallere, & pro eo sumi possit.

MEMINIT huius Auicenna cap. 266. in hunc modum. Fagara quid est? Granum simile Ciceri habens granum Mahaleb, & in cōcauitate eius est granum nigrum sicut Scehedenegi, & asportatur de Sofale. Collocat verò eam in tertio calefacientium & siccantium ordine, atque stomachi & hepatis frigiditati vtilem esse, concoctionemq; iuuare, & aluum constringere scribit.

BOVRGESPINE Monspel. Aduers. 421. *Alaternus Plin. Clusio & Anguil. Spina Ceruina quorundam. Lusit.* Casca.

Secunda ALATERNVS *humilior lato folio Clusij.*

OLEA. *Aduers. 422. Syluestris & satiua. Angl.* Oliue tre. *Ital.* Oliua. *Belg.* Oliueboom. *Germ.* Oelbaum & Oliuebaum. *Hisp.* Azeytuna & Oliuo.

Varietas. Latioribus folijs, rotundioribus & minore frutice, variat.

OLEA.

DIOSC. *Oleæ folia adstringunt. Trita autem & imposita, ignem sacrum, vlcera quæ serpunt, epinyctidas, carbunculos, reduuias nomasq; cohibent: crustas emarginant cum melle illita: quinetiam sordida vlcera repurgant. Inflammationes panosq;, cum melle imposita discutiunt. cutem à capite vulsam conglutinant. oris vlceribus, & priuatim infantium, commanducata medentur. Succus & decoctum, eosdem habent effectus. sanguinis eruptiones, ac muliebre profluuium, admotus succus inhibet. vuæ oculorum, pustulisq; prodest. vlcera & veteres defluxiones sistit. quapropter in collyria additur. ad genarum erosiones perquam vtilis. Exprimitur succus tusis folijs, affuso vino aut aqua, siccatúsque sole in pastillos digeritur. sed longè validior ad recondendum succus habetur, qui cum vino quàm cum aqua expressus est. auribus subuenit, siue vlcerentur, siue pus effluat. Folia conuenienter cœliacis cum farina hordeacea illinuntur. vruntur cum floribus folia, vt spodij vicem cinis præstet, in cruda olla, oblito ore luto, vsque dum figlinum percoquatur. restinctáq; vino & rursus subacta, eodem modo vruntur. postremo cerusæ modo elota coguntur in pastillos. Huiuscemodi cinerem in medicamentis oculorum constat spodio non cedere. sed eisdem viribus præditum esse putandum est. Foliorum satiuæ oleæ eadem vis intelligitur, sed aliquanto inferior. vnde ocularibus medicamentis ob suam mitiorem vim conuenientior est. Sudor ligno virenti accenso manans, illitu sanat lichenas, furfures, & scabiem. Oleaginum semen illitum medetur furfuribus, & vlceribus quæ depascũt vorantq;. quod autem intra nucleum est, ex adipe & farina scabros vngues excutit. Colymbades tritæ & ambustis illitæ pustulas gigni prohibent. sordida vlcera purgant. muriæ succus collutas gingiuas contrahit; & motus dentiũ firmat. Oliua flaua & recens stomacho vtilior est: ventri difficilis*

ficilis. nigra autem & matura, corruptioni opportuna est. stomacho aduersatur. oculis non conuenit. capitis dolorem mouet. arefacta illitu depascentia vlcera sistit. & carbunculos emarginat. Oleum syluestris oliuæ gingiuis putri vligine laborantibus colluitur. dentium mobilitates stabilit. calfacti fotus, gingiuis fluxione laborantibus vtilis est. Lanam enim specillo circumligatam oleo madefacere oportet, & gingiuis admouere, donec albæ spectentur.

Lachryma æthiopicæ oleæ Dioscor.

Lachryma quam æthiopica olea stillat, scammoniæ similis est, fulua, stillis exilibus constans, mordax. quæ autem ammoniaci, aut gummi similitudinem refert, colore nigricans, nec gustu mordens, superuacua est. Nostrates oleæ, oleastriq́ꝫ, similem lachrymam sudant, quæ commodè ad oculorum hebetudines illinitur. cicatrices albuginesq́ꝫ illitu emendat. vrinam & menses ciet. canis dentium impressa, ad dolores efficax est. inter venena scribitur. partus pellit. lepras & impetigines sanat. Appellatur autem æthiopica & agrestis olea.

Amurca Dioscor.

Amurca expressæ oliuæ recrementum est. decocta in cupreo vase ad crassitudinem mellis adstringit, cæteros præbens lycij effectus. insuper dentium dolori & vulneribus, cum aceto, vino aut mulso commodè illinitur. additur in medicamenta ocularia, & meatus inductu suo obstruentia. vetustate meliorem fieri constat. vtiliter infunditur sedis, genitalium, ac vuluæ exulcerationi. si verò cum omphacino recoquatur ad mellis crassitudinem, cariosos dentes extrahit. iumentorum scabiem cum decocto lupini & chamæleonte illitu sanat. cruda & recenti amurca podagras articulariosq́ꝫ dolores foueri vtilissimum. peruncta in villosa pelle, & hydropicis imposita, tumoris molem reprimit.

OLEA *syl. Septentrionalium. Eleagnos Matth. Sizipha Cappadociæ Bellonij. Sizipha candida Clusij. Eleagnos Theoph. folio Viticis.* *Ital.* Zeingole.

SALIX *Diosc. Hisp.* Salce & salguero. *Gall.* Saulx. *Ital.* Salice & salcio. *Belg.* **Wilgheboom.** *Germ.* **Weydenbaum.** *Aduers. 422.*

OLEA *Syl. Septentrionalium.*

Lutetiæ, Londini, Antuerpiæ & alibi in Belgio passim hortensis est, saligneo candido folio, aspectu iucundo, floribus albis muscosis in nitidis argenteis alabastriculis, suaue spirantibus, secundum foliorum exortus prodeuntibus: fructus & nuclei oliuis aut Asaræ Daracchi similes, qui non apud nos maturescunt. regno Granatensi sponte oritur.

SALIX.

DIOSC. *Semen, folia, cortex & succus spissandi vim habent. Trita folia cum exiguo pipere & vino pota, iliosis subueniunt: sumpta per se & cum aqua præstant mulieribus ne concipiant. Salignum semen in potu sanguinem expuẽtibus prodest: cortex eosdem præbet effectus. Corticis cinis admisto aceto maceratus, illitu clauos & callos tollit. Ex folijs & cortice succus cum rosaceo in calyce punici calfactus, aurium doloribus auxiliatur. Decocto eorum podagras foueri vtilissimum: furfures purgat in corpore. Excipitur succus qui manat ex ea cum floret, exciso cortice. in plaga enim concretus humor inuenitur, qui ad purganda, quæ obstant oculis, suam vim præbet.*

SALIX *humilis repens angustifolia.*

PERSICA *Malus. Gall.* Pesche & Peschier. *Ital.* Persiche. *Germ.* Pfersich. *Hisp.* Pexegos.

Ericetis Antuerpiani agri palmaribus & sesquipalmaribus cauliculis repit: folio rhamni primi & floribus muscosis Salicis, gustanti amara.

ONAGRA *Diosc. Aduers. 423.*
Salicaria Germanica.

lege h... lem...

PERSI-

PERSICA *Malus.*

DIOSC. *Persica poma matura tum stomacho, quàm ventri vtilia sunt. Acerba aluum cohibent, sed sicca vehementius, decoctum e siccis alui, stomachiq; fluxiones sistit.*

Gal. folia trita & super vmbilicum imposita* lumbricos necant: alioqui sanè discutiens medicamentum est. Pomorum verò eius succus & veluti caro facilè corrumpitur, omninoque noxam infert; quapropter haud post alios cibos vltimoque sicut nonnulli solent, illa offerri oportet: nam in summo natantia corrumpuntur. Huius verò quod omnibus commune est meminisse oportet. Quæcunq; vitiosi succi, quæ humida & lubrica sunt, facileque descendunt, succeduntúe, præ alijs comedenda esse: sic enim & ipsa celeriter subeunt, & alijs præeunt, ac quasi iter muniunt. Postremo autem sumpta, vnà secum alia quoque in corruptionem trahunt.

* *Plin. Valer. subdit*, eadem sicca & in puluerē tusa, recentes plagas cruentorum vulnerum claudunt.

Idem: Nucleus capitis dolori cum oleo & aceto tritus, illinitur. Gummi gutta, quam Persici truncus illacrymat, fluenti aluo medetur. Eadem mixta cum vino, etiam in vesica lapillos frangit. Trita ex aceto impetigines reprimit. Decocta cum croco tumores faucium mitigat. Asperam arteriæ canalem leuiorem facit. Excreantibus sanguinem miro modo subuenit. Thoracis obstructos sinus reserat, & vitia pulmonis expurgat.

Syrupus è floribus eadem potest quæ & Rosatus.

AMYGDALA. *Angl.* Almond tree. *Hisp.* Almendras.
Ital. Mandole. *Aduers.423.*

DIOSC. *Amygdalæ amaræ radicum tritarum decoctum, vitia cutis in facie corrigit. illitæ nuces idem munus præstant. menses admotæ ciunt. capitis dolori auxiliantur, illitæ fronti aut temporibus cum aceto vel rosaceo. epinyctidas sanant ex vino. item putrescentia vlcera, & quæ serpunt. & morsus canum cum melle. earum autem esu dolores finiuntur. aluum emolliunt. somnum faciunt. vrinam cient. contra sanguinis reiectiones cum amylo assumuntur. renum vitijs, & pulmonum inflammationibus ex aqua in potu aut eclegmate cum resina terebinthina dantur. calculosis difficiliq; vrinæ in passo auxiliantur. & illinctu cum melle & lacte, hepaticis, tussi, & inflationibus coli, nucis auellanæ magnitudine. quinis septenisúe præsumptis ebrietatem non sentiunt potores. vulpes si cum quadam esca eas vorauerint, emoriuntur. Gummi eius calfacit & adstringit. reijcientibus sanguinem, potum auxilio est. impetigines quæ summum corpus occuparunt, illitum cum aceto tollit. tussi vetustæ cum diluto vino potum medetur. calculosis cum passo bibere prodest. E nucibus græcis, dulces cibo idoneæ: sed multo minus valent in remedijs quàm amaræ. attamen extenuant. vrinam ciunt. recentium esu cum suo putamine, humida stomachi vitia emendantur.*

Gal. Quæ quidem palam amara ſunt, omnino extenuandi vim poſſident, quod & qualitas ipſa indicat, & experientia comprobat. Ac de amara quidem qualitate in quarto horum Commétariorum proditum eſt. Cæterum duo experientiæ exempla proponi ſatis eſt, vnde vim eorum poſſis diſcere. Siquidem ephelin expurgant, & excreationes ex pectore pulmoneq́ue, craſſorũ lentorumque humorum impendio conferunt. Porrò oſtenſa hæc ſunt genere quidem incidentis, ſpecie verò extergentis eſſe facultatis. Quin & quod per accidens facultatem item habeant ab obſtructione liberandi, & ipſum ſupra demonſtratum eſt. Sed & experientia monſtrat. Nam in iecore craſſorum viſcoſorumq́ue humorum in extremis vaſis impactorum obſtructiones abundè expurgant expediuntq́ue. Quin & laterum dolores ab huiuſmodi cauſa natos, & lienis & coli, & renum (ſanant.) Porrò & ipſa arbor ſimilem ſortita vim eſt: nam huius radices coctæ atque illitæ epheleis purgant. Quotquot verò ſunt amygdala dulcia, & ipſa leuiculam amaritudinem poſſidẽt, quæ tamen dulcedine ſuperãte occultatur. Cæterùm id temporis ſpacio clarum fit. Demſtonratum autem retro eſt qualitatem dulcem moderatè eſſe calidam.

NVX MOSCHATA, *ſiue Nux odorata & aromatica.*

Germ. Muſcat nueſʒ. *Belgis* Note muſchaten.
Gall. Noix Muſcade *&* muguette.
Hiſp. Nuez de eſpecie *&* Nuezes moſcadas.
Ital. Noci Moſcade. *Aduerſ.* 544.

Mas oblongior.

Vrinas ciet: cerebro, ventriculo, hepati, vtero, cordi, omnibuſq; viſceribus peramica. Carioſas & leues nuces oleaginoſis & grauibus præferebat Rondeletius ad vẽtriculi & cerebri affectus, quæ quia immaturæ, plus adſtrictionis habent qua robur ventriculo conciliatur, & vapidi fumi cerebrum ferientes præpediuntur. Oleaginoſa enim cerebrum vaporibus obruũt. Memini generoſam Anglam grauidam eſu 10. aut 12. nucum myriſticarum ebriam deliraſſe. Oleum preſſũ dant neruorum morbis vtiliſſimum.

Mas oblongior guſtu aſtringente, odore ferè nullo. Macis marem obducens colore eſt ſaturiore, guſtu & odore non diuerſis, acerbo, calido, carioſa magis. Dente demorſa ceræ cõcretione, minus oleoſa: ad affectus ventriculi & capitis commodior & aptior.

ARBV-

ARBVTVS.

DIOSC. *Esu acerosus. Stomacho aduersatur: capitis dolorem mouet.*

LAVRVS. *Angl.* Laurel or bay tree. *Hisp.* Laurel. *Lusit.* Laureiro.
Ital. Lauro. *Belg.* Laurus boom. *Gall.* Laurier. *eius baccæ*
Hisp. Vayas. *Belg.* Bay & baeckelaer.
Germ. Lorbeeren. *Aduers.* 424.

DIOSC. *Laurus quædam tenui folio constat: altera latiore. Vtraq; excalfactoriam naturam habet, & emollientem. Vnde decoctum earum in muliebres insessus additum, vuluæ & vesicæ vitijs conuenit. Virentia folia sensim substringunt: illita quoque ac trita vesparum apiumq; ictibus opitulantur. eadem cum polenta & pane illita inflammationem omnem mitigant: sed pota stomachum effundunt, & vomitiones mouent. Lauri baccæ magis, quàm folia calfaciunt: ergo in eclegmate tritæ cum melle vel passo prosunt tabi, orthopnϾ, & omnibus thoracis rheumatismis: contra scorpionum ictus ex vino bibuntur. vitiligines emaculant. Succus baccarum vtilissimè aurium dolori, & grauitati instillatur, cum vino vetere, & rosaceo. In medicamenta autem adijciuntur, quæ neruorum lassitudines reficiunt, acopa vocant: & ad vnguenta, quæ calfaciunt, & discutiunt. Cortex radicis calculos rumpit. partus necat. hepaticis prodest, tribus obolis in vino odorato potus.*

TINVS *Lusitanica Clusij.*

MEDICA *Malus. Malum Persicum fortè Theoph. Malum Assyriacum Plin. Malum Hespericum, Citreum & Chrysomela, Athenæi. Ital.* Cedri, *&* Citroni. *Angl* Citron tre. *Ger.& Gall.* Citron. *Hisp.*Cidras. *Belg.* Citroenen. *Aduers.* 425.

Tini aliud genus exhibet Clusius Corni fœminæ proceritate, firmioribus & frequentioribus ramulis, cortice ex rubro virescente tectis, circa quos folia superioris angustiora & oblongiora aliquantum, & venulis pluribus distincta, sibi inuicem opposita vt in priore: flores extremis ramis vmbellatim etiam nascuntur, colore nonnihil purpurascente, neque adeò odorati, vti superioris: fructus etiam minor, plenior, nigrior. Piæ memoriæ D. Brancion huius Tini mecum sæpe verba fecit, sed ingenuè fateor mihi incognitum, & minimè animaduersum.

MEDICA *Malus.*

DIOSC. *Semen in vino potum, venenis resistit: aluum mouet. Oris suauitatem commendat, decocto eius colluto, aut succo.*

LIMO-

ARANTIA, *Angl.* Orenge tree. *Gall.* Orenge & Orenger. *Belg.* Arangie appel *Germ.* Pomerantzen. *Hisp.* Naranzas.

CINNAMOMVM & CASSIA.

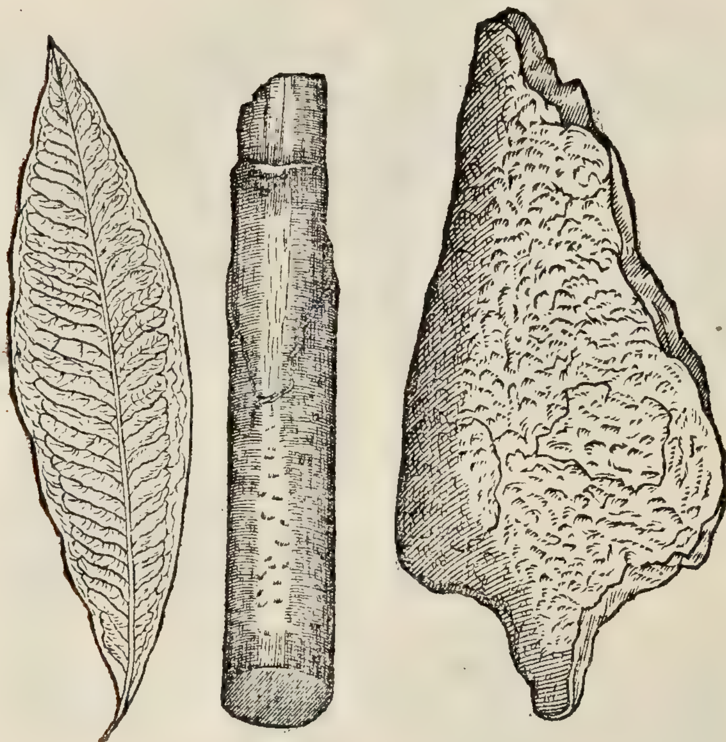
Aduers. pag. 525.

DIOSC. *Cinnamomum omne excalfacit, emollit, & concoquit; vrinam ciet: tam menses quàm partus potum aut ex myrrha impositum pellit. Contra bestias quæ virus eiaculantur, venenaque conuenit, caliginem pupillis oculorum obuersantem discutit; crassitiem extenuat: lentigines & vitia cutis in facie ex melle illitum detergit. Contra tusses, destuxiones, aquam subter cutem fusam, renum vitia, & vrinæ difficultatem efficax est. vnguentis pretiosis inseri solet. Et in summa magni ad omnia vsus.*

Gal. Cinnamonum summè tenuium partium, non summè tamen calidum, sed ex tertio ordine. Nihil autem æquè deficcat eorum quæ pari sunt excalfaciendi facultate; propter tenuitatem, scilicet essentiæ. At Cinnamomis est velut imbecillum Cinnamomum.

CASSIA, *Germ.* Zymmet Roerlim. *Belg.* Canneel. *Hisp. & Ital.* Canola. *Gall.* Carnelle.

XYLOCASSIA. *Aduerſ. 426.* *an* PSEVDOCINAMOMVM *Dioſcor.*

DIOSC. *Vim obtinet calfaciendi, vrinam ciendi, ſiccandi, & leniter aſtringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, quæ præſtandæ claritatis gratia concinnantur, & ad malagmata. Lentigines tollit cum melle illita. menſes trahit. contra viperarum ictus pota auxiliatur. aduerſus inteſtinas inflammationes omneis, & renum vitia, pota proficit. Fœminis in ſolia deſidentibus, aut ſuffimentis, prodeſt ad dilatationem vuluæ. Ea duplo pondere medicamentis mixta, cinnamomi vicem ſupplet, ſi ipſum deſit. nam eoſdem effectus præbet, ad plurima perquàm vtilis.*

Gal. Caſſia exſiccat & excalfacit, tertio quodammodo ordine; ſed & tenuium admodum partium eſt: guſtu verò plurimum habet acrimoniæ, leniter quoque nonnihil adſtringens: quamobrem ob hæc omnia incîdit, ſimulque digerit quæ in corpore ſunt recrementa: & adhæc robur etiam inſtrumentis addit. Idoneum etiam ſuppreſſis menſibus, cùm videlicet à copia ſimul & craſſitudine excrementorum quod ſufficiat euacuari nequit.

PIPER

PIPER *nigrum & album. Ger.* Pfeffer. *Belg.* Peper. *Gall.* Poiure. *Angl.* Pepper. *Hisp.* Pimienta. *Ital.* Pepe. *Aduerſ.* 426.427.

GARYOPHYLLI *cum ſuo folio & fructu. Belg.* Groffels naghel *Gall.* Clous de gyroffles. *Germ.* Narghel. *Ital.* Garofoli & Garofani. *Hiſp.* Clauellos & clauos di eſpetia.

anthophylli.

Candidum Piper, ocularibus remedijs aptum, antidotis & medicaminibus quæ contra venenata parantur, Theriaca vocant.

Longum ſubamarum, antidotis & theriacis medicaminibus expetitum.

DIOSC. *Nigrum odoratum eſſe conſtat candido ſuauius, acrius, & ori gratius, necnon ad condimenta vtilius. ſed candidum, & adhuc in acerbum vergens, antedictis infirmius eſt. Eligi oportet grauißimum, plenum, nigrum, ſine multis rugis, recens, minimè furfuroſum. Inueniuntur etiamnum in genere nigri ſemina nutrimento defecta, caſſa, inania, minimiq́ ponderis, quod vocant braſma. Vis † omnium excalfacit. vrinam ciet. concoquit. extrahit. diſcutit. abſterget caliginem quæ oculis obuerſatur. piper febrium horroribus circuitu repetentibus, ſiue potu, ſiuè illitu, ſubuenit. ſerpentium morſibus auxiliatur. partus extrahit. conceptum adimere creditur, ſtatim à concubitu ſuppoſitũ. tuſſi omnibúſque pectoris vitijs, ſiue eclegmate, ſiue potu, ſuccurrit. anginæ eo & melle conuenienter perũguntur. potum cum recentibus lauri folijs, tormina diſcutit. cum vua paſſa manducatum pituitam à capite elicit. valetudinem tuetur. dolores finit. appetentiam mouet. concoctionem adiuuat, ad intinctus eſculentorum additum. ſtrumas cum pice diſcutit. vitiligines ex nitro emaculat. Fictili nouo, vt aiunt, motum torretur. Non eſt huius arboris radix gingiber, vt aliqui exiſtimauere, ſicuti paulo pòſt oſtendemus. Nanque piperis radix * coſto ſimilis eſt. ora guſtantium accendit. ſaliuam ciet. hæc lienem reprimit, cum aceto illita, aut pota. caput etiam purgat, manducata cum ſemine pedicularis herbæ quam ſtaphidem agriam vocant.*

† valenter tum excalfacit, tum deſiccat Gal.

Oleo è piperibus, ſpina dorſi ad horrores quartanæ febris illinitur.

* Gal. Piperis radix Coſto ſimiles vires obtinet.

CVBEBE *officinarum. Aduerſ. pag. 427.*

Piper Hippocratis ſimpliciter, & Piper rotundum Theoph. Guilland.

Calefaciunt, exſiccant ſecundo ordine completo vel initio tertij. Frigidis morbis à pituita ortis prodeſt. Dentibus attrita pituitam cerebri eliciunt: flatus diſcutiunt; ventriculum & viſcera roborant.

ASPALA-

ASPALATHVS. *Aduers. pag. 45.*

DIOSC. *Vim calfaciendi cum adstrictione obtinet,*[a] *vnde decoctum cum vino ad tetra*[b] *oris vlcera colluenda cōuenit.*[c] *ad nomas genitalium & sordida vlcera infunditur. Subiectum*[d] *in pesso, partum extrahit, aluum sistit eius*[e] *decoctum: & sanguinis reiectionem potu cohibet: vrinæ*[f] *difficultatem, inflationesque discutit.*

[a] Gal. docet cur calefaciat & adstringat his verbis: Acris simul & adstringens est gustu, facultate verò ex dissimilaribus cōstat, nempe partibus suis acribus excalfaciens, partibus verò alijs, austeris scilicet, refrigerans. Itaque vtriusque ratione desiccat; & proinde ad putredines & fluxiones est vtilis.

Vincit in eo caliditas, ob id calefacere dicit, sed cum adstrictione, quia adstringit.

[b] Ad ἄφθας, id est calida aut ignea vlcera; quia cum astrictione siccat, aut cum astrictione refrigerat. Vlcus istud depascens est cum putrefactione & defluxione in parte laxa & loco perpetuo madente: ideò medicamento vehementer exsiccante & astringente opus est. Eadem ratione practici nuperi aquæ fortis illitu soloque contactu oris & pudendorum aphthis, & potētissimè exsiccantibus medicamentis & astringentibus medentur.

[c] Quasi velit dicere, ad pudendorum vlcera simplicia, & ad ea quæ serpunt, aut depascuntur, & colluuies. Omnibus his partibus quia laxæ sunt, excrementis suscipiēdis aptæ, desiccantibus & adstringentibus, recrementorum copiam arcentibus & cohibentibus, occurritur.

[d] moderatè ob adstrictionem cum calore mixtam.

[e] Acria si decoquantur, mitescunt, ob aquæ mixturam, quæ diluit vim medicamenti.

[f] Dysuriam sua acrimonia, & flatus discutiendo soluit.

XYLOALOES *siue Lignum Aloes Officinarum.*
AGALLOCHVM. *Aduers. 428.*

Acgireta eadem.

DIOSC. *Manditur, aut decocto os colluitur, commendandi halitus † gratia. Sudores arcet toto corpori inspersum. pro thure ad suffimenta substituitur. Radix epota drachmæ vnius pondere, humida stomachi vitia, & imbecillitatem, feruoremq; mulcet. si lateris, iocinerisue dolor excruciat, si dysenteria, aut tormina infestant, ex aqua bibere prodest.*

AGALLOCHVS *præstantissimus verior. siue* XYLOALOES.

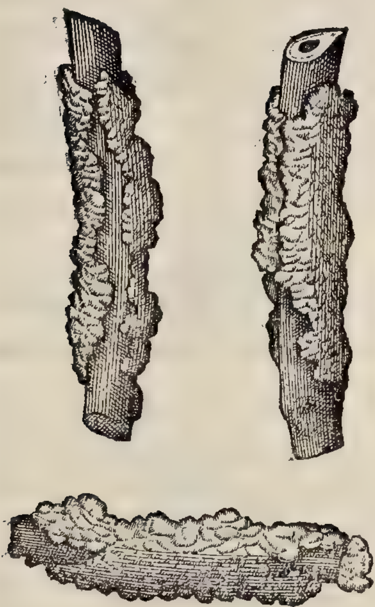

Istius Xyloaloes quæ officinis notissima, altera species Antuerpiam aduecta, primùm nobis visa, & muneri data ab optimo pharmacopœo Antuerpiano Francisco Pennino, in cuius instructissima officina prostat.

Frustulum, quod habemus è trunco auulsum, ponderosum est multis venis cōstans probatissime Xyloaloes officinarum ferè concoloribus, fuscis, odore & sapore non dissimilibus, sed suauioribus amaris, & pinguioribus multò, quæ commāducatæ lentescunt ceræ modo. Reliqua ligni materia & superficies alba est, fragilis & fractu facilis, minus aromatica. Istud sanè lignum Aloes est omnium quæ vnquam vidi, sapore & odore vegetissimum.

Arabum LACCA, *an sit Diosc. Caucamum? Aduers.428.*

LACCA *cum suis Bacillis.*

DIOSC. *Vestes eo ex styrace & myrrha suffiuntur. Vim proditur obtinere extenuandi obesos, si ternûm obolorum pondere ex aqua, aut mulso aceto plusculos dies ebibatur. lienosis datur, comitialibus, & suspiriosis. menses cum aqua mulsa pellit. oculorum cicatrices confestim emendat. vino madefactum medetur eorundem hebetudinibus. aduersus gingiuas humore praegnanteis, doloresque dentium, non aliud efficacius.*

MYRRHA. *Aduers.428.*

DIOSC. *Myrrha lachryma est arboris quae in Arabia gignitur, Aegyptiae spinae non dissimilis. è cuius vulnere defluit lachryma in subiectas tegetes. alia circum caudicem concrescit. Dicitur ex his aliqua pediasimos, praepinguis, quae expressa, stacte emittitur. alia gabirea, pinguissima, laeto & pingui solo nascens. ea copiosam sudat stacten. Omnium prima est, quae troglodytica appellatur, accepto cognomine ab loco, in quo prouenit, splendens, subuiridis, ac mordens. quinetiam legitur tenuis quaedam, quae à troglodytica secunda est, bdellij modo mollis, verùm odore grauiuscula, apricis nascens. Alia caucalis cognominatur, praeter modum exoleta, nigra, & retorrida. Omnium deterrima, quae ergasima dicitur: pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginem vergẽs, & viribus eius proxima. improbatur aminnea cognomine. ex ijs pastilli fiunt, sed è pinguibus pingues, & odorati: è siccioribus haudquaquam pingues, & inodorati. minus odore pollet, quae oleum non admisit, cum in pastillos digerebatur. Adulteratur macerato gummi aqua, in qua myrrha maduerit. Eligenda est recens, squallore obsita, leuis, vndiq; concolor, quae confracta venas vnguium modo candidas & laeues ostendat, minutis glebis, amara, acris, odorata, calfaciens. superuacua & inutilis est ponderosa, coloris picei. Calfacit. sopore † gignit. glutinat. siccat. astringit. vuluam emollit, & praeclusam aperit. menses & partus celeriter extrahit, cum absinthio, lupinorum cremore, vel succo rutae admota. tuberculo fabae deuoratur in vetere tussi, orthopnoea, in laterum pectorisq; doloribus, in alui profluuio, & dysenteria. horrores discutit, duabus horis ante febrium accessiones, fabae magnitudine pota cum pipere & aqua. subdita linguae liquataq;, scabritiem arteriae expolit. obtusam vocem expedit. ventris tineas enecat. contra grauem oris halitum manditur. & aduersus alarum taedia, cum liquido alumine illinitur. gingiuas & dentes stabilit, colluto cum vino & oleo*ore. vulnera capitis illitu glutinat. medetur fractis auribus, ac ossibus nudatis, peruncta cum cochleae carnibus. item purulentis auribus inflãmatisq; cum meconio, castorio, & glaucio. ad varos autem cum casia & melle illinitur. impetigines ex aceto purgat. defluentes capillos cum ladano & vino myrteo illita, firmat. diuturnas destillationes lenit, illitis pinna naribus. oculorum vlcera complet. albugines tollit. caliginem discutit. scabritiem laeuigat. Fit è myrrha, perinde atq; thure, fuligo, &, vt postea ostendemus, ad eadem conueniens.*

Fabae veterum scilicet.

*omphacino legendum; vt suo capite docet, alioqui non cõuenit.

Boeotica myrrha, dissecta radix est arboris cuiusdam in Boeotia nascentis. Melior est quae myrrham odore repraesentat. vis ei calfactoria inest. emollit discutitq;. suffimentis commodissime inseritur.

DD † *Sopo-*

Soporem gignit.] Capitis grauitatem & dolorem etiam olfactu cùm indicat, Galeno teſte, lib. ſecundo κατὰ τόπους, à ratione alienum videtur, quia contrarij effectus, ſoporem & dolorem gignere. In dolore ſenſus acutus: in ſopore verò hebes; & ſenſus & motus priuatio Cùm Myrrha excalfaciat, non videtur ſomnum poſſe conciliare. Soporifera autem & narcotica humida perquam frigida ſunt. Sed quammulta calida quibuſdam ſoporem inducunt, vapidis fumis imbuto cerebro; & nonnullos ſæuis capitis doloribus infeſtant, potiſſimum eos quibus ſiccior & calidior cerebri temperies. Quibus verò caput frigidius & humidius, pituita eliquatur; cerebrum irrigatur; obſtruuntur & meatus, per quos ſpiritus ad ſenſus mittuntur: & ceſſante illa ſpirituum emiſſione, aſſiduo vigiliarum tempore fieri ſolita, ſomnum conciliant. Quemadmodum Myrrha, vinum immodicè ſumptum, Crocus, Iris & omnia calida quæ caput tentant, eadem ratione dolorem faciunt, ſomnũ & vigilias pro cerebri tẽperamento & natura. In quibuſdam neque ſomnum neque vigilias inducit, quia vapores abſumuntur.

Glutinat] viſcida ſua ſubſtantia & exſiccante vi, ſuperfluum humorem abſumẽdo, collectiones puris diſcutiendo.

Siccat, aſtringit.] quòd aſtringat, à veritate alienum videtur, quia menſes & partus celeriter extrahit, expectorat. Id fieri videtur ſecundis qualitatibus, ſiccando ſcilicet; humidum ſuperfluum purgationis menſtruæ abſumendo.

Vuluam emollit & præcluſam aperit.] malactica calida ſunt exceſſu ſecundo & ſicca, qualis myrrha eſt. Tumidam vuluam emollit ob menſium retentionem, & fortè refrigerationem; ob id calefaciendo, humores eliquando & extergendo, atque venarum orificia reſerando, præcluſam vuluam aperit.

Menſes & partus.] quia amara acris, tenuium partium. Gal. ſubdit; & lumbricos tum enecat, tum eijcit.

In vetere tuſſi orthopnœa.] Hæ affectiones fortiora remedia vel maiore doſi expoſtulant, quia multum diſtãt, & medicamẽti vis permeando imminuitur vel deperditur. Memini ſenẽ quendã Anglum qui ob retẽtionẽ & craſſitiẽ pituitę ſuffocabatur, à me medicamẽto parato ex Myrrha ſelecta, pipere, ſucco Porri, ſapa, & ſyr. capillorũ veneris cõcoquebat, expectorabat & magnã pituitę colluuiẽ eijciebat. Myrrha enim Gal. teſte lib. 8. ſimpl. detergendi vim habet, tracheã arteriã, non tamen exaſperat, ſicut abſtergentium nonnulla quæ abſtergendo tuſſim, aut fluxiones mouent, vt acria, cepe, mel magis quàm ſapa. Concoquendi & extergendi vim habet pulmonum & arteriæ affectibus neceſſariam, nec diſpari fortè ratione ad alui profluuia efficax.

Alui profluuio.] Alui tria profluuia; dyſenteria, diarrhœa & lienteria. Nõ poteſt de dyſenteria intelligi, quia addit καὶ δυσεντερίας. Diarrhœæ non videtur conuenire, quia laxat; ad lienterias autẽ coquendo & conſtringendo; dyſenterias verò detergendo & aſtringendo efficax.

Horrores diſcutit.] Horror quartanæ, compoſitæ, ſpuriæ hemitritæę, & bili vel melancholiæ diffuſæ in ſenſiles partes vel pituitæ permixtæ febrium eſt. Quemadmodum acris & biliosus humor, qui celeri motu fertur & diffluit, rigores efficit: ſic quæ craſſior, tardius mouetur, minus pungit, ſed perdiuturnus & maiore cum refrigeratione. Frigus quotidianæ eſt debilis rigor, vel medium quoddam inter rigorem & horrorem. Quæ omnibus febrium acceſſionibus contingunt, in quibus materia à venis
Horror. Rigor. Frigus. ſine magna agitatione diffunditur in habitum corporis; quia fit cum ſanguinis retractione & corporis refrigeratione: calida ſpinæ dorſi impoſita, horrores, rigores & frigora ſoluunt, corporis habitum calfaciunt, meatus reſerant, materiam præparant & extenuant, vt partes frigefactæ tranſitum non remorentur. Exiguam materiæ copiam horrores leuiſſimos efficere cernere eſt in febrium declinatione, & materiam ſenſim commotam horrorem vel rigorem non facere. exemplo erũt febrium initia, quibus propter obſtructiones maiores materiæ defluentis, nullus patet aditus. Rigores vel horrores non à ſolis cruditatibus oriri manifeſtum; nam vel maximi rigores & horrores materia concocta fiunt in febrium ſolutione, quibus copioſus ſudor ſuperueniens, vti in cauſone poſt ſextum, morbum ſoluit. vt Hipp. ſcriptum reliquit. *A cauſone rigor ſuperueniens morbum ſoluit*, quia multa materia concocta affatim diſcutitur.

Sic Myrrha, cum pipere & aqua (& vino albo in quartana) pota duabus horis ante acceſſionem, calfacit materiam horroris, obſtructiónes ſoluit, quæ tranſpirationem impediunt, & horrores diſcutit.

Subdita linguæ liquat. iq;] Scabritiem arteriæ expolit vel lenit citra tuſſim, quia ſenſim penetrat & leniter deterget humiditatem quæ vocem raucam facit.

Ventris tineas] vermes occidit amaritudine & acrimonia.

Contra grauem oris halitum] fœtores putredinis ſoboles amarore & ſiccitate emendat. Ex moſcho hodie parantur quæ putredinem non delent, ſed tegunt.

Aduerſus alarum tædia.] Cacochymicis hic affectus accidere ſolet, quorum excrementa putrida fœtẽt, ob partis laxæ & raræ texturam, quia non refrigeratur magiſque ſudat, & calidior hic locus etiam ob multas arterias non procul à corde remotas. Odoratis fœtor deletur. Verùm quia pars laxa, alumen addit ad maiorem adſtrictionem.

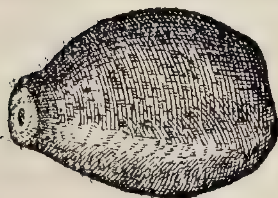
Gingiuas & dentes ſtabilit.] quia aſtringit & ſiccat, cum oleo non conuenit, niſi legas omphacino, quod dentes & gingiuas firmat aſtringendo, vt teſtis eſt Dioſc. cap. De omphacio.

Medetur fractis auribus.] melius contuſis, nam cartilaginoſa fracta curationem non admittunt.

BDELLIVM. *Aduers. pag.* 429.

DIOSC. *Calfacit & emollit: & duritias † & turgentia gutura, humidasq́; * hernias discutit cum ieiuna saliua dilutum. Vulua spiracula laxat appositu & suffitu: & partus, humiditatesque omnes extrahit. Calculos potu comminuit: vrinam mouet. Tussientibus, à serpente percussis, vtilissimè datur. Valet ad rupta, vulsa, laterum dolores, & discursantes spiritus. Malagmatis inseritur, quæ contra duritias & neruorum nodos prosunt. Contusum resoluitur affuso vino aut aqua calida.* † Aegin. Scirros emollit. * eadē Gal.

BDELLII *fructus.*

STYRAX. *Ital.* Storace. *Hisp.* Estoraque. *Aduers.* 429.

Bdellij fructus descripsit Carolus Clusius in aromatum historia, Iuglandis nucis magnitudine, aut etiam ampliores, triangulari ferè forma, oblongiore tamen & ad ficum quodammodo accedente, odoratos, colore subcinereo, durissimo putamine, quod prægnans esse & nucleum continere videtur.

STYRAX.

DIOSC. *Lacryma inuenitur gummium similitudine, perlucida, & myrrhæ æmula: verùm perpauca manat. Adulteratur ligni scobe, quam vermiculi erodentes excusserunt, melle, & iridis sedimento, & quibusdam alijs. Alij ceram aut adipem odoribus imbutum, flagrantissimis solibus cum styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in frigida aqua vermiculos exprimunt, venundantq́;. Styracem hunc, quoniam in vermiculorum speciem cōtrahatur, scoleciten cognominant, quē tāquam syncerum imperiti approbant, non animaduertentes ad præcipuam odoris fragrantiam. siquidem acer admodum est, qui adulterationis vitio caret. Styrax calfacit, emollit, & concoquit: * medetur tussi, destillationibus, raucedini, grauedini, & interceptæ voci. vuluæ præclusæ duritiáue laboranti, conuenit. cit menses potu appositúque. aluum leuiter mollit, si exiguū cum resina terebinthina catapotij modo deuoretur. miscetur vtiliter discutientibus malagmatis, acopisq́;. adoletur autem & igni torretur, vt fiat ex eo, veluti ex † thure, fuligo: ad eadem conueniens ad quæ thuris fuligo. ex eo etiam in Syria styracinum oleum componitur. quod calfacit vehementer, & emollit. verum caput dolore afficit, adgrauatq́;. & soporem adfert.* *Gal. causās addit quanobrem n edetur tussi. † Eadē Gal.

Κυδώνια μῆλα. COTONEA & *Cydonia mala. Germ.* Quitten & Kitten offel. *Gallis* Coingz. *Belg.* Que appel & Queperre boom. *Ang.* Quince tree. *Hisp.* Membrillos. *Ital.* Melecotogne. *Aduerſ.* 430.

DIOSC. *Cotonea ſtomacho vtilia. vrinam cient. verùm toſta mitiora habentur. proſunt cœliacis, dyſentericis, purulenta extußientibus, cholericis, præſertim cruda. maceratorum liquor, commode in ſtomachi aut ventris fluxionibus, potui datur. Succus crudorum aßũptus orthopnoicis ſalutaris eſt. decocto fouentur vulua & ſedes, ſi procidant. Cotonea quæ melle † condiuntur, vrinam mouent. mel autem ſibi conſtringentem illorum vim & inſpiſſantem adſciſcit. quæ cum melle coquuntur, ſtomacho atq; ori gratiora ſunt, ſed minus inſpiſſant. cruda cataplaſmatis adijciuntur, ad cohibendam aluum; aut ſi ſtomachus æſtuet, aut in vomitiones effundatur, ad mammarum inflãmationes, præduros lienes, & condylomata. Fit vinũ ex ipſis tuſis expreßiſq;. ſed quò perduret, quindecim ſextarijs ſucci vnus mellis adiungitur. alioquin, in acorem degenerat. Prodeſt ad omnia quæ dicta ſunt. Fit & oleum * ex ijs, quod melinum vocauimus. quo vtimur quoties adſtringenti oleo eſt opus. Eligi oportet vera, quæ ſanè ſunt rotunda, parua & odorata. quæ verò ſtruthia dicũtur, magna quidem ſunt, ſed minus vtilia. Flos & viridis & ſiccus cataplaſmatis imponitur: ijs conueniens quæ adſtrictionem deſiderant, inflammationibus oculorum, reiectionibuſq; ſanguinis. contra citam aluum, & menſium impetus, in vino bibitur.*

† Eadem Gal. &

* Eadem Plin.

Plin. addit, Lanugo eorum carbunculos ſanat, cocta in vino & illita cum cera.

THVS. *Aduerſ.* 430.

DIOSC. *Primarium tenet in eo genere maſculum, ſuapte natura rotundum: tale autem indiuiduum eſt, candidum, cum frangitur, intus pingue, in ſuffitu ſtatim ardens. Indicum verò fulueſcit & colore liuet; ſed rotundum induſtria factitant. nam in quadrãgulares formas diſſectum fictilibus verſant, donec rotunditatem contrahat. verùm huiuſmodi thus tempore flaueſcit, quod atomum aut ſyagrum appellant. Secundum locũ habet Arabicum, & in Smilo naſcens, quod aliqui copiſcum vocant, minus multo & fuluius. Eſt & genus aliud, cui amomitæ cognomen eſt, alioqui candidum: quod dum mollitur, maſtiches more digitis cedit. Adulteratur in itinere, pini reſina & gummi. quod facile deprehendi poteſt; ſiquidem ſuffitum gummi flammam non eiaculatur, & reſina in fumum euaneſcit. thus verò ſtatim ardet. idem maleficium odor prodit. Ad calfaciendum & aſtringendum pollet. oculorum caliginem diſcutit. caua vlcera complet, & ad cicatricem perducit. cruenta vulnera glutinat; infrenátque cunctas ſanguinis eruptiones, etiam ſi cerebri membranis effluat. vlcera quæ cacoëthe vocantur, & ſedis & reliquarum partium permulcet tritum cum eo & lacte linamentum. formicantes verrucas inter initia, impetigineſque, ex aceto & pice illitum, tollit. ambuſta igni, pernioneſque cum ſuillo adipe aut anſerino, & vlcera in capite manantia cum nitro, ſi infricetur, ſanat. paronychijs cum melle, auribus fractis cum pice medetur. ad reliquos aurium dolores cum dulci vino infunditur. inflammatæ à partu mammæ cum cimolia & roſaceo magna vtilitate perunguntur. additur ad arteriæ viſcerumq; medicamenta. prodeſt ſanguinis excreationi potum. ſed in ſecunda valetudine hauſtum inſaniam mouet, & largius cum vino potum interficit. In fictili mundo thus crematur, flagrante glebula ſuccen-*

succensum à lucerna, donec exuratur. post perfectam vstionem operire oportet, vsque dum restinguatur. sic enim in cineres non redigitur. Aliqui ollulam æneo vase cauo circa medium perforato cingunt ad excipiendam fuliginem, vt in eius mentione mox ostendemus. alij crudo fictili luto oblito, & in fornacem indito, cremant. Fictili etiam nouo viuacibus prunis torretur, dum non amplius bullet, aut pinguitudinem vaporémue emittat. facile enim comminuitur quod perustum non est.

Thuris cortex Diosc.

Præfertur thuris cortex crassus, pinguis, odoratus, recens, læuis, minime scaber, sine membranis. Adulteratur admisto pini aut nucis eius cortice; sed horum index ignis est. siquidem reliqui cortices suffiti nequaquam incenduntur, sed sine odore fumum eructant: thuris vero cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem eiaculatur. thuris modo vritur. & vis eadem quæ thuri, sed validior adstringentiorq;. Quare potu cruentis excreationibus, vuluis fluxione laborantibus, in pesso confert. ad cicatrices oculorum, & caua, sordesq; efficax est. tostus scabris lippitudinibus auxiliatur.

Manna thuris Diosc.

Manna thuris probatur candore, micarum frequentia, & puritate. Vim habet eandem quam & thus, sed inualidiusculam. Sunt qui cribrata pini resina, ac polline, aut cortice thuris contusi adulterant: sed hæc igne deprehenduntur. Neque enim æquè suffitu aerium vaporem, sed fuliginosum & impurum expuit. & permistum suaueolentiæ halitus virus habet.

Thuris fuligo Diosc.

Fuliginem thuris sic facito: Forcipicula, lucernis accensas singulatim thuris glebas in nouam fictilem ollam concauam imponito: & æreo vase in medio perforato, detersa diligenter sorde, obtegito. alteram admoueto, ex altera eius parte aut vtraq;, subiectis quaternûm digitorum altitudine lapillis, quò facilius perspici queat, si vrantur. & qua locus capax fuerit, glebulas alias supponito. & antea quàm prorsus prior gleba restinguatur, aliam imponito: donec sufficientem fuliginem videaris coëgisse. Continuo tamen externæ æramenti partes spongia, aqua frigida madefacta, abstergantur. ita enim temperato æris feruore, fuligo omnis inhærebit. quæ alioqui per lenitatem decidua, thuris cineribus admiscetur. Derasa itaque fuligine, cinis cremati thuris seorsum subtrahendus est. idem opus, quoad satisfactum tibi videbitur, obeundum. Oculorum inflammationes mitigat. fluxiones suspendit. vlcera purgat. caua explet. carcinomata sistit.

Simili modo è myrrha, resina, styrace, reliquisq; lachrymis, fuligo excipitur, ad eadem conueniens.

Gal. Thus excalfacit ordine secundo, desiccat primo, habet quoque adstrictionem pusillam. Sed minimum manifesta adstrictio est cãdido: cortex eius euidenter adstringit: proinde sanè strenuè quoque desiccat, adeò vt ex secundo sit ordine completo desiccantium. Est autem crassiorum partium quàm ipsum thus, & minimum habet acrimoniæ. Ob has ergo tum facultates, tum qualitates multus est eius vsus apud medicos in hæmoptoicis, stomachicis, cœliacis, ac dysentericis nõ tantũ ijs quæ extrinsecus applicantur, ip sum admiscẽtes, sed ex ijs quæ intrò in corpus sumũtur. Ramus eius tũ succioris, tũ calidioris est facultatis quàm ipsum thus, adeò vt ad tertium vsque excessum perueniat. Habet verò etiam abstersorium quiddam. Itaque eo nomine & expurgare & implere quæ in oculis consistunt vlcera videtur, velut & myrrhę, & styracis.

COCCVS *Infectoria. Coccos baphicos. Narbonensibus & Galloprouincialibus* Vermillon. *Hisp.* Coscoia *frutex dicitur. Gallis* graine d'escarlate. *Aduers. 430.*

COCCVS *Infectoria.*

DIOSC. *Vis huic spissandi, vulneribus neruisq; præcisis, conuenienter ex aceto* † *illitum illinitur.* Eadem Gal. & Paulus.
Gal. † alij cum oxymelite.

Aquifolium siue Agrifolium.

AQVIFOLIVM *siue Agrifolium. Rhuscus syl. Aquifoliũ Plin. Paliurus 2. Lacunæ. Angl* Holy. *Belg.* Hulst. *Ger.* Walddistel, *vel* Hechpalmen. *Gall.* Hous. *Hisp.* Azebo. *Ital.* Aquifolio. *Aduers.* 431.

Radicis cortex herniis medetur tritus & impositus, vel aliis commixtus.

ILEX ARBOR. *Ital.* Elici *&* Lecini. *Hisp.* Enzina. *Gall.* Yeuse, Eoule *&* chesne verd. *Germ.* Steinpalmen. *Adu. pag.* 431.

Quercus vulgaris.

DIOSC. *Ilignea glandes viribus quernas antecellunt. Ilignea radicis cortex cum aqua coctus dum mollitus, intabescat, & tota nocte illitus, denigrat capillos, prius cimolia terra purgatos. Folia omnium tusa & trita tumoribus prosunt, & imbecillas membrorum partes roborant.* lege Garamantius lucus.

QVERCVS *Vulgaris cum suis excrementis fungosis. Belg.* Eikenboom. *Gall.* Chesne. *Ital.* Quercia. *Hisp.* Robble *&* Roure. *Angl.* Oke tree.

QVER-

QVERCVS *cum glande & musco suo.*

BEDEGVARIS *effigie*
Excrementum spongiosum & muscosum, siue Bedeguar è Quercu. ⁎

QVERCVS *perpetua fronde virens. Gall.* Chesnes verdz.

Huius querceta in Gallofrancia oriri audio. Glandes nostratibus similes sunt, quales D. Christophoro Plantino hoc anno serendas misit eruditissimus D. N. Rache apud Lutetianos medicus & chirurgus clarissimus, & stirpium omniumque Naturæ opum, vt si quis alius, gnarus.

⁎ E quercubus Romano agro collegi.

Antiqui cuiusdam è Quercu instar Ledi pullulantis meminerunt excrementi quod purgat & adstringit summopere.

Quercus, glans. Aduers. 431.

DIOSC. *Quercus omnis adstrictoriam vim habet, præsertim liber qui cortici & ligno intercedit. quinetiam tunica putaminis glandis subiecta. decoctum ex ijs datur dysentericis, cœliacis, sanguinem excreantibus. trita in pesso, fœminis fluxione vuluæ laborantibus subijcitur. Glandes eosdem effectus exhibent. vrinam ciunt. capitis dolorem & flatus in cibum sumptæ pariunt. resistunt esitatæ venenatorum ictibus. decoctum earum & corticis cum lacte vaccino potum prodest contra toxica. intritæ crudæ, inflammationes illitu leniunt. ad duritias quas cacoëthe vocant, & malefica vlcera cum salsa axungia conueniunt.*

Folia omnium tusa & trita tumoribus prosunt & imbecillas membrorum partes roborant.

CER-

CERRIS *Plin. maiore glande.*
Aduers. 431.

CERRIS *Plin. minore glande & calyce mollius echinato.*

CERRIS *glans immatura.* CERRIS *Theoph.*

Valerandus Donrez Iustinopoli Venetias rediens ramulos Quercus duorum generum asportauit, quibus me donauit. Vterque Quercui nostrati admodum assimilatur, folio & ligno, sed glandes ipsi ramo inhærent. Vni qui minor, calyx hispidus & molliter echinatus, Ilicis subpar; alteri verò glandes prægrandes calycem habent echinatum, ambitu squammis preduris sibi mutuò incumbentibus, horridum, semicono Laricis longè maiore, cuius nonnullam similitudinem retinet. Valde crassus est, interiore sui parte lenis; glans quam claudit, nõ nisi magnitudine differt: folia autẽ maiora, eadem alioqui Quercui. Huius speciei obseruasse memini publica via qua itur Pesaro Romam in conuallibus celsissimas arbores, alibi minus obuias nec valde notas; è cuius tamen pręgrandi & duro calyce glandes non exerebat, sed claudebat, fortè quia immaturę erant. Huiusmodi folia & glandes anno 1561. liberalissimè communicauit C. doctissimus medicus Lugdunensis D. Dalescampius, qui Cerrim Plinij me docuit.

Hæc Cisti historia reponenda est proximè suas effigies supra Obseruat. pag. 551. & 552. quæ operarum incuria fuerat prætermissa.

CISTVS folio Lauendulæ plerunque cubitali est altitudine, admodum ramosus, sed breuibus ramis, & foliis confertim nascentibus, angustis, incanis, sapore adstringente: flores parui, non multum à superiore differentes, albo colore: semen non obseruaui. Cistus folio Lauendulæ.

EST hic frutex adeò Lauendulæ similis, vt nisi odor & sapor prohiberent, pro Lauendula sumi possit: & certè quas plantas sine flore primùm conspexi, pro Lauendula habui, ideoque negligebam, donec floribus quos in plantis aliis conspiciebam admonitus, diligentiùs obseruarem.

Hunc ego solummodo Valentino regno inueni aridis & petrosis locis quarto à Valentia miliari, Aprilis initio.

CISTVS folio Sampsuci, planta fruticosa est, multos tenues ramulos proferens: folia in his parua, quasi rotunda, incana, Sampsuco similia, minora paulò, & dorso eminente, cum quadam aciditate & salsedine adstringentia: flos in summis ramis copiosus, candidus, villis & staminibus luteis, vt in reliquis Cisti generibus medium florem obtinentibus, quinis foliis constans, quorum medium macula ex purpura nigricans occupat: capitula exigua lini ferè, trigona, in quibus semen minutum Hyoscyami, ex nigro candicans siue cinereum continetur: totus ille oblongus ramulus qui florem & fructum sustinuit, arescit eo maturo, vt in singulis Cisti generibus. Cistus folio Sampsuci.

Primùm hunc inueni in Castella veteri, supra S. Martin del Castañal: deinde copiosum in Castella noua circa Caraiçejo, & toto Bætico agro inter Tagum & Anam flumina.

Hispani *Quiruéla* aut *quiriuéla* appellant, communi ferè cum Ericæ minoris vocabulo, quoniam fortè inter Ericas recenseant.

CISTVS folio Thymi, pedali fruticat altitudine, ramulis ex purpura nigricantibus, duris, lignosis, quæ magna ex parte sine foliis conspiciuntur, præter quàm circa summitates, in quibus confertim nascuntur exilia admodum, viridia, Thymi æmula, gustu adstringente: florem summis ramis superiori similem, minorem, neque maculis insignitum fert: semen non obseruaui. Cistus folio Thymi.

Hic mihi solùm conspectus est extrema Bæticæ parte, qua Castellam & Lusitaniam spectat: potest tamen & aliis locis nasci.

SVPERIORIBVS haud dubiè coniungendæ sunt etiam quas hîc subiiciam, cùm & forma & sapor respondeant. Cisti fœminæ 3. classis.

PRIOR exigua est planta, tenuibus virgulis lignosis, & humi sparsis prædita: foliis Helyanthemo vulgo dicto similibus, minoribus tamen, omnino candicantibus, adstringentibus: flores extremis ramis insident, quinque foliis constantes, & staminibus in medio, vt in Helyanthemo, colore nunc albo, nunc pallido: semen in capitulis triangulis Lini, exiguum, rufum. Radix lignosa & fibrosa. Cistus humilis I.

ALTER à priore non differt tum magnitudine, tum ramulorum exilitate: flores item & semen similia: sed folia omnino angusta & tenuia, Cisto foliis Thymi respondentia, gustu etiam adstringentia, acerba, & incana. Cistus humilis II.

Frequens est vtraque plantula agro Salmanticensi, vbi *perdiguera* ab incolis appellatur, quòd perdices iuxta eam frequenter sese volutent, & puluerent.

AD primum genus referenda est ea planta, quam nonnulli Helyanthemon Plinij esse volunt, alij Panacen Chironium, foliis hyssopi vulgaris ferè, hirsutis tamen & adstringentibus, quam Germani, quòd locis incultis inter Ericas nascatur, & foliis hyssopum æmuletur, Heyden ysop appellant, cuius flos aut albus est, aut pallidus, aut aureus; ideò vulgo herbariorum Germanicorũ Consolida aurea nuncupata. Helyanthemon. Panax Chironium. Consolida aurea.

EST & alia quædam plantula his congener, in vinetorum Salmanticensium marginibus, & Granatensi regno mihi obseruata, longioribus & rarioribus virgulis, rectis, foliis amplioribus Helyanthemo, & virentioribus, gustu adstringente: cuius flos superiori forma similis, pallidus, aut albicans: semẽ minutum rubescens in capitulis trigonis duplo quàm Helyanthemi maioribus. Cistus annuus I.

Castellani *turmera* vocant, Granatenses *yerua del quadrillo*.

ALIA item inuenitur in sylua Madritiana, secundo ab vrbe Lutetia miliari, ad Cisti genus referenda, pedali altitudine, exilibus cauliculis, rectis tenellis, non admodum ramosis; foliis oblongis, angustis, hirsutis, virescentibus, quæ cum ramulis per Caniculæ æstus humore quodam pingui & lento sunt obsita, flos pusillus, quinque foliis constans, vt Helyanthemi, pallido colore, & macula punicante insignitis: capitula tenella admodum, triquetra, semen pusillum & cinereum continentia. Cistus annuus II.

Annua vtraque est hæc postremò descripta, aut altero à satu anno floret, deinde perit.

Florent verò omnes isti Cisti eodem quo mas tempore, & semen etiam ad maturitatem perducunt.

SVNT autem omnes perpetuo folio: sed eorum flos admodum caducus, statimq; senescens: radices duræ, lignosæ, diuisæ, in diuersa tendentes.

QVERCVS *pumila fruticis specie, fronde Ilicis molliore.*
ROBVR *quinta Clusij.*

GALLA *maior.*
Robur secunda Clusij.

Hic subiicienda Quercus pumila siue Robur quinta Clusij, adeò humilis, vt rarò pedẽ magnitudine superet: glandoso semine amarulento, & calyce læui: frequens oritur prope Vlyssiponem solo arenoso.

Κηκὶς. GALLA. *Aduers. pag.* 432. *Gal.* Galles. *Germ.* Galloepffel, & Eychoepffel. *Hisp. & Ital.* Galla, & bughala.

DIOSC. *Galla fructus est quercus. Aliqua omphacitis appellatur, parua quidem, sed tuberosa, solida, nullo foramine peruia. altera plana, leuis, perforata. Eligi debet omphacitis, quæ efficacior est. Vtriusque vis vehementer adstringere. tritæ excrescentia in carne, fluxiones gingiuarum & vuæ, atque oris vlcerationem cohibent. nucleus, dentium cauernis inditus dolorem sedat. crematæ carbonibus donec igne flagrent, & vino aut aceto aut acida muria extinctæ, sanguinem suppriment. decoctum quibus incidere expedit, efficax est & contra vuluas procidentes, fluxionesque. capillos denigrant, aceto aut aqua maceratæ. dysentericis cœliacisque cum vino aut aqua tritæ conuenienter illinuntur, aut bibuntur. obsoniis addi debent.*

GALLA *maior.*

Robur secunda siue pumila Clusij, humanam altitudinem non excedens, copiosas, & prægrandes gallas ferens ramis ipsis inhærentes, grandioribus frondis incisuris, & insinuatis anfractibus.

GALLA *maior altera.*
Robur angustifolia Clus. 3[a].

Foliis Ilicis Aquifolij sed maioribus, auersa parte candicantibus.

GALLA *minor. Aduers. pag.* 432.
Robur 4[a]. *angustifolia, siue minor Clusij.*

Galla minor sine tuberculis, quales in officinis vulgatissimæ prostant: caudice contorto, magisque rugoso.

FAGVS. *Aduers. pag.* 433.
Angl. bech tre. *Germ.* Buchbaum. *Belg.* Buekenboom. *Gal.* Fau. *Hisp.* Haja. *Lusit.* Faya. *Ital.* Faggi.

DIOSC. *Quercus generi aßignatur, & consimile munus obit.*

CASTANEÆ. *Aduerſ.pag.* 433.
Angl. Cheſtnutz tree. *Germ.* keſten. *Belg.* Caſtanieboom. *Gal.* Chaſtaignes, Marons & Chaſtaigners. *Ital.* Caſtagne.

CASTANEA *equina. Aduerſ.pag.* 433.*

DIOSC. *Adſtringunt, glandibus ſimiles effectus præbent, præſertim tunica quæ carnem & corticem media, intercurſat. Caro his qui Ephemerum biberunt, conueniens eſt.*

Adſtringit & ſiccat vt cæteræ glandes. calida primo ordine & ſicca.

Gal. Inter omnes glandes principatum tenent, ſolæque ſyluestrium fructuum alimentum memorabile corporibus præbent.

Tardè tranſeunt, & difficulter concoquuntur crudæ potiſſimum. flatus gignunt.

* Matthiol. Anhelofis, tuſſientibus, & ſanguinem reiicientibus equis, plurimum auxilij afferre ait.

SAMBVCVS *Aduerſ.pag.* 434. *Angl.* elder tre. *Germ.* Holler, & holder. *Belg.* Vlier. *Gallobelg.* Suyn, & ſehu. *Gal.* Suſyer, & Suſeau. *Hiſp.* Sauço, Sabuco, & caninero. *Ital.* Sambuco.

Sambucus alba.

Varietas. In Belgij nonnuſquam agris & hortis acinis albis variat.

SAMBVCVS & *Ebulus.*

*ead Aegin. & Plin. † Eadē Plin. ‡ ead Plin.

DIOSC. *Eadem vtriuſque facultas, & par vſus, exiccans ſcilicet, aquam educens,* *† *ſtomacho nocens. Foliorum modo decocta, pituitam & bilē purgant. Quinetiam teneri caules in olla cocti, eadem præſtant. Radix in vino decocta, & in cibis data hydropicis* † *auxiliatur. Eadem modo pota viperarum* ‡ *morſibus ſubuenit. Vuluas emollit & aperit,*

aperit, & quæ circa eas sunt affectiones, decocta cum aqua insessione corrigit. Fructus cum vino potus eadem efficit. Illitus capillos denigrat. Folia recentia ac tenera cum polenta illita inflammationes mitigant. Ambustis etiam & canis morsibus illita succurrunt. Profunda & quæ in cauernas dehiscunt vlcera agglutinant. Podagricis, cum taurino hircinóve adipe illita, auxiliantur.* • Ead. Plin.

* † Polypodij ritu visceribus molesta.

EBVLVS. *Aduers. pag.* 434.
Angl. Walwurt, & bloedtwurt. *Germ.* Attich.
Belg. Hadyck. *Gal.* Hyeble. *Hisp.* Yezgos.
Ital. Ebulo.

SAMBVCVS *foliis laciniatis.*

Gal. Vtraque exiccandi, conglutinandi, modicéque digerendi facultatem obtinet.

Plin. addit: Succus cerebri collectiones, priuatímque membranæ quæ circa cerebrum est lenit infusus. Acini poti acetabuli mensura vrinam mouent. Cortex † interior tritus, ex vino albo potus, aluum soluit. Ebuli fumo fugantur serpentes. Tenerum cum foliis tritum in vino potum, calculos pellit. Impositum testes sanat.

† Corticis radicis infusum ex vino Ellebori modo purgat supernè & infernè. Decoctum verò longè imbecillius est purgando.

SAMBVCVS *foliis laciniatis.*

Foliis minutim dissectis in Belgij hortis variat, cæteroquin fructu, flore, & ligno à vulgari non absimilis.

MALA *Diosc. Aduers. pag.* 434.
Angl. & Belg. Appel. *Germ.* Apffel. *Gal.* Pomme.
Hisp. Mançana, Manſanas. *Ital.* Pomi.

PYRA *Diosc. Aduers. pag.* 434.
Angl. pear. *Germ.* Byꝛ. *Belg.* Perre. *Gal.* Poire.
Hisp. peras. *Ital.* pere.

DIOSC. *Folia, flores & germina, cum omnis mali, tum maximè Cotoneæ, adſtringunt. Pomis acerbis adſtringendi vis ineſt; maturis verò longè ſecus. Ex iis verna bilem gignunt; neruos omnes lædunt; inflationes pariunt.*

Mellei ſaporis dicuntur S. Ioannis.

Melimela ventrem molliunt, & ab eo animalia expellunt, ſtomacho negotium exhibent, æſtuoſa: ea multis dulcia mala vocantur. Epirotica mala, quæ Latinè orbiculata dicuntur, ſtomacho vtilia. Siſtunt aluum. Vrinas euocant, malis tamen cotoneis inualidiora. Syluestria mala ſimilia ſunt vernis & adſtringunt. ſanè in hunc vſum immatura omnia opus ſunt.

Gal. Malus non omnis eiuſdem eſt naturæ velut nec eiuſdem fructus: quippe quædam mala dulcia ſunt, quædam auſtera, nonnulla acida, alia extrema exoluta & aquea, & ſanè in iſtis aqueum exuperat: vt temperies eorum ſit tum humidior, tum frigidior: in acerbis autem terrenũ frigidum. In auſteris verò tum iſtud, tum aqueũ frigidum, ſicut in dulcibus aqueũ temperatũ. Sic quoq; ſucci, cortices, foliaque arborum inter ſe diſſident. Itaq; ſi auſteriora ſint, atq; acidiora, vulnera illis glutinare poſſis, tum in phlegmonarũ principio influxionẽ repercutere, ac ſtomachũ, ventremq; exolutum ac languidum laborare: at aquoſioribus mediocres phlegmonas incipiẽtes & gliſcentes remittere. Sed hęc iã ad curandi rationẽ attinent: proinde ea citiùs relinquẽda. Porrò quòd plurima pomis omnibus excremẽtitia frigidaq; inſit humiditas, vel hinc liqueat, quòd eorũ omniũ nullus omnino ſuccus durare, ac vetuſtatẽ ferre poſſit, verũ aceſcãt corrũpanturq; vniuerſi. Solus enim cydoniorum & ſtruthorum (vtpote quæ propter vincentem adſtrictionem minus cæteris ſunt humida) ſuccus coctus cum melle durare poteſt: tametſi ipſe per ſe non ita durare queat.

PYRA.

DIOSC. *Pyrorum multa genera, quæ tamen omnia adſtringunt: proinde adduntur conuenienter in repellentia cataplaſmata; decoctum è ſiccis & cruda ipſa aluum ſiſtunt; ieiunos eſitata lædunt. Achras pyraſtri genus eſt, quod tardiſsimè ematureſcit. Vim pyro adſtringentiorem habet*, & ad eadẽ cõuenit. Stringũt etiã eius folia. Ligni pyrorũ cinis efficaciter his auxiliatur, quos fungi ſtrangulant. Aiũt fungos, ſi ſyluestria pyra cum eis coquantur, innoxios fieri.*

Gal. Proinde ſanè maiora vulnera glutinãt, fluxuſque repellũt

Gal. Pyri folia pariter ac turiones auſtera ſunt: fructus dulcedinis quiddam obtinet aqueæ, ex quibus clara quoq; temperies eſt, inæqualis ſecundũ partes. Nam pars vna terrea eſt, alia aquea, cæterũ vtraq; frigida: tũ alia tẽperata. Proinde eſu pyra ſtomacho grata ſunt, & ſitim prohibent. Illita autẽ deſiccant, & modicè refrigerant. Nam ego ex illis vulnus glutinaſſe me memini, cùm aliud ad manũ eſſet nihil.

PILVS
or.

EVONYMOS
Theoph.

NA vul
lorum
ellij.

CORNVS
Diofcor.

MESPILVS. MESPILVS. *Aduers. pag. 434. Angl.* Melder tre, *&* medeler. *Gal.* Nesples, *&* Nesplier. *Ital* Nespoli.

DIOSC. *Pomum esu adstringit, stomacho gratum est, aluumq; supprimit.*

Gal. subdit: Quin & in germinibus & foliis acerba hæc qualitas non pauca reperitur.

Ευώνυμος. EVONYMOS *Theoph. Aduers. pag. 435. Carpinus Theoph. Tragi.*
Angl. spindel tree. *Gal.* Fusin & bonnet de prestre. *Ital.* Fusano.

Varietas. Fructu albo variat in horto D. Dilfij. Pecori veterinariæue nocuam quidam asserunt.

VIVRNA. VIVRNA *vulgi Gallorum & Ruellij: an Viburnum Virgilij? Aduers. pag. 436.*
Germ. kleynermalbaum *Tragi. i. Fraxinus minor.*

Gallorum hanc Viurnam admodum lentam asserit familia & literis illustris Carolus de Houchin, D. de Longastre harum peritissimus.

Vbi adstrictione opus est, Viurna commendatur Myrthi, Pyrastri & Rhois ritu.

CORNVS. CORNVS. *Adu. p. 436. Angl.* Cornelttee. *Ger.* welschkirsen, Cornelbaum, kurbetbaum, Thierlinbaum. *Belg.* Cornoelieboō. *Gal* Cornier, & Corniole. *Hisp.* Cerezo syluestre, *&* Cornizolos. *Ital.* Cornai, *&* Cornioli.

DIOSC. *Baccas fert oliuæ modo oblongas, quæ primùm virent, dein per maturitatem rubescunt, aut ceræ* colorem repræsentant. In cibo adstringunt†; profluuio alui atque dysenteriæ salutares, siue in edulio, siue in defruto exhibeatur. Muria vt oliuæ condiuntur. Sanies, quam virentia folia torrendo resudarunt, impetigini conuenienter illinitur.*

Varietas. * In Neruiensi agro fructu albo, aut ceræ colore visitur.

† Addit Gal. Folia quoque & germina gustu acerba sunt, valenterq; deficcant. Itaque maxima vulnera glutinare possunt; potissimùm durorum corporum: at paruis vulneribus & mollioribus corporibus magis contraria sunt. Nam nimium ea contendunt, ac plus satis deficcant.

CORNVS *fœmina. Θηλυκρανεία Cordi. Aduers. p. 436.*
Germ. spindelhortz, *&* faulbeer *. i. fusaria.*
Coriariis expetitus frutex Cordo. Hartriegel Tragi.

CERASIA. *Aduers. pag. 436.*
Angl. Cheriss. *Germ.* kirsen. *Belg.* krieken. *Gal.* Cerises. *Hisp.* Cerefas. *Ital.* Cirege.*

Gummi cerasorum. *DIOSC. *Aluo vtilia sunt, si viridia sumantur. eadē siccata illā sistunt. Gūmi quod cerasi resudarūt, cū vino diluto, tussi vetustæ medetur. colorē cōmendat. visum exacuit: appetentiam iuuat. Idem* ex vino potum † calculosis auxilio est.*

*vti & nuclei.

Gal. Quæ dulcia sunt, magis quæ in intestinis sunt subducunt, sed minùs grata stomacho sunt. Contra austera acida pituitosis excrementosisq; stomachis sunt apta. Siquidem austeris magis deficcant, & nonnihil etiam incidunt. Porrò ipsius arboris gummi communē omnibus viscosis & mordacitatis expertibus medicaminibus facultatē obtinet, quæ & ad arterias exasperatas accōmoda est. † Propriè autē siquidē quod quidā scribunt, verū est; calculis vexatos adiuuat; nā sic illi tenuiū partium inesset facultas quædam.

RASA ... pedicu... ura.

Cerasa racemosa. Advers. 436.

...AMAE... ...ASVS. ...ers. 436.

Chamaecerasus Alpigena. Aduers. 436.

Xylosteum alterū quorundam.

Chamæcerasus Cordi.

CERASA *vno pediculo plura.*
In viretis quibusdam Belgij visitur. flos item duplicatus est.

CHAMÆCERASVS.
Eiusdem item cum Cerasis generis Chamæcerasus: in hortis Belgicis densè fruticat: omnia Cerasi simillima habet; sed quadruplo minora. fructus austerus est.

CERASVS *auium Herbariorum.*
Virgas mittit plures cortice pullo, vestitas homine procero longiores, ramulis brachiatas, folijs Cerasi atrouirentibus, & floribus nõ absimilibus, pariter albis, sed cong estis, virentes acinos initio, deinde rubentes per autumnum nigros Rhamni infectorij pares, relinquentibus: sapore & odore iniucundis.

ALNVS *nigra.* **Faulbaum** *Tragi.* FRANGVLA.
Piel haudt *Brabantis &* **spozkenhaudt.**
Aduers. 440.

Alni nigræ inscriptio Aduers. 440. reddenda sequenti capite, & *dele* nux auellana. Alni inscriptio proximè Betulam inserenda.

lege aquas secessu deturbante.

Trag. Huius arboris flauus & medius cortex cum aceto tritus, & scabiei illitus intra paucos dies illam sanat & exsiccat. Estq; hoc experimentum singulare. Idem cortex in aceto decoctus putridis dẽtibus collutione prodest; nam & dolorem mitigat, & dentes ipsos purgat.

PRVNVS

PRVNVS *syl. Germ.& Belg.* Slehedorn. *Angl.* Slootree. *Ital.* Pruni saluatici. *Aduers.* 436.

PRVNVS *domestica;* κοκκυμηλέα. *Germ.* Pflaumen boom. *Belg.* Pruymboom. *Hisp.* Ciruelo *&* Andrino, *fructus autẽ* Ciruelas *&* andrinas. *Gal.* Prunier *&* Prune. *Ang.* Plumtree. *Ital* Prune susino, *Fructus verò* susino.

DIOSC. *Prunus arbor est nota, cuius pomum estur. sed stomachum malè habet. aluum mollit. Syriaca pruna & præcipuè quæ Damasci gignuntur, exiccata stomacho vtilia sunt. aluum adstringunt. Folia pruni in vino decocta collutione & gargarizatu vuam, gingiuas, & tonsillas † fluxione laboranteis reprimunt. præstant idem syluestrium prunorum baccæ, post maturitatem exiccatæ. cum sapa verò decoctæ, stomacho vtiliores redduntur. aluúmque magis adstringunt. Gummi prunorum agglutinat. potum in vino calculos comminuit. Ex aceto quoque illitum, lichenas infantium sanat.*

† Eadẽ Gal.

lege Prunepesches, & pesche noix. pag. 436. lin. 40.

Easdem adfert Gal. rationes quas de Cerasis & pomis.

MESVE. Pruna aluum subducunt, & alterant: sed alba, flaua, rubra, minùs sunt medicamento-
sa, quàm nigra: quorum quæ μέσα, id est, dulcacida sunt, alterant magis. Dulcia verò soluunt largiùs,
tamen vtraque alterant & soluunt, magis scilicet & minùs. Damascena verò, & Armena, vtrumque
præter cætera præstant: humida tamen potiùs quàm sicca, quæ etiam in ventriculo promptiùs quàm
sicca corrumpuntur. Dulcia calido frigido temperata, aut paulò frigidiora, humida ordine secundo:
μέσα, id est, dulcacida frigida, principio secundi. Omnia tamen lauant, leniunt, refrigerant: bilem edu-
cunt, ob hæc duo biliosis, tum febribus, tum morbis aliis sunt salubria: stomacho nocent, pauci
sunt alimenti: quia imbecilliter soluunt, eis additur præsertim infusione. Tamar Indi, cassia fistula,
manna, violæ conditæ. Ex horum succo fit syrupus, & ex carnibus electarium in eadem salubre. Ar-
meni truncum pruni arboris locis duobus vel tribus palmæ vnius interuallo tenuiter perforant: im-
missòque scammonio lutant; pruna ob id purgantiora euadunt. Datur succo seu decocto cum sac-
charo ad libram vnam.

ARMENIACA *Malus. Gall.* Abricos. *Angl.* Abretock tree. *Hisp.* Aluarcoques, & Aluerchigas, *Catalon.* Albercocs. *Ital.* Bacoche, Armeriache & Albricochi. *Germ.* S. Johans Pfersich. *Belg.* Vroeghen Persen & Abricoqs. *Adu.* 436.*

PERSEA.
Aduers. pag. 437.

* **DIOSC.** *Supradictis stomacho vtiliora sunt.*

SEBESTEN *officinarum.* **MYXA** *Aeginetæ.*
Aduers. pag. 437.

AEGIN. Facultate prunis consimilis. Serapio, epotum decoctum calidæ tussi confert, pectus lenit, catarrhum calidum mulcet: ardores vrinæ & vesicæ reprimit.

Catarrhis, mordacibus biliosisque defluxionibus arcendis accommodatur. Ventrem subducit.

PERSEA.

Perseam nunquam nobis visam fatemur. De qua egregiè disseruit C. Clusius in sua rariorum stirpium doctissima Historia in hunc modum.

CLVS. Valde rara etiam hæc est arbor, cuius ramum hîc expressum damus: nam solo Valentino regno vnicam arborem vidi, in monasterio Diuæ Virginis, cui cognomen de IESV, primo ab vrbe Valentia lapide. Ex America eò delata fertur.

Porro hæc arbor Pyro similis est, in latum diffusa, perpetuaque coma virens, ramulis ex viridi pallescentibus. Folia illi Lauri latifoliæ, parte superna virentia, inferiore verò cinerei coloris, firma, neruis

neruis aliquot per obliquum discurrentibus, odore & sapore commendata, cum adstrictione linguam mordicantia. Flos Lauri ferè, copiosus, racematim compactus, pallidus, sex foliolis constans. Fructus per initia Pruno similis, deinde successu tẽporis pyri in modũ oblongus, nigro colore, jucundoq; sapore: nucleũ cordis effigie continet, gustu Castaneæ, aut dulci Amygdalæ haud absimili. Vere florentem conspexi, Autumno maturum fructum ferre intellexi à Cl. V. D. Ioanne Placa Medico & Professore Valentino, qui mihi illam quo nunc dixi loco commonstrabat, incolisque *Mamay* dici asserebat: tametsi qui nobis Americam descripserunt Hispani, aliam atque ab hac diuersam arborem hoc nomine insigniant. An verò hæc arbor Veterum Persea sit, nec ne, dispiciendum est.

Theophrastus lib. 4. de Plantarum histor. cap. *2*. Perseam in hunc modum describit:

Est in Ægypto alia quoque arbor Persea dicta, aspectu magna formosaque: folio, flore, ramo, totaque figura, potissimum pyro vicina, nisi quòd altera folio perpetuo, altera deciduo est. Fructũ abundè parit, omnique tempore perficit: quippe nouus anniculum semper occupat. Maturitas Etesiarum flatu conficitur: reliquum crudiorem auferunt & recondunt. Est magnitudine pyri, figura oblongus, amygdalæ modo, colore herbidus, nucem intus quemadmodum prunus continens, verùm longè minorem molliorem que: carnem vehementer dulcem, suauem, concoctuque facilem: nihil enim eos qui comederint tentat. Radice arbor exsuperat, tum longitudine, tum etiam crassitudine multitudineque: materiem robustam, & visu gerit decoram, atram vt lotus, &c.

Simili modo, ijsdemq; ferè verbis eam Plinius describit lib. 13. cap. 9. sub Persicæ arboris nomine, voces ipsas cõmiscens, quas tamen lib. 15. cap. 13. apertissimè sejungit & distinguit.

Persicæ, inquit, arbores serò & cum difficultate transiere, vt quæ in Rhodo nihil ferant, quod primũ ab Ægypto earum fuerat hospitium. Falsum est venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa à regibus translata in Aegyptum, & terra mitigata. Id enim de Persea diligentiores tradunt, quæ in totum alia est, myxis rubescentibus similis, nec extra orientem nasci voluit. Eam quoque eruditiores negauerunt ex Perside propter simplicia translatam, sed à Perseo Memphi satam: & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Semper autem folia habet & poma, subnascentibus aliis.

Qui sanè locus, eorum sententiam apertissimè refellit, qui Perseam arborem cum Persica malo eandem esse cerebrosius asserere volunt, vt taceam vtriusque arboris historiam diuersissimam esse.

Perseæ item meminit Strabo Geograph. vltimo, perpetuam illi comam tribuens, & fructũ pyri magnitudine, figura oblonga, amygdalæ modo putamine inclusum, & corio.

Eiusdem meminit & Galenus lib. 2. de Aliment. eamq; se Alexandriæ vidisse asserit: meminit & aliis locis.

In eo omnes cõueniunt, vt Perseæ perpetuam comam tribuant, oblongum fructum, inclusum amygdalæ putamine & corio. Hæc quam exhibemus arbor perpetua quidẽ est coma; folia aũt & flore laurũ magis refert quàm pyrum: fructu etiam oblongo est, sed qui myxis (qualem ei Plinius loco jam adducto tribuit) aut oblongis prunis similior sit, quàm amygdalis, & colore (vt Plaça referebat) nigro, non herbido. hactenus Clusius.

DIOSC. *Arbor fructum ferens cibo idoneum, stomacho vtilem. Arida folia in farinam redacta illitu sanguinis * eruptiones sistunt. Arborem hanc prodiderunt aliqui in Perside exitiosam esse, translatamque in Aegyptum, mutata natura in cibos receptam.*

* Gal. quia adstringentem vim modicè participant.

IVIVBE *Arabum.* ZIZYPHA *Græcorum,* ζίζυφα. *Paliurus Africanus Theoph. Lotus secundus Polybij. Cratægus fortè Theoph. Linguagotticè* Guindoulier. *Gall.* Iuiubier. *Hisp.* Açofeifo. *Ger.* Brustbeerlin *&* Rootbrustbeerlin. *Aduers pag.* 437.

Consimile munus cum Sebestinis prunis obit.

Paliurus.

PALIVRVS. *Aduers.437.*

DIOSC. *Paliurus frutex*cognoscitur aculeatus,** *durus, cuius semen pingue & fuliginosum inuenitur. quod potum † tussi opitulatur. vesicæ calculos † comminuit. serpentium ictibus aduersatur. Foliæ & radix astrictoriam vim habent, quorum decoctum potu aluum * sistit. vrinam trahit. contra venena & serpentium morsus auxiliatur. Radix recentia tubercula, tumoréśque omneis discutit, trita & imposita.* *

† Gal. tantam obtinet incidendi vim.

Gal. adeoque digerunt vt phymata curent, quæ quidem nõ admodum phlegmonode sunt & calida.

RHAMNVS *primus Diosc. creditus. Aduers. 438. Oleaster Germanicus Cordi. Batauis* Dept besien. *id est acini purgatrices.*

Rhamni prioris speciei alterum genus Clusij.

Huic differentias duas annexuit Clusius: quorum prior humili frutice sed denso fruticat; folijs item angustioribus & minoribus, candidioribus, & magis carnosis; floribus eiusdem cum illo formæ, sed purpureo plane colore. Tertium recensuimus in Lycij mentione.

Rhamnus prioris speciei alter Clusij.

RHAMNVS secundus Diosc Monspeliensibus dictus, est primus Rhãnus Diosc. Clusio.

DIOSC.

DIOSC. *Omnium folia igni sacro & serpentibus vlceribus, efficaciter illinuntur. fama est ramos huius valuis fenestrisúe impositos, veneficia depellere.*

Gal. desiccat & digerit excessu secundo, refrigerat in primo completo, aut secundo incipiente, proinde herpetes sanat, & erysipelata non magnopere calida. Cæterùm ad hæc teneris vtendum est folijs.

PYRACANTHA *Herbariorum.*

Aduers. pag. 438.

Videtur, vt sedulus Mutonus annotauit, Rhãnus tertius Diosc. & Theoph. frondibus semper virentibus minimè deciduis vt Paliuri, siue Rhamni tertij recepti & agniti; nigrioribus, latioribus, & quadam tenus rubentibus: fructu Asphodeli simili (vt vertit Ruellius). Quæ omnia sanè adumbrant nostram Pyracantham.

SPINA *Infectoria. Cerui spina Cordi.* Nertpruym *&* bourgespine *Gallobelgarum. Belg.* Rhijn besien *& simpliciter* besien boom. *Germ.* Weghedornbeer *&* Creutzbeer. *Aduers. pag.* 438.

BERBERIS. *Crespinus & Spina sancta quorundam. Angl.* Berberis. *Germ.* Erbsel, Versich, Saurich, *&* Paisselbeer. *Belg.* Sauseboom. *Gall.* Espine aigrette: *id est* Oxyacantha. *Aduers.* 439. *Oxyacantha Diosc. Fuchs.*

Baccas puluere aluminis inspergunt pictores, terunt, biduum macerant, succum exprimunt, & in pensilibus vesicis recondunt. *lege lin.* 19. *flore racemoso corni & forte Mali syl.*

BERBERIS.

Aestuanti stomacho, bilem euomentibus, & picrocolis febribusque biliosis, indeque ortis morbis, non modò acinis, sed etiam folijs perutilis. Sitim arcent; dysentericis auxiliantur. Radices lixiuio Bugia. maceratæ crinem flauum efficiunt; cuius cortex officinis Bugia vocatur.

MYRO-

MYROBOLANI *quinque.*
Aduerſ. 439.

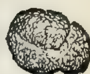

Myr. bellerica.

MYROBOLANI EMBLICAE.

MESVE. Sunt etiam hæ medicaměta benigna. Tantum enim abeſt, vt purgando vires deiiciant, vt etiam cor, ventriculum, hepar, corpúſque reliquum confirment, cogendoque in vnum roborent: qua re vnica his incommodant, qui ſunt obſtructionibus obnoxij, has enim excitant. Præterea medicamentis acribus, & purgando exoluentibus, vt ſcammonio perfectè corrigendis rectè miſcentur: ſed huic præſertim citrinæ ſunt miſcendæ. Id enim contraria tum ſubſtantia, tum qualitate frangit, & purgationem iuuat. Citrinæ autem colore ſunt multùm citrino, in viridem inclinante, graues, quia magnę, & carne multa denſa: ſi frangitur gummoſa, oſſe exiguo. Cepulæ ſubnigræ in rubrum inclinantes: quò maiores, eò meliores, carne multa, ob hæc etiam graues, adeò vt aqua mergantur. Indæ ſunt nigræ, magnæ, carne denſa, graues, tamen exoſſes. A quibus notis quò harum ſingulæ abſunt longiùs, eò ſunt deteriores: hæ autem omnes ſunt frigidæ primo gradu, ſiccæ ſecundo. Siccando enim excrementa partium putrida valěter abſumũt, molleſq́; partes & laxas durant, & denſant, multáque adſtrictione cogunt. Cor, ſtomachum, reliquumq́; ventriculum, & hepar roborant: quapropter exhilarant, colorem cutis, odorem oris, & ſudoris cõmendant: corpus floridum & iuuenile diu tuẽtur, tremori cordis conferunt, hæmorrhoidibus commodant. Purgant ventriculum bile, ab eaq́; tertianam, & reliquas febres bilioſas & ardorem extinguũt, præſertim citrinæ. Hæ enim præter cæteras ſunt cholagogæ: ob id calidis & bilioſis naturis ſalubres. Eædem omphacio, vel aquæ roſarum, vel ſucco fœniculi maceratæ, confricatæ, oculum tergent, intemperiem eius calidã auferunt. Earum quoque puluis tenuiſſimus, per ſe quidem delachrymationem ſtringit, oculum ab humore multo laxiorem iuuat: cum maſtiche verò, vlcera ſiccando ſanat. Cepulæ verò ſunt phlegmagogæ; ventriculum purgant, & roborant, rationalem animæ partem vegetant, viſum [& ſenſus alios] acuunt: præſertim conditæ, hydropi & febribus diuturnis conducũt. Nigræ melancholiam purgant, & bilem vſtam, tremori, triſtitiæ, lepræ, quartanæ, & cæteris affectibus melãcholicis proſunt, coloremque cutis viuidum efficiunt. Quia verò dictę myrobalani omnes obſtructionem promptè excitant, in corpore obſtructioni opportuno, & villis ventriculi, & inteſtinorum facilè adhærentes, ceu rugis quibuſdam ea exaſperant, non dentur obſtructioni obnoxiis: aliis verò dẽtur cum diureticis

ticis, vel infusæ sero lactis, vel succo fumariæ, vel cum absinthio, agarico, rhabarbaro, spica nardi. Oleo autem amygdalarum dulcium, vel rosato, vel violato, vel sesamino imbutæ & confricatæ, vel cum amygdalis dulcibus, aut uvis passis, aut harum melle tritæ, vel cum cassia, vel manna, vel tamar indis, vel violis conditis, vel alio leniente medicamento sumptæ, ventriculum & intestina leniunt, & citò per ea lubricant, etiamsi quibusdam aliter visum est: neque ampliùs his adhærent, aut rugas inducunt.

Datur citrinarum tritarum puluis à drachmis duabus ad drachmas quinque: maceratarum verò expressum, à drachmis quinque ad drachmas viginti. Indarum & cepularum puluis à drachmis duabus ad drachmas quatuor: expressum infusarum à drachmis quatuor ad drachmas decem.

Veruntamen harum decoctum promptiùs, & valentiùs obstruit, quàm maceratarum expressum. Assæ item ipsæ minùs purgant, potentiùs constipant, & adstringunt, & his magis vstæ. Harum quoque tritarum puluis quò tenuior, eò vehementiùs adstringit: maceratarum verò expressum, minùs adstringit, omnium maximè purgat. Cepulæ verò conditæ purgant quidem minùs, partes nutritorias roborant magis: non conditæ contrà.

De Emblicis.

Emblicæ parum frigent, siccant ordine primo, pituita etiam putri ventriculum purgant, eumque & cerebrum, neruos, cor, hepar, & partes laxas constringendo roborant: ob id tremori cordis conferunt, appetentiam inuitant, vomitum sistunt, furorem & latratus eius cohibent, vim animæ rationalem augent, calorem viscerum insigniorem, & inde natam sitim extinguunt. Præstantiores sunt magnæ, carnis multæ, densæ, graues, ossium paruorum: largiùs purgant, & rugis ventriculo minùs incommodant, si aqua in sole macerentur, donec humectatæ tumefiant. Posteà expressæ mulsa biduo macerantur, igni lento coquuntur: vbi coctæ refrixerint, mellis albissimi parte quarta exceptæ reconduntur: aromatibus quoque cinnamomo, xylaloë, cardamomo, croco, gallia, & similibus nonnulli condiunt.

De Bellericis.

Bellericæ etiam sunt benignæ, & roborant: frigidæ primo gradu, siccæ secundo, cætera emblicis viribus proximæ. Optimæ sunt magnæ, multa & densa carne, graues.

TAMARINDI *folia.*

TAMARINDI *fructus & semina.* *Oxyphœnicum perperam creditum.*

Thamar-Indorum semina recentia Cassiæ quadamtenus, sed maiora & angulosa, quadrati pisi ritu, compressiora tamen è siliquis carnosis & multis fibrarum cirris implexis Phaseli nostratis maioribus, quales in G. Driesch, & aliis instructissimis officinis Antuerpiæ prostant (minimè è palmulis aut eius generis fructibus, vt multi credidere, qui non viderunt) in horto sata præfati G. Driesch nobis perelegantes arbusculas sesquipalmares sæpè pepererunt, quæ hyemis rigoribus periere. Eorum vnum hîc pictum damus. Foliis vtrinque ex aduerso oppositis ordine secundum costæ aut pediculi longitudinem Osmundæ vocatæ filicis modo digestis, virentibus, & gustu acidis, quæ contrahuntur & clauduntur per imbres etiamque ad Solis occasum.

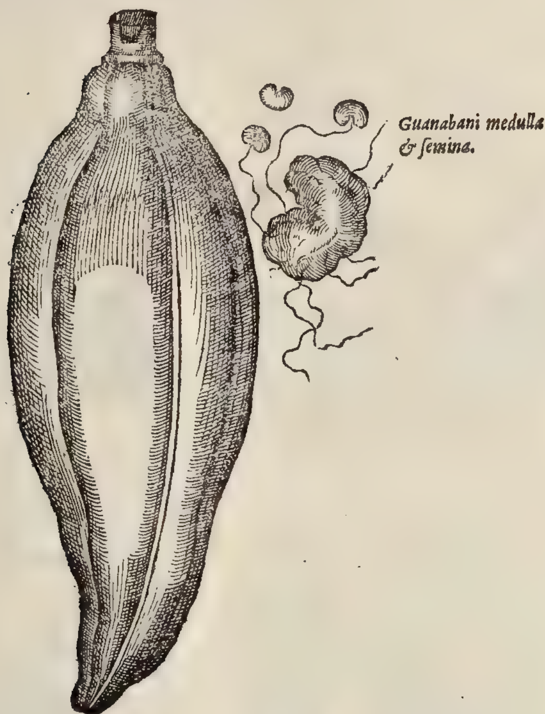
Picrocolis saluberrimi. Infusione purgant biliosum humorem extinguuntq; & pituitam incidunt, attenuant: sitim delent: exsiccant & refrigerant initio tertij ordinis.

De Tamar Indis.

MESVE. Medicamentum excellens ac innocens, frigidum siccum ordine secundo. Ob id humorum acrimoniam reprimit, bilem purgat, eiusque & sanguinis feruorem furoremque compescit, febres acutas lenitione egentes & icterum sanat: sitim ac omnem ventriculi hepatisque ardorem extinguit: vomitum sistit.

Ne ventriculum frigidum lædant, cauetur mistis hunc roborantibus, spica nardi, mace, mastiche, succo absinthij, fœniculi, apij, intybi, cichorij agrestis. Actionem verò eorum imbecillam intendit serum lactis caprini, vel succus fumariæ, lupíve salictarij. Macerantur autem sextuplo prædictorum liquorum, vel aliorũ simplicium, aut compositorũ, vt triplicis granati: deinde manibus fricantur, pòst semel feruefiunt: postremò colantur, donec potio sit liquida & clara, præsertim quandò flammeum calorem citiùs extinguere libet: quandò etiam rosæ, santala præcipuè, citrea, spodium simul cum his macerata, vt potentiùs refrigerent. Non colati quoque dantur, quando potentiùs ardor ille extinguendus est.

GVANABANVS *Scaligeri fortè Clusio.*

Thamarindis annectere visum fuit simili de dote, consimiliq; vsu, graphicè à C. Clusio nostro, stirpium rariorum huius ætatis doctissimo depictos Canabanos: vt cuius folia laurina, renis effigie semina durissima, & Thamarindi albidam saporis medullam fragilem, præsiccam, sępius degustarim, etiam apud Guillielmum Driesch pharmacopœum & ciuem Antuerpianum peritissimum.

Clusij autem verba hæc sunt ex Ouiedo.

GVANABANVS procera arbor est, & formosa folio eius Medicæ mali quam Limoneram appellant, virente: fructu pulcherrimo, mediani Melonis magnitudine, qui tamen interdum in capitis pueri crassitudinem excrescat. Cortex huic fructui viridis, & qui certis quibusdam squamis distinctus videatur, vt Strobilus, lenioribus tamen neque ita tumentibus, quandoquidem totus cortex tenuis sit neque crassior quàm in piris. Caro candidissima saporisque delicatissimi, quæ facilè pinguedinis lactis instar, in ore resoluitur. Per eius carnem sparsa sunt semina magna, Cucurbitarum seminibus aliquanto maiora & nigricantia. Frigidus est hic fructus, & per æstus vtilis. Nam tametsi quis integrum Guanabanum deuoret, nullum inde sentiet nocumentum. Infirma est ligni materies. Hæc Ouiedus.

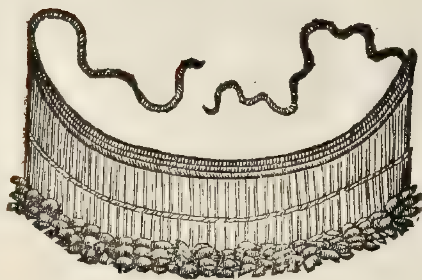
CETERVM hic Guanabanus diuersus est ab eo, cuius Cæsar Scaliger lib. de Subtilitat. aduersus Cardanum exercitatione 281. partic. 6. meminit in hunc modum.

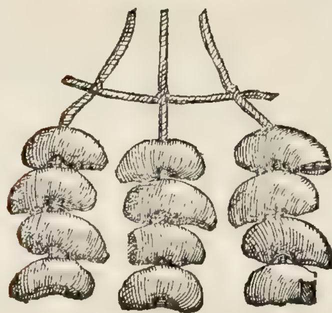
GVANABANVS arbor est Pini stipite, procera, folio magno oblongoq;, fructus Melonis magnitudine: cortici color viridis, splendor Cydonij, digitalis crassitudo. Caro intus candida, dulcedine lactis coacti, semina continet phasiolacea. Hunc enim esse puto qui superioribus annis ex Æthiopiæ Mozambique Antuerpiam allatus est. fructus crassus, sesquipedali longitudine, cui densus durusque cortex tenui mollique vt in cydoniis, sed viridi lanugine obductus, aliquot per longitudinem excurrentibus venis, siue potiùs sulcis vt in Melonibus. Extrema parte in mucronem desinit: superiori verò,

qua videlicet è ramis dependet, pediculo inhæret firmo duro & fibroso. Continet hic fructus pulpam candicantem, qua Æthiopes in febrium ardoribus vtuntur sitis sedandæ gratia; iucunda etenim aciditate prædita est. Hæc siccata friabilis est, sic vt digitis trita in pollinem resoluatur, remanente tamen perpetuo aciditate. Per hanc sparsa sunt semina renibus, aut Anagyridis legitimæ fructui similima, nigro tamen colore nitentia, ac ex vmbilico fibris quibusdã suspensa, vt in eius icone conspicere est. Hæc terræ commissa, plantulas folio Laurinis simili protulerunt, sed quæ subsequente hyeme perierint.

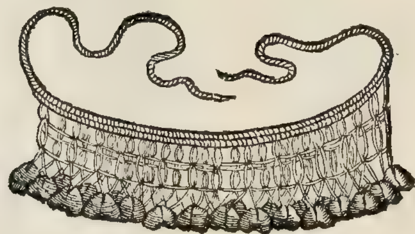
Plura pete ex Clusio in suis doctiss. Garciæ versionib.

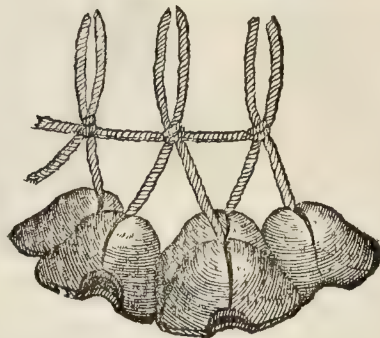
Fructus HIGVERO *apud Clusium.*

AHOVAY THEVETI *apud Clusium.*

CLVS. Porrò apud me seruo ex huius fructus aut huic similis seminibus, quibus exempta est medulla, lora duo filo xylino contexta: alia item bina è fructu quodam anguloso. Constant verò singula lora duplici aut triplici filorum xylinorum ordine reticuli modo contextorum, è quibus dependent vacui fructus eo quem exprimi iussimus modo. His Canibales ad crura alligatis in suis saltationibus vti solent, quemadmodum apud Mauritanos atque etiam Hispanos nolarum & tintinnabulorum vsus est: mirum etenim quantum hi fructus ex mutua collisione sonitum edant. Posterioris meminit Theuetus cap. 36. Singular. Americæ in hunc modum.

AHOVAY nomen est arboris fructu venenoso & lethali, magnitudine vulgatis Castaneę, candido, forma literam Græcam Δ repræsentante. Huius nucleus præsentissimum est venenum, quod alter alteri in mutuis odiis & dissidiis, præsertim verò viri vxoribus infensi, aut contra vxores viris indignatæ propinare solent. Peregrinis sanè nullo modo eum fructum recens collectum communicant, atque ab eius etiam contactu liberos suos arcent, nisi cui exemptus sit nucleus. Eo etenim exempto, fructu pro nolis vtuntur, quas è cruribus suspendunt, tantumq; sonitum edunt, quantum tintinnabula aut nolæ nostrates. Arbor ipsa Piri magnitudine, folio ternos aut quaternos digitos longo, duos lato, semper virente: cortex ligno candicans. Recisi rami succum emittunt lacteum. Arbor præcisa teterrimum spirat odorem: quam ob causam nullius est vsus, imò ne igni quidem struendo idonea.

AHOVAY Theueti mihi communicauit præclarus vir D. Ioannes Dilfius, qui Clusio acceptum referebat.

LOTVS *arbor. Aduerſ. pag.* 439.
Monſpellienſibus cæteriſq́, Linguagottis Micocoulier.
Gallis nonnullis Alyſier. *Hiſp.* Almez. *Ital.*
Bagolauro, *&* Perlaro.

GVAIACVM *Patauinum. Vera* LOTVS *Theoph.*
Aduerſ. pag. 439. *&* 440.

DIOSC. *Aluum ſiſtit baccis: ramentorum ligni decoctum ſiue potu ſiue infuſione dyſentericis, ac fœminis fluxione vuluæ laborantibus, auxilio eſt. Rufat capillos: citam aluum cohibet.*

GVAIACVM INDICVM.

Omnibus morbis ex humore præſertim frigido ortis medetur: amaritudine, acrimonia, incidit, attenuat, terget, vacuat, ſudores mouet, cutis vitia emendat.

Ἔβενος. EBENVS. *Gal.* Ebene noir. *Hiſp.* Ebano.
Lege HEBENVM, *ſiue* XYLALOES *Officinarum.*

DIOSC. *Ebenus optima habetur æthiopica & nigra, nullos habens venarum diſcurſus, factitij cornus læuore. cùm frangitur denſa apparet, mordens guſtu, atque aſtringens. ſuffitur iucũdo odore ſupra carbones, ſine fumi tædio. recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinem accenditur, & trita ad cotem flaueſcit. Altera eſt Indica, internatis ſegmentis candicantibus, & modicè fuluis, item frequentibus maculis. cæterùm prior, bonitate antecedit. Apud quoſdam ſeſamina, aut ſpinea ligna conſimilia pro ebeno væneunt. quod diſcernitur ex eo, quòd fungoſa ſunt, & in purpureas aſſulas reſoluuntur, nihil mordacitatis in guſtu. nec redolentiæ in [illegible]tia. Caliginẽ oculorum abſterget. ad vete-*

res destillationes, pustulasq́; mirum in modum pollet. si quispiam facta ex eo coticula collyriis vtatur: melius proficiet. ad oculorum medicamenta efficax est, si scobes ramentave vino Chio die noctuq́; macerata, in collyria digerantur. Nonnulli prætrita ipsa excolant, reliquaq́; eundem in modum peragunt. alij pro vino aqua vtuntur. Vritur in fictili nouo, donec in carbones redigatur. lauatur plumbi vsti modo, & ita siccus scabrusq́; lippitudinibus conducit.

φιλύρα. TILIA *fœmina Theoph. Aduers. pag.* 440. *Angl.* Linden tre. *Germ. & Belg.* Linden. *Gal.* Tillet, & Tilleul. *Hisp.* Teja. *Ital.* Tilia, & Teio.

TILIA *mas. Aduers. pag.* 440. *Germ.* Steinlinden. *à natalibus. Ital.* Tilia Maschio.

Tiliæ cortex commansus & appositus vulnera glutinat. Tumores pedum, decoctum foliorum discutit. Dissectæ arboris è medulla defluens humor illitus alopeciis medetur; defluentem capillum retinet Matth. Aqua è floribus distillata epilepticos pota, sua peculiari dote, iuuat.

πτελέα VLMVS. *Aduers. pag.* 440. *Angl.* Elm tre. *Germ.* Vlmen, Iffenholtz, Rüstenholtz, Lindbast. *Belg.* Olmboom. *Gal.* Omeau. *Hisp. & Ital.* Olmo.

DIOSCOR. *Vlmi & folia & cortex & rami, vim habent spissandi. Folia trita ex aceto ad lepras efficaciter illinuntur. vulnera glutinant, sed multo magis corticis tilia, si fasciæ loco intorqueatur. nam in lori morem flecti potest. crassior cortex in vino aut aqua frigida vnciatim potus, pituitas trahit. fracta ossa celerius solidescunt, si decocto foliorum corticis aut radicis foueantur. humor in folliculis enascens prima germinis eruptione, cuti illitus nitorem inducit,*

faciemq́;

faciemq́; splendidiorem præstat. qui dum siccatur, in animalia abit, quæ culicum formam gerunt. Folia cùm tenerescunt cocta, olerum more ad obsonia vsurpantur.

CARPINVS. *Aduers. pag.* 440.
Gallobelgis Carne. *Ital. Carpino.*

Substantia Vlmi duriori, cortice subalbicante.

BETVLA. *Aduers. pag.* 440.
Germ. **Birckenbaum.** *Belg.* **Berckenboom.**
Gallobelgis Bouleau, *&* bouillet. *Ital.* Betula, Bettola & bidollo.

Cremati ligni emanans liquor oculorum albugines & cicatrices delet.

ALNVS

Κλῆθρα. ALNVS *inscribatur lin. 45. Aduers. pag. 440.*
Germ. Erlenbaum. *Belg.* Elzen. *Gal.* Aulne. *Ital.* Alno.

Humor terebello caudice perforato emanans diutiùs epotus ad comminuendos vesicæ & renum calculos Matthiolo commendatur. Cutis vitia emendat, & nitorem conciliat: collutione oris vlceribus medetur.

AMELANCHIER *Gallorum. Aduers. pag. 441.*
Auelancques *Linguagottorum.*
Lege an eadem Alisier *Gallorum?*

CORYLVS *persimilis Alno. Angl.* Hasel tre.
Aduers. pag. 441.

CORYLVS.

Auellanæ concoctu difficiles, quemadmodum cæteri duriores nuclei.

DIOSC. *Stomacho infestæ sunt: ipsæ tamen tritæ & in aqua mulsa potæ, tussi veteri medentur. Tostæ & cum exiguo piperis potæ destillationem concoquunt. Crematarum cinis cum axungia aut adipe vrsi perunctus alopeciis capillum reddit. Aiunt nonnulli vsta earum putamina, & in cineris speciem redacta, cum oleo, cæsiorum oculorum pupillas infantibus denigrare, pertuso sincipite.*

λευκὴ, POPVLVS *alba. Gallobelgis* Obeau, Aubel, ou Obel. *Belg.* Abeelboom. *Hisp.* Almano blā-co. *Germ.* Abielbaum, Pappelbaum, weiſz alberbaum, weiſzpopel weyden. *Ital.* Popolo bianco. *Aduerſ. pag.* 441.

αἴγειρος. POPVLVS *nigra. Gall.* Peuplier. *Angl.* Asp, or popler tree. *Ital.* Popolo negro. *Germ.* Aspen & popel weiden. *Hisp.* Alcamo negrillo. *Belg.* Populier & Populaere. *Aduerſ.* 441.

DIOSC. *Potus albæ populi cortex vnciæ vnius pondere, iſchiadicis ac vrinæ ſtillicidio prodeſt. Abortiuum fieri tradunt, ſi cum mulino rene bibatur. folia quoque cum vino poſt purgationes pota, idem præſtare produntur, tepens foliorum ſuccus vtiliter aurium dolori inſtillatur. Pilulæ quæ primo foliorum partu exiliunt, illitæ cum melle oculorum hebetudini medentur. Memoriæ prodiderunt, corticem albæ populi & nigræ, particulatim cæſum, & ſulcis ſtercoratis mandatum, omni tempore anni edules fungos proferre.*

POPVLVS *nigra.*

DIOSC. *Populi nigræ folia cum aceto illita magna vtilitate podagricis doloribus illinuntur. Reſinam populus fundit, quæ in malagmata additur. Semen potum ex aceto comitialibus vtile eſt. Lachrymam populorum commemorant quæ in Padum amnem defluat, durari, ac coire in ſuccinum, quod electrum vocant, alij chryſophorum. id attritu iucundum odorem ſpirat, & aurum colore imitatur. tritum potúmque ſtomachi ventriſque fluxiones ſiſtit.*

Populus Lybica.

κερκίς. Popvlvs *Libyca. Ital.* Popolo montana. *Libyca Plinij, Cratægus Theoph. quorundam. Quibusdam Gallobelgis* Niespe: *Flandris item* Miespenboom. *Aduers.* 441.

Arbor *Iudæ. Siliqua syl. Clusij. Acatia Matth. Aduers.* 441.

Floribus albis variat.

Μορέα ἡ συκάμινος. Morvs *candida. Morus celsa officinarum.*
Germ. Maulberbaum. *Angl.* Mulberp tree.
Belg. Moerbesien boom. *Gall.* Meurier.
Hisp. Moral: *Mora autem* Moras.
Ital. Moro. *Aduers.* 441.

Morvs.

Morvs

MORVS.

DIOSC. *Morus arbor nota est: cuius fructus aluum soluit. stomacho inutilis est, & facile corruptionem sentit. Hoc idem præstat mori succus. decoctus autem æreo vase atque insolatus, adstringentior redditur. facit ad fluxiones, nomas, & tonsillarum inflammationes, addito mellis exiguo. Sed inolescit vis eius, adiecto scissili alumine, galla, croco, & myrrha. item myricæ semine, iri, & thure. Immatura mori poma siccantur, tusaq; acinorũ rhois vice obsonijs miscentur, vt cœliacos iuuent. Radicis cortex decoctus in aqua & potus aluum resoluit. latas ventris tineas excutit. his quoque auxiliatur qui aconitum hauserunt. Folia trita ex aceto illita, ambustis igni medentur, tinguntq; capillum, vitium & fici nigræ frondibus simul coctis in aqua cælesti. Succus foliorum cyathi mensura potus cõtra phalangiorum morsus auxilio est. Feruefacti corticis & foliorũ iure dentes aptissimè in dolore colluũtur. Radix circiter messem incisa, facto in ambitu scrobe, succum emittit, qui postridie concretus inueniri solet. Is in dolore dentium efficax est. tubercula discutit. & aluum purgat.*

SYCOMORVS.

Sycomorum aliqui etiam sycaminum, id est morum, vocant. cuius fructus sycomorum etiam propter inefficacem gustum appellatur. Arbor est magna, fico similis, frondosa, multo lacte abundans, folijs mori. pomum ter aut quater anno fert: non ramis, vt ficus, sed caudice ipso, caprifico non dissimile, dulcius grossis, sine granis interioribus. quod non maturescit, nisi vngue aut ferro scalpatur. Nascitur plurimum in Caria, Rhodo, locisq; non multi tritici feracibus: vbi prouentu fœcundo restibilíq; iuuamentum adfert, cum annona caritas premit. Pomum aluo vtile est, sed perquàm exilem præbet alimoniam. Stomacho aduersatur. Succus primo vere tenera arbore, ante quàm fructum ferat, eximitur, lapidis ictu summo cortice desquammato: si enim altiore plaga violetur cortex, nihil effluet. Spongia aut vellere lachryma excipitur: quæ siccata & in pastillos coacta fictili vase reponitur. Vis succi emollit. vulnera conglutinat. discutit collectiones coctioni repugnantes. bibitur etiam aut illinitur contra serpentium morsus, duratos lienes, stomachi dolores, & perfrictiones. celerrimè teredinem sentit. Gignitur & in Cypro arbor genere distans, quæ cùm sit vlmus, prædita tamen est folijs sycomori, fructu pruni magnitudine, multo dulciore, supradictis cætera similis.

Συκα̃; Fici. *Germ. & Belg.* Feiguen baum. *Gall.* Figuier. *Angl.* Figge tree. *Ital.* Fico. *Hisp.* Higuera. *Aduers* 442.

Chamæficvs.

Diosc. *Fici maturæ recentes stomachum lædunt. aluum soluunt. sed facile contracta ab eis fluxio sistitur. sudorem euocant papulasq; sitim sedant. calorem restingunt. siccis natura excalfaciendi. vires alunt. sed sitim magis stimulant. aluo vtiles. rheumatismis ventris & stomachi contraria. gutturi autem, arteriæ, renibus, vesicæ, & ijs quos longa valetudo decolorauit, anhelatoribus, hydropicis, comitialibus aptissimæ. feruefactæ cum hyssopo & potæ, thoracem purgant. tussi veteri, diuturnisque pulmonum vitiis conueniunt. aluum molliunt tusæ cum nitro & cnico, dein manducatæ. decoctum arteriæ & tonsillarum inflammationibus gargarizatu prodest. cum hordeacea farina cataplasmatis miscentur. & in muliebres fotus cum fœno græco & ptisana. cæterùm cum ruta coctæ torminibus infunduntur. coctæ illitæq; duritias discutiunt. parotidas & furunculos emolliunt. panos ad maturationem perducunt, maximè nitro, iri aut calce addita. crudæ si cum antedictis tundantur, eadem efficiunt. cum malicorio, pterygia purgant. cum atramento sutorio, deploratis ferè tibiarum fluxionibus, & cacoëthicis vlceribus medentur. quin & cum vino decoctæ addito absinthio & hordeacea farina, vtilissimè hydropicis*[a] *illinuntur. crematæ cum cerato sanant perniones, prurigines, sonitusq;, si crudæ terantur. & sinapi liquoreq; aliquo exceptæ auribus instillentur.* Tam syluestris, quàm satiuæ fici lacteus succus coaguli modo lac contrahit: concretumq; dissoluit, vt acetum[b] exulcerat corpora. meatus aperit. soluit aluum. vuluam recludit cum detrita nuce græca potus. menstrua ciet cum luteo[c] oui appositus, aut Thyrrhenica cera[c] podagricorum cataplasmatis cum farina[d] fœni græci & aceto vtilis. lepras, lichenas, vitiligines, vitia cutis in facie, psoras, vlcera in capite manantia, cum polenta expurgat. instillatus plagæ, percussis à scorpione, venenatorum ictibus[e] & rabiosi canis morsibus auxiliatur. prodest dentium dolori lana exceptus, & cauis eorum additus. verrucarum informicationes[f] tollit cum adipe, circumlita in ambitu carne. *Hoc idem præstat succus è teneris ramis syluestris fici: qui lacte prægnantes, silente adhuc oculo*

b Eadē P

d Eadē P

f Eadē Pl

tusi

tusi exprimuntur: & siccatus in vmbra reponitur. Et lac & succus imponuntur exulceratorijs medicamentis. Decocti cum bubulis carnibus ramuli ficulni facilem afferunt decoctionem. lac efficiunt quod magis soluat, si inter coquendum ficulneo surculo spathæ loco moueatur.

* omnia ferè eadem Plin. * Plin. eadem subdit: aut potus cum amylo pilos quoque detrahit, palpebrarumque scabiem emendat. * Plin. aduersatur crabronum, vesparumque, & similium venenis, priuatim scorpionum.

ἐρινεοί, *Grossi. Aduers.* 442.

DIOSC. *Grossi, quæ erinei nonnullis vocantur, cocta, illita strumas nodósq; omneis emolliunt. crudæ formicas, verrucas & thymos, nitro farinaq; additis, tollunt. Folia eadem possunt. illita cum sale & aceto vlcera in capite manantia, epinyctidas, & furfures sanant. iis ficosæ extuberationes, & genarum scabritiæ perfricantur. Nigræ ficus folijs cauliculisq; candidæ vitiligines perunguntur. faciunt ad canum morsus, & vlcera quæ ceria, id est fauos, vocant. Grossi cum syluestris papaueris folijs ossa extrahunt. furunculos cum cera discutiunt. contra muris aranei morsus, & scolopendræ venena, cum eruo & vino illitæ, auxiliantur. Fit ex cinere ficus tam syluestris quàm satiuæ lixiuium, crematis ramorum cauliculis: quod subinde macerari opus est & inueterascere. siquidem inter caustica intelligitur. Gangrænis prodest: nanque expurgat & consumit quæ excrescunt. eoq; sic vtendum est: Spongia assiduè hoc lixiuio imbuta superponitur. Interdum dysentericis, & influxiones vetustas, & sinus cuniculatim exedentes, magnosq;, instillari conueniet. Etenim purgat, conglutinat, carne replet, & oras committit, non secus atq; emplastra quæ cruentis vulneribus iniiciuntur, enæma vocant. bibitur ad discutiendum sanguinem concretum. & contra præcipitationes, rupta, conuulsa, cum cyatho aquæ recenter colatum, addito olei exiguo. cœliacis, dysentericis per se cyathus datus prodest. neruorum vitijs, conuulsionibus commodè illinitur ex oleo, vtpote quòd sudores moueat. aduersus gypsi potum & phalangiorum morsus bibitur. Hæc eadem præstant reliqua lixiuia, præsertim quernum. omnia tamen adstringunt.*

Syce. Ficus arbor.

GAL. Ficus arbor calidæ tenuiumque partium temperaturæ est, ceu indicant tum liquor eius, tum foliorum succus. Valenter enim eorum vterque calidus est. Itaque non mordicat tantum, aut vehementer abstergit, sed & vlcerat, & ora vasorum reserat, & verrucas quas myrmecias vocant, eiicit, sed & purgare potest. Porrò ficus agrestis, quam erineum Græcè (Latinè caprificum) nominant, tum opus, tum succus ad omnia quàm satiuæ valentior est. Sed & cradæ* earum adeò sunt calidæ, tenuiumque partium, vt carnes bubulas duras, si coquendis adiiciantur, friabiles ac teneras efficiant. *i. ramusculi.

Syca. Ficus.

Gal. Ficus aridæ vim habent excalfaciendi ordine primo etiam cõpleto, aut secundo incipiente: habent verò etiam partium tenuitatem quandam. Ex istis duobus idoneæ sunt quæ tubercula dura concoquant: statim verò etiam ea digerunt. Atq; ipsæ per se illitæ eiusmodi vim obtinent. Sed & decoctũ earum eiusdem vtique naturæ est. Verùm vbi magis concoquere consilium est, miscenda est farina triticea: vbi verò plus digerere, hordeacea: panis horum in medio. Sed hæc magis sunt propria tractatus De medicamentorum compositione, & rationis curandi: verùm in præsentiarum hæc de ischiadibus nouisse sufficiat. Porrò scire oportet, quòd quæ pinguiores sunt, magis possunt concoquere: quæ verò gustu acriores, magis tum extergere tum digerere. Cæterũ quod ex iis plurimum in aqua coctis efficitur, simile est melli non solùm consistentiâ, sed & facultate. Porrò ficus virides comesæ propter admistam humiditatem facultatis sunt imbecillioris: subducunt tamen aluum vtræque tum humidæ, tum siccæ. Porrò ficus caprifici acris & digerentis facultatis sunt: sic etiam domesticarum grossi, Græcè vocant ὀλύνθους: inest enim illis nonnihil etiam succi ex ficu arbore.

PLATANVS. *Gall.* Plane. *Ital.* Platano. *Germanis incognita.*
Aduers. pag. 442.

DIOSC. *Tenerrima Platani folia in vino decocta, mox illita, oculorum fluxiones sistunt. Tumores & inflammationes leuant. Decoctus cortex in aceto, dentes in dolore colluit. Virides pilulæ in vino potæ, Serpentium morsibus auxiliantur. Excepta autem adipe, igni ambusta sanant. Insidens foliorum pilularumque lanugo oculos & aures offendit.*

Gal. Platanus humidioris frigidiorisq; essentiæ est, non ita multò quàm symmetra. Proinde folia viridia trita & illita, non obscurè phlegmonas nascẽtes adiuuant. Cortex autem & pilulæ magis desiccantem vim obtinent, vt ille quidem in aceto coctus ad dentium adhibeatur dolores, pilulæ verò cum adipe ad vlcera ambusta. Sunt autem qui cortice combusto medicamen desiccatorium & abstersorium efficiunt, vt cum aqua lepras sanet: per sese autem illitum, ob humorem nimium vlcera vetera & sordida. Vitandus est puluis foliis arboris insidens: alioqui si spiritu attrahatur, arteriam offendit, valenter desiccans & exasperans, vocemque lædit, sicut sanè etiam visum & auditum, si in oculos aut aures inciderit.

Acer maior Cordi.

lege frequenter. lin. 39.

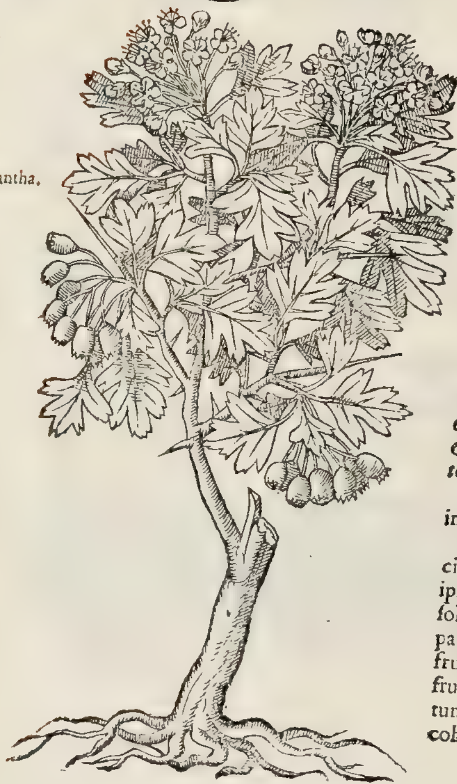

ACER maior Cordi. κλινότροχον Anguillara. Gall. etiam Plane, quasi Platane. Ital. Pie d'oca & Platano aquatico. Aduers. 443.

SORBVS torminalis Plin. Aduers. 443. Cratægus Theoph. Anguill.

Oxyacantha.

OXYACANTHA. Cynosbatos Tragi. Hisp. Espino de maiuelas. Angl. Haudthorntre, & May. Aduers. pag. 443.
Sorbus aculeata Cordi. Spina appendix Plin. Gesnero.

DIOSC. *Huius baccæ potu aut cibo alui profluuium & abundantiam fœminarum sistunt. Radix illita aculeos & spicula extrahit. Abortū fieri tradunt, si ter radice venter, aut sensim feriatur, aut perungatur.*

Varietas. Augusto, & ipsa bruma nonnunquam in Anglia floret, alioqui non absimilis.

Gal. Arbor vt Pyro syluestri similem habet speciem, ita & facultates minimè dissimiles: quin & ipsi fructus Pyri quidem syluestris prorsum & absolutè austerus est; Oxyacanthes autem tenuium partium est, & medicè incidit. Porro arboris huius fructus Pyri syl. similis non est, sed Myrti potius fructui. habet verò & nucleos. Cæterùm non tantum esus, sed & bibitus omnes fluxionum affectus cohibet & sistit.

SAMBVCVS

SAMBVCVS *aquatica siue rosea. Lycostaphylus mas & fœmina Cordi.*
Belg. Gelders roosen. *Aduers. 444.*

AMOMVM. *Aduers. 444.*

DIOSC. *Vim habet calfaciendi, astringendi, exiccandi. Somnum allicit, & illitum fronti, doloris sensum aufert. inflammationes & meliceridas concoquit, discutitq́; iuuat quos scorpius percussit, ex ocimo illitum. & podagricis confert. inflammationes oculorum viscerúmque lenit ex vua passa. ad vuluarum vitia in pessis, aut insessionibus vtile est. decoctū iocineri, renibus, podagræ, potu conuenit. Antidotis immiscetur, & preciosissimis vnguentu. Adulteratur herba amomo simili, quæ amomis vocatur, sed sine odore, sine fructu. nascitur in Armenia, flore origani. Quare in huiuscemodi probationibus fragmenta fugienda sunt: eligenda autem, quæ ab vna radice integros surculos emittunt.*

MESPILVS *Aroniæ.*
Monspelliensibus Pommetz.
Ital. Azaroli.
Aduers. 443.

RIBES *Arabum: Gallis & Gallobelgis* Grouseilles rouges & Grouseilles d'outremer. *Ital & Hisp.* Ribes. *Germ.* S. Johans treubel & Treublin. S. Johans beerlin. *Belg.* Aelbesien. *Aduers. 445.*

lege solanis. lin. 12.

Ribes Arabum.

Gustus & vires Berberidi similes, ad acres alui fluores, sitim & vomitus arcent. Angliæ vdis siluosis gaudet.

Varietas. Candidioribus folijs & ramulis Ribes in hortis Belgicis alitur, cuius acini dulces afferuntur. Apud nos floret, fructum tamen nullum edit.

Rosa Hiericontea.

Rosa hiericontea. *Aduers.445.*

Folia parua Oleæ aut Monſpelliacæ Phyteumatis, & floſculos albos, cauliculo palmari inhærentes Bamiæ ritu, quatuor foliolis conflatos. Eryſimo pares in alabaſtriculis oblongis habet.

Cardamomvm.

Aduerſ.445.

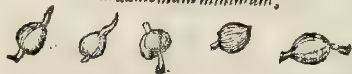
Diosc. *Cardamomum optimum eſt, quòd ex Comagene, Armenia, Boſphoroq; deuehitur. in India quoq; & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax, occluſum, farctumq;. quod enim huiuſmodi non eſt, exoletum iudicatur, & guſtu acre, ſubamarum, & odore caput tentans. Excalfactoriam vim habet, potumq; ex aqua facit ad comitiales, iſchiadicos, tuſſes, neruorum reſolutionem: item ad rupta, vulſa, tormina. latas ventris tineas excutit. Ex vino autem potum renibus, difficultati vrinæ; à ſcorpione ictis, neque non omnibus venenum vibrantibus, auxilio eſt. Cum cortice radicis lauri epota drachma calculos comminuit. partus ſuffitu enecat. ſcabiem ex aceto illitum adimit. Et ad vnguentorum ſpiſſamenta additur.*

Gal. Eſt & ipſum ſanè facultatis admodum calidæ, non tamen vſque adeò vt Naſturtium, ſed quanto ſuauius magiſq; fragrans eſt Naſturtio, tãto & imbecillior ei calida facultas ineſt. Nec enim vlcerare idoneum eſt vel ipſum per ſe illitum: porro adiunctum habet quiddam etiam amaritudinis, qua lumbricos interficit, & cum aceto valenter pſoras detergit.

Cardamomum maius vulg.

Cardamomum minimum.

Cardam
medium

Cardamomum minus vulg.

Millegue
Grana p
dist. Adu
pag 445.

Piper

PIPER longum Monardi.

PIPER *longum.* Μακρὸν πέπερι, *Macropiper. Aduerſ. pag.* 445. *&* 426.
Angl. **Long pepper.** *Germ.* **Lang pfeffer.** *Belg.* **Lange peper.** *Hiſp.* Pimienta.

DIOSC. *Vehementius mordet, ſubamarum relinquitur, antidotis & theriacis expetitum.*

Gal. Humidius * eſt: humiditatis eius indicium eſt, quòd facilè repoſitum perforetur, ac non protinus mordicet, ſed poſt paulo incipiat, verùm pluſculum duret.

Calidum & ſiccum ſecundo ordine cum leni acrimonia & adſtrictione.

* De recenti intelligendum.

PIPER *longum quoddam Monardi.*

In doctiſſimis C. Cluſij verſionibus Monardi his verbis aliud Piperis longi genus deſcribitur.

Toto continentis tractu in quo Nata, Carthago, & etiam in nouo regno, magnus eſt vſus piperis cuiuſdam oblongi, quod maiore acrimonia præditum eſt Orientali, magiſque aromaticum, & iucundiore odore ſpirat, quàm Axi ſeu Capſicum; quinetiam præfertur piperi nigro, cum ſaporis, tum ſuauitatis cauſa. Altæ cuiuſdam plātæ fructus eſt oblongus, craſſitie quidem funiculi, at dimidij pedis longitudine, conſtans veluti multis granulis, circa pediculum oblongum & continuo ordine diſpoſitis, ſeminis Plantaginis modo; quibus ademptis, pediculus nitidus conſpicitur. Recens viridis eſt. Sole matureſcit & nigreſcit. Calidum eſt tertio gradu.

Lege VVA *criſpa. Aduerſ. pag.* 445. *Vitis precia Plin. Angl.* **Goes berrye.** *Ger.* **Wegdorn, & Crutzbeer.** *Belg.* **Stekelbesien, & kroesbesien** *Gal.* Groiſelier. *Hiſp.* Vua creſpa, *ſiue* Eſpina. *Ital.* Vua ſpina.

Refrigerat cum modica adſtrictione. Viſcerum æſtus compeſcit; ideo febribus ardentibus vtiles ſaccharo conditi. Sanguinis & ventris eruptionibus opem ferunt. Folia tenera calculum & vrinas pellunt. Cum Berbere, Omphacio & Ribe conſimile munus obit.

ῥόδον. ROSA. *Angl. Germ. & Belg.* Rosenbaum. *Gal.* Rosier. *Hisp. & Ital.* Rosa. *Aduers. pag.* 446.

ROSA DAMASCENA.

ROSA *syluestris pomifera. Aduers. pag.* 446. *Belg.* Dunen-Rosen.

Damascenæ varietas.

Rosam Damascenã siue Prouincialem vulgi odoratissimam niueis omnino floribus vel tantillo candore & rubore confusis, maximo prouentu alebat Gandaui D. Adrianus vander Gracht horum peritissimus, & studiosissimus.

DIOSC. *Rosa refrigerat & astringit, sed sicca multo magis. Succus recentibus foliis exprimitur, desectis forfice vnguibus (sic appellantur candidæ foliorum partes) reliquum in pila premi & teri debet in vmbra donec cogatur: & ita ad oculorum circumlitiones recondi. Siccantur etiamnum folia rosarum, continuò versata, ne muceant, néve situs in iis insideat. Aridis rosis & in vino decoctis expressus liquor, facit ad dolores capitis, aurium, oculorum, gingiuarum, sedis, recti intestini, ac vuluæ, pinna illitus aut infusus. eadem sine expressione tusa, præcordiorum inflammationibus, humidis stomachi vitiis, igni sacro illitu prodest. siccis ac tritis femina asperguntur. misceri solent vulnerariis antidotis, atq; compositionibus quas antheras vocant. Folia vtuntur in calliblephara. Flos qui in mediis rosis inuenitur, siccatus, gingiuarũ fluxionibus efficaciter inspergitur. Capita pota citam aluum, & cruentas reiectiones sistunt.*

Eadem ferè Plin. ad oris med. camen a conuenit Plin.

Commodior & efficacior syrupus ex multis infusionibus in sole vti violaceus paratur.

Gal. Rosarum vis ex aquea substantia calida mixta duabus aliis qualitatibus, adstringendi videlicet & amaræ composita est. Flos earum magis etiam ipsis rosis adstringit, & proinde etiam sanè exiccatorius est.

Syluestris Rosa, & CANINA ROSA *odorata. Aduers. pag.* 446. *Angl.* Brebusche or Heptre, *siue* Brere tre. *Germ.* Wilder Rosen, *&* Heckrosen *Belg.* Wilde rose. *Gal.* Esglentine *Hisp.* Rosa saluage. *Ital.* Rogo canino, Rose saluatice *&* canine.

Rosæ syluestris & Caninæ fructus oblongi, cum teretes, tum orbiculati, & spongiosum villosúmve excrementũ in pollinem ducta, calculum comminuunt cum genistæ semine pota, vrinas propellunt, sanguinis profluuia sistunt.

ESGLENTINE.

Flore multiplici in hortis nostris variat.

Esglentine à syluestri odore differt. Sponte oritur in Bathonia Angliæ proximis collibus non procul ab ædibus generosi viri D. Laurentij Hiyde.

ROSA MOSCHATA. *Nersin Serapionis Anguillaræ.*

RUBUS

RVBVS. *Aduerſ. pag.* 446. *Offic. Morus baſſus.*
Angl. Bramble buſhe, or black berrye buſhe.
Ger. & Bel. Bremen, & Braman. *Gal.* Ronce.
Hiſp. çarça. *fructus verò* çarçamoras. *Ital.* Rouo.

RVBVS *Idæus. Aduerſ. pag.* 446.
Angl. Framboyſe, Raſpis, & Hindberry.
Germ. & Belg. Hinnebramen. *Hiſp.* çarça llamada Idea.

DIOSC. *Vim habet ſiccandi & adſtringendi: capillum tingit. Ramorũ decoctum, potu* aluum ſiſtit, & fœminarum profluuia. preſteris morſui accommodatiſsimum. gingiuas firmat. Oris vitiis folia commanducata medẽtur. cohibẽt vlcera quæ ſerpunt. vlceribus in capite manantibus, oculiſq; procidentibus, remedio ſunt. condylomatis & hæmorrhoidibus folia illinuntur. cardiacis & ſtomachi doloribus, trita conuenienter imponuntur. Caules cum foliis tunduntur, exprimiturq; ſuccus, mox ſole cogitur, ſingulari remedio, contra omnia quæ modò dicta ſunt. Mori in rubo naſcentis, quã optimè maturi ſuccus, ad oris medicamenta conuenit. ſiſtitur aluus præmaturi cibo, necnon flore in vino poto.*

* Eadem Plin. laborantes dentes firmat. Cinis crematorum vuam reprimit Plin. Eadem & plura apud Plin.

Eadem Gal. Radix præter adſtrictionem non paucam in ſe habet ſubſtantiam tenuem, propter quã etiam in renibus lapides comminuit. Folia, germina, flos, fructus & radix qualitate adſtringente participant, eaq; non obſcura: Sed hoc inter ſe differunt, quòd folia mollia & recens nata plurimum in ſe habeant aqueæ ſubſtãtiæ, parum verò adſtrictionis. eadem ratione & germina. Itaque ſi mandantur, aphthas & alia oris vlcera ſanãt. quin & alia vulnera glutinare valent. Eſt enim eorum temperies, partim ex terrea frigida eſſentia, & aquea tepida. At fructus ſi quidem maturus fuerit, non parum habet ſucci calidi temperati, qui dulcis eſt, vti monſtrauimus. Itaque ob hoc & ob modicam adſtrictionem eſui non inſuauis eſt. At immaturus à frigida ſubſtantia terrea vincitur, ac proinde acerbus eſt ac exiccatorius. Et ſanè vterque reconditur validius quàm recens deſiccans. Sed & flos eandẽ vim fructui immaturo poſſidet. vtraque ad dyſenterias, & ventris profluuium, tum robur deperditum, & ſanguinis eruptionem idonea remedia.

RVBVS *Idæus.*

DIOSC. *Inſuper eadem præſtat quæ ſupradictus. Cæterùm flos cum melle oculorum collectionibus commodiſsimè illinitur. ignem ſacrum extinguit. ſtomachicisq; ex aqua bibendus datur.*

ERICÆ *quam multæ differentiæ.*

Multò plures Ericæ quàm priſcis memoratæ varietates, præſertim in Gallia Narbonenſi & Hiſpania conſpiciuntur; quarum qui vnam nouerit, cunctas cognitas facile habebit: diſtant quippe fruticis proceritate, folio Myricæ, Iuniperi aut Laricis, & floris colore: non modò in Galliæ, Angliæ & Belgij ſyluis, ericetis & ſtrigoſis deſertiſque locis, ſed etiam in Gallia Narbonenſi, Galloprouincia, Italia & Hiſpania frequentiſſima.

Vulgatior humilis Septentrionalium & Meridionalium Erica folio Myricæ deſcripta Aduerſ. pag. 447.
Angl. Heth. *Germ. & Belg.* Heyde. *Gal.* Bruyere. *Hiſp.* Queiro. *Ital.* Erica.

ERICA *pumilâ densè fruticans calyculato Vnedonis flore. Erica 6ª. Cluſij.*

ERICA *Iuniperifolia altera. Luſit.* Lemerinha. *Erica octaua Cluſij.*

Saxoſis montibus Angliæ humilior tota, dodrantem vix ſuperans densè fruticat, flore calyculato, longiore, Vnedonis ferè, hilarius purpurante: foliis Iuniperi exilioribus multò. Eius magna gliſcit copia prope Briſtolium ad collem vernaculè Brandon Heil vocatum.

Varietas. Albo flore D. Ioannes de Limoges, aliàs Nonnius, alit.

ERICA *pumila Vnedonis flore albo.*

Floribus albis variat Louanij hæc in horto C.V.D. Ioannis de Limoges, aliàs Nonnij.

ERICA *pumila altera Belgarum. nona Cluſij.*

Non multum diuerſa quæ multò frequentior in ſabuletis ſterilibuſque agris Flandriæ & Brabantiæ, medio itinere quo Antuerpia Gandauum itur, paribus cauliculis & foliis non diſſimilibus, ſed breuioribus & hirſutis. Flores amœni purpurantes, ſimul compreſſi, Octobri etiamque hyeme perſtant extremis ramis, vbi etiam gignit compacta lanoſa capitula.

ERICA *Iuniperifolia densè fruticans Narbonenſis. Erica 2ª. altera Cluſij & Matth. 2ª.*

Quaſi gaudeat aridis & ſquallidis ſpecioſior, fruticoſior, Romano, Tuſco, & Narbonenſi agro, cubitalibus, craſſioribus, caudatis, comoſis & prolixioribus foliis, Iunipero ferè paribus, flores edentibus calyculatos, venuſtè purpurantes, ſimilitudine item Vnedonis, apiculis fibrarum ornatis.

ERICA

ERICA *Iuniperifolia altera.*

Altera extat apud Clusium non ita diuersa fruticosa cubitali ferè altitudine & tenuibus ramulis qui terni semper circum maiores ex interuallis nascuntur; folia etiam similiter terna nascuntur, exigua quidem, sed latiora, inferiore parte nonnihil candicantia, hirsuta. Summi ramuli ad foliorum exortus verticillatim exornantur per interualla ternis semper floribus æquali distantia inter se nascentibus & in vnam partem spectantibus, maioribus quàm in reliquis generibus, concauis prominulo magis ventre, colore ex rubro purpurante. Arenosis Lusitaniæ locis oritur, floret Octobri, vt auctor est Clusius.

ERICA *baccifera. Erica septima Clusij. Camarinhera Lusitanorum.*

ERICA *maior flore albo. prima Clusij.*

Ericæ pumilæ nigriora positu terna cauliculos ambiunt folia, fructus aut bacca alba margaritæ instar notula subnigra inscripta. In syluis pedalibus ramis fruticat, autumno colligitur fructus quem esitant mulieres & pueri. Gustu acido adstringente Lusitani Camarinhas vocant.

ERICA *baccifera Matth.*

Ad me missa ex Italia Ericæ bacciferæ arida planta, quam eandem cum Lusitanica existimabam, nisi monitus, Matthioli bacciferam Ericam: quia superiori admodum similis & fruticosa tota erat, rigidis ramulis Myrthi minoris similibus, foliolis durioris Thymi angustis stipatis. Baccarum colorem, qui Matthiolo ex purpura nigricat, ob ariditatem non noui discernere.

ERICA *maior flore albo.*

Calidarum regionum indigena plerisque prouenien collibus Vallene syluæ Monspelliensium, & ad radices montis Lupi, quarto à Monspelio miliari, vbi humanam proceritatem vt plurimum assequitur. Clusius eam inuenit in Lusitaniæ solitudinibus inter Vlyssiponem & Conimbricam celebrem eius regni academiam, virgis duris ex rubro nigricantibus. folia exilia Ericæ pumilæ. Comosi flosculi venustè candicantes racematim totis summis ramulis.

[1] ERICA *maior florib. purpurantibus. Erica 2ª. Clusij.*

[1] Iisdem locis desertis huius altera varietas, eiusdem fermè magnitudinis; exilioribus tamen ramulis & foliis; floribus purpurantibus.

[2] ERICA *maior floribus herbaceis purpurantibus. Erica 3ª. Clusij.*

[2] In Grammõtia sylua, & iisdẽ natalibus foliis maiusculis & atrouirẽtib. quaterno itẽ situ cęterarum ritu ramulos ambientibus, secundũ quos flores erumpunt herbacei antequã explicantur, deinde dilutè purpurascunt.

Ibidem loci huius speciei altera, flosculis herbaceis, sed racematim & spicatim cohærentibus.

[3] ERICA *scoparia, flosculis item herbaceis. Erica 4ª. Clusij.*

[3] Grammõtio item luco, ericetis, & plerisq; locis incultis binos cubitos æquat, & superat, denseq; fruticans, flores exigui herbacei secundũ ramulos.

[4] ERICA *quinta Clusij.*

[4] Alteram Clus. addit superioribus minorem, cubitali tantũ altitudine, gracilibus ramulis fruticosam, quos terni per interualla ramuli ambiunt, ternis foliis admodũ exilibus circa eos dispositio quodam ordine & serie nascẽtibus; flores superiorib. paulo maiores, plurimi & cõferti circum ramulos lõgis pediculis inhærentes, colore purpureo obsoletiore.

ERICA

ERICA *peregrina Brancionis.*

ERICA *Alexandrina Italorum.*
Sanamunda 3ª. Clusij.

Præter omnes hasce differentias, est quædam rarior species in vrceis pensilibusque hortis D. Ioannis Brancionis fruticans, cæterarum ritu; folio longiusculo & iuxta ramos flosculis purpurantibus, si bene memini, quaternis foliolis constantibus. Nescio vnde delata, eoq; propter raritatem peregrinam appellauimus.

ERICA *peregrina altera, superius exhibita pro Vermiculato exiliori frutice* Obseruat. pag. 207.
Illi ferè similis, sed omnino minor & exilior, alitur etiam in fictilibus vasis D. Ioannis Dilfij, flosculis ex luteo herbaceis.

ERICA. *Aduers. pag.* 447. *Angl.* Heth. *Ital.* Erica.
DIOSC. *Eius flore apes reprobum mel efficiunt. tam flos quàm coma serpentium * ictibus illitu medetur.* * Ead. Plin.
Gal. Digerendi per habitum facultatem obtinet. flore eius potissimùm ac foliis vtendum.
H. Tragus: Aquam è floribus distillatam colica laborantibus, præsertim si calor & sitis adsint, vtiliter exhiberi expertus est. Eandem oculorum dolorem tollere, & illorum dolorem mitigare.
Addit quosdam è recentibus, Ericæ floribus, fomenta & balnea sudorifica podagricis & paralyticis membris concinnare: persuadent namque sibi hoc pacto inueteratos impactos & viscosos humores, vnde morbus articulorum oritur, dissolui & discuti.

ERICA *Alexandrina Italorum.*
Alexandrinam vocatam Ericam mittunt & obtrudunt Itali quidam peritiores peregrinitatis & nouitatis titulo; cùm tamen in Galloprouincia & Hispania maritimis potissimùm eius facilis prouentus. Nos eam recensuimus inter varietates Vermiculati fruticis acris Obseruationum pag. 207. & Aduersariorum pag. 163.

SANAMVNDA

SANAMVNDA *prima Clusij.* SANAMVNDA *altera Clusij.*

Huius insuper duas differentias exhibet Clusius; quas quia non vidimus, & quia illi debentur, eius hic verba subiiciemus.

PRIMA multis cubitalibus ramis ab eadem radice fruticat obsequiosis, flexibilibus, cortice exteriore nigrescente obductis, alium interiorem lentum & in tenuia fila se dissoluentem complectente: folia Chamelææ æmula, multò tamẽ minora, breuiora carnosaq;, Tithymalo paralio aut Myrto proximè accedentia, sed hirsuta aliquantulũ, circa ramulos cõfertim & serie quadam vt in Myrto distributa, gummosa si mordeantur, & gustu amaro, deinde admodum acri & adurente: flores inter folia Oleæ similes, oblongi, in quatuor foliola per extremum diuisi, colore luteo: fructu (quemadmodum ex relatu accepi) Thymelææ ferè, sed nigricante colore, radix crassa, lignosa.

Frequens est regnis Granatensi & Valentino, vere florens, hoc est, Martio & Aprili.

ISTIC ab herbariis Sanamunda vocatur, à rusticis verò *mierda-cruz*, propter purgandi facultatem, cuius causa rusticis eius regionis adprimè in vsu est.

ALTERA ad cubiti altitudinem etiam fruticat, ramis lentis & flexibilibus, cortice denso & carnoso intectis, qui (sublata exteriore cute) per vniuersam plantam, & præsertim circa radicem, Lini aut Cannabis modo in fila diduci potest: superiores ramusculi densorum confertorumque & lanuginosorum & veluti tomento quodam obsitorum foliolorum comam pariunt, superiore minorum, & mucronatorum, gustu aliquantulum salso, sed tamen acri deinde & calido: hæc coma flauescentium flosculorum Oleæ similium numerosa sobole exornatur: radix crassa & lignosa superiori similis.

Istius fructum non obseruaui quoque, quandoquidem Februario florentem inueni petroso solo maritimis Bæticæ, inter Calpen, & Estepona, & montibus Granatæ proximis.

GRANATENSIBVS Mauritanis Sanamunda vocatur, apud quos purgandorum corporum gratia magno est in vsu. Drachmæ etenim pondere cum decocto cicerum sumpta, mirificè purgat per inferiora.

Circa Calpen, vbi vulgò, *Burbalaga* appellatur, nullo in vsu præter quàm excalfaciendis fornacibus.

μυρίκη. TAMARISCVS. *Hisp.* Tamaray. *& Gall.* Tamaris. *Ital.* Tamarigio. *Germ.* Tamarisken. *Angl.* Tamarisck. *Aduers. pag.* 447.

Sponte vbere prouentu fruticantem Germanicam Tamariſcum non procul ab arce Venetorum vulgò Citadella, inter Vincentiam & Patauium, legit Adrianus Beyerlinc pharmacopœus Antuerpianus peritiſſimus.

DIOSC. *Myrica ſeu tamarix arbor vulgo cognita eſt, cùm apud pigras & ſtagnantes aquas enaſcatur, fructũ quaſi florem ferens compage muſcoſum. Aegyptus Syriaq; alteram gignunt mitiorem, ſylueſtri cætera ſimilem. Fructum parit gallæ proximum, inæqualiter adſtringentem guſtu. quo conuenienter vtimur vice gallæ in medicaminibus oculorum oriſq;. datur cruentæ excreationi in potu, & cœliacis, & contra profluuia fœminarum, regium morbum, & phalangiorum morſus. illitus tumores inhibet. Cortex in eoſdem vſus adhibetur. Decoctum foliorum cum vino potum, lienem abſumit. ad dolorem dentium in collutionibus ſalutare: & mulieribus fluxioni vuluæ opportunis, in deſeſſionibus, phthiriaſi lendibuſq; circunfuſum prodeſt. abundantiam fœminarum ſiſtit impoſitus † arboris cinis. potorios calices è caudice lienoſis moliuntur, quò datus in his potus proficiat.*

† Gal. admodum deſiccatoriæ facultatis eſt, plurimam habens abſtergendi facultatem, pauxillam adſtringendi.

Gal. abſtergentis eſt ac incidentis facultatis, abſque perſpicua deſiccatione: habet verò etiam adſtrictionem nonnullam. has ob qualitates facultateſq; admodũ prodeſt lieni indurato decocta in aceto aut vino ſiue radice, ſiue folijs, ſiue extremis ramulis. Sanat porro dentium dolores. Cæterũ fructus & cortex non paucam ſortita ſunt adſtrictionem, adeo vt gallæ omphacitidi proxima ſint, niſi quòd acerbitas euidens eſt in galla; ſed myricę fructui temperatura ineſt inæqualis. Immiſta enim eſt naturæ eius multa partium tenuitas, atque vis abſtergendi: quod ſanè gallæ non accidit. Attamen vbi galla fortè ad manum non erit, vti liceat ad omnia ad quæ illa vtimur, in eiſdem & cortice.

Eadem Plin. *Ad lienem.*] Adeoque mirabilem eius antipathiam contra ſolum hoc viſcerum faciũt, vt affirment, ſi ea alueis factis bibant ſues, ſine liene inueniri. Et ideo homini quoque ſplenetico cibum, potumque dant in vaſis ex ea factis.

SABINA. *Hiſp.* Sabina *Gall.* Sauinier. *Ital.* Sauina. *Germ.* Sebenbaum *Belg.* Sauelboom. *Angl.* Sauin tre. *Aduerſ.* 447.

Genuina SABINA *baccifera atrocærulea.*

Genuina SABINA *baccifera atrocærulea.*

Vulgatæ sterili Sabinę, (quæ tamen flosculos ex herbido luteos promit) ortu totaque facie simillima; sed folio paulò minus acuto minusque rigido & pungente. Bacca siue grano resinoso, Iunipero nostrati pari & concolori. Nostra vireta Belgica cultiora hanc alunt munere Ioannis Mutoni.

SABINA *baccata altera, grano item atrocæruleo.*

CEDRVS *phœnicea altera Plin. & Theoph. Oxycedrus folio Cupressi aut Sabina maior Monspelliensium.*

Altera superiori coniungenda, ramulorum exilitate & foliorum lenitate duntaxat diuersa; media inter Sabinas & Cedros phœniceas folio Sabinæ aut Cupressi vocatas, videtur: sed folia tenuiora & delicatiora minimè aspera & pungentia sunt. Fructus Iuniperi minoris par, similis, & concolor. Natalibus gaudet montosis Calabriæ & Apuliæ, ni labat memoria.

CEDRVS *phœnicea.*

Huius ternæ è sola magnitudine obseruantur differentiæ, vna ramis & folijs habitioribus magisque carnosis, & baccis per totos ramos quadruplo maioribus, resinosis, phœniceis, nucem ponticam æquantibus.

CEDRVS *Phœnicea media.*

CEDRVS *phœnicea media.*
Iuniperus maior folio Cupreßi inter notha Dioscoridis Clusio.

Altera superiori planè similis, sed omnia longè minora. flos omnibus luteolus, herbidusue caudex scaber contortus, multis ramis brachiatus. In Aduersarijs nostris Sabinam baccatam dixeramus: melius tamen quadrare videtur cum altera Cedro minori Theoph. Meo tēpore Monspelliensibus vocabatur Oxycedrus folio Cupressi.

Cedrus Phœnicea minor.

Tertia eodem modo fruticat, ramis & folijs tenuioribus, granis item Sabinæ baccatæ alteræ paribus & similimis, sed phœniceis: Calidioribus montosis maritimisque omnes gaudent Galloprouinciæ, Narbonensis Galliæ Ceto mōte, & Apuliæ.

SABINA.

DIOSC. *Vtriusq; folia nomas sistunt, collectiones illitu mitigant, & cum melle nigritias fordesq; repurgant. Sanguinem † per vrinam eliciunt, partus apposita extrahunt, & suffitu idem præstant. vnguentis calfacientibus immiscentur & priuatim gleucino.*

Gal. ex numero est fortiter exsiccantium, idque secundū tres qualitates quas in gustu præsefert, similiter cupresso, nisi quòd ea & acrior est, &, vt sic dixerim, magis aromatica, seu odoratior. Igitur huius quam modo dixi qualitatis est particeps, nempe acrimoniæ consistentis in temperamento calido, præterea amaritudinis & adstrictionis quàm in cupresso. Siquidem quanto magis acrimonia superat, tanto etiā potentius digerit. Itaq; glutinare nequit ob siccitatis & caliditatis robur. Nam vtriusq; illi tantum inest, vt etiam tendat, & inflammationem afferat. At putredinibus similiter cupresso accommodari potest, maximè vbi rebelliores fuerint & diuturniores: nam hæ citra noxam vim medicamenti perferunt. Quin & quæ atra sunt reddita, & admodum sordida, ea cum melle expurgat. Carbunculos item soluit.

† Porro essentiæ tenuitate menses quoque prouocat, vt si quid aliud, & sanguinem per vrinas mouet: fœtum etiam viuentem interficit, & mortuum eijcit. Esto autem hoc medicamen tertij ordinis tum excalfacientium, tum desiccantium; ex numero eorum quæ vel maximè tenuium sunt partium.

Quidam etiam Cinamomi vice * duplum eius subijciunt. Est enim extenuandi & digerendi facultatis si epotum fuerit. * Eadē Plin.

Addit Plin. Gallinacei generis pituitas fumo eius herbæ sanari tradunt.

κυπάρισσος. CVPRESSVS. *Germ.* Cipressen. *Gall. Belgis, Anglis & Hisp.* Cipres. *Ital.* Cupresso. *Aduers.* 446.

ἀρκευθίς. IVNIPERI. *Germ.* Wremetbaum & Wecholtz. *Gallis* Geneure. *Belg.* geneuer boom. *Angl.* Juniper tre. *Ital.* Genepro. *Hisp.* Enebro. *Aduers.* 448.

DIOSC. *Refrigerat, & adstringit. Cuius folia ex passo & exiguo myrrhæ pota, vesicæ rheumatismis, & vrinæ[a] dif-ficultati auxiliantur pilulæ autem ex vino tusæ in dysenteria, alui fluxione, tussi, & orthopnœa, aut si reijciatur san-guis, conuenientissimè bibuntur. earum decoctum eosdem præbet effectus. tusæ cum fico duritias[b] emolliunt, nariumq́; polypo medentur. in aceto coctæ & cum lupinis detritæ scabros vngues eijciunt. hernias intestinorum prolapsu erumpē-tes illitu reprimunt. Folia eadem præstant. Pilulæ cum arboris coma suffitæ,[c] culices abigere existimantur. folia trita & imposita, vulnera conglutinant. sanguinem supprimunt. capillum ex aceto tingunt. illinuntur per se aut cum po-lenta ignibus sacris, vlceribus quæ serpunt; carbunculis,[d] & [e] oculorū inflammationibus. admota cum cerato stoma-chum roborant.*

[a] Plin Radix cum folijs trita potaq́ue, vesicæ & stranguriæ medetur, & contra phalangia. Ra-menta pota menses ciunt, Scorpionum ictibus aduersantur.

[b] Item victoriati pondere in vino potus illitusq;, cum fico sicca pingui, exemptis granis vitia testium sanat, tumores discutit, & cum fermento strumas.

[c] aduersus serpentium ictus bibuntur Plinio, aut si eijciatur sanguis. [d] eadem Gal. tanquam absumat eos morbos facientem humiditatem. [e] Plin. exprimitur succus tusus cum semine, qui mi-xto oleo caliginem oculorum aufert.

Gal. Cupressi folia, germina, pilulæ recentes & molles magna vlcera conglutinant in duris corpori-bus: ex quo clarum est quòd resiccandi vim habeat absque insigni acrimonia, aut caliditate, sicut certè & gustus testificatur. Apparet enim in ea leuis quidem acrimonia, sed plurima amaritudo, multoq́ue etiam plus acerbitatis in tota planta. Tanta ei inest acrimonia, caliditasq́ue, quanta satis sit deducendæ in altum acerbitati, ac nullam tamen mordicationem aut caliditatem in corporibus efficiat. Proinde in alto latentes in flaccidis putrescentibusq́ue affectibus humiditates innoxiè tutoq́ue depa-scitur, atque absumit: cùm quæ calfaciunt simul desiccantq́ue, eas quidem quæ contentæ sunt absu-mant; cæterùm acrimonia & caliditate alias attrahunt. Sic enterocelicos iuuat. Siquidem exsiccat, ro-burq́ue addit corporis partibus præ humiditate laxis, vtpote cùm adstrictio in altum subeat deducen-

cente

te ipsa caliditate quæ admista est, eum seruante modum, vt deducere quidem valeat, non tamen mordicare queat.

Plin. addit. serpentium ictibus trita folia imponuntur, & capiti cum polenta si à sole doleat: item ramici, qua de causa bibuntur. Testium quoque tumori cum cera illinuntur. Eadem trita cum duabus partibus panis mollis, & è vino Aminæo subacta, pedum ac neruorum dolores sedant.

IVNIPERI.

DIOSC. *Iuniperi genera duo: altera maior, altera minor. vtraque acris est. Excalfacit, & vrinam mouet. accensa serpentes fugat. Baccarum nonnullæ nucis iuglandis magnitudine nonnunquam grandescere, aliæ nucem Ponticam æquare inueniuntur, rotundæ, odoratæ, in mandendo dulces, subamaræ, quæ arceuthides etiam, id est baccæ iuniperi nominantur. Modicè calfaciunt & astringunt, stomacho vtiles. contra pectoris vitia, tussim, inflationes, tormina & serpentium ictus efficacissimè bibuntur. vrinam cient: vnde ruptis, conuulsis, & vuluæ strangulatui subueniunt. folia acrimoniam habent. ideo tam ipsa quàm eorum succum ex vino contra viperarum morsus, illini aut bibi prodest. Corticis cinis cum aqua illitus lepras eximit. Ramenta ligni deuorata interficiunt.*

Gal. Calida & sicca, vtrinque tertij ordinis. At fructus similiter quidem calidus est, sed non similiter siccus, verùm in hoc primi fuerit ordinis. Iecur renesque † expurgat: nimirum crassos & glutinosos humores extenuando, ea de causa salubribus medicamentis immiscetur, perexiguum corpori humano alimentum ex eo apponitur. Affatim sumptus hic fructus stomachum mordicat, caputque calfacit: ex quo illud quandoque implens, dolore diuexat. Alui excrementa nec retinet, nec propellit. Vrinam ciet mediocriter.

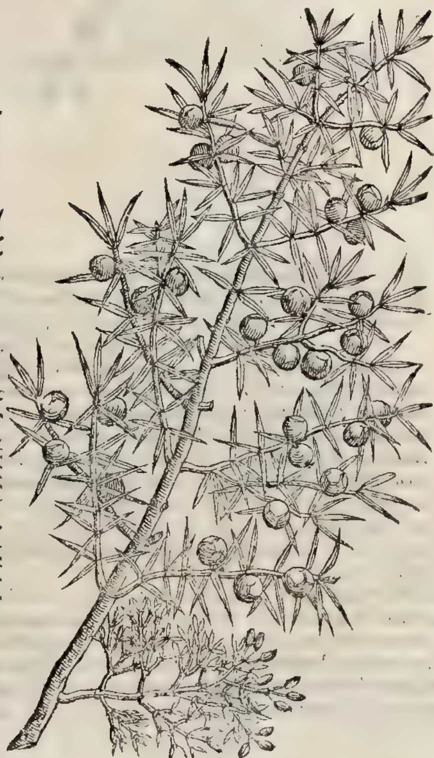
† Plin. Stomachum, pectus & lateris dolores, inflationes languoresq; discutit, tusses concoquit & duritias. Illitum tumores sistit: Item aluum baccis ex vino nigro potis, item ventris tumores illitis.

Gummi Iuniperi siue Vernix Scriptorum calfacit & siccat ordine 2. suffitibus hodie miscetur fluxiones calidas à capite prohibentibus. magnæ Scriptoribus & pictoribus vtilitatis & vsus. Succini vicem supplere volunt nuperi.

IVNIPERVS *maximus, Illyricus, cærulea bacca videtur Dioscoridis maior Iuniperus aut congener.*
Aduers. 448.

IVNIPERVS *maior Monspel.* CEDRVS *phœnicia Matth. Ital.* Cedro minore.
Aduers. 448.

Iuniperus primus Diosc. Oxycedrus Theoph. Guilland.

Iuniperus secunda Diosc. cedria Theoph. Guilland.

CEDRVS *Lycia. Aduerſ.448.*
Arbor vitæ, & Tuya Theoph. herbariorum.

CEDRVS *Libani & Palæſtinæ præcelſa.*
Ital. & Hiſp. Cedri. *Gall.* Cedre du Liban.
Angl. Cedre tre. *Aduerſ.448.*

ltge Lyciam cedrum iam diu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis; folio Cupreſſi compreſſo ſemperuirentibus ſquamulis, loricatis capitulis, ſemen Laricis claudentibus; Belgicis herbariorum viretis hodie notiſſima Arboris vitæ nomine. Eius folia trita ſuauiſſimum fundunt odorem.

DIOSC. *Cedrus arbor magna eſt, ex qua picem colligunt, quæ cedria vocatur. iuniperi modo baccas parit, baccarum myrti magnitudine, rotundas. Cedria optima eſt craſſa, perlucida, grauis odoris. quæ dum effunditur, guttatim non diſſipata coit. Cui ea vis ineſt vt defuncta corpora conſeruet, & viuentia corrumpat. qua ex cauſa mortuorum vitam aliqui appellauere. veſtimenta quoq; & pelles eximia calfaciendi & ſiccandi dote, corrumpit. magni ad ocularia medicamenta vſus. quippe illita oculis claritatem affert. albugines cicatricéſq; detergit. inſtillata autem cum aceto, vermes aurium necat. cum hyſſopi decocto infuſa, ſonitus ſibilóſq; ſedat. cauis dentium indita eos frangit, & dolores leuat. idem facit cum ex aceto colluitur. perunctо ante coitum genitali abortiuum fieri conſtat. anginæ ea perunguntur. tonſillarum inflammationibus auxilio eſt. lendes pediculóſq; illitu enecat. ceraſtæ morſibus cum ſale impoſita ſubuenit. contra hauſta leporis marini venena, in paſſo ſumpta, auxiliatur. in elephantia, aut linctu aut perunctione proficit. pulmonum vlcera purgat: & ſi cyathus eius ſorbeatur, perſanat. vermes & tineas ſubter indita necat, & partus extrahit.*

Oleum Narbonenſib. Cade vocatur.

Fit & oleum, à cedria ſeparatum, dum coquitur, velleribus ſupra halitum eius expanſis, vt in pice. Eiuſdem ad omnia vſus priuatim vehementer perunctum ſcabiem quadrupedum, canum, boúmque perſanat. inhærentes ricinos enecat. vlcera quæ ex tonſura acceperunt, ad cicatrices perducit. Cedrides cedri fructus vocantur. Calfactoriam vim habent. ſtomacho aduerſantur. auxilio ſunt tuſſi, conuulſis, ruptis, ſtranguriæ. menſes ciunt, ex polline piperis poti. contra hauſtum leporem marinum in vino ſumuntur. ſerpentes fugantur, perunctо ex adipe ceruino, aut medulla, corpore. in antidota adduntur. Fuliginem, quomodo ex pice, congeri oportet. quæ eãdem quã picea fuligo vim præbet.

PINVS.

PINASTER.

PINVS syl.
Mugo
Matth.
Adu. p. 449.

PINASTER. *Germ.* Wildtfichtenbaum. *Gall.* Pin sauuage.
Pinus syl. montana Theoph.

Alpigena hæc in Pini arboris præcelsæ æmulatione caudice recto & læui accrescit: folia Pini oblonga gemino ordine sita. Conus strobilus & nucleus Pini minor putamine minimè duro, sed cortice molliore, ceterarum ferè ritu obductus. Montibus Galloprouinciæ, Liguriæ, Alpinis & Pyrenæis gaudet.

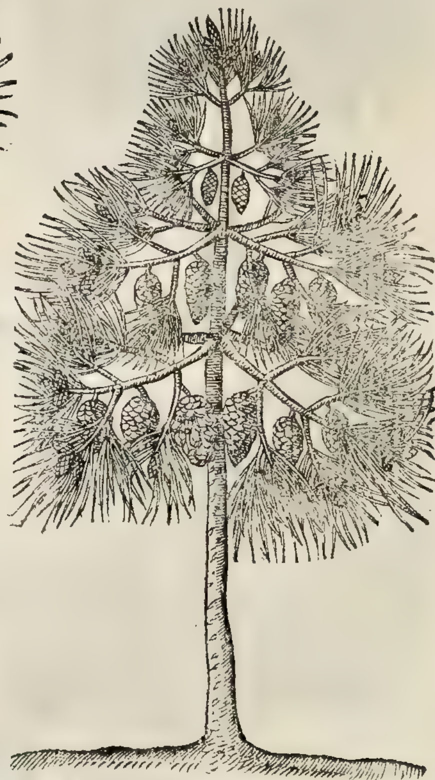
PINVS *syl. altera Maritima Pini primum genus Matth.*
Pinaster secundus Clusij.
Aduers. 449.

lege æquabili plurimum exortu bino *lin.* 10. *& deme* manipulatim, *& paulo post* ceparum instar.

PINASTER *tertius Clusij pumilus, omnium minimus.*

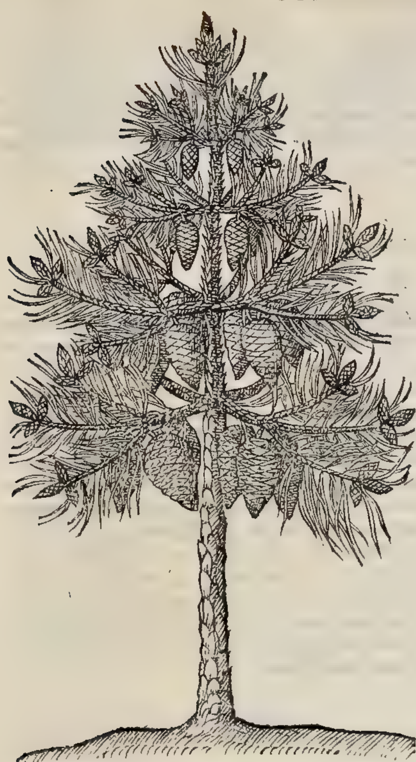
PINVS *Maritima Theoph.*

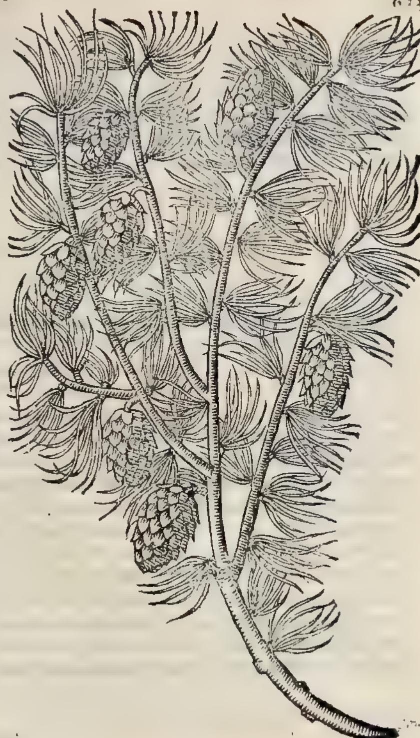

Tertium humanam proceritatem vix superans etiam exhibet Clusius, gracilibus ramis & folijs larignis perpetuò virentibus. non differre opinor à Pinastro humili Gallo Prouinciæ & Narbonensis collibus ad Lapum montem oriundo.

PINVS *maritima Theoph.*

Stipite, ramorum, & foliorum facie vndequaque persimilis videtur Pinastro montano, sed ramis glabris caudice nigrioribus. Conus phœniceus, breuior, & superne latior.

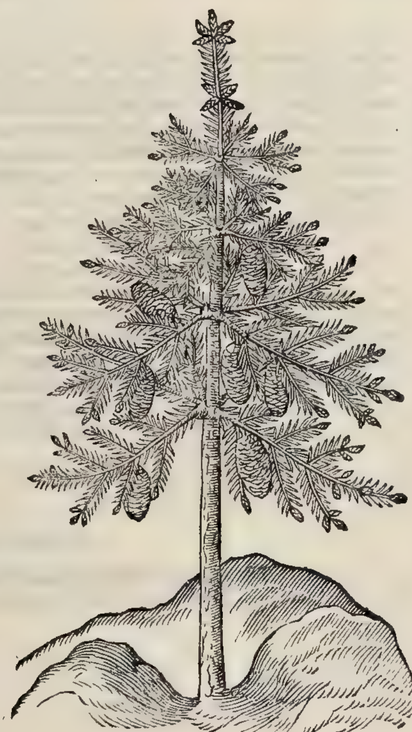

Larix.
Germ. Larchenbaum.
Gal. Melze & Meleze.
Ital. & Hisp. Larice.
Aduerſ 449.

...cea.
...rm Rot
...unenbaã.
...g Peck-
...oom Angl.
...chc tre.
...l. Peſſe &
...ripolt.
...l Pezzo.
...ſp Pino
...gro Ad-
...ſ. 450.

Abies.
Germ. Da-
menbaum.
Belg. Maest
boom. Ang.
Masttre &
Deele. Ital.
Abete. Gal.
Sapin Ad-
uerſ. 450.

PINVS *Idæa Theoph.*

Videtur Pinus Maritimæ alterum genus Matth.

Facilè dignoscitur caudicis & ramorum cortice scabro, circa ramos foliorum fœtura, & maioribus, longioribus speciosioribusq; numerosis conis. Hanc, cum conferarum arborum omnibus iconibus, affabrè è viuis naturæ typis expressis, Roma rediēs mihi liberalissimè communicauit commilito eruditissimus Nicolaus Espilletus D. Medicus Insulanus.

PINVS & PICEA.

Aduers. 449.

DIOSC. *Pinus & picea generi eidem adscribuntur, sed quandam flagitant specierum distinctionem. Arbores vulgò cognitæ: quarum cortex astringit, prodest tritus & illitus intertrigini, vlceribus summū corpus occupantibus, ambustisq;, cum spuma argenti & manna. vlcera delicatulorum acrimoniam recusantium, cerato myrthino exceptus, ad cicatricem perducit. tritus cum sutorio atramento serpentia cohibet. suffitu partus & secundas eijcit. potus aluum sistit. vrinam mouet. Folia eorum trita & illita inflammationes leniunt, vulnera ab inflammatione vindicant. Trita autem & decocta in aceto, feruenti collutione, dentium dolores mulcent. Hepaticis vtilia sunt drachmæ pondere in aqua mulsa pota. Pineæ nucis cortex & folia potu idem præstant. Teda earum particulatim secta si in aceto coquatur, & decocto dens colluatur, dolores leuat. Ex his etiam fit spatha acoporum pessorumq; compositionibus idonea. Quinetiam earū crematarum fuligo ad librarij atramenti confectionem excipitur. Ea circumlitionibus efficacissimè imponitur, quibus palpebras ornant, coloremq; mentiuntur.* Fulig *Arrosis oculorum angulis, callosis glabrisq; genis, & collachrymationibus opitulatur. Pityides appellantur Pinorum Piceæq; fructus, qui in conis inueniuntur. Vim adstrictoriā * habent & aliquantum calfacientem.* *alij. *Tussi & pectoris vitijs auxiliantur, per se, aut ex melle sumpti. Nuces pineæ repurgatæ manduntur, aut cum passo, aut cucumeris semine bibuntur;* di. *vrinam cient, acrimonias in renibus & vesica hebetant, stomachi rosiones leniunt. Datæ cum portulacæ succo, virium infirmitatem roborāt. Corruptorum quoque humorum labem obtundunt. Pineæ nuces integræ recenter arboribus decerptæ in passo franguntur, & decoctæ, vetustæ tussi ac tabitudini conferunt, si quotidie ex eo liquore terni cyathi bibantur.*

RESINÆ *aliæ.*

DIOSC. *Liquida Resina è pinu & picea à Gallia & Hetruria conuehi solet: atque olim à Colophonia sibi cognomentum vindicauit. A Gallia quoq; Subalpina, quam vernaculo nomine Laricem vocant incolæ. Ea in linctu & per se magnopere prodest tussi veteri. Colore inter se distant. siquidem alia candida est, alia oleosa, alia mellei liquoris similitudine: vt laritigna. Cupressus etiam liquidā fundit resinā, quæ ad eadē pollet. Quæ verò aridarū generi ascribūtur, quædam ex pineis nucibus, aliæ abiete, aliæ picea & pinu exierunt. Eligi debet longè omnium odoratissima, trāslucens, non retorrida, neque diluta, quandam ceræ faciem præbens, & friabilis. E pinu & abiete resinæ cæteras antecedunt, odoratæ enim sunt, atque thus odore imitantur. Præstantiores à Pityusa insula deferuntur, quæ secundum Hispaniam sita est. Sed quæ è picea, nucibus pineis & cupresso manarunt, nihil ad illas, nec tantis viribus potiuntur. Veruntamen eorundem gratia quorum & illæ sumi solent. Lentiscina terebinthinæ respondet. Vritur resina omnis liquida in vase quadruplæ capacitatis ad humorem, qui infunditur. Itaque resinæ congius in duobus aquæ pluuiæ coquitur, subiectis leuibus prunis: resina assiduè mouetur, donec omnis odor aboleatur, & friabilis & retorrida reddatur, ac digitis cedat. Cæterum vbi refrixit, in fictile non picatum, quod acontum vocant, id est non illitum, reconditur. Fiet etiam eximij candoris, si resina omnis eliquata præcoletur, quò fæculenta sordes excernatur. Vruntur quoque sine aqua primùm lento igne: & vbi coire cœperunt, maior carbonum strues supponitur, & triduo citra intermissionem discoquuntur, vsque dum antedictas naturæ suæ notas exuerint. mox, vt dictum est, reponuntur. Aridas vnius diei spatio decoxisse satis est. Vstæ odoratis malagmatibus, & acopis & vnguentorum colorationibus magnopere vtiles sunt. E resina perinde atque thure fuligo excipitur, ad circumlitiones idonea: quibus palpebras fucant, & colorem mentiuntur. prodest glabris genis, collachrymationibus, erosisq; oculorum angulis. Ex ea fit atramentum scriptorium.*

Pix liquida Diosc.

Pix liquida, quam alij conum vocant, è pinguissimis pini piceæq; lignis congregatur. Optima est, splendens, syncera, leuis. Contra venena, phthisin, purulentā excreationem, tusses, suspiria, & pectoris humores qui difficile extussiuntur,

fiuntur, efficax est, eclegmate cyathi mensura cum melle dato. tonsillarum & vuæ inflammationes, anginæq; vtiliter perunguntur. purulentis auribus infunditur cum rosaceo, & illinitur cum trito sale serpentium morsibus. adiecta verò pari cera scabros vngues extricat, impetiginesq; emendat. vuluæ duritias, ac sedis tubercula discutit. cum farinaq; hordeacea & pueri impubis vrina decocta, strumas rumpit. cohibet vlcera quæ serpunt, cum pineo cortice, aut sulphure, aut furfuribus illita. cæterùm cum thuris manna & cerato profundos vlcerum sinus conglutinat. rimis sedis & pedum, magno auxilio illinitur. vlcera replet, & cum melle purgat. quin & cum vua passa & melle carbunculos, & putrida vlcera emarginat, disrumpitq;. Erodentibus medicamentis, quas septas vocant, probè immiscetur.

Picinum oleum Diosc.

Epice fit quod pisselæon appellant, separato liquore aquoso, qui supernatat pici, sicut serum lacti. Nam expansa quamdiu pix coquitur supra cortinam vellera pura madescunt, acceptoq; halitu eius exprimuntur in vas. Quas pix liquida præbet vtilitates. alopecias capillo replet cum farina hordeacea illitum. quibus & liquida pix medetur. iumentorum vlcera scabiemq; emendat.

Fuligo liquidæ picis, Diosc.

Fit hoc modo è liquida pice fuligo: In lucerna noua quæ ellychnium habeat, nonnihil picis incendito, lucernamq; fictili vase in clibani speciem conformato, superius in angustum fornicato, inferius perforato, vt clibani esse solent, operito, & adoleri finito: consumptoq; liquore nouum infundito, quoad sufficientem vsui fuliginem collegeris. Vis ei astringens, acrisq;. vsui est ad pigmenta quibus palpebras linunt & venustant, & ad circumlitiones. item vbi glabris genis pilos restitui oportet. ad imbecillas lachrymososq; oculos. insuper ad eorundem vlcera non inutilis est.

Pix arida Diosc.

Liquida pix decocta in spissam coit, quam vocant aliqui palimpissam. quo in genere quædam visci modo lentescit, boscas cognominata. altera sicca est. Probatur pura, pinguis, odorata, subrufa, resinosa. Talis Brutia & Lycia, picis resinæq; simul naturam habentes. Calfactoriam vim habet. dura emollit, pus mouet, tubercula panosq; discutit, vlcera replet, vulnerariis medicaminibus commodè permiscetur.

Zopissa Diosc. officinarum Pix naualis.

Zopissam aliqui aiunt derasam nauibus resinã cum cera, quam alij apochyma appellant. Ea dissipandi naturam habet: quoniam marino sale macerata sit. Alij pineam resinam hoc nomine vocauerunt.

Bitumen Diosc.

Bitumen Iudaicum cæteris anteponitur. Cuius probatio est, vt purpuræ modo splendeat, sitq; ponderosum, ac validum odorem vibret. nigrum autem & sordidum, vitiosum est. Adulteratur pice. Gignitur in Phœnice, Babylone, Zacyntho, & Sidone. Liquidum inuenitur in Agragantino Siciliæ, fontibus innatans. quo vtuntur ad lucernarum lumina, olei vice. Hallucinantur qui id Sicilicum oleum nominant. namque liquidi bituminis genus esse constat.

Pissasphaltum Diosc.

Nascitur in Apolloniatarum agro circa Epidaurum quæ pissasphaltos appellatur: ea Cerauniis montibus deuoluta, impetu fluminis rapitur, æstuq; in littus exspuitur: illic coacta in glebas mixtam bitumini picem redolet. Pissasphaltos eadem quæ pix & bitumen, si misceantur, potest.

Naphtha Diosc.

Naphthan vocant Babylonij, bituminis colamen, colore candidum. Inuenitur etiam nigrum. Vis ei ignium rapax ita vt ex spatio protinus in eam trãsiliant. ad suffusiones oculorum & albugines vtilis. Bitumen omne discutit, glutinat, emollit, ab inflammatione tuetur vuluarum procidentia, strangulationesq; olfactu, suffitu, impositu emendat. Comitiales morbos suffitum deprehendit, gagatæ lapidis more purgationes mulierum cum vino & castorio potum elicit. Tussim veterem, & anhelitum adiuuat. serpentium morsibus, coxendicum laterumque doloribus auxiliatur. Datur cœliacis in catapotio deuorandum cum aceto potum. discutit sanguinem concretum. Dysentericis cum ptisana liquatum infunditur: destillationibus suffitione medetur. Mitigat dentium dolores oblitum. Cæterum pillos incommodos siccum replicat, specillo impositum. concalfactum autem, & cum farina hordeacea, nitro & cera illitum, podagris, articulorum doloribus, lethargicisq; prodest.

Quod est pix coniferis arboribus, idem est Bitumen terræ sui generis visceribus; est namque glebarum pinguedo ex multa aërea permixtione, pauca terrea, nonnulla aquea, multum diuque à calore terræ visceribus insito excocta, vti in arborum fibris, sic in saxorum pinguiumque terrarum interuenijs; quod qui non credit aut miratur; miretur succos argenteos & aureos non alia vi & modo ortos. Sunt verò quamplurima eius genera recentiorum sedulitate inuestigata, præsertim eruditi Medici Reinerij Solinadri, qui huic argumento luculentam posuit operam. Quod verò Matthiolus Senensis in Italiam adduci genuinum Iudaicum negat, veritati alienum videtur; nãque superioribus annis cùm Veronæ & Bononiæ essemus, patres cursores qui è Hiericho nuper naui reuecti essent, Asphaltum satis multum, præsertim iam induratum, nobis copiam videndi & habendi fecerunt. Et memini me vidisse in officinis Ioannis Pomelli & Bellicoqui doctissimorum pharmacopœorum: ostensúmque à præceptore exercitatissimo Vlysse Aldroando Bononiæ.

Hisce verò annis Valerandus Dontez Flander Insulanus perquam doctus Lugdunensis pharmacopœus Venetias liquidi multam copiam misit. Ipseque in Angliam, alij verò Antuerpiam in medicos vsus curauimus. Cuius pars liquida desijt esse, duritiem soliditatemq; ferè adepta. Istud puto viribus nulli Iudaico cedere. Neque tamen in maritimis, sed montanis fontibus innatat iuxta vrbeculam Aluerniæ, vernaculè Cleremont, vnde hodie Lugdunenses petunt.

AGARICVM. *Aduers.* 449.

DIOSC. *Duo eius genera, fœmina quæ præfertur, rectis intus neruorum discursibus constat: Mas rotundus est, & vndiq; compactior. Vtriq; gustus in initio dulcis, mox in amaritudinem transit. Adstringendi calfaciendiq; naturam habet. efficax est contra tormina, cruditates, & rupta. prodest itidem contusis & ab alto deuolutis. datur duobus obolis in vino mulso febrim non sentientibus: febriculosis verò, in aqua mulsa. arquatis quoque, suspiriosis, iocineris, renumq; vitio laborantibus, dysentericis. item si vrina ægrè reddatur, si vuluæ strangulatus vrgeat, si pallor membra decoloret, drachma vna dari solet: si tabes infestat, ex passo: si lien negotium exhibet, ex aceto mulso. si dissolutio stomachi est, ita vt cibi tenax non sit, manditur, & sine vlla humoris sorbitione deuoratur. simili modo acida ructantibus propinatur. sanguinis reiectiones sistit, tribus obolis ex aqua sumptum. facit ad coxendicum & articulorum dolores, & comitiales morbos, si cum aceto mulso, pari pondere assumatur. menses ciet. fœminis, quas inflatio vuluæ vexat, vtiliter æquali modo datur. horrores soluit datum ante febrium accessiones. aluum purgat drachma vna aut altera, si cum aqua mulsa bibatur. venenorum antidotum est denarij instar, cum diluta potione sumptum. si serpentes ictum vibrarunt, morsumq; subfixerunt, tribus obolis ex vino potum, mirè auxiliatur. in summa, internis omnibus vitijs conuenit, pro viribus & ætate datum, nunc ex aqua, nunc ex vino: ijs ex aceto mulso, alijs ex aqua mulsa.*

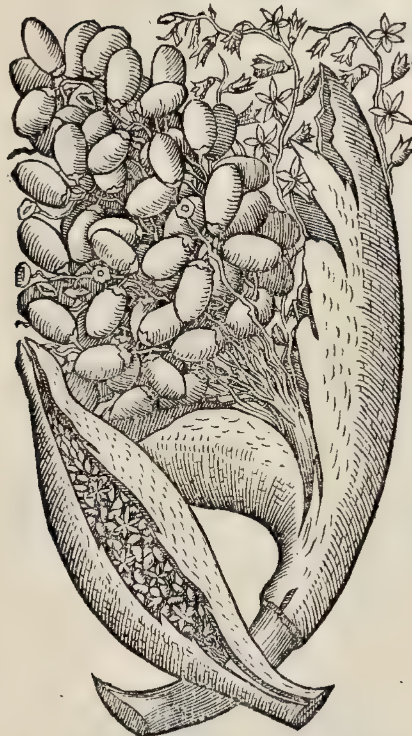
MESVE. Agaricus medicamentum efficax oritur in truncis arborum magnarum, vetustate iam putrescentium, & erosarum, tanquàm earum vel apostema, vel fungus. Est autem is duplex: mas, & fœmina. Mas est malus, præsertim qui longus, niger, durus, densus, grauis, & in fragmentis ceu villos neruorum ostendit. Fœmina si rotundior, alba, porosa, & rara valde, & frangi facilis, leuis, dulcis primo gustatu, mox amara & styptica, est melior, præcipuè summa corporis sui parte. Nam stipes quòd ligni putrefacti aliquid præferat, malus est, vt erosus agaricus. Calidus est ordine primo, siccus secundo, constatque substantia duplici, äërea superficiaria, dulci primo gustatu percepta: & terrea styptica, sed tenui ob vincentem in hac igneam substantiam, amaritudinis effectricem, quibus incîdit, tenuat, terget, obstructa omnia liberat, flatus dissipat, purgat. Pituitam autem crassam, lẽtam, putrem, & bilem flauam, & atram purgat Galeno, à cerebro, neruis, musculis, sensoriis, spina dorsi, thorace, pulmone, ventriculo, hepate, liene, renibus, vtero, iuncturis. Ob hæc medicamentum familiæ Democrito est dictum, quòd ad omnes omnium partium internarum affectiones, præcipuè cephalalgiam veterem, epilepsiam, vertiginem, maniam, melancholiam, & alios cerebri ac neruorum affectus etiam cum tumore coniunctos: ad asthma item, & spirandi difficultatem, & thoracis, aut pulmonis vlcera: ad effectus ventriculi, & vasorum aliorum: ad icterum, hydropem, lienis duritiem, & dolorem, & tumorem, tum ipsius, tum hepatis, & renum, & reliquos morbos obstructioni succedentes. Vrinam quoque mouet, ac menses vterúmque expurgat. Cutis colorem floridum reddit, lumbricos necat, ischiadi, & cæterorum articulorum doloribus confert, & febribus diuturnis ex materia varia natis, easque ad typum aliquem reducit, præsertim potus cum idoneis illi materiæ aliis medicamentis. Viscera reddit imbecilla, ob id tergentibus miscetur, ne in ea virtus eius altiùs penetret. Tardè quoque & imbecilliter vacuat Diosc. nisi cum tertia parte salis gemmæ, & manna in trochiscos cogatur. Per se tamen eidem saluber dicitur ob substantiam & dulcem & stypticam legitima portione mistam. Humain verò mulsa ei vires & celeritatem addit. Haly autem ex agarici parte vna, ligustici vel dauci parte sexta, salis gemmæ parte quarta, cum polypodii recentis muccagine trochiscos virtutis miræ facit, quandò est eo opus. Iudæus oxymelite scillitico vires eius auget, & acribus aliis. Galenus puluerem eius vino (cui infusum est zingiber) macerat, & cogit in trochiscos efficaces multùm. Additur eadem ratione & spica & serum lactis, præcipuè caprini. Coctionem & trituram mediocrem sustinet. Datur pul. à drach. vna ad drach. duas: decocto à drach. duabus ad drachmas quinque: seruatur annos quatuor.

TAXVS.

DIOSC. *Smilax à Græcis, taxus à Latinis appellatur, arbor abietis magnitudine, & foliorum eiusdem figura, in Italia & Narbonensi Gallia Hispaniæ contermina nascens. Auiculæ quæ Italicæ taxi baccas deuorant, denigrantur: & qui ederint easdem homines, alui profluuio corripiuntur. Narbonæ tam præsentis est veneni, vt si qui dormiant sub ea, aut eius vmbra subsideant, lædantur, & sæpenumero moriantur: quare de taxo hæc traduntur, vt ab ea caueamus.*

PALMA. *Germ.* Dattelbaum. *Belg.* Dapeboom. *Ang.* Daets tre. *Gall.* Dattier, & Palmier. *Hisp.* Palmera. *Ital.* Palma.
Aduers. 451.

LMARVM
ctus i. siue
ctyli &
s flores.

lma Ela-
Diosc.

Tenerrima
Palmæ.

Palma.

In Mesueo legendum Dactyli Keyron, à Chayero oppido, vt habet vetus codex. Secus Chayrum autem maximus est Palmæ prouentus. Ideo Syluius male legit Cyrron, & vertit fuluum.

Diosc. *Palma acerba est & astringens. contra alui fœminarumq; profluuia, in vino austero bibitur. hæmorrhoidas sistit. vulnera glutinat illitu. Phœnicobalani recētes plus siccis adstringunt, capitis dolorem afferunt. copiosiores in cibo inebriant. sicciores sanguinem excreantibus, stomachicis & dysentericis vtiles in cibo. illinuntur cum cotoneo, & cerato œnanthino vesicæ vitijs. Caryotæ, præsertim esu, faucium asperitati medentur. Thebaicarum decoctum potu æstuationem sedat. vires recreat cum hydromelite veteri sumptum. cibo idem faciunt. Fit ex eis vinum ad eadem conueniens. Decoctum per se potu & gargarizatione magnopere adstringit, & cohibet. Nuclei palmarum, cæterorum more, cremati in crudo fictili, & vino restincti, cinere loto, spodij vicem efficiunt. miscenturq; in calliblephara. quòd si non iustam vstionem acceperint, denuo cremandi. Vim adstringendi habent. & spiracula cutis obductu suo claudunt. contra oculorum vuam & pustulas, palpebrarum defluuia, cum nardo effectum præbent. corporis excrescentias cum vino reprimunt. vlcera ad cicatricem perducunt. Sed inter primas vtiles ex palmis humilibus Aegyptiæ.*

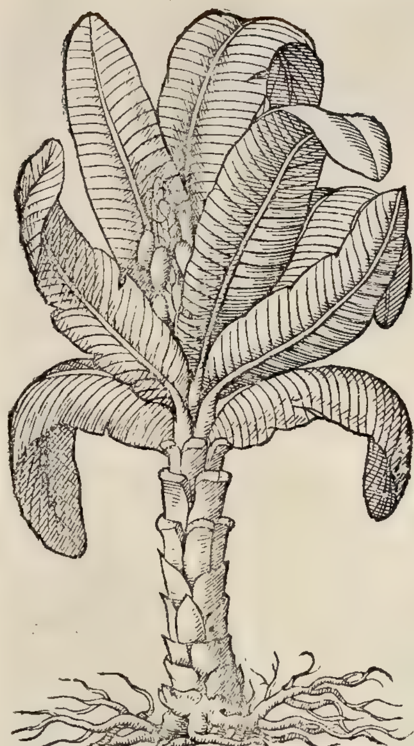
Gal. Phœnix arbor adstrictoriæ facultatis omnibus sui partibus est particeps. Igitur ramorum succus est, ex aquea substantia tepida & terrea frigida constans similis facultatis est encephalos quem vocant, [hoc est cerebrum siue medulla] esui aptus. At fructus eius, & maximè dulcis, non paucam obtinet caliditatem. Cæterùm cùm edendo sit, multo est vsui, non tantum foris impositum, vbi quid roborare & desiccare, contrahere, stipare, densareque consilium est: sed & tanquam cibus sumptus & simul cum aliis & per se. Porrò quod elate vocant, nempe tenerum illud palmæ germen, eandem cum cerebro eius facultatem possidet. Quod verò velut decoctum eius est, adstringentem & ipsum qualitatem habet, verum plus quàm dicta omnia exiccat: vtpote quod & essentiæ consistentia illis siccius est, & nimium habet humiditatis. Itaque iure vtuntur illo ad vlcerum putrescentia, miscentque medicamentis articulos plus iusto laxatos contrahentibus: ad hæc facultatibus hepaticis & stomachicis, seu intrò sumantur, seu foris admoueantur. Sed & radix plantæ desiccatoriæ citra morsum facultatis est, adiunctum habens & ipsa adstrictionis quippiam.

Palma *Elate.*

Diosc. *Palma quam aliqui Elaten aut Spatham appellant, fructus palmarum adhuc florentium inuolucrum est calyxque, quo in spissamenta vnguentarij vtuntur. Optima habetur odorata, adstringens, ponderosa, præclusa, intus pinguis. Vis ei adstrictoria, sistit vlcera quæ depascunt. Laxatos artus committit. trita miscetur cataplasmatis & malagmatis. Prodest præcordijs, imbecilli stomacho, & iecori affecto, mixta conferentibus cataplasmatis. Eius decoctum subinde detersum, capillos denigrat, datur bibendum congruè renum vesicæ, & viscerum vitijs. Vuluæ ac ventris fluxiones sistit, scabiem cum resina & cera sanat, si viginti diebus recens apponatur. Inuolutusque in ea elate fructus, quem suo amplexu fouet, elate etiam vocari solet, & ab aliquibus borassus. Adstringit, & Spathæ effectus præstat, non sic vnguentis expetitus. Alba medulla caudicis recens in cibo aut decocta eadem facit quæ Borassus.*

Borassus, medulla caudicis Palmæ.

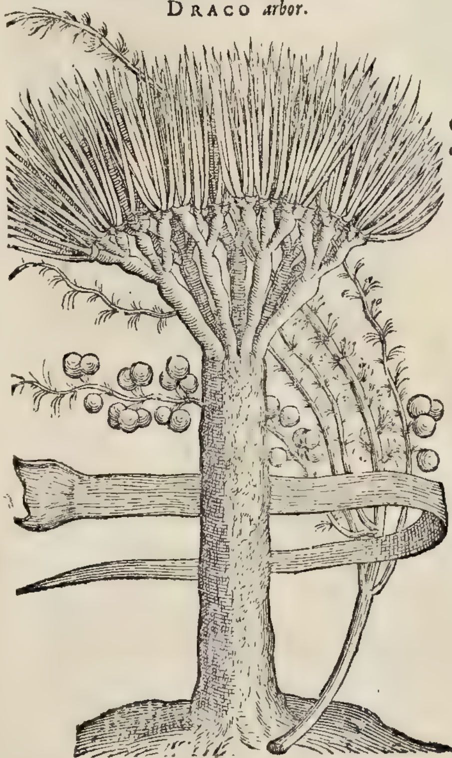
VSA
rapionis.

MVSA *fructus.*
Aduers. 451.

DRACO *arbor.*

MVSA.

Foliis est Cannæ Indicæ maioribus, quibus G. Eléni inuoluitur, sesquipedalibus, duos pedes longis, infernè compressis.

DRACO *arbor, & eius lacryma, vulgo Sanguis draconis dicta.*

Creuit hæc aliquot abhinc annis in cultissimo Coldenbergij horto, Antuerpiæ, ex Hispanijs delata, talis omnino qualem eam eleganter & scitè Clusius descripsit.

CLVS.

Clvs. Est verò Draco procera arbor, Pinum procul intuentibus referens, adeò æquales, semperq; virentes sunt rami. Huic truncus crassus, octo aut nouē bicubitales ramos, æquales & nudos sustinēs: hi rursus in summo finduntur, & in alios ternos aut quaternos ramos cubitales aut paulo ampliores, brachialisque crassitudinis desinunt, nudos item & sine foliis, qui in summo gestant capita plena cubitalium foliorum, maiusculi pollicis latitudine, in medio densiorum & eminentiore quodam modo costa, vt sunt Iridis folia, tenuium verò & rubentium in lateribus, quæ mucronem planè repræsentant, semperque virent: nascuntur verò ea Aloës aut Iridis modo, altero alterum amplexante. Truncus perquam scaber est, multisque rimis dehiscens, ex quo per Caniculæ æstus humor emanat, qui in rubram lacrymam densatus, Sanguis Draconis appellatur, ob quam sanè causam, ipsam arborem Draconem nuncupaui. Materia trunci firma est, ferrumque difficulter admittit, quòd veluti fibris transuersim & obliquè excurrentibus constet: at rami, cùm multo succo prægnantes sint, satis facilè cædi possunt.

Eam arborem Olysippone primùm vidi anno humanæ salutis 1564. post monasterium Diuæ Virgini sacrum, cui nomen à Gratia, octo palmorum crassitie, monachis ignotam & neglectam; quamq; neque florem neque fructum ferre assererent: rem tamen aliter se habere posteà deprehendi, ramulo siue racemo ex illa ipsa arbore anno sequente reuulso donatus ab amico. Est autem hic ramus pedali ampliorisue longitudine, cui inhærent alij ramuli multo fructu racematim compacto onusti. Fructui color flauescens, sapor aliquantulum acidus, magnitudo exigui cerasi. Eum in summis capitibus nasci veri simile est, vt in Palma Dactyli nascuntur: spatha tamen vti illos includi non intellexi.

Et sanè id gummi quod apud diligentiores quosdam pharmacopolas inuenitur, quodque Sanguinem draconis in lacrymis appellāt, magna ex parte è Madera & Canariis insulis in Europam inuehitur: & forsitan etiam ex Aphrica, quæ Cinnabarim Dioscoridis tempore subministrabat.

An hæc arbor alicuius momēti sit in vsu medico, neminem scribere memini: fructus tamē aciditas argumento est vtiliter in febribus præberi posse.

Eius lacryma adstringēdi vi pollet, ejusque vsus non infelix ad muliebres & dysentericas fluxiones, cruentas excreationes, firmandos commotos dentes, & roborandas gingiuas.

Quæ facultates admodum similes sunt eis quas Dioscorides Cinnabari tribuit, quamque Hæmatite lapillo efficaciorem facit. Hanc ob causam, non abs re existimant celebriores Medici, Sanguinem illum Draconis exquisitum, legitimam Dioscoridis Cinnabarim esse, præsertim cùm ejus tempore à nonnullis etiam Sanguis Draconis appellata sit.

Palmites. *Hisp. & Neapolitanis* Cephaglioni. *Palma minor Matth.*

Nvx

NVX INDICA.

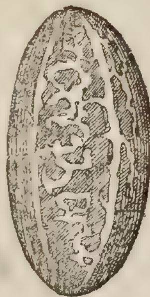

FAVFEL *cum suo inuolucro, & eodem exutum.*

* AVELLANÆ *Indicæ genus oblongum Clusij.*

Videtur idem cum nucleo palmę Pini nostrę Aduers. pag. 450. cuiusmodi pręduros nucleos apud me seruo in musarum thesauris munere Valerandi Donrez Insulani.

Palmæ effigie arboris fungosæ substantiæ Fausel D. Garcia Lusitano teste fructus est: cuius sæpè Antuerpiæ apud Petrum Quickelbergium videndi & habendi copia fuit. Facie nucem myristicam refert, sed nigrior, altera parte sessilis: crasis & corporatura durior, lignosa, molliore & villoso inuolucro putamineve clauditur, quale olim videre memini in officina P. Coldenbergij. Gustu subastringente, nonnihil aromatico: initio primi ordinis excalfacientium. Immaturum stupefacere & inebriare dictitant. Noui generosam Anglam vtero gerentem vapida aromaticitate decem vel duodecim nucum myristicarum auidè comestarum cerebri ventriculis imbutis, ebriam esse redditam.

AVELLANA *Indica. Aduerſ. pag. 449.*

Mehenbethene, ſiue AVELLANÆ *Indicæ varietas.*

Inter nuces Moſchatas Antuerpiæ aliquando reperitur quā pro Mehenbethene D. Cortuſus Patauio miſit. Colore, figura & magnitudine nucē myriſticam refert, ſed triangularis forma oſſeo & præduro cortice nuculæ Indicæ noſtræ; ſed effracta tres cellulas habet, vnica conſpicua nucleum dulcem claudente; quales acceptas refero conſobrino amiciſſimo Nicolao de Fourmeſtraux mercatori Inſulano.

Lege PALMALINVM. *Aduerſ. pag. 451. linea 37.*

EVPHORBIVM.

Lege CEREVS *ab effigie deſcriptus Adu. pag. 453. eſt* EVPHORBII *arbor.*

Quem Cereum ſuperiùs diximus, Euphorbium ſtatuit & aſſerit Antuerpianus mercator Philippus Aſſeliers, qui congenerem ſtirpem vnà cum Anteuphorbio ex Indiis Peruuianis aſportauit. Cuius folium depactum, non ſecus ac ficus Indica, in plura folia & radicem craſſiorem fusè humi ſparſam, exit; & præclaro viro Ioanni Boiſeto perquam in hac palæſtra verſato Bruxellis cultiſſimo & ditiſſimo horto (vt mihi idē retulit) annū integrū viruit, ſed tandē hyemis ſæuitia periit. A Cereo noſtro tantum diſſidet ſpinarum geminata ſerie & poſitu. Folia teretia, craſſa, carinata & canulata, cucumerina, pedalia & ſeſquipedalia.

Dioſcoridem minùs nouiſſe arborem cùm Ferulaceā plantam dixerit, minimè mirū: cùm ne nobis quidem, cuius plantæ vel arboris ſuccus foret Euphorbium, hactenus copertū fuerit; quippe cùm ſit peregrina & ex nouo orbe aduehi ſolita.

DIOSC. *Succus illitu ſuffuſiones diſcutit. Potus tota die exurit, quare melli collyriisq; pro acrimoniæ ratione admiſceri debet. Coxarum doloribus prodeſt in odoriſera potione hauſtus. Squamas oſſium eadem die eximit. Verùm eo vtentes, neceſſe eſt linamentis autceratis communire corpus quo oſſa conueſtiuntur. Aliqui memoriæ prodiderunt, percuſſos à ſerpente nihil moleſti paſſuros, ſi inciſa oſſe tenus capitis cute, intritus ſuccus infundatur, vulnuſq; poſtea conſuatur.*

Gal. Cauſticæ ſiue vrentis & tenuium partium facultatis eſt.

Idē vtitur in alopecia lib. 1. comp. pharm. Liquor eſt ſtirpis cuiuſdam ſpinoſæ qui ex occiduis regionibus affertur. 3. lib. componend. pharm. gener.

Antevphorbivm.

Βρύον. Mvscvs, *Arborúmve villi: item saxorum & terræ. Vsnea Arabum & Officin.*

Mvscvs *Quernus.*

Indidem aduectum Anteuphorbium D. Boiseto doctissimo creuit, quod admirabilis, prudens & dædala natura aduersum Euphorbij rabidas omnium longè feruidissimas & inurentes vires indigenis largita est. In pluribus carnosis virentibus teretibus caulibus folia Portulacæ. Radices item latè humi impactas fundit. Lento frigidoque succo turget, quo vrida Euphorbij vis cohibetur.

Mvscvs.

Iis nominibus significantur cani arborum villi, quales in quercu videmus. Videntur è genere earum plantarum, quas parasiticas festiuè quis dixerit, propterea quia non nisi aliena quadra maxima ex parte vescuntur. Qui innascitur * Cedro, Larici, & Piceæ primæ nobilitatis, odoratissimi sunt. * Diosc.

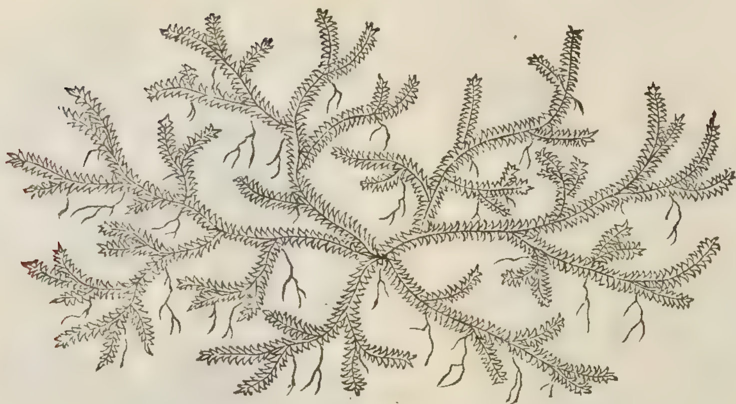
Secundum locum † Populneus sibi vendicat, in quo genere candidum & odoratius præstat; Nigricans improbatur: Rutilans inter vtrunque medium tenet. Quernus omnium vilissimus; præter eum qui saxis & vdis terræ glebis adnascitur, quum à natali atque parente suo muscus naturam imitetur. † Diosc.

Horum omnium varietates quamplurimæ villorum exilitate, differentia, & figura discretæ. Varietates.

Quædam enim Corallij æmulatione ramosa.

Alia cincinnis & capillamentis fimbriata, vel capillitium densissimis, fusè sparsis, luxuriantibus eximium vellus sericeum delicatissimum referunt.

Mvscvs *terrestris denticulatus.*

Alia denticellis & sarmentosis viticellis pinnatis compressis arguta naturæ solertia elaborata, reptatu serptuque innumeris flexibus implicata.

Diosc. *Adstringendi vim habet. Decoctum insidentium vuluis vtile: vnguento balanino, oleisq; inspissandi gratia inseritur. Thymiamatum, acoporumq; compositionibus conueniens.*

Arabes inter cordis medicamenta inserunt, quod odoris fragrantia animi defectus iuuet. Ventriculum roborat, vomitus compescit, & aluum sistit.

Gal. Pro calamo aromatico substituit.

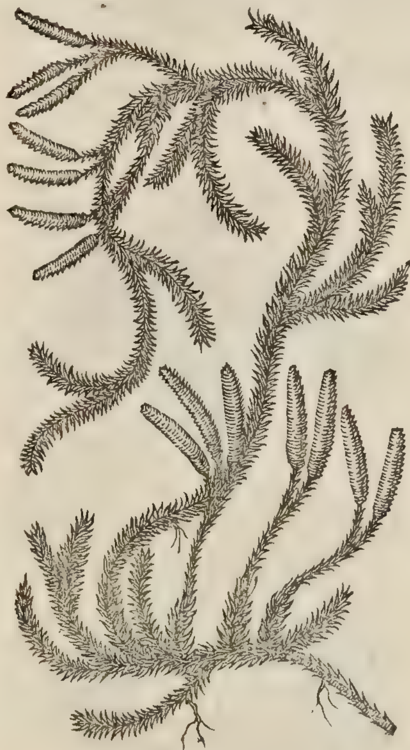
Mvscvs *terrestris denticulatus alter.*
Muscus terrestris repens Lusitanicus Clusij.

Ortus & modus superiori non absimilis: sed ramuli toti densissimis foliorum quasi denticellis compressis, vel squammulis, Illecebræ multò minoribus, attractatu sericeis, conferti sunt. Sommerseti Angliæ sterilibus montibus (Mendip vernaculè) vbi plumbum effoditur, nonnunquam magna gliscit copia, in aggeribus, & saxis.

Mvscvs

Mvscvs *clauatus. Pes Leoninus. Perperam Chamæpeuce Cordo.*

Mvscvs *ſcoparius.*

Non minùs ſcitè poteſt hic recentioribus vocari Lupinus Pes, quàm alia planta Leporinus, propter Leonini pedis vel vnguis æmulationem. Muſcidorum & opacorum eſt hic ſoboles nemorum, & ſterilium vdorum. Obſequioſis iubatiſque ſarmentis, muſcoſo capillitio, viridi pallente, aſpero, latè defixis per interualla, hinc inde radicibus ſeſe propagat, atque gyros nectit, ſpiráſue anfractuoſas multas, atque ſupernè emittunt ramulos comoſos, ternos aut quaternos, villoſos pedes & vngulas Lupinas imitatos: è quibus ſingulis hirſuta cruſcula eriguntur & prominent, vngulas forcipuláſue cancrorum aut luporum effigiantia: procurrentibus flexilibus ab latere viticulis albidis & glabris, vnde pendula cernuntur ſpicata nucamenta, muſcoſis floribus albicantia: vnde Spica Celtica Officinis & impoſtoribus falsò dicta & vſitata, tum etiam quia ſummè ad calculum, & renum inflammationes facere ſcirent. In Angliæ, Nortmaniæ, Germaniæ & Belgiæ nemoroſis ſaltibus frequens occurrit.

Mvscvs *ſcoparius.*

Muſcidorum item & vdorum Belgij & Friſiæ orientalis hic ſectator, multis dodrantalibus pedalibus etiamque amplioribus ramulis, purpura aurea nitentibus, innumera cirrorum tenuium ſobole comoſis, è quibus ſingulis exeruntur capitula Lini, Ericæ aut Selaginis minora.

MVSCVS *capillúsve aureus minor.*

Minor, minúsve specioso nitore, coloreque viuido, tristioreque aspectu visitur in complutis ruderibus, asperginosisque limbis parietinorum vetustiorum Galliæ, Germaniæ, Belgiæ, & Angliæ.

LICHEN, HEPATICA.

Lichen dicta, quia saxis vdis, opacis parietinis, aut petrosis asperginibus innascatur: aut quòd Dioscoride interprete Lichenis impetigine affectis medeatur; quod sane facit, adeoque multa difficiliora efficit, depellitque affectus hepaticos admodum difficiles. Eapropter Hepatica recentioribus dicta: notissima vel plebeculæ; non tamen illa Muscus dicenda, quia capillares cauliculos, flosculosque candidos, radiatos complures, Iunio & Iulio profert, è radice perpusillis fibrillis succum è saxis lingit sugitque, quibus folia arctè tota superficie squammatim sibi incumbentia adhærent, quasi agglutinata, virentia, crassa, laciniis lactucinis sinuata, Quercúsve terrenæ, aut potius marinæ similitudine: gustu herbido, refrigerante, exsiccante: quare Syrupum de Cichorio cum Rhabarbaro ingreditur.

DIOSC. *Illitus sanguinis profluuia sistit. inflammationes arcet: impetigini medetur. iuuat regio morbo correptos, cum melle illitus. oris & linguæ defluxiones inhibet.*

BRYON

BRYON *Lactucæ foliis Plin.*
MVSCVS *Intybaceus crispus marinus.*
Fuci prima species Diosc.
Lactuca marina herbariorum.

BRYON *Lactucæ foliis Plin.*

Saxosis & conchis marinis Mediterranei & Oceani hæc, cuius meminit Theophrastus, instrata reperitur. Eius siue facies, siue ortus non ita dispar à Lichene & Pulmonaria: lætiora tamen sunt folia, viridiora, maiora, & Lactucæ crispæ æmula, valde flaccida, teneriuscula & tenuia. Facultate itidem refrigerandi & siccandi non dispari Lichenis aut Pulmonariæ, sed propter salsuginem magis digerente: Eapropter magno commodo tumoribus feruidis & arthriticis biliosis & sanguineis admouetur.

Perperam notatur Plinius, quòd Bryon, id est, Muscum marinam herbam dixerit, Lactucæ foliis rugosis & veluti contractis, quæ sine caule exeunt; minimè Lichenem, vt quidam putant, describens, qui auctore Diosc. Bryon nonnullis dicitur, quòd petris adhæreat vt muscus.

Plin. Præcipua siccandi ei, spissandique vis, & collectiones omnes, inflammationesque cohibendi, præcipuè podagræ, & quicquid refrigerare opus est.

MVSCVS *Pulmonarius, siue* PVLMONARIA *officinarum.*

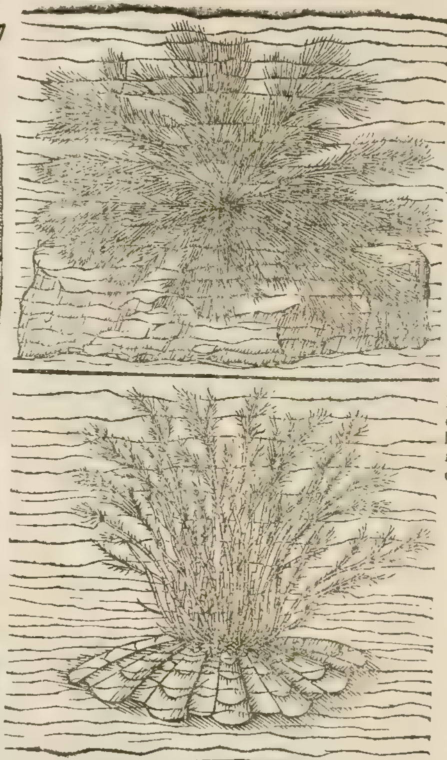
Simillimus Muscus & de Hepaticæ collatione cuilibet notissimus ad Pulmonum morbos, quos sinuosis meatibus & punctis, superficieque concolore, quadamtenus exprimit multum meritò prodesse

desse creditus. Annosis rimosisque caudicum Quercus, Fagi, aliarumque, corticibus non modò, sed etiam lapidibus, & duris pauitisque germinibus, instar crustæ aut loricæ inducuntur coriacea, duriora, densiora, & anfractuosa folia, cartilaginea, Lichenis ritu & effigie hærentia capillamentis radicum: nusquam tamen cauliculorum aut florum vestigiis conspicuis extantibus. Multi nominis & vsus apud Belgas medicos, qui ad vlcera pulmonum, tabemque, & sanguinis importunas eruptiones immoderatas ex aqua puluerem dant; frequens etiam decoctionibus indunt. Siccat admodum, moderatius adstringit & refrigerat.

LENS *Palustris Aduers. 129. in Malabathro. Angl.* **Duyck meat.**

MVSCVS *Marinus vulgatissimus.*

Muscus ... didus C... loides fe... mulis lo... catus.

Minuto circinatæ rotunditatis Lenticulæ folio, cui perquam tenues cirrorum villi radiculæ loco subsunt. Magnæ commendationis & vsus ad viscerum & febriles æstus Nymphææ de pari dote, decoctis, stillatitia pota & apposita. Ad faciei, oculorum, corporis rubores & capitis dolores apponitur.

DIOSC. *In aqua non fluente muscus lenticulæ similis inuenitur, refrigeratoriæ naturæ: propter quod conuenienter collectionibus, igni sacro, & podagris illinitur per se & cum polenta: glutinat & procidentia puerorum interanea.*

MVSCVS *marinus.*

† * Diosc. Nec secus ac telluri & arboribus muscus innascitur; sic pelagi sub vndis naturæ munifico luxu & lusu, † scopulis, * testaceis, siue conchyliis, Coralliis, Mitulis, Algis, Fucis, aliisque marinis plantis, Musci Intybacei-cristatis oris, pulmonarij, fruticosi, surculosi, Coralloidis, capillacei multiplex differentia adhæret.

CORALLINA.

CORALLINA.

Quæ Corallina dicitur, Officinis hodie notissima: cirratis copiosis Corallij æmulatione implexis tenuibus surculis, caulis expers, colore rubicundo, aliâs luteolo, herbaceo, cinereo, aut candido, ossea duritie; ad vermes profligandos decantatissimis viribus.

Muscus.

DIOSC. *Præcipua ei spissandi vis, & collectiones cohibendi, & podagras quas refrigerare opus est.*

Gal. compositus est ex terrea & aquea essentia, vtraque frigida. Siquidem & gustu adstringit, & calidis quibusue illitus, ea euidenter refrigerat & adiuuat.

CORALLIVM.

Multò plura quàm antiquis prodita Corallia & Corallinæ reperiuntur: quæ nec intempestiuè Muscis succedent ad seriem plantarum continuandam; vt quę se offerant simillima, ita proxima serie ex nostro instituto annectenda. Corallium fruticis forma colore Rubiæ radicis æmulum, vniuersæ Europæ peruulgatum, maximique vsus & commodi.

Varietas è colore. Reperitur & pallidum flauescens.

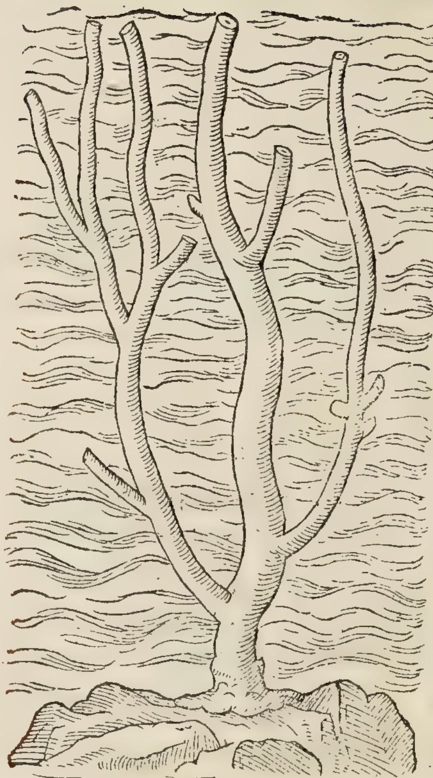
DIOSC. *Adstringit, refrigerat mediocriter; excrescentia coercet; oculorum cicatrices abstergit; vlcerum caua & cicatrices explet, contra sanguinis reiectiones magnopere efficax est. vrinæ difficultati auxiliatur; quin & potum ex aqua lienem absumit.*

Matth. Comitialibus commodè adalligatur, exhibeturque in potu. Corallio ædes à fulminum iniuria tueri superstitiosum & fabulosum. Quoties siccandum, sistendum, firmandum eruptiones quasuis menstruas, dysenterias, & cruentas deiectiones, ad corallia refugium.

Vstum efficacius siccat: Torminibus & vesicæ calculi malis medetur Plinio ex aqua potum. Simili modo ex vino † potum, aut si febris sit * ex aqua: somnum conciliat.

Si febris ex aqua: *] quia refrigerat, & aqua humectat; febris æstuosos vapores somnum perturbantes & inhibentes cohibet. † quia vapidum.

Plinius videtur ignorasse poliri & concinnari baccas & grana corallij globulis nectendis, quibus filo traiectis preces funditabant & supputabant, moniliaue parabant.

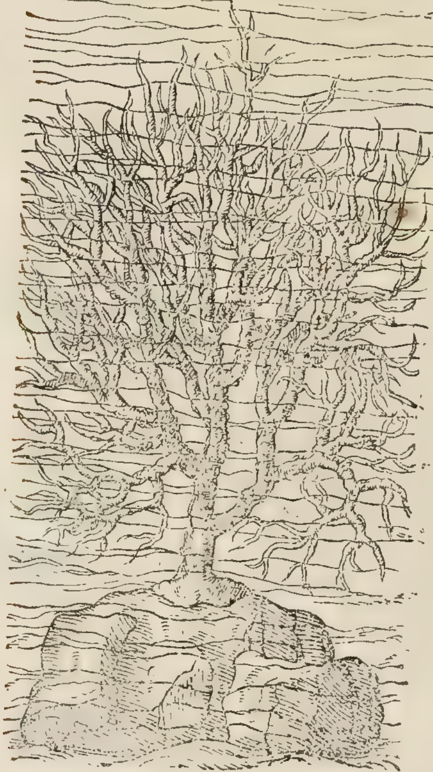

ANTIPATHES *siue Corallium nigrum. Diosc.*

Massiliæ inter corallia occurrit, insigni lęuore perpolitum, colore nigerrimo.

DIOSC. *Specie tantum distans. est autem colore nigro arboris figura, ramosum magis. Vires supradicti habet.*

Corallina alba.

CORALLINA *rubens Antipathis facie, An Quercus marina folia Myricæ Theoph.?*

Corallina Antipathis facie varietates.

Alba, rubra, lutea, torulo intus corneo Antipathi concolori & nō absimili reperitur nō modò Narbonæ & Galloprouinciæ mediterraneis littoribus, sed etiam Angliæ occiduæ & Normanicæ.

CORALLIVM *album;*

Iisdem Tyrrhèni pelagi sub vndis Corallium candidum euellitur, similibus crebris surculosis anfractibus & flagellis, sed acetabulis insculptum Polypi piscis æmulatione. Rubro longè magis refrigerare proditur.

Cor-

CORALLIOIDES, *siue Corallij albi varietas.*

Stipite longè crassiore brachium æquante, & materia magis fungosa, multis acetabulis insculpta aut inscripta.

Vniuersa planta pedem, vnum longa est, vixque cubitum proceritate superat.

CORALLIORUM *solutio & Vnionum, Chymisticè ex G. Alder.*

Eodem modo quo margaritas in liquorem redigimus. Alij vel vniones, vel corallia minutim contusa in aqua ardenti siue viridi salis liquore soluunt prius in calcem: deinde hanc abluunt stillando, donec nulla amplius salsedo percipiatur: postea puluerẽ vini spiritu excipiũt, & per balneũ sexies aut septies refundendo abstrahunt. Alij corallia in calcem subigunt: hanc resoluunt, & ex vini spiritu nouies exstillare sinunt, dum salis instar dissoluantur. Quicquid autem in fundo remanet, id recenti vini spiritu perfundunt, & priore modo euocant, vsque dum tinctura coralliorum proueniat, quam ipsi animam appellant, summum medicæ facultatis mysterium: quo omnes interiorum partium affectus radicitus euelluntur, & corpus cælesti quadam vi in temperatum habitum, absolutamque & exquisitam commoderationem restituitur. Sic igitur quinta Coralliorum essentia quemlibet morbum comitialem à pueris & ætate prouectioribus in quinque septimanis prorsus subtrahit. Sic etiam omne alui profluuium à quacunque causa ortum, tam in pueris quàm in adultis, cohibet, etiamsi morbus ad extremum peruenerit. Ita sanguinem à quacumque parte manantem coërcet, quouis modo adhibita. Sic denique fluores vterinos quoscunque sistit, & ad probam naturæ temperationem reducit, ne quid mali recidiui in reliquis corporis partibus vnquam, quemadmodũ ex alijs medicamentis omnibus, consequatur. Adhæc idem oculis superimpositum, eorum dolores sedat: defluxiones mirificè compescit & pustulas discutit. Intra corpus sumptum eadem propemodum, sed non tam efficaciter præstat, vt tinctura. Hæc enim decem guttarum instar ex liquore aliquo idoneo exhibita, mirabilia tam in vires, quàm fœminis, iunioribus & adultis efficit. Quinetiam corallia ex singulari facultate qua donata sunt præ cæteris corpori foris aut alligata, aut appensa nimios vteri fluores, tum albos, tum rubicundos ad moderatum statum reducunt. ventris profluuia adstringunt. partum facilem reddunt: spiritus animi recreant; melancholiam, tristitiamque abigunt: sanguini profluẽti ex venis, vulneribus, hæmorrhoidibusq; subueniunt: conuulsiones, morbumque comitialem mitigant, præcauentque.

Vnionum solutio ex Aldernac.

Primum in puluerem rediguntur & vitro oris angusti induntur, perfunduntúrque aceto distillato optimo, ita vt hoc ad duos digitos supereemineat: deinde in cineres calidos ponuntur donec soluantur: posteà quod solutum est, in balneo extillatur ad siccitatem vsque; & super calcem hanc vnionum, aqua pluuialis stillatitia funditur, rursusq; distillatur, dum omnis humor emanarit: tunc iterum affunditur recens aqua stillatitia, rursusque detrahitur vt antea: atque is labor ter quaterúe repetitur, quoad nihil aceti subesse percipiatur. Tandem puluis siue calx vnionum, aut in loco humido supra marmor dissoluitur, aut ex spiritu vini maceratur, distillaturque dum in liquorem oleí instar redigatur: Cuius grana sena ex humore aliquo ad resolutionem neruorum, conuulsionem, marcorem senilem & phrenitidem dantur: corpus sanum conseruat: læsum pristinæ sanitati restituit, lac muliebre emendat augetque naturalium partium vitia, & semen corrigit. Abscessibus, vlceribusque exedentibus, cancro, & hæmorrhoidibus medetur.

Auri dissolutio.

Per spiritum vini quidam Aurum potabile fieri affirmant; dum foliorum auri drachmæ duæ ex aceti spiritu prius soluuntur: deinde purgantur. Postea in aquæ vitæ vncijs sex per dies triginta digeruntur, rediguntúrque in liquorem auri præstantissimum.

Vrack Nortmanorum videntur FVCI PLINIANI.

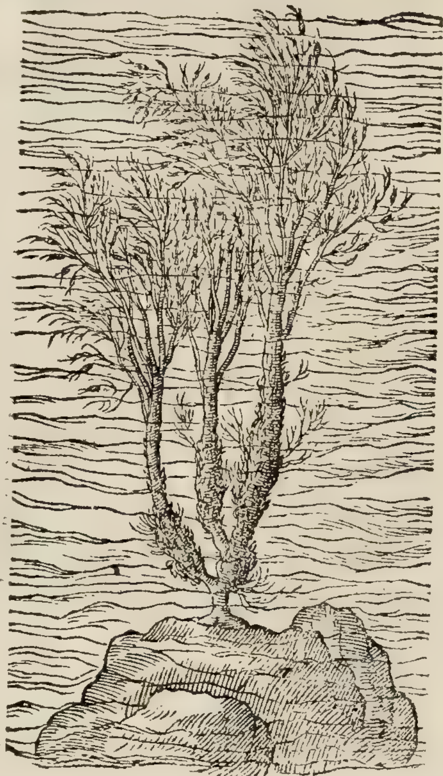
Vniuerso illo littore occidui pelagi Gersæ & Garnesæ Angliæ amœnissimis insulis inter Britanniam & Nortmaniam tantus prouentus in scopulis, vt eminus tanquam sylvæ spectentur, vbi defluo mari secatur & auellitur, vritur Kali ritu, & cinere sato solum & veruacta lætiora & pinguiora redduntur.

Maximo folia vt plurimum terna. Peti binûm, ternûm & quaternûm cubitorum, latitudinis palmaris in caudice binûm, & ternûm cubitorum, sesquiunciam & duas vncias crasso, corneo, rubiginoso, vti & folia.

Plin. enim Fuci marini genera, latum & alterum longius quadamtenus rubens: tertium crispis folijs quo in Creta vestes tinguntur.

Nascuntur in mari frutices, arboresq;, minores in nostro: rubrum enim est: totius orientis Oceanus refertus est sylua.

FVCVS *marinus folijs Abrotani maris.*

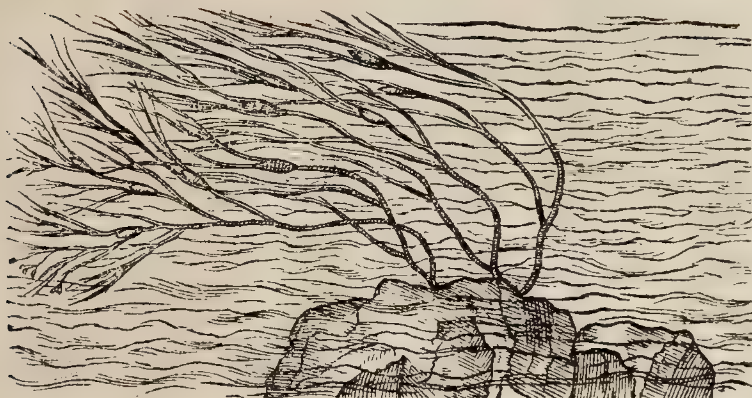

QVERCVS *Marina.*

Quamplurima genera spectantur, quorũ altera à quernæ frõdis similitudine Quercus marina dicitur, fructu oliuari, tereti, membranaceo folliculo duricorio.

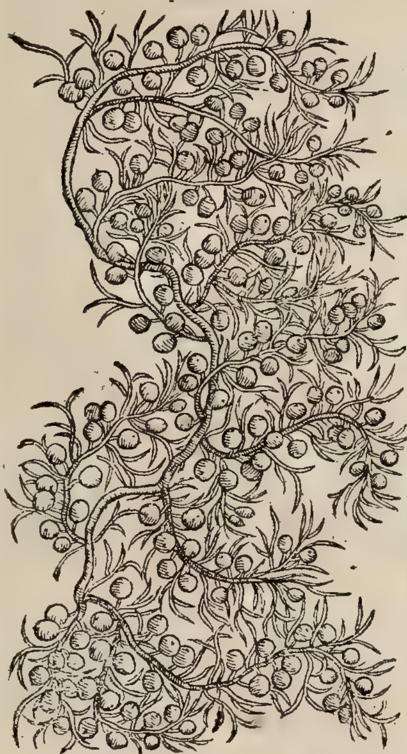
Aliæ folijs laciniatis, fimbriatis, altioribus diuisuris, Absinthij, Arthemisiæ; & Abrotani maris: folliculis non dissimilibus; sed nonnunquam triplo maioribus radicem Asphodeli æquantibus, colore quadamtenus rubentibus vel ferrugineis:

FVCVS *ferulaceus.*

Ferulaceum diximus ob folia ferulacea minutius diuisa. Scapum emittit pedalem, in quo Corallina candida sæpius innascitur.

LENTICVLA *marina Serapionis & Vua marina quorundam.*

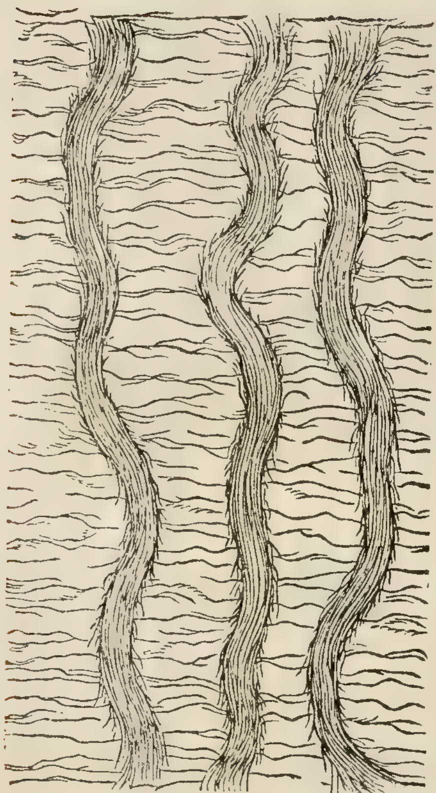
LENTICVLA *marina serratis folijs.*

Tyrrheni maris & Adriatici indigena hæc; folijs angustis Scopariæ dictæ Osyridis, in flexilibus loricatis petiolis sesquipalmaribus refertis & onustis copiosis baccis vacuis mēbrnaceis teretibus lenticulis similibus & paribus, vnde ei nomen.

Varietas. Persimilis & eadem, nisi latiora & breuiora, nonnihil ambitu serrata essent folia.

CONFERVA *Plin.*

CONFERVA.

Plin. Peculiaris est Alpinis maximè fluminibus Conferua appellata à ferruminando, spongiæ aquarum dulcium verius quàm muscus aut herba, villosæ densitatis, atque fistulosæ. Curatum ea scio omnibus ferè ossibus cōfractis prolapsum ex arbore alta putatorem, circumdata vniuerso corpori, aquam suam inspergentibus quoties inaresceret, raroque nec nisi deficientem herbam mutationis causa resoluētibus conualuisse, vix credibili celeritate.

Spongiosis, flexuosis sesquicubitalibus, & longioribus quasi ellychniis & fusco virētibus staminibus villorū cirris lenè fluentibus aquæ fluitans, scitè Pli. spongiæ aquarū dulcium verius, quàm muscus aut herba, villosæ densitatis. In lacu maiore Mediolanēsis agri reperitur.

CONFERVAE *marinæ genus videtur.*

In Angliæ littore meridiano insulæ Portlandiæ vocatæ, ex aduerso Normaniæ, inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum; cuius si spectes, & attrectes surculos palmares & sesquipalmares, pustulosos, molles, flexiles, Spongiam prorsus dicas, cui etiam concolor est, & vixisse putes: sin habitum & ortum ramis brachiatum, Corallinis affiniorem dicas, vnde quidam apud Plinium Plocamon Hidos Corallio similem, sine folijs, præcissum mutato colore in nigrum durescere, cùm cadat frangi solitum, coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioscoridis, cuius etiamnum ramulum paulo antè exhibuimus è Massiliensium piscationibus.

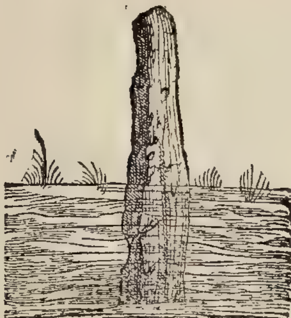
Visum

Visum est subdere aliquot rarissimas icones ex nostris rerum Britannicarum ancipitis naturæ obseruationibus.

BRITANNICAE *Concha Anatiferæ.*
Gallis Macreuses.
An Sapinettes *Normanorum eadem.*?

LITHOXYLA, *lignáve lapidea Anglica.*

Facit specimen istud Naturæ quippiam boni vel è sordibus meditatis, vt iam multa lubeat credere quæ alioquin risissemus, si legissemus apud rerum Septentrionalium Historicos: quanquam paulo secus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris Caledonij Arctici, olim à Romana classe deuictis, compertum. Nos verò non solùm ex Scotia, sed etiam hic ad Tamesim amnê, quà Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoso crassiore è nauis annosæ carina auulsas habemus. Sunt eæ admodum pusillæ circinatæ ferè rotunditatis conchæ, foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque testæ ouaceæ fragilem, biforem, Mituli modo præferentes, nuci Amygdalæ compressæ pares; pendulæ autem erant hæ foris ad imum ventricosæ nauium carinæ, cui musco & limo semiputridæ innati erant quasi fungi pedicelli, quos ferè ouracum vmbiliculi dixisses, cuius extremum fructuum ritu inserebatur latiusculæ conchæ basi, quasi vitam alimoniamque inde sugerent auiculæ, quarum rudimenta è summa parte conchæ hiulcæ, conspiciuntur. Pediculos istos ferunt Historici primùm è vermiculis concreari, quod non potuimus scire, neque dum credere: tametsi scimus has easdem conchulas elegantissimè efformatas in surculis arborum, quales dono mihi dedit Londini superioribus annis industrius iuuenis Andreas de Fourmestraux bonus ciuis & mercator Insulanus, quà maris æstus alluit temerè proiectorum, aut depactorum sobolem esse. Earum autem quæ humi, in sicco labuntur, emori: quæ verò alluuionibus maris rapiuntur, concha excludi, & in Anatem, aut ei congenerem auem adolescere. Has volunt esse *Barnacles* Angli & Britanni Galli: *Clakis* vocat Scotia: vbi abundant & capiũtur dum per brumam concreuerunt gelu paludes. Sapit nobis esitantibus Anatem aut Anserem syluestrem. Alij Anati similimam, sed minorem, fusci coloris rostro croceo maritimam auem.

LITHOXYLA, *lignáue lapidea Anglica.*

Compertum nobis est esse amnes & riuulos, vbi mersi pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot mensibus lapidescunt: imò ferè, vt sic dicam, ferrescunt, eadem perstante superficie, situ striarum & fibrarum ductu pristino: vt eminus, quas assulas ligni diceres, attrectando & lapidi illidendo dicas esse lapidem ferri mineræ immixtum, soliditate, grauitate, duritie & duratione lapidea, nec flammis obnoxia: cuiusmodi magna frusta videre est in illo monticulo affabrè multiplici lapidum mineralium structura planè visenda, conflato, ad tubulos & elices transmittendos fontis peramœni, qui scaturit Londini in horto eximię literaturę & prudentiæ incomparabilis Cæcilij Angliæ meritissimi Cãcellarij. Mirificas hasce aquas è montibus præfecturæ Bedfordiæ & in Cambria siue Anglia Occidua, quam VValliam vocant, emanare multi asserunt.

FINIS.

DE SVCCEDANEIS, IMITATIONE RONDELETII, E CVIVS FRAGMENTIS ET PRÆLECTIONIBVS HÆC FERE DECERPTA SVNT.

CVM attentiore lectione animaduertissem vulgatum Succedaneorum libellum, quem nonnulli Galeno, alij Paulo acceptum ferunt, scatere mendis, & plerisque locis mutilum esse; vtpote qui ex Græco in Arabicum, & de Arabico fit denuo Latinè versus, aut potius peruersus, à Mauro quopiam, vel Maurogræco, qualis fuit & Actuarius: visum fuit, quæcunque Dioscorides, Galenus, Aetius atque Paulus literis mandassent, experimentaque tum veterum tum recentiorum confirmassent, seligere; eaque sic digerere, vt quid alteri cuiuis æquipolleat, studiosis in posterum pateret.

Hunc autem libellum neoterici cuiuspiam esse vel id plus satis arguit, quòd nonnulla addita inibi sint quæ Galeni tempore ignota fuere, vti Anacardia, aliaque complura: nullo tamen ordine aut delectu, ac sine iudicio. Vt, quòd fortè Chamæmelini legerant alicubi, nominis decepti affinitate, Melinum subdiderunt; quàm insciтè, nullus est qui id ignoret: illud enim laxat & moderatè calfacit, hoc verò refrigerat astringitq;. Eadem ineptia quod fortè Cæpæam Portulacæ similem legissent, illius vires huius facultatibus responsuras putarunt. Itidem leporem fluuiatilem cancri loco vsurpari; vel, vt alius quispiam correxit, marinum: indoctè, vt qui ignorasse videatur cancrum alimentum & antipharmacum esse; leporem verò vel odore solo vomitorium & venenum. Nec hoc falsum solummodò, at & discriminis plenum, cùm loco Opobalsami Opocarpation substituunt, quod venenum frigidum est Dioscoridi, vinoque, vti Cicuta, expugnandum, teste Gal. lib. De antidotis. Verùm si hîc Carpason legamus, vera fuerit lectio, est enim tenuium partium. Cinnamomo item Behen rubrum respondere nequit. Neque placet ordo seriesque collationum: nam olea oleis, non resinis aut aquis sunt conferenda, vt, quoad eius fieri potest, sint simillima. Deinde si non licet ex specie proxima, saltem è genere, cùm abundemus probis remediis. Nec parui facio regionum vbi nascuntur proprietates, veluti Creticarum plantarum, quas Italicis efficaciores puto; nisi squallida admodum fuerit æstas: tum enim Polium Italicum aut Stœchas non cedunt Cretico aut è Stœchadibus insulis.

Imperitiæ fatuæ est, substituenda præcipere rarioribus inuentu, ea quibus caremus, aut adulterata, vt loco cinnamomi, amomum. Insaniæ itidem, vbi abundamus lactuca, opocarpatum optare. Licuerit tamen, si qua sint rarius obuia aut minus trita, eorum loco vsurpare viribus similia, vti Terebinthinæ veræ loco, Lentiscum, qui frequentior & feracior est.

Quum autem succedaneis vti non rarò cogamur, nec enim omne fert omnia solum, nec vbiuis medicamenta oportuna occurrunt, (ruri enim εὐπορίστοις vtēdum: & quū medicamenta necessaria ad repentinos casus ad manum minimè sint, præsentibus vtendum) eligenda erunt quæ nostris simplicibus substitui possunt, vt Galenum fecisse legimus, cui Euphorbium cùm ad spicula, aculeos & infixa eximenda deesset, ex aluearijs Propoli pro Euphorbio felici successu vsurpauit.

Succedaneorum verò vsus hodie magis est necessarius quàm vnquam fuit; cùm multis quæ antiquis in regionibus suis exortiuis & exoticis diues & vber prouentus sufficiebat, hodie careamus; tum suppositiia Hebræorum & mercatorum vafro ingenio adulterata transuehantur; quæ si reiicienda, alia substituere necesse est. Adhæc plæraque prisca simplicia medicamenta exoleta, antiquitus notissima & vsitatissima, hodie ignorantur.

Permultæ Arabibus excogitatæ & vtiles inuentæ compositiones efficacissimaque remedia in vsum recepta, quorum simplicia barbarie vocum nobis prorsus ignota sunt.

Quid enim nominibus illis barbaris significare voluerint, nescimus; aut illis caremus. At in succedaneorum delectu & vsu, pessima illa medicorum consuetudo merito reiicienda, quæ iam à multis annis inualuit, magno ægrotantium incommodo; qua in compositione remediorum omnia quæ commendata sunt vel ad morbum, vel ad partem affectam, vel aliquod symptoma, congerunt temere; & cùm omnia similia vsurparunt, haud habent amplius quod pro ea herba aut medicamento substitui possit. Quòd si vna, duabus, vel tribus herbis contenti essent; numquam succedaneo destitueretur pharmacarius. Sin autem quantitas necessaria foret, pro manipulo adde duos, pro duobus tres vel quatuor. Hinc duo consequentur commoda; certior medicamenti operatio, facilior & citissima præparatio; pluribus remediis & succedaneis summo artis Medicæ ornamento abundabit medicus, cui iterare, immutare, supponere pharmaca licebit, & plura quam vulgus Medicorum & Clinicæ sapere. Vt si in suo decocto Borraginem præscribat; ea si defuerit, Buglossum agreste substituet, vel contra: si scariola desit, succum substituere vel syrupum licebit: si Cichoriũ, Dens Leonis, vel Endiuia: si Chamæpitys, Chamædrys substituatur, si desit, vel contra. Sed quid faciet si omnia congerantur in vno eodemque medicamento? certè nihil aliud erit, quam poëticum illud chaos,

Rudis indigestaque moles.

Illud Villanouani ante oculos voluant, vbi in promptu habentur simplicia, dolum esse si quis compositis vtatur.

A praua igitur consuetudine recedant, & illos tanquam scopulos vitent: caueant item malos, auaros, improbos, indoctos & impudentes pharmacarios, qui nummi & lucri rapaces, farraginem medicamentorum etiam semiputridorum collaudant. Quidam hoc faciunt vt copiam ostentent, vel ignorantia, vel superbia; & aliqui docti, ne videantur in remediorum cognitione minus exercitati.

Porrò cùm sint quædam compositiones vtiles priscis medicis excogitatæ, experientia & ratione receptæ & comprobatæ, nonnulla succedanea inuestigare, agnoscere, & sufficere oportet, vt parari possint nobilissima pharmaca, quæ ea ratione minimè excludenda & reiicienda: cùm non tanta infelicitate succedanea quædam illis non inferiora interdum æquè bene expleant omnes pollicitationes genuini medicamenti.

SVCCEDANEA, QVANTVM FIERI potest, eiusdem sint generis & speciei.

Rondelet. Herba pro herba.
Radix pro radice.
Flos pro flore.
Semen pro semine.
Succus pro succo.
Lachryma pro lachryma.
Resina pro resina.
Muccago pro muccagine.
Metallum pro metallo.
Lapis pro lapide.
Terra pro terra.
Pix pro pice.
Axungia pro axungia.
Medulla pro medulla.
Auis pro aue.
Serpens pro serpente.
Pars animalis pro parte.

COMPOSITIO PRO COMPOSITIONE.

Puluis pro puluere.
Trochiſcus pro Trochiſco.
Opiata pro opiata.
Electuarium pro electuario.
Pilulæ pro pilulis.
Eclegma pro eclegmate.
Tabella pro tabella.
Confectio pro confectione.
Conſeruatio pro conſeruatione.
Syrupus pro ſyrupo.
Emplaſtrum pro emplaſtro.
Oleum pro oleo; ſiue ſimplex, ſiue compoſitum.
Vnguentum pro vnguento.

THEOREMA VNIVERSALE VEL COMMVNE.

Medicamentum quod ſubſtitui debet, ſiue in internis, ſiue externis conuenire debet
- viribus occultis,
- manifeſtis,
- & conſiſtentia.
- Sit etiam ſimile in
- Sapore,
- Odore,
- Ætate,
- Natalitiis & regione
- Natura & temperamento.

Nonnulla in externis remediis ſupponuntur; quibus in internis vti non licet: vt ſuccus Carpati ſubſtitui poteſt pro Lactucæ ſucco in externis: cùm tamen venenum ſit, nō introſumitur.

Non totum ſimplex; ſed aliquæ partes ſubſtituuntur. vt Muccago ſeminis Pſylij pro muccagine ſeminis Cydoniorum: non totum ſemen, quia pars interior temperamento differt à muccagine, & venenata putatur. Neque etiam Cydonium malum conuenit pro ſemine ſuo; quia viribus & conſiſtentia differt.

Formulæ quædam in quibuſdam remediis ſibi mutuo ſuccedunt. vt Conſeruatio, pro ſyrupo eiuſdem ſimplicis, fructus, floris, vel radicis. Conſeruatio Capillorum veneris, pro ſyrupo in opiata ſubſtitui poteſt: Sed in ſyrupi conſiſtentia non poteſt; quia remedij formula non patitur. Pro liquidis liquida ſubſtitui debent: quare deficiente ſyrupo, aqua vel herbæ decoctum ſubſtituatur.

In quibuſdam conditis ſupponere licet ſyrupum Conſeruationis; quia in ſyrupo conſeruantur. Vt ſyr Conſeruationis Citri, pro ſyrupo è corticibus Citri. Syr. Conſeruationis radicis Bugloſſi, pro ſyrupo de Bugloſſo.

Emplaſtris item pro vnguentis vti licet; & contra, modo pars affecta aſſentiatur. vt Emplaſtro filij Zachariæ, pro vnguento Reſumptiuo; & Reſumptiuo pro emplaſtro. In thoracis verò affectibus, niſi diſſoluatur aut malaxetur, non vtendum, quia emplaſtra impoſita dilatationem coſtarum & reſpirationem impediunt.

Emplaſtrum è Ceruſa, pro vnguento albo, niſi inflammatio prohibeat; quæ neque dura neque grauia ferre poteſt.

VARIA ALIA MEDICAMENTA PRO ALIIS ſubſtituere licet, modò vires correſpondeant.

Pilulæ pro confectionibus: & Confectiones pro pilulis. vt
Hyera ſimplex pro pilulis de Hyera & Benedicta;& contra.
Et pro pilulis pituitoſis; Electuarium Diacarthami; de Citro ſolutiuum.

Pro biliosis,Electuarium de ſucco Roſarum & contra, obſeruata cuiuſq; quantitate. Hyeræ & ſimilium Electuariorum doſes augendæ,ob mellis molem,quæ medicamenti vires minuit.

Syrupus pro eclegmate, ſi lambendo aſſumi debeat, vt
Syr. Iuiubarum pro Looch ſano & experto.
Syr. è Papauere, pro Diacodio.

Puluis pro trochiſco, & contra, vt
Diarrhodon pro trochiſcis diarrhodon.
Trochiſci de Squilla, pro eclegmate de Squilla, aucta vel imminuta quantitate pro ratione,indicatione morbi, & ſcopo medici.

In ſimplicibus partes aliquando religioſè non obſeruantur.
vt Turbith pro Agarico trochiſcato, & contra. Hic ſimplex pro compoſito ponitur, vel compoſitum pro ſimplici.
pro Agarico Colocynthis in minori quantitate.
Carthami duplum & triplum pro Agarico, & contra.

Difficile tamen inuentu ſimplex medicamentum ſubſtituendum quod verè vndequaque omniq́ue ex parte conueniat; vt teſtatur Auicennas in ſuo canone; vbi vix reperies duo ſimplicia medicamenta, aliorum facultate ſimilium penuria, ſubſtitui tuto poſſint. Quod cùm difficillimum foret,ille aliquando duo, interdum tria, pari pondere & menſura, nonnunquam duplicato & triplicato, addita quinta aut octaua parte alterius medicamenti, ſupponit. Quia pauciſſima ſunt medicamenta quæ omnino ſimile temperamentum obtineant, aut eandem conſiſtentiam, craſſitiem, tenuitatem partium,& proprietates occultas.

Varius in compoſitionibus eſt medicamentorum vſus.
Vel ob calorem, frigus, humiditatem,ſiccitatem; in principio primi,in medio & primo gradus, & ſic de aliis.

Vel ob partium tenuitatem, vel craſſitiem, lentorem, ſaporem, odorem, colorem: quare id quod temperamento reſpondet, ſæpe diſſidet craſſitie vel tenuitate partium; vel alia facultate. Vt pro Aſaro Acorum ſubſtituendum cenſent. At in omni operatione non conuenit. non enim omnia poteſt Acorus, quæ Aſarum. Vrinas quidem & menſes ciet: (quare in vreticis tantum ſupponendum) vomitum verò excitare, aquaſq́ue educere,vti Aſarum,minimè valet.

pro Aſaro Acorus.

Eadem ratione Hyacinthus pro Anchuſa ſubſtituitur. Sed ſi ob colorem Anchuſa opus ſit, vt in vnguentis;Hyacinthus non conueniet.
Eius verò loco Lacca ſupponitur; vel Braſilia, Santala rubra; Lacca pictorum, vel Coccos baphica.

Aſſa dulcis pro fœtida non conceditur propter odorem, vt Auicennas ſubſtituit, in affecti-

affectibus vteri, quia odore iucundo vterum surſum alliceret; ſequitur enim odorata, fugit fœtida.

Propter ſaporem quædam vſurpantur; ſed non conueniunt vndequaque.

Pro Sacchâro Mel & Manna ſubſtitui poterit in quibuſdam remediorum formulis, vt in medicamentis laxantibus: minimè autem in adſtringentibus; quia manna ventrem ſoluit magis quàm Saccharum vel Mel. Pro Saccharo mel & manna.

Muccus vtilis eſt in fluxu ſanguinis, & ob lentorem vſurpatur Fœnumgræcum, quod muccaginem reddit, ſed calidam: ideo in ſputo ſanguinis reiicienda, quemadmodum in externis remediis, vt Ophthalmia, in qua oui albumen præfertur quidem in principio & incremento, in ſtatu verò & declinatione muccago Fœnigræci commendatur.

Quæ ſupponuntur, non in omni formula remedij ſubſtituuntur, vt Myrrha pro Bdellio in pilulis & vnguentis.

Sed in pilulis è bdellio nullo modo conceditur, quia ſanguinis fluorem & hæmorrhoidarum, vt menſes Myrrha, elicit.

In ſubſtitutis igitur hæc obſeruare oportet, vt ſuppoſititium in locum adulterati genuini penuria, eadem efficiat quod ipſum genuinum præſtabat.

Vt ſi calfaciebat, refrigerabat, humectabat vel ſiccabat, adſtringebat vel laxabat, vel concoquebat.

Pro Abſinthio ſimpliciter dicto in compoſitionibus Græcorum, Seriphium vel Santonicum.

Pro Abſinthio è Ponto vel Tauro monte, Romanum.

Pro Romano, illius loci vbi habitas.

Hoc licet in omnium herbarum delectu præſtare, quæ ſunt alicuius regionis; modò illam ipſam herbam regionis finitimæ, vel ſaltem ſimilimæ aſſumas. Cuiuſmodi eſt *Craux* vulgò Gallo-prouinciæ, ſiue Creta; vbi Thymus noſtras anguſtifolius & Epithymus optima & copioſiſſima.

Secundo loco herbæ regionum humidarum, modò æſtas ſquallida fuerit, in locum calidarum ſubſtitui poſſunt. Quod feciſſe Galenus docet in præparatione Theriaces.

Pro Macedonico Petroſelino, Petroſelinum alterius regionis.

Sed regionis ſimilitudinem obſeruare oportet. nam regio auget vel minuit medicamenti efficaciam & bonitatem. Gal. de Antid.

Pro Iride Illyrica, Venetam ſumemus. &

Pro Africana, Florentinam.

RADICES.

pro
- Rhapontico, Radix Centaurij maioris, vel noſtri Rhabarbari magma, ſiue Rhabarbarum ad alios vſus prius infuſum & expreſſum. Rhabarbarum torrefactum improbatur à multis propter empyreuma.
- Zingibere; Coſtus, & contra, vel Helenium, vel Pyrethrum.
- Coſto; Pyrethrum.
- Ariſtolochia longa; Rotunda, & contra; vel vna pro omnibus.
- Acoro, Calamus aromaticus Officinarum, & contra.

Acoro in laxantibus & cientibus vrinas & menſes; Radix Aſari.
Aſaro, quando purgare & vomitum ciere opus eſt; Elleborus, Semen geniſtæ & Raphani, vel hæc tria ſimul.
Galanga; Cyperus rotundus; & contra.
Calamo odorato Libani; Schœnanthum; calamus ſiue Acorus officinarum: ſi ad odorem ſolum; Santalum citrinum officinarum.
Althæa; radix maluæ hortenſis, vel ſyl.
Aſparago altili; Corruda imminuta quantitate, quia acrior & efficacior.
pro Ruſco; Radix Aſparagi, & contra.
Cortice radicis Cappatis; Cortex radicis Tamariſci, Sambuci, Ebuli, Populi & Lauri.
Apij; Petroſelini, vel Macedonici.
Gentiana; medietas Aſari & radicis Capparis.
Turbith; Thapſiæ radix, ſiue Turbith Meſuæ, Agaricus trochiſcatus, vel Colocynthis minore doſi.
Zingibere, Mechin.
Serpentaria, Iarus, Dracunculus.
Lapatho, Oxalydis radix.
Rhabarbaro ad laxandum, ſuccus Roſarum.
Rhabarbaro ad adſtringendum; Hydrolapathi radix, vel Galangæ maioris, ſi calore opus eſt; ſi refrigeratione, radix Biſtortæ.
Nardo, Nardi ſpecies.
Secacul, radix paſtinacæ marinæ.

SVCCEDANEA QVANTVM FIERI POTEST SINT SIMILIA omni ex parte, viribus, genere, & ſpecie. vt,

Omnes Dauci ſpecies,
Intybi,
Adianti,
Condrillæ,
Hierachij,
Rumicis,
Abſinthij,
Abrotoni,
Sideritidis,
Aconiti,
Veratri,
Anagallidis,
Anchuſæ,
Anemones,
Aſparagi,
Braſſicæ,
Calaminthæ,
Cæpæ,
Chelidonij,
Coſti,
Nardi,
B[illegible]æ,
Bliti,
Iuniperi,
Sabinæ,
Cedri,
Rhamni Dioſc.
Myrthi,
Piperis,
Cyclaminis,
Ranunculi,
Hederæ, excepta Hederula terreſtri.
Rutæ,
Seſeli,
Apij,
Roſmarini,
Marrubij,
Leucoij,
Orcheos,
Maluæ,
Polygoni maris & fœminæ.
Symphyti,
Tribuli,
Rubi,
Equiſeti,
Vrticæ,

Tithy-

Tithymalorum, Mercurialis, Heliotropij, Origani, Aristolochiæ, Valerianæ, Bituminis, Picis Resinæ, Allij, Porri, Plantaginis, Panacis, Pastinacæ, Lychnidis, Conisæ, Nymphææ, Anthemidis, Verbasci.

Et denique omnes, nisi quid proditum inhibeat, vt de Clematide, quarum altera vrere, ventrem laxare, bilem, pituitam trahere scribit Diosc.

Prior verò alui profluuia & dysenterias sedat.

Sic cucumis agrestis, & satiuus: pepo & colocynthis. sed hæc paucis euenire solent.

De partibus etiam obseruandum. nam aliquæ facultatibus differunt, vt Radix medij menses decocta sistit per aliquot dies sumpta. Semen autem in vino sumptum menstrua pellit.

Iuniperi fructus introsumuntur; ramenta vero occidere produntur.

Coriandri herbæ succus interficere creditur: semen verò medicatum.

Qua ratione medicos minimè vniuersalibus, sed potius particularibus niti præstaret: Nam eorum plerunque est maxima differentia quæ eadem esse putantur.

Sume igitur

Pro folio Indo & Malabathro, folia Citri, Canellæ vel Malabathri vulgaris.
Pro foliis Lauri; Citri folia.
Papaueris albi; Solani folia; Papaueris nigri minore quãtitate, vel folia Hyoscyami albi.
Lactuca; Scariolam, & contra.
Cichorio syluestri; Dentem Leonis.
Pro Dyctamni prima specie; secundam, tertiam, vel pulegium.
Calamentha montanæ prima; secundam, & tertiam. Sic de similibus.
Chamæpity; Chamædryn, & folia Eupatorij.
Malua syluestri; hortensem.
Malua arborescente; Altheam.
Thlaspi; Nasturtium.
Mentha; Balsamitam.
Pulegio Regali; Ceruinum, & contra.
Lepidio Pauli Æginetæ; Drabam, vel Iberida, vel Nasturtium.
Phyllitide; Asplenium siue Scolopendrium, Ceterachve, & contra.

Foliis Oleæ vel Lentisci } Folia { nucum Iuglandis, Cupressi, Pini, vel Pinastri. }

Foliis Myrthi { Baccas Myrthi, vel Iuglandis nuces immaturas. }

Thymo; Satureiam, vel Origanum.
Ruta syl. Rutam domesticam siccatam maiori quantitate; vel contra.

Spica

Spica Lauendula; Lauendulæ ſpecies hortenſes.
Adianto; Saluiam vitam; Polytrichum, Adiantum nigrum Plin.
Telephio; Portulacam.
Portulaca; Vmbilicum Veneris.
Foliis Terebinthi; Lentiſci folia.
Myrtho alba; nigram, & contra.
Foliis Myrthi; folia Pyri ſylueſtris, Sumachi, Lentiſci, Cotinos, Sorbi, Cydoniorum.
Foliis Oleaſtri; Oleæ folia.
Foliis Sambuci; Ebuli, & contra.
Betonica; Verbenacam.
Meliſſa; Marrubium, & contra: Corticem Citri.
Apio montano; domeſticum ſiccum in maiori doſi.
Cæpea; Portulacam.
Nardo montana; Nardum Gallicam.
Philyreæ foliis; Oleæ folia, & contra.
Foliis Caprifici; Ficus domeſticæ folia, & contra.
Thymbra; Thymum vel Serpillum.
Coriandri foliis; Petroſelini hortenſis folia, in externis remediis tantum.
Hypomarathro altero; Coriandrum vel Petroſelinum domeſticum.
Foliis Dauci; paſtinacæ agreſtis vel domeſticæ folia.
Coniſa prima; ſecundam.
Coniſa ſecunda; tertiam maiori quantitate & ſiccatam.
Sanguinalis fœminæ foliis; folia maris, & contra.
Hippuride prima; ſecundam, & contra.
Semperuiuo maiore; paruum Vmbilicum veneris, & contra.
Foliis Labruſcæ; domeſticæ vitis folia minus cultæ.
Chamælæa; Thymelæam, Chamæpitym primam Dioſc. Laureolam.
Dioſc. Alſinæ foliis; Helxines folia, & contra.
Vite alba; nigram, & contra.
Rondel. Bubonio, ſiue Inguinaria, ſiue Aſtere Attico, Antirrhinum, & contra.
Foliis Sabinæ; folia Cupreſſi, Iuniperi, & Caſſiam.
Dorycnio; Mandragoram, & contra.
Draguntio; Ari.
Foliis Abietis; Populi folia.
Eryſimo; Erucam, & contra.
Foliis Hippolapathi; Lapathi folia.
Foliis Piceæ; folia Pini.
Lathyridis foliis; Tithymali folia.
Libanotide ſterili; folia Libanotidis coronariæ.
Lepidij foliis; Naſturtij folia.
Nymphæa alba; luteam, & contra.
Sorbi foliis; Meſpili folia, & contra.
Oxyacantha vera; Pyraſtrum.
Foliis Pepli; Tithymali folia.
Pityuſæ foliis; Tithymali folia.
Polygoni maris foliis; fœminæ folia.
Filice fœmina; marem.
Seride; Condrillam.
Smyrnio; Apium aut Petroſelinum.
Solano hortenſi; Halicacabum.
Symphyti Petræi foliis; alterius folia.

Pro Beta alba; nigram.
Pro Vnius ſpeciei Tithymali foliis; folia aliorum in laxando.
Pro Tragorigano; Origanum, & contra.
Pro Foliis Tribuli terreſtris in refrigerando; folia aquatici; non in humectando.
Pro Hypecoi foliis; folia Papaueris.
Pro Verbaſci vnius foliis; aliorum folia.
Pro Spica Indica, Syriaca; Valeriana.
Pro Viticis foliis & ſemine; Rutæ folia & ſemen.
Pro Seridis foliis; Lactucæ folia.
Pro Bugloſſo ſiue Borragine latifolia; Bugloſſum anguſtifolium.
Pro Soncho leui; Sonchum aſperam, & contra.
Pro Fumaria; Senam.
Pro Hyſſopo; Origanum, Sampſucum.
Pro Hyperico; Androſemum, Aſcirum, Schœnanthum.
Pro Stæbe Dioſc. Stæben herbariorum, Iaceam, Scabioſam, Paſtoream burſam, Bellides, & Gnaphalia.
Pro Halyca, Auenæ ptiſanam totam.
Pro Amylo; farinam ſiliginis ſiccam.

TABVLA PRIMA REFERENS CAPSVLAS RADICVM ET CORTICVM.

5	COSTVS		Cinnamomum ſiue offic. caſſa tenuis	Cortex internus nucis moſchatæ	Aſarum	
4	Zedoaria	Calamus odoratus	Caſſia ſiue offic. cinnamomũ craſſum.	Nux muſchata	Schœnãthum	℞ Cortice thuris
3	Zurumbet	Galanga maior	Phu	Macis.	Spica Nardi	Cortex Pini
2	Mequin	Galanga minor	Anthophylli	pro Folio Malabathri	Spica Celtica	vel Lentiſci
1	℞ Zingibere	Cypero	Caryophyllis			

Cortic. quercus	Cortic. mali granati	Cortic. myrobal. Citrinarum
Ilicis	Cortex nucis Iuglandis	Kebularum
Suberis		Indarum
		Emblicarum
		Bellericarum

In hac tabella primum repoſuimus Zingiber, quia frequentius eo vtimur quàm Mequin (quod ſpecies eſt Zingiberis) ſi fortè alterum pro altero ſumatur, nihil inde

mali inde ſequetur. Zerumbet, Zedoariam & Coſtum in vltimis capſulis repoſuimus, quia eis minus frequenter vtimur. Hoc modo medicamentis diſpoſitis multò minori negotio medicamenta parabuntur, vt quæ frequenter in compoſitionibus ſimul ponuntur, ſimul inueniantur. Adde quòd hæc medicamentorum diſpoſitio ἀντιβαλλόμενα indicabit. Nam quæ in prima capſula ponuntur, pro ſecunda poni poſſunt, & è contra diminuto pondere. Cùm dicimus quantitatem augeri, nolumus duplum ſubſtitui; quia hęc medicamenta non ſunt duplo fortiora; quamquam pro Cinnamomo duplum Caſſiæ iuſſerint antiqui ſubſtitui: nam ſi medicamenta ſint adeò imbecilla, ſatius eſt eis nō vti, quàm duplo pondere ſuſtituere ea: nam moles medicamenti augetur, & vis aliorum medicamentorum minuitur. Vt omnia medicamenta ordine digerantur, oportet locum in multas claſſes diuidere, & in vna claſſe partes ſuperiores atque inferiores. In iiſdem claſſibus diſtinguenda erunt medicamenta calida, frigida, ſicca & humida, tam ſimplicia quàm compoſita.

Capſula radicum ſecunda.

5	Coſtus dulcis Arabum		
4	Tuſſilago	Piſtolochia	
3	Helenium	Clematitis	
2	Iris Florentina	Ariſt. longa	Hermodactylus
1	pro radice Iridis Venetæ	Ariſtolochię rotundę	Aſphodeli

Capſula radicum tertia.

5	Graminis						Glycyrrhizæ
4	Aſparagi			Staphiſagriæ			Tuſſilaginis
3	Ruſci	Oenanthes	Ariſtolochiæ oīs	Bryoniæ	Zeduarię	Cyperi	Helenij
2	Petroſelini rad.	Rubiæ maioris	Aſari	Pyrethri	Coſti	Galangę minoris	Venetæ radix
1	pro Apio	Penthaphyllo	Cappari	Mequm	Zīgibere	Galanga craſſa	Iride Florentina

Capſula

Capſula radicum quarta.

3	Cucumeris agreſtis	Centaurei minoris	Polypodij	Ellebori vtriuſq;		
2	Aſphodeli	Suc. Roſarum	Turbith	Ebuli	Aſari	Hermodactylorum
1	pro rad. Gentianæ	Rhabarbari	Agarico	Hermodactyli	Cyclaminis	Aſphodelorum

Capſula radicum quinta.

3	Borraginis		Maluarum	Thapſi barbati	Sphondylij	Radix Vlmi.
2	Bugloſſi	Behen rubri	Biſmaluarum	Biſtortæ	Pancratij	Conſolidæ minoris
1	ꝑ rad. Glycyrrhizæ	Behen albi	Liliorum	Quinquefolij	Squillæ.	pro radice Conſolidæ maioris

Capſula radicum ſexta.

5		Corticis rad. lauri	Aſari	Staphidis agriæ	Behen rubri
4		Cort. rad. Sambuci, & Ebuli	Ari	Clematitidis alterius ſiue Flammulæ	Behen albi
3		Fraxini, vel Populi	Serpentariæ	Rad. Dentillariæ	Borraginis
2	Rubiæ minoris	Thamariſci	Raphani agreſtis	Pyrethri	Bugloſſi
1	ꝑ rad. Rubię maioris	Cortice rad. Capparis	Cortic. Sambuci		Glycyrrhizæ

TABVLA SIVE CAPSVLA SEMINVM.

1	2	3	4
pro ſem. Cucurbitæ	Melonum	Citrulli	Cucumeris
Lactucæ	Portulacæ	Endiuiæ	Scariolæ
Violarum	Papaueris albi	Papaueris nigri	Hyoſcyami
Bombacis	Maluæ, Biſmaluæ	Pſylij	Cydoniorum
Lini	Fœnigræci	Lauendulæ	Keyri rubri vel Citrini

De svccis.

Pro Acaciæ ſucco; ſuccus Prunellorum probatur. & Rhois. Dioſc.

Auicenna idem. Dioſcorides ſuccum Hypocyſtidis ſubſtituit: verùm aliquàto magis adſtringit & ſiccat ſi in antiquorum pharmacis recipiatur.

Pro Opio, Meconium; vel ſuccus Lactucæ ſyl. vel domeſticæ, quantitate maiori.

Pro Abſinthij ſucco; Abrotani, Eupatorij, vel Centaurei minoris vtriuſque vel Agerati.

Pro ſucco Abſinthij Pontici; Noſtratis Romani ſuccus: differt tantum regione, vt Macedonicum à Pontico. In externis remediis, Sanctonicum & Marinum; vel ablutum leuiter in internis concedatur.

Pro Opobalſamo; Stacte.i. ſtyrax liquida non adulterata, vel oleum Myrrhæ. In ſuffuſionibus ad digerendum; Oleum Spicæ Lauendulæ, quod æquè tenuium eſt partium.

Pro Glycyrrhizæ ſucco, infuſum & decoctum eiuſdem; vel ſuccus vuarum paſſularum; vel vinum coctum, ſiue ſapa.

Pro Lycio; Amurca.

Pro Citri ſucco; Limonum.

Pro Thymelææ: Chamelææ ſuccus.

Pro Cyclaminis; Iridis.

Pro Omphacij; Rhois, & contra.

Pro Aloe; Abſinthij ſuccus.

Pro Semperuiui; Cotyledonis ſuccus & contra. Vel Solani, Lactucæ.

Pro Sanguine Draconis; Laccam ſuſtinuit Auicennas.

Pro Elaterio; ſuccus cucumeris agreſtis aliquantum coctus.

Pro ſapa; vinum dulce, & contra.

Pro Licio; Gentianæ ſuccus in vlceribus.

Pro aqua fontana; fluuiatilis.

Pro aqua plu. fluuij potius quàm fontana, contrà quàm Galenus præcipit in Diacodio, quia compoſita eſt partim ex pluuia, partim ex fontibus.

De liqvoribvs et lachrymis.

Pro Opobalſamo, Stacte ſiue myrrha liquida natura vel arte parata: Liquor Terebinthi.

Non { Opocarpatum, vt auctor Succedaneorum præcipit, Oleum lautinum. Liquor myrthi. }

Non ſemen Myrti, & Zedoariç, vt prçceptores noſtri ſtatuerunt. pro Carpobalſamo ſemen Lentiſci vel Terebinthi, cuius multæ ſunt ſpecies. Cubebe in minori doſi; vel Terebinthi partes duæ, vna Cubebarum.

pro Cedria { Oleum è ramentis Iuniperi paratum per deſcenſum. vel Gummi Iuniperi. }

Pro Xylobalſamo, ſurculi Lentiſci.

Pro Oleæ lachryma; G. Elemni.

Pro Myrrha; Bdellium, vel ſuccus Smyrnij, vel Apij.

Pro Opopanace; Ammoniacum; vel Galbanum; vel Bdellium, maximè cùm emollire volumus. Gal. vſus eſt Propoli in externis.

Pro Manna thuris; cortex cui adhæret aliquid thuris.

Pro Thure; Maſtiche & reſina pini ſicca.

Pro Styrace; Benzoinum.

Pro Terebinthina; Maſtiche.

Maſticho;

Pro Mastiche; Abietina resina indurata aut frixa, vt docet Diosc.
Pro Cupressina; Laricina.
Pro Abietina; Resina pini.
Pro Pice, Resina pini cocta.
Pro Pice liquida; pix oleo dissoluta, vel pix ex oleo Iuniperi liquefacta.
Pro Pissasphalto; pix & bitumen.
Pro Mumia; Pissasphaltum.
Pro Asphalto; Petroleum; vel Gagates, & contra. Et carbones petræi è terræ visceribus, quibus fabri ferrarij vtuntur.
Pro Lacca; Myrrha.

De mineralibvs.

Pro Antimonio; plumbum vstum & contra. Auicen. & Stagnum vstum.
Pro Lithargyro; plumbum vstum, Molybdæna.
Pro Plumbo, Stannum.
Pro Flore æris, ærugo.
Pro Spodio; Antispodium ex myrto, lentisco, olea, oleastro, malo cydonio, vel cornu cerui vstum.
Pro Pompholyge; Spodium Diosc.
Pro Cadmia; Lapis calaminaris.
Pro Sandaraca Græcorum; Auripigimentum, & contra.

Præsens examen stirpium nihil habet S. Romanæ Ecclesiæ fidei contrarium aut Reipublicæ offensiuum: poterit ergo in multorum commodum typis excudi.

Sebastianus Baer Delphius insignis Cathed. Ecclesiæ S. Mariæ Antuerpiensis plebanus & Canonicus.

kollatl. 22.I.57 Jdes

Teil I: S. 57/58 übersprungen
S. 68/69 doppelt mitm
S. 93–104 dazw. fehlt nichts
+ zusätzl. 2 Bll.
– vollständig also 675 Bll. + sonst. Titel

